SISÄLLYSLUETTELO

Kaupunginvaltuusto pöytäkirja 03.03.2014

Pöytäkirjan kansilehti ... 1

1 § Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus ... 3

2 § Pöytäkirjan tarkastaminen ... 4

3 § Eron myöntäminen Pirkko Kotilalle kaupunginhallituksen yleisjaoston jäsenen tehtävästä sekä täydennysvaalin toimittaminen ... 5

4 § Eron myöntäminen Matti Virkkuselle Tikkurilan aluetoimikunnan jäsenen tehtävästä ja täydennysvaalin toimittaminen ... 7

5 § Eron myöntäminen Ritva Laitiselle opetuslautakunnan varajäsenen tehtävästä ja täydennysvaalin toimittaminen ... 8

6 § Eron myöntäminen Jouko Jääskeläiselle kaupunginhallituksen varajäsenen tehtävästä sekä täydennysvaalin toimittaminen ... 10

7 § Eron myöntäminen Helen Josefssonille Korson aluetoimikunnan varajäsenen tehtävästä sekä täydennysvaalin toimittaminen ... 12

8 § Eron myöntäminen Anu Kronberg-Merikukalle sosiaali- ja terveyslautakunnan varajäsenen tehtävästä sekä täydennysvaalin toimittaminen ... 14

9 § Eteva kuntayhtymän perussopimuksen muuttaminen ... 16

Etevan kuntayhtymän perussopimuksen muutokset ... 18

Etevan yhtymähallituksen päätös 18.12.2013 § 124 ... 19

Etevan kuntayhtymän muutettu perussopimus ... 26

10 § Vantaan elinvoimaohjelma 2014-2016 ... 35

Vantaan elinvoimaohjelma 2014-2016, KV 3.3.2014 § 10 ... 38

11 § Lausunto sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain hallituksen esityksen luonnoksesta ... 68

Vantaan kaupungin lausunto sosiaali- ja terveysministeriölle sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain hallituksen esityksen luonnoksesta, KV 3.3.2014 § 11 ... 70

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi ... 91

Äänestyspöytäkirja KV 3.3.2014 § 11 ... 238

12 § Ympäristöraportti 2013 ... 239

Ympäristöraportti 2013 ... 241

13 § Valtuustoaloitteet vuodelta 2013 ... 296

Luettelo valtuustoaloitteista vuonna 2013 ... 297

Luettelo vireillä olevista valtuustoaloitteista vuodelta 2012 ... 299

14 § Vastaus Jaana Huhdan ja usean muun (24) valtuutetun valtuustoaloitteeseen sähköisen allekirjoituksen käyttöottamisesta ... 300

15 § Vastaus Timo Uppalan ja usean muun (31) valtuutetun valtuustoaloitteeseen ulkoistumissopimusten palvelutason raportoimiseksi luottamushenkilöille ... 302

16 § Vastaus valtuutettu Tarja Eklundin ja 28 muun valtuutetun aloitteeseen asukkaiden Vantaan ympäristökeskukseen tekemien ympäristöhaittailmoitusten sekä niiden johdosta tehtyjen toimenpiteiden kirjaamiseksi kaupungin vuosittaiseen ympäristöraporttiin ... 305

Valtuutettu Tarja Eklundin ja 28 muun valtuutetun aloite asukkaiden Vantaan ympäristökeskukseen tekemien ympäristöhaittailmoitusten sekä niiden johdosta tehtyjen toimimenpiteiden kirjaamiseksi kaupungin vuosittaiseen ympäristöraporttiin ... 307

SISÄLLYSLUETTELO

Kaupunginvaltuusto pöytäkirja 03.03.2014

17 § Vastaus valtuutettu Tiina-Maaria Päivisen ja usean muun (33) valtuutetun valtuustoaloitteeseen pysäköintijärjestelyiden parantamiseksi Martinlaakson asemalla liityntäliikenteen osalta 309

18 § Vastaus valtuutettu Tarja Eklundin ja usean muun (25) valtuutetun aloitteeseen liikennejärjestelyistä Vanha Porvoontie - Honkanummentie - Kaskipolku -osuudelta Vanhalle Lahdentielle 311

19 § Asemakaavan muutos nro 002030 sekä tonttijako ja tonttijaon muutos, Varisto ja Petikko 313

Asemakaavamuutoksen 20.1.2014 selostus osa 1 / Asemakaavanmuutos nro 002030 ja tonttijako sekä tonttijaon muutos, 14 Varisto ja 26 Petikko 319

Asemakaavamuutoksen 20.1.2014 selostus osa 2 / Asemakaavanmuutos nro 002030 ja tonttijako sekä tonttijaon muutos, 14 Varisto ja 26 Petikko 377

Vastineiden antaminen lausuntoihin 20.1.2014 / Asemakaavanmuutos nro 002030 ja tonttijako sekä tonttijaon muutos, 14 Varisto ja 26 Petikko 385

Liite 3, lausunnot ja vastineet, Kaupunkisuunnittelulautakunnan päätös § 12/9.9.2013, Asemakaavan muutos nro 002030 sekä tonttijako ja tonttijaon muutos, Varisto ja Petikko 389

Liite 4, muistutukset ja vastineet, Kaupunkisuunnittelulautakunnan päätös § 12/9.9.2013, Asemakaavan muutos nro 002030 sekä tonttijako ja tonttijaon muutos, Varisto ja Petikko 397

Liite 5, liikenne- ja ympäristöselvitys, Kaupunkisuunnittelulautakunnan päätös § 12/9.9.2013, Asemakaavan muutos nro 002030 sekä tonttijako ja tonttijaon muutos, Varisto ja Petikko 401

20 § Valtuutettu Kimmo Kiljusen ja usean muun (24) aloite riittävistä järjestötiloista Länsimäki-Rajakylän alueelle 433

21 § Valtuutettu Juha Malmin ja usean muun (21) aloite kuntalaisten osallistumismahdollisuuksien parantamiseksi - Kuntalaisten kyselyvartti 434

22 § Valtuutettu Anssi Auran ja usean muun (16) aloite Tikkurilaan rakennettavien jäähallien rahoituksen, toteutusmallien ja yhteistyötahojen selvittämiseksi 435

23 § Valtuutettu Markku Weckmanin ja usean muun (28) aloite Tikkurilan uuden kirkkorakennuksen mahdollistavasta kaavamuutoksesta 436

24 § Valtuutettu Ulla Sajaniemen ja usean muun (32) aloite Yrityskylä-oppimisympäristöstä peruskoulun 6. luokkalaisille 437

25 § Kokouksen päättäminen 438

Muutoksenhakuohje 1. Valitusosoitus 439

Muutoksenhakuohje 2. Hankintaoikaisu ja oikaisuvaatimus hankinta-asiassa 441

Muutoksenhakuohje 3. Hankintaoikaisu ja markkinaoikeusvalitus hankinta-asiassa 442

Muutoksenhakuohje 4. Valituskielto 445

Kaupunginvaltuuston kokous

Aika **3.3.2014 klo 18.00–23.15**
Paikka **Kaupungintalo, Tikkurila**

Osallistujat

Jäsenet	**Läsnä**	**Jäsenet**	**Läsnä**
Lindtman Antti, puheenjohtaja	x	Lehmuskallio Paula	x
Heinimäki Heikki, I varapuheenjohtaja	x	Leppänen Janne	x
Kostilainen Anniina, II varapuheenjohtaja	klo 18.00–21.10	Letto Pirkko	x
Faysal Abdi	x	Malmi Juha	x
Ala-Kapee-Hakulinen Pirjo	x	Multala Sari	klo 18.00–21.50
Ansalehto-Salmi Irja	x	Mäkinen Tapani	x
Aura Anssi	x	Mölsä Jukka	x
Auvinen Timo	klo 18.00–22.50	Nieminen Johannes	-
Bruun Susanna	x	Niemi-Saari Mari	x
Eerola Antero	x	Niikko Mika	x
Eklund Tarja	x	Niinistö Jaakko	x
Hako Jukka	x	Norrena Vaula	x
Hirvaskoski Johannes	-	Norres Lasse	x
Huhta Jaana	x	Orlando Carita	x
Hurri Maija	x	Orpana Anitta	x
Härmälä Göran	x	Porthén Jari	klo 18.00–21.35
Juurikkala Timo	x	Puha Seija	x
Jääskeläinen Jouko	x	Päivinen Tiina-Maaria	x
Jääskeläinen Pietari	x	Rannikko Ulla	x
Kaira Lauri	x	Rokkanen Sakari	x
Karén Timo	x	Rosbäck Heidi	x
Karlsson Patrik	x	Sainio Jari	klo 18.00–22.25
Kassila Eva-Christina	-	Sajaniemi Ulla	x
Kaukola Ulla	x	Saramo Jussi	x
Kauppinen Sirpa	x	Sillanpää Minttu	x
Kiljunen Kimmo	x	Simonen Juha	x
Koivuniemi Petri	x	Sodhi Ranbir	x
Kortesalmi Marilla	x	Tenhunen Juha	-
Kyyrö Marja	x	Tyystjärvi Kati	x
Kähärä Sirkka-Liisa	x	Vahtera Pauli	x
Kärki Niilo	x	Wallenius Arja	x
Laakso Päivi	x	Weckman Markku	x
Laakso Sari	x	Virta Raija	klo 20.00–23.15
		Åstrand Riikka	x
Varajäsenet			
Herranen Jouni	x	Kokko Hannu	klo 21.10–23.15
Hirvonen Juha	x	Mäntynen Taisto	klo 22.25–23.15
Hyttinen Eila	x	Peura Sirpa	klo 18.00–20.00

Kaupunginhallituksen jäsenet	**Läsnä**
Kokko Hannu	klo 18.30–21.10
Kotila Pirkko	klo 18.30–23.15
Mäntynen Taisto	klo 18.00–22.25
Niemelä Arja	x
Näätsaari Sinikka	-

Nuorisovaltuuston edustaja		**Nuorisovaltuuston varaedustaja**	
Giakoumis Nikolaos	x		

Muut osallistujat	**Läsnä**
Nenonen Kari, kaupunginjohtaja	x
Lipponen Martti, apulaiskaupunginjohtaja	x
Lehto-Häggroth Elina, apulaiskaupunginjohtaja	x
Nikulainen Juha-Veikko, apulaiskaupunginjohtaja	x
Salminen Jukka T, apulaiskaupunginjohtaja	x

Nygren Heidi, apulaiskaupunginjohtajan vs.	x
Marjamaa Patrik, talousjohtaja	x
Rainio Päivi, viestintäpäällikkö	x
Ketelimäki Kai, kaupunginlakimies	x
Valanta Jose, elinkeinojohtaja	klo 18.00–21.40
Tirkkonen Anu, työllisyyspalveluiden johtaja vs.	klo 18.00–21.40
Parsama Laura, kansliasihteeri	klo 18.00–21.40
Lyly Laura, kansliasihteeri	x
Björksten Jenni, pöytäkirjanpitäjä	x

Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Todettiin

Allekirjoitukset

Puheenjohtaja Antti Lindtman

Pöytäkirjanpitäjä Jenni Björksten

Pöytäkirjan tarkastus

Aika ja paikka 10.3.2014, Kaupungintalo, Asematie 7, 01300 Vantaa

Petri Koivuniemi Marilla Kortesalmi

Pykälät 3, 4, 5, 6, 7, 8 ja 11 tarkastettiin ja hyväksyttiin kokouksessa.

Pöytäkirja on yleisesti nähtävänä

Aika ja paikka 12.3.2014 klo 13.00–15.00, Kirjaamo, Asematie 7, 01300 Vantaa (Tikkurila)

1 § Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Kuulutus valtuuston kokouksesta on julkaistu kaupungin ilmoitustaululla, yhteispalvelupisteissä ja internetsivuilla 24.2.2014 ja jokaiselle valtuutetulle on lähetetty sähköpostitse henkilökohtainen kokouskutsu.

Kaupunginvaltuusto 3.3.2014 § 1

Esitys:
a) todetaan läsnä olevat valtuutetut ja
b) todetaan kokous lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

Käsittely:
Puheenjohtaja totesi, että valtuutetut Johannes Nieminen, Johannes Hirvaskoski, Christina Kassila ja Raija Virta olivat pyytäneet vapautusta valtuuston tästä kokouksesta työ-, matkaesteen tai henkilökohtaisen syyn vuoksi. Puheenjohtaja totesi esteet laillisiksi.

Estyneiden tilalla valtuutettuina tässä kokouksessa olivat samassa järjestyksessä varavaltuutetut Jouni Herranen, Juha Hirvonen, Eila Hyttinen ja Sirpa Peura.

Puheenjohtaja totesi, että paikalla oli 66 valtuutettua.

Päätös:
Puheenjohtaja totesi kokouksen laillisesti koolle kutsutuksi, lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

Kokouksen aikana puheenjohtaja totesi seuraavat muutokset kaupunginvaltuuston kokoonpanossa:
- §:n 10 aikana klo 20.00 valtuutettu Raija Virta otti paikkansa ja vapautti varavaltuutettu Sirpa Peuran, jonka jälkeen paikalla oli 66 valtuutettua.
- §:n 10 aikana klo 21.10 valtuutettu Anniina Kostilainen poistui ja hänen paikkansa otti varavaltuutettu Hannu Kokko, jonka jälkeen paikalla oli 66 valtuutettua.
- §:n 10 aikana klo 21.35 valtuutettu Jari Porthén jätti paikkansa, jonka jälkeen paikalla oli 65 valtuutettua.
- §:n 11 aikana klo 21.50 valtuutettu Sari Multala jätti paikkansa, jonka jälkeen paikalla oli 64 valtuutettua.
- §:n 11 aikana klo 22.25 valtuutettu Jari Sainio poistui ja hänen paikkansa otti varavaltuutettu Taisto Mäntynen, jonka jälkeen paikalla oli 64 valtuutettua.
- §:n 12 aikana klo 22.50 valtuutettu Timo Auvinen jätti paikkansa, jonka jälkeen paikalla oli 63 valtuutettua.

2 § **Pöytäkirjan tarkastaminen**

Kaupunginvaltuusto 3.3.2014 § 2

Esitys:
Päätetään
a) valita kaksi pöytäkirjantarkastajaa toimittamaan pöytäkirjan tarkastus kaupungintalossa maanantaina 10.3.2014 klo 17.00 ja
b) pitää tarkastettu pöytäkirja yleisesti nähtävänä kirjaamossa (Asematie 7) keskiviikkona 12.3.2014 klo 13.00–15.00.

Päätös:
Päätettiin
a) valita Petri Koivuniemi ja Marilla Kortesalmi pöytäkirjantarkastajiksi ja toimittamaan pöytäkirjan tarkastus kaupungintalossa maanantaina 10.3.2014 klo 17.00 ja
b) pitää tarkastettu pöytäkirja yleisesti nähtävänä kirjaamossa (Asematie 7) keskiviikkona 12.3.2014 klo 13.00–15.00.

3 § Eron myöntäminen Pirkko Kotilalle kaupunginhallituksen yleisjaoston jäsenen tehtävästä sekä täydennysvaalin toimittaminen

112/00.00.01.00/2013
KN/LP

Pirkko Kotila on 30.1.2014 päivätyllä kirjeellä pyytänyt eroa kaupunginhallituksen yleisjaoston jäsenen tehtävästä 1.4.2014 alkaen henkilökohtaisen syyn vuoksi.

Kaupunginvaltuusto on kokouksessaan 28.1.2013 § 7 valinnut kaupunginhallituksen yleisjaostoon toimikaudeksi 2013–2014 seuraavat henkilöt:

Pirkko Letto (puheenjohtaja)
Tapani Mäkinen (varapuheenjohtaja)
Susanna Bruun
Esko Ranto
Jouko Suvensalmi
Paula Lehmuskallio
Anitta Orpana
Markku Weckman
Pietari Jääskeläinen
Jaakko Niinistö
Sirpa Kauppinen
Anssi Aura
Pirkko Kotila
Maija Hurri

Tasa-arvolain mukaan toimielimessä tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 %:a.

Kaupunginhallituksen ja kaupunginjohtajan toimialan johtosäännön 3 §:n mukaan kaupunginhallituksessa on yleisjaosto. Kaupunginvaltuusto valitsee yleisjaostoon kaupunginhallituksen jäsenistä tai varajäsenistä kaupunginhallituksen toimikautta vastaavaksi toimikaudeksi vähintään seitsemän jäsentä, joista yhden puheenjohtajaksi ja yhden varapuheenjohtajaksi.

Kaupunginhallitus 10.2.2014 § 13

Kaupunginjohtajan esitys:
Päätetään esittää kaupunginvaltuustolle
a) myönnettäväksi Pirkko Kotilalle ero kaupunginhallituksen yleisjaoston jäsenen tehtävästä ja
b) toimitettavaksi kaupunginhallituksen yleisjaoston jäsenen täydennysvaali jäljellä olevaksi ajaksi toimikaudesta 2013–2014.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

———

Kaupunginvaltuusto 3.3.2014 § 3

Kaupunginhallituksen esitys:
Päätetään
a) myöntää Pirkko Kotilalle ero kaupunginhallituksen yleisjaoston jäsenen tehtävästä ja
b) toimittaa kaupunginhallituksen yleisjaoston jäsenen täydennysvaali jäljellä olevaksi ajaksi toimikaudesta 2013–2014.

Tarkastetaan ja hyväksytään pöytäkirja tämän pykälän osalta heti kokouksessa.

Käsittely:
Merkittiin, että kaupunginhallituksen jäsen Pirkko Kotila poistui valtuustosalista osallisuusjääviyden vuoksi tämän pykälän käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi.

Päätös:

Päätettiin
a) myöntää Pirkko Kotilalle ero kaupunginhallituksen yleisjaoston jäsenen tehtävästä ja
b) valita Matti Holopainen kaupunginhallituksen yleisjaoston jäseneksi jäljellä olevaksi ajaksi toimikaudesta 2013–2014.

Tarkastettiin ja hyväksyttiin pöytäkirja tämän pykälän osalta heti kokouksessa.

Muutoksenhakuohje: 1. Valitusosoitus

4 § Eron myöntäminen Matti Virkkuselle Tikkurilan aluetoimikunnan jäsenen tehtävästä ja täydennysvaalin toimittaminen

312/00.00.01.00/2013
KN/LP

Matti Virkkunen on 16.1.2014 saapuneella kirjeellä pyytänyt eroa Tikkurilan aluetoimikunnan jäsenen tehtävästä alueelta poismuuton vuoksi.

Kaupunginvaltuusto on kokouksessaan 28.1.2013 § 27 valinnut Tikkurilan aluetoimikuntaan toimikaudelle 2013–2014 seuraavat henkilöt:

jäsen	**henkilökohtainen varajäsen**
Petra Pusa, puheenjohtaja	Marianne Träskman
Heikki Sipiläinen, varapuheenjohtaja	Mika Piitulainen
Jarno Eskelinen	Eero Dahlman
Laila Kousa	Sointu Toivonen
Rebekka Nylund	Anne Latvasalo
Heikki Rajantie	Jarkko Koivuniemi
Matti Virkkunen	Jesse Vuorenheimo
Jari Meri	Juha Järä
Sari Kuula	Ritva Eskelinen
Tuomas Rinne	Ulla Pyyvaara (kv 18.11.2013 § 5)
Hanna Temmes	Hannele Lilja
Ville Karinen	Miikka Huuskonen
Pertti Hallikainen	Alpi Ripatti

Tasa-arvolain mukaan toimielimessä tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 prosenttia.

Kaupunginhallitus 27.1.2014 § 12

Kaupunginjohtajan esitys:
Päätetään esittää kaupunginvaltuustolle
a) myönnettäväksi ero Matti Virkkuselle Tikkurilan aluetoimikunnan jäsenen tehtävästä, ja
b) toimitettavaksi Tikkurilan aluetoimikunnan jäsenen täydennysvaali jäljellä olevaksi ajaksi toimikaudesta 2013–2014.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

———

Kaupunginvaltuusto 3.3.2014 § 4

Kaupunginhallituksen esitys:
Päätetään
a) myöntää Matti Virkkuselle ero Tikkurilan aluetoimikunnan jäsenen tehtävästä, ja
b) toimittaa Tikkurilan aluetoimikunnan jäsenen täydennysvaali jäljellä olevaksi ajaksi toimikaudesta 2013–2014.

Tarkastetaan ja hyväksytään pöytäkirja tämän pykälän osalta heti kokouksessa.

Päätös:
Päätettiin
a) myöntää Matti Virkkuselle ero Tikkurilan aluetoimikunnan jäsenen tehtävästä, ja
b) valita Sara Anttila Tikkurilan aluetoimikunnan jäseneksi jäljellä olevaksi ajaksi toimikaudesta 2013–2014.

Tarkastettiin ja hyväksyttiin pöytäkirja tämän pykälän osalta heti kokouksessa.

Muutoksenhakuohje: 1. Valitusosoitus

5 § Eron myöntäminen Ritva Laitiselle opetuslautakunnan varajäsenen tehtävästä ja täydennysvaalin toimittaminen

155/00.00.01.00/2013
KN/LP

Ritva Laitinen on 6.2.2014 saapuneella kirjeellä pyytänyt eroa opetuslautakunnan varajäsenen tehtävästä henkilökohtaisen syyn vuoksi.

Kaupunginvaltuusto on kokouksessaan 28.1.2013 § 11 valinnut opetuslautakuntaan toimikaudeksi 2013–2016 seuraavat henkilöt:

jäsenet	**henkilökohtaiset varajäsenet**
Paula Lehmuskallio (puheenjohtaja)	Birgitta Herranen
Jari Sainio (varapuheenjohtaja)	Seppo Turkka
Seppo Airaksinen	Reijo Liimatainen
Kirsi Suvensalmi	Hannele Halonen
Ranbir Sodhi	Kaarlo Kähärä
Anette Karlsson	Helvi Salminen
Jarkko Koivuniemi	Jari Ahokas
Marilla Kortesalmi	Rebekka Nylund
Janne Leppänen	Timo Nyyssönen
Carita Haga	Runa Martikainen
Niilo Kärki	Sami Haavisto
Ulla Sajaniemi	Ritva Laitinen
Jori Nummelin	Reino Holappa
Vaula Norrena	Sari Laakso
Riikka Åstrand	Inkeri Ruokonen
Jari Jääskeläinen	Arja Saunamäki
Soili Haverinen	Carolina Tuhkanen

Tasa-arvolain mukaan toimielimessä tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 %:a.

Kaupunginhallitus 10.2.2014 § 12

Kaupunginjohtajan esitys:
Päätetään esittää kaupunginvaltuustolle
a) myönnettäväksi ero Ritva Laitiselle opetuslautakunnan varajäsenen tehtävästä ja
b) toimitettavaksi opetuslautakunnan jäsen Ulla Sajaniemen henkilökohtaisen varajäsenen täydennysvaali jäljellä olevaksi ajaksi toimikaudesta 2013–2016.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

———

Kaupunginvaltuusto 3.3.2014 § 5

Kaupunginhallituksen esitys:
Päätetään
a) myöntää ero Ritva Laitiselle opetuslautakunnan varajäsenen tehtävästä ja
b) toimittaa opetuslautakunnan jäsen Ulla Sajaniemen henkilökohtaisen varajäsenen täydennysvaali jäljellä olevaksi ajaksi toimikaudesta 2013–2016.

Tarkastetaan ja hyväksytään pöytäkirja tämän pykälän osalta heti kokouksessa.

Päätös:
Päätettiin
a) myöntää ero Ritva Laitiselle opetuslautakunnan varajäsenen tehtävästä ja
b) valita Pirjo Vilenius opetuslautakunnan jäsen Ulla Sajaniemen henkilökohtaiseksi varajäseneksi jäljellä olevaksi ajaksi toimikaudesta 2013–2016.

Tarkastettiin ja hyväksyttiin pöytäkirja tämän pykälän osalta heti kokouksessa.

Muutoksenhakuohje: 1. Valitusosoitus

6 § **Eron myöntäminen Jouko Jääskeläiselle kaupunginhallituksen varajäsenen tehtävästä sekä täydennysvaalin toimittaminen**

112/00.00.01.00/2013
KN/LP

Jouko Jääskeläinen on 13.1.2014 saapuneella kirjeellä ilmoittanut pyytävänsä eroa kaupunginhallituksen varajäsenen tehtävästä henkilökohtaisen syyn vuoksi.

Kaupunginvaltuusto valitsi 28.1.2013 § 7 kaupunginhallitukseen toimikaudeksi 2013–2014 seuraavat henkilöt:

jäsenet	**henkilökohtaiset varajäsenet**
Tapani Mäkinen (puheenjohtaja)	Kim Zilliacus
Pirkko Letto (varapuheenjohtaja)	Viola Marjanen
Taisto Mäntynen	Jukka-Pekka Loppukaarre
Susanna Bruun	Helvi Salminen (kv 17.6.2013 § 3)
Esko Ranto	Jouko Suvensalmi
Sinikka Näätsaari	Anu Hämäläinen
Sari Multala	Paula Lehmuskallio
Anitta Orpana	Seija Puha
Markku Weckman	Lauri Kaira
Patrik Karlsson	Lars Stormbom
Jaakko Niinistö	Johannes Nieminen
Pietari Jääskeläinen (kv 26.8.2013 § 5)	Ulla Sajaniemi (kv 26.8.2013 § 5)
Arja Niemelä	Marja Kyyrö
Sirpa Kauppinen	Heidi Rosbäck
Hannu Kokko (kv 7.10.2013 § 4)	Anssi Aura
Pirkko Kotila	Matti Holopainen
Maija Hurri	Jouko Jääskeläinen

Kuntalain 35 §:n mukaan vaalikelpoinen kunnanhallitukseen on henkilö, joka on vaalikelpoinen valtuustoon, ei kuitenkaan:

1) kunnan keskushallinnossa kunnanhallituksen alaisena toimiva kunnan palveluksessa oleva henkilö;
2) kunnan palveluksessa oleva henkilö, joka lautakunnan esittelijänä tai muuten vastaa kunnanhallituksen käsiteltäväksi tulevien asioiden valmistelusta; eikä
3) henkilö, joka on hallituksen tai siihen rinnastettavan toimielimen jäsenenä taikka johtavassa ja vastuullisessa tehtävässä tai siihen rinnastettavassa asemassa liiketoimintaa harjoittavassa yhteisössä, jos kysymyksessä on sellainen yhteisö, jolle kunnanhallituksessa tavanomaisesti käsiteltävien asioiden ratkaisu on omiaan tuottamaan olennaista hyötyä tai vahinkoa.

Henkilöstön edunvalvonnasta asianomaisessa kunnassa huolehtivan yhteisön hallituksen tai siihen rinnastettavan toimielimen puheenjohtaja ei ole vaalikelpoinen kunnanhallitukseen. Vaalikelpoinen ei myöskään ole henkilö, joka yhteisön neuvottelijana tai muussa vastaavassa ominaisuudessa vastaa edunvalvonnasta.

Enemmistön kunnanhallituksen jäsenistä on oltava muita kuin kunnan tai kunnan määräämisvallassa olevan yhteisön tai säätiön palveluksessa olevia henkilöitä.

Tasa-arvolain mukaan toimielimissä tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 %:a.

Kaupunginhallitus 27.1.2014 § 14

Kaupunginjohtajan esitys:
Päätetään esittää kaupunginvaltuustolle
a) myönnettäväksi Jouko Jääskeläiselle ero kaupunginhallituksen varajäsenen tehtävästä, ja
b) toimitettavaksi kaupunginhallituksen jäsen Maija Hurrin henkilökohtaisen varajäsenen täydennysvaali jäljellä olevaksi ajaksi toimikaudesta 2013–2014.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Kaupunginvaltuusto 3.3.2014 § 6

Kaupunginhallituksen esitys:
Päätetään
a) myöntää Jouko Jääskeläiselle ero kaupunginhallituksen varajäsenen tehtävästä, ja
b) toimittaa kaupunginhallituksen jäsen Maija Hurrin henkilökohtaisen varajäsenen täydennysvaali jäljellä olevaksi ajaksi toimikaudesta 2013–2014.

Tarkastetaan ja hyväksytään pöytäkirja tämän pykälän osalta heti kokouksessa.

Käsittely:
Merkittiin, että valtuutettu Jouko Jääskeläinen poistui valtuustosalista osallisuusjääviyden vuoksi tämän pykälän käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi.

Päätös:
Päätettiin
a) myöntää Jouko Jääskeläiselle ero kaupunginhallituksen varajäsenen tehtävästä, ja
b) valita Tiina Tuomela kaupunginhallituksen jäsen Maija Hurrin henkilökohtaiseksi varajäseneksi jäljellä olevaksi ajaksi toimikaudesta 2013–2014.

Tarkastettiin ja hyväksyttiin pöytäkirja tämän pykälän osalta heti kokouksessa.

Muutoksenhakuohje: 1. Valitusosoitus

7 § Eron myöntäminen Helen Josefssonille Korson aluetoimikunnan varajäsenen tehtävästä sekä täydennysvaalin toimittaminen

309/00.00.01.00/2013
KN/LP

Helen Josefsson on 10.1.2014 päivätyllä kirjeellä pyytänyt eroa Korson aluetoimikunnan varajäsenen tehtävästä alueelta poismuuton vuoksi.

Kaupunginvaltuusto on 28.1.2013 § 25 valinnut Korson aluetoimikuntaan toimikaudeksi 2013–2014 seuraavat henkilöt:

jäsenet	**henkilökohtaiset varajäsenet**
Terhi Stevander (puheenjohtaja) (kv 7.10.2013 § 8)	Paula Hämäläinen (kv 7.10.2013 § 8)
Mia Salminvuo (varapuheenjohtaja)	Helen Josefsson
Matti Merelä	Jussi Olin
Anneli Koskinen	Sanna Huuskonen
Janne Eronen	Jyrki Riikonen
Jan Edelmann	Hannu Matikka
Ari Javanainen	Juha Liukkonen
Merja-Liisa Vasarainen	Terhi Sakara
Markku Naumanen	Jarmo Hannula
Sylvi Keränen	Anne Ruusurinne
Vaula Norrena	Taina Raitanen
Luis Campos	Jukka-Pekka Rannisto
Ilmari Heinonen	Esa Ylikoski
Matti Piirainen	Satu Tukiainen-Leppänen

Jäsenten ja varajäsenten on oltava kyseessä olevan alueen asukkaita siten, että osa heistä on alueella asuvia valtuutettuja tai varavaltuutettuja.

Tasa-arvolain mukaan toimielimessä tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 %:a.

Kaupunginhallitus 27.1.2014 § 13

Kaupunginjohtajan esitys:
Päätetään esittää kaupunginvaltuustolle
a) myönnettäväksi ero Helen Josefssonille Korson aluetoimikunnan varajäsenen tehtävästä, ja
b) toimitettavaksi Korson aluetoimikunnan jäsen Mia Salminvuon henkilökohtaisen varajäsenen täydennysvaali jäljellä olevaksi ajaksi toimikaudesta 2013–2014.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

———

Kaupunginvaltuusto 3.3.2014 § 7

Kaupunginhallituksen esitys:
Päätetään
a) myöntää Helen Josefssonille ero Korson aluetoimikunnan varajäsenen tehtävästä, ja
b) toimittaa Korson aluetoimikunnan jäsen Mia Salminvuon henkilökohtaisen varajäsenen täydennysvaali jäljellä olevaksi ajaksi toimikaudesta 2013–2014.

Tarkastetaan ja hyväksytään pöytäkirja tämän pykälän osalta heti kokouksessa.

Päätös:
Päätettiin
a) myöntää Helen Josefssonille ero Korson aluetoimikunnan varajäsenen tehtävästä, ja
b) valita Hannele Puusa-Ruohonen Korson aluetoimikunnan jäsen Mia Salminvuon henkilökohtaiseksi varajäseneksi jäljellä olevaksi ajaksi toimikaudesta 2013–2014.

Tarkastettiin ja hyväksyttiin pöytäkirja tämän pykälän osalta heti kokouksessa.

Muutoksenhakuohje: 1. Valitusosoitus

8 § Eron myöntäminen Anu Kronberg-Merikukalle sosiaali- ja terveyslautakunnan varajäsenen tehtävästä sekä täydennysvaalin toimittaminen

158/00.00.01.00/2013
KN/LP

Anu Kronberg-Merikukka on 4.2.2014 saapuneella kirjeellä pyytänyt eroa luottamustehtävistään Vantaan kaupungilla paikkakunnalta poismuuton vuoksi. Kronberg on sosiaali- ja terveyslautakunnan varajäsen.

Kaupunginvaltuusto on kokouksessaan 28.1.2013 § 14 valinnut sosiaali- ja terveyslautakuntaan toimikaudeksi 2013–2016 seuraavat henkilöt:

jäsenet	**henkilökohtaiset varajäsenet**
Mari Niemi-Saari (puheenjohtaja)	Irja Nieminen
Sakari Rokkanen (varapuheenjohtaja)	Helen Josefsson
Christina Kassila	Terhi Pokkinen
Eero Salo	Miikku Nieminen
Tarja Pesonen	Raija Heikkonen
Juha Kähärä	Matti Laine
Sanna Karhunen	Jenni Chen
Harun Osmani	Jussi Lempiäinen
Sirpa Peura	Raimo Huvila
Stefan Åstrand	Pia Mikkonen
Tuire Fjäder	Sari Kuula
Teijo Kakko	Mika Niikko
Juha Malmi	Timo Oksanen
Sirpa Pajunen	Minttu Räty
Joel Linnainmäki	Juhani Joutsenlahti
Antero Eerola	Anu Kronberg-Merikukka
Martti Kiviranta	Markus Ylimaa

Tasa-arvolain mukaan toimielimessä tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 %:a.

Kaupunginhallitus 10.2.2014 § 11

Kaupunginjohtajan esitys:
Päätetään esittää kaupunginvaltuustolle
a) myönnettäväksi ero Anu Kronberg-Merikukalle sosiaali- ja terveyslautakunnan varajäsenen tehtävästä, ja
b) toimitettavaksi sosiaali- ja terveyslautakunnan jäsen Antero Eerolan henkilökohtaisen varajäsenen täydennysvaali jäljellä olevaksi ajaksi toimikaudesta 2013–2016.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

———

Kaupunginvaltuusto 3.3.2014 § 8

Kaupunginhallituksen esitys:
Päätetään
a) myöntää ero Anu Kronberg-Merikukalle sosiaali- ja terveyslautakunnan varajäsenen tehtävästä, ja
b) toimittaa sosiaali- ja terveyslautakunnan jäsen Antero Eerolan henkilökohtaisen varajäsenen täydennysvaali jäljellä olevaksi ajaksi toimikaudesta 2013–2016.

Tarkastetaan ja hyväksytään pöytäkirja tämän pykälän osalta heti kokouksessa.

Päätös:
Päätettiin
a) myöntää ero Anu Kronberg-Merikukalle sosiaali- ja terveyslautakunnan varajäsenen tehtävästä, ja

b) valita Sara Pekonen sosiaali- ja terveyslautakunnan jäsen Antero Eerolan henkilökohtaiseksi varajäseneksi jäljellä olevaksi ajaksi toimikaudesta 2013–2016.

Tarkastettiin ja hyväksyttiin pöytäkirja tämän pykälän osalta heti kokouksessa.

Muutoksenhakuohje: 1. Valitusosoitus

9 § Eteva kuntayhtymän perussopimuksen muuttaminen

VD/250/00.04
JTS/AT/LL

Eteva kuntayhtymän yhtymähallitus on päättänyt kokouksissaan 28.11.2013 § 106 ja 18.12.2013 § 124 kuntayhtymän perussopimuksen muutoksista. Yhtymähallitus on lähettänyt muutetun perussopimuksen jäsenkuntien valtuustojen käsiteltäväksi ja pyytänyt näitä antamaan siitä päätöksen 31.3.2014 mennessä.

Eläkemenoperusteiset maksut
Vuonna 2012 Etevassa työskenteli yhtymäkokouksen toimeksiannosta työryhmä, joka selvitti tiettyjen kustannusten uutta kohdistamista perussopimuksen muuttamisen kautta. Työryhmän raportin toimenpiteet eivät olisi saaneet ennakkokyselyn mukaan Etevan jäsenkunnan enemmistön kannatusta, joten perussopimuksen muuttamisesta luovuttiin. Yhtymäkokouksen 29.11.2012 päätöksen perusteella nimettiin kahdeksan kunnan edustajista työryhmä edelleen selvittämään tiettyjen kustannusten kohdistumista eri kuntien kesken. Perussopimuksen muutos perustuu viimeksi mainitun työryhmän esitykseen.

Nykyisen käytännön mukaan eläkemenoperusteiset maksut peritään osana Etevan palvelumaksua samoin kuin tietyin poikkeuksin kaikki muutkin Etevan kustannukset. Eläkemenoperusteisella maksulla kuitenkin katetaan menneisyydessä syntynyttä eläkemaksualijäämää. Näin ollen ongelman muodostavat kuntayhtymät, joiden toiminta on supistunut, ja erityinen ongelma ovat erityishuoltopiirit, joilta kunnat ovat siirtäneet toimintoja itselleen. Näitä ongelmia on ratkaistu siten, että eläkemenoperusteinen maksu on siirretty perittäväksi muulla tavalla kuin palvelumaksuissa.

Etevan yhtymähallitus on päättänyt muuttaa perussopimusta siten, että jäsenkunnan osuus Kevan Etevalle määräämästä kunkin toimintavuoden eläkemenoperusteisesta maksusta kohdennetaan entisten Uudenmaan erityispalvelut -kuntayhtymän ja Pääjärven kuntayhtymän jäsenkunnille niiden ennen vuotta 2005 toteutuneen palvelujen käytön suhteessa mainituissa kuntayhtymissä. Eläkemenoperusteisena maksuna käytetään kummankin kuntayhtymän omaa, Kevan vuosittain ilmoittamaa eläkemenoperusteista maksua. Maksun perintä muutetaan 1.1.2014 alkaen siten, että Keva veloittaa eläkemenoperusteiset maksut suoraan jäsenkunnilta. Muutos toteutetaan lisäämällä perussopimuksen 16 §:ään uusi 3 momentti.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet
Kuntalakia on muutettu (325/2012) koskien mm. sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa kunnissa. Muutoksella on vaikutusta kuntien ja kuntayhtymien johtosääntöihin kuten perussopimukseen ja hallintosääntöön.

Edellisen johdosta yhtymähallitus on päättänyt muuttaa perussopimuksen 8 §:ää siten, että yhtymäkokouksen tehtävien luetteloon lisätään uusi kohta 20: ”päättää kuntayhtymän ja konsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista”.

Kuntaliitokset
Kuntaliitoksessa 1.1.2013 Etevan jäsenkunnat Karjalohja ja Nummi-Pusula on liitetty Lohjan kaupunkiin.

Edellisen johdosta yhtymähallitus on päättänyt muuttaa Eteva kuntayhtymän perussopimuksen 3 §:ää siten, että jäsenkuntien luettelosta poistetaan Karjalohja ja Nummi-Pusula.

Kaupunginhallitus 10.2.2014 § 34

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään esittää kaupunginvaltuustolle hyväksyttäväksi liitteen mukainen Eteva kuntayhtymän muutettu perussopimus.
Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Kaupunginvaltuusto 3.3.2014 § 9

Kaupunginhallituksen esitys:
Päätetään hyväksyä liitteen mukainen Eteva kuntayhtymän muutettu perussopimus.
Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Liitteet:
- Eteva kuntayhtymän kirje
- Eteva kuntayhtymän päätökset 28.1.2013 § 106 ja 18.12.2013 § 124
- Eteva kuntayhtymän muutettu perussopimus

Muutoksenhakuohje: 1. Valitusosoitus

Lisätiedot:
talous- ja hallintojohtaja Ari Toiva, puh. 09 8392 4290, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

ETEVA

Etevan jäsenkunnille

Eteva kuntayhtymän perussopimuksen muutokset jäsenkuntien valtuustojen käsiteltäväksi

Eteva kuntayhtymän yhtymähallitus on päättänyt kokouksissaan 28.11.2013 § 106 ja 18.12.2013 § 124 kuntayhtymän perussopimuksen muutoksista.

Ote yhtymähallituksen päätöksistä samoin kuin muutettu perussopimus ovat tämän saatteen liitteinä.

Kuntalain 79 §:n mukaisesti Etevan yhtymähallitus lähettää muutetun perussopimuksen jäsenkuntien valtuustojen käsiteltäväksi ja pyytää näitä antamaan siitä päätöksen **31.3.2014** mennessä.

Päätös pyydetään lähettämään sekä sähköisesti osoitteella info@eteva.fi että postitse osoitteella: Eteva kuntayhtymä, PL 43, 04601 Mäntsälä.

Lisätiedot:
Etevan yhtymähallituksen puheenjohtaja Martti Syväniemi, puh. 0400 213 650, martti.syvaniemi@gmail.com;
Etevan toimitusjohtaja Katrina Harjuhahto-Madetoja, puh. 040 304 7001, katrina.harjuhahto-madetoja@eteva.fi;
Etevan talousjohtaja Kaarina Kilpeläinen, puh. 040 304 7070, kaarina.kilpelainen@eteva.fi

Mäntsälä 9.1.2014

Katrina Harjuhahto-Madetoja
toimitusjohtaja
Eteva kuntayhtymä

Liitteet
1. Etevan yhtymähallituksen päätökset 28.11.2013 § 106 ja 18.12.2013 § 124
2. Eteva kuntayhtymän muutettu perussopimus

Eteva kuntayhtymä
Karhukuja 1 | PL 43 | p. 020 692 100 | www.eteva.fi | Y-tunnus
04600 Mäntsälä | 04601 Mäntsälä | etunimi.sukunimi@eteva.fi | 0203300-9

§ 124
Perussopimuksen muuttaminen

§ 106
Yhtymähallitus 28.11.2013

Keväällä 2012 Etevassa työskenteli yhtymäkokouksen toimeksiannolla työryhmä selvittäen perussopimuksen muuttamisen kautta tiettyjen kustannusten kohdistamista. Raportista pyydettiin lausunto Kuntaliitolta (Kustannusten kohdistaminen kuntayhtymässä tehtäviä lakkautettaessa tai siirrettäessä, Myllymäki, 25.9.2012, 3298/90/2012). Työryhmän raportin toimenpiteet eivät olisi saaneet tehdyn ennakkokyselyn mukaan Etevan jäsenkunnan enemmistön kannatusta, joten perussopimuksen muuttamisesta luovuttiin. Yhtymäkokous päätti 29.11.2012, että

1. asian tähänastinen käsittely merkitään tiedoksi, ja että

2. todetaan, ettei työryhmän esitys perussopimuksen muuttamiseksi ole saanut jäsenkunnilta riittävää kannatusta, ja että

3. todetaan, että muutostarve on ajankohtainen jäsenkuntien tasa-arvoisen kohtelun vuoksi kuntayhtymässä ja että Etevan tulee asettaa asian edelleen valmistelemiseksi kuntien edustajista koottu työryhmä.

Tämän perusteella nimettiin kahdeksan kunnan edustajasta työryhmä, joka on tarkentanut tehtäväkseen

1. Eläkemenoperusteisten maksujen ja varhe-maksujen jakoperusteet ja mistä alkaen niitä noudatetaan

2. Ronnin laitoksen tappion jakautumisesta päättäminen päivitetyn tiedon perusteella

3. Muut työryhmän jäsenten työryhmään tuomat selvitettävät asiat

4. Suunnitelma Etevan taloudellisen tilanteen hallitsemiseksi

Nykyisen käytännön mukaan eläkeperusteiset maksut peritään osana Etevan palvelumaksua samoin kuin kaikki muutkin Etevan kustannukset. Poikkeukselliset maksuperusteet on lueteltu Etevan perussopimuksessa 16 § ”Poikkeukselliset maksuperusteet” ja eläkemenoperusten maksujen perintä ei sisälly niihin.

Työryhmä on kuullut työssään Kevan asiantuntijaa, jonka mukaan eläkemenoperusteisella maksulla katetaan menneisyydessä syntynyttä eläkemaksualijäämää. Näin ongelman muodostavat kuntayhtymät, joiden toiminta on supistunut ja erityinen ongelma ovat erityishuoltopiirit, joilta kunnat ovat siirtäneet toimintoja itselleen. Näitä on ratkaistu siten, että eläkemenoperusteinen maksu on siirretty perittäväksi muulla tavalla kuin palvelumaksuissa.

Työryhmä esittää, että Etevan hallitus ryhtyy toimenpiteisiin työryhmän eläkemenoperusteisia maksuja koskevan päätöksen toteuttamiseksi. Työryhmän päätöksen mukaan jäsenkunnan osuus Kevan kuntayhtymälle määräämästä kunkin toimintavuoden eläkemenoperusteisesta maksusta kohdennetaan entisten Uudenmaan erityispalvelut -kuntayhtymän ja Pääjärven kuntayhtymän jäsenkunnille niiden ennen vuotta 2005 toteutuneen palvelujen käytön suhteessa mainituissa kuntayhtymissä. Eläkemenoperusteisena maksuna käytetään kummankin kuntayhtymän omaa, Kevan vuosittain ilmoittamaa eläkemenoperusteista maksua. Maksun perintä muutetaan 1.1.2014 alkaen siten, että Keva veloittaa eläkemenoperusteiset maksut suoraan jäsenkunnilta. Lisäksi Etevan hallituksen tulee selvittää, onko muutos mahdollinen perussopimuksen muutoksena vai onko päätöksen saatava jokaisen kunnan samansisältöinen suostumus.

Eteva on pyytänyt Kuntaliitolta lausuntoa, voiko Etevan eläkemenoperusteisten maksujen perintää muuttaa työryhmän ehdotuksen mukaisesti muuttamalla Etevan perussopimusta vai onko päätöksen saatava jokaisen kunnan samansisältöinen suostumus. Kuntaliiton lausunto saadaan hallituksen kokoukseen.

Perussopimukseen esitetään seuraavat muutokset (muutettu kohta kursiivilla):

Nykyinen perussopimus:	16 § Poikkeukselliset maksuperusteet Perusopetusta (erityisopetusta) kuntayhtymältä tilaavien kuntien maksut perusopetuksen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin peritään oppilaan kotikunnalta oppilaskohtaisesti kalenterivuosittain niiltä osin, jota mahdollinen valtionosuus ei kata. Viranomaisten määräyksellä huoltoon osoitettujen tai otettujen henkilöiden tarvitseman palvelun ja kiireellisen ja/tai erityisen vaativan palvelun järjestämisestä ja/tai tuottamisesta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi voidaan jäsenkunnilta kerätä erillinen maksu, jonka määräytyminen perustuu kuntayhtymältä tilattujen palvelujen käyttöön. Yhtymäkokous päättää minkä toimenpiteiden ja palvelujen kustannusten kattamiseksi maksua voidaan periä sekä maksuperusteet.

Uusi perussopimus:	16 § Poikkeukselliset maksuperusteet Perusopetusta (erityisopetusta) kuntayhtymältä tilaavien kuntien maksut perusopetuksen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin peritään oppilaan kotikunnalta oppilaskohtaisesti kalenterivuosittain niiltä osin, jota mahdollinen valtionosuus ei kata. Viranomaisten määräyksellä huoltoon osoitettujen tai otettujen henkilöiden tarvitseman palvelun ja kiireellisen ja/tai erityisen vaativan palvelun järjestämisestä ja/tai tuottamisesta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi voidaan jäsenkunnilta kerätä erillinen maksu, jonka määräytyminen perustuu kuntayhtymältä tilattujen palvelujen käyttöön. Yhtymäkokous päättää minkä toimenpiteiden ja palvelujen kustannusten kattamiseksi maksua voidaan periä sekä maksuperusteet. *Jäsenkunnan osuus Kevan kuntayhtymälle määräämästä kunkin toimintavuoden eläkemenoperusteisesta maksusta kohdennetaan entisten Uudenmaan erityispalvelut -kuntayhtymän ja Pääjärven kuntayhtymän jäsenkunnille niiden ennen vuotta 2005 toteutuneen palvelujen käytön suhteessa mainituissa kuntayhtymissä. Eläkemenoperusteisena maksuna käytetään kummankin kuntayhtymän omaa, Kevan vuosittain ilmoittamaa eläkemenoperusteista maksua. Maksun perintä muutetaan 1.1.2014 alkaen siten, että Keva veloittaa eläkemenoperusteiset maksut suoraan jäsenkunnilta.*

(Valmistelija: va. toimitusjohtaja Kaarina Kilpeläinen, p. 040 304 7070).

Ehdotus

Va. toimitusjohtaja esittää, että yhtymähallitus päättää

1 tehdä Etevan perussopimukseen edellä selostetun muutoksen ja samalla päivitetään jäsenkuntaluettelo sekä muut tekniset ja lainsäädännön muutoksien edellyttämät muutokset,

2 lähettää näin muutetun perussopimuksen jäsenkuntien valtuustojen päätettäväksi, ja jos sopimus tulee siellä hyväksytyksi,

3 lähettää perussopimuksen yhtymäkokoukselle tiedoksi

Päätös Yhtymähallitus päätti esityksen mukaisesti.

---

§ 124
Yhtymähallitus 18.12.2013

1.
Kuntalakia on muutettu (325/2012) koskien mm. sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa kunnissa. Osa säädöksistä tulee voimaan 1.1.2014 lukien. Muutoksella on vaikutusta kuntien ja kuntayhtymien johtosääntöihin kuten perussopimukseen ja hallintosääntöön.

Edellisen johdosta Eteva kuntayhtymän perussopimuksen kohtaa Yhtymäkokouksen tehtävät ja toimivalta (8 §) tulee muuttaa siten, että yhtymäkokouksen tehtävien luetteloon tehdään seuraava lisäys:

---

20 päättää kuntayhtymän ja konsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista

---

Muutoksen jälkeen perussopimuksen 8 §:n sisältö on seuraava:

Uusi perussopimus:	8 § Yhtymäkokouksen tehtävät ja toimivalta Yhtymäkokouksen on kevätkokouksessaan viimeistään kesäkuussa: 1 käsiteltävä yhtymähallituksen laatima tilinpäätös edelliseltä kalenterivuodelta ja tarkastuslautakunnan arviointikertomus sekä tilintarkastajan kertomus samoin kuin tehtyjen muistutusten johdosta annetut selitykset ja lausunnot; 2 päätettävä tilinpäätöksen hyväksymisestä ja vastuuvapauden myöntämisestä yhtymähallitukselle ja muille tilivelvollisille sekä niistä toimenpiteistä, joihin edellisessä kohdassa mainitut kertomukset saattavat antaa aihetta; 3 hyväksyessään tilinpäätöksen päätettävä tilikauden tuloksen käsittelystä ja tarvittavista talouden tasapainottamista koskevista toimenpiteistä; 4 päätettävä tilinpäätöksen hyväksyvässä kevätkokouksessaan jäsenkuntien peruspääomaosuuksille mahdollisesta

koron suorittamisesta, määrästä, perusteista ja suoritusajankohdasta; ja

5 valittava kunnanvaltuustojen toimikautta vastaavaksi ajaksi:
- yhtymähallituksen puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja jäsenet
- tarkastuslautakunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja jäsenet
- tilintarkastajat

Yhtymäkokouksen on syyskokouksessaan viimeistään joulukuussa:

6 hyväksyttävä kuntayhtymän vähintään kolmea vuotta koskeva taloussuunnitelma sekä seuraavan vuoden talousarvio, joihin sisältyy kuntayhtymän ja kuntayhtymäkonsernin toiminnan ja talouden keskeiset tavoitteet sekä konserniohjauksen periaatteet;

7 hyväksyessään taloussuunnitelman ja talousarvion päätettävä talouden, rahoituksen ja sijoitustoiminnan perusteista;

8 päätettävä palvelujen hinnoitteluperusteista, perusopetuksen muista hinnoittelu- ja korvausperusteista sekä muista suoritteista perittävien maksujen perusteista; ja

9 tämän perussopimuksen 16 § 2 mom. tarkoittaman erillisen maksun perimisestä sekä minkä toimenpiteiden ja palvelujen kustannusten kattamiseksi korvausta voidaan periä sekä maksuperusteet.

Yhtymäkokouksen muut tehtävät:

10 hyväksyy johtosäännöt;
11 päättää kuntayhtymän johtajan valinnasta ja virkanimikkeestä;
12 päättää luottamushenkilöiden taloudellisten etuuksien perusteista;
13 päättää takaussitoumuksen tai muun vakuuden antamisesta toisen velasta;
14 päättää peruspääoman korottamisesta ja alentamisesta;
15 päättää uuden jäsenkunnan liittyessä kuntayhtymään peruspääomasijoituksen

määrästä ja suoritusajasta;
16 päättää jäsenkunnan erotessa sille suoritettava osuus nettovarallisuudesta;
17 päättää osakeyhtiön tai kuntayhtymän liikelaitoksen perustamisesta;
18 päättää kuntayhtymän purkamisesta jäsenkuntien valtuustojen päätösten perusteella;
19 hyväksyy ja päättää muutokset talousarvioon talousarviovuoden aikana; ja
20 päättää kuntayhtymän ja konsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista.

2.
Kuntaliitoksessa 1.1.2013 Etevan jäsenkunnat Karjalohja ja Nummi-Pusula on liitetty Lohjan kaupunkiin.

Eteva kuntayhtymän perussopimuksen kohtaa Jäsenkunnat (3 §) tulee muuttaa siten, että jäsenkuntien luettelosta poistetaan Karjalohja ja Nummi-Pusula.

Muutoksen jälkeen perussopimuksen 3 §:n sisältö on seuraava:

Uusi perussopimus:	3 § Jäsenkunnat Kuntayhtymän jäsenkuntia ovat: Asikkala, Askola, Espoo, Forssa, Hanko, Hattula, Hausjärvi, Heinola, Hollola, Humppila, Hyvinkää, Hämeenkoski, Hämeenlinna, Iitti, Inkoo, Janakkala, Jokioinen, Järvenpää, Karkkila, Kauniainen, Kerava, Kirkkonummi, Kärkölä, Lahti, Lapinjärvi, Lohja, Loppi, Loviisa, Myrskylä, Mäntsälä, Nastola, Nurmijärvi, Orimattila, Padasjoki, Pornainen, Porvoo, Pukkila, Raasepori, Riihimäki, Sipoo, Siuntio, Sysmä, Tammela, Tuusula, Vantaa, Vihti, Ypäjä.

(Valmistelija: hallintojohtaja Seppo Åstedt, p. 040 304 7004).

Ehdotus

Va. toimitusjohtaja esittää, että yhtymähallitus päättää

1 tehdä Etevan perussopimukseen edellä selostetut muutokset, aiemmin 28.11.2013 § 106 tehdyn muutoksen lisäksi,

2 lähettää näin muutetun perussopimuksen jäsenkuntien valtuustojen päätettäväksi, ja jos sopimus tulee siellä hyväksytyksi,

3 lähettää perussopimuksen yhtymäkokoukselle tiedoksi.

Päätös

Yhtymähallitus päätti esityksen mukaisesti.

Asianmukaisesti allekirjoitetusta ja tarkastetusta pöytäkirjasta kirjoitetun otteen oikeaksi todistaa
Mäntsälä 7.1.2014

Kimmo Luoti
hallintoassistentti

Eteva kuntayhtymän muutettu perussopimus

Sisältää Etevan yhtymähallituksen perussopimukseen kokouksissa 28.11.2013 § 106 ja 18.12.2013 § 124 tekemät muutokset.

- 3 §:ssä päivitetty jäsenkuntien luettelo
- 8 §:ssä lisätty yhtymäkokouksen tehtäviin uusi kohta 20
- 16 §:ään lisätty uusi 3 momentti

Sopimuksen muutetut kohdat on osoitettu tekstitaustan tummennuksella.

Eteva kuntayhtymä **Voimassa** **alkaen**

PERUSSOPIMUS

1 Luku
KUNTAYHTYMÄ

1 § Nimi ja kotipaikka

Kuntayhtymän nimi on Eteva kuntayhtymä, josta käytetään nimeä Eteva.
Sen kotipaikka on Mäntsälän kunta.

2 § Tehtävät

Kuntayhtymän tehtävänä on järjestää ja tuottaa voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti:

1 vammaispalveluja
2 muita jäsenkuntien kuntayhtymältä tilaamia ja toimialaan soveltuvia sosiaali- ja kuntoutusalan ja erityisopetuksen palveluja

Kuntayhtymä huolehtii sille laissa mahdollisesti määrätyistä tehtävistä.

Lisäksi kuntayhtymä huolehtii niistä kuntayhtymän toimialaan kuuluvista tehtävistä, jotka laissa on mahdollisesti määrätty sairaanhoitopiirien kuntayhtymien tehtäväksi, ja joiden hoitamisesta kuntayhtymä ja sairaanhoitopiirin kuntayhtymä ovat sopineet.

Kuntayhtymä voi tuottaa toimialaansa kuuluvia tai sitä tukevia palveluita myös muiden kuin jäsenkuntien tilauksesta.

Kuntayhtymällä voi olla yhtymäkokouksen perustamia liikelaitoksia ja se voi olla osakkaana osakeyhtiöissä ja jäsenenä muissa yhteisöissä, joiden toiminnalla edistetään kuntayhtymän tehtäväalaa.

3 § Jäsenkunnat

Kuntayhtymän jäsenkuntia ovat: Asikkala, Askola, Espoo, Forssa, Hanko, Hattula, Hausjärvi, Heinola, Hollola, Humppila, Hyvinkää, Hämeenkoski, Hämeenlinna, Iitti, Inkoo, Janakkala, Jokioinen, Järvenpää, Karkkila, Kauniainen, Kerava, Kirkkonummi, Kärkölä, Lahti, Lapinjärvi, Lohja, Loppi, Loviisa, Myrskylä, Mäntsälä, Nastola, Nurmijärvi, Orimattila, Padasjoki, Pornainen, Porvoo, Pukkila, Raasepori, Riihimäki, Sipoo, Siuntio, Sysmä, Tammela, Tuusula, Vantaa, Vihti, Ypäjä.

4 § Jäsenkunnan ottaminen ja eroaminen

Kunta tulee kuntayhtymän jäseneksi kunnan valtuuston ja kuntayhtymän yhtymäkokouksen lainvoimaisten päätösten ilmoittamasta ajankohdasta lukien.

Kuntayhtymästä eroavan jäsenkunnan tulee tehdä siitä ilmoitus yhtymähallitukselle. Ero tulee voimaan eroilmoitusta seuraavan kalenterivuoden päätyttyä.

5 § Peruspääoma ja jäsenkuntien osuudet

Kuntayhtymän peruspääoma muodostuu jäsenkuntien pääomasijoituksista. Peruspääomaa voidaan korottaa myös siirrolla oman pääoman muusta erästä. Peruspääoma jakaantuu jäsenkuntaosuuksiin.

Peruspääoman korottamisesta ja alentamisesta päättää yhtymäkokous.

Uuden jäsenkunnan liittyessä kuntayhtymään peruspääomasijoituksen määrästä ja suoritusajasta päättää yhtymäkokous.

Jäsenkunnan erotessa kuntayhtymästä sille suoritetaan yhtymäkokouksen päätöksellä sen peruspääoman jäsenkuntaosuutta vastaava suhteellinen osuus kuntayhtymän nettovarallisuudesta tai osa siitä. Nettovarallisuus lasketaan vähentämällä taseen varoista vieras pääoma ja pakolliset varaukset. Varoista pysyvien vastaavien hyödykkeet ja pysyvien vastaavien osakkeet ja osuudet arvostetaan nykykäyttöarvoon tai todennäköiseen luovutusarvoon, jos mainitut arvot poikkeavat olennaisesti kirjanpitoarvosta. Muut varat ja velat arvostetaan nimellisarvoon. Jos nettovarallisuus on negatiivinen, eroava jäsenkunta maksaa jäsenkuntaosuuttaan vastaavan suhteellisen osuuden kuntayhtymän nettovarallisuudesta tai osan siitä.

Korvaus jäsenkuntaosuudesta suoritetaan tasasuuruisina erinä viiden vuoden aikana eron voimaantulosta lukien.

Kuntayhtymän on pidettävä luetteloa jäsenkuntaosuuksista. Kuntayhtymän taseen liitteessä peruspääoma eritellään jäsenkuntien osuuksina.

Jäsenkunnan osuus kuntayhtymän varoihin sekä vastuu veloista ja velvoitteista määräytyvät jäsenkuntaosuuksien suhteessa.

Kuntayhtymä voi yhtymäkokouksen päätöksen mukaisesti suorittaa jäsenkuntien peruspääomaosuuksille korkoa. Sen mahdollisesta suorittamisesta, määrästä, perusteista ja suoritusajankohdasta päättää yhtymäkokous tilinpäätöksen hyväksyvässä kevätkokouksessaan.

2 Luku
KUNTAYHTYMÄN HALLINTO

6 § Yhtymäkokous

Kuntayhtymän päätösvaltaa käyttävät jäsenkunnat yhtymäkokouksessa, johon kukin jäsenkunta nimeää yhden (1) edustajan. Kullekin edustajalle voidaan valita henkilökohtainen varaedustaja.

Edustajan on osoitettava valtuutensa viimeistään ennen yhtymäkokouksen alkua.

Jäsenkunnan äänivalta yhtymäkokouksessa määräytyy ennen yhtymäkokousta viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen mukaan siten, että kunnalla on

1 yksi ääni jokaiselta alkavalta tuhannesosalta (1/1000) osuudestaan kuntayhtymän peruspääomaan; ja sen lisäksi

2 yksi ääni jokaiselta alkavalta tuhannesosalta (1/1000) jäsenkuntien kuntayhtymälle suorittamista maksuista.

Yhden kunnan äänimäärä voi kuitenkin olla enintään yksi kolmasosa (1/3) kunkin yhtymäkokouksen enimmäisäänimäärästä.

Uuden jäsenkunnan äänimäärä on ensimmäisenä jäsenyysvuotena yksi ääni jokaiselta alkavalta tuhannesosalta (1/1000) osuudestaan kuntayhtymän peruspääomaan.

7 § Yhtymäkokouksen toiminta

Yhtymäkokouksen kutsuu koolle yhtymähallitus.

Yhtymäkokous kokoontuu vähintään kaksi kertaa vuodessa, kevätkokoukseen viimeistään kesäkuussa ja syyskokoukseen viimeistään joulukuussa.

Äänimäärältään vähintään yhden kolmasosan (1/3) osuutta edustavien jäsenkuntien tai yhtymähallituksen sitä vaatiessa pidetään yhtymäkokouksen toimialaan kuuluvien asioiden käsittelyä varten ylimääräisiä yhtymäkokouksia.

Yhtymäkokous on päätösvaltainen, kun kokouksessa läsnä olevat edustajat edustavat vähintään puolta (1/2) yhtymäkokouksen enimmäisäänimäärästä.

Yhtymäkokouksen toiminnasta määrätään tarkemmin yhtymäkokouksen hyväksymässä hallintosäännössä.

8 § Yhtymäkokouksen tehtävät ja toimivalta

Yhtymäkokouksen on kevätkokouksessaan viimeistään kesäkuussa:

1 käsiteltävä yhtymähallituksen laatima tilinpäätös edelliseltä kalenterivuodelta ja tarkastuslautakunnan arviointikertomus sekä tilintarkastajan kertomus samoin kuin tehtyjen muistutusten johdosta annetut selitykset ja lausunnot;

2 päätettävä tilinpäätöksen hyväksymisestä ja vastuuvapauden myöntämisestä yhtymähallitukselle ja muille tilivelvollisille sekä niistä toimenpiteistä, joihin edellisessä kohdassa mainitut kertomukset saattavat antaa aihetta;

3 hyväksyessään tilinpäätöksen päätettävä tilikauden tuloksen käsittelystä ja tarvittavista talouden tasapainottamista koskevista toimenpiteistä;

4 päätettävä tilinpäätöksen hyväksyvässä kevätkokouksessaan jäsenkuntien peruspääomaosuuksille mahdollisesta koron suorittamisesta, määrästä, perusteista ja suoritusajankohdasta; ja

5 valittava kunnanvaltuustojen toimikautta vastaavaksi ajaksi:
- yhtymähallituksen puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja jäsenet
- tarkastuslautakunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja jäsenet
- tilintarkastajat

Yhtymäkokouksen on syyskokouksessaan viimeistään joulukuussa:

6 hyväksyttävä kuntayhtymän vähintään kolmea vuotta koskeva taloussuunnitelma sekä seuraavan vuoden talousarvio, joihin sisältyy kuntayhtymän ja kuntayhtymäkonsernin toiminnan ja talouden keskeiset tavoitteet sekä konserniohjauksen periaatteet;

7 hyväksyessään taloussuunnitelman ja talousarvion päätettävä talouden, rahoituksen ja sijoitustoiminnan perusteista;

8 päätettävä palvelujen hinnoitteluperusteista, perusopetuksen muista hinnoittelu- ja korvausperusteista sekä muista suoritteista perittävien maksujen perusteista; ja

9 tämän perussopimuksen 16 § 2 mom. tarkoittaman erillisen maksun perimisestä sekä minkä toimenpiteiden ja palvelujen kustannusten kattamiseksi korvausta voidaan periä sekä maksuperusteet.

Yhtymäkokouksen muut tehtävät:

10 hyväksyy johtosäännöt;
11 päättää kuntayhtymän johtajan valinnasta ja virkanimikkeestä;
12 päättää luottamushenkilöiden taloudellisten etuuksien perusteista;
13 päättää takaussitoumuksen tai muun vakuuden antamisesta toisen velasta;
14 päättää peruspääoman korottamisesta ja alentamisesta;
15 päättää uuden jäsenkunnan liittyessä kuntayhtymään peruspääomasijoituksen määrästä ja suoritusajasta;
16 päättää jäsenkunnan erotessa sille suoritettava osuus nettovarallisuudesta;
17 päättää osakeyhtiön tai kuntayhtymän liikelaitoksen perustamisesta;
18 päättää kuntayhtymän purkamisesta jäsenkuntien valtuustojen päätösten perusteella;
19 hyväksyy ja päättää muutokset talousarvioon talousarviovuoden aikana; ja
20 päättää kuntayhtymän ja konsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista

9 § Yhtymähallitus

Yhtymäkokous valitsee kunnanvaltuustojen toimikautta vastaavaksi ajaksi yhtymähallituksen, joka käsittää puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja yksitoista (11) jäsentä. Kullekin jäsenelle valitaan henkilökohtainen varajäsen.

Kullakin yhtymähallituksen jäsenellä on kokouksessa yksi (1) ääni.

Yhtymähallitus johtaa kuntayhtymää ja valvoo kuntayhtymän etua. Yhtymähallitus edustaa kuntayhtymää, käyttää sen puhevaltaa ja tekee sen puolesta sopimukset, ellei hallintosäännössä toisin määrätä.

Yhtymähallitukselle kuuluvat kaikki muut kuntayhtymän tehtävät, kuin laissa säädetyt tai tässä perussopimuksessa yhtymäkokoukselle, muulle toimielimelle tai kuntayhtymän johtajalle määrätyt tehtävät.

Yhtymähallituksen tehtävistä, toimivallasta ja toimivallan siirrosta määrätään hallintosäännössä.

10 § Kuntayhtymän johtaja

Kuntayhtymän johtaja johtaa ja kehittää yhtymähallituksen alaisena kuntayhtymän toimintaa, huolehtii kuntayhtymän hallinnosta sekä taloudenpidosta ja sisäisen valvonnan järjestämisestä.

Johtaja huolehtii yhtymähallituksen päätösten täytäntöönpanosta ja antaa yhtymähallitukselle tietoa kuntayhtymän toiminnan kannalta merkittävistä toimenpiteistä ja tapahtumista.

Johtajan tehtävistä ja toimivallasta määrätään hallintosäännössä.

11 § Jaostot ja muut toimielimet

Jaostoja ja toimielimiä voidaan perustaa tarvittaessa.

Jaostojen ja muiden toimielinten perustamisesta, kokoonpanosta ja tehtävistä määrätään hallintosäännössä.

12 § Tarkastuslautakunta

Yhtymäkokous valitsee kunnanvaltuustojen toimikautta vastaavaksi ajaksi tarkastuslautakunnan, joka käsittää puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja kolme (3) jäsentä. Kullekin jäsenelle valitaan henkilökohtainen varajäsen.

Tarkastuslautakunnan puheenjohtajalla, varapuheenjohtajalla ja kullakin jäsenellä on yksi ääni.

Tarkastuslautakunnan tehtävistä ja toiminnasta määrätään hallintosäännössä.

13 § Liikelaitoksen johtokunta

Yhtymäkokouksen perustamalla liikelaitoksella on yhtymähallituksen alainen johtokunta. Johtokunnan kokoonpanosta ja toiminnasta määrätään liikelaitoksen johtosäännössä.

3 Luku
TALOUSSUUNNITELMA JA TALOUSARVIO SEKÄ SOPIMUSOHJAUS

14 § Taloussuunnitelma ja talousarvio

Yhtymähallituksen ehdotus vähintään kolmea vuotta koskevaksi taloussuunnitelmaksi ja seuraavan vuoden talousarvioksi on toimitettava yhtymäkokoukselle ja jäsenkunnille 21 päivää ennen yhtymäkokousta, viimeistään 30. marraskuuta. Yhtymäkokouksen on se hyväksyttävä viimeistään joulukuussa.

Taloussuunnitelma ja talousarvio on lähetettävä tiedoksi jäsenkunnille kuukauden kuluessa sen hyväksymisestä.

Muutokset talousarvioon hyväksyy ja päättää yhtymäkokous talousarviovuoden aikana.

Kuntayhtymän taloussuunnitelman ja talousarvion valmistelua varten jäsenkunnille varataan mahdollisuus tehdä esityksiä kuntayhtymän toiminnan tavoitteista ja rahoituksesta sopimusohjauksen yhteydessä.

15 § Sopimusohjaus

Jäsenkunta ja kuntayhtymä sopivat vuosittain palveluista, jotka kuntayhtymä seuraavana sopimusvuonna kunnalle järjestää ja/tai tuottaa. Sopimus voidaan tehdä 1-3 vuodeksi, mutta se tarkistetaan vuosittain. Sopimus on nimeltään palvelusopimus.

Palvelusopimus voidaan tehdä myös edellä 2 § 3 momentissa tarkoitetun kuntayhtymän kanssa ja kuntayhtymien sekä kuntien muiden yhteistoimintaelinten kanssa, joiden tehtäväksi kunta on sopimisen päättänyt.

Palvelusopimuksessa sovitaan tuotettavien palvelujen määrästä, laadusta ja muista sopimusehdoista.

Kuntayhtymän palveluista, niiden tuotteistuksesta ja sisällöstä päättää kuntayhtymän yhtymähallitus.

Kuntayhtymän palvelujen hinnoitteluperusteista päättää yhtymäkokous syyskokouksessa ja hinnoista päättää kuntayhtymän yhtymähallitus ennen kuin talousarvio jätetään hyväksyttäväksi.

Hinnoitteluperusteet ja hinnat ovat kaikille jäsenkunnille yhteneväiset.

Kuntia tai muita sopimuskumppaneita laskutetaan toteutuneen palvelun käytön mukaan, ellei tässä perussopimuksessa toisin määrätä.

16 § Poikkeukselliset maksuperusteet

Perusopetusta (erityisopetusta) kuntayhtymältä tilaavien kuntien maksut perusopetuksen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin peritään oppilaan kotikunnalta oppilaskohtaisesti kalenterivuosittain niiltä osin, jota mahdollinen valtionosuus ei kata.

Viranomaisten määräyksellä huoltoon osoitettujen tai otettujen henkilöiden tarvitseman palvelun ja kiireellisen ja/tai erityisen vaativan palvelun järjestämisestä ja/tai tuottamisesta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi voidaan jäsenkunnilta kerätä erillinen maksu, jonka määräytyminen perustuu kuntayhtymältä tilattujen palvelujen käyttöön. Yhtymäkokous päättää minkä toimenpiteiden ja palvelujen kustannusten kattamiseksi maksua voidaan periä sekä maksuperusteet.

Jäsenkunnan osuus Kevan kuntayhtymälle määräämästä kunkin toimintavuoden eläkemenoperusteisesta maksusta kohdennetaan entisten Uudenmaan erityispalvelut -kuntayhtymän ja Pääjärven kuntayhtymän jäsenkunnille niiden ennen vuotta 2005 toteutuneen palvelujen käytön suhteessa mainituissa kuntayhtymissä. Eläkemenoperusteisena maksuna käytetään kummankin kuntayhtymän omaa, Kevan vuosittain ilmoittamaa eläkemenoperusteista maksua. Maksun perintä muutetaan 1.1.2014 alkaen siten, että Keva veloittaa eläkemenoperusteiset maksut suoraan jäsenkunnilta.

4 Luku
HALLINNON JA TALOUDEN TARKASTUS

17 § Hallinnon ja talouden tarkastus

Hallinnon ja talouden tarkastamisessa noudatetaan, mitä siitä on säädetty kuntalaissa ja määrätään hallintosäännössä.

5 Luku
KUNTAYHTYMÄN PURKAMINEN JA LOPPUSELVITYS

18 § Kuntayhtymän purkaminen ja loppuselvitys

Kuntayhtymän purkamisesta päätetään yhtymäkokouksessa jäsenkuntien valtuustojen yhtäpitävien päätösten perusteella. Kuntayhtymän purkautuessa yhtymähallituksen on huolehdittava loppuselvityksestä, elleivät jäsenkunnat sovi muuta järjestelystä. Kuntayhtymän varat, joita ei tarvita loppuselvityksen kustannusten ja velkojen suorittamiseen eikä sitoumusten täyttämiseen, jaetaan jäsenkunnille peruspääomaosuuksien suhteessa. Jos kustannusten ja velkojen suorittamiseen sekä sitoumusten täyttämiseen tarvittava määrä on varoja suurempi, jäsenkunnat ovat velvolliset suorittamaan erotuksen edellä mainittujen osuuksien suhteessa.

Kuntayhtymän viimeinen tilinpäätös hyväksytään loppuselvityksen yhteydessä.

6 Luku
VOIMAANTULO

19 § Voimaantulo

Tämä perussopimus tulee voimaan sen jälkeen, kun kuntalain (1995:365) 79 §:ssä säädetyt ehdot ovat täyttyneet.

7 Luku
MUUT MÄÄRÄYKSET

20 § Kuntayhtymän nimen kirjoittaminen

Oikeudesta kuntayhtymän nimenkirjoittamiseen määrätään hallintosäännössä.

21 § Erityishuoltopiirinä toimiminen

Kuntayhtymä toimii kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/1977) tarkoittamana erityishuoltopiirinä niin kauan kunnes lailla toisin säädetään.

22 § Muut johtosäännöt

Tätä perussopimusta täydentää yhtymäkokouksen hyväksymä hallintosääntö ja tarvittaessa muut johtosäännöt, joissa annetaan tätä perussopimusta täydentäviä määräyksiä.

10 § **Vantaan elinvoimaohjelma 2014-2016**

269/00.01.02.00/2012
KN/HN/JV/AT/LP

Vantaan työpaikkakehitys on kasvanut vaikeasta taloustilanteesta huolimatta, ja työpaikat ovat lisääntyneet Vantaalla koko 2000-luvun voimakkaammin kuin muissa suurissa kaupungeissa. Vantaalla työttömyys on silti lisääntynyt. Viimeisen vuoden aikana työttömyys on kasvanut noin viidenneksellä nostaen kaupungin kokonaistyöttömyyden jo 10,5 prosenttiin. Vaikka nuorisotyöttömyys on Vantaalla vakava ongelma, on aktiivisten työllistämistoimenpiteiden ansiosta työttömyyskehitys pysynyt naapurikuntia alemmalla tasolla.

Vantaan vahvuutena on elinkeinorakenteen monipuolisuuden ohella ollut vahva työpaikkaomavaraisuus. Työpaikkaomavaraisuus on ohjelman laatimishetkellä 105 prosenttia. Kaupan ja palveluiden työpaikkakehitys pk-sektorilla on ollut Vantaalla vakaata, kun taas teollisuuden, julkisen hallinnon sekä kuljetus- ja logistiikka-alan työpaikkojen määrä ovat olleet lievässä laskussa vuosien 2008–2013 välillä. Päivittäin kaupungissa käy töissä lähes 61 000 ihmistä naapurikunnista, ja vain 45 prosenttia vantaalaisista työskentelee kotikaupunkinsa alueella.

Kaupunginvaltuusto päätti 19.11.2012 § 19 talousarviokäsittelyn yhteydessä yhtenä vuoden 2013 sitovista tavoitteista laatia elinkeino- ja työllisyyspoliittisen ohjelman. Ohjelma on nimetty myöhemmin Vantaan elinvoimaohjelmaksi, jolloin ohjelma kattaa perinteisen tontti- ja toimitilapohjaisen elinkeinopolitiikan keinovalikoiman lisäksi myös osaamisen kehittämisen, tapahtumat ja kaupunki-markkinoinnin sekä uudet strategiset avaukset.

Ohjelman on valmistellut kaupunginjohtajan 30.1.2013 § 13 nimeämä valmistelutyöryhmä, ja sen työtä on ohjannut kaupunginhallituksen 11.2.2013 § 37 nimeämä poliittinen ohjausryhmä.

Kaupunginhallitus päätti kokouksessaan 2.12.2013 § 12 jättää asian pöydälle ja kokouksessaan 16.12.2013 § 8 palauttaa sen uudelleen valmisteluun niin, että se tuodaan kaupunginhallituksen käsiteltäväksi 10.2.2014 pidettävään kokoukseen.

Elinvoimaohjelma keskittyy erityisesti elinkeino- ja työllisyyspolitiikan uudistamiseen, vetovoimaisuuden kasvattamiseen ja asukkaiden koulutustason nostamiseen. Tavoitteena on työpaikkojen kysynnän ja tarjonnan kohtaaminen sekä työpaikkojen määrän lisääminen.

Elinvoimaohjelmaa on täydennetty kaupunginhallitukselta saadun evästyksen pohjalta. Ohjelman tilastot on päivitetty viimeisimmillä saatavilla olevilla tiedoilla, Vantaan kansainvälisyyttä, saavutettavuutta sekä tekstin tulevaisuusorientaatiota on pyritty lisäämään ja toimenpiteiden aikataulut on saatettu ajan tasalle. Ohjelmaan on lisäksi muotoiltu uutena elementtinä kullekin elinvoimaohjelman painopisteelle oma elinvoimalupauksensa.

Vantaan elinvoimaohjelma 2014–2016 jakautuu kaikkiaan kahdeksaan painopisteeseen:

1. Yrityspalveluiltaan ylivoimainen
2. Edelläkävijä työllistämisessä
3. Saavutettavuudeltaan ykkönen
4. Elävät keskustat ja kohtuuhintaiset asunnot
5. Osaamisen kehittäjä
6. Kasvava teollisuus ja kehittyvä kauppa
7. Matkailun kansainvälinen keskittymä
8. Mainetta rakentamassa

Jokaiselle painopisteelle on määritelty tavoitteet, toimenpiteet, vastuutahot, näiden kumppanit sekä toimenpiteiden aikataulu.

Evästyksen pohjalta ohjelmaan on kirjattu kokonaan uusia tavoitteita ja toimenpiteitä seuraavasti:
- 2. Edelläkävijä työllistämisessä -lukuun kolme uutta tavoitetta toimenpiteineen: varautuminen vuoden 2015 jälkeiseen työllistämisvelvoitteen lisääntymiseen, nuorisotyöttömyyden torjuntaan sekä uudenlaisen koulutuksen tarjoaminen työttömille ja työttömyysuhan alla oleville,

- 4. Elävät keskustat ja kohtuuhintaiset asunnot: yhden luukun periaate sekä pientalo- että muuhun rakentamiseen vuosien 2014 ja 2015 aikana,
- 6. Kasvava teollisuus ja kehittyvä kauppa: Vehkalasta Vantaan kasvava tuotannollisen toiminnan ja teollisuuden alue.

Elinvoimaohjelman toteuttamista varten laaditaan vuosittain vahvistettava toimintasuunnitelma, joissa kunkin toimenpiteen toteuttaminen on aikataulutettu sekä konkretisoitu resursseiltaan. Tavoitekorteissa on kullekin toimenpiteelle määritelty sen alkamis- ja päättymisaika tai toimenpiteen valmistumisvuosi. Elinvoimaohjelman toteutumista ohjaa kaupunginjohtajan nimeämä ohjausryhmä, joka vastaa myös ohjelman jatkokehittämisestä. Toimenpiteistä vastaavat on mainittu toimenpiteen yhteydessä.

Ohjausryhmä suunnittelee osana talousarvion laadintaa ohjelman puitteissa tehtävät mahdolliset investoinnit ja toteutettavat toimenpiteet sekä budjetoinnin. Elinvoimaohjelman toteutuksessa hyödynnetään erilaisia kansallisia ja kansainvälisiä rahoitusohjelmia ja kumppanuuksia mahdollisuuksien mukaan.

Kaupunginhallitus 10.2.2014 § 15

Kaupunginjohtajan esitys:
Päätetään esittää kaupunginvaltuustolle hyväksyttäväksi liitteen mukainen Vantaan elinvoimaohjelma 2014–2016.
Käsittely:
Merkittiin, että elinvoimaohjelman tilastoliite oli jaettu kaupunginhallituksen jäsenille etukäteen asian käsittelyn taustamateriaaliksi.
Kaupunginjohtaja täydensi esitystänsä siten, että Vantaan elinvoimaohjelman 2014–2016 kappaleeseen ”2.4 Elävät keskustat ja kohtuuhintaiset asunnot” lisätään virke ”Tikkurilan kehittymisen, turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta yksi keskeisimmistä kehityskohteista on Tikkuraitti, joka on luonnollinen osa Tikkurilan uudistuvaa ja elinvoimaista keskustaa.”
Päätös:
Hyväksyttiin täydennetty esitys.

———

Kaupunginvaltuusto 3.3.2014 § 10

Kaupunginhallituksen esitys:
Päätetään hyväksyä liitteen mukainen Vantaan elinvoimaohjelma 2014–2016.
Käsittely:
Valtuustoryhmien välisten neuvottelujen pohjalta Vantaan elinvoimaohjelmaan 2014–2016 esitettiin seuraavat lisäykset, jotka hyväksyttiin yksimielisesti:

”Edelläkävijä työllistämisessä – tavoitteet” -kohdan ”Nuorisotyöttömyyden aktiivinen torjunta” -alakohdan toimenpiteisiin lisätään virke ”Selvitetään osana nuorisotakuun suunnitelmaa projektin muuttaminen kaupungin vakituiseksi toiminnaksi.”

”Elävät keskustat ja kohtuuhintaiset asunnot – tavoitteet” -kohdan ”Keskustoista kiinnostavia” -alakohdan aikatauluun lisätään ”Hakunila: 2015”.

”Matkailun kansainvälinen keskittymä – tavoitteet” -kohdan ”Matkailusta toimiva tuote” sekä ”Vantaasta tapahtumakaupunki” -alakohtien kumppaneihin lisätään ”järjestöt”. ”Matkailusta toimiva tuote” -alakohdan toimenpide-virkkeeseen lisätään ”…ja niitä tukevat verkkosivut keskeisine kieliversioineen”.

Elinvoimaohjelman johdantokappaleen loppuun lisätään virke ”Raportti ohjelman toteutumisesta tuodaan valtuustolle vuoden 2015 loppuun mennessä.”
Päätös:
Hyväksyttiin täydennetty esitys.

Liite
- Vantaan elinvoimaohjelma 2014–2016, KV 3.3.2014 § 10

Muutoksenhakuohje: 1. Valitusosoitus

Lisätiedot:
kaupunginjohtaja Kari Nenonen, puh. 09 8392 2101, apulaiskaupunginjohtaja vs. Heidi Nygren puh. 09 8392 2112, elinkeinojohtaja José Valanta, p. 09 8392 1108, etunimi.sukunimi@vantaa.fi

VANTAA

Vantaan elinvoimaohjelma 2014–2016

Kaupunginvaltuusto 3.3.2014

Sisältö

Esipuhe....3

1 Johdanto....4

2 Vantaan elinvoiman painopisteet....6

2.1 Yrityspalveluiltaan ylivoimainen....6

2.2 Edelläkävijä työllistämisessä....8

2.3 Saavutettavuudeltaan ykkönen....11

2.4 Elävät keskustat ja kohtuuhintaiset asunnot....14

2.5 Osaamisen kehittäjä....18

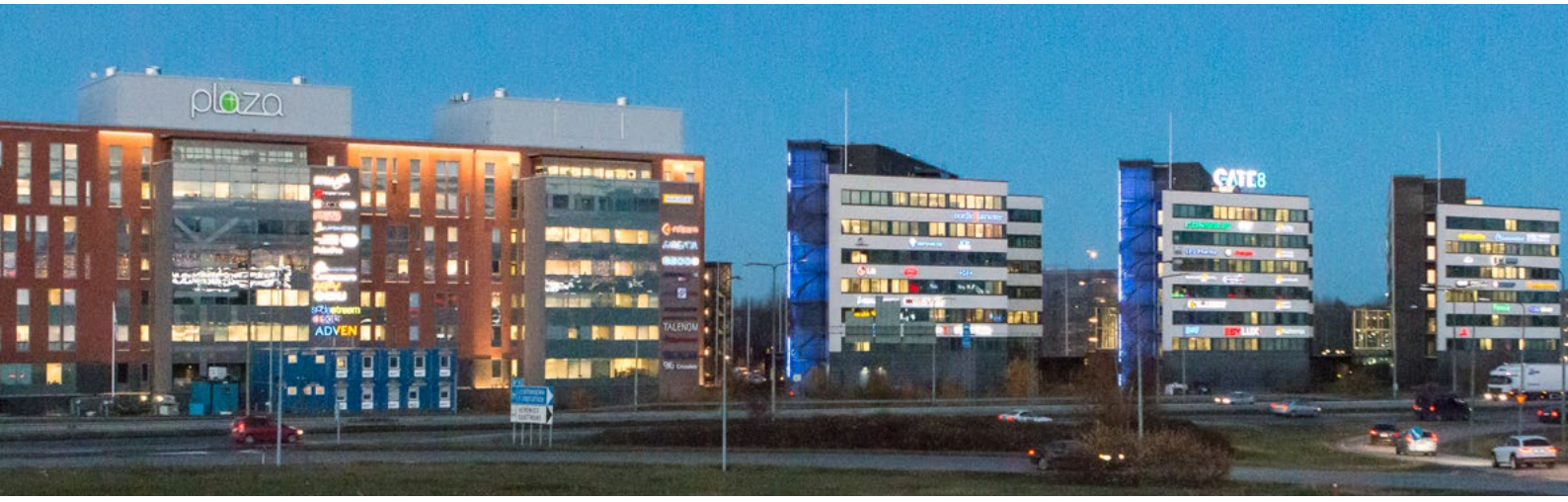
2.6 Kasvava teollisuus ja kehittyvä kauppa....20

2.7 Matkailun kansainvälinen keskittymä....23

2.8 Mainetta rakentamassa....25

3 Elinvoimalupaukset 2014–2016....27

Liite 1 Elinvoimaohjelman valmistelu ja ohjaus

Esipuhe

Vantaa on elinvoimainen ja kasvava kaupunki, tulevaisuuden kaupunki. Meidän tehtävämme juuri nyt on taata ne edellytykset, joita tulevaisuutemme rakentaminen vaatii. Tästä syystä olemme käynnistäneet nyt käsissänne olevan ohjelman, joka tähtää elinkeinopolitiikkamme vahvistamiseen. Tavoitteenamme on kaupungin talouden tasapaino, erityisesti investointien rahoittaminen omalla tulorahoituksella. Lisäksi kaupungillemme on turvattava mahdollisuus myös jatkaa kasvuaan tulevaisuudessa. Tässä onnistumme, kun saamme tulorahoituspohjamme kuntoon.

Kaupungin toimintojen kehittäminen on tavoitteidemme toteuttamiselle elintärkeää. Meidän tulee rakentaa Vantaa, joka on entistäkin joustavampi, asiakaslähtöisempi ja tuottavampi. Näin voimme parhaalla mahdollisella tavalla vaikuttaa kaupungin kehittymisen suuntaan. Tähän Vantaan valtuusto meitä myös ohjasi hyväksyessään kaupungin talouden tasapainotusohjelman.

> ”Uusia ratkaisuja **kasvavan** ja **kehittyvän** kaupungin tarpeisiin

Samalla valtuusto ohjeisti kaupungin virkamiehiä myös laatimaan Vantaalle elinkeino- ja työllisyyspoliittisen ohjelman, joka sittemmin nimettiin elinvoimaohjelmaksi. Elinvoimaohjelman avulla tartutaan uudella tavalla tulevaisuuden konkreettiseen rakentamiseen. Se johtaa vielä entistäkin parempaan kumppanuuteen yritysten kanssa, vahvistaa Vantaan jo nyt erittäin hyväksi koettua yritysilmapiiriä. Lisäksi siitä saadaan tukea vahvasti resursoituun, aktiiviseen ja innostavaan työllisyyspolitiikkaan, jonka avulla voidaan ratkaista sekä pitkäaikais- että nuorisotyöttömyyden mukanaan tuomia ongelmia.

Kaiken tämän toteuttamisessa kaupunki tarvitsee kumppaneita. Haluankin kiittää vantaalaisia yrittäjäjärjestöjä - Kauppakamari ja Vantaan Yrittäjät – sekä yksittäisiä yrityksiä vahvasta tuesta elinvoimaohjelman laatimisessa. On ollut hienoa huomata, miten vahvaa tukea kumppanuus kaupungin kanssa on saanut.

Lämmin kiitos myös kaupungin työntekijöille heidän avainasemassa olleesta panoksestaan ohjelmaa rakennettaessa, luottamushenkilöjohdolle heidän työhön tuomastaan asiantuntemuksesta, sekä koko vantaalaiselle päätöksentekojärjestelmälle siitä ennakkoluulottomuudesta, jolla se suhtautuu elinkeinoelämän kehittämiseen.

Kaikilta ohjelman rakentamisessa mukana olleilta tahoilta olemme saaneet varauksettoman tuen. Meillä on nyt todellinen mahdollisuus rakentaa tulevaisuuden Vantaasta entistäkin vahvempi ja elinvoimaisempi kaupunki.

Kari Nenonen
kaupunginjohtaja
valmisteluryhmän puheenjohtaja

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 10 §

1 Johdanto

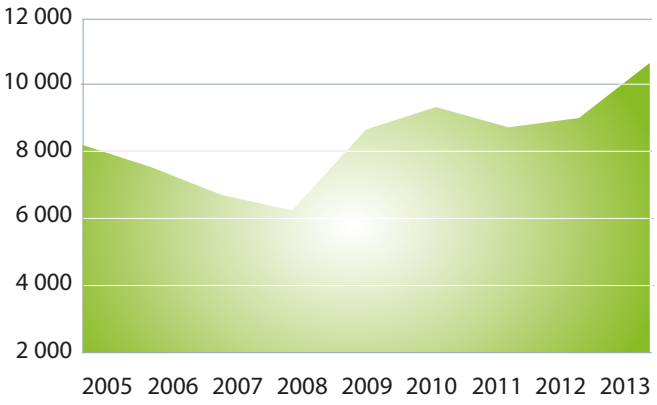
Suomen asema kansainvälisessä työnjaossa on murroksessa ja muutokset elinkeinorakenteessa ja työmarkkinoilla jatkuvat voimakkaina. Maamme elinkeinoelämä toimii suurelta osin toimialoilla, joiden kysyntä maailmalla on ollut laskussa. Vientisektorimme on haavoittuva, sillä puolet koko maan viennistä on vain 25 suurimman yrityksen varassa. Edellä mainittujen tekijöiden rinnalla huoltosuhteen nopea heikkeneminen, kansantalouden supistuminen ja työttömyyden kasvu heijastuvat suoraan kuntien tulopohjaan sekä kykyyn vastata velvoitteistaan.

Suomesta on viimeisen 10 vuoden aikana kadonnut yli 100 000 teollista työpaikkaa, joista suurin osa pysyvästi. Maamme pitkäaikaisesta tukipilaristа, metsäteollisuudesta on vuoden 2008 jälkeen kadonnut yli 8 000 työpaikkaa ja teknologiateollisuudesta viimeisen neljän vuoden aikana lähes 60 000 työpaikkaa. Lentoliikenne ja elektroniikkateollisuus ovat toimialoina käymässä läpi suurta murrosta. Samaan aikaan pienet ja keskisuuret yritykset (pk-sektori) ovat luoneet noin 70 000 uutta kaupan ja palvelualan työpaikkaa. Tämä on vaikuttanut ratkaisevasti siihen, että Vantaan työpaikkakehitys on kasvanut vaikeasta taloustilanteesta huolimatta, ja työpaikat ovat lisääntyneet Vantaalla koko 2000-luvun voimakkaammin kuin muissa suurissa kaupungeissa.

Tästä huolimatta myös työttömyys on lisääntynyt Vantaalla ja joulukuussa 2013 kaupungin kokonaistyöttömyys ylti jo 10,5 prosenttiin. Työttömistä suurin yksittäinen ryhmä on yli 50-vuotiaat, joita kaikista vantaalaisista työttömistä on kolmannes. Vaikka nuorisotyöttömyys on myös Vantaalla vakava ongelma, on aktiivisten työllistämistoimenpiteiden ansiosta työttömyyskehitys pysynyt naapurikuntia alemmalla tasolla. Maahanmuuttajataustaisten työllisyysaste on edelleen selkeästi kantaväestöä alhaisempi.

Vantaan vahvuutena on elinkeinorakenteen monipuolisuuden ohella ollut vahva työpaikkaomavaraisuus. Työpaikkaomavaraisuus on tämän raportin laatimishetkellä 105 prosenttia

> Vuonna 2020 Vantaalla on **121 500** työpaikkaa, jossa kasvua vuoteen 2013 on peräti **14,5%**

Vantaalaiset työttömät v. 2005–2013

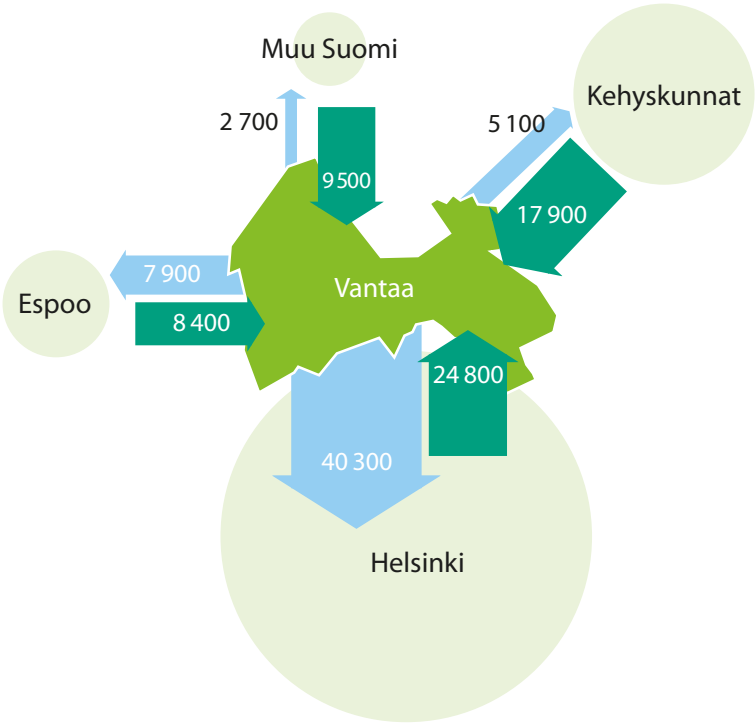
> Vakavarainen Vantaa on kansainvälinen kestävän kasvun keskus, jossa kaupunkia ja palvelujen laatua kehitetään yhdessä asukkaiden kanssa. Vantaa on asukkaille turvallinen kotikaupunki, yrityksille Suomen paras kumppani ja työntekijöille maan parhaiten johdettu kaupunki.

Vantaan visio

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 10 §

eli Vantaalla on enemmän työpaikkoja, kuin mikä on kaupungissa asuvan työllisen työvoiman määrä. Kaupan ja palveluiden työpaikkakehitys pk-sektorilla on ollut Vantaalla vakaata, kun taas teollisuuden, julkisen hallinnon sekä kuljetus- ja logistiikka-alan työpaikkojen määrä ovat olleet lievässä laskussa vuosien 2008–2013 välillä.

Päivittäin kaupungissa käy töissä lähes 61 000 ihmistä naapurikunnista, ja vain 45 prosenttia vantaalaisista työskentelee kotikaupunkinsa alueella. Näiden lukujen välisen suhteen muuttaminen on Vantaalle suuri haaste ja samalla mahdollisuus. Vantaan työpaikkakehityksen on ennakoitu jatkuvan vahvana myös tulevaisuudessa; vuoteen 2020 mennessä kaupungin työpaikkojen määrällisen kasvun on arvioitu olevan nopeampaa kuin yhdessäkään muussa pääkaupunkiseudun kunnassa.

Työssäkäynti Vantaalle ja Vantaalta v. 2011. Lähde: Tilastokeskus: Elinkeinorakenne ja työssäkäynti 2011 (päivitetty 16.10.2013)

Elinvoimaohjelma jakautuu kaikkiaan kahdeksaan painopisteeseen, joista jokaiselle on määritelty tavoitteet sekä toimenpiteet, joilla tavoitteisiin pyritään. Painopistealueiden yhteydessä esitellään kuhunkin teemaan vaikuttavat muutosvoimat. Toimenpiteiden jälkeen on ilmoitettu taho, joka vastaa asian etenemisestä. Eri toimenpiteiden kohdalla voi olla useita toteuttajatahoja. Lisäksi jokaiselle painopisteelle on määritelty elinvoimalupaus, joka määrittää kaupungin tahtotilan kunkin painopisteen osalta.

Elinvoimaohjelman toteuttamista varten laaditaan vuosittain vahvistettava toimintasuunnitelma, joissa kunkin toimenpiteen toteuttaminen on aikataulutettu sekä konkretisoitu resursseiltaan. Tavoitekorteissa on kullekin toimenpiteelle määritelty sen alkamis- ja päättymisaika tai toimenpiteen valmistumisvuosi. Elinvoimaohjelman toteutumista ohjaa kaupunginjohtajan nimeämä valmisteluryhmä, joka vastaa myös ohjelman jatkokehittämisestä. Toimenpiteistä vastaavat on mainittu toimenpiteen yhteydessä.

Valmisteluryhmä suunnittelee osana talousarvion laadintaa ohjelman puitteissa tehtävät mahdolliset investoinnit ja toteutettavat toimenpiteet sekä budjetoinnin. Elinvoimaohjelman toteutuksessa hyödynnetään erilaisia kansallisia ja kansainvälisiä rahoitusohjelmia ja kumppanuuksia mahdollisuuksien mukaan. Ohjelman etenemisestä raportoidaan kaupunginhallitukselle vuosittain. Raportti ohjelman toteutumisesta tuodaan kaupunginvaltuustolle vuoden 2015 loppuun mennessä.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 10 §

2 Vantaan elinvoiman painopisteet

2.1 Yrityspalveluiltaan ylivoimainen

Yritysmyönteisyys näkyy jokaisen **asenteessa**

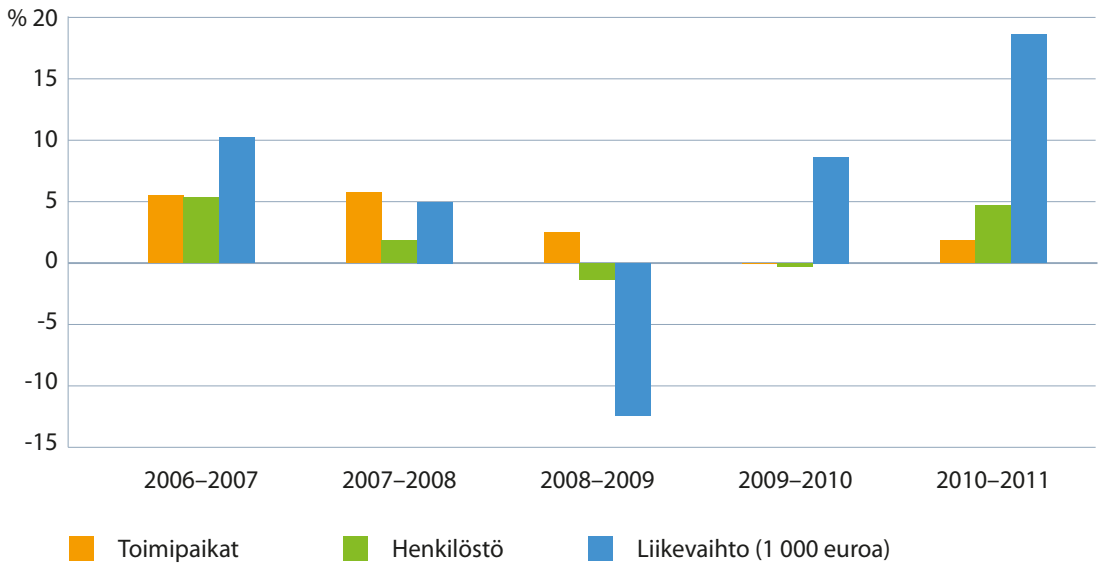
Vantaalla toimii nykyisin noin 12 000 yritystä, joita palvelevat kaupungin elinkeino- ja yrityspalveluiden lisäksi muun muassa Vantaan Yrittäjät, Kauppakamari ja Vantaan Uusyrityskeskus. Vantaan kaupungin yritysmyönteisyys ilmenee siinä, miten se kykenee palvelemaan alueella jo toimivia tai tänne sijoittumistaan harkitsevia yrityksiä asiantuntevasti, nopeasti ja yritysten tarpeet huomioiden. Erityinen tarve kaupungissa jo toimivien yritysten neuvontapalveluille on sukupolvenvaihdoksiin, kansainvälistymiseen, toimitiloihin, kasvuun sekä rahoitukseen liittyvissä kysymyksissä.

Yritysmyönteisyys näkyy koko kaupungin organisaation toiminnassa ja jokaisen yksittäisen työntekijän asenteessa. Yhteistyö yritysmaailman kanssa lisää myös henkilöstön asiantuntijuutta. Kaupungin johtavana periaatteena on tiivis vuorovaikutus henkilöstön kanssa ja kannustaminen käytännön innovaatioihin. Vantaan henkilöstön asiantuntijuus onkin laajasti tunnustettua.

Suurimmat työllistäjät Vantaalla v. 2011	
ISS Palvelut	3 276
Finnair Oyj	3 264
Keslog Oy	1 391
Finnair Technical Services Oy	1 243
Finavia Oyj	1 039
HK Ruokatalo Oy	937
Itella Posti Oy	901
Tikkurila Oyj	800
Vaisala Oyj	784
Pöyry Finland Oy	740

Kaupungin yrityksille tarjoamien palveluiden tulee olla selkeitä ja helposti saatavissa. Yksityisten palveluiden näkyvyyttä kaupungin nettisivuilla lisätään. Kaikella tällä halutaan luoda pohjaa tulevaisuuden yritystoiminnan vahvistumiselle.

Elinkeino- ja työvoimapolitiikan tavoitteita tuetaan Vantaalla koulutuksellisin keinoin. Lisäksi otetaan käyttöön pienhankintatyökalu, joka vahvistaa myös vantaalaisten pk-yritysten mukaanpääsyä kaupungin alle 30 000 euron pienhankintoihin.

Yritysten määrän, niiden henkilöstön ja liikevaihdon kehitys Vantaalla (%)

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 10 §

ELINVOIMALUPAUS 1

Vantaa on Suomen suurista kaupungeista yritysmyönteisin. Se ottaa huomioon aktiivisimmin erikokoisten ja -tyyppisten yritysten tarpeet, luo edellytyksiä aloittavien yritysten menestymiselle sekä auttaa jo toimivia yrityksiä onnistumaan liiketoiminnassaan.

Yrityspalveluiltaan ylivoimainen – tavoitteet

Yritys-Vantaa -neuvontapalvelu

Toimenpide	Toteutus	Aikataulu
Järjestetään kaupungissa jo toimiville yrityksille tehokkaat neuvontapalvelut.	Vastuutaho: elinkeinopalvelut Kumppaneina: Vantaan Yrittäjät, Vantaan Uusyrityskeskus (VUYK), maankäyttö	2014

Paremmat kilpailumahdollisuudet vantaalaisille yrityksille

Otetaan kaupungin hankinnoissa käyttöön pienhankintatyökalu.	Vastuutaho: hankintakeskus Kumppaneina: elinkeinopalvelut, toimialat, Vantaan Yrittäjät	2014

Yritysrekisteri kattavaksi

Luodaan rekisteri alueen yrityksistä toimialoittain.	Vastuutaho: elinkeinopalvelut Kumppaneina: Vantaan Yrittäjät, Kauppakamari, Vantaan uusyrityskeskus	2014

Rekisteri vapaista toimitiloista

Rakennetaan ajantasainen rekisteri vapaista toimitiloista ja tonteista.	Vastuutaho: elinkeinopalvelut Kumppaneina: maankäyttö, Vantaan Yrittäjät, Kauppakamari, kiinteistönvälittäjät	2014

Uudentyyppinen yrityshautomo Vantaalle

Selvitetään mahdollisuudet käynnistää uudentyyppinen yrityshautomo Vantaalle.	Vastuutaho: elinkeinopalvelut Kumppaneina: yritykset, Vantaan Yrittäjät, Vantaan uusyrityskeskus, Kauppakamari, oppilaitokset, Vantaan innovaatioinstituutti	2015

Yrittäjyystietoisuuden nostaminen

Käynnistetään yritysmyönteinen Vantaa -koulutusohjelma kaupungin esimiehille ja luottamushenkilöille.	Vastuutaho: kaupunginjohtajan toimiala Kumppaneina: sivistystoimi, Kauppakamari ja Vantaan Yrittäjät	2015

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 10 §

2.2 Edelläkävijä työllistämisessä

Kuntien rooli työllisyyden edistämisessä kasvaa. Työllisyyden edistämisessä ensisijaista on kuntalaisen osallistaminen ja oman aktiivisuuden lisääminen sekä yhteistyö eri toimijoiden kanssa. Kaupungin työllisyyspalvelujen tehtävänä on työllistää ja edistää työllistymistä. Asiakkaille tarjotaan innovatiiviset, riittävät ja oikein kohdennetut palvelut, joiden tavoitteena on osaamisen parantaminen ja työllistyminen avoimille markkinoille.

Vantaan Työraide on osa valtakunnallista kuntakokeilua, jossa pitkäaikaistyöttömien palveluja on siirretty valtiolta kunnalle. Vuonna 2015 yli 300 päivää työmarkkinatukea saaneiden työmarkkinatuen järjestämis- ja rahoitusvastuu siirretään kunnille, kun tällä hetkellä kunnan rahoitusvastuu koskee yli 500 päivää passiivista työmarkkinatukea saaneita. Lisäksi kunnan, TE-toimiston ja Kelan yhteiset Työvoiman palvelukeskukset (TYP) tulevat lakisääteiseksi toiminnaksi. Nämä muutokset vaikuttavat merkittävästi uusien palvelutapojen muotoutumiseen.

Työvoiman kysynnän ja tarjonnan tulee kohdata nykyistä paremmin. Tämä edellyttää entistä tiiviimpää yritysyhteistyötä. Työllistämisen on vastattava elinkeinoelämän rakennemuutoksiin toisinaan nopeastikin. Samalla toimintaa tulee suunnata kohti tulevaisuuden työmarkkinoita.

Kaupunki edistää monipuolisella yritysyhteistyöllä kuntalaisten työllistymistä avoimille työmarkkinoille, auttaa yrityksiä osaavan työvoiman rekrytoinnissa ja tiedottaa yrityksille saatavilla olevista työllistämiseen liittyvistä palveluista ja avustuksista. Vantaa hyödyntää aktiivisesti myös erilaisia projekteja, hankkeita ja monialaista yhteistyötä yritysten, valtion, oppilaitosten ja kolmannen sektorin kanssa. Uusilla toiminnoilla, monipuolisilla koulutusväylillä ja esimerkiksi sosiaalisin perustein toimivan yrityksen avulla luodaan mahdollisuuksia työttömille, jotka tarvitsevat lisätukea työllistyäkseen avoimille markkinoille.

Vantaa on itsekin merkittävä työllistäjä, tarjoaahan kaupunkikonserni työpaikan yli 11 000 eri alojen ammattilaiselle. Vantaa työnantajana kykenee nopeasti reagoimaan ympäristön muutoksiin, koska kaupungin organisaatio on matala ja ketterä. Kaupunki on panostanut johtamisvalmennukseen ja esimiehet tekevät tiivistä yhteistyötä kaupungin kehittämiseksi. Yritykset ovat kaupungin henkilöstölle kumppaneita, mitä myös yrittäjät arvostavat.

Lisäksi kaupunki tarjoaa lukuisia mahdollisuuksia työkokeiluun tai kuntouttavaan työtoimintaan reittinä kohti työelämää. Myös julkisia hankintoja voidaan käyttää työllistämisen tukena ottamalla sosiaaliset näkökohdat huomioon kilpailutuksissa.

Elinikäinen oppiminen on osa työllistämistä. Oppilaitosten ja yritysten tiivis yhteistyö antaa hyvät työelämävalmiudet. Vantaa tukee työttömien ammattitaidon päivittämistä tarjoamalla vaihtoehtoisia opiskeluväyliä, kuten oppisopimuskoulutusta, jossa kohtaavat opetuksen joustavuus ja yritysmaailman tarpeet. Tätä toteutetaan yhteistyössä työllisyyspalveluiden ja sivistystoimen kanssa. Lisäksi Vantaalle perustetaan työssä oppimisen avoin keskus, jossa työskennellään ja samaan aikaan kouluttaudutaan uuteen ammattiin. Keskukselle hankitaan myös yrityskummit, jolloin siirtyminen työmarkkinoille helpottuu. Kaupungin omistamien maiden suunnittelussa selvitetään mahdollisuuksia varata edullista toimitilaa yritystoimintaa aloitteleville.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 10 §

Vantaa toteuttaa aktiivisesti nuorisotakuuta. Nuorisotyöttömyyden hoidosta on saatu positiivisia tuloksia. Esim. Petra -projekteissa avaintekijöitä ovat asiakkaan kohtaaminen, moniammatillinen palvelu, tiivis yritysyhteistyö ja palvelujen kohdentaminen nuoriin jo työttömyyden varhaisessa vaiheessa.

ELINVOIMALUPAUS 2

Vantaa pysyy edelläkävijänä nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työllistämisessä innovatiivisen ja ratkaisukeskeisen toimintansa ansiosta. Käytännössä se toteutuu joustavien koulutusväylien, organisaation sisäisen yhteistyön, tiiviin yritysyhteistyön sekä aktiivisen työllistämisotteen avulla.

Edelläkävijä työllistämisessä – tavoitteet

Työllisyyspalvelut helposti saavutettaviksi

Toimenpide	Toteutus	Aikataulu
Toteutetaan yhden luukun periaate pitkäaikaistyöttömien palvelemiseen.	Vastuutaho: työllisyyspalvelut, sosiaali- ja terveystoimi Kumppaneina: TE-toimisto ja Kela	2015

Vantaalla on valmis suunnitelma vastauksena kuntien työllistämisvelvoitteen kasvuun v. 2015

Luodaan vantaalainen malli työllisyyden edistämiseksi yli 300 päivää työmarkkinatukea saaneille.	Vastuutaho: työllisyyspalvelut, Kumppaneina: TE-toimisto	2014

Työllistämisestä tukea ihmisten osallisuudelle

Tarjotaan työllistymismahdollisuuksia vaihtoehtona pitkälle toimeentulotuelle.	Vastuutaho: työllisyyspalvelut Kumppaneina: sosiaali- ja terveystoimi, TE-toimisto, yrittäjäjärjestöt, yritykset, kolmas sektori, työttömien yhdistykset	2015

Yrityksille paremmat mahdollisuudet työllistää

Myönnetään yrityksille avustusta pitkäaikaistyöttömän palkkaamiseksi eli ns. Vantaa-lisää 500 €/kk, enintään kahdeksi vuodeksi.	Vastuutaho: työllisyyspalvelut	2014

Osatyökykyisille, maahanmuuttajille ja pitkäaikaistyöttömille työtilaisuuksia

Perustetaan kokeiluluonteisesti sosiaalisin perustein toimiva yritys.	Vastuutaho: työllisyyspalvelut Kumppaneina: TE-toimisto	2016

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 10 §

Työmarkkinoille koulutettua työvoimaa		
Perustetaan työssä oppimisen avoin keskus.	Vastuutaho: työllisyyspalvelut, Kumppaneina: sivistystoimi, TE-toimisto	2016
Nuorisotakuun toteuttaminen		
Noudatetaan nuorisotakuun toteuttamissuunnitelmaa.	Vastuutaho: työllisyyspalvelut, sivistystoimi Kumppaneina: TE-toimisto, sosiaali- ja terveystoimi, yrittäjäjärjestöt, oppilaitokset	2014–2015
Nuorisotyöttömyyden aktiivinen torjunta		
Turvataan PETRA-projektin jatkuminen valtuustokauden loppuun asti. Selvitetään osana nuorisotakuun suunnitelmaa projektin muuttaminen kaupungin vakituiseksi toiminnaksi.	Vastuutaho: työllisyyspalvelut, Kumppaneina: sivistystoimi, TE-toimisto	2014–2016
Kaupunki kantaa työllistämisvastuutaan		
Kaupungin toimialat ottavat kuntouttavan työtoiminnan asiakkaita vähintään viisi prosenttia suhteutettuna vakinaiseen henkilöstömääräänsä.	Vastuutaho: työllisyyspalvelut Kumppaneina: toimialat, TE-toimisto	2014–2015
Uudenlaista koulutusta työttömille ja työttömyysuhan alla oleville		
Avataan uusia väyliä ammattitaidon päivittämiseen ja tutkintoon johtaviin opintoihin.	Vastuutaho: työllisyyspalvelut, sivistystoimi Kumppaneina: TE-toimisto, yrittäjäjärjestöt	2016

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 10 §

2.3 Saavutettavuudeltaan ykkönen

Vantaan kaupungin vahvuus Helsingin seudulla, Suomessa ja kansainvälisesti perustuu hyvään sijaintiin. Maan päälentoasema Helsinki-Vantaa yhdistää matkustaja- ja lentorahtiliikenteen ja toimii myös kansainvälisen liikenteen kasvavana logistisena solmukohtana sekä porttina idän ja lännen välillä. Sen vahvuutena ovat lentoyhteydet Aasiaan ja Eurooppaan. Kansainvälisen ilmakuljetusliiton IATA:n teettämän tutkimuksen mukaan lentoliikenteen osuus Suomen bruttokansantuotteesta on 3,2 prosenttia ja ala työllistää suoraan tai välillisesti yhteensä yli 100 000 ihmistä.

Vantaan sijainti raide- ja tieliikenteen verkostossa on ylivertainen koko Suomessa. Kehä III yhdistää Helsingistä lähtevät säteittäiset valtaväylät ja Vuosaaren sataman. Heinäkuussa 2015 liikennöintinsä aloittava Kehärata kokoaa Vantaan erillisiä osakeskuksia nykyistä vahvemmaksi kokonaisuudeksi, yhdistää kaupunkirakennetta laajemmin sekä tekee liikkumisesta metropolialueella entistä sujuvampaa. Kehäradalla on arvioitu tehtävän jatkossa jopa 60 000 matkaa päivittäin ja se tulee olemaan merkittävä vähähiilisen sekä ekologisesti kestävän yhdyskuntarakenteen tekijä. Kehäradan myötä Vantaalle valmistuu viisi täysin uutta asemaa liiketoimintaympäristöineen, joka yhdessä uusien asemavarausten (Ruskeasanta, Viinikkala ja Lapinkylä) kanssa nostaa asemien määrän jo seitsemääntoista.

Liikkuminen voi edellyttää monien eri kulkumuotojen käyttöä saman matkan eri osilla. Siksi vaihtamisen liikennevälineistä toiseen on oltava helppoa erityisesti työmatkaliikenteessä. Vantaan kannalta on tärkeää, että valtion ja Helsingin seudun kuntien kesken solmitun MAL-aiesopimuksen mukaisesti valtio edistää erityisesti Kehäradan liityntäliikenteen järjestelyjä myös seuraavalla aiesopimuskaudella.

Kehäradan valmistuttua Vantaalla on viisi täysin uutta asemaa ja kolmen uuden aseman varaus. Tikkurilaan vuonna 2014 valmistuvasta matka- ja liikekeskus Dixistä tulee tärkein liitoskohta kaukojunien ja Helsinki-Vantaan lentoaseman välillä sekä samalla Suomen toiseksi vilkkain rautatieasema.

Erinomaisen sijainnin ja saavutettavuuden tuomia mahdollisuuksia on aktiivisesti hyödynnettävä asukkaiden ja yritysten houkuttelussa alueelle. Yritykset hakeutuvat mielellään sinne, missä on osaavaa työvoimaa, mielenkiintoisia liiketoimintaympäristöjä ja toimivat markkinat kuten Aviapoliksen kehitys lentoaseman läheisyydessä osoittaa.

Yritykset sijoittuvat Vantaalle muun muassa siksi, että osaavan henkilöstön rekrytointi keskelle metropolialuetta on helppoa, kuten esimerkiksi Aviapolis-alueen vahva kasvu osoittaa. Kaupungissa on mielenkiintoisia liiketoimintaympäristöjä ja sen kilpailukyky on hyvä sujuvien liikenneyhteyksien, toimivien palveluiden ja kehittyvän ympäristön vuoksi.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 10 §

Vantaalle on tulevina vuosina kohdentumassa noin kahden miljardin euron investoinnit kaupungin ja valtion panostaessa yhdessä voimakkaasti lentokenttäalueen uudistamiseen, Kehäradan rakentamiseen ja Kehä III:n parantamiseen. Vantaalle on jatkossa elintärkeää hyödyntää täysimittaisesti näiden hankkeiden tarjoamat mahdollisuudet, sillä ne toimivat niin Vantaan kuin koko metropolialueenkin tulevan kasvun pohjana. Kaupunki vauhdittaa omalta osaltaan lentoasema-alueen kehittämistä, jotta esimerkiksi alueen linja-autoliikenne sujuvoituisi. Lentoasema on jo nyt maamme toiseksi vilkkain linja-autoasema ja sen merkitys joukkoliikenteen solmukohtana vain kasvaa jatkossa.

Kehäradan varrella sijaitsevat kasvavat työpaikka-alueet Tikkurila, lentoasema, Kivistö, Vehkala ja Vantaankoski muodostavat Aviapoliksen rinnalla Vantaan merkittävimmän elinkeinoelämän tulevan kasvupotentiaalin.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 10 §

ELINVOIMALUPAUS 3

Vantaa rakentaa osaltaan sujuvaa suurkaupunkia parantamalla lentoaseman ja sataman väylien vetävyyttä, luomalla Kehäradan asemanseuduista kiinnostavia liiketoimintaympäristöjä sekä huolehtimalla asumisen ja koulutuksen houkuttelevuudesta.

Saavutettavuudeltaan ykkönen – tavoitteet

Kansainvälisen saavutettavuuden vahvistaminen

Toimenpide	Toteutus	Aikataulu
Vahvistetaan Vantaan kansainvälistä kilpailukykyä tukemalla lentoasemaympäristön kehittymistä, parantamalla Vuosaaren sataman saavutettavuutta sekä hyödyntämällä Finnairin ja VR:n kasvavia matkustajavirtoja.	Vastuutaho: maankäyttö, elinkeinopalvelut Kumppaneina: Liikennevirasto, Helsingin Satama, Finavia, Finnair, VR	2014-2016

Asemanseuduille erottuvat profiilit

Profiloidaan Kehäradan asemanseutujen liiketoimintaympäristöjä sekä asunto- ja työpaikka-alueita.	Vastuutaho: maankäyttö Kumppaneina: elinkeinopalvelut, Tekes ja Innovaatioinstituutti, Vantaan Yrittäjät, Kauppakamari	Vehkala: 2014 Tikkurila: 2014 Myyrmäki: 2014–2015 Kivistö: 2014–2016

Joukkoliikenne sujuvaksi vaihtoasemilla

Rakennetaan joukkoliikenteen uusista solmukohdista sujuvia ja korkeatasoisia kohtaamispaikkoja: • lentoasema kaukoliikenteen terminaalina • Aviapolis itä–länsisuuntaisen liikenteen vaihtoasemana • Tikkurilan matkakeskus lähi- ja kaukoliikenteen risteyksenä.	Vastuutaho: maankäyttö Kumppaneina: Innovaatioinstituutti, Finavia ja HSL	2015–2016

Liityntäpysäköinti toimivaksi

Osoitetaan liityntäpysäköintipaikat autoille ja polkupyörille Tikkurilan, Kivistön ja Vehkalan asemille hyödyntäen uusia teknisiä sovelluksia.	Vastuutaho: maankäyttö Kumppaneina: HSL, naapurikehyskunnat, Innovaatioinstituutti	2015

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 10 §

2.4 Elävät keskustat ja kohtuuhintaiset asunnot

Keskustojen elinvoimaisuus edellyttää asuntotuotannon lisäämistä, liike- ja toimitilojen rakentamista sekä yleisen viihtyvyyden nostamista. Vantaan keskukset ovat oman aikansa tuotteita ja niitä on syytä profiloida niiden nykyisistä vahvuuksista lähtien.

Kaikissa Vantaan keskustoissa on käynnissä merkittäviä, eri vaiheissa olevia kehittämishankkeita.

Vantaan hallinnolliseen kaupunkikeskukseen Tikkurilaan on asumisen lisäksi keskittynyt paljon yksityisiä ja julkisia palveluja. Tikkurilan uusi tori, puisto, kävelykatu ja kaupungintalon viereen avattu Galleria K luovat puitteet vireälle ja turvalliselle kaupunkielämälle.

Tikkurilan kehittymisen, turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta yksi keskeisimmistä kehityskohteista on Tikkuraitti, joka on luonnollinen osa Tikkurilan uudistuvaa ja elinvoimaista keskustaa.

Tikkurilaan ja Jokiniemeen rakentuu lähivuosina runsaasti uusia asuntoja ja lisää kaivattua pysäköintitilaa. Keskeinen sijainti, erinomaiset liikenneyhteydet, toimisto- ja liikekeskukset kuten Dixi ja uudistuva Tikkuri ovat Tikkurilan valttikortteja. Tikkurilan rooli pääkaupunkiseudun monikeskuksisessa verkostossa vahvistuu jatkossa. Kiinnostavan kehittämiskohteen muodostaa entisen Åvikin huvilan, Silkin kiinteistön, Vernissan ja Heurekan alueen muodostama kokonaisuus keskeisellä paikalla Tikkurilan Jokirannassa.

Myyrmäen keskustaan on tarkoitus rakentaa kauppakeskuksen laajennus, asuinkerrostaloja ja tori. Linja-autoterminaali ja juna-asema uudistetaan vuonna 2014 ja niitä kehitetään aktiivisessa yhteistyössä kaupungin, alueen asukkaiden sekä TEKESin Fiksu kaupunki -ohjelman toimijoiden kanssa. Martinlaakson keskustaan on hiljattain valmistunut uusi ostoskeskus ja useita kerrostaloja.

Koivukylän vanhan ostoskeskuksen laajennuksen asemakaavamuutos on tekeillä. Myymäläpinta-ala on tarkoitus moninkertaistaa. Suunnitelmaan kuuluu nykyisen kirjaston siirtäminen vanhoista tiloista uuteen ostoskeskukseen. Tavoitteena on myös rakentaa asuntoja aseman viereen.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 10 §

Tikkurilan Jokirannasta laaditaan kehittämis-suunnitelma

Korson keskustan uudistaminen alkaa kaupungin järjestämällä suunnittelukilpailulla. Kilpailun tuloksen pohjalta muutetaan keskustan asemakaavaa, jonka jälkeen alueen uudisrakentaminen voi alkaa.

Hakunilan keskustan elinvoimaisuutta parannetaan ja keskustaa laajennetaan. Laajennuksessa keskitytään vanhan ostoskeskuksen uudistamiseen sekä nykyisen linja-autovarikon tilalle tulevan kauppakeskuksen kaavoitukseen. Vanhan Destian varikon tilalle on valmisteilla olevassa asemakaavassa tulossa uutta kerrostalorakentamista. Vantaa osallistuu valtion asuinalueiden kehittämisohjelmaan 2013–2015 Hakunilan suuralueelle sijoittuvan Länsimäen kehittämishankkeella. Hankkeen tarkoituksena on luoda sekä asuinalueiden kehittämistä edistävä toimintamalli että monipuolistaa Länsimäkeä asuinalueena.

Kivistöä suunnitellaan kestävän kehityksen, taiteen ja hyvien yhteyksien uutena keskuksena. Kivistön keskusta yhdessä Keimolanmäen ja Vehkalan sekä vuoden 2015 asentomessualueen kanssa tarjoaa laajat mahdollisuudet toteuttaa pääkaupunkiseudun kilpailukykyohjelmaa erinomaisessa liikenteellisessä solmukohdassa: Kehärata, valtatie 3 ja Kehä III johtavat Kivistöön. Kivistön aseman ympäristöön toteutuu Kivistön kaupunkikeskus, joka sisältää paitsi kauppakeskuksen myös esimerkiksi linja-autoterminaalin, palveluita, hyvinvointi- ja viihdekeskuksen ja asumista. Tavoitteena on rakentaa Kivistöstä Suomen kiinnostavin ja innovatiivisin kaupan ja asumisen ympäristö.

Vantaalla on hyviä kokemuksia kehittämisestä ja aluemarkkinoinnista yrittäjien ja yhteistyökumppaneiden kanssa muun muassa Aviapoliksen ja Vantaan Akselin alueilla. Jatkossa myös aluetoimikunnat on tärkeää saada aktiivisesti mukaan alueiden kehittämiseen.

Asumisen kohtuuhintaisuus ja lupamenettelyn vaivattomuus valttina

Vantaan kaupungin asuntojen hinnat ovat pääkaupunkiseudun edullisimmat. Pääkaupunkiseudun, myös Vantaan, asuntojen hinnat ovat kuitenkin nousseet muuhun maahan verrattuna suhteettoman korkeiksi ja haittaavat jo kohtuuhintaisen asunnon löytämistä osaavalle työvoimalle. Vantaa on MAL-aiesopimuk-

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 10 §

sella sitoutunut lisäämään muun muassa asuntotuotantoedellytyksiä ja kohtuuhintaista asuntotuotantoa vuosina 2012–2015.

Vantaa on myös maapoliittisessa ohjelmassaan sitoutunut kohtuuhintaiseen, laadukkaaseen ja toteutumiskelpoiseen asuntotuotantoon. Jotta voidaan houkutella hyvin koulutettuja ja toimeentulevia asukkaita, on jatkossa tärkeää huolehtia riittävästä pientalotonttien määrästä. Maapoliittisessa ohjelmassa on linjattu, että luovutettavien erillispientalotonttien määrää kasvatetaan lähivuosina 100 tonttiin vuodessa.

Lisäksi Vantaan kaupunki panostaa rakentamisen lupaprosessien sujuvoittamiseen rakentajan näkökulmasta. Tänä päivänä uudisrakennusten toteuttamiseen vaadittava lupamenettely on rakentajalle varsin työläs, monipolvinen ja aikaa vievä tapahtumasarja. Tämä koskee niin pientaloja kuin tuotantotilojen rakentamista. Siksi pientaloalueiden täydennysrakentamista halutaan vauhdittaa toteuttamalla muun muassa rakennusvalvonnan yhden luukun periaate, jonka toteutuessa rakentaja saa jatkossa kaikki tarvitsemansa luvat ja dokumentit yhdestä ja samasta asiointipisteestä.

Elävässä kaupungissa tulee olla kaikenikäisiä asukkaita. Tarjoamalla tontteja opiskelija-asumiseen ammattikorkeakoulujen läheisyydestä edesautetaan koulutetun työvoiman jäämistä asumaan Vantaalle myös opiskelun päätyttyä.

ELINVOIMALUPAUS 4

Vantaa kehittää uusista ja vanhoista keskuksistaan viihtyisiä ja houkuttelevia asumisen ja liiketoiminnan ympäristöjä. Lisäksi Vantaa kehittää kohtuuhintaisen asumisen mallin yhdessä rakentajien ja muiden kumppaneiden kanssa.

Elävät keskustat ja kohtuuhintaiset asunnot – tavoitteet

Asumisen hinta pysyy kohtuullisena

Toimenpide	Toteutus	Aikataulu
Rakennetaan ja konkretisoidaan malli kohtuuhintaiselle asumiselle Vantaalla yhteistyössä rakentajien kanssa.	Vastuutaho: maankäyttö	2014

Keskustoista kiinnostavia

Tehdään keskustoille elinvoimaisuutta edistävät suunnitelmat yhteistyössä yritysten, asukkaiden ja aluetoimikuntien kanssa.	Vastuutaho: maankäyttö Kumppaneina: elinkeinopalvelut, kuntalaispalvelut	Kivistö, Tikkurila, Myyrmäki ja Korso: 2014 Hakunila: 2015 Muut alueet: 2015–2016

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 10 §

Rakennettu ympäristö laadukkaaksi ja omaleimaiseksi		
Laaditaan Vantaan arkkitehtuuristrategia kansainvälisesti kilpailukykyisten, laadukkaiden ja omaleimaisten asuin- ja työpaikka-alueiden kehittämiseksi.	Vastuutaho: maankäyttö Kumppaneina: elinkeinopalvelut	2014

Asuntoja nuorille ja opiskelijoille		
Tutkitaan mahdollisuudet nuoriso- ja opiskelija-asuntojen lisäämiseksi Myyrmäessä ja Tikkurilassa.	Vastuutaho: maankäyttö Kumppaneina: VAV Oy, HOAS ja muut nuorisoasuntoja rakennuttavat tahot	2014–2016

Tikkurilan Jokirannan kehittäminen		
Tehdään Tikkurilan Jokirannan kehittämissuunnitelma.	Vastuutaho: maankäyttö Kumppaneina: elinkeinopalvelut, alueen maanomistajat ja keskeiset toimijat, kulttuuripalvelut	2015

Yhden luukun rakennusvalvonnan toteuttaminen		
Toteutetaan yhden luukun periaate sekä pientalo- että muuhun rakentamiseen palvelun parantamiseksi ja joustavoittamiseksi.	Vastuutaho: maankäyttö Kumppaneina: Vantaan Energia Oy, kaupunginmuseo, HSY, tietohallinto	Pientalorakentaminen: 2014 Muu rakentaminen: 2015

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 10 §

2.5 Osaamisen kehittäjä

Vantaan kaupungin keskeinen tavoite on nostaa kaupunkilaisten koulutus- ja osaamistasoa. Koulutuksella on keskeinen merkitys alueellisen kilpailukyvyn ja asukkaiden hyvinvoinnin kannalta. Vantaalaisen ammatillisen koulutusmallin ydinajatus on työelämän tarpeista lähtevä koulutus, joka räätälöidään alueen yritysten ja asukkaiden tarpeiden mukaisesti.

Vantaalla toimii useita ammatillisia oppilaitoksia, joista keskeisimmät ovat Vantaan ammattiopisto Varia ja kauppaoppilaitos Mercuria. Ammattikorkeakouluista Vantaalla toimivat Metropolia ja Laurea, jotka ovat merkittäviä yhteistyökumppaneita lakisääteisen aluekehitystehtävänsä kautta.

Vaikka Vantaalla ei ole alueellaan yliopistoa, on pääkaupunkiseudun laaja yliopistoverkosto helposti hyödynnettävissä Vantaalta käsin. Jatkossa on tärkeää hyödyntää myös Kartanonkoskella sijaitsevaa Vantaan kansainvälistä koulua entistä vahvemmin paluumuuttajien ja kansainvälisten osaajien houkuttelussa.

Koulutustarjonnan sopivuus työelämän tarpeisiin lisääntyy ennakoimalla tulevia työvoima- ja koulutustarpeita yhteistyössä elinkeinoelämän ja oppilaitosten kanssa. Aikuiskoulutuksen tavoitteena on aikuisten ammatillinen kehittäminen ja yrityskohtaiset koulutusratkaisut. Tutkinnon suorittaminen edistää nuorten työllistymistä. Erityinen huolenaihe ovat ne nuoret, jotka eivät pian peruskoulun jälkeen pääse minkäänlaiseen koulutukseen tai työllisty, samoin kuin ne jotka keskeyttävät aloittamansa koulutuksen. Koulutus- ja työelämävalmiuksien parantaminen edellyttää eri viranomaisten tiivistä yhteistyötä.

Osana nuorisotakuuta Varia osallistuu opetus- ja kulttuuriministeriön Nuorten osaamisohjelmaan sekä toimenpideohjelmiin, joissa uudistetaan nuorten oppisopimuskoulutusta ja työssäoppimista. Nuorten työllisyyden edistämiseksi kaupunki järjestää oppisopimuskoulutusta ja nuorten tuettua oppisopimuskoulutusta, joita laajennetaan yrityksille.

> **Koulutusta** työelämän tarpeisiin

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 10 §

ELINVOIMALUPAUS 5

Vantaa nostaa kaupunkilaisten osaamistasoa pitkäjänteisellä ja yritysten muuttuvat tarpeet huomioivalla koulutuksella.

Osaamisen kehittäjä – tavoitteet

Vantaan erityistarpeiden huomiointi koulutuksen ennakointitiedoissa

Toimenpide	Toteutus	Aikataulu
Perustetaan Vantaa-ryhmä vastaamaan oppilaitosten ja elinkeinoelämän strategisesta yhteistyöstä, koulutustarpeiden ennakoinnista ja tarvittavasta koulutuksen räätälöinnistä.	Vastuutaho: elinkeinopalvelut Kumppaneina: sivistystoimi, oppilaitosten rehtorit, yrityselämän edustajat, työllisyyspalvelut	2014

Potkua työelämävalmiuksiin

Toteutetaan nuorten aikuisten osaamisohjelma ja luodaan mallit koulutus- ja työllistymisvalmiuksien parantamiseksi.	Vastuutaho: sivistystoimi Kumppaneina: työllisyyspalvelut, TE-toimisto, sosiaali- ja terveystoimi, KELA	2014

Yrittäjäkoulutus lisääntyy

Lisätään yrittäjäkoulutusta ja tietoa yrittäjyydestä toisen asteen koulutuksessa.	Vastuutaho: sivistystoimi Kumppaneina: oppilaitokset, Kauppakamari, Vantaan Yrittäjät	2014–2016

Kauppakeskus-akatemian toteuttaminen

Rakennetaan yrityspohjainen koulutusohjelma yhdessä kauppakeskuksen ja oppilaitosten kanssa kauppakeskusympäristöön.	Vastuutaho: elinkeinopalvelut Kumppaneina: sivistystoimi, Kauppakeskus, Mercuria, Varia	2015

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 10 §

2.6 Kasvava teollisuus ja kehittyvä kauppa

Vantaan työpaikkaomavaraisuus ja elinkeinorakenteen monipuolisuus ovat kaupungin ehdottomia vahvuuksia. Vantaan merkittävimmät yksittäiset toimialat ovat kauppa ja palvelut, rakentaminen sekä varastointi ja logistiikka. Kauppa laajasti ymmärrettynä (ml. tukku- ja vähittäiskauppa, kuljetus ja varastointi sekä majoitus- ja ravitsemistoimiala) on Vantaalla vahva muihin suuriin kaupunkeihin verrattaessa. Ei olekaan liioiteltua kutsua Vantaata Suomen kaupan pääkaupungiksi. Tämä vahvuus luo mahdollisuuden rakentaa Vantaasta myös niin sanotun uuden kaupan keskusta.

Vantaan työpaikkarakennetta on viime vuosina monipuolistanut osaamisintensiivisten alojen, kuten erilaisten suunnittelutoimistojen sijoittuminen Vantaalle. Vantaa tulee jatkossakin toimimaan aktiivisesti sen eteen, että pieniä ja keskisuuria toimistoja, kehittämis- ja palveluyksiköitä ja -keskuksia sekä tuotannollisia työpaikkoja syntyisi kaupunkiin.

Erityisen vahvasti työpaikkoja on syntynyt Aviapolis-alueelle, jonne on sijoittunut lähes 65 prosenttia kaikista Vantaalle viimeisen kymmenen vuoden aikana syntyneistä yrityksistä. Aviapolis on maamme nopeimmin kasvava työpaikka-alue myös osaamisintensiivisten eli ns. KIBS-työpaikkojen osalta. Alue on luonteeltaan lisäksi hyvin kansainvälinen. Esimerkiksi Plazan alueelle sijoittuneista vajaasta 400 yrityksestä noin 80 prosenttia on taustaltaan kansainvälisiä ja alueen 13 tornitalosta kymmenen on ulkomaalaisomistuksessa.

Kehäradan Aviapolis -aseman kaksi asemanseutua lisäävät alueen kiinnostavuutta jatkossa. Nykyinen yleiskaava mahdollistaa toimistorakentamisen lisäksi muun muassa asumisen, kaupan, liikunnan, vapaa-ajan tai messutoimintojen rakentamisen alueelle. Seuraava askel on päivittää Aviapolis -alueen tulevaisuuden visio vuodelle 2030 sekä linjata se laadullinen ja määrällinen rakentamisen sisältö ja taso, mitä alueelle tavoitellaan.

Teollisuudella ja tuotannollisella toiminnalla on Vantaalla pitkä ja kunniakas historia ja sen asema on edelleen vankka vantaalaisessa elinkeinorakenteessa. Monet maamme johtavista tuotantolaitoksista ja kuluttajamarkkinoilla toimivista yrityksistä sijaitsevat Vantaalla ja niiden toimintaedellytyksiä kaupungin tulee omilla päätöksillään kaikin keinoin tukea.

Teollisuuden ja tuotannollisen toiminnan määrä on vähentynyt pääkaupunkiseudulla viimeisten vuosien aikana. Tuotantoa on siirtynyt yhä voimakkaammin pääkaupunkiseudun ulkopuolelle sekä kokonaan maan rajojen ulkopuolelle. Vaikka kaupan työpaikkakehitys on pystynyt suurelta osin korvaamaan vähentyneitä teollisuustyöpaikkoja, on kehityksen suunta ollut huolestuttava. Siksi Vantaan on tehtävä kaikkensa, jotta tuotannollisten työpaikkojen osuus alueella saadaan, ei vain säilymään, vaan nousemaan selkeästi nykytasostaan.

Aviapolis-alueen kasvulukuja				
	2000	2010	2020	2030
Työpaikat	25 000	34 000	50 000	70 000
Rakennetut neliöt (m^2)	1,5 milj.	3,3 milj.	4,3 milj.	6 milj.
Asukkaat	5 000	16 000	22 000	30 000
Matkustajat	10 milj.	13 milj.	20 milj.	23 milj.
Investoinnit (M€)	1 000	3 000	4 000	6 000

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 10 §

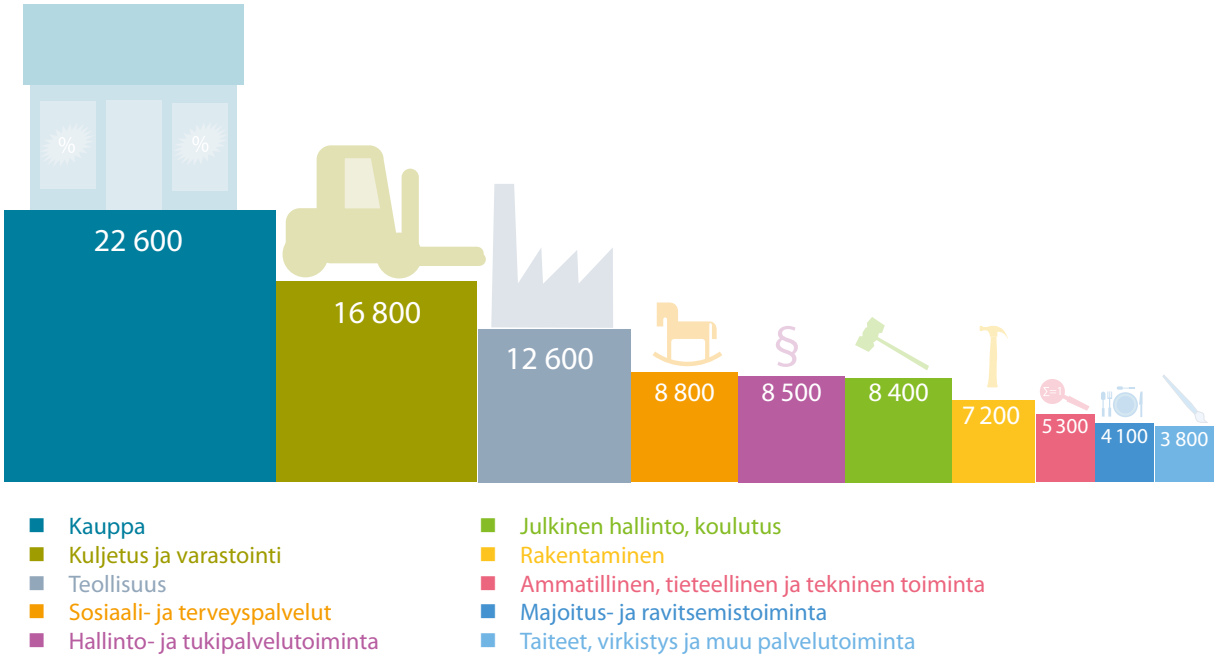
Vehkalasta tulevaisuuden tuotantoalue

Vehkalan uusi tuotantoalue Kehäradan, Kehä III:n ja valtatie 3:n risteyksessä on Vantaan suuri mahdollisuus. Vehkalan sijainti pääkaupunkiseudun logistisessa verkossa on poikkeuksellisen hyvä ja mahdollistaa myös suurien työpaikkakeskittymien rakentamisen rautatieaseman välittömään ympäristöön. Vehkala tulee olemaan näköalapaikka kansainväliseen ja kansalliseen tavaratuotantoon alle kymmenen minuutin päässä lentoasemalta ja vain muutaman minuutin päässä kasvavasta Kivistön asuinalueesta.

Vantaa omistaa Vehkalan asemanseudulla yhteensä 150 hehtaaria teolliseen ja tuotannolliseen toimintaan kaavoitettua maata ja sinne on mahdollista kaavoittaa peräti 500 000 neliömetriä uusia toimitiloja. Vehkala asemaympäristöineen tarjoaakin jatkossa koko pääkaupunkiseudun laajimman, kestävän kehityksen periaatteita noudattavan työpaikkavarannon. Raideyhteys mahdollistaa suurien työpaikkakeskittymien ja esimerkiksi pääkonttoreiden sijoittumisen alueelle.

Seuraava vaihe Vehkalan kehittämisessä tulee olemaan alueen tuotannollisen profiilin tai profiilien sekä tavoiteltavan laatutason määrittäminen. Alue tarjoaa jatkossa mahdollisuudet rakentaa siitä esimerkiksi elintarviketuotannon, lähiruoan ja vihannestukkureiden alueen, maan merkittävimmän Cleantech -keskittymän, maan kiinnostavimman raskaan mekaanisen tuotannon alueen, ammatillisia oppilaitoksia, korkeakouluja sekä yrityksiä kiinnostavasti yhdistelevän tuotanto-, oppimis- ja Start-Up -ympäristön, innovatiivisen teollisuuden ja käytäntölähtöisten kokeilujen keitaan tai vaikkapa Suomen korkeatasoisimman viihdeteollisuuden tai robottiteknologian keskittymän. Alueen profilointi tullaan laatimaan yhteistyössä kaupungin, alueen yrittäjien ja yrittäjäjärjestöjen sekä kauppakamarin kanssa.

Vehkala voisi erottua edukseen muista tuotantoalueista myös alueen yhteisöllisyyttä ja tuotantoalueen korkealaatuisuutta korostavilla ratkaisuilla. Niiden rinnalla aluetta voisi leimata esimerkiksi se, kuinka se huomioi ympäröivän luonnon liittymisen työnteon ympäristöihin, millä tavoin se hyödyntää vaikkapa

Työpaikat sektoreittain Vantaalla v. 2011

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 10 §

hulevesiä ekologisuuden ohella alueen viihtyisyyden lisäämiseksi tai miten se käyttää alueellisia energialähteitä rakennusten lämmittämiseen (maa- ja kalliolämpö).

Vehkalan rakentamisen rinnalla Vantaa huolehti siitä, että Vantaan Akselin työpaikka-alueen kehittämistä jatketaan ja Nikinmäen pienteollisuustontit luovutetaan kaavaillusti.

ELINVOIMALUPAUS 6

Vantaa huolehtii siitä, että kaupungissa jo sijaitsevilla yrityksillä on kilpailukykyiset toimintaedellytykset. Sen lisäksi kaupunki panostaa lentoaseman ja Avipolis-alueen kehittämiseen sekä teollisen että tuotannollisen toiminnan vahvistumiseen erityisesti Vehkalassa.

Kasvava teollisuus ja kehittyvä kauppa – tavoitteet

Vehkalasta Vantaan kasvava tuotannollisen toiminnan ja teollisuuden alue

Toimenpide	Toteutus	Aikataulu
Rakennetaan Vehkalan tuotantoalueen profiili ja kaavaratkaisut osallistavan suunnittelun menetelmiä hyväksikäyttäen.	Vastuutaho: maankäyttö Kumppaneina: elinkeinopalvelut Vantaan Yrittäjät, TEM, Tekes, Kauppakamari, Finpro	2014

Lentoaseman ja Aviapolis-alueen visio selkeäksi

Laaditaan Aviapoliksen ja lentoasema-alueen kehityskuva vuodelle 2030.	Vastuutaho: maankäyttö Kumppaneina: elinkeinopalvelut, Aviapolis-ryhmä, Finavia	2014

Monipuolinen elinkeinorakenne

Työskennellään kiinnostavien osaamisintensiivisten ja korkeaa jalostusarvoa tuottavien yritysten syntymiseksi Vantaalle (tavoite: 300 uutta KIBS-työpaikkaa 2016 loppuun mennessä).	Vastuutaho: elinkeinopalvelut Kumppaneina: maankäyttö, Vantaan Yrittäjät, Kauppakamari, GHP	2014–2016

Asemanseutujen elinvoimaisuus kasvaa

Vauhditetaan toimistokeskittymien rakentamista asemien lähikortteleihin.	Vastuutaho: maankäyttö Kumppaneina: elinkeinopalvelut	2014–2016

Sähköisen kaupan keskus Vantaalle

Synnytetään Vantaalle sähköisen liiketoiminnan ja verkkokaupan keskus.	Vastuutaho: elinkeinopalvelut Kumppaneina: maankäyttö	2015

Outlet Village Vantaalle

Avataan mahdollisuudet Suomen ensimmäiselle kansainväliselle Outlet Villagelle.	Vastuutaho: maankäyttö Kumppaneina: elinkeinopalvelut	2016

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 10 §

2.7 Matkailun kansainvälinen keskittymä

Matkailu on ollut Vantaalla vahvassa nousussa viimeisten vuosien aikana. Se on toimialoista ainoita, joka on kasvanut talouden suhdannevaihteluista huolimatta. Vantaa on kokonaisyöpymisten määrässä mitattuna jo maan kolmanneksi suosituin kohde, edellään vain Helsinki ja Tampere. Huomattavinta kasvupotentiaalia Vantaan matkailussa voi odottaa venäläisten matkailijoiden määrän lisääntymisestä sekä luontomatkailun ja jatkolentoja odottavien matkustajien stopover- matkailun kasvamisesta. Venäläisyöpymisissä Vantaa on jo nyt maan kakkonen Helsingin jälkeen.

> **Venäläismatkailijat** ovat löytäneet Vantaan

Vantaalla liikematkailun rinnalla osuuttaan ovat kasvattaneet elämys- ja ostosmatkailu. Eniten ulkomaisia matkailijoita tuli vuonna 2012 Kiinasta, Venäjältä, Japanista ja Yhdysvalloista. Kotimaisessa matkailussa on erityisesti kasvanut vapaa-ajan matkailu. Lentoasema-alueen kehitys, Venäjältä tulevan junan viisi päivittäistä pysähdystä Tikkurilassa sekä Kehäradan mahdollistamat nopeat siirtymät Pietarin junasta Helsinki-Vantaan lentoasemalle kasvattavat matkailijavirtoja jatkossa entisestään.

Vantaan suosituimpia matkailukohteita ovat Heureka, Jumbo/Flamingo -kokonaisuus, Pyhän Laurin kirkko ja Ilmailumuseo. Lisäksi Kuusijärvi toimii tulevaisuudessa Sipoonkorven kansallispuiston läntisenä porttina. Vantaalla on useita tasokkaita hotelleja sekä kokous- ja kongressipaikkoja. Kehä III:a ei ole syyttä kutsuttu Suomen pisimmäksi kauppakaduksi ja kulttuurimatkailijoille Vantaa tarjoaa teatteria, tapahtumia, konsertteja ja taidenäyttelyitä.

Vantaan matkailun keskeisimpiä kehittämiskohteita ovat tavoitteiden selkiytymättömyys, markkinoinnin hajanaisuus sekä kärkikohteiden- ja tapahtumien vähäinen määrä.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 10 §

ELINVOIMALUPAUS 7

Vantaa selkeyttää matkailutuotteensa ja kokoaa keskeiset vantaalaiset toimijat yhteen markkinoinnin vahvistamiseksi, matkailijamäärien lisäämiseksi sekä tapahtumien määrän kasvattamiseksi.

Matkailun kansainvälinen keskittymä – tavoitteet

Matkailutoimijat yhteen

Toimenpide	Toteutus	Aikataulu
Perustetaan yhteistyöryhmä kaupungin matkailutoimijoista, alueen keskeisistä matkailuyrittäjistä ja matkailuvetonaulojen edustajista.	Vastuutaho: elinkeinopalvelut Kumppaneina: paikalliset matkailuyrittäjät	2014

Matkailusta toimiva tuote

Selkeytetään ja tuotteistetaan matkailukärjet sekä uudistetaan matkailumateriaalit ja niitä tukevat verkkosivut keskeisine kieliversioineen.	Vastuutaho: elinkeinopalvelut Kumppaneina: matkailuyrittäjät, pks-kaupungit, järjestöt	2015

Matkailuneuvonta ihmisten luokse

Keskitetään matkailuneuvontaa sinne, missä ihmiset eniten liikkuvat.	Vastuutaho: elinkeinopalvelut Kumppaneina: kuntalaispalvelut, matkailutoimi	2015

Kuusijärvi kukoistamaan matkailukohteena

Laaditaan kehittämissuunnitelma Kuusijärvestä porttina Sipoonkorven kansallispuistoon.	Vastuutaho: maankäyttö Kumppaneina: elinkeinopalvelut, liikuntapalvelut, yrittäjät, ELY-keskus, Metsähallitus	2014–2015

Vantaasta tapahtumakaupunki

Hankitaan aktiivisesti kansainvälisiä kokouksia, tapahtumia ja liikematkailijoita kaupunkiin.	Vastuutaho: tapahtumayksikkö Kumppaneina: elinkeinopalvelut, yrittäjät, järjestöt, Helsingin matkailu/konferenssipalvelut	2014–2016

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 10 §

2.8 Mainetta rakentamassa

Tutkimusten mukaan Vantaan maine ei kaikilta osin ole tyydyttävällä tasolla. Julkisuuskuvan vuoksi Vantaan mainetta halutaan parantaa. Maineenhallinta on pitkäjänteistä, systemaattista työtä, joka tarvitsee tuekseen sitoutuneen johdon ja läpinäkyvän päätöksenteon. Organisaation kaikilla toimijoilla on oltava yhdenmukainen käsitys maineen rakentamisen perustavoista ja tahto tehdä jatkuvaa mainetyötä.

Vantaan halutaan näkyvän eri kohderyhmille sen vahvuuksien kautta. Viestintä ja markkinointi valjastetaan tehokkaaksi ja moderniksi työkaluksi Vantaan maineenhallinnalle ja sitä kautta elinvoimaisuudelle.

Kesän 2015 Kehäradan valmistuminen sekä samaan aikaan Kivistössä järjestettävät Asuntomessut ovat Vantaan maineenhallinnan valttikortteja. Niiden tulee näkyä niin asukashankintaan liittyvissä toimenpiteissä, korkean osaamisen yritysten sijoittumispäätöksissä kuin matkailun kasvuna.

Kaupungin elinvoimaisuuteen voidaan vaikuttaa myös uusien ja nykyisten työpaikka- ja asuinalueiden profilointityöllä. Asuinalueiden profilointi luo pohjan asuin- ja työpaikka-alueiden suunnittelulle ja markkinoinnille.

Tulevaisuudessa asuinalueita kehitetään elintärkeinä Vantaan kaupunginosina, mutta niiden omia luonteenpiirteitä korostaen, jotta asuinalueisiin ja samalla koko kaupunkiin olisi helpompi samaistua, kotiutua ja juurtua. Tutkimusten mukaan kotikaupunki-identiteetti vahvistaa kaupungin positiivista mainetta myös sen ulkopuolella.

Kaupungin alue- ja tapahtumamarkkinoinnin kokonaisuus on tällä hetkellä järjestetty kirjavasti. Aluemarkkinointiin on perustettu erilaisia yhteistyöryhmiä yritysten kanssa, esimerkiksi Aviapoliksen, Vantaan Akselin ja Leinelän alueille. Markkinoinnin toteutus on koordinoitu Vantaan Markkinointi Oy:n kautta. Vastaavia yhteistyöryhmiä on syntymässä muun muassa Kivistön ja Vehkalan alueille. Alueelliseen markkinointiin liittyvät suuret hankkeet kuten Kehärata ja Asuntomessut. Seudullista ja kansainvälistä markkinointia tehdään pääkaupunkiseudun yhteistyönä. Elinkeino- ja markkinointiyhtiöiden uudelleenarviointi on pääkaupunkiseudulla parhaillaan käynnissä. Samoin Vantaan markkinointiin liittyvä kokonaisuus on mielekästä arvioida uudelleen.

> ”Tulevaisuudessa asuinalueita kehitetään niiden **omia luonteenpiirteitä** korostaen, jotta niihin olisi helpompi **samaistua, kotiutua ja juurtua**.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 10 §

ELINVOIMALUPAUS 8

Vantaa kokoaa markkinointivoimavaransa vaikuttavammaksi kokonaisuudeksi ja toteuttaa koko kaupunkia koskevan mainetyön. Lisäksi Vantaa panostaa vahvasti uusien asuinalueiden markkinointiin.

Mainetta rakentamassa – tavoitteet

Vantaan vahvuudet tunnetuksi

Toimenpide	Toteutus	Aikataulu
Luodaan Vantaalle aito brändi siten, että kaupungin toimialat, yritykset ja kumppanit ovat mukana sitä rakentamassa.	Vastuutaho: elinkeinopalvelut Kumppaneina: toimialat, yritykset, sidosryhmät	2014

Kehärata ja lentoasema tunnetuksi

Käytetään Kehärataa ja lentoasemaa kaupunkimarkkinoinnin kärkinä erityisesti Venäjän matkailussa.	Vastuutaho: elinkeinopalvelut Kumppaneina: maankäyttö, Finavia, VR, Finnair, HSL	2014–2016

Vantaalla työskentelevistä uusia asukkaita

Markkinoidaan Vantaata asuinpaikkana täällä työskenteleville ulkopaikkakuntalaisille.	Vastuutaho: elinkeinopalvelut Kumppaneina: toimialat	2014–2016

Markkinointiresurssien käyttö tehokkaaksi

Uudistetaan markkinoinnin kokonaisuus palvelemaan yhteistä mainetyötä.	Vastuutaho: elinkeinopalvelut Kumppaneina: Vantaan Markkinointi Oy	2014

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 10 §

Elinvoimalupaukset 2014–2016

ELINVOIMALUPAUS 1

Vantaa on Suomen suurista kaupungeista yritysmyönteisin. Se ottaa huomioon aktiivisimmin erikokoisten ja -tyyppisten yritysten tarpeet, luo edellytyksiä aloittavien yritysten menestymiselle sekä auttaa jo toimivia yrityksiä onnistumaan liiketoiminnassaan.

ELINVOIMALUPAUS 2

Vantaa pysyy edelläkävijänä nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työllistämisessä innovatiivisen ja ratkaisukeskeisen toimintansa ansiosta. Käytännössä se toteutuu joustavien koulutusväylien, organisaation sisäisen yhteistyön, tiiviin yritysyhteistyön sekä aktiivisen työllistämisotteen avulla.

ELINVOIMALUPAUS 3

Vantaa rakentaa osaltaan sujuvaa suurkaupunkia parantamalla lentoaseman ja sataman väylien vetävyyttä, luomalla Kehäradan asemanseuduista kiinnostavia liiketoimintaympäristöjä sekä huolehtimalla asumisen ja koulutuksen houkuttelevuudesta.

ELINVOIMALUPAUS 4

Vantaa kehittää uusista ja vanhoista keskuksistaan viihtyisiä ja houkuttelevia asumisen ja liiketoiminnan ympäristöjä. Lisäksi Vantaa kehittää kohtuuhintaisen asumisen mallin yhdessä rakentajien ja muiden kumppaneiden kanssa.

ELINVOIMALUPAUS 5

Vantaa nostaa kaupunkilaisten osaamistasoa pitkäjänteisellä ja yritysten muuttuvat tarpeet huomioon ottavalla koulutuksella.

ELINVOIMALUPAUS 6

Vantaa huolehtii siitä, että kaupungissa jo sijaitsevilla yrityksillä on kilpailukykyiset toimintaedellytykset. Sen lisäksi kaupunki panostaa lentoaseman ja Aviapolis-alueen kehittämiseen sekä teollisen että tuotannollisen toiminnan vahvistumiseen erityisesti Vehkalassa.

ELINVOIMALUPAUS 7

Vantaa selkeyttää matkailutuotteensa ja kokoaa keskeiset vantaalaiset toimijat yhteen markkinoinnin vahvistamiseksi, matkailijamäärien lisäämiseksi sekä tapahtumien määrän kasvattamiseksi.

ELINVOIMALUPAUS 8

Vantaa kokoaa markkinointivoimavaransa vaikuttavammaksi kokonaisuudeksi ja toteuttaa koko kaupunkia koskevan mainetyön. Lisäksi Vantaa panostaa vahvasti uusien asuinalueiden markkinointiin.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 10 §

Liite 1 Elinvoimaohjelman valmistelu ja ohjaus

ELINVOIMAOHJELMAN POLIITTINEN OHJAUSRYHMÄN KOKOONPANO

Tapani Mäkinen, puheenjohtaja
Antti Lindtman, varapuheenjohtaja
Anssi Aura
Heikki Heinimäki
Maija Hurri
Pietari Jääskeläinen (11.2.–16.9.2013)
Patrik Karlsson
Pirkko Letto
Mika Niikko (16.9.–11.11.2013)
Arja Wallenius
Kati Tyystjärvi

ELINVOIMAOHJELMAN VALMISTELUTYÖRYHMÄN KOKOONPANO

kaupunginjohtaja Kari Nenonen, puheenjohtaja
apulaiskaupunginjohtaja vs. Heidi Nygren, varapuheenjohtaja
elinkeinojohtaja José Valanta
kehittämisjohtaja Tarja Lumijärvi
yrityspalvelujohtaja Leea Markkula-Heilamo
työllisyyspalvelujohtaja Anu Tirkkonen
nuoriso- ja aikuiskoulutuksen johtaja Paula Ylöstalo-Kuronen
kehittämispäällikkö Heli Bäckmand
toimitusjohtaja Esa Mänttäri, Vantaan Yrittäjät
johtaja Ari Tulensalo, Helsingin seudun Kauppakamari
johtaja Jarmo Ukkonen, TE-toimisto
viestintäpäällikkö Päivi Rainio
viestintäpäällikkö Vivikka Richt
kansliasihteeri Laura Parsama, sihteeri

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 10 §

Vantaa

Vantaan kaupunki
Elinkeinopalvelut
Asematie 7, 01300 Vantaa
Puhelin 09 83911 (vaihde)

11 § Lausunto sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain hallituksen esityksen luonnoksesta

VD/3469/00.04
KN/JTS/TL/KK/PH

Sosiaali- ja terveysministeriön asettama sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain valmisteluryhmä on laatinut loppuraportin, jossa on todettu sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain uudistuksen pääperiaatteet.

Työryhmän raportti on laadittu toimeksiannon mukaisesti hallituksen esityksen muotoon. Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä sisältää säännökset sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisestä ja rahoittamisesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää kunnilta ja muilta ao. tahoilta lausunnot lakiesityksestä 13.3.2014 mennessä.

Lausuntopyyntöön tulee vastata sähköisellä kyselyllä, jossa on kohdennettuja kysymyksiä hallituksen esitysluonnokseen liittyen. Kyselyyn annettuja vastauksia on mahdollista perustella, minkä lisäksi kyselyyn on varattu runsaasti tilaa myös vapaamuotoiselle kommentoinnille.

Kyselyvastausten muotoon laaditut lausunnot tullaan huomioimaan hallituksen esityksen viimeistelytyössä.
Lakiesitys annetaan eduskunnalle kevätistuntokaudella ja lain on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2015 alusta lukien. Kuntia tullaan kuulemaan lain vahvistamisen jälkeen sosiaali- ja terveysalueiden ja perustason alueiden sekä erityisvastuualueiden muodostamisesta.

Esitys Vantaan kaupungin lausunnoksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain hallituksen esityksen luonnoksesta on liitteenä.

Vantaan lausunto on valmisteltu kaupunginjohtajan toimialan ja sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan yhteistyössä.

Kaupunginhallitus 10.2.2014 § 18

Kaupunginjohtajan esitys:
Päätetään esittää kaupunginvaltuustolle annettavaksi sosiaali- ja terveysministeriölle liitteen mukainen Vantaan kaupungin lausunto sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain hallituksen esityksen luonnoksesta.
Käsittely:
Kaupunginhallituksen II varapuheenjohtaja Jaakko Niinistö esitti kaupunginhallituksen ryhmien neuvottelujen perusteella, että Vantaan lausunnossa vastauksen 9 loppuun lisätään seuraava virke: ”Vantaalla sosiaali- ja terveyspalvelujen suunnittelu, järjestäminen ja koordinointi toteutetaan yhteistyössä edellä mainittujen toimialojen kesken, joten tältäkään osin maakuntatasoisen sosiaali- ja terveysalueen muodostaminen ei ole perusteltua, koska se heikentäisi yhteistyöstä saatavia synergiaetuja.” Esitystä ei vastustettu.
Päätös:
Hyväksyttiin esitys yksimielisesti edellä mainitulla muutoksella.

———

Kaupunginvaltuusto 3.3.2014 § 11

Kaupunginhallituksen esitys:
Päätetään antaa sosiaali- ja terveysministeriölle liitteen mukainen Vantaan kaupungin lausunto sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain hallituksen esityksen luonnoksesta.

Tarkastetaan ja hyväksytään pöytäkirja tämän pykälän osalta heti kokouksessa.

Käsittely:
Valtuutettu Sirkka-Liisa Kähärä esitti valtuustoryhmien välisten neuvottelujen perusteella, että Vantaan lausunnossa vastauksen 9 alusta poistetaan virke ”Järjestämisvastuuta ei tule antaa

Uudenmaan maakuntasoiselle sosiaali- ja terveysalueelle eikä metropolialueen isojen kaupunkien elinvoimaisuutta tule hajottaa palvelujen pilkkomisella ja järjestämisvastuun siirtämisellä kuntayhtymälle.” ja että vastauksen loppuun lisätään virke ”Nykyistä HUS-sairaanhoitopiirin toimintaa ei kuitenkaan tarvitse pilkkoa vaan Uudenmaan kuntien tulisi sitoutua tuottamaan yhdessä vaativa erikoissairaanhoito ja vaativat sosiaalihuollon palvelut kehittämällä yhteistyöllä nykyistä HUS:in toimintaa edelleen.”

Valtuutettu Timo Juurikkala esitti seuraavia muutoksia Vantaan lausuntoon:
Vastaus 8 poistetaan.
Kysymykseen 9 vastataan ”Kyllä” ja perusteluteksti poistetaan.
Vastauksesta 10 poistetaan seuraavat virkkeet: ”Vantaa on taloudellisesti ja toiminnalliseesti riittävän vahva kunta järjestämään sosiaali- ja terveyspalvelut alueellaan. Metropolialue tarvitsee oman ratkaisunsa edellä kysymykseen 9 annettujen kommenttien mukaisesti.”
Vastaus 12 muutetaan seuraavasti: ”Perustason järjestämisalueita ei tule olla lainkaan, koska vertikaalinen integraatio ei toteudu.”
Vastauksesta 15 poistetaan seuraava kappale: ”Voimaanpanolain 5 § ja metropolialuetta koskeva lain perustelu on muutettava siten, että mm. Vantaa voi muodostaa oman järjestämisvastuullisen sote-alueen ja järjestää vaativan erikoissairaanhoidon tuotannon yhdessä alueen muiden kuntien kanssa. Näin varmistettaisiin sosiaali- ja terveydenhuollon integraatio.”
Vastaus 27 poistetaan.
Vastauksen 40 viimeinen kappale muutetaan seuraavasti: ”Voimaanpanolain 5 § ja metropolialuetta koskevan lain perustelu on muutettava siten, että syntyy Uudenmaan laajuinen sotealue, jolla on järjestämisvastuu alueen koko sosiaali- ja terveydenhuollosta. Näin varmistettaisiin sote-integraatio.”
Vastauksesta 45 poistetaan kappaleet 2 ja 4.
Valtuutettu Riikka Åstrand kannatti Juurikkalan esitystä.

Puheenjohtaja totesi, että asiasta joudutaan äänestämään ja teki seuraavan äänestysesityksen: he, jotka kannattavat valtuustoryhmien enemmistön muutosesitystä, äänestävät jaa ja he, jotka kannattavat valtuutettu Juurikkalan muutosesitystä, äänestävät ei. Äänestysesitys hyväksyttiin.

Äänestyksessä annettiin 55 jaa-ääntä ja 9 ei-ääntä.

Puheenjohtaja totesi, että valtuustoryhmien enemmistön muutosesitys hyväksyttiin.

Päätös:
Hyväksyttiin kaupunginhallituksen esitys valtuustoryhmien enemmistön esittämin muutoksin.

Tarkastettiin ja hyväksyttiin pöytäkirja tämän pykälän osalta heti kokouksessa.

Liitteet:
- Vantaan lausunto sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain hallituksen esityksen luonnoksesta, KV 3.3.2014 § 11
- Sosiaali- ja terveydenhuollon valmisteluryhmän lakiesitys
- Äänestyspöytäkirja KV 3.3.2014 § 11

Muutoksenhakuohje: 4.1. Valituskielto

Lisätiedot:
kaupunginjohtaja Kari Nenonen, puh. 09 839 22101, apulaiskaupunginjohtaja Jukka T. Salminen, puh. 09 839 22800, etunimi.sukunimi@vantaa.fi

LAUSUNTOPYYNTÖ SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON JÄRJESTÄMISLAIN HALLITUKSEN ESITYKSEN LUONNOKSESTA

Sosiaali- ja terveysministeriön asettama sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain valmisteluryhmä on laatinut loppuraportin, jossa on todettu uudistuksen pääperiaatteet. Nämä periaatteet perustuvat pääministeri Kataisen hallitusohjelmaan ja hallituksen tekemiin tarkentaviin linjauksiin.

Raportti on laadittu toimeksiannon mukaisesti hallituksen esityksen muotoon. Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä sisältää säännökset sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisestä ja rahoittamisesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää kunnilta ja muilta jakelussa mainituilta tahoilta lausunnot lakiesityksestä. Lausuntopyyntö ja lakiesitys löytyvät sosiaali- ja terveysministeriön Internet-osoitteesta: http://www.stm.fi/vireilla/lausuntopyynnot. Valmisteluryhmän laatimaa ehdotusta hallituksen esitykseksi on täydennetty lisäämällä siihen sosiaali- ja terveysministeriössä virkamiesvalmisteluna laaditut yleisperustelujen jaksot 4–6 (mm. vaikutusarviointi) ja yksityiskohtaisten perustelujen jaksot 2–4 (mm. suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys).

Lausuntopyyntöön tulee vastata sähköisellä kyselyllä, jossa on kohdennettuja kysymyksiä hallituksen esitysluonnokseen liittyen. Kyselyyn annettuja vastauksia on mahdollista perustella, minkä lisäksi kyselyyn on varattu runsaasti tilaa myös vapaamuotoiselle kommentoinnille.

Kyselyvastausten muotoon laaditut lausunnot tullaan huomioimaan hallituksen esityksen viimeistelytyössä. Lakiesitys annetaan eduskunnalle kevätistuntokaudella ja lain on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2015 alusta lukien. Kuntia tullaan kuulemaan lain vahvistamisen jälkeen sosiaali- ja terveysalueiden ja perustason alueiden sekä erityisvastuualueiden muodostamisesta.

Lausunnot pyydetään antamaan torstaihin 13.3.2014 mennessä. Lausuntopyyntöön voi vastata suomeksi tai ruotsiksi. Annetut vastaukset ovat julkisia.

OHJEET

Sähköisessä kyselylomakkeessa voi liikkua edestakaisin painamalla Edellinen- tai Seuraava -painikkeita. Vastauksia on mahdollista muokata ennen kyselylomakkeen lähettämistä. Suurimpaan osaan kysymyksistä tulee valita yksi omaa mielipidettä lähinnä oleva vastausvaihtoehto. Jokaista vastausta on mahdollista perustella. Osa kysymyksistä on merkitty pakollisiksi.

Kyselyn voi tarvittaessa keskeyttää painamalla Keskeytä-painiketta ja jatkaa vastaamista myöhemmin.

Keskeytä-painiketta painettaessa kysely vie sinut automaattisesti sivulle, jossa on linkki jatkettavaan kyselyyn. Sivulla voit myös lähettää linkin sähköpostiisi.

Viimeisen kysymyksen lopussa on Yhteenveto-painike, josta pääset tarkastelemaan laatimiasi vastauksia. Yhteenvetosivulta pääset muokkaamaan (Muokkaa vastauksia -painike) ja tulostamaan (Tulosta-painike) kyselyn.

Vastauksien lähetys: Kun kyselyn vastaaminen on valmis, paina kyselylomakkeen yhteenvetosivun lopussa olevaa **Valmis-painiketta**. Kun **Valmis**-painiketta on painettu, kyselyvastausta ei ole enää mahdollista täydentää tai muokata.

Kyselylomakkeeseen voi vastata vain kerran.

Huomionarvoista on, että kyselyä ei ole mahdollista muokata kahden eri toimipisteen välillä. Mikäli samaa muokattavaa sähköistä kyselylinkkiä muokataan kahdesta eri toimipisteestä samanaikaisesti, kyselyyn tallentuu viimeisin versio. Tästä syystä kyselylinkkiä ei pidä jakaa eteenpäin. Lausuntopyynnön yhteydessä vastaajille toimitetaan kyselystä myös tekstitiedostoversio lausuntopyynnön käsittelyn helpottamiseksi. Vastaajille on toimitettu myös havainnollistava Power Point -esitys lakiesityksen keskeisistä sisällöistä. Toimielimen käsittelyssä voidaan noudattaa esimerkiksi sellaista menettelyä, että kyselyvastausta työstetään tekstitiedostona ja tekstitiedostoon laaditut vastaukset syötetään lopuksi sähköiseen kyselyyn. Vastausten työstämisen apuna voidaan käyttää myös hallituksen esitystä koskevaa diaesitystä, joka löytyy Internet-osoitteesta: http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=1447910&name=DLFE-28181.pdf.

Lisätietoja kyselystä antavat:

osastopäällikkö Kirsi Varhila, p. 02951 63338, etunimi.sukunimi@stm.fi
hallitusneuvos Pekka Järvinen, p. 02951 63367, etunimi.sukunimi@stm.fi
neuvotteleva virkamies Kari Haavisto, p. 02951 63342, etunimi.sukunimi@stm.fi

Kyselyn tekniseen toteutukseen liittyvät kysymykset:

osastosihteeri Hang Pham, p. 02951 63569, etunimi.sukunimi@stm.fi
osastosihteeri Jaana Aho, p. 02951 63395, etunimi.sukunimi@stm.fi

TAUSTATIEDOT

1. Vastaajatahon virallinen nimi

Nimi

Vantaan kaupunki

2. Vastauksen kirjanneen henkilön nimi

Nimi

kehittämisjohtaja Tarja Lumijärvi

3. Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot

Nimi

Kari Nenonen_____

Asema organisaatiossa

kaupunginjohtaja_____

Matkapuhelin

_____

Sähköposti

etunimi.sukunimi@vantaa.fi_____

4. Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimielimessä

Päivämäärä:

3.3.2014_____

Toimielimen nimi

kaupunginvaltuusto_____

5. Onko vastaaja *

X kunta

◯ kuntayhtymä

◯ valtion viranomainen

◯ järjestö

◯ ei mikään edellä mainituista

KYSYMYKSET

1 luku Yleiset säännökset

6. 5 §:ssä säädetään palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta. Säännöksen mukaan palvelut on toteutettava mahdollisuuksien mukaan lähellä asukkaita, mutta palveluja voidaan niiden saatavuuden tai laadun turvaamisen niin edellyttäessä keskittää. Onko linjaus tarkoituksenmukainen?

◯ Kyllä_____

X Ei . Linjaus on oikeansuuntainen mutta jää tulkinnanvaraiseksi ja yleisluonteiseksi ilman tarkempia määrittelykriteereitä. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kehitykseen vaikuttavat erityisen suuresti väestön ikääntymiseen ja kestävyysvajeeseen liittyvät tekijät, joilla on rakenteelliset, taloudelliset ja toiminnalliset vaikutukset palvelutuotantoon. Välttämättömiä muutoksia ei tule hankaloittaa tai rajoittaa säännöksin. Tarkemmat määrittelyt hyvästä sosiaali- ja terveydenhuollosta määritellään sisältölaeissa ja kunnan vastuulla on määritellä se, miten palvelut paikallisesti tuotetaan.

◯ Ei ota kantaa

7. 6 §:ssä säädetään palvelujen kielestä. Turvaako lakiehdotus kielellisten oikeuksien toteutumisen riittävän hyvin?

X Kyllä Kielilailla säädetään palvelujen kielestä, siksi tässä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislakiesityksessä ei tule säätää palvelujen kielestä.

○ Ei . _____

○ Ei ota kantaa_____

8. Muita huomioita 1 luvun säännöksistä

Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuu pitää määritellä peruskunnille. Järjestelmän pitää perustua hallitusohjelman linjausten mukaisesti vahvojen peruskuntien järjestämis- ja rahoitusvastuuseen. Tällä varmistetaan myös se, että toimijoilla on riittävät voimavarat toteuttaa tehtäviään. Tätä voivat tukea kuntien omistamat vaativan erikoissairaanhoidon yksiköt.

2 luku Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen

9. 7 §:ssä säädetään sosiaali- ja terveysalueista sekä perustason alueista. Järjestämisvastuun jakautumisesta sosiaali- ja terveysalueen sekä perustason alueen välillä säädetään tarkemmin 11 §:ssä. Pääsäännön mukaisesti sosiaali- ja terveysalue vastaa kaikkien palvelujen järjestämisestä. Perustason alueella on kuitenkin rajoitettu palvelujen järjestämisoikeus. Tulisiko kaikkien sosiaali- ja terveyspalvelujen kuulua vain sosiaali- ja terveysalueen järjestämisvastuulle?

○ Kyllä

X Ei Metropolialueen suurilla kaupungeilla, kuten Vantaalla, tulee olla laaja järjestämisvastuu siten, että kukin niistä muodostaisi oman sote-alueen. Metropolialueen kunnat voivat järjestää yhdessä vaativan erikoissairaanhoidon ja vaativan sosiaali- ja terveyshuollon palvelut. Tämänkaltainen toimintamalli varmistaa paikallisdemokratian toimivuuden palveluiden järjestämisessä sekä mahdollistaa erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon nykyistä vahvemman integraation ja myös vahvan omistajaohjauksen. Näin varmistetaan parhaat kuntalaisia lähellä olevat palvelukokonaisuudet, jotka mahdollistavat sosiaali- ja terveystoimen, sivistystoimen, liikunta- ja kulttuuritoimen sekä maankäytön suunnittelun muodostamisen toimintaympäristöksi, joka tukee kuntalaisia eri elämän vaiheessa saumattomasti. Vantaalla sosiaali- ja terveyspalvelujen suunnittelu, järjestäminen ja koordinointi

toteutetaan yhteistyöllä edellä mainittujen toimialojen kesken, joten tältäkään osin maakuntatasoisen sosiaali- ja terveysalueen muodostaminen ei ole perusteltua, koska se heikentäisi yhteistyöstä saatavia synergiaetuja. Nykyistä HUS-sairaanhoitopiirin toimintaa ei kuitenkaan tarvitse pilkkoa vaan Uudenmaan kuntien tulisi sitoutua tuottamaan yhdessä vaativa erikoissairaanhoito ja vaativat sosiaalihuollon palvelut kehittämällä yhteistyöllä nykyistä HUS:in toimintaa edelleen.

○ Ei ota kantaa_____

10. 8 §:ssä säädetään sosiaali- ja terveysalueiden sekä perustason alueiden muodostumisen yleisistä edellytyksistä. Ovatko laissa määritellyt sosiaali- ja terveysalueiden yleiset edellytykset riittävän selkeitä?

○ Kyllä_____

X Ei Sosiaali- ja terveysalueiden sisälle muodostuvat perustason alueet vaikeuttavat taloudellisesti kestävän ja johdettavissa olevien palvelujärjestelmien ja palveluketjujen muodostumista. Uudenmaan alueen n. 1,6 miljoonan asukkaan sosiaali- ja terveysalue ja sen sisälle lakiesityksen mukaan muodostettavat kuusi perustason aluetta heikentää mahdollisuutta integroida sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja samalla se heikentää merkittävästi Vantaan elinvoimaisuutta. Vantaa on taloudellisesti ja toiminnalliseesti riittävän vahva kunta järjestämään sosiaali- ja terveyspalvelut alueellaan. Metropolialue tarvitsee oman ratkaisunsa edellä kysymykseen 9 annettujen kommenttien mukaisesti.

○ Ei ota kantaa_____

11. Ovatko laissa määritellyt perustason alueiden yleiset edellytykset riittävän selkeät?

○ Kyllä_____

X Ei. Sosiaali- ja terveysalueiden sisälle muodostuvat perustason alueet vaikeuttavat taloudellisesti kestävän ja johdettavissa olevien palvelujärjestelmien ja palveluketjujen muodostumista.

Voimaanpanolain 5 § todetaan, että Uudenmaan sosiaali- ja terveysalueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu on alueen kuntien muodostamalla kuntayhtymällä. Järjestämislain perusteluissa todetaan, että Uudenmaan sosiaali- ja terveysalue olisi kuntayhtymä, joka vastaisi kaikista sosiaali- ja terveyspalveluista alueella. Uudenmaan alueen perustason alueille ei voitaisi voimaanpanolain 5 §

mukaisesti myöntää lupaa erikoissairaanhoidon järjestämiseksi. Uudenmaan alueen sosiaali- ja terveysalueen kuntayhtymä päättäisi itse työnjaosta alueellaan sijaitsevien sairaaloiden kesken.

Uudenmaan sosiaali- ja terveysalueelle voidaan muodostaa enintään kuusi perustason aluetta. Lakiesityksen 11§:ssä todetaan, että jos sosiaali- ja terveysalueeseen kuuluu perustason alue, sen vastuukunnalla on sosiaali- ja terveysalueen sijasta järjestämisvastuu sosiaalihuollosta ja perusterveydenhuollosta.

Voimaanpanolain 5 § mukaan Uudenmaan sosiaali- ja terveysalueen kuntayhtymän ja perustason alueiden vastuukuntien tulee laatia sopimus alueiden välisestä yhteistyöstä ja työnjaosta erikoissairaanhoidon, kehitysvammaisten erityishuollon ja vaativien sosiaalihuollon palveluiden tuottamisessa sekä ruotsinkielisen väestön palvelujen turvaamisesta.

Esitys vähentäisi merkittävästi pääkaupunkiseudun isojen kaupunkien mahdollisuutta vaikuttaa alueensa sosiaali- ja terveydenhuollon kehitykseen ja järjestämiseen sekä heikentää kaupunkien itsehallintoa.

Horisontaalinen ja vertikaalinen integraatio sosiaali- ja terveysalueen välillä ei toteudu. Erityisen ongelmallinen tämä on esimerkiksi väestön ikääntymisen palveluketjuihin ja -rakenteisiin liittyen.

○ Ei ota kantaa_____

12. 11 §:ssä säädetään järjestämisvastuun jakautumisesta sosiaali- ja terveysalueen sekä perustason alueen välillä. Valitkaa seuraavista vastausvaihtoehdoista yksi, joka vastaa parhaiten näkemystänne.

○ Palvelujen jakautuminen esitetyn mukaisesti on tarkoituksenmukaista

○ Perustason alueen järjestämisvastuulla tulisi olla enemmän palveluja _____

○ Perustason alueen järjestämisvastuulla tulisi olla vähemmän palveluja_____

X Joku muu, mikä

Vahvalla ja riittävän suurella kaupungilla, kuten Vantaa, tulee olla sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisvastuu.

13. 16 §:ssä säädetään erityisvastuualueiden tehtävistä. Tuleeko erityisvastuualueella olla kaikki säännöksessä luetellut tehtävät?

○ Kyllä_____

X Ei

Erityisvastuualueelle on esitetty paljon tehtäviä, jotka tulee tehdä tiiviissä yhteistyössä valtakunnan tason toimijoiden, STM:n ja THL:n kanssa. Kansallisen kehittämisohjelman toimeenpano on tehtävä ministeriön ohjauksessa yhdessä kuntien kanssa. Koska sosiaali- ja terveydenhuollon suurimmat tuottavuusedut on saavutettavissa vaativan erikoissairaanhoidon keskittämisellä pitää tämä toimivalta säätää valtioneuvostolle.

○ Ei ota kantaa_____

14. Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen ”Ei”, valitkaa seuraavista erityisvastuualueille säädetyistä tehtävistä ne, joita erityisvastuualueilla ei mielestänne tulisi olla.

☐ 1) alueiden välisen yhteistyön varmistaminen

X 2) eri hallinnonalojen välisen yhteistyön ohjaaminen sosiaali- ja terveydenhuollon osalta

☐ 3) palvelujen tai muiden tehtävien keskittäminen

☐ 4) tutkimus-, koulutus- ja kehittämistoiminnan suunnittelu ja yhteensovittaminen

☐ 5) työvoimatarpeen arviointi

☐ 6) ensihoidon ohjaaminen

☐ 7) tiedonhallinnan tehtävät

☐ 8) valmiussuunnittelun yhteensovittaminen

X 9) kansallisen kehittämisohjelman toimeenpano

☐ 10) hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävät

☐ 11) hyvinvointi- ja terveysseurantatietojen analysointi ja hyödyntäminen

☐ 12) saamenkielisiin palveluihin liittyvät tehtävät (keskitetysti yhdellä ervalla)

15. Muita huomioita 2 luvun säännöksistä

Perustasot ja niiden eri variaatiot vaikeuttavat alueellista ja kansalaisten yhdenmukaista kohtelua eikä sosiaalihuollon ja terveydenhuollon integraatio toteudu. Erilaiset alueelliset ratkaisut hajauttavat rakennetta ja hankaloittavat kokonaisuuden hallintaa. Perustason variaatiot tulisivat olemaan suuret; esimerkiksi Vantaan yli 205 000 asukkaan perustaso ja toisaalla maassa metropolialueen ulkopuolella perustaso voi muodostua yli 20 000 asukkaan kunnasta.

Esitys koko Uudenmaan maakunnan kokoisesta n. 1,6 miljoonan asukkaan ja 26 kunnan sosiaali- ja terveysalueesta yhdistettynä mahdollisesti kuuteen perustason alueeseen ei lisää saumatonta integraatiota perustason ja sosiaali- ja terveysalueen palvelujen välillä ja pirstaloi erityisesti terveydenhuollon kokonaisuuden. Toisaalla maassa voi sosiaali- ja terveysalueen muodostaa esimerkiksi vähintään 50 000 asukkaan kunta.

Voimaanpanolain 5 § ja metropolialuetta koskeva lain perustelu on muutettava siten, että mm. Vantaa voi muodostaa oman järjestämisvastuullisen sote-alueen ja järjestää vaativan erikoissairaanhoidon tuotannon yhdessä alueen muiden kuntien kanssa. Näin varmistettaisiin sosiaali- ja terveydenhuollon integraatio.

Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuu siirtyy järjestämislain mukaan suurelta osin ylikunnallisille alueille. Järjestämislain 9 § sisältää kuitenkin velvoitteita kunnille liittyen mm. raportointiin kunnanvaltuustolle, strategiseen suunnitteluun, toimialojen yhteistyöhön ja vastuutahojen määrittelyyn. Kuntien velvoitteita ei tulisi näissä asioissa lisätä liian seikkaperäisillä vaatimuksilla. Kunnat ovat hyvin erilaisia mutta kaikki kunnat ovat jo nyt talouden reunaehtojenkin valossa pakotettuja taloudelliseen ja kustannustehokkaaseen palvelutuotantoon. Vantaalla on kuntalaisten hyvinvointia ja terveyden edistämistä tukevat tavoitteet sisällytetty osaksi strategisesta suunnittelua ja taloussuunnitelmaa sekä seurantaa, ja mm. valtuustolle annetaan säännöllisesti hyvinvointikertomuksia.

3 luku Hallinto

16. 17 §:ssä säädetään sosiaali- ja terveysalueen sekä perustason alueen hallinnosta. Pääsääntöisesti alueiden hallinto järjestetään vastuukuntamallilla, joka poikkeaa nykyisin käytössä olevasta vastuukuntamallista. Onko järjestämislain mukainen vastuukuntamalli selkeä?

○ Kyllä_____

XEi_____

○ Ei ota kantaa_____

17. 18 §:ssä säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon oikeudellisesta ja taloudellisesta vastuusta. Onko

sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisen oikeudellinen vastuutaho säännösten perusteella selkeä?

◯ Kyllä_____

X Ei_____

◯ Ei ota kantaa_____

18. 19 §:ssä säädetään edellytyksistä, joiden toteutuessa sosiaali- ja terveysalueeseen kuuluvat kunnat voivat päättää alueen hallinnoimisesta kuntayhtymämallilla. Yksi edellytyksistä on, että kuntayhtymää kannattaa vähintään puolet alueen kunnista, joiden asukasluku on vähintään 2/3 alueen yhteenlasketusta asukasluvusta. Ovatko nämä suhdeluvut oikeita?

◯ Kyllä

◯ Ei; kuntien määrän tulisi olla isompi

◯ Ei; yhteenlasketun asukasluvun tulisi olla isompi

◯ Ei; kuntien määrän tulisi olla pienempi

◯ Ei; yhteenlasketun asukasluvun tulisi olla pienempi

X Ei mikään edellä olevista, koska metropolialue on käsiteltävä omana kokonaisuutenaan.

_____

19. Pitäisikö sote-alueeseen kuuluvilla kunnilla olla esitettyä vapaampi mahdollisuus sopia, hallinnoidaanko aluetta vastuukuntamallilla vai kuntayhtymämallilla?

X Kyllä

Kuntayhtymän perussopimuksen hyväksyminen ja sen muuttaminen on ollut jäsenkuntien valtuustojen päätettävissä oleva asia, Järjestämislaki siirtäisi vaaleilla valittujen valtuustojen valtaa merkittävässä määrin edustajainkokoukselle.

○ Ei_____

○ Ei ota kantaa_____

20. 21 §:ssä säädetään vastuukuntamallin yhteistoimintasopimuksesta. Edustajainkokous hyväksyy yhteistoimintasopimuksen. Kuinka yhteistoimintasopimuksesta tulisi päättää?

○ Kuntien yksimielisellä päätöksellä

○ Kuntien lukumäärän enemmistöllä

○ Asukasluvun enemmistöllä

X Sekä kuntien lukumäärän että asukasluvun enemmistöllä

○ Jollain muulla tavalla, millä_____

21. 22 §:ssä säädetään vastuukunnan yhteisestä toimielimestä. Kaikista kunnista ei välttämättä ole edustajaa toimielimessä. Onko tarkoituksenmukaista, että lain mukaan kaikilla kunnilla ei tarvitse olla edustajaa toimielimessä?

○ Kyllä_____

XEi_____

○ Ei ota kantaa_____

23. Onko hyväksyttävää, että vastuukuntamallissa toimielimen tilinpäätös tulee hyväksyä edustajainkokouksessa?

○ Kyllä_____

XEi_____

○ Ei ota kantaa_____

Erityisvastuualue

24. 31−40 §:ssä säädetään erityisvastuualueiden hallinnosta. Onko esitetty erityisvastuualueen hallinnon järjestäminen mielestänne tarkoituksenmukainen?

○ Kyllä_____ _____

X Ei

Jos päätösvalta palvelujen keskittämisessä jää vain erva-alueelle, niin erva-alueiden kesken voi syntyä kansantaloudellisesti haitallista kilpailua. Valtakunnan tason toimijat tulee kytkeä osaan erva-tehtävien päätöksentekoa sekä tulee säätää valtioneuvoston toimivallasta vaativan erikoissairaanhoidon järjestämisestä yliopistosairaaloiden kesken. Erva-alueen tehtävistä ks. kysymykset 13-14 edellä

○ Ei ota kantaa_____

25. 34 §:ssä säädetään erityisvastuualueen hallituksen kokoonpanosta. Onko hallituksen kokoonpano tarkoituksenmukainen?

○ Kyllä_____

X Ei_____

○ Ei ota kantaa_____

26. 39 §:ssä säädetään erityisvastuualueen päätösvallasta. Onko hyväksyttävää, että erityisvastuualueilla on suoraa päätösvaltaa sote- ja perustason alueiden päätösvaltaan kuuluvissa asioissa?

○ Kyllä_____

X Ei Jos päätösvalta palvelujen keskittämisessä jää vain erva-alueelle ,niin erva-alueiden kesken voi syntyä kansantaloudellisesti haitallista kilpailua. Valtakunnan tason toimijat tulee kytkeä osaan erva-tehtävien päätöksentekoa sekä tulee säätää valtioneuvoston toimivallasta vaativan erikoissairaanhoidon järjestämisestä yliopistosairaaloiden kesken. Erva-alueen tehtävistä ks. kysymykset 13-14 edellä

○ Ei ota kantaa_____

27. Muita huomioita 3 luvun säännöksistä

Uudenmaan 1,6 miljoonan asukkaan alueella tarvitaan useita sote-alueita. Ne voidaan rakentaa sellaisten vahvojen peruskuntien varaan, joissa on jo erikoissairaanhoidon toimintayksiköitä. Vaativa sosiaalihuolto ja erikoissairaanhoito järjestetään kuntien yhteistoimintana, niin että toteutuu perus- ja erikoissairaanhoidon integraatio

_____

4 luku Ohjaus, suunnittelu ja kehittäminen

28. Huomioita 4 luvun säännöksistä

Kehittämistoiminnan vahvistaminen on oikean suuntainen esitys, jota varten tarvitaan toimivat uudet rakenteet. Työnjako kehittämistoiminnan osalta erityisvastuualueen, sote-alueen tai muiden toimijoiden kanssa tulisi olla selkeä. Erityisvastuualueen asema tutkimus- ja kehittämistoiminnan koordinoijana tulee selkeyttää lakiesityksessä. Tarvitaan toimivaa yhteistyötä yliopistojen, ammattikorkeakoulujen, tutkimuslaitosten tiedontuotannon ja paikallisen käytännön asiakas/potilastyön välillä. Tärkeää on saada asukkaat ja kolmannen sektorin toimijat ja yritykset mukaan. Kehittäminen tulee olla myös erityisesti tuloksellisuutta ja kustannustietoisuuden kasvattamista.

5 luku Rahoitus

Järjestämislain 5 luvussa säädetään kuntien kustannustenjaosta perustason alueiden ja sosiaali- ja terveysalueiden rahoittamiseksi. Perustason alueeseen sekä sosiaali- ja terveysalueeseen kuuluvat kunnat voivat sopia alueiden rahoituksesta yhteistoimintasopimuksessa. Mikäli kunnat eivät sovi alueiden rahoituksesta, perustuu alueiden rahoitus niin kutsuttuun kapitaatioperiaatteeseen. Lisäksi, mikäli sosiaali- ja terveysalueen kunnat eivät toisin sovi, määräytyy perustason alueen asukkaiden käyttämien sosiaali- ja terveysalueen järjestämien palvelujen maksuosuus palvelujen käytön perusteella. Valtionosuudet ohjautuvat jatkossakin kunnille.

29. 47 §:ssä säädetään perustason alueen rahoituksesta ja kuntien välisestä kustannusten jaosta. Onko perustason alueen rahoitusperiaate selkeä?

○ Kyllä_____

X Ei_____

○ Ei ota kantaa_____

30. 48 §:ssä säädetään sote-alueen rahoituksesta ja kuntien välisestä kustannusten jaosta. Sote-alueen rahoitus koostuu sekä alueen kuntien että sote-alueeseen mahdollisesti kuuluvien perustason alueiden maksuosuuksista. Onko sote-alueen rahoitus selkeä?

○ Kyllä_____

X Ei_____

○ Ei ota kantaa_____

31. 49 §:ssä säädetään erityisvastuualueen rahoituksesta ja kuntien välisestä kustannusten jaosta. Onko ervan rahoitus selkeä?

○ **Kyllä_____**

X Ei_____

○ **Ei ota kantaa_____**

32. 50 §:ssä säädetään alijäämän kattamisvelvollisuudesta perustason alueella, sote-alueella ja erityisvastuualueella. Onko säännös hyväksyttävä?

X Kyllä_____

○ Ei_____

○ Ei ota kantaa_____

33. Muita huomioita luvun 5 säännöksistä
Rahoituksellisiin kysymyksiin ei voida ottaa kantaa tässä vaiheessa kun ei ole tiedossa taloudellisia laskelmia ja talousvaikutuksia kuntiin.

6 luku Valvonta

34. Huomioita 6 luvun säännöksistä

Esitys lisää valvontaa ja valvontatahoja. Tämän suuntainen kehitys ei ole hyväksyttävää.

7 luku Erinäiset säännökset

35. 70 §:ssä säädetään henkilön hoidon järjestämisestä hänen muuttaessa uuteen kotikuntaan. Nykyään kotikunnan muuttuessa perhehoidon, laitoshoidon ja asumispalvelujen rahoitusvastuu säilyy entisellä kotikunnalla. Ehdotuksen mukaan järjestämisvastuun siirtyessä myös rahoitusvastuu siirtyy uudelle kotikunnalle. Onko esityksen mukainen rahoitusvastuun siirtyminen kotikunnan muuttuessa hyväksyttävää?

X Kyllä_____

○ Ei_____

○ Ei ota kantaa_____

36. 73 §:ssä säädetään asiakas- ja potilastietojen rekisterinpidosta. Pidättekö hyväksyttävänä, että rekisterinpito määrätään sosiaali- ja terveysalueen vastuukunnan tehtäväksi myös perustason asiakas- ja potilastietojen osalta?

◯ Kyllä_____

◯ Ei_____

X Ei ota kantaa

37. Muita huomioita 7 luvun säännöksistä

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain voimaanpanosta (voimaanpanolaki)

38. Voimaanpanolain 3 ja 4 §:ssä säädetään sote-alueen ja perustason alueen muodostamisesta. Onko väestökriteerien sitominen vuoden 2013 loppuun hyväksyttävää?

◯ Kyllä _____

◯ Ei_____

X Ei ota kantaa

39. Onko alueista päättämisen aikataulu sopiva?

◯ Kyllä_____

X Ei Kuntarakennelain ja metropolialueen ratkaisut tulee olla tiedossa

○ Ei ota kantaa_____

40. 5 §:ssä säädetään Uudenmaan sosiaali- ja terveysalueesta. Onko säännös mielestänne hyväksyttävä?

○ Kyllä_____

X EI Voimaanpanolain 5 § 1 momentissa todetaan, että Uudenmaan sosiaali- ja terveysalueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu on alueen kuntien muodostamalla kuntayhtymällä. Lisäksi järjestämislain perusteluissa todetaan, että Uudenmaan sosiaali- ja terveysalue olisi kuntayhtymä, joka vastaisi kaikista sosiaali- ja terveyspalveluista alueella.

Voimaanpanolain 5 § mukaisesti perustason alueille ei voida myöntää lupaa erikoissairaanhoidon järjestämiseksi. Uudenmaan alueen sosiaali- ja terveysalueen kuntayhtymä päättäisi itse työnjaosta alueellaan sijaitsevien sairaaloiden kesken.

Uudenmaan sosiaali- ja terveysalueelle voidaan muodostaa enintään kuusi perustason aluetta. Lakiesityksen 11§:ssä todetaan, että jos sosiaali- ja terveysalueeseen kuuluu perustason alue, sen vastuukunnalla on sosiaali- ja terveysalueen sijasta järjestämisvastuu sosiaalihuollosta ja perusterveydenhuollosta.

Voimaanpanolain 5 § mukaan Uudenmaan sosiaali- ja terveysalueen kuntayhtymän ja perustason alueiden vastuukuntien tulee laatia sopimus alueiden välisestä yhteistyöstä ja työnjaosta erikoissairaanhoidon, kehitysvammaisten erityishuollon ja vaativien sosiaalihuollon palveluiden tuottamisessa sekä ruotsinkielisen väestön palvelujen turvaamisesta.

Voimaanpanolain 5 §:n mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu on määritelty Uudenmaan tasoiselle kuntayhtymälle. Tämä merkitsee sitä, että lakiesitys vähentää merkittävästi pääkaupunkiseudun isojen kaupunkien mahdollisuutta vaikuttaa alueensa sosiaali- ja terveydenhuollon kehitykseen ja järjestämiseen sekä heikentää merkittävästi kaupunkien itsehallintoa.

Horisontaalinen ja vertikaalinen integraatio sosiaali- ja terveysalueen välillä ei toteudu. Erityisen ongelmallinen tämä on esimerkiksi väestön ikääntymisen palveluketjuihin ja -rakenteisiin liittyen.

Voimaanpanolain 5 § ja metropolialuetta koskeva lain perustelu on muutettava siten, että mm. Vantaa voi muodostaa oman järjestämisvastuullisen sote-alueen ja järjestää vaativan erikoissairaanhoidon tuotannon yhdessä alueen muiden kuntien kanssa. Näin

varmistettaisiin sosiaali- ja terveydenhuollon integraatio.

○ Ei ota kantaa_____

41. 13 §:ssä säädetään perustason alueen oikeudesta järjestää erikoissairaanhoidon palveluja. Onko säännöksen mukainen lupamenettely tarkoituksenmukainen?

○ Kyllä_____

○ Ei_____

X Ei ota kantaa

Lakiesityksen mukaan perustason alueille ei voida Uudenmaan sosiaali- ja terveysalueella myöntää lupaa erikoissairaanhoidon järjestämiseksi. Tämä on kuitenkin tietyin edellytyksin mahdollista muualla maassa perustason alueilla. Maan eri alueiden kuntia ei voida asettaa tässä eriarvoiseen asemaan.

42. 14 §:ssä säädetään henkilöstön asemasta. Ehdotukseen ei sisälly henkilöstön osalta määräaikaista siirtymäsuojaa. Onko henkilöstön asemasta säädetty asianmukaisesti?

○ Kyllä_____

X Ei Kuntien henkilöstöä ei voi asettaa eri asemaan irtisanomissuojan suhteen.

.○ Ei ota kantaa_____

43. 15 §:ssä on säädetty omaisuusjärjestelyistä. Onko linjaus hyväksyttävä?

○ Kyllä_____

○ Ei_____

X Ei ota kantaa

Tähän ei ole mahdollista ottaa kantaa kun ei ole selvillä tarkemmat rahoitus- ja omaisuusvaikutukset.

44. Millaista muutostukea toivoisitte valtioneuvoston kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukseen tarjoavan?

Vantaan kaupunkia ei voi hyväksyä lausunnolla olevaa hallituksen esitystä erityisesti Uudenmaan esityksen osalta. Näin tukeen ei voida tässä vaiheessa ottaa kantaa.

45. Muut kommentit hallituksen esityksestä laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä

Tämä lakiesitys ei selkeytä nykyistä moniportaista järjestelmää eikä poista sen päällekkäisyyksiä. Ilmeistä on, että palvelujen järjestämisestä vastuussa olevat tahot lisääntyvät ja että järjestämis- ja rahoitusvastuu eriytyvät toisistaan.

Voimaanpanolain 5 §:n mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu on määritelty Uudenmaan tasoiselle kuntayhtymälle. Tämä merkitsee sitä, että lakiesitys vähentää merkittävästi pääkaupunkiseudun isojen kaupunkien mahdollisuutta vaikuttaa alueensa sosiaali- ja terveydenhuollon kehitykseen ja järjestämiseen sekä heikentää merkittävästi kaupunkien itsehallintoa.

Horisontaalinen ja vertikaalinen integraatio sosiaali- ja terveysalueen välillä ei toteudu. Erityisen ongelmallinen tämä on esimerkiksi väestön ikääntymisen palveluketjuihin ja -rakenteisiin liittyen.

Voimaanpanolain 5 § ja metropolialuetta koskeva lain perustelu on muutettava siten, että mm. Vantaa voi muodostaa oman järjestämisvastuullisen sote-alueen ja järjestää vaativan erikoissairaanhoidon tuotannon yhdessä alueen muiden kuntien kanssa. Näin varmistettaisiin sosiaali- ja terveydenhuollon integraatio.

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseksi. Lailla uudistetaan kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä, hallintoa, suunnittelua, rahoitusta ja valvontaa koskevat säännökset. Uudistuksella kootaan nykyisin usealle eri kunnalliselle organisaatiolle kuuluvien palvelujen kattava järjestämisvastuu pääsääntöisesti sosiaali- ja terveysalueille. Sosiaali- ja terveysalueet muodostuvat maakuntien keskuskaupunkien sekä erikseen määriteltävien yli 50 000 asukkaan kuntien pohjalle. Sosiaali- ja terveysalueen hallinto toteutetaan pääsääntöisesti vastuukuntamallilla siten, että alueeseen kuuluvat kunnat osallistuvat toiminnan hallintoon vastuukunnassa olevan yhteisen toimielimen kautta. Sosiaali- ja terveysalueen toiminta voi olla mahdollista järjestää myös kuntayhtymämallilla, jos alueen keskuskunnan asukasluku on alle puolet koko alueen asukasluvusta.

Pääsäännöstä poiketen sosiaali- ja terveysalueiden sisällä voi olla myös perustason alueita, joilla on järjestämisvastuu osasta sosiaalihuoltoa sekä perusterveydenhuollosta ja eräissä tapauksissa myös joistakin erikoissairaanhoidon palveluista. Perustason alue voidaan muodostaa vähintään noin 20 000 asukkaan kunnan pohjalle. Se voi lisäksi järjestää perustason palveluja muille samaan työssäkäyntialueeseen tai toiminnalliseen kokonaisuuteen kuuluville kunnille. Myös perustason alueen hallinto toteutetaan vastuukuntamallilla.

Sosiaali- ja terveydenhuollon laajempien alueellisten ja kansallisten tehtävien koordinoimiseksi ja hoitamiseksi on lisäksi viisi erityisvastuualuetta. Erityisvastuualueiden nimenomaisena tehtävänä on ohjata ja sovittaa yhteen sosiaali- ja terveysalueiden ja perustason alueiden toimintaa ja niiden järjestämiä palveluja.

Valtioneuvosto päättää sosiaali- ja terveysalueet, perustason alueet ja erityisvastuualueet sekä niihin kuuluvat kunnat.

Sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämistoiminta perustuu ehdotuksen mukaan kansalliseen kehittämisohjelmaan joka laaditaan nelivuotiskausittain. Lisäksi valtioneuvoston asettaa nelivuotiskausittain toimivan neuvottelukunnan, joka kokoaa ja panee toimeen sosiaalihuollon ja terveydenhuollon kansallisia tavoitteita sekä edistää alan toimijoiden yhteistyötä.

Kunnat vastaavat sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksesta. Rahoitus perustuu pääsääntöisesti sosiaali- ja terveysalueeseen ja perustason alueeseen kuuluvien kuntien asukasmäärään pohjautuviin maksuihin. Maksuja painotetaan kuntien peruspalvelujen laskennassa käytettävillä valtionosuuden määräytymisperusteilla.

Uudistuksen johdosta kumotaan kansanterveyslaki, erikoissairaanhoitolaki sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtion avustuksesta annettu laki. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettavan lain johdosta on useisiin sosiaali- ja terveydenhuollon lakeihin tarpeen tehdä muutoksia.

Lain voimaanpanosta säädetään erillisellä voimaanpanolailla. Lait ehdotetaan tulemaan voimaan vuoden 2015 alusta lukien. Lain mukaiset alueet on muodostettava siten, että ne aloittavat toimintansa viimeistään vuoden 2017 alussa.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ....1
SISÄLLYS....2
YLEISPERUSTELUT....5
1 JOHDANTO....5
2 NYKYTILA....6
2.1 Perusoikeudet....6
Yleistä....6
Sosiaali- ja terveyspalvelut....7
Kielelliset oikeudet....8
2.2 Kunnallinen itsehallinto....9
2.3 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen....10
2.4 Terveydenhuolto....12
Perusterveydenhuolto....12
Erikoissairaanhoito ja sairaanhoitopiirit....12
Erityisvastuualueet....13
2.5 Sosiaalihuolto....14
Kehitysvammaisten erityishuollon järjestämisvastuu....15
2.6 Kunta- ja palvelurakenne....16
Kuntarakenne....16
Kuntauudistus....19
2.7 Kuntien hallinto ja yhteistoiminta....20
Kunnan hallinnon ja talouden järjestäminen....20
Kuntien yhteistoimintamuodot....21
Kuntien yhteistoiminnan erilaisia toteutuksia....23
2.8 Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitus ja kuntien välinen kustannustenjako....27
Rahoitus....27
2.9 Kehittämistoiminta ja -rakenteet....29
Kehittämistoiminta ja -rakenteet....29
Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma (Kaste)....30
2.10 Opetus-, koulutus- ja tutkimustoiminta....31
2.11 Ohjaus ja valvonta....32
Sosiaali- ja terveysministeriö....32
Valvonnan keinot ja seuraamukset....34
2.12 Pohjoismaiden sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmät....35
Pohjoismaiden terveydenhuoltojärjestelmät muutoksessa....35
Palveluiden integraation ongelmat....39
Kansallinen ohjaus hajautetuissa järjestelmissä....40
2.13 Nykytilan arviointi....41
Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenne....41
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen....43
Rahoitus....44
Kehittämistoiminta ja rakenteet....44
Opetus- ja tutkimustoiminta....45
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET....45

3.1 Tavoitteet 45
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot 47
3.3 Keskeiset ehdotukset 49
Järjestämisvastuu sosiaali- ja terveydenhuollosta 49
Erityisvastuualueet 51
Hallinto 51
Rahoitus 52
Erityisvastuualueiden rahoitukseen, joka tulee sosiaali- ja terveysalueilta, sovellettaisiin sosiaali- ja terveysalueiden asukasmäärään pohjautuvaa rahoitusmallia. 53
Kehittämistoiminta 53
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET 53
4.1 Yleistä 53
4.2 Taloudelliset vaikutukset 54
4.3 Hallinnolliset ja organisatoriset vaikutukset 55
4.4 Vaikutukset kuntien asukkaisiin sekä asiakkaisiin ja potilaisiin 57
4.5 Palvelujen tuotanto 57
4.6 Henkilöstövaikutukset 58
5 ASIAN VALMISTELU 58
5.1 Valmisteluvaiheet 58
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen 59
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ 59
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT 60
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT 60
1.1 Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 60
1 Luku **Yleiset säännökset** 60
2 Luku **Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen** 62
3 Luku **Hallinto** 74
Sosiaali- ja terveysalue ja perustason alue 74
Erityisvastuualue 80
4 Luku **Ohjaus, suunnittelu ja kehittäminen** 83
5 Luku **Rahoitus** 87
Alueiden toiminnan rahoitus 87
Valtion koulutuskorvaukset 89
Valtion korvaus tutkimustoimintaan 92
6 Luku **Valvonta** 95
7 Luku **Erinäiset säännökset** 99
1.2 Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain voimaanpanosta 105
1.3 Muuhun lainsäädäntöön tehtävät muutokset 112
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET 113
3 VOIMAANTULO 113
4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS 114
4.1 Yleistä 114
4.2 Yhdenvertaisten ja riittävien palvelujen turvaaminen ylikunnallisena tehtävänä 114
4.3 Äänivalta päätöksenteossa 116
4.4 Vastuukuntamalli 117
4.5 Perustason alueet 118
4.6 Asetuksenantovaltuudet 119
4.7 Valtioneuvoston toimivalta 120

4.8 Kielelliset oikeudet 121
4.9 Saamelaisten oikeudet 122
4.10 Omaisuus 122
LAKIEHDOTUKSET 123
Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 123
Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain voimaanpanosta 143

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä ja toteuttamisesta on kunnilla. Suomessa oli vuoden 2013 alussa 320 kuntaa, joista 304 oli Manner-Suomessa ja 16 Ahvenanmaalla. Ahvenanmaalla sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen kuuluu maakunnan itsehallinnon piiriin, minkä vuoksi Ahvenanmaan sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämistä ei käsitellä laajemmin tässä esityksessä.

Kuntien suuren lukumäärän ja keskimäärin pienen koon takia erikoissairaanhoito ja kehitysvammaisten erityishuolto pitää järjestää kuntien yhteistyönä sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymien toimesta. Kuntapohjainen järjestelmä täydennettynä laajaa väestöpohjaa tai erityisosaamista vaativien palvelujen järjestämisestä vastaavilla kuntayhtymillä on pitkään pystynyt vastaamaan väestön palvelutarpeisiin. Pakollisesta yhteistoiminnasta on säädetty jo pitkään muun muassa erikoissairaanhoidon ja kehitysvammaisten erityishuollon järjestämiseksi.

Kuntapohjainen järjestelmä on kuitenkin osoittautunut haavoittuvaksi palvelutarpeiden kasvaessa, väestön ikääntyessä ja useiden kuntien kantokyvyn riittämättömyyden vuoksi. Tämän takia sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta on ryhdytty uudistamaan sekä nykyjärjestelmään tehdyillä muutoksilla että valmistelemalla siirtymistä kokonaan uudenlaiseen järjestelmään. Osittaisuudistuksista voidaan todeta vuonna 2005 käynnistynyt Kainuun hallintokokeilu ja vuonna 2007 säädetty laki kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta (169/2007), jäljempänä puitelaki. Kainuun maakuntakokeilussa alueen kuntien sosiaali- ja terveydenhuolto toteutettiin maakunnan laajuisesti maakuntahallintoon liittyvän kuntayhtymän toimesta.

Puitelaki velvoittaa kunnat yhteistoimintaan palvelujen järjestämisessä. Puitelain mukaiset yhteistoimintavelvoitteet ovat voimassa määräaikaisesti vuoden 2014 loppuun saakka. Puitelain mukaan kunnan tulee muodostua työssäkäyntialueesta tai muusta sellaisesta toiminnallisesta kokonaisuudesta, jolla on taloudelliset ja henkilöstövoimavaroihin perustuvat edellytykset vastata palveluiden järjestämisestä ja rahoituksesta. Kunnassa tai yhteistoiminta-alueella, joka huolehtii perusterveydenhuollosta ja sosiaalihuollosta, on oltava vähintään noin 20 000 asukasta. Yhteistoiminta-alueelle voidaan antaa myös muita tehtäviä. Kunnat voivat perustaa yhteistoiminta-alueen antamalla yhteistoiminta-alueen tehtävät yhden kunnan hoidettavaksi kuntalain (365/1995) 76 §:n 2 momentin mukaisesti tai perustamalla kuntayhtymän. Väestöpohjavaatimuksista voidaan poiketa, jos toiminnallisen kokonaisuuden muodostaminen ei saaristoisuuden tai pitkien etäisyyksien vuoksi ole mahdollista tai suomen- tai ruotsinkielisten asukkaiden kielellisten oikeuksien turvaamiseksi taikka saamelaisten kieltä ja kulttuuria koskevien oikeuksien turvaamiseksi.

Suomen Kuntaliiton keräämien tietojen mukaan vuonna 2012 yhteensä 91 kuntaa järjesti sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut itse. Väestöstä 60 prosenttia asui näissä kunnissa. Yhteistoiminta-alueita oli yhteensä 63 ja niihin kuului 229 kuntaa. Väestöstä 40 prosenttia asui yhteistoiminta-alueilla.

Vuonna 2012 perusterveydenhuollosta ja sosiaalipalveluista vastasi 33 kuntayhtymää, joissa oli yhteensä 140 jäsenkuntaa. Kuntayhtymät vastasivat perusterveydenhuollon lisäksi kaikista sosiaalipalveluista, tai sosiaalipalveluista lukuun ottamatta lasten päivähoitoa, taikka yksittäisistä sosiaalitoimen tehtävistä. Osa kuntayhtymistä vastasi vain perusterveydenhuollosta.

Vastuukuntamallin mukaisia yhteistoiminta-alueita oli 30, ja niissä oli mukana yhteensä 89 kuntaa. Vastuukunta vastaa oman kuntansa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä. Vastuukunta vastaa sopimuskuntien puolesta perusterveydenhuollon lisäksi kaikista sosiaalipalveluista, sosiaalipalveluista lukuun ottamatta lasten päivähoitoa tai yksittäisistä sosiaalipalveluista. Osa vastuukunnis-

ta vastaa sopimuskuntien puolesta vain perusterveydenhuollosta.

Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja järjestää 20 sairaanhoitopiiriä ja 15 kehitysvammaisten erityishuoltopiiriä. Näistä neljän kehitysvammaisten erityishuoltopiirin ja sairaanhoitopiirin toiminta on yhdistetty samaan kuntayhtymään.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon laadukkaiden, vaikuttavien ja oikea-aikaisten palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi uudistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta osana kuntarakenteen uudistamista. Ohjelman mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämis- ja rahoitusvastuu säilytetään kunnilla. Laadukkaiden sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuuden varmistamiseksi ja rahoituksen turvaamiseksi tulee muodostaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämis- ja rahoitusvastuuseen kykeneviä vahvoja peruskuntia.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseen ja rahoittamiseen kykenevän vahvan kunnan vaihtoehtona voidaan tarvittaessa antaa mahdollisuus poikkeusmenettelyyn, jossa kunnat yhdessä voivat muodostaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämis- ja rahoitusvastuuseen kykeneviä, väestöpohjaltaan riittävän suuria sosiaali- ja terveydenhuoltoalueita. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen uudistuksen toteutus selvitetään osana kunta- ja palvelurakenneselvitystä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitus- ja järjestämisvastuu on samalla organisaatiolla (kunta tai sosiaali- ja terveysalue). Kunnat ja sosiaali- ja terveydenhuoltoalueet vastaavat sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluista sekä osasta erikoissairaanhoidon tehtäviä (esimerkiksi niin kutsuttu peruserikoissairaanhoito) sekä vastaavasti sosiaalihuollon tehtävistä tavoitteena mahdollisimman laajan palvelukokonaisuuden muodostuminen. Tarkoituksenmukaisen työnjaon perusteella määriteltävistä erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon tehtävistä kunnat ja sosiaali- ja terveysalueet vastaavat yhdessä. Sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien palvelutuotantoa käytetään täydentämään kuntien ja sosiaali- ja terveysalueiden palveluja.

Kuntien ja sosiaali- ja terveysalueiden yhteisiä tehtäviä varten on viisi erityisvastuualuetta (Erva). Erva-alueen tehtäviin kuuluvat muun muassa vaativat keskitettävät terveyden- ja sosiaalihuollon palvelut sekä alueellaan tutkimukseen, kehittämiseen ja koulutukseen liittyviä tehtäviä.

Muun muassa edellä todettuihin kirjauksiin liittyen hallitusohjelmassa todettiin, että sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenneuudistuksen toteuttamiseksi säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä, rahoitusta, kehittämistä ja valvontaa koskeva laki.

2 Nykytila

2.1 Perusoikeudet

Yleistä

Perustuslain 1 §:n 2 momenttiin sisältyy valtiosäännön taustalla olevina perustavanlaatuisina arvoina ihmisarvon loukkaamattomuus, yksilön vapaus ja oikeudet sekä oikeudenmukaisuuden edistäminen yhteiskunnassa. Säännöstä voidaan pitää lähtökohtana julkisen vallan velvollisuuksien sisällön arvioimisessa. Yksilön vapauden ja oikeuksien turvaaminen korostaa myös perusoikeuksien keskeistä asemaa valtiosäännössä. Perusoikeuksista on säädetty perustuslain 2 luvussa. Perusoikeuksien tulkintaan vaikuttavat ihmisoikeustoimielinten päätökset ja perustuslakivaliokunnan lausunnot, jotka muuntavat ja muokkaavat perustuslain 2 luvun säännöksiä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistapaan ja saatavuuteen vaikuttavat välillisesti useat perusoikeudet, keskeisimmin yhdenvertaisuus ja syrjinnän kielto (6 §), oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja turvallisuuteen (7 §), yksityiselämän suoja (10 §), uskonnon ja omantunnon vapaus (11 §), tallennejulkisuus (12 §), itseään koskevaan päätöksentekoon osallistumisoikeus (14.3 §), oikeus kieleen ja kulttuuriin (17 §), oikeus sosiaaliturvaan (19 §) sekä julkisen vallan velvollisuus turvata perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen (22 §). Perusoikeussäännökset määräävät osaltaan tapaa, jolla sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamisvelvollisuus on täytettävä.

Perustuslain 6 §:n 1 momentti sisältää vaatimuksen oikeudellisesta yhdenvertaisuudes-

ta. Säännöksen mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ihmisiä on kohdeltava lainsäädännössä, tuomioistuimissa ja viranomaistoiminnassa samanlaisissa olosuhteissa samalla tavoin. Yhdenvertaisuusperiaatteeseen sisältyy myös mielivallan kielto. Lainsäädäntövallan rajoituksia täsmentävät 2 momentin syrjintäkiellot, jotka estävät ihmisten asettamisen eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Tosiasiallisen yhdenvertaisuuden toteutuminen saattaa kuitenkin edellyttää poikkeamista muodollisesta yhdenvertaisuudesta hyväksyttävän tarkoitusperän ja suhteellisuusperiaatteen rajoissa. Yhdenvertaisuusvaatimus ei estä niin sanottua positiivista erityiskohtelua. Eri ihmisryhmien kohtelulle toisistaan poikkeavalla tavalla on kuitenkin oltava yhteiskuntapoliittisesti hyväksyttävä syy. Perustuslain 6 §:n 2 momentti kieltää suosinnan tai jonkin yksilön tai ryhmän asettamisen etuoikeutettuun asemaan, jos tämä samalla merkitsisi toisiin kohdistuvaa syrjintää (HE 309/1993 vp, 43).

Sosiaali- ja terveyspalvelujen osalta asiakkaiden ja potilaiden yhdenvertaisuus tulee arvioitavaksi niin riittävien palvelujen turvaamisen, palvelujen alueellisten erojen kuin palvelujen hinnoittelunkin kannalta. Perustuslakivaliokunta ei ole esimerkiksi pitänyt pelkkää maantieteellistä kriteeriä hyväksyttävänä erotteluperusteena perustuslain 6 §:n 2 momentin kannalta (PeVL 59/2001 vp, 2).

Sosiaali- ja terveyspalvelut

Perustuslain 19 §:n 1 momentissa on turvattu oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Säännöksen tarkoittama huolenpito tarkoittaa sosiaali- ja terveyspalveluja. Perustuslain 19 §:n 3 momentissa on julkiselle vallalle säädetty velvoite turvata jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistää väestön terveyttä. Perustuslain 19 §:n 3 momenttia täydentävät sosiaali- ja terveydenhuollon erityislainsäädännön, kuten sosiaalihuoltolain (710/1982), vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987), terveydenhuoltolain (1326/2010), kansanterveyslain (66/1972), erikoissairaanhoitolain (1062/1989), tartuntatautilain (583/1986) ja useiden muiden erityislakien säännökset kuntien velvollisuudesta järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut.

Palvelujen riittävyyttä arvioitaessa lähtökohtana pidetään sellaista palvelujen tasoa, joka luo jokaiselle ihmiselle edellytykset toimia yhteiskunnan täysivaltaisena jäsenenä. Riittävät palvelut eivät perustuslain 19 §:n 3 momentissa tarkoitetussa mielessä samaistu kuitenkaan 19 §:n 1 momentin viimesijaiseen turvaan. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisessä säännös asettuu keskeiseen asemaan ratkaistaessa kysymystä siitä, kuinka riittävät, mutta myös välttämättömät, sosiaali- ja terveyspalvelut pystytään toteuttamaan koko maassa. Sosiaalihuollon palvelujen laatua ja riittävyyttä tulee tarkastella koko perusoikeusjärjestelmän kannalta, kuten esimerkiksi yhdenvertaisuuden ja syrjinnän kiellon näkökulmasta (HE 309/1993 vp).

Perustuslain 19 §:n 3 momentissa julkiselle vallalle asetettu velvoite väestön terveyden edistämiseen viittaa säännöksen perustelujen mukaan yhtäältä sosiaali- ja terveydenhuollon ehkäisevään toimintaan ja toisaalta yhteiskunnan olosuhteiden kehittämiseen julkisen vallan eri toimintalohkoilla yleisesti väestön terveyttä edistävään suuntaan.

Perustuslain 22 § velvoittaa julkista valtaa turvaamaan perusoikeuksien käytännön toteutumisen. Julkisella vallalla tarkoitetaan tässä sekä valtiota että kuntia. Erityislainsäädännöllä kunnille on säädetty velvollisuus järjestää sosiaali- ja terveydenhuolto asukkailleen ja eräissä tapauksissa kunnassa oleskeleville ja muille henkilöille. Julkisen vallan tulee aktiivisesti luoda tosiasialliset edellytykset perusoikeuksien toteuttamiseksi. Valtion tulee lainsäädäntötoimin ja voimavaroja myöntämällä sekä kuntien asianmukaisella rahoituksella ja toiminnan järjestämisellä huolehtia siitä, että riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut tulevat turvatuiksi. Toiminnan edellyttämä rahoitus ja voimavarat toteutetaan pääosin valtion kunnille myöntämillä valtionosuuksilla ja kuntien verotusoikeudella.

Muut perusoikeussäännökset määräävät osaltaan tapaa, jolla palvelujen turvaamisvelvollisuus on täytettävä.

Kielelliset oikeudet

Kielelliset oikeudet ovat lakiin tai asetukseen perustuvia säännöksiä oikeudesta käyttää tiettyä kieltä tai tiettyjä kieliä. Kielelliset oikeudet ovat kansalaisten oikeuksia. Viranomaisilla, kuten kunnilla ja muilla julkisia tehtäviä hoitavilla on puolestaan velvollisuus palvella kansalaista hänen kielellään.

Perustuslain 17 §:n mukaan suomi ja ruotsi ovat maamme kansalliskieliä. Lisäksi perustuslaissa säädetään saamelaisten, romanien ja viittomakielisten sekä vammaisuuden vuoksi tulkitsemis- ja käännösapua tarvitsevien kielellisistä oikeuksista. Perustuslain 17 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on huolehdittava maan suomen- ja ruotsinkielisen väestön sivistyksellisistä ja yhteiskunnallisista tarpeista samanlaisten perusteiden mukaan". Perustuslain 6 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Pykälän 2 momentin mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan muun muassa kielen perusteella. Molemmat säännökset ilmentävät lainsäätäjän pyrkimystä varmistaa kansalliskielten tosiasiallinen yhdenvertaisuus.

Kielelliset oikeudet liittyvät myös hyvän hallinnon varmistamiseen. Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus hyvään hallintoon, josta säädetään tarkemmin lailla. Kielilain mukaan valtion ja kaksikielisten kuntien viranomaisilta edellytetään, että hallinto toimii ja palvelua annetaan niin suomen kuin ruotsinkin kielellä. Näissä viranomaisissa perustuslain voidaan katsoa edellyttävän, että hallinnon on oltava laadullisesti yhtä hyvää sekä käytännössä saatavissa suomen- ja ruotsinkieliselle väestölle samanlaisin perustein.

Perustuslain 122 §:n mukaan hallintoa järjestettäessä tulee pyrkiä yhteensopiviin aluejaotuksiin, joissa turvataan suomen- ja ruotsinkielisen väestön mahdollisuudet saada palveluja omalla kielellään samanlaisten perusteiden mukaan. Perustuslain 122 §:n tarkoituksena ei ole ensisijaisesti varmistaa yksikielisten yksiköiden muodostaminen, vaan ennen kaikkea turvata palvelut niin suomen kuin ruotsinkin kielellä.

Kielilaki (423/2003) sisältää yksityiskohtaiset säännökset oikeudesta käyttää suomea ja ruotsia. Kielilakia sovelletaan valtion ja kuntien viranomaisissa ja itsenäisissä julkisoikeudellisissa laitoksissa. Laki koskee myös valtion liikelaitoksia, valtion ja kuntien yhtiöitä sekä yksityisiä niiden hoitaessa julkisia hallintotehtäviä.

Perustuslain 17 §:n 3 momentin mukaan saamelaisilla on alkuperäiskansana oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Säännöksen sisältämän lakivarauksen mukaan saamelaisten oikeudesta käyttää saamen kieltä viranomaisissa säädetään lailla. Asiasta säädetään nykyisin saamen kielilailla (1086/2003). Kunnilla ei ole velvollisuutta järjestää saamenkielisiä sosiaali- ja terveyspalveluja. Asiakkaalla ja potilaalla on kuitenkin oikeus saada tulkkausta kaikille kolmelle saamen kielelle saamelaisten kotiseutualueella ja niissä kuntayhtymissä, johon nämä kunnat kuuluvat. Tällaisia ovat esimerkiksi Lapin sairaanhoitopiiri ja Lapin erityishuoltopiiri. Asiakkaalla ja potilaalla on Saamen kielilain mukainen oikeus saada hallintopäätökset omalla kielellään. Saamen kielilain mukainen kulttuuri-itsehallinto ei ulotu sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämiseen, joka on kuntien vastuulla. Sen sijaan saamenkielisellä väestöllä tulee olla mahdollisuus vaikuttaa sosiaali- ja terveyspalvelujen sisältöön, jotta kielen lisäksi heidän perinteiset tapansa ja elinkeinonsa tulevat asianmukaisesti huomioon otetuiksi.

Romaneilla ei ole omaa kielilakia, mutta oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan sisältyy perustuslain 17 §:n 3 momenttiin. Tutkimustulosten mukaan romanikieltä käyttää noin 30 – 40 prosenttia romaniväestöstä, ja eniten kieltä käytetään kotona sekä sukulaisten ja ystävien kanssa. Romaniväestö käyttää viranomaisten kanssa asioidessaan suomen kieltä. Sen sijaan romaniväestön kulttuurisen ymmärryksen tarve korostuu erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollossa, joissa romaniväestön tapakulttuuri poikkeaa valtaväestön käytännöistä esimerkiksi puhtauskäsitysten osalta.

Perustuslain 17 § 3 momentin mukaan viittomakieltä käyttävien sekä vammaisuuden vuoksi tulkitsemis- ja käännösapua tarvitsevien oikeudet turvataan lailla. Tästä oikeudesta on säädetty tarkemmin vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta annetussa laissa (133/2010).

Suomessa asuu 4 863 351 suomenkielistä ja 291 219 ruotsinkielistä (valtioneuvoston kertomus kielilainsäädännön soveltamisesta 2013) henkilöä. Erityisesti Etelä-Suomessa ruotsinkielisen väestön kaksikielisyys on yleistä. Pohjois-, inarin- ja kolttasaamea puhuvia henkilöitä arvioidaan olevan yhteensä noin 9000–10 000. Kotiseutualueen (Enontekiö, Utsjoki, Inari ja osa Sodankylää) ulkopuolella asuu yli puolet saamelaisista ja alle 10-vuotiaista lapsista jopa yli 70 prosenttia. Sekä viittomakielisiä että romaniväestöön kuuluvia henkilöitä arvioidaan niin ikään olevan noin 10 000 ja he asuvat eri puolilla Suomea.

Sekä sosiaalihuoltolaissa että terveydenhuoltolaissa on säädetty kunnan tai kuntayhtymän velvollisuudesta lisäksi huolehtia siitä, että Pohjoismaiden kansalaiset voivat sosiaalihuollon palveluja käyttäessään tarvittaessa käyttää omaa kieltään, suomen, islannin, norjan, ruotsin tai tanskan kieltä. Kunnan tai kuntayhtymän on tällöin mahdollisuuksien mukaan huolehdittava siitä, että Pohjoismaiden kansalaiset saavat tarvittavan tulkkausja käännösavun Ja, mikäli mahdollista, käytetään asiakkaan tai potilaan ymmärtämää kieltä. Säännökset perustuvat Pohjoismaiseen sosiaalipalvelusopimukseen (69/1996, 5 artikla), jonka toimeenpanosta on säädetty tasavallan presidentin asetuksella (136/2004).

Muita kieliä, kuten venäjän ja viron kieltä, koskevat potilas- ja asiakaslain säännökset, joiden mukaan potilaan äidinkieli, hänen yksilölliset tarpeensa ja kulttuurinsa on mahdollisuuksien mukaan otettava hänen hoidossaan ja kohtelussaan huomioon.

2.2 Kunnallinen itsehallinto

Kunnallisen itsehallinnon perusteista säädetään perustuslain 121 §:ssä. Sen 1 momentin mukaan kuntien hallinnon on perustuttava kunnan asukkaiden itsehallintoon. Kuntien hallinnolle on siten asetettu kansanvaltaisuusvaatimus. Pykälän 2 momentti edellyttää, että kuntien hallinnon yleisistä perusteista ja kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla. Kuntien hallinnon yleisillä perusteilla tarkoitetaan muun muassa kunnan ylimmän päätösvallan käyttöä, kunnan muun hallinnon järjestämisen perusteita ja kunnan asukkaiden keskeisiä osallistumisoikeuksia.

Itsehallinnon periaatteen mukaisesti lailla on turvattava kunnan päätöksentekojärjestelmän kansanvaltaisuus, mikä sisältää ennen muuta kunnan asukkaiden oikeuden valitsemiinsa hallintoelimiin sekä sen, että päätösvalta kunnissa kuuluu asukkaiden valitsemille toimielimille (hallituksen esitys Eduskunnalle perustuslaiksi, HE 1/1998 vp). Lailla säätämisen vaatimus ulottuu mainitun säännöksen nojalla myös kunnille annettaviin tehtäviin. Kunnan itsehallinnon periaatteisiin kuuluu, että kunnan tulee voida itse päättää tehtävistä, joita se itsehallintonsa nojalla ottaa hoidettavakseen, ja ettei kunnalle voida antaa tehtäviä lakia alemmanasteisilla säädöksillä (HE 1/1998 vp, s. 176). Lisäksi perustuslain 121 §:n 3 momentissa vahvistetaan kunnille verotusoikeus ja edellytetään, että verovelvollisuuden ja veron määräytymisen perusteista sekä verovelvollisen oikeusturvasta säädetään lailla.

Itsehallintoon perustuvan toiminnan tarkoituksena on kuntalaisten hyvinvointipalvelujen turvaaminen, paikallisdemokratian toimivuuden varmistaminen sekä alueen elinvoiman edistäminen. Suomessa kunnilla on merkittävä asema ja tehtävä yhteiskunnan vastuulla olevien hyvinvointipalvelujen järjestäjinä, rahoittajina ja tuottajina. Paikalliset vahvuudet ja luottamustoimisuus kanavoidaan yhteiseksi eduksi. Hyvinvointivaltio nojautuu siten toiminnallisesti kunnalliseen itsehallintoon.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on määrittänyt kunnallisen itsehallinnon ydinsisältöä eri lakien tarkastelujen yhteydessä. Kunnallisen itsehallinnon perustuslain suojaamia ominaispiirteitä ovat kuntalaisten oikeus valita kunnan ylin päättävä elin. Kunnalla on lisäksi itsenäinen taloudellinen päätösvalta, johon sisältyy verotusoikeus. Kunnalla on yleinen toimivalta päättää kuntalaisten yhteisistä asioista. Kunnan itsehallintoon sisältyy demokratia ja läheisyysperiaate.

Suomessa kunnat eivät ole vain asukkaiden paikallisista asioista huolehtivia demokratian perusyksikköjä, vaan niiden tehtävänä on huolehtia myös siitä, että perustuslaissa turvatut taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset perusoikeudet toteutuvat. Näin ollen perustuslain 121 §:ssä säädetyn kunnallisen itsehallinnon ohella kuntia koskevan lainsäädännön kannalta merkitystä on perustuslain 2 luvussa säädetyillä perusoikeussäännöksillä. Näitä on kuvattu edellä kohdissa 2.1.1 ja 2.1.2.

Kunnallinen itsehallinto kuuluu myös eurooppalaisen demokratian keskiöön. Suomi on sitoutunut noudattamaan Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjaa (SopS 66/1991). Peruskirjan mukaan kunnallisen itsehallinnon suojaaminen ja voimistaminen edistävät sellaisen Euroopan rakentamista, joka nojautuu demokratian ja desentralisaation periaatteille. Verrattaessa eri maailman maita keskenään voidaan myös havaita, että vahva paikallinen itsehallinto sekä taloudellinen ja sivistyksellinen kehittyneisyys liittyvät yleensä yhteen. Kunnallinen itsehallinto on demokraattisten kansakuntien tapa järjestää paikallisten asioiden hoito. Suomen kunnallishallinnolla on omat ominaispiirteet, mutta myös kansainväliset juuret. Eri puolilla maailmaa itsehallintoon sisältyy periaate, että hallintoa hoitavat ne, joita tämä hallinto palvelee. Kunnallinen itsehallinto on luonteeltaan yleistä, sen puitteissa kunnan hoidettavaksi kuuluvat laeissa erikseen määrätyt tehtävät ja muut paikalliset asiat, joita yleinen etu vaatii kunnan hallinnon hoidettaviksi.

2.3 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Palvelurakennetyöryhmä määritteli väliraportissaan (STM Raportteja ja muistioita 2012:17) hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen seuraavasti: Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on yksilöön, perheisiin, yhteisöihin, väestöön, elinoloihin ja elinympäristöön (sekä palvelujen järjestämiseen) kohdentuvaa toimintaa, jonka avulla parannetaan väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä vähennetään eroja väestöryhmien välillä. Lisäksi ehkäistään sairauksia, tapaturmia, syrjäytymistä ja muita sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja sekä parannetaan työ- ja toimintakykyä ja vahvistetaan yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja turvallisuutta. Kunnassa hyvinvointia ja terveyttä edistävä työ on eri toimialojen ja kunnassa ja alueella toimivien muiden organisaatioiden yhteistyössä toteuttamaa suunnitelmallista voimavarojen kohdentamista hyvinvointia ja terveyttä edistävään työhön ja väestöryhmien välisten hyvinvointi- ja terveyserojen vähentämiseen.

Väestön hyvinvoinnin turvaaminen on kirjattu Suomen perustuslakiin, jonka mukaan jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Julkisen vallan on turvattava jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä ja tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu.

Kuntalain 1 §:n 3 momentti velvoittaa kuntia edistämään asukkaidensa hyvinvointia ja kestävää kehitystä alueellaan. Terveydenhuoltolaki velvoittaa kuntia ja kuntayhtymiä terveys- ja hyvinvointivaikutusten ennakkoarviointiin päätöksenteossaan ja ratkaisujen valmistelussa. Kuntien tulee seurata asukkaittensa terveyttä ja hyvinvointia ja niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin, ja tätä varten on valmisteltava hyvinvointikertomus ja määriteltävä seurannan indikaattorit. Myös terveyden ja hyvinvoinnin vastuutahot tulee määritellä. Terveyden edistämisen toteutuksesta tulee sopia kuntien yhdessä laatimassa järjestämissuunnitelmassa. Sosiaalihuoltolain 13 §:n 2 momentin nojalla kunta on muiden sosiaalihuoltoon kuuluvien tehtäviensä lisäksi velvollinen toimimaan alueellaan muutoinkin sosiaalisten olojen kehittämiseksi ja sosiaalisten epäkohtien poistamiseksi. Sosiaalihuoltoasetuksen (607/1983) 1 ja 2 §:n nojalla sosiaalilautakunnan on sosiaalisten olojen kehittämiseksi sekä sosiaalisten epäkohtien ehkäisemiseksi ja poistamiseksi perehdyttävä elinolosuhteisiin kunnassa ja seurattava niiden kehitystä. Sosiaaliset näkökohdat on otettava huomioon kunnan eri toiminnoissa, kuten terveydenhuollossa, koulutoimessa, maankäytössä ja rakentamisessa, asumisen järjestämisessä, työllistämisessä, kulttuuri- ja

vapaa-ajan toiminnoissa sekä liikenne- ja muiden palvelujen järjestämisessä.

Lainsäädäntöä, jossa hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen painottuu, ovat esimerkiksi lastensuojelulaki (417/2007), nuorisolaki (72/2006), alkoholilaki (1143/1994), tupakkalaki (693/1976) ja laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012) ja asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011). Yksityiskohtaisemmin eri väestö- ja asiakasryhmien hyvinvoinnin edistämisestä säädetään näitä ryhmiä koskevissa erityissäänteylssä. Laki ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta (410/2009) määrittelee minimivaatimukset ympäristöterveydenhuollon järjestämiselle kunnissa. Ympäristöterveydenhuollon järjestämiseksi kunnat ovat muodostaneet ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueita, joiden tehtävänä on toimeenpanna kunnallinen elintarvikelaki, terveydensuojelulaki, kemikaalilaki, tupakkalaki, kuluttajaturvallisuuslaki sekä eläinlääkintähuoltolain mukainen ympäristöterveyshaittojen valvonta.

Väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ja siihen sisältyvä eriarvoisuuden vähentäminen ja terveyserojen kaventaminen ovat kunnan perustehtäviä. Kuntalain ja terveydenhuoltolain mukaan tehtävä kuuluu kunnassa kaikille hallinnonaloille, osana kunkin hallinnonalan omia perustehtäviä. Tehtävät yhteen sovitetaan kuntastrategiassa ja niiden toimeenpanosta ja rahoituksesta päätetään toiminnan ja talouden suunnitelmassa. Kuntien ja kuntayhtymien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen pitkäjänteinen työ tarvitsee kunnassa pysyvät, hallinnonalat ylittävät yhteistyö- ja toimeenpanorakenteet. Ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä kuuluu kuntajohdolle. Hallinnonalat ylittävää operatiivista johtamista, asioiden valmistelua ja toimeenpanoa varten suositellaan, että kunnat nimeävät eri toimialojen johtohenkilöistä koostuvan hyvinvointityöryhmän, jonka puheenjohtaja on kunnan johtoryhmän jäsen. Hyvinvointityöryhmän alaisuudessa sisältökysymysten valmistelussa ja toimeenpanossa toimii sisällöllisiä työryhmiä tai asiat valmistellaan sillä toimialalla, joka pääasiassa vastaa näistä asioista. Toiminnan ja talouden suunnittelua, johtamista, seurantaa ja raportointia varten on kehitetty kuntajohdon työkaluksi sähköinen hyvinvointikertomus, joka toimii kunnassa johtamisen ja ohjauksen välineenä, myöhemmin myös kansallisen ohjauksen välineenä.

Hyvinvointia ja terveyttä edistävän työn kansallinen ohjaus on lainsäädännön ohella painottunut informaatio-ohjaukseen, johon ohjelmaohjauksen lisäksi luetaan kuntien kanssa tehtävä käytäntöjen, toimintamallien ja menetelmien kehittäminen, koulutus ja viestinnän keinoin tutkimustiedon levittäminen. Viime vuosina sosiaali- ja terveysministeriön vastuulla olevia kansallisia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen monialaisia yhteistyöohjelmia on ollut runsaasti, esimerkiksi Terveys 2015 -kansanterveysohjelma (2001–1015), Terveyden edistämisen politiikkaohjelma (2008–2011), Kansallinen terveyserojen kaventamisen toimintaohjelma (2008–2011) sekä Kansallinen sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisohjelma, Kaste (2008–2011, 2012–2015), jossa yhtenä läpikulkevana tavoitteena on hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Näiden lisäksi kansallisia ohjausinstrumentteja ovat olleet laatusuositukset, valtioneuvoston periaatepäätökset, oppaat sekä teemakohtaiset ohjelmat, esimerkiksi terveyden edistämisen laatusuositukset, ravitsemusta ja liikuntaa käsittelevät periaatepäätökset ja suositukset, Diabeteksen ehkäisyn ja hoidon kehittämisohjelma, Alkoholiohjelma, Lasten ja nuorten tupakoimattomuuden edistäminen, Mielenterveys- ja päihdesuunnitelma, Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyn tavoiteohjelma ja Kansallinen väkivallan vähentämisohjelma (Terveys 2015 -kansanterveysohjelma, Väliarviointi, Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2012:4). Ohjelmaohjausta on kritisoitu ohjelmien runsaslukuisuudesta ja siitä, ettei ohjelmia tunneta kunnissa. Ohjelmien tavoitteet ovat kuitenkin sisältyneet melko hyvin kuntien tekemiin suunnitelmiin.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on kehittänyt hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tietopohjaa, käytäntöjä, menetelmiä ja työvälineitä yhdessä kuntien ja alueiden kanssa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos seuraa hy-

vinvoinnin ja terveyden edistämisen tulokselisuutta kunnissa toimialakohtaisilla terveyden edistämisen aktiivisuutta kuvaavilla kuntakyselyillä. Lisäksi aluehallintovirastot ja valtakunnallisesti Valvira, ympäristöterveydenhuollossa myös Evira ja Tukes, seuraavat ja ohjaavat kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistävää toimintaa.

Sosiaalihuollon lainsäädännön uudistamistyöryhmä on selvittänyt sosiaalihuoltoa koskevien lakien kokonaisrakenteen, soveltamisalan ja sisällön uudistamistarpeen (Työryhmän loppuraportti: Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2012:21). Tavoitteena on uudistaa sosiaalihuollon lainsäädäntöä niin, että sosiaalihuolto entistä paremmin tukee ja vahvistaa ihmisten hyvinvointia ja perusoikeuksien toteutumista ja ehkäisee sosiaalisten ongelmien syntymistä ja lisääntymistä.

2.4 Terveydenhuolto

Kunnallisesta terveydenhuollon palvelujärjestelmästä ja järjestämisvastuusta säädetään kansanterveyslaissa ja erikoissairaanhoitolaissa. Vastuu terveydenhuollon järjestämisestä kuuluu kunnalle. Terveydenhuoltolaissa (ja muissa erityislaeissa) säädetään terveyspalvelujen sisällöstä.

Perusterveydenhuolto

Kansanterveyslain mukaan kunnan on järjestettävä kansanterveystyö, jota voidaan kutsua myös perusterveydenhuolloksi. Kansanterveystyön toimeenpanosta huolehtii yksi tai useampi kunnan määräämä monijäseninen toimielin.

Kunnat voivat järjestää perusterveydenhuollon yhdessä perustamalla kuntayhtymän. Jos kansanterveystyöstä huolehtii kuntayhtymä, sen on asetettava perusterveydenhuollon toimeenpanosta vastaava monijäseninen toimielin yhteisesti jäsenkuntia varten.

Kunta voi myös sopia toisen kunnan kanssa siitä, että tämä hoitaa osan perusterveydenhuollon toiminnoista.

Kansanterveyslain 2 a luvussa ja sosiaalihuoltolain 2 a luvussa säädetään kotihoitokokeilusta, joka on voimassa vuoden 2014 loppuun saakka. Säännökset mahdollistavat kokeiluun osallistuville kunnille sosiaalihuoltolain mukaisen kotipalvelun ja kansanterveyslain mukaisen kotisairaanhoidon yhdistämisen kotihoidon palvelukokonaisuudeksi, sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietojen sujuvan käytön kotihoidon yksikössä.

Terveyden- ja sairaanhoidon palveluja (terveydenhuoltolain 13–22 ja 24–29 §:ssä tarkoitettuja toimintoja) varten kunnalla tulee olla terveyskeskus. Sen toimintoja voidaan tarpeen mukaan sijoittaa sivuvastaanotoille tai järjestää liikkuvien toimintayksiköiden avulla. Kunta voi antaa terveyskeskuksen hoidettavaksi myös muita kansanterveystyöhön kuuluvia tehtäviä. Terveyskeskuksen toiminnasta vastaa toimintayksikön vastaava lääkäri. Terveyskeskuksia oli vuonna 2012 yhteensä 154, joista 91 on kuntien, 33 kuntayhtymien ja 30 vastuukuntien terveyskeskuksia. Alle 20 000 asukkaan terveyskeskuksia on 77 ja yli 20 000 asukkaan terveyskeskuksia on samoin 77.

Erikoissairaanhoito ja sairaanhoitopiirit

Kuntien vastuulla on huolehtia siitä, että asukkaat saavat tarpeellisen erikoissairaanhoidon. Erikoissairaanhoito on kunnalle kuuluva tehtävä, mutta sen toteuttamiseksi kunnan on kuuluttava johonkin sairaanhoitopiirin kuntayhtymään. Erikoissairaanhoidon järjestämistä varten maa on jaettu 20 sairaanhoitopiiriin. Ahvenanmaalla sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen kuuluu maakunnan lainsäädäntövaltaan. Sen perusteella niin erikoissairaanhoidon kuin perusterveydenhuollonkin järjestämisestä vastaa Ahvenanmaan maakunnan hallituksen alainen Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomainen (Ålands hälso- och sjukvård). Kunta voi itse päättää, mihin sairaanhoitopiiriin se haluaa kuulua.

Erikoissairaanhoitolaissa on säädetty sairaanhoitopiirin kuntayhtymän jäsenkuntien edustajista ja äänimääristä kuntayhtymän liittovaltuustossa. Kunnan edustajien äänimäärä voi olla enintään viidennes kaikkien jäsenkuntien valitsemien edustajien yhteenlasketusta rajoittamattomasta äänimäärästä. Lisäksi yliopistollisen sairaanhoitopiirin osalta on säädetty yliopiston oikeudesta nimetä edusta-

ja liittovaltuustoon ja liittohallitukseen. Muilta osin kuntayhtymän hallintoon ja päätöksentekoon sovelletaan kuntalain säännöksiä.

Sairaanhoitopiirin kuntayhtymä vastaa alueellaan erikoissairaanhoidon järjestämisestä yhtenäisin lääketieteellisin ja hammaslääketieteellisin perustein. Sairaanhoitopiirissä hoidon johtaminen ja valvominen sekä hoidosta päättäminen kuuluvat johtavalle lääkärille tai kuntayhtymän muulle lääkärille. Sairaanhoitopiirillä on vastuu erikoissairaanhoitoon lähetettyjen potilaiden ja kiireellistä erikoissairaanhoitoa tarvitsevien potilaiden hoidon järjestämisestä, mutta muilta osin vastuu säilyy kunnalla.

Kun sairaanhoitopiirillä on vastuu erikoissairaanhoidon järjestämisestä, tulee kaikille sairaanhoitopiirin jäsenkuntien asukkaille järjestää palvelut samojen periaatteiden mukaisesti. Perusoikeuksien toteuttamisessa pidetään erityisesti tärkeänä alueellista yhdenvertaisuutta. Erilaisuutta kuntien palveluvalikoimissa ja niiden järjestämistavoissa rajoittaa perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussäännös. Yhdenvertaisuusperiaate edellyttää, että toiminnasta vastaava taho järjestäisi toiminnan siten, että kaikilla ihmisillä, jotka kuuluvat toimijan vastuupiiriin, tulee olla mahdollisuus saada palveluja yhtäläisin perustein.

Jokaisessa sairaanhoitopiirissä on keskussairaala. Näistä viisi on erityistason sairaanhoitoa antavia yliopistollisia sairaaloita (Helsinki, Turku, Tampere, Oulu ja Kuopio). Sairaanhoitopiiri järjestää ja tuottaa erikoissairaanhoidon palveluja alueensa väestölle. Sairaanhoitopiirin sairaaloita on käytetty ensisijaisesti kuntayhtymän jäsenkuntien asukkaiden sairaanhoitoon. Poikkeuksena ovat erityistason sairaanhoito ja muut mahdolliset sopimuksenvaraiset järjestelyt. Terveydenhuoltolailla säädetty potilaan mahdollisuus valita hoitopaikkansa erityisvastuualueella sijaitsevista sairaaloista ja vuoden 2014 alusta voimaan tuleva valtakunnallinen valinnanvapaus muuttavat tilannetta.

Terveydenhuoltolailla sairaanhoitopiirin kuntayhtymälle on säädetty velvollisuus vastata alueellaan erikoissairaanhoidon palvelujen yhteensovittamisesta väestön ja perusterveydenhuollon tarpeiden mukaisesti. Sairaanhoitopiirin kuntayhtymä on velvollinen yhteistyössä perusterveydenhuollosta vastaavan kunnan kanssa suunnittelemaan ja kehittämään erikoissairaanhoitoa siten, että perusterveydenhuolto ja erikoissairaanhoito muodostavat toiminnallisen kokonaisuuden. Sairaanhoitopiirin on perustettava perusterveydenhuollon yksikkö, joka antaa asiantuntemusta ja sovittaa yhteen alueellaan perusterveydenhuollossa tehtävää tutkimusta, kehittämistä, hoito- ja kuntoutusketjujen laatimista, täydennyskoulutusta sekä huolehtii henkilöstötarpeen ennakoinnista.

Samaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymään kuuluvien kuntien on laadittava terveydenhuollon järjestämissuunnitelma, joka perustuu alueen väestön terveysseurantatietoihin ja palvelutarpeeseen. Suunnitelmasta on neuvoteltava sairaanhoitopiirin kuntayhtymän kanssa. Suunnitelmassa on sovittava kuntien yhteistyöstä, terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä koskevista tavoitteista ja vastuutahoista, terveydenhuollon palvelujen järjestämisestä, päivystys-, kuvantamis- ja lääkinnällisen kuntoutuksen palveluista sekä tarvittavasta yhteistyöstä perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon, sosiaalihuollon, lasten päivähoidon, lääkehuollon ja muiden toimijoiden kesken.

Erityisvastuualueet

Erityistason sairaanhoidon järjestämistä varten maa on jaettu viiteen erityisvastuualueeseen. Erityisvastuualueeseen tulee kuulua sellainen sairaanhoitopiiri, jonka alueella on lääkärikoulutusta antava yliopisto. Erityisvastuualueista annetulla valtioneuvoston asetuksella (812/2012) on säädetty siitä, mitkä ovat erityisvastuualueet ja mitkä sairaanhoitopiirit kuuluvat mihinkin erityisvastuualueeseen. Nykyisen lainsäädännön mukaan erityisvastuualue ei ole oikeushenkilö, vaan sen hallinto tukeutuu yliopistollisen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän hallintoon.

Terveydenhuoltolain mukaan erityisvastuualueen sairaanhoitopiirien on järjestettävä yhteistyössä alueensa erikoissairaanhoito. Sairaanhoitopiirin kuntayhtymän, jonka hallinnassa on yliopistollinen sairaala, on järjestettävä erityistason sairaanhoito erityisvastuualueellaan.

Terveydenhuoltolain mukaan erityisvastuualueen sairaanhoitopiirien on yhteistyössä

huolehdittava kuntien ja sairaanhoitopiirien tarvitsemasta ohjauksesta ja neuvonnasta erikoissairaanhoidon antamisessa, terveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutuksessa sekä tieteellisen tutkimuksen ja kehittämisen järjestämisessä. Erityisvastuualueen sairaanhoitopiirien on myös suunniteltava ja sovitettava yhteen alueensa erikoissairaanhoidon palvelujen tuotanto, tietojärjestelmäratkaisut, lääkinnällinen kuntoutus ja erilaiset hankinnat sekä sovitettava yhteen koulutusviranomaisten ja työhallinnon kanssa terveydenhuollon henkilöstön perus-, jatko- ja täydennyskoulutusta sekä maakuntien liittojen kanssa työvoiman kysyntää ja koulutustarjontaa. Käytännössä tämä tapahtuu erikoissairaanhoidon järjestämissopimuksen kautta.

Lisäksi erityisvastuualueeseen kuuluvien sairaanhoitopiirien tulee sopia ensihoitokeskuksen tehtävien hoitamisesta.

Terveydenhuoltolain 61–62 §:ssä säädetään valtion rahoituksesta. Valtio maksaa rahoitusta yliopistotasoiseen terveyden tutkimukseen erityisvastuualueiden tutkimustoimikunnille, jotka jakavat tutkimusrahoituksen tutkimushankkeille alueellaan. Sosiaali- ja terveysministeriö jakaa valtion varoista yliopistollisille sairaaloille vuosittain korvausta lääkärien ja hammaslääkärien koulutukseen.

2.5 Sosiaalihuolto

Sosiaalihuoltolain 5 §:ssä säädetään sosiaalihuollon järjestämisvastuusta. Säännöksen mukaan kunnan on pidettävä huolta sosiaalihuollon suunnittelusta ja toteuttamisesta sen mukaan, kuin tässä laissa tai muutoin säädetään.

Kunnan on sosiaalihuollon järjestämisvastuunsa perusteella huolehdittava asukkaidensa tarpeista. Kunta on vastuussa siitä, että kunnan asukkaat saavat lailla säädetyt sosiaalihuollon palvelut ja että sosiaalihuollon tehtäviin varataan riittävästi määrärahoja kunnan talousarviossa. Kunnan järjestämisvastuuseen sisältyy päätösvalta asukkaille järjestettävien sosiaalipalvelujen määrästä, laadusta ja tuotantotavasta. Kunnan viimekätistä järjestämisvastuuta suhteessa kunnan asukkaaseen ilmentää myös se, että palvelujen saatavuudessa tai laadussa olevien puutteiden johdosta kunnan asukkaalla on mahdollisuus kohdistaa oikeusturvavaateensa kuten hallintoriitahakemuksensa, vahingonkorvausvaatimuksensa ja hallintokantelunsa kuntaan, jonka asukas hän on.

Sosiaalihuoltoon kuuluvina tehtävinä kunnan on sosiaalihuoltolain 13 §:n mukaan huolehdittava sen sisältöisinä ja siinä laajuudessa kuin kulloinkin säädetään:

1) sosiaalipalvelujen järjestämisestä asukkailleen;
2) toimeentulotuen antamisesta kunnassa oleskelevalle henkilölle;
3) sosiaaliavustusten suorittamisesta asukkailleen;
4) ohjauksen ja neuvonnan järjestämisestä sosiaalihuollon ja muun sosiaaliturvan etuuksista ja niiden hyväksikäyttämisestä;
5) sosiaalihuoltoa ja muuta sosiaaliturvaa koskevan tiedotustoiminnan järjestämisestä;
6) sosiaalihuoltoa ja muuta sosiaaliturvaa koskevan koulutus-, tutkimus-, kokeilu- ja kehittämistoiminnan järjestämisestä; sekä
7) sosiaalisen luoton myöntämisestä asukkailleen.

Lisäksi kunta on alueellaan velvollinen toimimaan muutoinkin sosiaalisten olojen kehittämiseksi ja sosiaalisten epäkohtien poistamiseksi.

Kunnan on sosiaalihuoltolain 17 §:n mukaan huolehdittava seuraavien sosiaalipalveluiden järjestämisestä:

1) sosiaalityö;
2) kasvatus- ja perheneuvonta;
3) kotipalvelut;
4) asumispalvelut;
5) laitoshuolto;
6) perhehoito;
7) vammaisten henkilöiden työllistymistä tukeva toiminta ja vammaisten henkilöiden työtoiminta;
8) toimenpiteet elatusavun vahvistamiseksi.

Kunnan on myös sosiaalihuoltolain 17 §:n 2 momentin mukaan huolehdittava lasten ja nuorten huollon, kehitysvammaisten erityishuollon, vammaisuuden perusteella järjestettävien palvelujen ja tukitoimien sekä päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huoltoon kuuluvien palveluiden, lastenvalvojalle säädettyjen tehtävien ja muiden isyyden selvittämiseen ja vahvistamiseen, ottolapsineuvontaan, perheasioiden sovitteluun, lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen

täytäntöönpanossa toimitettavaan sovitteluun kuuluvien toimenpiteiden sekä omaishoidon tuen ja muiden sosiaalipalveluiden järjestämisestä sekä kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa (189/2001) säädetyistä tehtävistä sen mukaan kuin niistä lisäksi erikseen säädetään.

Kunta voi sosiaalihuoltolain 17 §:n 1 ja 2 momenteissa tarkoitettujen sosiaalipalveluiden lisäksi järjestää muitakin tarpeellisia sosiaalipalveluita (17 §:n 4 momentti).

Kunnanvaltuusto vastaa kuntalain 13 §:n mukaan kunnan toiminnasta ja taloudesta, päättää niihin liittyvistä keskeisistä tavoitteista sekä hyväksyy talousarvion. Sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvista tehtävistä huolehtii puolestaan sosiaalihuoltolain 6 §:n mukaan yksi tai useampi kunnan määräämä toimielin. Toimielimen tehtävänä on myös edustaa kuntaa, valvoa sen oikeutta ja käyttää puhevaltaa sosiaalihuollon yksilöllistä toimeenpanoa koskevissa asioissa ja tehdä sen puolesta näissä asioissa sopimukset ja muut oikeustoimet. Toimielimen laissa säädettyä päätösvaltaa ja oikeutta puhevallan käyttämiseen voidaan johtosäännöllä siirtää toimielimen alaisille viranhaltijoille henkilön tahdosta riippumatonta huoltoa koskevia päätöksiä lukuun ottamatta (*sosiaalihuoltolaki 12 §).*

Toimielimille voidaan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien lisäksi antaa muitakin tehtäviä. Jos kunta järjestää kansanterveystyön palvelut itse, voi sosiaali- ja terveydenhuollosta vastata yhdistetty lautakunta (sosiaali- ja terveyslautakunta, perusturvalautakunta) tai tehtävät voivat kuulua kahdelle erilliselle lautakunnalle. Kunta voi jakaa vastuuta sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävistä myös useammalle toimielimelle kunnassa. Esimerkiksi Tampereen kaupungin tilaaja-tuottajamallissa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävistä vastaa kolme tilaajalautakuntaa elämänkaarimallin mukaisesti.

Kehitysvammaisten erityishuollon järjestämisvastuu.

Kehitysvammaisten erityishuollon järjestäminen eroaa jossain määrin muusta kunnan velvollisuudeksi säädetyn sosiaalihuollon järjestämisestä. Sosiaalihuollon yleislakina sosiaalihuoltolaki velvoittaa kunnan huolehtimaan myös kehitysvammaisten erityishuollon järjestämisestä (sosiaalihuoltolaki 5 § 1 momentti ja 17 § 2 momentti). Erityishuollon järjestämisestä säädetään tarkemmin sitä koskevassa erityislaissa, kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa (519/1977, jäljempänä *kehitysvammalaki*).

Kehitysvammalain 6 §:n mukaan erityishuollon järjestämistä varten maa jaetaan erityishuoltopiireihin, joiden alueet määrää valtioneuvosto. Erityishuoltopiiriin kuuluvat kunnat ovat jäseninä erityishuoltopiirin kuntainliitossa, jonka tulee järjestää kuntien velvollisuudeksi säädetty erityishuolto, mikäli kehitysvammalain säännöksistä ei muuta johdu. Jos kunnan väestöpohja tai muut erityiset syyt vaativat, voi kunta yksin muodostaa erityishuoltopiirin. Kunnasta on tällöin soveltuvin osin voimassa, mitä erityishuoltopiirin kuntainliitosta on säädetty. Kunnat on jaettu erityishuoltopiireihin erityishuoltopiireistä annetulla valtioneuvoston asetuksella (1045/2008). Erityishuoltopiireihin kuuluvat kunnat ovat jäseninä erityishuoltopiirien kuntainliitossa lukuun ottamatta Helsingin kaupunkia, joka muodostaa valtioneuvoston päätöksen mukaan yksin Helsingin erityishuoltopiirin.

Kaksikieliset ja ruotsinkieliset kunnat ovat lisäksi jäseninä erityishuollon kuntainliitossa, jonka tehtävänä on piirijaosta riippumatta jäsenkuntiensa ruotsinkielisen väestön erityishuollon järjestäminen (kehitysvammalaki 6 § 5 momentti). Ruotsinkielisistä erityishuollon palveluista Manner-Suomessa huolehtii Kårkulla samkommun, jonka jäseninä ovat kaikki kaksikieliset ja ruotsinkieliset kunnat.

Kehitysvammalain 6 §:n 4 momentin mukaan valtioneuvosto voi piirijaosta riippumatta määrätä erityishuollon kokonaan tai osittain yhden tai useamman kuntainliiton järjestettäväksi, jos erityishuolto tai osa siitä sen vaativuuden, siinä tarvittavien erityisten edellytysten taikka muiden vastaavanlaisten syiden vuoksi on tarkoituksenmukaista järjestää suurempaa kuin yhden erityishuoltopiirin väestömäärää varten. Valtioneuvosto ei ole antanut päätöstä erityishuollon järjestämisen keskittämisestä tietyille erityishuoltopiireille, mutta erityishuoltopiirien kesken on tapahtunut erikoistumista erityishuollon eri osa-alueisiin, kuten psykiatrista hoitoa tarvit-

sevien, autististen, rikokseen syyllistyneiden tai haastavasti käyttäytyvien alaikäisten kehitysvammaisten erityishuoltoon.

Kehitysvammalaki mahdollistaa myös erityishuoltopiirin ja sairaanhoitopiirin sulautumisen. Erityishuoltopiirin kuntayhtymä voi sopia sellaisen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän kanssa, jonka toimialue käsittää erityishuoltopiirin alueen, että erityishuoltopiirin kuntayhtymän varat ja velat siirtyvät sairaanhoitopiirin kuntayhtymälle. Tällä hetkellä neljä erityishuoltopiiriä (Etelä-Karjalan, Kainuun, Keski-Pohjanmaan ja Pohjois-Karjalan) on sulautunut sairaanhoitopiireihin.

Kunnat ovat siis jäseninä niin sanotuissa erityishuollon pakkokuntainliitoissa, joiden tehtävänä on järjestää kuntien velvollisuudeksi säädetty erityishuolto. Sen estämättä myös kunta voi kehitysvammalain 14 §:n mukaan järjestää erityishuoltoa. Kunta voi siten järjestää erityishuollon osittain tai kokonaan itse, mutta sen on joka tapauksessa kuuluttava kehitysvammalain mukaisesti erityishuollon kuntainliittoon. Kunnan erityishuoltoviranomaisena toimii sosiaalilautakunta, jonka kanssa erityishuoltopiirin kuntainliiton tulee toimia yhteistyössä silloinkin, kun paikallisen erityishuollon järjestäminen on kuntainliiton tehtävänä.

Erityishuoltoon pyrkimistä koskeva aloite tulee tehdä erityishuoltopiirin kuntainliitolle tai henkilön kotikunnan sosiaalilautakunnalle (kehitysvammalaki 31 § 1 momentti). Käytännössä asiakkaat hakeutuvat kunnan tai erityishuoltopiirin erityishuollon palveluihin yleensä omaisen aloitteesta tai kunnan sosiaali- tai terveydenhuollon viranomaisen ohjaamana.

Erityishuollon palvelujen järjestämisen ja tuottamisen jakautumisessa kunnan ja erityishuoltopiirin välillä on käytännössä jossain määrin eroja kuntayhtymittäin. Osa erityishuoltopiireistä toimii selkeämmin vain erityishuollon palveluiden tuottajina siten, että erityishuoltopiirin palveluja annetaan vain kunnan maksusitoumuksen perusteella tai palveluihin hakeudutaan kunnan sosiaalityöntekijän kautta. Osalla erityishuoltopiireistä näyttäisi olevan palvelujen tuottamisvastuun lisäksi jossain määrin myös palvelujen järjestämisvastuuta. Erityishuoltopiirin vastuulla voi olla huolehtia kunnan koko erityishuollon palveluista, jolloin erityishuoltopiiri arvioi myös asiakkaan huollon tarpeen ja vastaa yksilökohtaisesta päätöksenteosta, jolloin kunta vastaa lähinnä palveluiden rahoituksesta. Osalla erityishuoltopiireistä on myös vastuuta erityishuollon asiantuntijapalveluiden ja kiireellisen huollon järjestämisestä.

Kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta annetun lain 6 §:n mukaisesti erityishuollon palvelut tulee eräiltä osin järjestää sairaanhoitopiirien yhteydessä.

2.6 Kunta- ja palvelurakenne

Kuntarakenne

Perustuslain 121 §:n mukaan Suomi jakaantuu kuntiin, joiden hallinnon tulee perustua kunnan asukkaiden itsehallintoon. Perustuslain 122 §:n mukaan kuntajaon perusteista säädetään lailla. Kuntajaon muutoksen perusteista ja menettelyistä säädetään kuntarakennelaissa (1698/2009).

Kuntarakennelain 1 §:n mukaan Suomi jakaantuu kuntiin asukkaiden itsehallintoa, palvelujen järjestämistä ja yleistä hallintoa varten. Lain 2 §:n mukaan kuntajaon kehittämisen tavoitteena on elinvoimainen, alueellisesti eheä ja yhdyskuntarakenteeltaan toimiva kuntarakenne, joka vahvistaa kunnan asukkaiden itsehallinnon edellytyksiä. Tavoitteena on myös, että kunta muodostuu työssäkäyntialueesta tai muusta toiminnallisesta kokonaisuudesta, jolla on taloudelliset ja henkilöstövoimavaroihin perustuvat edellytykset vastata kunnan asukkaiden palvelujen järjestämisestä ja rahoituksesta sekä riittävästä omasta palvelutuotannosta.

Suomessa on tällä hetkellä 320 kuntaa. Kuntien lukumäärä on vähentynyt liki kolmanneksella 2000-luvulla. Vaikka 2000-luvulla toteutuneet yhdistymiset ovat vähentäneet erityisesti kaikkein pienimpien kuntien määrää, kuntarakenne on edelleen pienkuntavaltainen: vain noin sadassa Suomen kunnassa on yli 10 000 asukasta. Alle 2 000 asukkaan kuntien määrä on lähes puolittunut, mutta niitä on vuonna 2013 edelleen yhteensä 31.

Manner-Suomen kunnat (pl Ahvenanmaa)	v.2008*		v.2012 **	
	kpl	**asukkaita**	**kpl**	**asukkaita**
alle 2 000 asukkaan kuntia	63	88 481	33	48 450
2 000 – 10 000 asukkaan kuntia	237	1 305 437	185	952 645
10 000- 20 000 asukkaan kuntia	46	662 382	46	663 893
yli 20 000 asukkaan kuntia	53	3 305 512	56	3 707 925
kuntia yhteensä	399		320	

Manner-Suomen kuntien koko ja asukasluvut (*31.12.2007 asukasmäärätiedoilla, **31.12.2011 asukasmäärätiedoilla).

Metropolialueen erityispiirteet

Metropolialueeksi kutsutaan yleensä 14:ää pääkaupunkiseudun vapaaehtoisen yhteistyön piirissä olevaa kuntaa (Helsinki, Vantaa, Espoo, Kauniainen, Kirkkonummi, Vihti, Kerava, Järvenpää, Tuusula, Nurmijärvi, Hyvinkää, Mäntsälä, Pornainen, Sipoo). Pääkaupunkiseudulla puolestaan tarkoitetaan Helsinkiä, Espoota, Vantaata ja Kauniaista.

Metropolialue poikkeaa muista Suomen kaupunkiseuduista muun muassa väestöpohjan, työssäkäynnin, asioinnin, julkisen talouden, tulevaisuuden haasteiden sekä palvelujen järjestämisen, kansainvälistymisasteen ja kansantaloudellisen merkityksensä osalta. Muilla kaupunkiseudulla keskuskunnan ja sitä ympäröivien kuntien kokoero on suurempi ja yhtenäinen työssäkäynti- ja asiointialue suhteellisen suppea verrattuna metropolialueeseen. Metropolialueella sijaitsee kolme yli 200 000 asukkaan kaupunkia. Uudenmaan maakunnan 26 kunnassa asuu 1,55 miljoona ihmistä, joista noin 1,4 miljoonaa metropolialueen 14 kunnassa.

Väestöennusteiden mukaan 28 prosenttia koko maan väestöstä asuu metropolialueella vuonna 2040. Vuosien 2010 – 2040 välillä alueen väestön on ennustettu kasvavan 24,2 prosenttia koko maan kasvun ollessa noin 12 prosenttia. Metropolialueen asukkaista noin 10 prosenttia on vieraskielisiä ja vieraskielisten määrän ennustetaan kasvavan 18 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä. Alueella asuu 28 prosenttia (noin 81 000 henkilöä) koko maan ruotsinkielisestä väestöstä. Ruotsinkielisten osuus metropolialueen asukkaista on noin 6 prosenttia.

Sosiaaliset ongelmat ovat metropolialueella, erityisesti pääkaupunkiseudulla, muuta maata kärjistyneempiä. Palvelutarve kasvaa, mikä myös vaatii julkisten palvelujen suunnittelun ja tarjonnan osalta kuntarajat ylittävää yhteistyötä. Koulutus- ja tuloerot ovat muuhun maahan verrattuna korkeampia, ja vaikka alueen työttömyysaste on muuta maata matalampi, pitkäaikaistyöttömien määrä on muuta maata korkeampi. Nuoria, koulutuksen ulkopuolelle jääneitä on metropolialueella muuta maata enemmän. Haasteita ovat syrjäytyminen, asunnottomuus, maahanmuuttajaväestön laajuus ja kasvu, korkeat toimeentulotukimenot sekä tyypillisesti metropolialueille keskittyvät sairaudet (HIV/AIDS, kovien huumeiden käytön seuraukset). Metropolialueella on myös muuta maata enemmän yksinhuoltajia, päihde- ja mielenterveysongelmaisia sekä enemmän lapsia lastensuojelun piirissä. Asuinalueiden etninen eriy-

tyminen on vahvistunut pääkaupunkiseudulla 2000-luvun kuluessa.

Metropolialue on toiminnallisesti yhtenäinen alue. Työssäkäynti- ja muu asiointiliikkuminen poikkeaa merkittävästi muista Suomen kaupunkikeskusalueista. Metropolialueen asukkaat käyvät töissä ja asioivat eri suuntiin yli kuntarajojen. Myös kuntapalvelujen lisääntyvä valinnanvapaus luo paineita uudenlaisten palvelukokonaisuuksien rakentamiseen. Lyhyet etäisyydet, tiheä liikenneverkko ja hyvin toimiva joukkoliikenne mahdollistavat asioinnin yli kuntarajojen ja hyvän sosiaali- ja terveyspalvelujen saavutettavuuden. Lyhyet välimatkat mahdollistavat sen, että erikoistuneimmatkin palvelut ovat helposti väestön saavutettavissa riippumatta siitä, missä päin metropolialuetta tai koko maakuntaa asutaan.

Metropolialueen kuntien haasteena on vastata kasvuun ja sen vaatimiin investointeihin. Palvelujen ja rahoituksen paineet kohdistuvat usein uusien peruspalveluiden tarjoamiseen muuttavalle väestölle. Taloudellisesti kunnat ovat vahvoja verrattuna muihin suomalaisiin kuntiin. Metropolialueen erityisyys muihin kaupunkiseutuihin verrattuna perustuu ennen kaikkea sen suureen merkitykseen maan kansantaloudelle. Kaupunkiseuduista 12 suurimman osuus bruttokansantuotteesta on noin 2/3. Helsingin kaupunkiseudun osuus on ylivoimaisesti suurin muihin kaupunkiseutuihin verrattuna: yli 1/3 eli noin 35 prosenttia bruttokansantuotteesta. Helsingin kaupunkiseudun taloudellista merkitystä kuvaa myös se, että siellä sijaitsee 30 prosenttia koko maan työpaikoista.

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirissä (HUS) on tehty merkittäviä erikoissairaanhoidon uudelleen järjestelyjä, joilla on saavutettu tehokkuutta ja korkeaa laatua. Kliiniset tukipalvelut ja niitä edustavat erikoisalat on yhdistetty koko HUS-alueen kattavaksi kolmeksi liikelaitokseksi. Huollon tukipalveluista on muodostettu neljä liikelaitosta. Sairaaloiden välinen työnjako erityisesti pääkaupunkiseudulla on järjestetty uudelleen siten, että Helsingin seudun yliopistollisen keskussairaalan (HYKS) Jorvin, Peijaksen ja Helsingin sairaalat keskittyvät kukin omiin erityistehtäviinsä. Toimintojen uudelleen järjestäminen on vähentänyt HUS- alueen kuntien erikoissairaanhoidon menoja merkittävästi, mikä merkitsee jäsenkunnille yhteensä vuositasolla yli 300 miljoonan euron säästöä.

HUS-alueen muut sairaalat toimivat omien alueidensa terveyskeskusten kanssa tiiviissä yhteistyössä keskittyen sellaisten kansansairauksien erikoissairaanhoitoon, jota on perusteltua tuottaa pienemmissä sairaaloissa hajautetusti lähellä potilaiden asuinpaikkaa. Alueellisten sairaaloiden ja HYKS:in väliset lyhyet etäisyydet ovat mahdollistaneet sen, että useita lääketieteen erikoisalojen palveluita tuotetaan vain HYKS:ssä. Pääkaupunkiseudun ulkopuolisten HUS-kuntien erikoissairaanhoidon käyttö jakaantuu euromääräisesti HYKS:in ja omien alueiden sairaaloiden kesken siten, että HYKS:in osuus vaihtelee kunnittain 50-30 % välillä. Pääkaupunkiseudun kunnat käyttävät yli 95-prosenttisesti HYKS:iä, mutta eräitä palveluja tuotetaan myös pääkaupunkiseudun asukkaille muissa sairaaloissa.

Kehitysvammaisten erityishuoltoa varten on Eteva -kuntayhtymä, johon kuuluvat Helsinkiä lukuun ottamatta muut Uudenmaan kunnat. Helsingin kaupunki järjestää erityishuollon palvelut omana toimintanaan. Eteva tuottaa kuntien kanssa sovitun mukaisesti erityisesti vaativampia kehitysvammahuollon palveluja ja muita vammaispalveluja. Lisäksi joillakin yksityisillä säätiöillä ja osalla vammaisjärjestöistä on merkittävää palvelutuotantoa. Ruotsinkielisen väestön osalta Kårkulla samkommun vastaa erityishuollon ja -hoidon järjestämisestä kehitysvammaisille.

Metropolialueen erityispiirteet on otettu huomioon kuntarakennelaissa, jossa on erillissäännös metropolialueen kuntajakoselvityksistä. Metropolialueella on siis katsottu tarpeelliseksi poiketa muuta maata koskevista selvitysperusteista työssäkäynnin, yhdyskuntarakenteen ja työpaikkaomavaraisuuden osalta, muun muassa koska erityisesti yhdyskuntarakenteen osalta muualla maassa sovellettavan selvitysperusteen on arvioitu metropolialueella johtavan toiminnallisesta näkökulmasta liian suurten kuntajakoselvitysalueiden muodostumiseen.

Hallituksen rakennepoliittisessa ohjelmassa tehtyjen linjausten mukaisesti valtiovarain-

ministeriö on käynnistänyt valmistelun metropolihallinnon perustamiseksi alueelle.

Kuntauudistus

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman mukaan hallitus toteuttaa koko maan laajuisen kuntauudistuksen, jonka tavoitteena on vahvoihin peruskuntiin pohjautuva elinvoimainen kuntarakenne. Vahva peruskunta muodostuu luonnollisesta työssäkäyntialueesta ja on riittävän suuri pystyäkseen itsenäisesti vastaamaan peruspalveluista vaativaa erikoissairaanhoitoa ja vaativia sosiaalihuollon palveluja lukuun ottamatta. Vahva peruskunta kykenee tulokselliseen elinkeinopolitiikkaan ja kehittämistyöhön sekä voi tehokkaasti vastata yhdyskuntarakenteen hajautumiskehitykseen. Kuntauudistuksen tärkein tavoite on julkisten palveluiden turvaaminen myös tulevaisuudessa kaikkialla Suomessa.

Kuntauudistuksen toteuttamiseksi kuntajakolakia (1698/2009) muutettiin heinäkuun alusta 2013 voimaan tulleella kuntajakolain muuttamisesta annetulla lailla (479/2013). Kuntajakolain nimike muutettiin sen sisältöä paremmin kuvaavaksi kuntarakennelaiksi. Lakiin lisättiin säännökset kuntarakenneuudistuksen toteuttamiseen liittyvistä kuntarakenneuudistuksen tavoitteista, kuntien selvitysvelvollisuudesta, selvitysperusteista ja niistä poikkeamisesta sekä kuntien yhdistymisen taloudellisesta tuesta.

Kuntarakenneuudistuksen tavoitteena on erityisesti vahvistaa kuntien edellytyksiä järjestää yhdenvertaisesti palveluja, eheyttää yhdyskuntarakennetta sekä vahvistaa kunnallista itsehallintoa. Tarkoitus on lisäksi vahvistaa kuntien kykyä vastata palvelutuotannosta pääosin itse sekä kykyä hyödyntää markkinoita.

Kuntarakennelain keskeisenä sisältönä on kunnille säädetty selvitysvelvollisuus. Kunnan tulee selvittää yhdessä muiden kuntien kanssa kuntajaon muuttamisen edellytykset täyttävän uuden kunnan muodostamista, jos yksikin laissa säädetyistä selvitysperusteista osoittaa selvityksen tarvetta. Selvitysperusteet ovat palveluperuste, työpaikkaomavaraisuus-, työssäkäynti- ja yhdyskuntarakenneperuste sekä talousperuste. Metropolialueella sovelletaan työpaikkaomavaraisuus-, työssäkäynti- ja yhdyskuntaperusteen sijasta omaa metropoliperustettaan.

Vaikka kunta ei täyttäisi mitään edellä mainituista perusteista, sen tulee osallistua yhdistymisselvitykseen, jollei muuten ole saavutettavissa selvitysperusteet täyttävää toiminnallista kokonaisuutta. Jos yhdistymisselvitysten ulkopuolelle on jäämässä kunta, joka muodostaisi toiminnallisen kokonaisuuden siihen rajoittuvan kunnan kanssa, on näiden kuntien selvitettävä yhdessä kuntien yhdistymistä, tai ensiksi mainittu kunta on otettava mukaan selvitykseen, johon jälkimmäinen kunta osallistuu. Säännöksen tarkoituksena on ehkäistä sitä, että selvityksistä jäisi ulkopuolelle kuntia, joita muut kunnat eivät halua mukaan esimerkiksi kunnan heikon taloudellisen tilanteen vuoksi.

Selvityksen sisältö ja määräajat

Selvityksen tavoitteena on saada aikaan esitys kuntien yhdistymisestä ja siihen liittyvä yhdistymissopimus. Lähtökohtaisesti yhdistymisselvityksen tulisi siten kattaa ne asiat, jotka sisältyisivät yhdistymissopimukseen. Vaikka kunnat eivät päätyisikään tekemään yhdistymisesitystä, selvitykseen tulee kuitenkin aina sisältyä vähintään suunnitelma hallinnon ja palvelujen järjestämisestä ja palvelujen tuottamisesta selvitysalueella, selvitys yhdistymisen vaikutuksista kuntien yhteistoimintaan, selvitys taloudellisesta tilanteesta, arvio asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien sekä lähidemokratian toteutumisesta sekä yksityiskohtainen arvio kuntien yhdistymisen eduista ja haitoista. Kaksikielistä kuntaa ja saamelaisten kotiseutualueen kuntaa koskevassa selvityksessä on arvioitava kielellisten oikeuksien toteutumista.

Selvitys tulee valmistella riittävän laajasti kuntien luottamushenkilöiden ja kunnan asukkaiden myötävaikutuksella sekä yhteistoiminnassa kuntien henkilöstön edustajien kanssa.

Kuntarakennelain mukaan kuntien tulee ilmoittaa ministeriölle 30.11.2013 mennessä, minkä kunnan tai kuntien kanssa se selvittää kuntien yhdistymistä. Selvitysten ja yhdisty-

misesitysten määräaika päättyy kuusi kuukautta sen jälkeen, kun määräaikasäännöstä koskeva voimaantulolaki on tullut voimaan. Eduskuntakäsittelyssä selvitystä koskeva määräaikasäännös sidottiin tämän sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskeva lain hyväksymiseen eduskunnassa. Lisäksi valtiovarainministeriö voi kunnan hakemuksesta jatkaa edellä mainittua määräaikaa yhdistymisselvityksen laajuuden tai muun erityisen vaativuuden perusteella.

Valtiovarainministeriö myöntää hakemuksesta avustusta kuntien yhdistymisselvityksistä aiheutuviin kustannuksiin.

Kuntaliitosten toteuttaminen

Kuntarakennelain mukaan pääsääntönä on, että päätöksenteko kuntien yhdistymisestä perustuu kuntien yhteiseen esitykseen. Valtioneuvosto voi hylätä kuntien esityksen, jos esitetty yhdistyminen ei ilmeisesti täyttäisi kuntajaon muuttamisen edellytyksiä.

Kuntarakennelain 1 päivänä heinäkuuta 2013 voimaan tulleen muutoksen perusteella valtioneuvosto voi kuitenkin päättää kuntien yhdistymisestä valtuuston vastustuksesta huolimatta kahdessa tilanteessa. Valtioneuvosto voi päättää kuntajakoselvittäjän esityksestä kuntaa koskevasta kuntajaon muuttamisesta ensinnäkin, jos muutos on välttämätön erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan asukkaiden lakisääteisten palvelujen turvaamiseksi. Lisäksi kuntarakennelain perusteella on mahdollista toteuttaa kuntien yhdistäminen kunnanvaltuuston sitä vastustaessa tilanteessa, jossa kuntajakoselvittäjä ehdottaa liitosta ja liitosta kannattaa yhdistymistä vastustaneessa kunnassa toimitetussa kansanäänestyksessä kuntalaisten enemmistö.

Henkilöstön asema

Kuntarakennelaissa jatkettiin myös Parasuudistuksessa voimassa ollutta henkilöstön irtisanomissuojaa. Vuosina 2014—2017 voimaan tulevissa kuntajaon muutoksissa henkilöstöllä on viiden vuoden irtisanomissuojasta.

Rakennepoliittinen ohjelma

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitus linjasi 29.8.2013 rakennepoliittisessa ohjelmassa kuntauudistuksen toteuttamisen jatkotoimia kaupunkiseuduilla ja metropolialueella.

Ohjelman mukaan ”aluekehityksen kannalta keskeisten kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenteen eheyden, alueen elinvoimaisuuden kehittämisen ja palvelujen tehokkaan järjestämisen turvaamiseksi valmistellaan kuntarakennelain täydennys. Tällä lisätään perustuslain asettamien reunaehtojen mukaisesti kuntien yhdistymistä koskevaa valtioneuvoston toimivaltaa kuntarakennelain 4d §:n 3 momentissa tarkoitetulla yhtenäisellä työssäkäynti- tai yhdyskuntarakennealueella. Valtioneuvoston toimivallan lisääminen rajoitetaan selkeillä reunaehdoilla ja alueen asukkaiden enemmistön tahtotilaan sitomisella. Toimivallan käyttö rajoitettaisiin tilanteisiin, joissa kuntarakennelain tavoitteet eivät ole toteutettavissa vapaaehtoisesti. Kielellisten oikeuksien toteutuminen varmistetaan.”

2.7 Kuntien hallinto ja yhteistoiminta

Kunnan hallinnon ja talouden järjestäminen

Perustuslain 121 §:n mukaan kunnan hallinnon yleisistä perusteista säädetään lailla. Kuntalaki on kunnan hallinnon ja talouden järjestämistä koskeva yleislaki. Lähtökohtana tulisi olla, että kuntalaissa säädetään kunnan hallinnon ja talouden järjestämistä koskevat perussäännökset ja erityislakeihin sisällytetään erityissäännöksiä vain, jos ne ovat välttämättömiä hallinnon tai talouden järjestämiseksi.

Kuntalaissa säädetään kunnan yleisestä toimialasta, toimielimistä ja niiden kokoonpanosta ja tehtävistä, yhteistoimintamuodoista, muutoksenhausta, talousarvion ja -suunnitelman laatimisesta sekä tilinpäätöksen laatimisesta. Kuntalakia ollaan parhaillaan uudistamassa ja tarkoituksena on, että uusi kuntalaki tulisi voimaan vuoden 2015 alusta lukien.

Kuntien yhteistoimintamuodot

Kuntien yhteistoimintamuodoista säädetään kuntalain 10 luvussa. Kuntalain lähtökohtana yhteistoiminnan järjestämisessä on ollut, että kunnat voivat päättää yhteistoimintamallista. Lain 76 §:n mukaan kunnat voivat sopia, että

- tehtävä annetaan toisen kunnan hoidettavaksi yhden tai useamman kunnan puolesta,
- tehtävän hoitaa kuntayhtymä, tai
- tehtävä siirretään toisen kunnan viranhaltijan hoidettavaksi.

Vastuukunta

Tehtävän antaminen toisen kunnan hoidettavaksi voi tarkoittaa yhteisen viran perustamista, viranomaistehtävien hoitamista ostopalveluna tai yhteisen toimielimen perustamista. Tällöin ei perusteta omaa oikeushenkilöä, vaan tehtävän hoitaa toinen kunta. Tällaisesta kunnasta käytetään nimitystä vastuu- tai isäntäkunta.

Arkikielessä vastuu- tai isäntäkuntamallilla tarkoitetaan yleensä kuntien väliseen sopimukseen ja yhteiseen toimielimeen perustuvaa yhteistoimintaa. Yhteisellä toimielimellä tarkoitetaan, että sopimuksen nojalla tehtävää muiden kuntien puolesta hoitavaan kuntaan perustetaan toimielin, johon muut sopimuskunnat valitsevat osan jäsenistä. Välttämättä tehtävän antaminen toisen kunnan vastuulle ei edellytä, että muut kunnat nimeävät jäsenensä toimielimeen.

Kuntalaissa on niukasti sääntelyä vastuukuntamallista ja yhteisestä toimielimestä. Vastuukuntamalli on nykyisessä kuntalaissa tarkoitettu taloudelliselta ja muulta merkitykseltään vähäisten tehtävien hoitamiseen. Yhteisen toimielimen kokoonpanosta ei ole muita säännöksiä kuin säännökset vaalikelpoisuudesta ja muutoksenhausta. Jäseninä yhteisessä toimielimessä voivat olla asianomaisten kuntien vastaavaan toimielimeen vaalikelpoiset henkilöt. (77 §). Lain 92 §:n mukaan oikaisuvaatimuksen ja kunnallisvalituksen kuntien yhteisen toimielimen päätöksestä saa tehdä sopimukseen osallinen kunta ja sen jäsen.

Koska yhteinen toimielin toimii osana kuntaa, vastuukunnan valtuusto päättää kuntalain 13 §:ssä säädetyistä asioista, kuten hallinnon järjestämisen perusteista, talousarvion ja tilinpäätöksen hyväksymisestä ja maksuista. Tämä tarkoittaa, että vastuukunnan valtuustolla on viime kädessä päätösvalta tärkeimmissä palvelujen järjestämistä koskevissa asioissa. Yhteistoimintasopimuksissa kuitenkin yleensä sovitaan sopimusohjausmenettelystä, jolla pyritään sitomaan vastuukunnan valtuuston päätösvaltaa muun muassa palveluista, tuotantopaikoista ja muiden kuntien maksuosuuksista. Sosiaali- ja terveydenhuollossa sopimusohjausta toteutetaan erityisesti palvelusopimuksilla, jotka sekä vastuukunta että muut kunnat hyväksyvät.

Isäntäkuntamallina aiemmin tunnettu vastuukuntamalli tuli laajempaan käyttöön Paras-uudistuksen yhteydessä. Paras-laissa edellytettiin, että isäntäkunnan tulee asettaa kuntalaissa säädetty yhteinen toimielin. Malli ei tuossa vaiheessa herättänyt laajempaa keskustelua muiden kuin isäntäkunnan vaikutusmahdollisuuksista, koska kunnat saattoivat valita sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminnan muodoksi kuntayhtymän tai vastuukunnan, jotta vähintään noin 20 000 asukkaan väestöpohja saavutettaisiin. Käytännössä kunnat ovat puitelain mukaisessa yhteistoiminnassa ottaneet mallin käyttöön suhteessa 40/63 (kuntayhtymä/vastuukunta).

Kuntayhtymä

Lakisääteistä yhteistoimintaa koskevassa erityislainsäädännössä on sekä erikoissairaanhoidon, kehitysvammahuollon että maakuntien liittojen hallinto edellytetty järjestettäväksi kuntayhtymämallilla.

Vastuukuntaan ja yhteiseen toimielimeen verrattuna kuntayhtymästä säädetään kuntalaissa huomattavasti enemmän. Laissa on säädetty perussopimuksen vähimmäissisällöstä, toimielimistä, vaalikelpoisuudesta, rahoituksesta, eroamisesta, purkamisesta sekä kuntalain kuntaa koskevien säännöksien soveltamisesta kuntayhtymään. Lisäksi maakunnan liittojen osalta säädetään toimielinten kokoonpanosta ja valinnasta.

Kuntayhtymä on itsenäinen oikeushenkilö. Kuntayhtymä perustetaan kuntien välisellä valtuustojen hyväksymällä sopimuksella (perussopimus). Kuntalain mukaan perussopimuksessa on sovittava

1. tavasta, jolla kuntayhtymän päätöksenteko järjestetään;
2. kuntayhtymän toimielinten jäsenten tai yhtymäkokousedustajien lukumäärästä ja äänivallan perusteista;
3. mahdollisen yhtymäkokouksen tehtävistä ja toimivallasta;
4. siitä, mikä kuntayhtymän toimielin valvoo kuntayhtymän etua, edustaa kuntayhtymää ja tekee sen puolesta sopimukset sekä millä tavoin oikeudesta kuntayhtymän nimen kirjoittamiseen päätetään;
5. jäsenkuntien osuudesta kuntayhtymän varoihin ja vastuusta sen veloista sekä muista kuntayhtymän taloutta koskevista asioista;
6. kuntayhtymästä eroavan jäsenkunnan ja toimintaa jatkavien jäsenkuntien asemasta;
7. kuntayhtymän hallinnon ja talouden tarkastuksesta; sekä
8. siitä, miten kuntayhtymä puretaan ja loppuselvitys suoritetaan.

Perussopimuksessa voidaan myös sopia, että sopimuksessa määrätyissä asioissa päätöksen tekemiseen vaaditaan määräenemmistö.

Laissa säädetään myös perussopimuksen muuttamisen edellyttämästä kannatuksesta. Perussopimusta voidaan muuttaa, jos vähintään kaksi kolmannesta jäsenkunnista sitä kannattaa ja niiden asukasluku on vähintään puolet kaikkien jäsenkuntien yhteenlasketusta asukasluvusta. Jos kunnan on lain mukaan oltava kuntayhtymän jäsen jollakin toimialalla ja määrätyllä alueella, jäsenkuntaa ei kuitenkaan voida ilman suostumustaan velvoittaa osallistumaan uusien vapaaehtoisten tehtävien hoitamiseen ja näistä aiheutuviin kustannuksiin.

Kuntayhtymän päätösvaltaa käyttävät jäsenkunnat yhtymäkokouksessa, tai päätösvaltaa käyttää perussopimuksessa määrätty jäsenkuntien valitsema toimielin (yhtymävaltuusto). Kuntayhtymän muista toimielimistä sovitaan perussopimuksessa. Esimerkiksi sairaanhoitopiireissä on myös hallitus. Yhtymäkokous pidetään vähintään kaksi kertaa vuodessa. Yhtymäkokousedustajan valitsee jäsenkunnan kunnanhallitus tai valtuuston päättämä kunnan muu toimielin.

Kuntalain 81 §:n mukaan muiden kuin ylimmän toimielimen eli yhtymäkokouksen tai valtuuston kokoonpano on kuntayhtymässä sovitettava sellaiseksi, että se vastaa jäsenkuntien valtuustoissa edustettuina olevien eri ryhmien kunnallisvaaleissa saamaa ääniosuutta kuntayhtymän alueella kunnallisvaalilaissa säädetyn suhteellisuusperiaatteen mukaisesti. Maakuntien liittojen osalta kuntalain 86 a §:ssä säädetään suhteellisuusperiaatteen noudattamisesta myös liiton ylimmän toimielimen eli valtuuston kokoonpanossa. Toimielimessä edustettuina olevien ryhmien ääniosuuksien tulee valittaessa vastata jäsenkuntien valtuustoissa edustettuina olevien eri ryhmien kunnallisvaaleissa saamaa ääniosuutta maakunnan alueella. Lisäksi jäsenten on oltava jäsenkuntien valtuutettuja ja jokaisella jäsenkunnalla on oltava vähintään yksi edustaja. Maakuntien ylimmän toimielimen kokoonpanoa suhteellisena vaalitulokseen nähden pidettiin tarpeellisena aikanaan erityisesti sen maakuntakaavaa koskevan päätösvallan vuoksi.

Vaalikelpoinen kuntayhtymän toimielimiin on henkilö, joka kuntalain mukaan on vaalikelpoinen kuntayhtymän jäsenkunnan luottamustoimeen. Vaalikelpoinen ei kuitenkaan ole valtion virkamies, joka hoitaa välittömästi kunnallishallintoa koskevia valvontatehtäviä eikä samaan kuntayhtymään pysyväisluonteisessa palvelussuhteessa oleva henkilö. Vaalikelpoinen muun kuin 81 §:n 1 momentissa tarkoitetun toimielimen jäseneksi ei ole myöskään henkilö, joka on hallituksen tai siihen rinnastettavan toimielimen jäsenenä taikka johtavassa ja vastuullisessa tehtävässä tai siihen rinnastettavassa asemassa liiketoimintaa harjoittavassa yhteisössä, jos kysymyksessä on sellainen yhteisö, jolle toimielimessä tavanomaisesti käsiteltävien asioiden ratkaisu on omiaan tuottamaan olennaista hyötyä tai vahinkoa. Johtokuntaan ja toimikuntaan voidaan kuitenkin valita sellainenkin henkilö, joka ei ole vaalikelpoinen kuntayhtymän muihin toimielimiin tai jonka kotikunta ei ole kuntayhtymän jäsenkunta. Perussopimuksessa voidaan sopia, että kuntayhtymän muun toimielimen kuin yhtymäkokouksen jäsenten ja varajäsenten tulee olla jäsenkuntien valtuutettuja.

Kuntayhtymä on kirjanpitovelvollinen ja sen tulee laatia toiminnastaan tilinpäätös ja toimintakertomus. Kuntayhtymän rahoituksesta ovat vastuussa viime kädessä jäsenkunnat. Kuntayhtymän sellaisten menojen rahoi-

tuksesta, joita ei muuten saada katetuiksi, vastaavat jäsenkunnat perussopimuksessa sovituilla jako-osuuksilla.

Kuntayhtymään sovelletaan kuntalain 8 luvun taloussäännöksiä muutoin paitsi 65 §:ssä säädettyä alijäämän kattamisvelvoitetta. Kuntalain kokonaisuudistusta valmisteleva talousjaosto on esittämässä kuitenkin alijäämän kattamisvelvoitetta myös kuntayhtymille. Koska kuntayhtymä on oma oikeushenkilönsä, kuntayhtymä hyväksyy oman talousarvionsa sekä tilinpäätöksensä. Kuntalain 83 §:n mukaan kuntayhtymän sellaisista menoista, joita ei saada katetuksi kuntayhtymän varoista, vastaavat lain perusteella jäsenkunnat perussopimuksessa sovitulla tavalla.

Vastuukunta- ja kuntayhtymämalli muussa lainsäädännössä

Sosiaali- ja terveydenhuollon lisäksi vastuukuntamalli on laajasti käytössä palo- ja pelastustoimen sekä ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminnan järjestämisessä.

Pelastuslaissa (379/2011) valtioneuvostolla on toimivalta päättää alueesta sekä viime kädessä myös pelastustoimen yhteistoimintasopimuksesta. Yhteistoimintasopimuksessa kunnat sopivat muun muassa hallintomallista ja kustannusten jaosta. Pelastuslain 24 §:n mukaan sopimuksen hyväksyminen tai muuttaminen ei edellytä kuntien yksimielisyyttä, vaan hyväksymiseen ja muuttamiseen sovelletaan kuntalain 79 §:n määräenemmistösäännöstä. Säännöksen mukaan perussopimusta voidaan muuttaa, jos kaksi kolmannesta jäsenkunnista sitä kannattaa ja niiden asukasluku on vähintään puolet kaikkien jäsenkuntien yhteenlasketusta asukasluvusta. Pelastustoimessa säännös on ulotettu koskemaan myös sopimuksen hyväksymistä sekä muitakin yhteistoimintasopimuksia eikä ainoastaan kuntayhtymän perussopimusta. Pelastusalueita on 22 ja vain kahden pelastusalueen toiminnasta vastaa kuntayhtymä (Lappi ja Päijät-Häme, joissa tehtävän hoitaa maakunnan liitto). Muilla pelastusalueilla tehtävästä vastaa vastuukunta.

Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta annetun laissa (410/2009) säädetään palvelujen järjestämisen edellyttämästä henkilöstömäärästä, yhteistoimintavelvoitteesta henkilöstömäärän täyttämisessä sekä valtioneuvoston toimivallasta velvoittaa kunnat yhteistoimintaan. Laissa säädetään, että yhteistoimintamallina on oltava joko vastuukuntamalli tai kuntayhtymä. Valtioneuvosto päättää viime kädessä myös hallintomallista ja kustannusten jaosta. Lähes kaikki 70 ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta on perustettu vastuukuntamallilla.

Käytännössä pääsäännöksi on muodostunut, että mitä vähemmän yhteistoimintakuntia, tai mitä pienempi tehtävä, sitä todennäköisemmin yhteistoimintamallina on ollut yhteinen toimielin. Lisäksi yhteistoimintamalliin valintaan on vaikuttanut vastuukunnan koko.

Kuntien yhteistoiminnan erilaisia toteutuksia

Kainuun hallintokokeilu

Kainuussa toteutettiin vuosina 2005−2012 hallintokokeilu, jossa Kainuun maakunta huolehti alueen sosiaali- ja terveyspalveluista päivähoito pois lukien sekä toisen asteen koulutuspalveluista. Vaalan kunta ei kuulunut hallintokokeiluun. Asukkaita järjestämisvastuualueella oli noin 83 000. Hallintokokeilun keskeisenä syynä oli alueen epäsuotuisa väestö- ja työllisyyskehitys. Sosiaali- ja terveyspalvelut integroitiin lähes täysin ja organisoitiin uudelleen elämänkaariajattelun mukaisesti. Palvelut ryhmiteltiin lähipalveluihin ja seudullisiin sekä keskitettyihin palveluihin siten, että päivittäispalvelut järjestettiin lähipalveluina ja kalliit sekä erikoisosaamista vaativat palvelut keskitettyinä ja seudullisina. Päätäntävalta kuului suorilla vaaleilla valitulle maakuntavaltuustolle. Laki Kainuun hallintokokeilusta (343/2003) edellytti kaikkien alueen kuntien yksimielistä päätöstä kokeilun jatkamiseksi, mutta yksi kunta vastusti sen jatkamista. Tärkeimpinä kokeilun lopettamisen syinä pidettiin kuntien yhteistyöhön ja maakuntahallintoon liittyviä tekijöitä erityisesti rahoituskysymysten suhteen. Tämän perusteella voidaan arvioida, että näistä asioista säätäminen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen yhteydessä on perusteltua.

Laaja järjestämistaso helpotti palvelujen integroimista ja toimintakäytäntöjen yhdenmu-

kaistamista. Muun muassa potilas- ja asiakastietojärjestelmät sekä arviointi- ja hoitoonpääsykriteerit yhdenmukaistettiin. Alueellisesti jaetut kehittämisrahat yhdistettiin ja tutkimus- ja kehittämistoiminnan yhteistyötä vahvistettiin. Sosiaali- ja terveydenhuollon integraatio on koettu erittäin hyväksi käytännöksi, eikä sitä ole ollut tarkoituksena purkaa kokeilun päättymisen jälkeen. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain yhtenä tarkoituksena on luoda koko maahan samankaltainen palvelujärjestelmien integraatio kuin Kainuussa.

Uudistuksen alussa kustannuskehitys oli myönteinen, mutta kokeilun loppua kohden kustannukset nousivat voimakkaasti. Palvelujärjestelmien integrointi on koonnut voimavaroja, mikä on ollut keskeinen kustannusten hallintaa tuottanut tekijä. Hallintokokeilu rahoitettiin prosentuaalisella maksuosuudella kuntien budjetista. Kun maakunta ei pystynyt laskuttamaan kuntia todellisen käytön perusteella, maksutapa kannusti maakuntaa tehokkuuteen. Järjestelmä myös paransi kuntien menojen ennakoitavuutta ja hillitsi menojen kasvua. Taloudellisesti heikoimmassa asemassa olleet kunnat hyötyivät kokeilusta eniten. Erityisesti tukipalveluissa saatiin integrointia parantamalla ja päällekkäisyyksiä poistamalla merkittävät säästöt. Säästön suuruus oli 20 prosenttia tuotantokustannuksista eli noin miljoona euroa vuodessa.

Hallintokokeilu paransi sairaanhoidon saatavuutta ja vähensi pitkään jonottaneiden potilaiden määrää merkittävästi huolimatta siitä, että Kainuu kärsi lääkäripulasta ja ajoittaisesta hoitajapulasta koko kokeilun ajan. Hallintokokeilun aikana kuntalaisten oli mahdollista valita palvelupaikka itse, mikä helpotti palvelun saantia. Muiden kuin lääkäripalvelujen käyttö lisääntyi kokeilun aikana. Hoidon tarpeen arvioinnissa ja yhteyden saannissa terveydenhuoltoon päästiin säännösten mukaiseen tulokseen hallintokokeilun aikana.

Perhe- ja vanhuspalvelut koostuivat sekä sosiaalihuollon, perusterveydenhuollon että erikoissairaanhoidon palveluista. Perhepalveluissa panostettiin ennaltaehkäiseviin palveluihin, mikä lisäsi asiakasmääriä. Monien palvelujen alueellisia toimintakäytäntöjä yhtenäistettiin. Vanhuspalveluissa saavutettiin valtakunnalliset tavoitteet hallintokokeilun aikana. Asiakasmaksut sekä palvelujen myöntämiskriteerit yhdenmukaistettiin. Vanhuspalvelut tuotettiin pääasiassa lähipalveluina. Palvelurakenteessa panostettiin avopalveluihin ja erityisesti kotona selviytymisen tukemiseen. Muistisairaiden palveluja tehostettiin ja palvelusetelit otettiin käyttöön erityisesti kotihoidossa ja omaishoidon vapaapäiväjärjestelyissä. Palvelusetelimalli havaittiin toimivimmaksi maakunnan keskuskaupungissa Kajaanissa, jossa on sekä eniten palveluntuottajia että suuret asiakasmäärät. Ympärivuorokautisen hoivan suhteellista osuutta saatiin pienennettyä.

Kunta- ja palvelurakenneuudistus (Para-uudistus)

Mikkelin seudun sosiaali- ja terveystoimi (Mikkelin seutusote)

Mikkelin seutusote muodostettiin isäntäkuntamallilla toimivaksi yhteistoiminta-alueeksi 1.1.2012, ja siihen kuuluvat isäntäkunta Mikkelin lisäksi Kangasniemi, Pertunmaa, Hirvensalmi, Mäntyharju, Ristiina ja Suomenniemi. Osa näistä kunnista teki kuntaliitoksen 1.1.2013 (Mikkeli, Suomenniemi ja Ristiina). Vuoden 2012 lopussa alueella oli noin 73 000 asukasta. Luku sisältää Puumalan (2 400 as), joka ei ole mukana yhteistoimintasopimuksessa vaan ostaa terveyspalvelut Mikkeliltä.

Mikkelin seutusoten muodostamista edelsi useita selvitys- ja suunnitteluvaiheita aina Paras -uudistuksen alusta lähtien. Mikkeli on mukana myös aluemallikokeilussa. Vuoden 2012 alusta voimassa olleen yhteistoimintasopimuksen mukaan palvelujen järjestämisestä vastaa Mikkelin kaupunki, jonka hallintoon perustettiin sopijapuolten yhteisenä toimielimenä toimiva seudullinen sosiaali- ja terveyslautakunta. Palvelun tuottamisesta vastaa Mikkelin kaupunki, Kangasniemen kunta, Mäntyharjun kunta ja Pertunmaan kunta yhteistyössä yksityisten palvelutuottajien sekä kolmannen sektorin kanssa. Palvelutuotanto on jaettu kolmen palvelutuotantoyksikön alaisuuteen: Kangasniemen, Män-

tyharjun ja Pertunmaan palvelutuotantoyksikköön, joilla on kullakin oma perusturvalautakuntansa.

Mikkelin seutusoten hallinnollinen rakenne ei siis ole yhteistoiminta-alueille tavanomaisesti yhden järjestäjätahon ja yhden tuottajaorgaanin rakenne, vaan palvelutuotanto on edelleen jaettu alueittain ja henkilöstö on kuntien palveluksessa. Seutusote on kuitenkin yhtenäistänyt alueellaan palveluiden saannin kriteerit, palvelutasot, palveluiden saatavuuden ja palveluiden kustannukset. Palveluissa on muodostettu koko yhteistoiminta-alueen kattavia palvelukuvauksia ja käsikirjoja, mikä on tuottanut henkilöstölle verkostoitumisen ja yhteistyön mahdollisuuden. Kokemukset yhteistyöstä ovat olleet myönteisiä ja innostavia. Palvelujen laadun koetaan kehittyneen, kun yhteistyöllä on voitu koota asiantuntemusta.

Yksi merkittävimpiä uudistuksia alueella on ollut terveyspalvelujen ohjauksen kehittäminen niin sanotun Ensineuvon avulla. Ensineuvo on Etelä-Savon sairaanhoitopiirin alueen asukkaille tarkoitettu neuvonta- ja ohjauspalvelu, johon siirtyi 1.3.2012 myös Mikkelin seutusoten alueen terveyskeskusten ja -asemien ajanvaraus sekä terveysneuvonta.

Porin perusturva

Pori vastuukuntana järjestää sosiaali- ja terveyspalvelut Porin, Merikarvian ja Ulvilan noin 100 000 asukkaalle vuoden 2013 alusta lähtien. Vuosina 2010 - 2012 yhteistoimintaan kuuluivat myös Luvia ja Pomarkku. Yhteistoiminnan käynnistyessä Pori ja Noormarkku tekivät kuntaliitoksen 1.1.2010. Lavia toimii itsenäisenä palvelujen järjestäjänä, mutta ostaa sosiaali- ja terveyspalvelut Porin perusturvalta ilman yhteistoimintasopimusta. Vuoden 2013 alusta Pomarkku siirtyi Pohjois-Satakunnan peruspalveluliikelaitoskuntayhtymä POSA:aan ja Luvia Keski-Satakunnan perusterveydenhuollon kuntayhtymän palvelujen piiriin.

Porin perusturvan hallinnossa ja toiminnassa on siis ollut lukuisia muutoksia. Alueella on keskusteltu yhteistyöstä ja yhteisistä tavoitteista. Keskustelujen taustalla on ilmeisesti alueen kuntien suuri epäsuhta: Pori on yli 80 000 asukkaan kaupunki, kun taas kumppanikunnat ovat huomattavasti pienempiä Lavian alle 2000 asukkaasta Ulvilan 13 000 asukkaaseen. Muut eri vaiheissa mukana olleet kunnat ovat alle 5000 asukkaan kuntia. Kokoluokan ero sekä vastuukunta-kumppanikunta-asetelmat ovat olleet omiaan luomaan tyytymättömyyttä ja epäluottamusta järjestäjän kykyyn ja tahtoon vastata kumppanikuntien palvelutarpeisiin.

Kuntien koon lisäksi taustalla on erilaisten toimintatapojen ja -kulttuurien yhteensovittamisen haaste. Hyvin pienten kuntien tapa toimia on ollut hyvin erilainen kuin ison kaupungin. Siirtyminen henkilötasoisesta, kuntalaisten tuntemukseen perustuvasta asioiden hoidosta laajemman kokonaisuuden johdossa toteutettuihin prosesseihin ei ole ollut helppo. Porin perusturvan johtavien virkamiesten näkemyksen mukaan palvelujen laatu, ammatillisuus sekä osaaminen ovat merkittävästi parantuneet, ja pieniin kuntiin viedään nyt sellaisia erityisen osaamisen muotoja joita niiden asukkaiden ulottuvilla ei ole aiemmin ollut.

Yhdistäessään alueellisia näkökohtia asiakkaiden palvelujen tarpeeseen Porin perusturva on muodostanut syksystä 2012 alkaen niin sanottuja lähipalvelukeskuksia eri alueille. Näissä lähipalvelukeskuksissa yhdistetään eri palveluja ja tuodaan palvelutarjonta lähemmäs alueen asukkaita. Lähipalvelukeskustoimintaan liittyy palvelurakenteen ja palvelupisteiden muutoksia sekä uudenlaista osaamisen käyttöä, esimerkiksi lääkärin tuki kotihoidon yksiköille ja aiempaa kattavammat kotiin viedyt palvelut.

Peruspalvelukeskus Aava

Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä aloitti toimintansa 1.1.2007. Yhtymän toimialat ovat erikoissairaanhoito, sosiaali- ja perusterveydenhuolto sekä ympäristöterveydenhuolto. Yhtymä antaa erikoissairaanhoidon palveluja 14 jäsenkunnalle. Yhtymän Peruspalvelukeskus Aava puolestaan tuottaa sosiaali- ja perusterveydenhuollon lähi- sekä keskitetyt palvelut seitsemän kunnan alueella: Hartola, Iitti, Myrskylä, Nastola, Orimattila, Pukkila ja Sysmä. Aavan

väestöpohja on yhteensä noin 50 000 asukasta.

Osa Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän kunnista kuuluu Hollolan kunnan organisaatioon kuuluvaan Peruspalvelukeskus Oiva -liikelaitokseen. Peruspalvelukeskus Aava on kuntayhtymä, jonka kotipaikka on Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän mukaisesti Lahti. Näin Aava on peruspalvelujen järjestämisvastuinen toimija, joka ei sijaitse missään siihen kuuluvassa kunnassa.

Aavan kunnat ovat pieniä; Orimattila ja Nastola ovat 15 000-16 000 asukkaan ja muut kunnat 2000 - 6000 asukkaan kuntia. Maantieteellisesti alue on hajanainen, eikä Aavassa ole palvelujen tuottamisen suhteen tehty rakenteellisia uudistuksia kovin paljon. Uudistaminen on kohdistunut enemmänkin palvelujen toteuttamiseen: palvelu- ja hoitotakuiden täyttämiseen, toiminnan kehittämiseen sekä uusien työmuotojen ja -tapojen käyttöönottoon. Aavassa on myös tehty paljon muutoksia aiempaa erikoistuneemman osaamisen käytössä niin yksiköiden välillä, yksiköiden sisällä kuin henkilöstön tehtävänkuvauksissa.

Jäsenkuntien taloushaasteita helpottamaan laadittiin vuonna 2012 tuottavuusohjelma. Syyskuussa se muutettiin vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmaksi, jolloin tavoitteeksi otettiin talouden tasapainottaminen vuoden loppuun mennessä, ja ohjelmassa asetetuissa säästötoimissa onnistuttiin.

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri (Eksote)

Vuodesta 2009 toiminut Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri Eksote on kaikkien yhdeksän Etelä-Karjalan kunnan (Imatra, Parikkala, Rautjärvi, Ruokolahti, Lappeenranta, Lemi, Luumäki, Savitaipale ja Taipalsaari) muodostama kuntayhtymä. Imatran osalta kuntayhtymä tuottaa vain erikoissairaanhoidon ja kehitysvammaisten erityishuollon palvelut. Asukkaita Eksoten toimialueella on 133 000. Muut kunnat kuin Imatra eivät järjestä mitään sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja itse. Eksote voidaan rinnastaa sosiaali- ja terveysalueeseen, johon kuuluu yksi perustason alue (Imatran kaupunki). Imatran väkiluku on 28 000 asukasta. Imatran työssäkäyntialueeseen kuuluvat muut kunnat saavat kaikki palvelunsa Eksotelta.

Eksotessa on saatu vuosien 2010−2013 aikana joitain suuruuden ekonomiaan liittyviä hyötyjä. Alueen kuntien tietojärjestelmät on integroitu yhteen. Vuoden 2014 alusta alueen esimiestason määrä on 74 henkilötyövuotta pienempi kuin vuoden 2013 alusta. Pitkäaikaisten vuodeosastopaikkojen määrää on vähennetty vuodesta 2010 alkaen merkittävästi ja samalla kotiin annettavia palveluja on vahvistettu. Kotipalvelun toimintakäytäntöjä on optimoitu ja automatisoitu. Päällekkäiset investoinnit on karsittu. Kaikkien näiden toimintojen arvioidaan tuottaneen noin miljoonan euron säästöt laitoshoidossa.

Eksotessa kehitettiin mielenterveyspalvelujen osalta välittömän palvelujen piiriin pääsyn järjestelmä, jossa asiakkaiden avun tarve pyritään tunnistamaan varhaisemmassa vaiheessa ja jossa palveluvalikkoa on muotoiltu asiakkaiden tarpeen mukaan. Psykiatrisen hoidon hoitopäivien määrää on saatu vuosien 2010−2013 välisenä aikana vähennettyä lähes puolella ja mielenterveyshoidon saatavuutta on parannettu. Toimintakäytäntöjä uudistamalla mielenterveyspalveluissa on vuonna 2012 saavutettu 10 prosentin eli 2,5 miljoonan euron säästöt ja jonojen purkaminen. Aloittamisvuonna Eksoten järjestämien palvelujen kustannukset kasvoivat hieman muihin maakuntiin nähden, mutta jokaisena seuraavana vuonna Eksoten palvelujen kustannukset ovat halventuneet suhteessa muiden maakuntien palveluihin.

Positiivisesta kehityksestä huolimatta Eksoten talous on ollut alijäämäinen. Eksotesta tehdyn ulkoisen arviointiraportin (Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri, Talouden ja hallinnon rakenteiden arviointi, Loppuraportti 30.4.2013, Nordic Healthcare Group:) mukaan Eksoten alijäämäisyys johtui alibudjetoinnista, kysynnän kasvusta ja käyttämättä jääneestä tuottavuudenkasvupotentiaalista. Raportin mukaan sopiminen kuntayhtymässä on osoittautunut haastavaksi. Hallintomalliksi ehdotetaan vastuukuntamallia, jossa vastuukunnan ja muiden kuntien taloudelliset intressit eivät ole ristiriidassa.

Imatran kaupunkia voidaan verrata Eksoten ”sosiaali- ja terveysalueella” olevaan perustason alueeseen, joka järjestää muut kuin erikoissairaanhoidon ja kehitysvammaisten erityishuollon palvelut itse. Arviointiraportin mukaan Imatran perussopimuksen mukainen erityisasema Eksotessa kannustaa osaoptimointiin sekä investointien että budjettisuunnittelun osalta, mikä heikentää maakunnan erikoissairaanhoidon kehittämistä. Lisäksi Imatra hankkii Eksotelta vain haastavimman erikoissairaanhoidon palvelut, minkä vuoksi imatralaisten hoitojaksot Eksoten keskussairaalassa ovat keskimäärin hieman pidempiä kuin muiden kuntien asukkaiden hoitojaksot. Imatran sosiaali- ja terveyspalvelukustannukset ovat kasvaneet nopeimmin muihin alueen kuntiin verrattuna. Raportissa suositellaan maakuntaan yhtenäistä ja kaikkien kuntien kanssa yhdenmukaisesti sovittua sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisen piiriä. Imatran kaupunki on kuitenkin tuonut sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain valmisteluryhmän väliraporttia koskevassa lausunnossa esiin haluavansa jatkaa perustason alueena.

Eksoten sosiaali- ja terveydenhuollon menojen kustannustaso vastaa maan keskiarvoa, ja niiden kustannuskehitys on laskennallisesti ollut noin 2,9 prosenttiyksikköä pienempi kuin kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon menojen kehitys ennen Eksoten perustamista. Kun verrataan nettokustannusten nousua aikaan ennen Eksoten perustamista sekä sen jälkeen, on kokonaiskustannuksissa pystytty säästämään 9,5 miljoonaa euroa vuosina 2010–2012. Nämä säästöt on saavutettu pelkällä toiminnan yhteen kokoamiseen liittyvällä suuruuden ekonomialla (logistiikka, hankinnat, hallinto) ilman, että toimintoja on laajemmassa mitassa organisoitu uudelleen. Integroidun sosiaali- ja terveydenhuollon varsinaiset hyödyt voidaan arvioida saavutettavan toiminnan uudelleenorganisoinnilla, jonka laaja alueellinen järjestymisvastuu mahdollistaa (esimerkiksi laitoshoidon vähentäminen, sähköiset ja logistiset ratkaisut, päivystyksen ja kuntoutuksen keskittäminen, henkilöstörakenteen muutos). Jos edellä mainitut Eksotessa jo toteutuneet sekä arvioidut kustannushyödyt suhteutetaan kaavamaisesti koko maan sosiaali- ja terveydenhuollon menoihin, puhutaan koko maan tasolla vuositasolla miljardiluokan kustannushyödyistä (vuonna 2012 koko maan sosiaali- ja terveydenhuollon menot olivat 19,8 miljardia). Edellä esitetyissä kustannushyödyissä ei ole vielä mukana sitä säästöpotentiaalia, joka on mahdollista saada aikaan monikanavaisen rahoituksen purkamisella.

2.8 Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitus ja kuntien välinen kustannustenjako

Rahoitus

Käyttökustannukset

Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisen lähtökohtana Suomessa on, että palvelut kuuluvat julkisen vallan järjestämisvastuulle, palvelujen tulee olla kaikkien saatavilla ja ne kustannetaan pääosin verovaroin. Verorahoitteisen mallin on katsottu parhaiten varmistavan palvelujen mahdollisimman tasa-arvoisen toteutumisen sekä mahdollisuuden hallita sosiaali- ja terveydenhuollon menojen kehitystä.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen edellyttää riittäviä voimavaroja. Sosiaali- ja terveyspalvelujen osuus kuntien menoista on hyvin suuri. Sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmän rahoitus on muun muassa valtionosuusjärjestelmän kautta myös erittäin merkittävä osa valtiontaloutta.

Kuntasektorin käyttökustannukset olivat noin 42,1 miljardia euroa vuonna 2011. Sosiaali- ja terveystoimen osuus oli tästä 21,6 miljardia euroa eli 51,3 prosenttia, kun mukana on myös lasten päivähoidon käyttökustannukset. Sosiaali- ja terveystoimen osuus kuntien käyttökustannuksista ilman lasten päivähoitoa oli 18,8 miljardia euroa eli noin 45 prosenttia. Lasten päivähoito ei enää ole osa sosiaalipalvelua ja se on kaikissa kuntien yhteistyömuodoissa peruskuntien tehtävä osana sivistystointa. Sosiaali- ja terveystoimen käyttökustannuksista erikoissairaanhoito kattoi vuonna 2011 kolmanneksen ja perusterveydenhuolto viidenneksen. Muille tehtäväluokille jäi siten alle puolet. Kuntien väliset erot sosiaali- ja terveystoimen menoosuuksissa samoin kuin asukaskohtaisissa menoissa vaihtelevat suuresti.

Kunnille maksetaan valtionosuutta sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksiin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) mukaisesti. Koko maan tasolla sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuus osana peruspalvelujen valtionosuutta on noin 31 prosenttia kuntien sosiaali- ja terveystoimen menoista. Valtionosuusjärjestelmä tasaa kuntien palveluiden järjestämisessä olevia kustannuseroja, ja valtionosuusjärjestelmään liittyvällä verotuloihin perustuvalla valtionosuuden tasausjärjestelmällä tasataan kuntien tulopohjissa olevia eroja, jotta kunnat pystyvät rahoittamaan peruspalvelunsa.

Yleiskatteellisen peruspalvelujen valtionosuuden määrä oli 8,5 miljardia euroa vuonna 2012. Siitä sosiaali- ja terveyspalvelujen osuus oli 71 prosenttia (6 miljardia euroa). Valtio kohdentaa peruspalvelujen valtionosuuden lisäksi rahoitusta kuntasektorin sosiaali- ja terveystoimeen ja siihen kytkeytyviin toimintoihin myös useiden muiden valtion talousarviomomenttien kautta. Tällaisia eriä ovat muun muassa valtionosuus perustoimeentulotuen kustannuksiin, valtion korvaus kuntien terveydenhuollon yksiköille lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin, valtion rahoitus yliopistotasoiseen terveyden tutkimukseen, sekä valtion korvaus kunnille kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä.

Kuntien omat verotulot muodostavat kuntasektorin menojen rahoituksesta noin 46 prosenttia. Yhdessä käyttötalouden valtionosuuksien kanssa ne muodostavat lähes kaksi kolmasosaa kuntasektorin tuloista. Siten verorahoitteisuus dominoi kuntien järjestämisvastuulla olevien palvelujen rahoittamista.

Investoinnit

Erityisvaltionosuudet ja -avustukset

Opetustoiminta

Terveydenhuollon opetus- ja tutkimustoiminnan järjestämisestä säädetään terveydenhuoltolain 7 luvussa. Sen mukaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymälle, jossa on yliopistollinen sairaala, korvataan valtion varoista kustannuksia, jotka aiheutuvat lääkärien ja hammaslääkärien perus- ja erikoistumiskoulutuksesta. Peruskoulutuksen korvaus lasketaan lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksen aloittaneiden opiskelijoiden lukumäärän ja suoritettujen tutkintojen lukumäärän keskiarvon perusteella. Erikoistumiskoulutuksen korvaus perustuu tutkintojen lukumäärään ja tutkinnosta määrättyyn korvaukseen.

Tutkintojen lukumäärään perustuvaa koulutuskorvausta ei kuitenkaan suoriteta terveydenhuollon erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkäritutkinnosta eikä liikuntalääketieteen, työterveyshuollon ja yleislääketieteen erikoislääkärin tutkinnosta. Jos tällaista koulutusta annetaan yliopistollisessa sairaalassa, sitä ylläpitävälle kuntayhtymälle suoritetaan valtion varoista korvausta koulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin toteutuneiden koulutuskuukausien määrän perusteella.

Terveydenhuoltolaki sisältää myös säännökset siitä, miten koulutuksesta aiheutuneet kustannukset korvataan sekä perus- että erikoistumiskoulutuksen osalta muulle terveydenhuollon toimintayksikölle kuin yliopistolliselle sairaalalle.

Terveyden tutkimus

Yliopistotasoisen terveyden tutkimuksen rahoituksen osalta terveydenhuoltolaissa säädetään, että sosiaali- ja terveysministeriö määrittelee yhteistyössä erityisvastuualueiden tutkimustoimikuntien kanssa yliopistotasoisen terveyden tutkimuksen painoalueet ja tavoitteet nelivuotiskausittain. Yliopistotasoiseen terveyden tutkimukseen myönnetään valtion rahoitusta erityisvastuualueiden tutkimustoimikunnille, jotka päättävät tutkimusrahoituksen osoittamisesta tutkimushankkeille. Rahoitusta maksetaan erityisvastuualueiden tutkimustoimikunnille sosiaali- ja terveysministeriön neljäksi vuodeksi kerrallaan tekemän päätöksen mukaisesti. Ministeriön päätös perustuu tutkimustoiminnan painoalueiden ja tavoitteiden toteutumiseen sekä tutkimuksen laatuun, määrään ja tuloksellisuuteen edellisellä nelivuotiskaudella.

Erityisvastuualueen sairaanhoitopiirien kuntayhtymien on perustettava alueelleen yliopistotasoisen terveyden tutkimuksen tutkimustoimikunta, jossa on monitieteinen edustus erityisvastuualueen terveydenhuollon

toimintayksiköistä. Tutkimustoimikunta päättää tutkimusrahoituksen myöntämisestä alueellaan hakemusten perusteella. Terveydenhuollon toimintayksikköä ylläpitävä kunta, kuntayhtymä, valtion mielisairaala tai sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetty palvelujen tuottaja voivat hakea terveyden tutkimuksen rahoitusta.

Sosiaali- ja terveysministeriö asettaa valtakunnallisen asiantuntijoista koostuvan terveyden tutkimuksen arviointiryhmän. Arviointiryhmän tehtävänä on arvioida terveyden tutkimuksen laatua, määrää ja tuloksellisuutta sekä painoalueiden ja tavoitteiden saavuttamista kuluneella nelivuotiskaudella ja tehdä sosiaali- ja terveysministeriölle ehdotus yliopistotasoisen terveyden tutkimuksen rahoituksen jakamisesta erityisvastuualueille seuraavana nelivuotiskautena.

Kuntien kehittämishankkeille myönnettävä valtionavustus

Sosiaali- ja terveysministeriö voi myöntää kunnalle tai kuntayhtymälle hankeavustusta jäljempänä kohdassa 2. 9.2 tarkemmin käsiteltävän Kaste- ohjelman toteuttamiseksi valtion talousarvioon otetun määrärahan rajoissa. Valtionavustusta myönnetään enintään 75 prosenttia valtionavustukseen oikeuttavista kustannuksista. Hankerahoitukseen on käytettävissä yhteensä noin 70 miljoonaa euroa vuosina 2012 - 2015. Tarkempia säännöksiä valtionavustuksen jakamisen perusteista, valtionavustuksen hakemisesta, myöntämisestä ja maksamisesta, sekä valtionavustuksen käytön seurannasta, arvioinnista ja valvonnasta on annettu sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeiden valtionavustuksista annetulla valtioneuvoston asetuksella (183/2012).

Valtionavustuksen myöntämisen edellytyksenä on, että hanke toteuttaa Kaste-ohjelmassa asetettuja sosiaali- ja terveyspoliittisia tavoitteita. Hankkeella tulee olla kiinteä yhteys kunnalliseen sosiaali- ja terveydenhuoltoon ja siinä tulee ottaa huomioon tarvittava poikkihallinnollinen yhteistyö. Hankkeen on oltava sellainen, että sen voidaan arvioida olevan tuloksellinen ja laaja-alaisesti hyödynnettävä.

Hankkeiden arvioinnissa otetaan huomioon myös alueelliset kehittämistarpeet. Aluejohtoryhmät arvioivat valtionavustushakemukset ja antavat niistä lausunnon sosiaali- ja terveysministeriölle.

Sosiaali- ja terveydenhuollon hankerahoituksen linjaamiseksi sekä päällekkäisen rahoituksen välttämiseksi sosiaali- ja terveysministeriö koordinoi yhteistyössä eri rahoittajatahojen kanssa kunnille, kuntayhtymille, järjestöille ja yrityksille tarkoitettua sosiaali- ja terveydenhuollon hankerahoitusta. Koordinaatiota varten on perustettu erityinen työryhmä keväällä 2013.

2.9 Kehittämistoiminta ja -rakenteet

Kehittämistoiminta ja -rakenteet

Kunnan järjestämisvastuu

Sosiaalihuoltolain 13 §:n mukaan kunnan on sosiaalihuoltoon kuuluvina tehtävinä huolehdittava sosiaalihuoltoa ja muuta sosiaaliturvaa koskevan koulutus-, tutkimus-, kokeilu- ja kehittämistoiminnan järjestämisestä. Lain 52 §:n mukaan kunta ja sosiaalihuollon henkilökunnan koulutuksesta huolehtiva oppilaitos tai korkeakoulu voivat sopia sosiaalihuollon toimintayksiköiden käyttämisestä sosiaalihuollon koulutustoiminnan järjestämiseen. Kunta on oikeutettu saamaan edellä tarkoitetusta koulutustoiminnan järjestämisestä aiheutuvista välittömistä kustannuksista täyden korvauksen korkeakoululta taikka koulutuksesta huolehtivalta muulta viranomaiselta tai yhteisöltä. Korvausta määriteltäessä otetaan huomioon myös se välitön hyöty, jonka kunta saa koulutustoiminnan ohessa.

Terveydenhuoltolain 37 §:n mukaan terveyskeskuksen on huolehdittava asianmukaisella tavalla moniammatillisen tutkimus-, koulutus- ja kehittämistoiminnan järjestämisestä. Kunnan on osoitettava tähän riittävät voimavarat. Terveyskeskuksen on toimittava yhteistyössä sairaanhoitopiirin kuntayhtymän perusterveydenhuollon yksikön sekä muiden terveyskeskusten kanssa. Terveyskeskuksen on osallistuttava yhdessä perusterveydenhuollon yksikön kanssa kansalliseen perusterveydenhuollon kehittämiseen.

Sosiaalialan osaamiskeskukset

Sosiaalialan osaamiskeskukset tukevat alueellista sosiaalihuollon koulutus-, tutkimus-, kokeilu- ja kehittämistoimintaa. Sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta säädetään siitä annetussa laissa (1230/2001) ja asetuksessa (1411/2001). Toiminnan tarkoituksena on luoda ja ylläpitää koko maan kattava alueellinen yhteistyörakenne sosiaalialan perus- ja erityisosaamisen edistämiseksi, sekä sosiaalialan alueellista yhteistyötä edellyttävien erityisosaamista vaativien erityispalvelujen ja asiantuntijapalvelujen turvaamiseksi. Toiminnasta vastaavat alueelliset sosiaalialan osaamiskeskukset, joiden toimialueet kattavat kaikki kunnat. Ruotsinkielisen väestön tarpeita varten on lisäksi ruotsinkielinen osaamiskeskus.

Osaamiskeskuksen voivat muodostaa kunkin toimialueen kunnat ja kuntayhtymät yhdessä yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden sosiaali- ja terveysalan oppilaitosten, maakunnan liittojen, aluehallintovirastojen, järjestöjen ja yritysten sekä muiden sosiaali- ja terveysalalla toimivien eri tahojen kanssa. Osaamiskeskustoiminta ja osaamiskeskuksen hallinto järjestetään osaamiskeskuksen muodostavien edellä mainittujen tahojen keskinäisen sopimuksen mukaisesti.

Osaamiskeskustoiminnan tukemiseksi suoritetaan valtionavustusta. Valtionavustuksen yleisiä määräytymisperusteita ovat kunkin osaamiskeskuksen toimialueen asukasluku ja pinta-ala. Osaamiskeskukset rahoittavat toimintaansa lisäksi niillä maksuilla, joita ne saavat myymistään asiantuntijapalveluista.

Sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimii valtioneuvoston neljäksi vuodeksi kerrallaan asettama sosiaalialan osaamiskeskustoiminnan neuvottelukunta. Neuvottelukunnan tehtävänä on muodostaa osaamiskeskustoiminnan valtakunnalliset linjaukset, huolehtia kunkin osaamiskeskuksen toiminnan erityisistä painoalueista sopimisesta sekä muutoinkin yhteen sovittaa ja tukea osaamiskeskusten toimintaa. Neuvottelukunnan tulee myös lausuntoja antamalla tai muutoin ottaa kantaa periaatteellisesti tärkeisiin osaamiskeskustoimintaa tai osaamiskeskusten hallintoa koskeviin kysymyksiin sekä tehdä tarvittaessa ehdotuksia lainsäädännön kehittämiseksi.

Perusterveydenhuollon kehittämisyksiköt

Terveydenhuoltolain 35 §:n mukaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymässä on oltava perusterveydenhuollon yksikkö, jossa on moniammatillinen terveysalan asiantuntemus ja joka tukee alueen terveydenhuollon järjestämissuunnitelman laatimista. Yksikön keskeisenä tehtävänä on perusterveydenhuollossa tehtävän tieteellisen tutkimuksen sekä hoito- ja kuntoutusketjujen laatimisen ja alueellisen täydennyskoulutuksen koordinointi yhteistyössä eri tahojen kanssa. Perusterveydenhuollon yksikkö antaa asiantuntemusta ja sovittaa yhteen alueellaan perusterveydenhuollossa tehtävää tutkimusta, kehittämistä, hoito- ja kuntoutusketjujen laatimista, täydennyskoulutusta, ja huolehtii henkilöstötarpeen ennakoinnista sekä erikoissairaanhoidon, perusterveydenhuollon ja soveltuvin osin sosiaalitoimen yhteensovittamisesta. Tarkoituksena on myös, että yksikkö tekisi yhteistyötä sekä loisi pysyviä yhteistyökäytäntöjä oman alueensa sosiaalialan osaamiskeskuksen kanssa.

Sairaanhoitopiirin kuntayhtymän on terveydenhuoltolain 36 §:n mukaan tarjottava asiantuntemusta ja tukea kunnille järjestämällä koulutusta, kokoamalla hyvinvointi- ja terveysseurantatietoja sekä levittämällä kuntien käyttöön sairauksien ja ongelmien ehkäisyn näyttöön perustuvia toimintamalleja ja hyviä käytäntöjä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma (Kaste)

Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionavustuksesta annetun lain (733/1992) 5 §:n mukaan valtioneuvosto vahvistaa sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman (Kaste) joka neljäs vuosi. Uusi ohjelma vuosille 2012 - 2015 vahvistettiin 2.2.2012. Kaste-ohjelma on sosiaali- ja terveysministeriön lakisääteinen strateginen ohjausväline sosiaali- ja terveyspolitiikan johtamisessa. Ohjelmaa laadittaessa selvitetään uudistustarpeet ja asetetaan tavoitteet. Sen jälkeen halutut muutokset viedään läpi yh-

teistyössä sidosryhmien ja kentän toimijoiden, erityisesti kuntien kanssa.

Kaste- ohjelmaa voidaan tarkistaa vuosittain ohjelman tavoitteiden toteuttamista tukevien toimenpiteiden osalta, muutoin sitä voidaan muuttaa erityisestä syystä. Kaste-ohjelmassa voidaan asettaa myös sellaisia valtion sosiaali- ja terveydenhuollon keskus- ja aluehallintoon kohdistuvia ohjelman toteuttamista koskevia keskeisimpiä tavoitteita ja toimenpidesuosituksia, jotka ovat perusteltuja kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon tarkoituksenmukaisen toteuttamisen kannalta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman organisaatioon kuuluvat neljäksi vuodeksi kerrallaan valittavat valtakunnallinen sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunta, sen yhteydessä toimiva Kaste-ohjelman johtoryhmä, sekä sosiaali- ja terveydenhuollon alueelliset johtoryhmät. Niistä säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annetun lain (733/1992) 5 a §:ssä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunnasta ja alueellisista johtoryhmistä annetussa asetuksessa (913/2011).

Sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunnan tehtävänä on koota sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliset tavoitteet, huolehtia niiden toimeenpanosta, sekä toteuttaa valtakunnallisten ja alueellisten toimijoiden yhteistoimintaa. Kaste-ohjelman valtakunnallisen johtoryhmän tehtävänä on johtaa Kaste-ohjelman valmistelua sekä sen valtakunnallista ja alueellista toimeenpanoa. Johtoryhmän tulee muun muassa edistää keskushallinnon ja alueiden välistä yhteistyötä, käsitellä sosiaali- ja terveysjärjestöjen kanssa kansallisen kehittämisohjelman puitteissa tehtävän yhteistyön kysymyksiä sekä käsitellä ohjaus- ja valvontatoimenpiteiden kokonaisuutta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunnan tukena toimii viisi sosiaali- ja terveysministeriön asettamaa sosiaali- ja terveydenhuollon alueellista johtoryhmää. Kullakin aluejohtoryhmällä on oma toimialue. Toimialueet on muodostettu käyttäen sitä aluejakoa, jota on käytetty muodostettaessa erikoissairaanhoitolain (1062/1989) 9 §:ssä tarkoitettuja erityisvastuualueita. Aluejohtoryhmien tehtävänä on tukea alueellaan kansallisen kehittämisohjelman valmistelua sekä edistää ja seurata osaltaan ohjelman toteutumista. Johtoryhmät muun muassa laativat Kaste-ohjelman alueelliset toimeenpanosuunnitelmat, ja tekevät neuvottelukunnalle esityksiä toimenpiteistä, joilla voidaan edistää Kaste-ohjelman toimeenpanoa.

Alueelliset toimeenpanosuunnitelmat perustuvat alueen kehittämistarpeisiin ja kertovat, mitkä kansalliset tavoitteet ovat alueella keskeisimpiä, ja millä alueellisilla toimenpiteillä nämä tavoitteet saavutetaan. Alueellisissa toimeenpanosuunnitelmissa hyödynnetään muun muassa kuntien hyvinvointikertomuksia ja palvelustrategioita sekä terveydenhuollon järjestämissuunnitelmia ja maakuntien hyvinvointiohjelmia.

2.10 Opetus-, koulutus- ja tutkimustoiminta

Kunta ja sosiaalihuollon henkilökunnan koulutuksesta huolehtiva oppilaitos tai korkeakoulu voivat sosiaalihuoltolain 52 §:n mukaan sopia sosiaalihuollon toimintayksiköiden käyttämisestä sosiaalihuollon koulutustoiminnan järjestämiseen. Kunta on oikeutettu saamaan edellä tarkoitetusta koulutustoiminnan järjestämisestä aiheutuvista välittömistä kustannuksista täyden korvauksen korkeakoululta taikka koulutuksesta huolehtivalta muulta viranomaiselta tai yhteisöltä. Korvausta määriteltäessä otetaan huomioon myös se välitön hyöty, jonka kunta saa koulutustoiminnan ohessa.

Kunnilla on sosiaalihuoltolain 53 §:n mukaan lakisääteinen velvoite järjestää täydennyskoulutusta sosiaalihuollon henkilöstölle. Kunnan tulee huolehtia siitä, että sosiaalihuollon henkilöstö peruskoulutuksen pituudesta, työn vaativuudesta ja toimenkuvasta riippuen osallistuu riittävästi sille järjestettyyn täydennyskoulutukseen. Sosiaali- ja terveysministeriö on julkaissut kunnille suositukset sosiaalihuollon täydennyskoulutuksen järjestämisen tueksi (STM julkaisuja 2006:6).

Terveydenhuollon ammattihenkilöstön täydennyskoulutuksesta säädetään terveydenhuoltolain 5 §:ssä. Sen mukaan kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän on huoleh-

dittava siitä, että terveydenhuollon henkilöstö, mukaan lukien sen yksityisen palveluntuottajan palveluksessa oleva henkilöstö, jolta kunta tai kuntayhtymä hankkii palveluja, osallistuu riittävästi terveydenhuollon täydennyskoulutukseen. Täydennyskoulutuksen sisällössä on otettava huomioon henkilöstön peruskoulutuksen pituus, työn vaativuus ja tehtävien sisältö. Lisäksi terveydenhuollon täydennyskoulutuksesta on säännöksiä terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) sekä sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa terveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutuksesta (1194/2003). Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut lisäksi suositukset täydennyskoulutuksen toteuttamiseksi (STM:n oppaita 2004:3).

Terveydenhuoltolain mukaan terveyskeskuksen on huolehdittava asianmukaisella tavalla moniammatillisen tutkimus-, koulutus- ja kehittämistoiminnan järjestämisestä (37 §). Toimintayksikön johtamisessa on oltava moniammatillista asiantuntemusta, joka tukee laadukkaan ja turvallisen hoidon kokonaisuutta, eri ammattiryhmien yhteistyötä sekä hoito- ja toimintatapojen kehittämistä (4 §).

Sosiaalihuollon lainsäädännössä on myös säännöksiä johtamisesta ja moniammatillisen osaamisen hyödyntämisestä sosiaalihuoltoa toteutettaessa.

2.11 Ohjaus ja valvonta

Sosiaali- ja terveysministeriö

Sosiaali- ja terveysministeriön tehtäviin kuuluu sosiaali- ja terveydenhuollon yleinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta sosiaalihuoltolain, kansanterveyslain, erikoissairaanhoitolain, mielenterveyslain, kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain ja tartuntatautilain perusteella. Toimivalta koskee käytännössä kunnallista sosiaali- ja terveydenhuoltoa sekä valtion mielisairaaloita. Myös yksityisen terveydenhuollon ja yksityisten sosiaalipalvelujen yleinen ohjaus ja valvonta sekä terveydenhuollon ammattihenkilöiden yleinen ohjaus kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle.

Aluehallintovirastot

Aluehallintovirasto ohjaa ja valvoo sosiaalihuoltoa, kansanterveystyötä ja erikoissairaanhoitoa sekä yksityistä terveydenhuoltoa ja yksityisiä sosiaalipalveluja toimialueellaan.

Aluehallintovirastot edistävät aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009) mukaan alueellista yhdenvertaisuutta hoitamalla lainsäädännön toimeenpano-, ohjaus- ja valvontatehtäviä alueillaan. Aluehallintovirastot hoitavat niille erikseen säädettyjä tehtäviä sosiaali- ja terveydenhuollon, ympäristöterveydenhuollon, koulutus- ja muun sivistystoimen, oikeusturvan edistämisen ja toteuttamisen, ympäristönsuojelu- ja vesilainsäädännön alaan kuuluvien lupa- ja muiden hakemusasioiden, pelastustoimen, työsuojelun valvonnan ja kehittämisen, työssä käytettävien tuotteiden tuotevalvonnan sekä kuluttaja- ja kilpailuhallinnon toimialoilla. Niiden tehtävänä on lisäksi peruspalvelujen alueellisen saatavuuden arviointi, maistraattien ohjaus, valvonta ja kehittäminen, varautumisen yhteensovittaminen alueella ja siihen liittyvän yhteistoiminnan järjestäminen, valmiussuunnittelun yhteensovittaminen, alueellisten maanpuolustuskurssien järjestäminen, kuntien valmiussuunnittelun tukeminen, valmiusharjoitusten järjestäminen, alue- ja paikallishallinnon turvallisuussuunnittelun edistäminen, toimivaltaisten viranomaisten tukeminen ja niiden toiminnan yhteensovittaminen viranomaisten johtaessa turvallisuuteen liittyviä tilanteita alueella sekä poliisitoimen alueellinen viranomaisyhteistyö ja poliisitoimen varautumisen ja valmiussuunnittelun yhteensovittaminen. Aluehallintovirastolla voi olla myös muita erikseen säädettyjä tehtäviä.

Aluehallintovirastojen yleishallinnollinen ohjaus kuuluu valtiovarainministeriölle. Toiminnallisesta ohjauksesta vastaavat lisäksi omilla toimialoillaan oikeusministeriö, sisäasiainministeriö, valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, opetusministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, ympäristöministeriö sekä poliisihallitus tai sellainen keskushallinnon virasto, jonka tehtäväksi ohjaus on erikseen säädetty tai määrätty.

Sosiaali- ja terveydenhuollon erityislainsäädäntöön sisältyy noin 130 aluehallintovirastojen tehtäviä määrittävää säännöstä. Näihin tehtäviin liittyvä aluehallintovirastojen toiminnallinen ohjaus kuuluu edellä olevan perusteella sosiaali- ja terveysministeriölle. Lisäksi Valviran tehtäväksi on säädetty ohjata aluehallintovirastojen toimintaa niiden toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja ratkaisukäytäntöjen yhdenmukaistamiseksi terveydenhuollon ammattihenkilöiden ja sekä sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden ohjauksessa ja valvonnassa.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) on sosiaali- ja terveysministeriön alainen keskusvirasto, joka toimialana Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta annetun lain (669/2008) mukaan on edistää ohjauksen ja valvonnan keinoin oikeusturvan toteutumista ja palvelujen laatua sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä elinympäristön ja väestön terveysriskien hallintaa.

Viraston tehtävänä on huolehtia terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa, kansanterveyslaissa, työterveyshuoltolaissa (1383/2001), erikoissairaanhoitolaissa, terveydenhuoltolaissa, mielenterveyslaissa, yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa, tartuntatautilaissa, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetussa laissa (159/2007), sähköisestä lääkemääräyksestä annetussa laissa (61/2007), sosiaalihuoltolaissa, yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa (922/2011), kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa, terveydensuojelulaissa (763/1994), alkoholilaissa, tupakkalaissa, geenitekniikkalaissa (377/1995) ja terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista annetussa laissa (629/2010) sille säädetystä lupahallinnosta, ohjauksesta ja valvonnasta. Lisäksi sen tehtävänä on huolehtia raskauden keskeyttämistä, steriloimista, hedelmöityshoitoja, adoptiota, ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellistä käyttöä sekä lääketieteellistä tutkimusta koskevassa lainsäädännössä sille säädetyistä tehtävistä sekä muussa laissa tai asetuksessa sille säädetyistä tehtävistä. Virasto hoitaa lisäksi ne edellä tarkoitetun lainsäädännön nojalla sen toimialaan liittyvät tehtävät, jotka sosiaali- ja terveysministeriö sille määrää.

Valvira ohjaa sosiaali- ja terveysministeriön alaisena aluehallintovirastojen toimintaa niiden toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja ratkaisukäytäntöjen yhdenmukaistamiseksi sosiaalihuollon, kansanterveystyön, erikoissairaanhoidon ja yksityisen terveydenhuollon ja sosiaalipalvelujen ohjauksessa ja valvonnassa. Valviran ja aluehallintovirastojen työnjaosta ohjauksessa ja valvonnassa säädetään terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa, sosiaalihuoltolaissa, kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa, kansanterveyslaissa, erikoissairaanhoitolaissa, mielenterveyslaissa, tartuntatautilaissa, yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa ja yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa.

Valvira valvoo valtakunnallisena valvontaviranomaisena muun muassa terveydenhuollon ammattihenkilöitä heidän toimiessaan terveyden- ja sairaanhoidossa. Valvonnan ensisijaisena tarkoituksena on potilasturvallisuuden säilyttäminen ja edistäminen sekä terveyspalvelujen laadun varmistaminen.

Valviran ja aluehallintovirastojen työnjako ja toimivaltuudet ohjauksessa ja valvonnassa

Valvonnasta vastaavat ensisijaisesti aluehallintovirastot, kun taas Valvira käsittelee laissa erikseen määritellyt asiat. Valvira ohjaa ja valvoo sosiaalihuoltoa ja kansanterveystyötä erityisesti silloin, kun kysymyksessä on periaatteellisesti tärkeä tai laajakantoinen asia, usean aluehallintoviraston toimialuetta tai koko maata koskeva asia, asia, joka liittyy Valvirassa käsiteltävään muuhun valvonta-asiaan tai asia, jota aluehallintovirasto on esteellinen käsittelemään.

Sosiaalihuollon ja terveydenhuollon toimintayksiköiden valvonnalla tarkoitetaan lainsäädännössä määriteltyjen organisaatioiden asiakkaille tai potilaille järjestämän tai tuottaman sosiaalihuollon tai terveyden- ja sairaanhoidon valvontaa. Valvonta on luonteeltaan laillisuusvalvontaa ja sen ensisijainen tarkoitus on turvata, että toiminta täyttää

lainsäädännössä asetetut vaatimukset. Sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaviranomaisten suorittama valvonta on myös luonteeltaan organisaatioiden oman valvonnan toteutumista varmistavaa ja sitä edistävää. Organisaatio johtaa toimintaansa ja sillä itsellään on aina ensisijainen vastuu seurata ja valvoa vastuullaan olevaa toimintaa. Valvonta edistää myös kyseisessä organisaatiossa toimivien terveydenhuollon ammattihenkilöiden oikeusturvaa.

Valvonnalla ja siihen liittyvällä ohjauksella turvataan ja edistetään palvelujen laatua sekä asiakas ja potilasturvallisuutta. Tavoitteena on ehkäistä jo ennalta asiakas- ja potilasturvallisuutta vaarantavien olosuhteiden ja käytäntöjen syntymistä. Ohjauksesta voidaan käyttää myös ennakko- tai etukäteisvalvonnan nimitystä. Siihen sisältyvät muun muassa neuvonta, tiedottaminen, ohjaukselliset käynnit valvottavissa toimintayksiköissä ja kouluttamistoiminta. Hyvin toimivalla ohjauksella voidaan usein välttää valvontaviranomaisen tarve puuttua jälkikäteisen valvonnan tai velvoitteiden keinoin terveydenhuollon toimintayksikön toimintaan.

Aluehallintovirastojen ja Valviran organisaatiovalvonta voi käytännössä kohdistua esimerkiksi siihen, onko organisaatiolla riittävät laadunhallintaa sekä asiakas- ja potilasturvallisuutta varmistavat suunnitelmat ja toimintaohjeet, tai toisaalta siihen, ovatko annetut menettelytapa- ja toimintaohjeet lainsäädännössä asetetut vaatimukset täyttäviä. Valvonta voi kohdistua myös muun muassa organisaation lääkehoidon toteutuksen tai asiakas- ja potilastietojen käsittelyn asianmukaisuuteen, hoidon tai huollon saatavuuteen ja muihin asiakkaan tai potilaan oikeuksiin liittyviin kysymyksiin, asiakkaiden tai potilaiden tekemien muistutusten käsittelyn asianmukaisuuteen taikka esimerkiksi sosiaalihuollon henkilöstön kelpoisuuden ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammattipätevyyden varmistamiseen ja työnjakoon liittyviin kysymyksiin.

Valvonnan keinot ja seuraamukset

Valvira ja aluehallintovirastot voivat tarvittaessa tehdä tarkastuksia sosiaalipalvelun tuottajan ja terveydenhuollon itsenäisten ammatinharjoittajien ja toimintayksiköiden tiloihin. Tarkastuksista säädetään sosiaalihuoltolain 55 §:ssä, kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 75 §:ssä, kansanterveyslain 42 §:ssä, erikoissairaanhoitolain 51 §:ssä, mielenterveyslain 33 a §:ssä, yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain 17 §:ssä ja yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 17 §:ssä. Näiden säännösten mukaan toiminta sekä toiminnan järjestämisessä käytettävät toimintayksiköt ja toimitilat voidaan tarkastaa silloin, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy. Valvira voi lisäksi perustellusta syystä määrätä aluehallintoviraston tekemään tarkastuksen.

Silloin kun toiminnan järjestämisessä tai toteuttamisessa havaitaan asiakas- tai potilasturvallisuutta vaarantavia puutteita tai muita epäkohtia taikka toiminta on sitä koskevan lainsäädännön vastaista, Valvira tai aluehallintovirasto voi antaa määräyksen puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta. Tällaisen määräyksen noudattamiseksi voidaan asettaa sakon uhka tai uhka, että toiminta keskeytetään, taikka että toimintayksikön, sen osan tai laitteen käyttö kielletään. Toiminta voidaan myös määrätä keskeytettäväksi välittömästi taikka toimintayksikön, sen osan tai laitteen käyttö kieltää välittömästi, jos potilasturvallisuus sitä edellyttää. Yksityiselle sosiaalipalvelun tai terveydenhuollon palvelun tuottajalle myönnetty lupa voidaan myös peruuttaa osittain tai kokonaan, jos toiminnassa on olennaisesti rikottu lakia. Valvira tai aluehallintovirasto voi lievemmissä tapauksissa antaa toteamansa virheellisen menettelyn tai laiminlyönnin johdosta huomautuksen kyseisen toiminnan järjestäjä- tai toteuttajaorganisaatiolle tai toiminnasta vastuussa olevalle henkilölle taikka kiinnittää valvottavan huomiota toiminnan asianmukaiseen järjestämiseen ja hyvän hallintotavan noudattamiseen.

Valvonta-asiat voivat tulla vireille esimerkiksi asiakkaiden ja potilaiden tai heidän omaistensa ilmoitusten tai kanteluiden perusteella, muilta viranomaisilta saadun tiedon perusteella, apteekeilta, ammattihenkilöiden työnantajilta, esimiehiltä tai tuomioistuimilta saatujen ilmoitusten johdosta sekä eri viranomaisten lausuntopyyntöjen perusteella. Valvira ja aluehallintovirastot voivat ottaa asian

selvitettäväkseen myös omasta aloitteestaan. Kanteluiden osalta valvontaa koskeviin lakeihin sisältyvät säännökset, joiden mukaan Valvira ja aluehallintovirasto eivät tutki kantelua, joka koskee yli viisi vuotta vanhaa asiaa, ellei siihen ole erityistä syytä. Hallintolain muuttamiseksi tehdyssä esityksessä (HE 50/2013 vp) aikarajaksi on esitetty 2 vuotta.

Valviran ja aluehallintovirastojen käsittelemien terveydenhuollon valvonta-asioiden määrät ovat kasvaneet jatkuvasti. Valvirassa tuli vuonna 2012 vireille kaikkiaan 1247 terveydenhuollon valvonta-asiaa ja 114 sosiaalihuollon valvonta-asiaa

2.12 Pohjoismaiden sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmät

Pohjoismaiden terveydenhuoltojärjestelmät muutoksessa

Pohjoismaiden terveydenhuollossa palvelujen järjestämisvastuu on siirtymässä väestöltään suuremmille järjestäjätahoille, joiden taloudellinen kantokyky ja osaaminen ovat aiempaa parempia. Palvelujen järjestäminen ja tuottaminen eriytyvät ja palvelujen tuottajakunta laajenee ja monipuolistuu. Potilaiden asemaa ja hoidon asiakaslähtöisyyttä parannetaan lisäämällä asiakkaan valinnanvapautta. Läpinäkyvyyttä lisätään tuottamalla aiempaa enemmän vertailukelpoista tietoa palvelujen laadusta, saatavuudesta ja kustannusvaikuttavuudesta. Laadusta ja potilasturvallisuudesta on muodostumassa keskeinen kilpailutekijä.

Terveydenhuoltomenojen osuus bruttokansantuotteesta oli OECD:n raportoimien vuoden 2011 lukujen mukaan Tanskassa 10,9 %, Norjassa 9,3 %, Ruotsissa 9,5 % ja Suomessa 9,0 %. Terveyden-huollon kokonaiskustannuksista katettiin julkisin varoin Tanskassa 85,3 %, Norjassa 84,9 % ja Ruotsissa 81,6 %. Vastaava julkisen rahoituksen osuus oli Suomessa vertailumaita pienempi, 75,4 %.

Kansainvälisissä vertailuissa Pohjoismaat ovat terveydenhuollon vaikuttavuudessa kärkipäässä, etenkin jos mittareina käytetään yleisluontoisia terveysindikaattoreita kuten esimerkiksi eliniän ennustetta ja lapsikuolleisuutta. Jos tarkastelu kavennetaan terveiden elinvuosien odotteeseen, Suomi poikkeaa muista Pohjoismaista heikommalla terveysennusteella.

Pohjoismaisissa sairaaloiden tuottavuusvertailuissa Tanska, Norja ja Ruotsi ovat jääneet Suomen taakse. Eroja on selitetty muun muassa Suomen matalammilla henkilöstökustannuksilla, erilaisilla kustannusten laskentaperiaatteilla sekä mahdollisilla eroilla tutkimustoiminnassa. Siitä, eroavatko tuotetut sairaalapalvelut sisällöllisesti tai laadullisesti toisistaan, ei ole selkeää näyttöä.

Terveydenhuollon järjestämisvastuu on Pohjoismaissa perinteisesti ollut samoissa käsissä kuin vastuu palveluiden rahoituksesta ja suuri osa palvelutuotantoa. Suomessa pääasiallinen järjestämisvastuu on kunnilla ja Ruotsissa 20 maakäräjäalueella (landsting) tai näiden yhteenliittymällä (regioner). Tanskan rakenneuudistuksessa vuosina 2005–2007 terveydenhuollon järjestämisvastuu siirtyi 14 maakunnalta (amter) viidelle uudelle alueelliselle toimijalle (regioner). Rahoitusvastuu on eriytetty pääasiassa valtiolle, mutta pienemmässä määrin myös kunnille. Norjan perusterveydenhuollon uudistuksen (2001) ja sairaalauudistuksen (2002) seurauksena terveydenhuollon järjestämisvastuu on jaettu valtion ja kuntien kesken. Valtio rahoittaa ja järjestää erikoissairaanhoidon palvelut neljän alueellisen toimijan (Regionale Helseforetak) kautta. Kunnilla on perusterveydenhuollon palveluiden järjestämisvastuu. Näiden palveluiden rahoitus on jaettu kuntien ja valtion kesken.

Ruotsin terveydenhuoltojärjestelmä ei ole käynyt läpi samanlaisia rakenteellisia uudistuksia kuin Tanskan ja Norjan järjestelmät. Vaikka Ruotsissa terveyspalvelut tuotetaan jo nyt huomattavasti suuremmilla väestöpohjilla kuin Suomessa, aluetason uudistusta selviteltiin laajasti muutama vuosi sitten, ja siitä keskustellaan edelleen ajoittain. Samanaikaisesti väestöpohjaisessa ajattelussa on tapahtunut muutoksia vuonna 2010 voimaan tulleen perusterveydenhuollon valinnanvapausuudistuksen seurauksena. Uudistuksen levitessä erikoissairaanhoitoon muutosvaikutukset vahvistunevat entisestään.

Taulukko 2. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu Pohjoismaissa.

Maa	Ruotsi	Norja	Tanska	Suomi
Erikoissairaanhoito	20 maakäräjäaluetta (+ 1 kunta)	4 aluetta	5 aluetta	320 kuntaa (21 shp)
Perusterveydenhuolto	20 maakäräjäaluetta (+ 1 kunta)	428 kuntaa	5 aluetta	320 kuntaa
Sosiaalihuolto	290 kuntaa	428 kuntaa	98 kuntaa	320 kuntaa

Pohjoismaisessa vertailussa terveydenhuollon järjestämisvastuu on Suomessa hajautettu poikkeuksellisen monelle pienelle toimijalle. Tämä koskee erityisesti erikoissairaanhoidon palveluita. Suomen lisäksi Norjassa kunnat ovat järjestämisvastuussa perusterveydenhuollon palveluista. Kaikissa Pohjoismaissa kunnilla on keskeinen vastuu sosiaalipalveluiden järjestämisestä. Kuntakoko Tanskassa ja Ruotsissa on kuitenkin merkittävästi suurempi kuin Suomessa.

Tanska

Tanskassa toteutettiin vuosina 2005–2007 terveydenhuoltojärjestelmän perusteellinen rakenneuudistus, jonka seurauksena terveydenhuollon pääasiallinen järjestämisvastuu siirtyi 14 maakunnalta (amter) viidelle alueelliselle toimijalle (regioner). Vaikka näillä on alueellisesti valittu poliittinen johto, niillä ei ole verotusoikeutta, ja terveydenhuollon rahoituksesta vastaa suurimmaksi osaksi valtio.

Tanskan viisi aluetta ovat järjestämisvastuussa sekä perusterveydenhuollosta että erikoissairaanhoidosta ja psykiatrisesta sairaanhoidosta. Alueet huolehtivat myös aikuisten hammashoidosta ja fysioterapiasta. Kuntien tehtäviin kuuluu ehkäisevä hoito, terveyden edistäminen, lasten hammashoito, kouluterveydenhuolto ja kotisairaanhoito. Myös kroonisten sairauksien komplikaatioiden ehkäisy katsotaan osittain kuntien tehtäväksi. Kuntoutuksesta huolehtivat pääasiassa kunnat. Vaativasta kuntoutuksesta vastaavat kuitenkin alueet.

Keskeinen strategia kuntien vahvistamiseksi oli suurentaa kuntien koko vähintään 30 000 asukkaaseen tai vaihtoehtoisesti yhteistoiminnan luominen naapurikuntien välillä. Kuntien yhdistyminen käynnistyikin vuonna 2006 hyvin nopeasti, ja kuntien lukumäärä laski 275:stä 98:aan. Yksittäisen kunnan keskimääräinen asukasluku on tällä hetkellä noin 55 000.

Perusterveydenhuolto säilyi olennaisimmilta piirteiltään ennallaan, mutta joitakin muutoksia tehtiin. Tanska on jo pitkään soveltanut perusterveydenhuollon mallia, jossa lääkärit toimivat yksityisinä ammatinharjoittajina. Uudistuksen jälkeen ammatinharjoittajat tekevät sopimuksensa viiden alueellisen toimijan kanssa. Kuntien vastuulla on terveyden ylläpitämiseksi tarjottavat palvelut niin yksilö- kuin väestötasollakin sekä kuntoutuspalvelut. Näitä tarkoituksia varten kuntien odotetaan ylläpitävän ”terveyskeskuksia” (sundhedscentra), joissa siis keskitytään terveyden edistämiseen ja ylläpitoon sekä kuntoutukseen ja sairauksien (tai kroonikoilla niiden komplikaatioiden) ehkäisemiseen.

Aluehallinnon uudistuksen yhteydessä tehtiin merkittäviä periaatteellisia muutoksia rahoitusjärjestelmään ja verotukseen. Syntyneille viidelle alueelle ei annettu itsenäistä verotusoikeutta, vaan alueiden toiminnan rahoittavat valtio ja kunnat. Alueet saavat budjetistaan noin 80 prosenttia valtiolta ja 20 prosenttia kunnilta. Myös jälkimmäiset 20 prosenttia ovat alun perin valtion budjetista

kunnille osoitettuja varoja. Suorasta valtion rahoituksesta suurin osa lasketaan kunkin alueen väestöpohjan perusteella, kun taas pienempi osa tulee aktiviteettisidonnaisesta korvauksesta.

Kuntien rahoitusosuus alueen menoista voi vaihdella sen mukaan, miten paljon kunkin kunnan asukkaat kuormittavat erikoissairaanhoidon vuodepaikkoja. Järjestelmässä kunnat velvoitetaan erikoissairaanhoidon osarahoitukseen, jotta niillä olisi selkeä motivaatio pitää väestönsä niin terveenä kuin mahdollista. Kuntien ja perusterveydenhuollon mahdollisuudet vaikuttaa erikoissairaanhoidon palvelujen tarpeeseen lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä eivät kuitenkaan ole kiistattomat.

Kokonaisuudistuksesta odotettuja säästöjä ei ole vielä pystytty osoittamaan. Keväällä 2013 julkaistussa seurantaraportissa todettiin tarve muokata terveydenhuollon korvausjärjestelmää siten, että se tukee paremmin integroituja palveluita. Sopimuskäytäntöjä alueiden ja kuntien sekä ammatinharjoittajien välillä ehdotettiin uudistettaviksi. Lisäksi ehdotettiin muun muassa perusterveydenhuollon ammatinharjoittajien tarkempaa seurantaa ja laajempaa laatuindikaattorien käyttöä. Lainsäädännön muutokset tulivat voimaan alkusyksyllä 2013.

Tanskassa on tehty myös näkyviä erikoissairaanhoidon uudistuspäätöksiä. Erityistä osaamista vaativat toiminnot on päätetty keskittää kansallisesti harvempiin ja suurempiin yksiköihin. Valtio on varannut huomattavan määrärahan (noin 5,4 mrd EUR) vanhojen sairaaloiden muuttamiseksi moderneiksi niin sanotuksi supersairaaloiksi. Päätökset supersairaaloiden alueellisesta sijoittamisesta on tehty.

Norja

Norjassa toteutettiin vuosina 2001–2002 kaksi mittavaa uudistusta. Norjan listalääkärimalli (Fastlegeordningen) koski perusterveydenhuollon lääkäripalvelujen rahoitus- ja järjestämisvastuuta. Norjan sairaalareformi (Sykehusreform, Helseforetaksloven) käsitti maan erikoissairaanhoidon valtiollistamisen.

Perusterveydenhuollon uudistuksen päämääriksi määriteltiin lääkäripalvelujen parempi ja tasaisempi laatu, saatavuus ja jatkuvuus sekä potilaan valinnanvapauden lisääminen ja aseman vahvistaminen. Maan lääkäriresurssien tarkoituksenmukaisempi käyttö mainittiin myös eräänä keskeisenä päämääränä. Norjan kunnat saivat velvollisuudekseen järjestää perusterveydenhuollon lääkäripalvelut sopimuksin yksityisten ammatinharjoittajien kanssa. Aiemmin lääkärit olivat olleet julkisen työnantajan, läänin (fylken) palveluksessa, mutta siirtyivät uudistuksen myötä ammatinharjoittajiksi.

Vuoden 2002 sairaalauudistuksessa somaattisen ja psykiatrisen erikoissairaanhoidon rahoitus- ja järjestämisvastuu siirtyi Norjan lääneiltä (fylken) valtiolle. Uudistuksen yhteydessä Norja jaettiin viiteen – sittemmin vuonna 2007 neljään – alueeseen, joilla vastuuta kantavat valtion alueelliset toimijat (Regionale Helseforetak). Nämä ovat vastuussa siitä, että kunkin alueen väestö saa tarvitsemansa erikoissairaanhoidon palvelut. Sairaalat ovat alueellisten toimijoiden ”tytäryhtiöitä” (Lokale Helseforetak), joihin kuhunkin voi kuulua yksi tai useampia sairaaloita.

Alueelliset toimijat saivat periaatteessa suuren vapauden järjestää vastuullaan olevat palvelut, mutta valtio omistajana pidätti itsellään mahdollisuudet ohjata niiden toimintaa paitsi lainsäädännön ja budjetin välityksellä myös erilaisin ohjausdokumentein sekä hallitusvaikuttajien kautta. Valtion rahoituksen jakamisessa alueille oli etenkin aluksi ongelmia sopivien ja oikeudenmukaisten laskentaperusteiden määrittelyssä. Rahoitus koostuu väestöpohjaisesta kapitaatiokorvauksesta ja suoritepohjaisesta korvauksesta. Somaattisesta erikoissairaanhoidosta noin 40 prosenttia korvataan suoriteperusteisesti. Psykiatrinen hoito korvataan pääasiallisesti kapitaatiopohjaisesti. Vaikka sairaaloilla on itsenäinen vastuu henkilöstöstä, toiminnasta ja taloudesta ja ne voivat periaatteessa tehdä suuriakin taloudellisia ratkaisuja, ne eivät kuitenkaan voi mennä konkurssiin.

Sairaalauudistuksen tultua voimaan erikoissairaanhoidon menot kasvoivat ensimmäisinä vuosina Norjassa noin kolmen prosentin vuosivauhtia. Samanaikaisesti sairaalahoitojaksot, päiväkirurgia mukaan luettuna, lisääntyivät yli neljä prosenttia vuodessa, mi-

kä viittasi erikoissairaanhoidon tuottavuuden paranemiseen. Palveluiden saatavuus parani ja jonot lyhenivät. Saatavuudessa olleet alueelliset erot entisten 19 läänin välillä pienenivät uusien alueiden rajojen sisällä, mutta eivät tasoittuneet yhtä olennaisesti alueiden välillä. Syntyneessä kaksitahoisessa järjestelmässä, jossa valtio järjestää erikoissairaanhoidon ja kunnat perusterveydenhuollon, havaittiin vähitellen ongelmia. Tämän seurauksena lähdettiin valmistelemaan seuraavaa lainsäädäntöpohjaista uudistusta, yhteistoimintareformia (Samhandlingsreform), joka tuli voimaan vuoden 2012 alusta.

Ruotsi

Ruotsin terveydenhuoltolain mukaan terveydenhuollon pääasiallinen rahoitus- ja järjestämisvastuu on 20 maakäräjällä tai niihin verrannollisella alueella, joiden väestöpohja vaihtelee vajaan 200 000 ja 2 000 000 asukkaan välillä. Lisäksi palveluiden järjestäjänä toimii Gotlannin kunta (asukasmäärä 57 000). Kukin maakäräjä- tai aluehallinto vastaa sekä perusterveydenhuollon että erikoissairaanhoidon järjestämisestä suun terveydenhoito mukaan lukien. Kuntien vastuulla ovat muun muassa kouluterveydenhuolto ja kotisairaanhoito sekä sosiaalitoimi kokonaisuudessaan. Kunnat järjestävät vanhustenhuollon ja palveluasumisen, mutta eivät itsenäisesti järjestä vanhusten lääkäripalveluja, vaan niistä tulee sopia maakäräjien kanssa.

Ruotsin maakäräjien asema on varsin itsenäinen. Suhteellinen autonomia perustuu, paitsi terveydenhuoltolakiin, perustuslain (Regeringsformen) ja kunnallislain (Kommunallag) säädöksiin kunnallisesta itsemääräämisoikeudesta (kommunal självstyrelse). Näiden säädösten piiriin kuuluvat siis sekä Ruotsin kunnat että maakäräjät. EU:n subsidiariteettiperiaatteen mukaan päätöksenteon tulee tapahtua lähellä kansalaista ja tämän lainsäädännön katsotaan tukevan kunnallisen itsemääräämisoikeuden periaatetta.

Maakäräjillä samoin kuin kunnilla on itsenäinen verotusoikeus. Maakäräjävero veronmaksajille on keskimäärin 10 prosenttia ja kunnallisvero noin 20 prosenttia. Ruotsissa on käytössä tasausjärjestelmä, jonka perusteella rikkaammat alueet tukevat köyhempien alueiden taloutta. Maakäräjien päätehtävänä on vastata alueensa terveydenhuollon järjestämisestä. Toimintakuluista yli 90 prosenttia menee terveydenhuollon kustannuksiin. Toiminta rahoitetaan maakäräjäverolla, valtion avustuksilla sekä pienessä määrin asiakasmaksuilla. Maakäräjille maksetuista valtionavustuksista osa on väestöpohjaan suhteutettua ja kapitaatioperusteista, suurin yksittäinen avustussumma perustuu lääkekustannusten korvauksiin. Viime vuosina valtionosuuksista kasvava osa on määritelty suoriteperusteiseksi, mikä heijastelee valtion lisääntynyttä tarvetta ohjata hajautettua järjestelmää kohti tasaisempaa laatua ja saatavuutta.

Aiemmin maakäräjät tuottivat itse suurimman osan järjestämisvastuullaan olevista palveluista, mutta ulkopuolisten tuottajien osuus on viime vuosikymmeninä jatkuvasti kasvanut niin erikoissairaanhoidossa kuin perusterveydenhuollossa. Tuottajakunnan monipuolistumisen taustalla oli aluksi erityyppisten tuottajien väliseen kilpailuun liitetyt positiiviset odotukset tuotantokustannusten, hinnan ja laadun suhteen. Sittemmin paljon poliittista keskustelua herättäneet ongelmat palveluiden saatavuudessa sekä pyrkimys vahvistaa potilaiden asemaa ja lisätä kansalaisten valinnanvapautta ovat tukeneet kehityskulkua, jossa markkinat on avattu myös yksityisille ja kolmannen sektorin tuottajille.

Monilla maakäräjäalueilla on jo 1980-luvulta lähtien kokemusta tilaaja-tuottajamallien soveltamisesta etenkin erikoissairaanhoidossa. Tämän seurauksena myös palveluiden tuotteistaminen ja erilaisille periaatteille rakennettujen korvausmenettelyjen kehittäminen ovat varsin pitkällä. Monet maakäräjistä ovat täysin eriyttäneet tilaaja- ja tuottajatoiminnot toisistaan. Tilaajan roolia on pyritty aktiivisesti kehittämään ja vahvistamaan ja siihen kuuluu myös rahoitusvastuu, vastuu hoidon riittävyydestä sekä aktiivinen seuranta. Tukholman alueella 30 prosenttia toiminnasta on ulkopuolisen tahon vastuulla, ja terveyskeskuksista lähes 60 prosenttia on yksityisiä. Potilaiden valinnanvapauden piiriin kuuluvien palvelujen valikoimaa pyritään laajentamaan yhä useammille hoidon alueille. Hoitoa tarjoavien tahojen hyväksymismenettely (auktorisointi) perustui

aluksi suhteellisen yksinkertaisiin kriteereihin, mutta etenkin laatuvaatimuksia on jatkuvasti tarkennettu.

Ruotsin terveyspolitiikan keskiössä on viime vuosina ollut vuoden 2010 alusta lakisääteisesti voimaan tullut perusterveydenhuollon valinnanvapausuudistus. Valinnanvapauslainsäädäntö edellyttää, että maakäräjäalueet hyväksyvät perusterveydenhuollon tuottajat neutraalilla hyväksymismenettelyllä, jonka jälkeen potilaat voivat valita palvelujen tuottajista itselleen sopivimman. Raha seuraa potilasta hänen valitsemalleen tuottajalle, ja korvaukset ovat kaikille tuottajille samat. Lainsäädäntö mahdollistaa vastaavien valinnanvapausjärjestelmien käytön myös erikoissairaanhoidossa ja sosiaalipalveluissa, mutta näissä menettely ei ole pakollista.

Palveluiden integraation ongelmat

Jokaisella pohjoismaisella rahoitus- ja järjestämismallilla on omat integraatioongelmansa – joko erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon tai perusterveydenhuollon ja sosiaalipalvelujen välillä. Erityisesti monisairaat vanhukset sekä mielenterveyspotilaat ja päihdeongelmaiset ovat ryhmiä, joiden kohdalla palveluiden puutteellinen integraatio on aiheuttanut suuria ongelmia. Myös terveyden edistämisen integroiminen muuhun toimintaan on ollut haasteellista.

Norjassa ja Tanskassa ongelmana on ollut terveyden edistämisen, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon eriytyminen kaksitahoisen rahoitus- ja järjestämisvastuun seurauksena. Tilanteen korjaamiseksi Norjassa tuli vuoden 2012 alusta voimaan laaja lainsäädäntöpohjainen uudistus, yhteistoimintareformi (Samhandlingsreform). Uudistus sisälsi muutoksia kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöön sekä Norjan kansanterveyslakiin. Näillä pyritään parantamaan terveydenhuollon toimivuutta lisäämällä kuntien koordinaatiovastuuta ja kehittämällä perusterveydenhuollon yhteistyötä niin sosiaalipalveluiden kuin erikoissairaanhoidon suuntaan. Yhteistoiminnan pohjaksi kuntien ja alueellisten toimijoiden tuli tehdä erityiset yhteistyösopimukset. Kunnille annettiin uudistuksessa myös valtion lisärahoitusta ja samalla osarahoitusvastuu erikoissairaanhoidon käytöstä. Uudistuksen varhaiset seurantatulokset olivat lupaavia. Vaikka sairaalasta kotiutuksen viivästysmaksujärjestelmä valmistui myöhässä, kotiutusta odottavien potilaiden määrä laski puolessa vuodessa lähes puoleen. Uudistusta seurataan nyt Norjan Tiedeneuvoston tutkimusohjelmassa.

Tanskassa vanhusten palveluiden järjestämiseen on viime aikoina kiinnitetty huomiota. Vastuujärjestäjänä toimii paikallistaso eli kunnat. Kunnat määrittelevät vanhusten palvelujen tarpeen yksilöllisesti. Vanhustenhoidon laatua on pyritty parantamaan ja korostettu hoidon yksilöllisen tarpeen arviointia. Keskeisenä tavoitteena on myös sairaanhoidon ja kotihoidon yhteistyön kehittäminen, jotta vanhusten kotiuttaminen sairaalahoidosta sujuisi entistä paremmin.

Perusterveydenhuollon osalta suurta keskustelua on herättänyt ammatinharjoittajalääkäreihin kohdistuvat sopimusmenettelyt ja niiden ehdot. Alueiden kanssa sopimussuhteessa olleita ammatinharjoittajia on pyritty käyttämään myös (kuntien) terveyden edistämisessä, kuntoutuksessa ja vanhustenhoidossa. Toiminnan ehdoista ja korvauksista on jouduttu pitkään etsimään yksimielisyyttä.

Ruotsin terveydenhuoltojärjestelmän mahdollinen vahvuus on siinä, että sekä perusterveydenhuollon että erikoissairaanhoidon palvelut ovat saman päämiehen, maakäräjien, rahoitus- ja järjestämisvastuulla. Ruotsin järjestelmäratkaisujen heikkoudeksi taas voidaan lukea palveluiden puutteellinen integraatio kuntien vastuulla olevan sosiaalitoimen ja maakäräjien terveydenhuollon välillä. Tämä on suoraa seurausta siitä, että rahoitus- ja järjestämisvastuu ovat eri päämiehillä – kunnilla ja maakäräjillä. Integraatioongelmat on tiedostettu vuosikymmeniä, ja ne koskevat Ruotsissakin erityisesti vanhusten hoivaa ja hoitoa sekä mielenterveys- ja päihdeongelmaisten palveluita. Ongelmia ei kuitenkaan ole koettu niin suuriksi, että Ruotsissa olisi vakavasti keskusteltu rahoitus- ja järjestämisvastuun siirtämisestä yhdelle ja samalle järjestäjätaholle. Siirryttäessä valinnanvapausjärjestelmiin terveydenhuollossa pyritään palvelujen korvausmenettelyjä samalla kehittämään niin, että ne tukisivat

mahdollisimman hyvin toimivia palveluketjuja.

Kansallinen ohjaus hajautetuissa järjestelmissä

Rakenneuudistuksien viipyessä Ruotsissa maan terveydenhuollon puutteita on pyritty kompensoimaan vahvistetulla valtion ohjauksella. Esimerkkejä valtion ohjauksen vahvistumisesta ovat kansalliset toimintasuunnitelmat ja -ohjeet sekä hoitoprosessien ja saavutettujen hoitotulosten avoimet tilastovertailut (benchmarking) maakäräjäalueiden ja sairaaloiden välillä. Valtio myös tukee ja ohjaa maakäräjien toimintaa erilaisin

korvamerkityin valtionavuin (”stimulanspengar”). Valtio on osoittanut kohdennettuja varoja hoitojonojen purkuun, kirjoitettujen sairaslomien vähentämiseen, vanhustenhuoltoon ja kuntoutukseen. Myös potilasturvallisuuden edistämiseksi jaetaan suoriteperusteista lisärahoitusta. Järjestelmän kehittämisen ja ohjaamisen sekä kansalaisten aseman vahvistamisen katsotaan edellyttävän kattavaa kansallista vertailutietoa palveluiden laadusta ja vaikuttavuudesta. Tämän pohjaksi Ruotsissa on 1970-luvulta lähtien kehitetty järjestelmällistä hoidon laadun seurantaa kansallisten laaturekisterien tuella. Tällä hetkellä maassa toimii noin sata eri potilasryhmien hoidon seurantaan tarkoitettua rekisteriä. Keskeisessä asemassa rekisterien kehittämisessä ovat olleet maan erikoislääkäriyhdistykset.

Maakäräjäalueiden ja sairaaloiden välisen avoimen vertailutiedon (Öppna Jämförelser) tuottamisesta vastaavat yhteistyössä Sosiaalihallitus ja Ruotsin kunta- ja maakäräjäliitto (SKL). Myös muut tahot, kuten yksityiset palvelutuottajat (Vårdföretagarna) ja lääketeollisuusyhdistys (LIF), ovat tukeneet vertailutietojen keräämistä, analysointia ja raportointia. Hoidon kehittämisen ja ohjauksen keskeinen strategia on benchmarking-tyyppinen vertailu ja nyttemmin myös suoritepohjaiset laatubonukset. Näihin verrattuna valvonnan ja erilaisten rangaistusmenettelyjen merkitystä pidetään rajallisena. Vuoden 2011 alusta toimintansa aloitti uusi valtion laitos (Vårdanalys), joka tähtää erityisesti potilaiden, asiakkaiden ja veronmaksajien tietotarpeiden tyydyttämiseen. Tältä pohjalta pyritään mahdollistamaan kuluttajien valintojen – ja tätä kautta myös rahoituksen – kohdistuminen hyvälaatuisiin palveluihin.

Terveydenhuollon kehittäminen keskittyy Ruotsissa potilaan valinnanvapauteen liittyvien kysymysten lisäksi hoitotuloksiin ja hoidon laatuun. Kansallisen syöpästrategiakomitean mietinnön pohjalta syövän hoitoa on ryhdytty keskittämään alueellisiin keskuksiin. Suuremmissa yksiköissä annetun hoidon uskotaan parantavan hoidon laatua, tasoittavan eriarvoisuutta eri alueiden väestön välillä ja kohdistavan resursseja optimaalisemmin. Jatkossa myös osan muusta erikoissairaanhoidosta arvellaan seuraavan perässä.

Valtio on puuttunut sosiaali- ja terveydenhuollon välisiin integraatio-ongelmiin muun muassa uudistamalla valvontaviranomaisten toimintaa. Vuoden 2010 alusta lääninhallitusten sosiaalilainsäädäntöön pohjautuva sosiaalitoimen valvonta siirrettiin Sosiaalihallitukselle, jolla oli jo ennestään vastuu terveydenhuollon valvonnasta.

Ruotsin sosiaali- ja terveydenhuollossa toimii monia eri viranomaisia, joiden välinen työnjako ei aina ole selkeä (esim. Sosiaalihallituksen, Lääkeviraston ja SBU:n teknologian arvioinnit ja hoitosuositukset). Lisäksi yhdellä ja samalla taholla (esimerkiksi Sosiaalihallitus), on voinut olla monia eri vastuita ja toimintoja – normitus, kehittäminen, seuranta, arviointi, valvonta. Tämän on katsottu voivan johtaa viranomaistoiminnassa vaikeasti määriteltäviin jääviystilanteisiin. Tätä taustaa vasten hallitus teetti selvityksen eri viranomaistahojen tehtävistä ja toiminnasta terveydenhuollossa.

Selvitystyön tuloksena valmistui vuonna 2012 ehdotus valtionhallinnon rakenteiden huomattavaksi yksinkertaistamiseksi (”Gör det enklare”). Ehdotuksen mukaan 10 aiempaa viranomaistahoa tulisi yhdistää perustehtävänsä luonteen mukaan neljäksi tahoksi; tieto-ohjaus-, valvonta-, infrastruktuuri- ja niin sanottu strategiaviranomainen. Ehdotusta ei ole lähdetty toteuttamaan kokonaisuudessaan, mutta se on johtanut muun muassa aiemman kansanterveyslaitoksen (Folkhälsoinstitutet) ja tartuntatautiviranomaisen

(Smittskyddsinstitutet) yhdistämiseen. Tehtävien erilaisen luonteen takia taas sosiaali- ja terveydenhuollon valvonta erotettiin kesällä 2013 sosiaalihallituksen muusta toiminnasta omaksi laitoksekseen (Inspektionen för vård och omsorg, IVO).

Myös Tanskassa seuranta-, arviointi- ja raportointijärjestelmien kehittäminen on nähty tarpeelliseksi kansallisen kehittämisen ja ohjauksen näkökulmasta. Vastuu terveyspalvelujen seurannasta on Tanskassa jakaantunut terveydenhuollon eri tasojen välille. Kansallisella tasolla sosiaalihallitus (Sundhedsstyrelsen) on vastuussa muun muassa potilasrekisterin ja drg (diagnosis-related group) -luokituksen ylläpidosta. Tanskan viisi aluetta kantavat vastuuta kansallisista laaturekistereistä ja potilaskyselyistä, vaikka valtiovalta vastaa rahoituksesta.

Hoidon laatua kuvaavia tietoja kehitetään ja käytetään hyväksi muun muassa Tanskan kansallisessa indikaattoriprojektissa ja kansalaisinformaation levittämiseen tarkoitetussa verkkopalvelussa (Sundhedskvalitet). Terveydenhuollon laatu- ja akkreditointi- instituutti IKAS (Institut for Kvalitet og Akkreditering i Sundhedsvæsenet) on vastuussa Tanskan terveydenhuollon laatujärjestelmästä (Den Danske Kvalitesmodel) ja määrittelee laatukriteerejä ja -standardeja akkreditoinnin pohjaksi.

Terveydenhuollon laadun ja vaikuttavuuden kansallista seurantaa ja ohjausta on kehitetty myös Norjassa. Kansallinen laaturekisteritoiminta ei ole yhtä pitkällä kuin Tanskassa ja Ruotsissa, mutta kymmenen viime vuoden aikana toimintansa on aloittanut kymmenkunta rekisteriä. Uusien rekisterien perustamista ja olemassa olevien tietojen hyödyntämistä varten Tromssassa sijaitseva rekisterikeskus, Senter for klinisk dokumentasjon og evaluering, SKDE, sai vuonna 2009 tehtäväkseen koordinoida laaturekisteritoimintaa. Valtio on jo aiemmin investoinut informaatio-ohjaukseen vuonna 2004 toimintansa aloittaneen kansallisen osaamiskeskuksen (Nasjonalt Kunnsskapssenter for Helsetjenesten) kautta. Keskus vaikuttaa erityisesti terveydenhuollon ammattihenkilöstölle suunnatun tiedon välityksellä.

Voidaankin ajatella, että Norjan keskitetyssä valtiollisessa erikoissairaanhoidossa alueelliset ja sairaalakohtaiset vaihtelut palveluiden saatavuudessa ja laadussa ovat helpommin hallittavia kuin esimerkiksi Tanskan ja Ruotsin järjestelmissä. Sikäli kuin suurta vaihtelua esiintyy, valtiolla on paremmat mahdollisuudet puuttua palvelutuotantoon kuin hajautetummissa järjestelmissä. Vastaavasti voidaan ajatella, että kansainvälisesti katsoen poikkeuksellisen pirstaleisessa suomalaisessa terveydenhuoltojärjestelmässä on varsin suuri tarve luoda yhtenäinen kansallinen seuranta ja tähän pohjautuva ohjaus, jotta kohtuuttomilta eroilta palveluiden saatavuudessa ja laadussa vältyttäisiin.

2.13 Nykytilan arviointi

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenne

Vuoden 2013 alusta Manner-Suomessa on 304 kuntaa, jotka ovat vastuussa julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä ja rahoittamisesta väestölleen. Vastuun kantavien väestöjen keskimääräinen koko on 15 500 asukasta ja mediaanikunta on kooltaan 6 000 asukasta. 1990-luvun alun uudistuksessa toteutettu desentralisaatio, joka yhtäältä sopeutti palvelujärjestelmän paikallisiin oloihin ja kunnan kokonaisuuteen ja selkeytti taloudellisen vastuun kantamista, aiheuttaa toisaalta vakavia ongelmia järjestelmän ohjattavuudelle, palvelujen tasalaatuisuudelle ja kustannusten hallittavuudelle.

Osittaisuudistuksin toteutetun hajanaisen lainsäädännön ja monikanavaisen rahoitusjärjestelmän seurauksena järjestämisvastuu on osittain epäselvä ja osaoptimointi rahoitusvastuun siirtämiseksi järjestelmän osalta toiselle aiheuttaa palvelujen pirstaloitumista ja kokonaisvastuun hämäryyttä. Esimerkiksi työkyvyttömyyden kustannukset ennen hoitoa ja sen jälkeen kohdentuvat eri taholle kuin hoidon kustannukset. Työterveyshuollon kehittyminen lisää palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta työssä käyvälle väestölle ja lisää näin työssä käyvien ja työelämän ulkopuolella olevien eroja mahdollisuuksissa käyttää palveluja. Suomessa on myös kuntia laajempia maantieteellisiä alueita, joiden on vaikea saada palvelujaan rahoitettua ja järjestettyä.

Pirstaleinen organisaatiokenttä vaikeuttaa johtamista. Pääsääntöisesti puitetyyppiseen normiohjaukseen ja korvamerkitsemättömään resurssiohjaukseen sekä näitä täydentävään informaatio-ohjaukseen perustuva kansallisen tason ohjaus ei riittävällä tavalla turvaa yhdenvertaisia palveluja nykyisen kaltaisessa palvelurakenteessa. Sosiaali- ja terveydenhuollon päätösten eriluonteisuus hankaloittaa kokonaisuuden ohjausta erityisesti yhteisten asiakasryhmien palveluissa. Asiakkaan oikeuksiin kohdistuvaa ohjausta on vain vähän ja osassa palveluja se on hyvin kapea-alaista.

Pirstaleinen järjestäjäkenttä monikanavaisine rahoitusjärjestelmineen ja heikkoine ohjausmahdollisuuksineen on johtanut vahvempien ja paremmin edellytyksin toimivien palvelujärjestelmän osien kehittymiseen muita voimakkaammin. Tämä on merkinnyt sitä, että väestöryhmien erot terveyspalvelujen käytössä ovat lisääntyneet ja terveyserot ovat kasvaneet. Samaa kehitystä tukevat vielä alueelliset ongelmat maan eri osissa. Tilanteeseen on kiinnitetty huomiota useissa kansainvälisissä arvioissa. Terveyserojen kasvusta seuraa väestön hyvinvoinnin eriarvoistumista ja tuloerojen kasvua. Sosiaalihuollon palveluille kehittyy suurinta tarvetta sellaisille maantieteellisille ja toiminnan alueille, joille asiantuntijoiden saaminen on hankalaa. Esimerkiksi sosiaalityöntekijöiden saatavuus vaihtelee alueittain.

Tilanne sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen alueellisen järjestämisrakenteen osalta on ollut pitkään sekava ja käytännössä kunta- ja palvelurakenneuudistusta sääntelevä puitelaki näyttää muuttaneen tilannetta entistä hajanaisemmaksi erityisesti sosiaalihuollon kannalta. Sosiaalihuollon keskeisten palvelujen järjestäminen on ollut perinteisesti yksittäisten kuntien vastuulla. Kuntien välinen yhteistyö palvelujen järjestämisessä on ollut vähäistä ja yhteistyörakenteet esimerkiksi erityispalvelujen järjestämisessä kapea-alaisia. Puitelain muutoksella (268/2010) selkiytettiin sosiaalihuollon tehtävien asemaa uudistuksessa velvoittamalla kunnat järjestämään palvelut väestöpohjavelvoitteet täyttävillä rakenteilla. Velvoite on jossain määrin vahvistanut sosiaali- ja terveydenhuollon eheyden toteutumista.

Terveydenhuollossa puolestaan ongelmaksi on pikemminkin nähty erikoissairaanhoidon liiallinen vahvuus ja kestoteemana on ollut perustason vahvistaminen. Nykymalli on mahdollistanut hyvin erilaiset alueelliset ratkaisut ja yhteistyöasetelmat erityisesti terveydenhuollossa. Lisäksi kunnilla on ollut käytettävissään etupäässä oman sairaanhoitopiirin palvelutarjonta, mikä myös on estänyt halua uudistaa palvelurakenteita. Puitelaki on osaltaan tukenut myös uusien varsin keinotekoisten ja hajanaisten, usein sairaanhoitopiirivetoisten ratkaisujen syntymistä, joissa sosiaalihuolto on usein varsin rajattuna yhteistyökumppanina mukana. Puitelailla luotavat palvelujen järjestäjät ovat lisäksi edelleen varsin pieniä. Lisäksi Paras-hanke jättää puitelaissa olevien poikkeusperusteiden myötä uudistuksen ulkopuolelle osan sellaisista kunnista, joilla on vaikeuksia turvata sosiaali- ja terveyspalveluja kuntalaisilleen.

Peruspalvelujen tila joillain alueilla on korkeintaan tyydyttävä. Esimerkiksi hoitoon pääsy perusterveydenhuollossa on epätyydyttävällä tasolla. Vain neljännes väestöstä asuu alueella, jossa kiireettömässä tapauksessa lääkärin vastaanotolle pääsee alle kahdessa viikossa. Lähes saman verran väestöstä asuu alueella, jossa odotusaika on yli neljä viikkoa. Yli viidennes väestöstä asuu alueella, jossa ainakin ajoittain on vaikeuksia toteuttaa myös suun terveydenhuollon 6 kuukauden hoitoon pääsyn tavoitetta. Terveyskeskuksilla on vaikeuksia täyttää lääkärinvirkojaan. Toisaalta terveyskeskusten lääkärivirkojen määrä suhteessa väestön määrään ja palvelutarpeeseen vaihtelee alueittain merkittävästi. Sen sijaan lääkäreiden määrä kuntien sairaalapalveluissa, erityisesti erikoissairaanhoidossa on kasvanut selvästi. Myös erikoissairaanhoitoon pääsyssä on kiireellisen hoidon osalta parannettavaa. Hoito toteutuu erikoisaloittain eikä potilaan palvelukokonaisuus ole siten riittävästi yhteen sovitettu. Samoin osassa erikoisaloja on nähtävissä vaikeuksia palkata erikoislääkäreitä ja muita erityisosaajia.

Henkilöstön saatavuus on alueittain vaikeaa erityisesti lääkärin, hammaslääkärin, sosiaalityöntekijän ja erityisterapeuttien tehtäviin, mutta myös hoitohenkilökunnan sijaisuuksiin. Lähitulevaisuudessa joillain eri-

koisaloilla, esimerkiksi psykiatriassa ja patologiassa tulee olemaan merkittäviä vaikeuksia saada riittävästi erikoistuneita lääkäreitä.

Toimeentulotuen maksamisessa on ollut paljon viivästymisiä, mikä johtuu pääasiassa resurssipulasta. Myös esimerkiksi lastensuojelussa on ongelmia, toisaalta siksi, että yhdellä sosiaalityöntekijällä on vastuullaan hyvin monien lasten ja perheiden asioiden hoitaminen, ja toisaalta se, että kaikissa kunnissa ei ole riittävästi osaamista ja kokeneita työntekijöitä vaativimpien tapausten hoitamiseen.

Myös peruspalvelujen riittämätön yhteistyö eri sektoreiden ja tasojen välillä on selkeä heikkous. Lisäksi julkiset palvelut toimivat järjestelmäkeskeisesti ja asiakkaan tai potilaan rooli kokonaisuudessa tarvitsee tukea.

Edellä todetuista ongelmista ja puutteista huolimatta suomalaisen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen laatu on kuitenkin suhteellisen hyvä. Useilla tarkasteltavilla mittareilla, esimerkiksi rokotuskattavuus ja seulontojen toteutuminen tai aivoverenkiertohäiriöiden hoito, pärjäämme kansainvälisesti erinomaisella tavalla. Lisäksi järjestelmän kustannukset ovat kansainvälisesti vertailtuna kohtuulliset. Suhteessa bruttokansantuotteeseen sosiaalimenot olivat noin 31,4 prosenttia vuonna 2012. Vastaavasti terveydenhuoltomenojen suhdenbruttokansantuotteeseen vuonna 2011 oli 9,0 prosenttia, mikä on hieman alle OECD -maiden keskitason. Erityisesti erikoissairaanhoidon tuottavuus on kansainvälisesti vertailtuna huippuluokkaa.

Myös väestö on ollut sosiaali- ja terveydenhuoltoon melko tyytyväinen. Kansalaisista julkisia palveluja pitää tärkeinä lähes 90 %, sosiaalipalveluja 79 % ja kahden kolmasosan mielestä julkiset sosiaali- ja terveyspalvelut toimivat varsin hyvin. (Kansalaisbarometri 2009). Perheneuvoloissa ja työhallinnon ja kuntien työvoiman palvelukeskuksissa asiakkaat arvostavat palveluiden saamista yhdestä toimipisteestä niin, että asiointi oli helppoa. Terveyspalvelujen kansainvälisissä vertailuissa sekä perusterveydenhuolto että sairaalapalvelut ovat pärjänneet hyvin.

Järjestelmän vahvuuksia on lisäksi korkeasti koulutettu henkilökunta johon voidaan tukeutua kehitettäessä ratkaisuja tulevaisuuden tarpeisiin.

Kuitenkin kokonaisvastuun puute aiheuttaa asiakasprosessien toimimattomuutta ja palvelun käyttäjien ohjaamista luukulta toiselle. Tämä heikentää kustannusten hallintaa, aiheuttaa läpinäkyvyyden ja vertailtavuuden ongelmia sekä estää parhaiden käytäntöjen levittämistä. Kustannusten nousun hallintaa vaikeuttaa osaoptimointi ja organisaatioiden rajapinnoilla tapahtuva tuhlaus. Kuntatasolla kustannusten ennakoitavuuden ongelmia seuraa pienistä rahoittajavastuista ja väestön tarpeiden satunnaisvaihtelusta.

Ikärakenteen ja huoltosuhteen nopea muutos aiheuttaa paitsi kustannusten hallinnan ongelman, myös palvelujen toteuttajien tarpeen voimakkaan lisääntymisen. Palvelutarpeen kasvun ja työntekijöiden eläköitymisen myötä tarvitaan alalle runsaasti uusia koulutettavia. Maan sisäinen muuttoliike voimistaa alueellisesti väestön muutosta ja aiheuttaa jopa äkillisiä muutoksia huoltosuhteessa ja palvelujen järjestämisessä. Vaikka väestön odotettavissa olevan eliniän pidentyessä eläkeikäisten määrä kasvaa voimakkaasti, on väestö aiempaa pidempään tervettä ja toimintakykyistä. Viimeisten elinvuosien palvelutarve ei kuitenkaan yksilötasolla näytä vähenevän, mistä johtuen palvelutarve kokonaisuutena kasvaa voimakkaasti.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Kuntien ja alueiden toiminnassa hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on vahvistunut strategisena tavoitteena. Vaikuttavien terveyttä edistävien keinojen löytäminen ja niiden vakiinnuttaminen ja pysyvien hyvinvointia ja terveyttä edistävien rakenteiden luominen vaativat aktiivista työtä.

Palvelurakenneuudistuksen perusteluissa todetaan ongelmaksi nykyisen palvelurakenteen pirstaleisuus ja sen heikko johdettavuus ja ohjattavuus. Tämä aiheuttaa heikkouksia palvelujen yhdenvertaisuudessa ja tarpeen mukaisessa saatavuudessa ja lisää väestöryhmien välistä eriarvoisuutta, hyvinvointi- ja terveyseroja. Hyvinvointia ja terveyttä edistävä monialainen yhteistyö kunnassa edellyttää rakenteita, jotka mahdollistavat ja tukevat kunnan eri hallinnonalojen yhteistä vastuun ottamista ja työnjakoa hyvinvointitavoitteisiin pääsemiseksi. Peruspalvelujen ja

erityispalvelujen saumattomuus helpottaa päätöksentekoa ja yhteistyötä. Esimerkiksi lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointipalvelut, ikäihmisten palvelut ja päihde- ja mielenterveyspalvelut sisältävät useilla toimialoilla terveyttä edistäviä, ehkäiseviä ja hoitavia palveluja. Kuntien vastuulla olevan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen on saatava riittävä painoarvo päätöksenteossa ja ratkaisuja tulee käsitellä sosiaali- ja terveydenhuollon ja kunnan muun päätöksenteon yhteydessä.

Rahoitus

Kansantalouden heikot kasvunäkymät ja valtiontalouden sopeutustoimet hidastavat verotulojen ja valtionosuuksien kasvua. Työikäistä väestöä on suhteessa eläkeläisiin ja lapsiin koko ajan vähemmän. Samaan aikaan väestön ikääntymisestä aiheutuu menojen kasvua erityisesti sosiaali- ja terveyssektorilla. Palveluiden kustannukset ovat kasvaneet. Kuntatalouden velkaantuminen jatkunee voimakkaana ja samalla paine kunnallisveroprosenttien tuntuviin korotuksiin ja kokonaisveroasteen nousuun kasvaa. Kuntien väliset erot ovat kasvussa ja alueellinen tasaarvoisuus on vaarantunut.

Palvelurakennemuutosta tarvitaan ja se on välttämätön. Sen tulee saada aikaan myös kustannussäästöjä.

Kehittämistoiminta ja rakenteet

Alueellisessa panostamisessa kehittämistoimintaan on suuria eroja. Se ei kaikkialla integroidu riittävästi palvelutoiminnan kehittämiseen.

Sosiaalialan osaamiskeskukset ovat vuodesta 2001 lähtien luoneet ja ylläpitäneet koko maan kattavaa alueellista yhteistyörakennetta sosiaalialan perus- ja erityisosaamisen edistämiseksi, sekä sosiaalialan alueellista yhteistyötä erityispalvelujen ja asiantuntijapalvelujen turvaamiseksi. Osaamiskeskukset ovat toimineet sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman alueellisten johtoryhmien ohella kansallisen kehittämisohjelman alueellisina koordinoijina ja verkostojen kokoajina. Verkostomainen ja monialainen työskentelytapa on tukenut sekä sosiaalialan tutkimusta ja kehittämistä että sosiaalialan tutkimus- ja kehittämistoiminnan yhteyttä muihin aloihin. Sosiaalialan osaamiskeskukset ovat olleet aloitteellisia myös yhteistyön käynnistämisessä perusterveydenhuollon kehittämisyksiköiden kanssa.

THL toteutti perusterveydenhuollon kehittämistoiminnan kartoituksen vuosina 2008–2009. Selvityksessä (Simo Kokko, Eija Peltonen & Virpi Honkanen: Perusterveydenhuollon kehittämisen suuntaviivoja, Raportti perusterveydenhuollon vahvistamistoimien suunnittelutyöstä, THL; Avauksia 13/2009.) todetaan, että perusterveydenhuollon kehittämistoiminnassa on syntynyt jo 2000-luvun aikana useanlaisia toimijoita ja verkostoja, jotka on syytä ottaa kehittämistoiminnan olemassa olevina tai kehittyvinä rakenteina huomioon. Näitä ovat Rohto-keskuksen verkosto, yliopistojen yleislääketieteen laitokset ja osassa sairaanhoitopiirejä toimivat perusterveydenhuollon tai yleislääketieteen yksiköt, ammattikorkeakoulut, Helsingin yliopiston kansanterveystieteen laitoksen koordinoima Akateeminen terveyskeskus -verkosto, suurimpien kaupunkien omat kehittämisyksiköt sekä sosiaali- ja terveyspiireiksi luokiteltavat palveluorganisaatiot (Päijät-Häme, Itä-Savo, Etelä-Karjala ja Kainuu). Selvityksessä todettiin, että perusterveydenhuollon alueelta ei puutu kehittämistoimijoita. Toimijat ovat osaksi alueellisesti verkottuneita, osaksi niillä on omat erikseen muodostetut verkostonsa. Mukana on myös paljon varsin itsenäisesti toimivia vahvoja palvelujärjestelmän toimijoita, kaupunkeja ja kuntayhtymiä. Päätelmänä todettiin, että uusien verkostojen muodostamisen asemesta pitäisikin ehkä kehittää tapoja ja tekniikoita virittää olemassa olevaa aktiivisuutta toimimaan entistä päämäärätietoisemmin ja myös siten, että hyvät ja toimivat ratkaisut ja käytännöt voisivat levitä sekä verkostoituneita rakenteita pitkin että myös koko perusterveydenhuollon kenttään.

Kunta- ja palvelurakenneuudistuksen käytännön toteuttamista ja toimeenpanoa on katsottu voitavan parhaiten edistää ja tukea ohjelmajohtamisen avulla. Kaste-ohjelmaa luotaessa tavoitteena oli koota sosiaali- ja terveydenhuollon hajanaista kehittämistoimintaa ja muodostaa ymmärrettävä ja hallittava

sosiaali- ja terveydenhuollon ohjauksen kokonaisuus. Tarkoituksena oli, että ohjaus perustuisi kansallisesti määriteltyihin selkeisiin ja yhteisiin tavoitteisiin sekä riittävän konkreettisiin keinoihin. Kansallisen kehittämisohjelman toivottiin muodostavan myös kuntien suunnasta katsottuna paremmin jäsentyvän kokonaisuuden.

Kaste-ohjelma on osoittautunut onnistuneeksi kehittämisen välineeksi. Ohjelman tavoitteenasettelu on arvioitu oikeaan osuneeksi, ja toimeenpanon ja organisoinnin perusrakenteet tukevat eri hallintotasojen ja alueellisten toimijoiden välistä yhteistyötä. Kaste-ohjelma on luonut täysin uudenlaisia kehittämis- ja yhteistyöverkostoja ja vuorovaikutusta etenkin kuntien välille, mutta myös kuntien ja keskushallinnon välille.

Kaste- ohjelmaa koskeva säännöstö on aika uutta ja se toimii hyvin. Aluejohtoryhmät pohjaavat erityisvastuualueisiin, ja tämä aluekoko on koettu sopivaksi. Aluejohtoryhmistä on muodostunut erittäin tärkeä sosiaali- ja terveydenhuollon alueellisen kehittämistoiminnan veturi. Yhteistyö aluejohtoryhmien ja valtakunnan tason toimijoiden välillä on toiminut hyvin ja yhteydet ovat kiinteitä.

Kaste-ohjelman yksi merkittävimmistä vahvuuksista liittyy sen toteutukseen toimijoiden kumppanuutena. Erityisesti viidellä Kaste-alueella toimivien aluejohtoryhmien toiminta on osoittautunut merkittäväksi sosiaaliseksi, alueiden toimijoita uudella tavalla verkostoivaksi innovaatioksi. Aluejohtoryhmien merkittävin tehtävä on ollut laajojen Kaste-hankkeiden koordinointi ja niissä kehitettyjen uusien toimintamallien levittäminen. Ohjelmakauden aikana aluejohtoryhmien rooli on selkiytynyt ja kehittynyt kohti alueen strategisen suunnannäyttäjän roolia. Aluejohtoryhmien toiminnan kehittäminen tähän suuntaan edellyttää myös vahvemman seurantatietopohjan keräämistä muusta alueilla tehtävästä kehittämistoiminnasta ja tietoisuutta koko kuntakentän sosiaali- ja terveyspalveluiden tilasta.

Monilähteinen kehittämisrahoitus ja tutkimus on myös saatava paremmin ohjelman tueksi. Ongelmallisena on koettu muun muassa se, että kehittämishankkeisiin myönnettyä valtionavustusta ei ole voitu käyttää tutkimukseen. Tämä on vaikeuttanut yliopistojen ja korkeakoulujen osallistumista yhteistyöhön.

Opetus- ja tutkimustoiminta

Sosiaali- ja terveydenhuollon opetus- ja tutkimustoimintaa koskevat säädökset ovat erilaisia ja niiden painotukset eroavat toisistaan. Tällä hetkellä ei ole sosiaalihuollon opetus- ja tutkimustoiminnan järjestämiseen tarkoitettua erityisvaltionosuutta. Sosiaalihuollon erityispalvelujen järjestämisvastuusta ei ole myöskään terveydenhuollon erityisvastuualueita vastaavia säännöksiä.

STM on käynnistänyt hallitusohjelman mukaisesti selvitystyön koko sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden yliopistotasoista, pääsääntöisesti tutkintojen jälkeisten koulutusten korvaamisesta. Tämän lisäksi selvitetään EVO-rahoituksen asema sosiaalisektorin yliopistotasoisen tutkimuksen kehittämisessä. Yliopistotasoisen terveyden tutkimuksen rahoitusta ei ole tällä hetkellä tarpeen erikseen selvittää, koska terveydenhuoltolain valmisteluun liittyen rahoituksen kohdentamista ja korvausten maksamisen perusteita on juuri uudistettu.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen perustuu jatkossakin pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelman mukaisesti kuntien toimintaan. Lukumääräisesti suurin osa Suomen kunnista on pieniä, kuntien mediaanikoko on noin 6 000 asukasta, eli puolet kunnista on tätä pienempiä. Pienimmissä kunnissa on alle 1 000 asukasta. Siksi sosiaali- ja terveydenhuolto tulee järjestää kuntien yhteistoimintana. Kuntien yhteistoiminta mahdollistaa myös kattavasti kaikkien palvelujen järjestämisen saman kunnallisen organisaation toimesta. Tällöin sosiaalihuollon ja terveydenhuollon toiminta ja palvelut voidaan toteuttaa parhaiten tavalla, jossa asiakkaiden ja potilaiden erilaiset palvelutarpeet nivotaan yhteen. Samalla palvelut on mahdollista suunnitella ja toteuttaa tavalla, jossa

ei synny asiakkaan kannalta ongelmallisia palveluvajeita.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut järjestetään niitä tarvitsevia varten. Sen vuoksi tavoitteena on palvelujen järjestäminen ja tuottaminen asiakaslähtöisesti sekä laadukkaalla ja kustannusvaikuttavalla tavalla. Uudistuksella parannetaan väestön yhdenvertaista pääsyä oikea-aikaisiin ja tarpeenmukaisiin palveluihin, vahvistetaan palvelu- ja hoitopolkujen toimivuutta, vähennetään tarpeetonta päällekkäisyyttä sekä puretaan hallinnonalojen välisiä raja-aitoja. Samalla turvataan kuntalaisten oikeus lähipalveluihin.

Palvelurakenneuudistuksen valmisteluun liittyvissä selvityksissä tärkeimpinä korjauskeinoina palvelujen riittämättömyyteen sekä eriarvoisuusongelmiin on ollut pirstaleisen sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuun integroiminen mahdollisimman laajasti samaan kokonaisuuteen sekä peruspalvelujen että erikoistason palvelujen osalta. Tämä edellyttää järjestämisvastuussa olevien toimijoiden kantokyvyn merkittävää vahvistamista.

Sosiaalihuollon, perusterveydenhuollon ja erityispalvelujen mahdollisimman laaja järjestäminen yhden vastuutahon toimesta, eli integraatio, perustuu siihen, että näin voidaan turvata parhaiten asiakkaiden ja potilaiden riittävät ja laadukkaat sekä oikea-aikaiset palvelut. Palvelujen järjestäminen yhden vastuutahon toimesta käsittää sekä horisontaalisen integraation (sosiaalihuollon palvelut ja terveydenhuollon palvelut) että vertikaalisen integraation (peruspalvelut ja erityispalvelut). Laaja integraatio turvaa parhaiten sen, että eri toimijoilla on toisaalta edellytykset kantaa vastuu kokonaisuudesta ja samalla niillä ei ole nykyiseen tapaan kannustetta asiakkaiden ja potilaiden siirtämiseen vastuutaholta toiselle.

Laaja vertikaalinen integraatio on uudistuksessa keskeistä saavuttaa siksi, että nykytilanteessa erityisesti sairaanhoitopiirin vastuulla olevan erikoissairaanhoidon ja kuntien vastuulla olevien peruspalvelujen erilainen asema suhteessa kuntien päätöksentekoon on saattanut johtaa kuntayhtymissä toimivan erikoissairaanhoidon vahvempaan resursointiin ja säästöihin perusterveydenhuollossa ja sosiaalihuollossa. Sosiaali- ja terveyspalvelujen kokoaminen laajasti samaan vastuuorganisaatioon saman johdon ja yhteisen budjetoinnin alle ohjaa rakenneratkaisuna siihen, että vastuunkantajalla on vahva peruste kehittää palvelukokonaisuuden kaikkia osia sekä toiminnallisesti että resursoinnin osalta tasapuolisesti.

Integroidun palvelurakenteen tavoitteena on lisäksi mahdollistaa käytössä olevien voimavarojen vaikuttava ja kustannustehokas hyödyntäminen. Julkisen talouden kestävyysvaje edellyttää, että olemassa olevat palvelut ovat täysimääräisesti käytössä. Määrittelemällä palvelujen järjestämisvastuu nykyistä suuremmille alueille, voidaan ne suunnitella ja toteuttaa tavalla, joka ottaa huomioon sekä haja-asutusalueiden että taajamien ja keskusten tarpeet. Palvelujen toteuttamisessa ammattitaitoisen henkilöstön saatavuus ja sen aiheuttamat kustannukset on merkittävin tekijä. Laajalla väestöpohjalla toteutettavassa palvelujärjestelmässä voidaan ylläpitää ja toteuttaa pientä aluetta helpommin palveluja, joissa sosiaalihuollon tai terveydenhuollon ammattihenkilöiden palveluja on saatavilla paikallista tarvetta vastaavasti vain joinakin päivinä viikoittain tai kuukausittain.

Mahdollisuus järjestää ja toteuttaa palveluja eri tavoin on välttämätöntä sekä taloudellisista että asiakkaiden ja potilaiden tarpeista lähtien. Esimerkiksi väestön ikääntyminen ja maan sisäinen muuttoliike vaikuttavat eri tavoin palvelutarpeeseen. Järjestämällä palvelut nykyistä laajemmalla väestöpohjalla, voidaan myös tasapainottaa erisuuntaisia kehityksiä ja vaikutuksia.

Uudistuksen yhteydessä on huomattava, että rakenteelliset uudistukset luovat vasta pohjan toiminnan tasapuoliselle kehittämiselle koko maassa. Se ei ratkaise kaikkia palvelujen toteutukseen liittyviä ongelmia. Rakenneuudistuksen jatkoksi tarvitaan toiminnallista kehittämistä, jotta ihmisten tarvitsemat palvelut voidaan jatkossa turvata laadukkaasti. Sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön tulee olla sellaista, ettei se ohjaa epätarkoituksenmukaisesti palvelujen järjestämistä ja käyttöä, esimerkiksi maksusääntelyn osalta. Myös lääketieteen kehittyminen ohjaa palvelujen järjestämistä ja kehittymistä: potilaat ohjautuvat erikoissairaanhoitoon ja kal-

liimpiin palveluihin, kun taas hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen jää kapeammalle huomiolle.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut voidaan järjestää useilla eri tavoilla. Kuten edellä on todettu muiden Pohjoismaiden malleja kuvaavassa 2.12 luvussa, kussakin maassa on omanlaisensa järjestelmä. Lisäksi jokainen niistä poikkeaa Suomen kuntapohjaisesta mallista.

Suomessa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen uudistamista on selvitetty useassa eri yhteydessä viimeisen kymmenen vuoden aikana. Jäljempänä on lyhyesti tarkasteltu uusimpia selvityksiä ja niissä käsiteltyjä vaihtoehtoja.

Sosiaali- ja terveysministeriön vuonna 2010 asettama työryhmä laati yhdeksän erilaista rakennelinjausta ja lisäksi erilaisia rahoitusmalleja. Näiden pohjalta se esitti muistiossaan (STM raportteja ja muistioita 2011:7) kolme vaihtoehtoista mallia. Yksi niistä perustui nykyiseen kuntarakenteeseen ja kaksi muuta mallia tilanteeseen, jossa olisi selvästi nykyistä vähemmän ja nykyistä suuremmat kunnat. Nykyiseen kuntarakenteeseen perustuvassa mallissa olisi ollut 20–50 perustasosta vastaavaa kuntaa tai aluetta ja viisi erityistasosta vastaavaa aluetta. Mikäli kuntia olisi noin 30–50, voisivat ne järjestää ehdotuksen mukaan perustason palvelut. Erityispalveluista vastaisi tällöinkin viisi erityisvastuualuetta. Kolmannessa mallissa olisi alle 20 kuntaa. Tällöin ne vastaisivat kokonaisuudessaan sosiaali- ja terveydenhuollosta. Lisäksi työryhmä tarkasteli erilaisia vaihtoehtoja toiminnan rahoittamiseksi.

Vuonna 2012 asetetun työryhmän tehtävänä oli valmistella ehdotus sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteeksi sekä valmistella lakia sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä, rahoittamisesta, kehittämisestä ja valvonnasta. Työryhmä tarkasteli väliraportissaan kolmea erilaista mallia. Loppuraportissaan (STM raportteja ja muistioita 2012:30) työryhmä ehdotti uutta integroitua ja kaksitasoista palvelurakennetta, jossa olisi nykyiseen verrattuna laajempi sosiaali- ja terveydenhuollon perustaso ja tätä täydentävä sosiaali- ja terveydenhuollon yhteinen erityisvastuutaso. Työryhmä totesi lisäksi, että sosiaali- ja terveydenhuollon perustasolla tarvitaan riittävää väestöpohjaa ja riittäviä tuotantovolyymejä palvelujen laadun ja turvallisuuden takaamiseksi. Palvelujen järjestäjien riittävät väestöpohjat luovat perustan kansallisesti yhdenvertaiselle palvelujärjestelmälle.

Työryhmän näkemyksen mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseen riittävän väestöpohjan tulisi olla kantokykytekijöistä riippuen vähintään 50 000 - 100 000. Muita kantokykytekijöitä ovat järjestäjän taloudellinen kestävyys ja vakaus, osaamisen turvaaminen, henkilöstön saatavuus ja riittävyys sekä infrastruktuuri. Työryhmä ei esittänyt arviota siitä, miten monta aluetta syntyisi edellä todetuilla kriteereillä. Työryhmä ehdotti lisäksi, että tulisi perustaa viisi sosiaali- ja terveydenhuollon erityisvastuualuetta, joiden tehtäviin kuuluisi työnjako-, koordinaatio-, suunnittelu- ja viranomaistehtäviä sekä velvollisuus sopia kansallisesti määritellyistä vaativan erityistason palveluista ja varmistaa näiden palveluiden saatavuus. Erityisvastuualueiden toimivallan tulisi perustua lainsäädäntöön.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti edellä mainitun työryhmän työn valmistelua täydentämään marraskuussa 2012 selvityshenkilöryhmän Suomen kuntakentän alueellisten erojen ja erityispiirteiden sekä kielellisten olosuhteiden huomioon ottamiseksi. Selvityshenkilöryhmä esitti raportissaan (STM raportteja ja muistioita 2013:7), että sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu tulisi siirtää kunnilta sosiaali- ja terveydenhuollon alueille. Samalla sairaanhoitopiirien ja kehitysvammahuollon erityishuoltopiirien kuntayhtymät purettaisiin ja toiminta organisoitaisiin uudelleen. Suomeen muodostettaisiin ehdotuksen perusteella 34 sosiaali- ja terveysaluetta tai kuntaa, jotka vastaisivat lähes kaikkien sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisestä. Sosiaali- ja terveysalueiden lisäksi selvityshenkilöt ehdottivat viittä sosiaali- ja terveydenhuollon erityisvastuualuetta, joilla olisi laajaa perustasoa tukevia ja koordinoivia tehtäviä, tutkimusta ja koulutusta. Yliopistosairaalat vastaisivat edelleen vaativimman hoidon tuottamisesta ja osaamisesta

viidellä alueella. Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisten erityisvastuualueiden rakentaminen parantaisi erityisesti sosiaalihuollon erityispalvelujen tilannetta. Sosiaalihuollossa myös erityispalvelujen järjestäminen on nyt pääosin kuntien vastuulla ja niiden saatavuudessa on suuria ongelmia.

Pääministeri Jyrki Katainen asetti huhtikuussa 2013 koordinaatioryhmän valmistelemaan linjaukset sosiaali- ja terveydenhuollon perusratkaisuksi hallituksen tekemien valtiontalouden vuosien 2014–2017 kehysten pohjalta. Koordinaatioryhmä esitti toukokuussa 2013 yksimielisesti sosiaali- ja terveystoimen palvelurakennetta uudistuvassa kuntakentässä koskevan linjauksen.

Koordinaatioryhmän linjausten mukaan lähtökohtana on järjestämisvastuun kokoaminen kattavasti sosiaali- ja terveysalueelle. Sosiaali- ja terveysalueella järjestämisvastuu toteutetaan pääsääntöisesti vastuukuntamallilla. vastuukunnalla on järjestämisvastuu alueeseen kuuluvien kuntien kaikista kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista. Poikkeuksena tästä pääperiaatteesta on vähintään noin 20 000–50 000 asukkaan kunnilla oleva oikeus järjestää perustason palvelut. Linjauksen mukaan Metropolialueella lähtökohtana on yleissäännön mukaisesti sosiaali- ja terveysalueen muodostaminen siten, että vastuukuntana on vähintään noin 50 000 asukkaan kunta. Muodostuvan kuntarakenteen pohjalta määritellään erikseen kuntien kanssa käytävien neuvottelujen pohjalta se, miten sosiaali- ja terveysalueet muodostetaan niin että ne ovat sekä sosiaali- ja terveydenhuollon toteuttamisen että yhdyskuntarakenteen kannalta tarkoituksenmukaisia kokonaisuuksia.

Lisäksi koordinaatioryhmän linjausten mukaan on viisi sosiaali- ja terveydenhuollon erityisvastuualuetta, joilla on sekä terveydenhuollon että sosiaalihuollon tehtäviä. Sosiaali- ja terveydenhuollon erityisvastuualueet ovat oikeushenkilöitä, joilla on lakiin perustuva oikeus ja velvollisuus sitovaan päätöksentekoon toimivaltaansa kuuluvissa asioissa. Erityisvastuualueella ei ole palveluiden järjestämisvastuuta. Erityisvastuualueiden keskeiset tehtävät linjausten mukaan ovat yhdenvertaisuuden turvaaminen erityisesti sosiaali- ja terveysalueiden yhteistyötä vaativissa keskitettävissä palveluissa, päällekkäisyyksien ja kilpavarustelun välttäminen sekä palvelukatveiden tunnistaminen, voimavarojen tarkoituksenmukainen ohjaus sekä tutkimuksen, kehittämisen ja opetuksen alueellinen koordinaatio.

Edellä todettujen vaihtoehtojen lisäksi yhtenä mahdollisuutena on ollut jatkaminen nykyisellä mallilla, jossa vastuu sosiaali- ja terveyspalveluista on lähtökohtaisesti kunnilla sekä lakiin perustuvilla kuntayhtymillä (erikoissairaanhoito ja kehitysvammaisten erityishuolto). Lisäksi nykymallissa sosiaalihuolto ja perusterveydenhuolto tulee järjestää puitelain perusteella vähintään 20 000 asukkaan suuruisilla yhteistoiminta-alueilla.

Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmät ovat esittäneet, että sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun pitäisi olla nykyistä harvemmilla tahoilla. Nykymallissa järjestämisvastuussa olevia tahoja on noin 200. Osa tarkastelluista ehdotuksista on perustunut ajatukseen siitä, että kuntien lukumäärä vähenisi olennaisesti nykyisestä, mahdollisesti noin 50 tai jopa noin 20 kuntaan. Näin merkittävä kuntien lukumäärän väheneminen ei kuitenkaan ole tällä hetkellä näköpiirissä. Sen vuoksi uudistettava sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenne perustuu myös jatkossa kutakuinkin nykyiseen kuntarakenteeseen.

Vaihtoehtoina tässä tilanteessa ovat siten lähinnä nykyinen palvelurakenne, sosiaali- ja terveysministeriön palvelurakenneryhmän ja sen työhön pohjautuneen selvityshenkilöryhmän ehdotus tai jokin kolmas eri valmisteluvaihtoehdot yhdistävä malli. Tällainen kolmas malli on edellä todettu koordinaatioryhmän ehdotus, jonka mukaan järjestämisvastuu olisi pääsääntöisesti maakuntien keskuskaupunkeihin ja yli 50 000 asukkaan kuntiin pohjautuvilla sosiaali- ja terveysalueilla sekä osaksi perustason alueilla.

Koska nykylainsäädännön mukainen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu on osoittautunut monin tavoin haavoittuvaksi, vaihtoehdoiksi ovat jääneet selvityshenkilöryhmän ehdotus ja koordinaatioryhmän ehdotus.

Selvityshenkilöiden ehdotuksessa järjestämisvastuu olisi pääosin 34 sosiaali- ja terveysalueella ja osaksi viidellä erityisvastuualu-

eella. Ehdotuksen mukaisten alueiden väestöpohja vaihtelisi 22 000–614 000 asukkaan välillä. Suurimmalla osalla alueista väestöpohja olisi 100 000–300 000 asukasta. Alle 100 000 asukkaan alueita olisi mallissa 15.

Koordinaatioryhmän ehdotus perustuu maakuntien keskuskaupunkien ja yli 50 000 asukkaan kuntien pohjalle muodostuviin sosiaali- ja terveysalueisiin siten, että työssäkäyntialueella voi olla vain yksi sosiaali- ja terveysalue. Lisäksi pääkaupungin metropolialueella sosiaali- ja terveysalueet voitaisiin muodostaa pääsäännöstä poikkeavia perustein. Nykyisellä kuntarakenteella sosiaali- ja terveysalueita tulisi 20, mikäli metropolialueelle tulisi vain yksi sosiaali- ja terveysalue. Kuntaliitokset ja metropolialueelle mahdollisesti syntyvät useammat sosiaali- ja terveysalueet voisivat johtaa myös tätä useampiin alueisiin, mutta maksimina voitaneen pitää 30 aluetta. Jokaisen näiden kriteerien mukaisen sosiaali- ja terveysalueen väestöpohja olisi yli 50 000 asukasta.

Koordinaatioryhmän ehdotus mahdollistaa lisäksi perustason alueiden muodostamisen. Niitä voisivat muodostaa vähintään noin 20 000 asukkaan kunnat, mikäli ne nimenomaisesti haluaisivat itse muodostaa perustason alueen. Perustason alueeseen voisi kuulua myös yli 20 000 asukkaan kunnan työssäkäyntialueeseen tai toiminnalliseen kokonaisuuteen kuuluvia pienempiä kuntia. Näidenkin osalta lähtökohtana on, että kunta itse tekee päätöksen siitä, että se haluaa kuulua sosiaali- ja terveysalueen lisäksi perustason alueeseen.

Kumpikin edellä mainittu malli on omalla tavallaan kaksitasoinen. Selvityshenkilöryhmän ehdotus on sitä kokonaisuudessaan, koska palvelujen järjestämisestä vastaisivat sosiaali- ja terveysalueen ja erityistason palvelujen osalta erityisvastuualueet. Koordinaatioryhmän ehdotuksen perusteella järjestelmä on yksitasoinen jos kunta kuuluu vain sosiaali- ja terveysalueeseen. Mikäli kunta kuuluu myös perustason alueeseen, tällöin peruspalvelut järjestäisi perustason alue ja muut palvelut järjestäisi sosiaali- ja terveysalue. Tältä osin malli olisi kaksitasoinen.

Koska koordinaatioryhmän mallin lähtökohtana on selvityshenkilöryhmän ehdotusta laajemmat sosiaali- ja terveysalueet, jotka järjestävät kaikki sosiaali- ja terveyspalvelut, on uudistuksen valmistelu toteutettu sen mukaisesti. Mallin mukaisilla sosiaali- ja terveysalueilla toteutuu sekä horisontaalinen että vertikaalinen integraatio. Tämä voivat kuitenkin rikkoa perustason alueet. Arvioitaessa perustason alueiden merkitystä, on otettava huomioon, että ne voivat toteutua vain jos kunnat itse sitä haluavat. Lisäksi perustason alueeseen kuuluvat kunnat ovat myös mukana sosiaali- ja terveysalueessa ja osallistuvat sen päätöksentekoon. Tämä mahdollistaa sen, että näiden kuntien palvelujen toteuttamisessa on varsin pitkälle mahdollista toteuttaa myös vertikaalinen integraatio.

Lisäksi tässä on otettava huomioon, että perustason alueita voi pääsääntöisesti muodostua vain rajatuilla alueilla ja enimmillään niitä voi olla noin 30. Sen vuoksi pääosa kunnista ja väestöstä tulee asumaan kunnissa, joiden palvelut toteutuvat täysin integroidusti.

Koordinaatioryhmän ehdotukseen perustuvan mallin tarkempi kuvaus on jäljempänä luvussa 3.3.

3.3 Keskeiset ehdotukset

Järjestämisvastuu sosiaali- ja terveydenhuollosta

Toteutettavassa uudistuksessa lähtökohtana on järjestämisvastuun kokoaminen kattavasti sosiaali- ja terveysalueelle. Jokaisen kunnan tulee kuulua sosiaali- ja terveysalueeseen. Alueet muodostuvat pääsääntöisesti maakuntien keskuskaupunkien ympärille. Maakuntien keskuskaupunkeja on 18.

Sosiaali- ja terveysalueella järjestämisvastuu toteutetaan pääsääntöisesti niin sanotulla vastuukuntamallilla. Vastuukuntina toimivat maakuntien keskuskaupungit. Myös yli 50 000 asukkaan kunnat, jotka ovat työssäkäyntialueen keskuskuntia ja joilla on riittävä kantokyky, voivat toimia vastuukuntina. Lisäksi muut vähintään noin 50 000 asukkaan kunnat voivat järjestää omille asukkailleen sosiaali- ja terveyspalvelut, jos niillä on riittävä kantokyky. Vastuukuntamallin sijasta sosiaali- ja terveysalueen toiminnasta voi kuntien päätöksellä vastata myös kuntayhtymä, jos mahdollisen vastuukunnan asukaslu-

ku olisi alle puolet koko alueen asukasluvusta ja alueen kunnat, mahdollinen vastuukunta mukaan lukien, niin päättävät.

Sosiaali- ja terveysalueen vastuukunnalla on järjestämisvastuu alueeseen kuuluvien kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista. Vastuukunnassa on toimielin (lautakunta), joka sen alaisena olevan sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisen toimesta järjestää palvelut yhdenmukaisesti kaikkien alueeseen kuuluvien kuntien asukkaille, myös vastuukunnan omille asukkaille.

Poikkeuksena tästä pääperiaatteesta on vähintään 20 000 asukkaan kunnilla oleva oikeus järjestää perustason palvelut asukkailleen ja eräissä tapauksissa myös samaan toiminnalliseen kokonaisuuteen kuuluville alle 20 000 asukkaan kunnille. Perustason alueen hallinto järjestetään aina vastuukuntaperiaatteella, joka toteutetaan samalla periaatteella kuin sosiaali- ja terveysalueen vastuukunnan hallinto.

Alle 20 000 asukkaan kunnat kuuluvat edellä olevan mukaisesti aina johonkin sosiaali- ja terveysalueeseen. Alle 20 000 asukkaan kunnat on myös mahdollisuus olla mukana perustason alueessa, jos kunta kuuluu perustason alueen vastuukunnan työssäkäyntialueeseen, yhtenäiseen yhdyskuntarakennealueeseen tai muuhun toiminnalliseen kokonaisuuteen.

Edellä olevan mukaisesti vain sosiaali- ja terveysalueen tai perustason alueen vastuukunnalla tai kuntayhtymällä on järjestämisvastuu ja siihen liittyvä päätösvalta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisestä.

Järjestämisvastuulla tarkoitetaan oikeudellista ja rahoituksellista vastuuta siitä, että vastuuseen kuuluvat tehtävät tulevat toteutetuiksi lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Sosiaali- ja terveysuudistuksen yhteydessä järjestämisvastuun käsitettä uudistetaan siten, että nämä vastuut erkanevat toisistaan. Kaikilla kunnilla on rahoitusvastuu sosiaali- ja terveydenhuollon lakisääteisistä palveluista. Sen sijaan vastuu siitä, että palvelut tulevat järjestetyiksi lainsäädännössä edellytetyllä tavalla on sosiaali- ja terveysalueiden vastuukunnilla tai kuntayhtymillä ja osin myös perustason alueiden vastuukunnilla. Rahoitusvastuussa olevat kunnat osallistuvat kuitenkin järjestämisvastuussa olevan vastuukunnan tai kuntayhtymän hallintoon.

Järjestämisvastuuseen ei kuulu velvollisuutta itse tuottaa tai toteuttaa niitä palveluja ja toimintoja, jotka järjestämisvastuu käsittää. Vastuukunta tai kuntayhtymä voi järjestää palveluja yhteistyössä muiden vastuukuntien tai kuntayhtymien kanssa ja hankkia niitä myös yksityisiltä palvelujen tuottajilta tai kolmannen sektorin toimijoilta.

Jos sosiaali- ja terveysalueeseen kuuluva kunta tai kuntia on muodostanut perustason alueen, tällöin palvelujen järjestämisvastuu jakautuu alueiden kesken. Perustason alueen järjestämisvastuuseen kuuluvat tehtävät määritellään järjestämislaissa. Näitä tehtäviä ovat sosiaalipalvelujen osalta sosiaalihuoltolain 17 §:n 1 momentin 1-7 kohdassa luetellut yleiset sosiaalipalvelut. Nämä palvelut ovat: 1) sosiaalityö, 2) kasvatus- ja perheneuvonta, 3) kotipalvelut, 4) asumispalvelut, 5) laitoshuolto, 6) perhehoito, 7) vammaisten henkilöiden työllistämistä tukeva toiminta ja vammaisten henkilöiden työtoiminta. Omaishoidon tuki rinnastuu sosiaalihuoltolain 17 §:n mukaisiin yleisiin sosiaalipalveluihin, joten perustason alue vastaisi myös tämän palvelun järjestämisestä. Lisäksi vanhuspalvelulaissa säädettyjen tehtävien kokonaisuus kuuluisi niin ikään perustason alueen vastuulle, koska vastuu suurimmasta osasta iäkkäiden ihmisten tarvitsemien sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisestä olisi siellä.

Edellä mainittujen sosiaalihuollon palvelujen lisäksi perustason alue vastaisi perusterveydenhuollon järjestämisestä. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö voisi myöntää alueen vastuukunnalle oikeuden järjestää joitakin erikoissairaanhoidon palveluja.

Järjestämisvastuun sisältö määräytyy järjestämislain perusteella. Sama koskee vastuun jakautumista sosiaali- ja terveysalueiden ja perustason alueiden kesken. Alueet eivät voisi sopia keskenään vastuun jakautumisesta toisin. Sen sijaan ne voisivat sopia palvelujen tuottamisesta.

Palvelut tulee järjestää kaikille sosiaali- ja terveysalueeseen ja perustason alueeseen kuuluvien kuntien asukkaille siten, että perustuslain mukainen yhdenvertaisuus toteutuu. Tämä tarkoittaa myös palvelujen alueellisen saatavuuden ja saavutettavuuden tur-

vaamista. Lähipalvelujen turvaamiseksi perustason alueiden ja sosiaali- ja terveysalueiden tulee laatia suunnitelma niiden toteuttamisesta.

Erityisvastuualueet

Lakiesityksen mukaisten erityisvastuualueiden rooli ja tehtävät olisivat olennaisesti erilaisia kuin nykyisten, erityistason sairaanhoidon järjestämisestä vastaavien erityisvastuualueiden. Erityisvastuualueilla olisi sekä sosiaalihuollon että terveydenhuollon tehtäviä. Niillä ei myöskään olisi vastuuta palveluiden järjestämisestä, vaan ne vastaisivat alueellaan sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan ohjauksesta, suunnittelusta ja yhteensovittamisesta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon erityisvastuualueet olisivat sosiaali- ja terveysalueiden muodostamia kuntayhtymämuotoisia oikeushenkilöitä, joilla olisi sitovaa päätösvaltaa toimivaltaansa kuuluvissa asioissa. Ylintä päätösvaltaa erityisvastuualueella käyttäisi sosiaali- ja terveysalueiden edustajien muodostama yhtymäkokous. Lisäksi erityisvastuualueella olisi hallitus ja tarpeellinen määrä valmisteluelimiä ja asiantuntijahenkilöstöä. Erityisvastuualueita muodostettaisiin viisi. Valtioneuvosto päättäisi erityisvastuualueet ja niihin kuuluvat sosiaali- ja terveysalueet.

Erityisvastuualue perustettaisiin alueen kuntien tekemällä perussopimuksella, jossa sovittaisiin esimerkiksi erityisvastuualueen rahoituksesta. Erityisvastuualueen ohjaus-, suunnittelu- ja yhteensovittamistehtävien hoitamiseksi laissa säädettäisiin erityisvastuualueen toimeenpanosopimuksesta. Sopimuksen valmistelisi ja toimeenpanisi erityisvastuualueen hallitus.

Suomalaisen ja kansainvälisen kokemuksen mukaan on yleistä, että alueiden välille syntyy vaihtelua palveluiden laadussa ja saatavuudessa. Tällainen tilanne ei ole sopusoinnussa perustuslain 19 §:n 3 momentin kanssa, jonka mukaan julkisen vallan on turvattava jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut. Tämän vuoksi ehdotetaan, että erityisvastuualue voisi puuttua perustason alueiden ja sosiaali- ja terveysalueiden järjestämisvastuulla olevien palveluiden tuottamiseen palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi. Erityisvastuualueen tulisi estää päällekkäistä toimintaa ja toisaalta varmistaa se, ettei synny palvelukatveita. Erityisvastuualue vastaisi myös sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan sovittamisesta kansallisen tason strategisten linjausten kanssa ja varmistaisi kansallisen ohjauksen toteutumisen toiminnassa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman alueellisesta toimeenpanosta vastaavat alueelliset johtoryhmät. Nämä aluejohtoryhmät asettaisi ehdotuksen mukaan jatkossa erityisvastuualue. Erityisvastuualue asettaisi myös terveydenhuollon yliopistollisen tutkimustoimikunnan, jonka tehtävänä olisi muun muassa yliopistotasoiseen terveyden tutkimukseen myönnettävän valtion rahoituksen jakaminen alueellaan.

Hallinto

Sosiaali- ja terveysalueiden ja perustason alueiden hallinto järjestetään ehdotuksen mukaan pääsääntöisesti vastuukuntamallilla. Vastuukunnassa on yhteinen toimielin, joka vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon käytännön järjestämisestä ja toteutuksesta. Sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisorganisaatio toimii tämän yhteisen toimielimen alaisuudessa.

Toimielimen valitsee alueeseen kuuluvien kuntien edustajainkokous. Edustajainkokouksessa kuntien valitsemien edustajien äänimäärä perustuu kuntien asukaslukuun. Edustajainkokouksen tehtävänä on laatia yhteistoimintasopimus, missä määritellään alueen toiminnan keskeiset periaatteet. Lisäksi edustajainkokous valitsee toimielimen jäsenet, hyväksyy vuosittain alueen talousarvion ja toimintasuunnitelman sekä hyväksyy tilinpäätöksen ja päättää vastuuvapauden myöntämisestä toimielimelle.

Säädettävässä järjestämislaissa on myös tarkemmat säännökset edustajainkokouksen ja toimielimen tehtävistä sekä taloushallinnosta ja kaksikieliselle alueelle perustettavasta vähemmistökielen jaostosta.

Jos sosiaali- ja terveysalueen vastuukunnan asukasluku olisi alle puolet koko alueen asukasluvusta, kunnat voivat päättää, että sosiaali- ja terveysalueella toiminnasta vastaa kun-

tayhtymä. Kuntayhtymään sovelletaan tällöin kuntalain kuntayhtymää koskevia säännöksiä. Perustason alueen toimintaa ei sen sijaan voi järjestää kuntayhtymämallilla.

Erityisvastuualueelle kuuluvista tehtävistä vastaisi erityisvastuualueen kuntayhtymä, johon sovellettaisiin kuntalain kuntayhtymää koskevia säännöksiä, ellei nyt ehdotettavassa laissa toisin säädetä. Kuntayhtymän yhtymäkokouksessa olisivat edustettuina kaikki erityisvastuualueen sosiaali- ja terveysalueisiin kuuluvat kunnat. Yhtymäkokous vahvistaisi erityisvastuualueen toimeenpanosuunnitelman, jossa sovitaan erityisvastuualueen tehtävien toimeenpanosta ja niiden edellyttämistä yhteistyörakenteista.

Rahoitus

Sosiaali- ja terveysalueen ja peruspalvelualueen rahoitus

Sosiaali- ja terveys-alueen jäsenkunnat rahoittaisivat alueen toiminnan. Esityksen mukaan kunnat voisivat sopia keskenään, miten toiminta rahoitetaan tai millä perusteella jäsenkunnat maksavat vastuukunnalle sen järjestämistä palveluista. Kunnat voisivat tällöin valita alueelle parhaiten sopivan rahoitusmallin.

Sopimuksen hyväksymisen tai muuttamisen ei tarvitse tapahtua yksimielisesti. Kuntalain (365/1995) 79 §:ssä 1 momentissa on säädetty, että kuntayhtymän perussopimusta voidaan muuttaa, jos vähintään kaksi kolmannesta jäsenkunnista sitä kannattaa ja niiden asukasluku on vähintään puolet kaikkien jäsenkuntien yhteenlasketusta asukasluvusta. Mainittua kuntalain säännöstä ehdotetaan sovellettavaksi myös sosiaali- ja terveysalueiden hallinnossa, ja se ulotettaisiin koskemaan myös sopimuksen hyväksymistä.

Koska on kuitenkin mahdollista, että kunnat eivät pääse asiasta sopimukseen, lakiin esitetään otettavaksi tällaisen tilanteen varalta rahoitusta koskevat säännökset.

Väestön ikärakenteella ja sairastavuudella painotettu kapitaatiomalli on paras vaihtoehto silloin, kun tavoitellaan alueellisesti yhtenäistä, selkeää, yhteisvastuullista, yhdenvertaista ja oikeudenmukaista, koko alueen yhtenäiseen suunnitteluun ja kehittämiseen perustuvaa kokonaisuutta. Kapitaatio- eli väestömääräpohjaisessa mallissa kunnan maksu määräytyy asukasluvun mukaan (x euroa/asukas). Kapitaatioperiaate voidaan toteuttaa siten, että alueen budjetoidut menot jaetaan kaikkien jäsenkuntien kesken asukasluvun suhteessa. Kun saatua lukua painotetaan väestön ikärakenteella ja sairastavuudella, asukaskohtainen maksu vaihtelee kunnittain kunnan väestön palvelujen tarpeen mukaan. Tämä vastaisi nykyistä valtionosuusjärjestelmää, jossa noin 92 prosenttia valtionosuuden laskennallisista kustannuksista asukasta kohden määräytyy ikärakenteen ja sairastavuuden perusteella.

Kapitaatiomallissa kunnan menot ovat hyvin ennakoitavissa, koska maksu ei riipu kunnan asukkaiden palvelujen käytön määrästä. Menojen kehitystä seurataan alueellisesti ja kuntakohtaiset erot tasoittuvat pitemmän ajanjakson aikana.

Kapitaatiomallin soveltaminen vakiintuneisiin palveluihin voi aiheuttaa merkittäviä muutoksia kuntien nykyisiin menoihin ja muuttaa olennaisesti kuntien keskinäisiä maksuosuuksia. Kapitaatioperusteiseen laskutukseen siirtyminen edellyttääkin kuntakohtaisen vaihtelun vuoksi useamman vuoden siirtymäaikaa, jonka aikana palvelujen tarjonta ja palvelurakenne sopeutettaisiin kunnittain väestön palvelujen tarvetta vastaavaksi. Siirtymäajan pituus voisi olla kolme vuotta.

Jos 20 000 - 50 000 asukkaan kunta toimii vastuukuntana alle 20 000 asukkaan kunnan peruspalvelujen järjestämiseksi, korvaukset tässä vastuukuntamallissa järjestettäisiin myös kapitaatioperusteisesti.

Palvelurakenneuudistuksen yhteydessä tavoitteena on niin vahvojen kuntien ja sosiaali- ja terveysalueiden muodostuminen, että järjestämisvastuussa olevat tahot pystyvät kantamaan satunnaiset suuretkin kustannusvaihtelut. Näin ollen tällaisten vaihtelujen tasaamiseksi ei ole tarpeen luoda lainsäädännöllä suurten kustannusten tasausjärjestelmää. Kunnat voisivat kuitenkin halutessaan sellaisesta sopia.

Perustason alueen osallistuminen sosiaali- ja terveysalueen rahoitukseen

Kunnat, joiden väestöpohja on 20 000–50 000 asukasta, voisivat järjestää itse sosiaali- ja terveydenhuollon perustason palvelut, joissakin tapauksissa myös peruserikoissairaanhoidon palvelut.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen toteuttamiseksi tarvittavista sosiaali- ja terveysalueen yhteisistä tehtävistä, kuten infrastruktuurin aiheuttamista kustannuksista ja varalla olosta (johon sisältyy muun muassa päivystys, ensihoito ja poikkeusolovalmiuden ylläpito) edellä tarkoitetut kunnat vastaisivat kapitaatioperiaatteen mukaisesti.

Siltä osin kuin 20 000–50 000 asukkaan edellä tarkoitetut kunnat hankkisivat vain osan tarvitsemistaan palveluista sosiaali- ja terveysalueelta, ne osallistuisivat näiden palvelujen rahoittamiseen suoriteperusteisesti. Laskutus perustuisi tuotantokustannuksiin.

Suoritemallissa kunnan vuotuinen maksu määräytyy kunnan asukkaiden palvelujen käytön mukaan. Malli toteuttaa aiheuttamisperiaatteen. Kunnan kannalta menojen ennakointi on kapitaatiomallia vaikeampaa, koska kuntalaisten palvelujen käyttöä ja sen kustannusten kokonaismäärää voi olla etukäteen vaikea ennustaa. Sairaanhoitopiireissä suoriteperusteinen korvaus on nykyisin yleinen tapa maksaa palvelujen tuottajalle palveluista. Piirit laskuttavat kuntia tyypillisesti hoidettujen potilaiden määrän ja potilaille tehtyjen toimenpiteiden mukaan. Useimmissa sairaanhoitopiireissä laskutuksessa käytetään diagnoosi- ja toimenpideperusteista drg (diagnosis-related group) -järjestelmää, jossa potilaan hoidon laskutushinta määräytyy hoitotapahtuman tai suoritteen keskimääräisen kustannuksen mukaan. Erikoissairaanhoidon avopalvelujen sekä psykiatrisen hoidon laskutuksessa käytetään yleensä suoritemääriin (esimerkiksi hoitopäivien määrä) perustuvaa järjestelmää.

Erityisvastuualueiden rahoitus

Eritysvastuualueiden rahoitukseen, joka tulee sosiaali- ja terveysalueilta, sovellettaisiin sosiaali- ja terveysalueiden asukasmäärään pohjautuvaa rahoitusmallia.

Kehittämistoiminta

Sosiaali- ja terveysalueen vastuukunnan tulisi vastata alueensa sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisestä.

Sosiaalialan osaamiskeskusten toiminta ja perusterveydenhuollon yksiköiden toiminta tulisi integroida. Näin vahvistettaisiin tarvittavaa sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämistoiminnan asiantuntemusta alueilla. Yhteen sovittamalla erityisvastuualueella sosiaalialan osaamiskeskusten ja perusterveydenhuollon yksiköiden toimintaa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman linjauksia ja muuta kansallista ohjausta, saadaan muodostettua erityisvastuualuetasoinen kehittämisen tukirakenne.

Erityisvastuualueelle asetettaisiin tehtäväksi vastata alueellaan sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman toimeenpanosta. Kaste-ohjelman alueellisia johtoryhmiä ei enää asetettaisi sosiaali- ja terveysministeriön toimesta, vaan erityisvastuualueet voisivat päättää Kaste-ohjelman toimeenpanon muodoista. Halutessaan ne voisivat asettaa nykyisenkaltaisia alueellisia Kaste-johtoryhmiä.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Yleistä

Esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon hallinnolliset rakenteet. Sosiaalihuollon ja terveydenhuollon lakisääteiset julkiset tehtävät on ehdotuksen mukaan järjestettävä ylikunnallisena yhteistyönä. Nyt niiden järjestämisestä vastaavat pääosin yksittäiset kunnat ja osin lakisääteiset kuntayhtymät. Siten uudistuksen välittömät vaikutukset kohdistuvat kuntien ja kuntayhtymien hallintoon ja niiden hallinnollisiin rakenteisiin.

Hallinnolliset muutokset ovat kuitenkin vain keino uudistuksen päätavoitteiden toteuttamiseksi. Tavoitteena on turvata yhdenvertaiset sosiaalihuollon ja terveydenhuollon palvelut kaikille Suomessa asuville. Tämän tavoitteen saavuttamiseen vaikuttavat nyt

muun muassa väestön ikääntyminen ja siitä johtuva palvelutarpeen kasvu sekä julkisen talouden kestävyysvaje. Sen vuoksi jatkossa on kiinnitettävä nykyistä enemmän huomiota palvelujen vaikuttavuuteen ja niiden kustannustehokkaaseen tuottamiseen.

Uudistuksen vaikutukset talouteen, hallintoon sekä väestön asemaan ja palveluihin riippuvat olennaisesti siitä, miten ehdotuksen mukaiset sosiaali- ja terveysalueet ja perustason alueet toteuttavat niiden järjestämisvastuulle kuuluvan sosiaali- ja terveydenhuollon. Varmaa tietoa ehdotuksen mukaisen uudistuksen vaikutuksista ei voida esittää. Vaikutuksia voidaan kuitenkin arvioida niiden kokemusten perusteella, joita on saatu aiemmin toteutetuista ylikunnallisista järjestelyistä. Esimerkkeinä voidaan käyttää erityisesti Kainuun hallintokokeilua, Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiriä (Eksote) sekä Parashankkeen mukaisia yhteistoiminta-alueita. Niissä kaikissa on koottu palvelujen järjestäminen aikaisempaan laajemmaksi ylikunnalliseksi toiminnaksi. Kainuun hallintokokeilussa ja Eksotessa on lisäksi toteutunut pitkälti ehdotettavan uudistuksen mukainen sosiaali- ja terveyspalvelujen horisontaalinen ja vertikaalinen integraatio. Kainuun maakunnassa toteutettu malli vastasi varsin pitkälle ehdotettavaa sote-aluetta, jonka alueella ei ole perustason alueita. Eksote taasen on esimerkki sote-alueesta, johon kuuluu myös erillinen perustason alue.

4.2 Taloudelliset vaikutukset

Integroidusta sote-rakenteesta saatavaa säästöpotentiaalia voidaan arvioida Eksotesta ja Kainuun maakuntakokeilusta saatavilla kokemuksilla.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tekemässä selvityksessä (THL 2013: Sote-uuditsuksen vaikutusten alustava arviointi) on verrattu Eksoten ja Kainuun kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon asukaskohtaisten kustannusten kehitystä vertailukuntien kustannusten kehitykseen vuosina 2002 – 2012. Vertailukunnat valittiin viiden tekijän perusteella, joita olivat asukasluku, naisten osuus väestöstä, 75 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä, työkyvyttömyyseläkettä saavien osuus 16 – 64 -vuotiaista ja työttömien osuus työvoimasta.

Selvityksen perusteella Eksoten ja vertailukuntien asukaskohtaiset sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannukset kasvoivat Eksotessa ja vertailualueella kasvoivat vuosina 2002 – 2008 yhtä paljon. Eksoten toiminnan käynnistyttyä vuonna 2009 kustannuskehitys sen sijaan on eronnut merkittävästi. Eksoteen kuuluvien kuntien asukaskohtaiset kustannukset ovat alentuneet vuosina 2009 - 2012 kun vertailukunnissa kustannukset ovat jatkaneet kasvua pitkälti samaan tahtiin kuin aiemminkin.

Tarkasteltaessa Eksoten perustamisen vaikutusta euromääräisiin nettokustannuksiin, voidaan todeta, että verrattaessa ennen Eksoten perustamista sekä sen jälkeen syntyneitä kustannuksia, on kuntayhtymän kokonaiskustannuksissa pystytty säästämään 9,5 miljoonaa euroa vuosina 2010 – 2012.

Kainuun hallintokokeilussa mukana olleiden kuntien asukaskohtaiset kustannukset kasvoivat ennen kokeilun alkua vuosina 2002 – 2004 keskimäärin 6,7 prosenttia vuodessa ja vertailukunnissa luku oli keskimäärin 4,3 prosenttia vuodessa. Hallintokokeilun alettua kustannusten kasvu Kainuussa hidastui vertailualuetta alemmaksi. Vuosina 2006 – 2012 Kainuussa kustannusten kasvu oli keskimäärin 2,7 prosenttia vuodessa kun vertailukunnissa kasvu oli 3,6 prosenttia vuodessa.

Sekä Eksotessa että Kainuussa säästöt ovat ensi vaiheessa syntyneet pitkälti toimintojen yhteen kokoamiseen liittyvällä suuruuden ekonomialla (logistiikka, hankinnat, hallinto). Säästöt ovat toteutuneet siitä huolimatta, että organisaatiot ovat samalla olleet muutosprosessissa.

Palvelujen kokoaminen yhden organisaation vastuulle mahdollistaa pidemmällä aikavälillä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän tehokkaan integraation. Toimipisteiden uudelleen järjestelyt ja toimintatapojen uudistaminen vaatii aina useita vuosia. Sen vuoksi toiminnallisten uudistusten mukaan tuomat säästöt toteutuvat ja näkyvät hitaammin kuin hallinnon, hankintatoimen ja vastaavien toimintojen yhdistämisestä saatavat säästöt. Esimerkiksi vuoden 2000 alussa toimintansa aloittaneen Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin (HUS) deflatoidut

asukaskohtaiset kustannukset nousivat sen muutaman ensimmäisen toimintavuoden aikana samaan tahtiin kuin muiden sairaanhoitopiirien kustannukset. Vuodesta 2005 lähtien HUS:n kustannuskehitys sen sijaan on poikennut merkittävästi muiden sairaanhoitopiirien keskimääräisestä kustannuskehityksestä. Asukaskohtaiset kustannukset ovat laskeneet ja ovat nyt selvästi alemmat kuin muualla maassa. Ennen sairaanhoitopiirin perustamista asukaskohtaiset kustannukset olivat muuta maata korkeammat.

Vastaavasti Eksotessa on kesällä 2013 tehty päätökset toiminnan sopeuttamisesta kuntien taloudellisen kantokyvyn mukaiseksi. Sopeuttaminen on mahdollista organisoimalla toiminta alueellisena kokonaisratkaisuna uudella tavalla. Kustannussäästöt tehdään suunnitelman mukaan toiminnan uudenlaisella toteutuksella (laitoshoidon vähentäminen, kotiin annettavien palvelujen uudelleen järjestäminen, hyvinvointiasemien perustaminen), henkilöstörakenteen muutoksilla, tiettyjen toimintojen keskittämisellä (päivystys ja kuntoutus) sekä uudenlaisilla alueellisilla sähköisillä ja logistisilla ratkaisuilla.

Hallinnollisilla ja toiminnallisilla uudistuksilla on merkittävä vaikutus niin valtakunnallisesti, alueellisesti kuin myös kuntien kannalta. Jos uudistus johtaisi kustannusten kasvun hidastumiseen tai eräin osin jopa reaalisten kustannusten laskuun, kuten Kainuussa ja Eksotessa on tapahtunut, tarkoittaisi tämä valtakunnan tasolla useiden satojen miljoonien kustannussäästöihin vuositasolla. Samoin alueelliset ja paikalliset kustannusvaikutukset ovat huomattavia. Koska olosuhteet poikkeavat merkittävästi maan eri osissa ei mainittujen kahden alueen perusteella ole mahdollista tehdä koko maata käsittäviä täsmällisiä vaikutusarvioita. Kuitenkin voitaneen arvioida, että kustannusten kasvu on hyvinkin mahdollista saada 1 - 2 prosenttiyksikkö pienemmäksi kuin mikä on ollut toteutunut kehitys. Tällöin vuotuiset säästöt voisivat olla koko maan tasolla x – xx miljoonaa euroa.

Vaikka toiminnan uudelleenorganisointi tarkoittaakin suunnitelmien mukaan joidenkin toimintojen, keskittämistä, on alueellisella uudelleenorganisoinnilla tarkoitus saavuttaa myös laadun parannuksia. Tästä konkreettisin esimerkki on jo käynnistetty mielenterveyspalvelujen palvelukokonaisuuden toiminnallinen uudistus, jonka myötä Eksotessa on saatu puretuksi mielenterveyspalvelujen jonot sekä vähennetyksi laitoshoitoa noin puoleen aiemmasta. Suunnitelmat sisältävät myös toimia alueellisen yhdenvertaisuuden toteuttamiseksi hoidon ja hoivan saannissa.

4.3 Hallinnolliset ja organisatoriset vaikutukset

Ehdotetulla uudistuksella on merkittävä vaikutus kuntien hallintoon. Sosiaali- ja terveydenhuolto siirtyy pääsääntöisesti kokonaan ylikunnalliseksi yhteistoiminnaksi. Poikkeuksena tästä voivat muodostaa vain muutamat yksittäiset kunnat, joilla on mahdollisuus muodostaa yksin joko perustason alue tai myös sosiaali- ja terveysalue. Yhden kunnan muodostamia perustason alueita voisi olla teoriassa enimmillään noin 30 ja yhden kunnan muodostamia sote-alueita nykyisellä kuntarakenteella kaksi.

Nyt sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu on jakautunut kunnille, eri tavoin muodostetuille yhteistoiminta-alueille, sairaanhoitopiirien kuntayhtymille ja erityishuoltopiirien kuntayhtymille. Järjestämisvastuussa olevia organisaatioita on hieman vajaat 200. Kainuuta ja Eksotea lukuun ottamatta kuntien asukkaille sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja järjestää vähintään kaksi ja joissain tapauksissa jopa neljä eri organisaatiota (kunta itse, kansanterveystyön kuntayhtymä, sairaanhoitopiirin kuntayhtymä ja erityishuoltopiirin kuntayhtymä). Uudistuksen seurauksena useimmille kunnille ja niiden asukkaille kaikkien sosiaalihuollon ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisestä vastaisi sosiaali- ja terveysalueen vastuukunta tai kuntayhtymä. Osalle kunnista ja niiden asukkaita palvelujen järjestämisvastuu jakautuisi sote-alueen ja perustason alueen kesken. Ehdotetun lain mukaisia sosiaali- ja terveysalueita ja perustason alueita muodostunee yhteensä noin 50. Jos näin tapahtuu, järjestämisvastuussa olevien organisaatioiden määrä vähenee enimmillään lähes neljäsosaan ja vähimmilläänkin kolmasosaan nykyisestä lukumäärästä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen ja siihen liittyvä hallinto siirtyisivät näin ol-

len valtaosaltaan pois yksittäisten kuntien itsenäisestä päätöksenteosta. Tämä koskisi myös niitä kuntia, jotka toimisivat sote-alueiden tai perustason alueiden vastuukuntina. Myös vastuukunnan järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon hallinto ja päätöksenteko erkanisivat merkittävästi vastuukunnan muusta hallinnosta. Vastuukunnan järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon hallintoon osallistuisivat muut alueeseen kuuluvat kunnat edustajainkokouksen ja osin vastuukunnassa olevan yhteisen toimielimen kautta. Jos sosiaali- ja terveysalueen toiminnasta vastaisi kuntayhtymä, sen hallinto määräytyisi kuntalain säännösten perusteella ja olisi käytännössä pitkälti vastaava kuin nykyisissä sosiaali- tai terveydenhuollon kuntayhtymissä.

Tilanteissa joissa sosiaali- ja terveydenhuollon toimintoja on ryhdytty toteuttamaan ylikunnallisena toimintana tai tällaista toimintaa on laajennettu, muutoksella on tehtyjen selvitysten perusteella ollut vaikutuksia hallinnon ja päätöksenteon toteutukseen ja rakenteisiin. Hallinnolliset mallit ovat olleet puitelain mukaisilla yhteistoiminta-alueilla hyvin monimuotoisia ja niihin liittyy runsaasti erilaisia päätöksenteon rakenteita. Silloin kun näillä alueilla palveluverkon ja toiminnan tarkastelu on edelleen perustunut kuntarajoihin, se on osassa alueita hidastanut tai estänyt palvelujen toiminnallista ja organisatorista kehittämistä tuottavuuden näkökulmasta.

Yhteistoiminta-alueilla merkittävä osuus palvelujen hallinnossa ja päätöksenteossa on myös palvelusopimuksilla, jotka järjestämisvastuinen taho (vastuukunta) tekee kumppanikuntien kanssa. Sopimusprosessit on määritelty ja ne mahdollistavat kuntien osallistumisen prosessin eri vaiheisiin. Suuri painoarvo on ollut muun muassa palvelutarvearviolla, jonka perusteella palvelusuunnitelmia ja -sopimuksia kuntien kanssa laaditaan. Näihin prosesseihin osallistuu kunnista yleensä melko laaja päätöksentekijöiden ja asiantuntijoiden joukko. Lisäksi useilla alueilla on muodostettu erilaisia virallisen sopimusprosessin ohella toimivia epävirallisia yhteistyö- ja seurantaryhmiä.

Paras -uudistusta edeltäneeseen aikaan verrattuna tietoisuus sosiaali- ja terveyspalvelujen tarpeen perusteista, mahdollisista toteuttamismalleista ja kustannusten muodostumisesta on tutkimusten mukaan lisääntynyt monessa kunnassa. Paras -kyselyssä vuonna 2009 kuntien edustajat kuvasivat uudistuksen valmisteluprosesseja työläiksi ja vaativiksi, mutta pitivät niitä hyödyllisinä koska keskustelua sosiaali- ja terveyspalveluista ei oltu aikaisemmin saatu päätöksenteossa käynnistettyä.

Laajemmille alueille siirryttäessä palveluissa on haettu yhdenvertaisuutta yhtenäistämällä kaikki palvelujen johtamisen, esimiestyön ja toiminnan rakenteet ja prosessit. Yhdenvertaisuutta on myös pyritty turvaamaan hyvin rajaavilla, kuntarajoja korostavilla sopimuksilla ja reunaehdoilla, jotka ovat osaksi estäneet palvelujen toiminnallista kehittämistä ja tuottavuuden lisäämistä. Laajemman alueen vakiintuessa on kuitenkin tunnistettu tarve muodostaa erilaisia toimintamalleja kaupunkimaisille ja maaseutumaisille alueille. Näin yhdenvertaisuus on kohdennettu palvelun saajan asemaan ja palvelun toteutumiseen mutta palvelujen toteutustavat ovat paikallisesti monimuotoisempia.

Esityksen mukainen ehdotus poikkeaa monin tavoin Paras-uudistuksen mukaisista rakenteista erityisesti siltä osin, että sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevat päätökset tehdään jatkossa koko sote-alueelle tai perustason alueille. Järjestämisvastuussa oleva vastuukunta tai kuntayhtymä ei tee sopimuksia yksittäisten kuntien kanssa, vaan asioista päätetään yhdessä vastuukunnan yhteistoimintasopimuksen tai kuntayhtymän perussopimuksen määrittämien periaatteiden mukaisesti. Tällöin järjestämisvastuussa oleva taho joutuu ottamaan huomioon koko alueen väestön ja sen palvelutarpeet.

Hallinnon toteuttaminen ehdotuksen mukaisesti joko yksin sosiaali- ja terveysalueella tai vaihtoehtoisesti sosiaali- ja terveysalueella ja perustason alueella, vähentää hallinnon tasoja nykyisestä. Hallinnon tasojen väheneminen tekee siitä samalla läpinäkyvämpää. Silloin kun järjestämisvastuu kunnan sosiaali- ja terveydenhuollosta on yksi sosiaali- ja terveysalueen vastuukunnalla tai kuntayhtymällä, on vastuu päätöksenteosta ja hallinnosta vain yhdellä organisaatiolla.

4.4 Vaikutukset kuntien asukkaisiin sekä asiakkaisiin ja potilaisiin

Sellaiset järjestelmät, jossa palvelujen järjestämis- ja rahoitusvastuu on hajautunut monille alueellisille ja paikallisille tahoille, merkitsevät samalla säännönmukaisesti vaihtelua palvelujen resursoinneissa, tuotannon määrässä, saatavuudessa ja laadussa. Tämä johtaa samalla siihen, että väestön yhdenvertaisuus ei toteudu parhaalla mahdollisella tavalla. Palvelujen saatavuudessa olevat ongelmat ja niihin liittyvät jonot ovat aiheuttaneet huolta ja tyytymättömyyttä palveluja tarvitsevien keskuudessa.

Uudistuksessa kootaan palvelujen järjestäminen nykyistä harvempien ja suurempien organisaatioiden vastuulle. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tekemän vaikutusarvioinnin perusteella edellytykset palvelujen paremmalle saatavuudelle ja yhdenvertaisuudelle paranevat laajemmissa rakenteissa. Järjestämisvastuun keskittäminen mahdollistaa uudenlaisen toiminnallisen rakenteen, jossa yhdistyvät joustavuus, osaaminen, yhteistyö ja hyvä työnjako. Tehtyjen selvitysten perusteella on merkkejä siitä, että jo muodostetuilla uusilla yhteistoiminta-alueilla ja kuntaliitoskaupungeissa palveluverkkoa on supistettua lähinnä kaupunkien keskustoissa eikä reuna-alueilla. Tavoitteena ja tuloksena on tällöin ollut resurssien tasaisempi jako koko uudella alueella.

Esimerkiksi Paras-uudistusta koskevissa selvityksissä on havaittu, että yhteistoiminta-alueilla palvelujen saatavuus on parantunut, etenkin pienissä kunnissa. Arttu- tutkimuksen perusteella yhteistoiminta-alueilla palvelut eivät ole etääntyneet käyttäjistä. Myöskään kuntaliitoskunnissa ei ole ollut nähtävissä vahvaa palvelujen keskittämistä. Keskittämisen sijasta ja osin sen ohella on toteutettu runsaasti palvelujen hajauttamista. Tämä on toteutettu siten, että erityisosaajien palveluja on viety alueellisiin palvelupisteisiin. Myös asiakkaiden ja potilaiden kotiin vietävät palvelut ovat kehittyneet yhä vaativamman hoidon ja hoivan suuntaan.

Sote-uudistuksessa palvelujen järjestämisvastuu ehdotetaan koottavaksi merkittävästi nykyistä isompien alueiden vastattavaksi. Sen vuoksi Paras-uudistuksen seurannan havaintojen yleistettävyys ei ole yksiselitteistä. Saatujen kokemusten ja THL:n tekemän vaikutusarvion perusteella voidaan arvioida, että palvelujen laatu ja saatavuus tulevat olemaan turvatummat kuin nyt voimassa olevan lainsäädännön mukaisessa rakenteessa. Etenkin pienten kuntien asukkaiden palvelut voidaan turvata nykyistä paremmin silloin kun palveluista vastaa taloudellisesti ja toiminnallisesti nykyistä kantokykyisempi organisaatio.

Yksittäistapauksissa palvelujen saavutettavuus, eli etäisyys palveluja antavaan toimipaikkaan, voi harvoin tarvittavissa palveluista vaikeutua, koska palvelujen saatavuuden varmistamiseksi niitä joudutaan keskittämään. Tältä osin voidaan kuitenkin arvioida, että tällainen kehitys olisi hyvin todennäköistä vähenevän väestön alueilla ilman muutostakin. Harvoin tarvittavien palvelujen keskittämisellä voidaan kuitenkin varmistaa palvelujen saatavuus pitkällä aikavälillä ja sitä kautta myös parempi saavutettavuus kuin mikä olisi mahdollista ilman uudistusta.

4.5 Palvelujen tuotanto

Uudistuksessa ei muuteta säännöksiä jotka koskevat palvelujen tuotantoa. Järjestämisvastuussa oleva vastuukunta tai kuntayhtymä voi edelleenkin tuottaa palvelut itse, järjestää niitä yhteistyössä muiden sote-alueiden tai perustason alueiden vastuukuntien tai kuntayhtymien kassa, olla mukana kuntayhtymissä tai ostaa palveluja yksityisiltä tai kolmannen sektorin palvelujen tuottajilta. Samoin palvelusetelin käyttö on mahdollista samoin perustein kuin aiemminkin.

Järjestämisvastuun siirtymisellä nykyistä suuremmille organisaatioille voi kuitenkin olla tosiasiallisia vaikutuksia palvelutuotantoon. Paras-uudistuksen myötä syntyneet laajemmat yhteistoiminta-alueet ovat paikoitelleen johtaneet siihen, että aiemmin yksitäisten kuntien ostopalveluna toteuttamia palveluja on palautettu yhteistoiminta-alueen omaksi toiminnaksi. Perusteluna on ollut muun muassa oman toiminnan parempi hallittavuus ja parempi kytkeytyminen muihin palveluihin. Väestöpohjan laajeneminen mahdollistaa lisäksi pienten asiakasryhmien palvelut omana tuotantona.

Paras-uudistuksen aikana alkanut järjestämis- ja tuottamisvastuun eriytyminen on alkanut muokata sosiaali- ja terveydenhuollon johtamista ja strategista suunnittelua, koska tuottamisesta irrotettu järjestämisvastuu sekä asiakkaan palvelukokonaisuuteen perustuva organisoitumistapa korostavat kokonaisvastuuta osaoptimoinnin sijasta.

Tilanteissa, joissa palveluja on päätetty hankkia ulkopuolelta ostopalveluna, ovat kilpailutettavat palvelukokonaisuudet usein olleet aiempaa laajempia. Tämä on johtanut siihen, että pienet yritykset ja yrittäjät eivät useinkaan ole menestyneet kilpailussa ja palveluja on tämä seurauksena hankittu suurilta yrityksiltä. Vastaava kehitys voi toteutua myös ehdotetun uudistuksen myötä. Entistä suuremmat hankintayksiköt pystyvät kilpailuttamaan ostettavat palvelut entistä tehokkaammin. Toisaalta suurempiin yksiköihin voi syntyä selvästi aikaisempaa parempaa hankintaosaamista, mikä mahdollistaa paitsi kustannustehokkaammat palvelut, myös mahdollisuuden toteuttaa aiempaa tarkoituksenmukaisempien ja pienempien palvelukokonaisuuksin kilpailuttamisen. Tällöin myös pienillä yrityksillä on mahdollisuus osallistua kilpailutuksiin.

4.6 Henkilöstövaikutukset

Kunnallisen sosiaalihuollon ja terveydenhuollon tehtävissä nyt työskentelevät henkilöt siirtyvät ehdotetun voimaanpanolain perusteella uusien sosiaali- ja terveysalueiden sekä perustason alueiden palvelukseen vanhoina työntekijöinä. Koska henkilöstön siirrot tapahtuvat kunnallisten organisaatioiden välillä, niillä ei myöskään ole vaikutusta henkilöstön eläke-etuuksiin. Henkilöstö kuuluu jatkossakin kunnallisen eläkejärjestelmän piiriin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstölle ei kuitenkaan esitetä uudistuksessa samanlaista irtisanomissuojaa, joka on säädetty kuntarakennelaissa liitoskuntien viranhaltijoille ja työntekijöille. Kuntarakennelain 29 §:n perusteella henkilöstön työnantajan vaihtuessa kuntajaon muutoksen perusteella, työnantajalla ei ole oikeutta irtisanoa viiden vuoden aikana kuntajaon muutoksen voimaantulosta. Säännös on ollut voimassa määräaikaisena ensin vuosina 2008 – 2013 ja sittemmin vuosina 2013–2021.

Koska henkilöstölle ei esitetä irtisanomissuojaa, on uudistuksen jälkeen mahdollista toteuttaa palvelujen järjestämisen ja tuottamisen kannalta välttämättömät uudelleen järjestelyt. Kuntatyönantajalla on tällöin oikeus irtisanoa työntekijän palvelussuhde työsopimuslain (55/2001) 7 luvun 3 §:ssä tai kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain (304/2003) 37 §:ssä tarkoitetuilla taloudellisilla tai tuotannollisilla irtisanomisperusteilla

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon laadukkaiden, vaikuttavien ja oikea-aikaisten palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi uudistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta osana kuntarakenteen uudistamista. Kuntien ja sosiaali- ja terveysalueiden yhteisiä tehtäviä varten on viisi erityisvastuualuetta (erva). Erityisvastuualueen tehtäviin kuuluvat muun muassa vaativat keskitettävät terveyden- ja sosiaalihuollon palvelut sekä tutkimukseen, kehittämiseen ja koulutukseen liittyviä tehtäviä.

Hallitusohjelman kirjaukseen perustuen sosiaali- ja terveysministeriö asetti 23 päivänä maaliskuuta 2012 työryhmän valmistelemaan esityksen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteeksi. Työryhmä luovutti ehdotuksensa 11 päivänä tammikuuta 2013 (STM raportteja ja muistioita 2012:30). Lisäksi ministeriö asetti palvelurakenneuudistuksen tueksi selvityshenkilötyöryhmän 27 päivänä marraskuuta 2012. Selvityshenkilötyöryhmän tehtävänä oli yhteistyössä kentän toimijoiden kanssa tukea palvelurakenneuudistuksen valmistelua selvittämällä alueellisesti parhaita sosiaali- ja terveydenhuollon ratkaisuja. Selvityshenkilöryhmä luovutti ehdotuksensa ministeriölle 19 päivänä maaliskuuta 2013 (STM raportteja ja muistioita 2013:7).

Hallitus sopi 21 päivänä maaliskuuta 2013 valtiontalouden kehyksistä vuosille 2014 – 2017. Kehyspäätöksen mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenneuudistuksen

tavoitteena on vahvoihin kuntiin perustuva, pääsääntöisesti kaksitasoinen integroitu sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenne, jossa uuden laajan perustason tehtävien järjestämis- ja rahoitusvastuu on kunnilla. Tavoitteena on turvata sosiaali- ja terveydenhuollon lähipalvelut. Laajan perustason sosiaali- ja terveyspalvelut järjestetään pääsääntöisesti vastuukuntamallilla. Vastuukuntamallin perusteista säädetään kuntalaissa. Vastuukuntina voivat toimia maakuntien keskuskaupungit ja luontaisiin työssäkäyntialueisiin perustuvat vahvat kunnat, joilla on riittävä kantokyky.

Kehyspäätökseen perustuen sosiaali- ja terveysministeriö asetti 4 päivänä huhtikuuta 2013 sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain valmisteluryhmän. Valmisteluryhmän tehtävänä oli valmistella hallituksen esityksen muotoon laadittu ehdotus sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaiksi, joka sisältää kuntauudistuksen edellyttämät välttämättömät säännökset sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisestä ja rahoittamisesta.

Lisäksi pääministeri Jyrki Katainen asetti huhtikuussa 2013 koordinaatioryhmän, jonka tehtävänä oli laatia kehyspäätökseen perustuvat tarkemmat linjaukset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenneuudistuksen perusratkaisuiksi. Koordinaatioryhmä luovutti pääministerille linjauksensa perusratkaisuista 8 päivänä toukokuuta 2013.

Sosiaali- ja terveysministeriön valmisteluryhmä laatima väliraportti valmistui 27 päivänä kesäkuuta 2013 (Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2013:15). Siinä oli kehysriihipäätöksen ja koordinaatioryhmän linjausten pohjalta laadittu tarkempi kuvaus toteutettavasta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteesta. Väliraportista pyydettiin lausunnot kaikilta kunnilta ja sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymiltä sekä useilta muilta tahoilta. Väliraportista saatiin lähes 400 lausuntoa. Saatujen lausuntojen perusteella eräitä väliraportin mukaisia linjauksia muutettiin. Muutokset koskivat erityisesti alle 20 000 asukkaan kuntien asemaa perustason alueiden muodostamisessa sekä kuntien edustusta sosiaali- ja terveysalueiden ja erityisvastuualueiden päätöksenteossa.

Valmisteluryhmä luovutti ehdotuksensa hallituksen esitykseksi eduskunnalla sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi peruspalveluministeri Susanna Huoviselle 19 päivänä joulukuuta 2013.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Valmisteluryhmän laatimasta luonnoksesta hallituksen esitykseksi, jota täydennettiin eräin osin sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä tehdyn jatkovalmistelun perusteella perustuen, pyydettiin lausunnot kaikilta kunnilta ja sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymiltä. Lisäksi esitysluonnoksesta pyydettiin lausunnot eräiltä ministeriöiltä ja valtion viranomaisilta sekä useilta muilta tahoilta, kuten työntekijöitä edustavilta ammattijärjestöiltä. Lausunnot pyydettiin yhteensä xxx taholta.

(täydennetään saatujen lausuntojen perusteella)

6 Riippuvuus muista esityksistä

(täydennetään myöhemmin)

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä

1 Luku **Yleiset säännökset**

1 §. *Lain tarkoitus*. Ensimmäisessä pykälässä todetaan lain tarkoitus. Ensisijaisena tarkoituksena on väestön hyvinvoinnista ja terveydestä huolehtiminen. Tämän toteuttaminen edellyttää monia erilaisia toimenpiteitä. Lähtökohtana on hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ja ylläpito siten, että näihin liittyviä ongelmia syntyisi mahdollisimman vähän. Lain toinen keskeinen tarkoitus on varmistaa ihmisille oikeus laadultaan hyvään sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Tarvitaan laadukkaita sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja ja näiden palvelujen asianmukaisesta järjestämisestä vastaamaan kykeneviä organisaatioita. Lain tarkoituksena on luoda asianmukaiset edellytykset sille, että koko maassa on saatavilla riittävästi ja yhdenvertaisesti palveluja sekä palveluja tarvitsevien ihmisten tarpeet huomioon ottava palvelurakenne. Samalla palvelurakenteen tulee olla vaikuttava ja kustannustehokas siten, että käyttävissä olevilla voimavaroilla pystytään kantamaan vastuu erityislakien mukaisten palvelujen järjestämisestä.

Edellä kuvattujen tavoitteiden toteuttaminen vaatii myös useiden eri tahojen laajaa yhteistyötä. Lain tavoitteena on luoda edellytykset tällaisen yhteistyön syntymiselle sekä alueellisesti että valtakunnallisesti siten, että palvelut muodostavat toiminnallisesti ja rakenteellisesti integroidun kokonaisuuden.

2 §. *Soveltamisala*. Pykälässä säädetään lain soveltamisalasta. Lakia sovelletaan kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseen, rahoitukseen, kehittämiseen, ohjaukseen ja valvontaan. Kunnallisella sosiaali- ja terveydenhuollolla tarkoitetaan toimintaa, jonka järjestämisestä ja siihen liittyvästä rahoituksesta vastaa kunnallinen organisaatio, kunta, kuntayhtymä tai muu lakisääteinen kuntien yhteistoimintaorganisaatio.

Sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevia säännöksiä on useissa eri laissa, joista osa koskee pelkästään kunnallista toimintaa, osa pelkästään yksityistä toimintaa ja osa sekä kunnallista että yksityistä toimintaa. Kunnallista sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevien lakien suuresta lukumäärästä johtuen pykälässä ei ehdoteta lueteltavaksi niitä lakeja, joita ehdotettava laki koskee. Pykälän 2 momentin perusteella lakia ei kuitenkaan sovelleta ympäristöterveydenhuoltoon. Ympäristöterveydenhuollon hallinto on juuri uudistettu ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueista annetulla lailla (410/2009). Lain mukaiset yhteistoiminta-alueet ovat aloittaneet toimintansa vuoden 2013 alkuun mennessä.

Ehdotettava laki ei koske Ahvenanmaalla järjestettävää sosiaali- ja terveydenhuoltoa. Sen järjestäminen kuuluu Ahvenanmaan itsehallinnon piiriin. Ehdotettavan lain 53 ja 58 §:ssä säädetään kuitenkin terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutukseen liittyvistä koulutuskorvauksista. Niitä voidaan maksaa myös Ahvenanmaan maakunnan terveydenhuollon toimintayksiköille. Tämän vuoksi pykälän 3 momentissa todetaan, että lain 53 ja 57 §:iä sovelletaan myös Ahvenanmaan maakunnassa suoritettavaan koulutukseen.

3 §. *Määritelmät*. Pykälässä on määritelty keskeiset laissa käytettävät käsitteet. Sen 1 momentin 1 kohdassa määritellään sosiaali- ja terveysalue. Se on yhden tai useamman kunnan muodostama alue, jolla järjestetään kattavasti sosiaali- ja terveydenhuolto. Tämä käsittää sosiaalihuollon, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon palvelut.

Kohdassa 2 määritellään perustason alue. Myös se muodostuu yhdestä tai useammasta kunnasta, jolla järjestetään perustason sosiaa-

li- ja terveyspalvelut. Näitä perustason palveluja ovat perusterveydenhuolto ja pääosa sosiaalihuoltolain mukaisista tehtävistä ja palveluista. Perustasolla järjestettävät tehtävät ja palvelut on määritelty tarkemmin 11 §:ssä.

Kohdassa 3 määritellään erityisvastuualue. Sillä tarkoitetaan sosiaali- ja terveysalueista muodostuvaa aluetta, jonka tehtävänä on sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan suunnittelu, ohjaaminen ja yhteensovittaminen. Erityisvastuualue ja sen tehtävät on määritelty tarkemmin lain 15 ja 16 §:ssä.

Kohdassa 4 määritellään vastuukunta. Sillä tarkoitetaan kuntaa, joka vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä alueeseen kuuluville kunnille. Vastuukunta järjestäisi palvelut sekä sosiaali- ja terveysalueella että perustason alueella siten kuin 11 §:ssä säädetään. Vastuukunnasta ja sen hallinnosta säädetään tarkemmin lain 3 luvussa.

Kohdassa 5 on lueteltu maakuntien keskuskaupungit. Keskuskaupungit toimivat sosiaali- ja terveysalueen vastuukuntana, jollei sosiaali- ja terveysalueen hallintoa järjestetä 19 §:n perusteella kuntayhtymämallilla.

Pykälän 2 momentissa todetaan, että se mitä laissa säädetään sosiaali- ja terveysalueen vastuukunnasta koskee myös kuntayhtymää, joka vastaa sosiaali- ja terveysalueella palvelujen järjestämisestä. Useissa lain pykälissä säädetään tehtävistä ja vastuista, joista sosiaali- ja terveysalueella vastaa joko alueen vastuukunta tai kuntayhtymä. Lakitekstin yksinkertaistamiseksi pykälissä mainitaan tällöin vain sosiaali- ja terveysalueen vastuukunta. Sille säädettävät velvoitteet koskevat samoin periaattein myös kuntayhtymää, jollei laissa toisin säädetä. Erikseen säädettävät poikkeukset liittyvät lähinnä kuntayhtymän muodostamiseen ja hallintoon, jotka määräytyvät pääosin kuntalain ja osaksi järjestämislaissa olevien kuntayhtymää koskevien erityissä*ännösten perusteella.*

4 §. *Sosiaali- ja terveydenhuollon voimavarat.* Pykälän perusteella sosiaali- ja terveysalueella ja perustason alueella on oltava riittävästi voimavaroja järjestämisvastuunsa piirissä olevaan sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Vaatimus riittävistä voimavaroista käsittää hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen siltä osin kuin se kuuluu alueen vastuulle, sekä sosiaali- ja terveydenhuollon eri tehtävät ja palvelut. Järjestämisvastuussa olevan tahon on myös huolehdittava, että palveluja tuotettaessa käytössä on riittävästi tarvittavan koulutuksen saanutta henkilöstöä. Sen lisäksi muiden toimintaedellytysten, kuten tilojen ja laitteiden on oltava asianmukaiset. Palvelujen tuotantoa koskeva vaatimus koskee kaikkia niitä palvelujen tuottajia, joita sosiaali- ja terveysalue tai perustason alue käyttää palvelutuotannossaan. Tämän mukaisesti alueen on varmistettava myös ostopalveluja käytettäessä, että niitä tuottavilla yrityksillä ja kolmannen sektorin järjestöillä tai yhdistyksillä on käytössään asianmukainen henkilöstö sekä tarvittavat tilat ja laitteet.

5 §. *Palvelujen saatavuus ja saavutettavuus.* Ehdotettavassa pykälässä on yleinen säännös, jonka perusteella järjestämisvastuussa olevan tahon on huolehdittava sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisestä alueensa kuntien asukkaille yhdenvertaisesti.

Palveluja toteutettaessa on myös edistettävä esteettömyydellä. Palvelujen toteuttaminen esteettömästä mahdollistetaan kaikille palveluja tarvitseville palvelujen piiriin pääsyn ja mahdollisuuden käyttää niitä toimintakyvyn tai terveyden sitä estämättä. Esteetön ympäristö mahdollistaa muun muassa itsenäisen asioimisen henkilöille, jotka huonosti toimivassa ympäristössä olisivat toisten avun varassa. Esteettömyydessä on kyse periaatteesta, jonka mukaan rakennettu ympäristö, palvelut ja viestintä ovat kaikkien saavutettavissa. Ihmisten eliniän pidetessä ja iäkkäiden ihmisten lukumäärän lisääntyessä esteettömyyden merkitys korostuu entisestään elämänlaatua parantavana tekijänä. Esteettömyys lisää eri toimintojen sujuvuutta ja nopeuttaa esimerkiksi ihmisten asiointia ja siirtymistä paikasta toiseen.

Ne palvelut, joita kunnan asukkaille tulee järjestää, määräytyvät erityislakien, kuten sosiaalihuoltolain, vammaispalvelulain, terveydenhuoltolain ja muiden kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja koskevien lakien perusteella. Pykälän 1 momentissa todetaan lisäksi, että palvelut tulee toteuttaa mahdollisuuksien mukaan lähellä asukkaita. Järjestämisvastuussa olevien sosiaali- ja terveysalueiden ja perustason alueiden tulee tämän mukaisesti huolehtia niin sanottujen lä-

hipalvelujen järjestämisestä. Lähipalvelut ovat merkityksellisiä erityisesti paljon ja säännöllisesti palveluja tarvitseville henkilöille, joiden on lisäksi vaikea hakeutua etäällä oleviin palveluihin.

Kaikkia palveluja ei ole mahdollista eikä tarkoituksenmukaista hajauttaa ja järjestää lähipalveluina. Tällaisia ovat esimerkiksi harvoin tarvittavat palvelut, jotka edellyttävät erityisosaamista tai kalliita laitteita. Nämä palvelut on perusteltua järjestää keskitetysti. Keskittämisellä voidaan varmistaa palvelujen hyvä laatu sekä myös taloudellisesti järkevä ja kustannustehokas toteuttaminen. Tarkoituksenmukainen keskittäminen voi myös mahdollistaa sen, että palveluja on saatavissa eri puolilla maata.

Pykälän 2 momentissa todetaan, että myös sellaisilla sosiaali- ja terveysalueella ja perustason alueella oleskelevilla henkilöillä, jotka eivät ole kyseessä olevaan alueeseen kuuluvan kunnan asukkaita, on eräissä tapauksissa lakiin perustuva oikeus saada sosiaali- tai terveydenhuollon palveluja. Esimerkiksi kiireellistä sairaanhoitoa on annettava terveydenhuoltolain 50 §:n perusteella kaikille sitä tarvitseville henkilön kotipaikasta riippumatta. Lastensuojelulain 16 b §:ssä puolestaan säädetään sijoituskunnan velvollisuudesta järjestää palveluja kuntaan sijoitetulle lapselle. Näiden lisäksi EU-lainsäädäntöön sisältyy velvoitteita, joiden perusteella lähinnä terveydenhuollon palveluja on annettava säännöksen tarkoittamille henkilöille.

6 §. *Palvelujen kieli.* Pykälässä säädetään palveluja järjestettäessä käytettävistä kielistä. Säännöksen lähtökohtana ovat perustuslain ja kielilain säännökset kansalliskielistä, suomen ja ruotsin kielestä, henkilöiden oikeudesta käyttää niitä, sekä hallinnon kielestä. Pykälässä säädetään myös pohjoismaiden kansalaisten, saamelaisten ja vammaisten kielellisistä oikeuksista. Myös muita kieliä puhuvien tarve saada käyttää omaa kieltään otetaan huomioon pykälässä.

Pykälän 1 momentin mukaan palvelut on järjestettävä suomeksi ja ruotsiksi silloin kun sosiaali- ja terveysalueella tai perustason alueella on erikielisiä tai kaksikielisiä kuntia. Jos alueen kaikki kunnat ovat yksikielisiä, järjestetään palvelut ja niihin liittyvä hallinto alueen kuntien kielellä. Jos alueella on erikielisiä tai kaksikielisiä kuntia, on hallinto ja palvelut järjestettävä sekä suomeksi että ruotsiksi. Oikeudesta käyttää suomen tai ruotsin kieltä, tulla kuulluksi ja saada toimituskirjansa suomen tai ruotsin kielellä sekä hänen oikeudestaan tulkkaukseen näitä kieliä viranomaisissa käytettäessä säädetään kielilain (423/2003) 10, 18 ja 20 §:ssä.

Vaikka alue olisi yksikielinen, asiakkaalla ja potilaalla on oikeus käyttää suomen tai ruotsin kieltä, tulla kuulluksi ja saada asiakirjat omalla kielellään silloinkin kun se on toinen kuin alueen kieli.

Lainkohdassa on myös viittaus saamen kielilakiin, jossa säädetään oikeudesta käyttää saamen kieltä. Oikeus saamen kielen käyttöön koskee saamelaisten kotiseutualuetta. Kotiseutualueesta on säädetty saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 4 §:ssä. Alueeseen kuuluvat Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnat sekä osa Sodankylän alueesta.

Pykälän 2 momentissa säädetään Pohjoismaiden kansalaisten oikeudesta käyttää omaa kieltään, suomen, islannin, norjan, ruotsin tai tanskan kieltä. Alueen on tällöin mahdollisuuksien mukaan huolehdittava siitä, että Pohjoismaiden kansalaiset saavat tarvittavan tulkkaus- ja käännösavun. Pohjoismaiden kansalaisten oikeus käyttää omaa äidinkieltään perustuu Pohjoismaiden sosiaaliturvasopimuksen (SopS 69/1996) 5 artiklaan.

Pykälän 3 momentissa todetaan kielellisiin oikeuksiin liittyvänä informaationa Kansaneläkelaitoksen velvollisuus järjestää tulkkauspalvelua kuulo- ja kuulonäkövammaisille sekä puhevammaisille henkilöille. Näistä palveluista säädetään vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta annetussa laissa (133/2010).

2 Luku **Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen**

Lain 2 luvussa säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä. Luvun säännöksissä määritellään muun muassa ne kunnalliset organisaatiot, joilla on vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä, järjestämisvastuussa olevien tahojen määräytymisen periaatteet sekä järjestämisvastuun jakautuminen organisaatioiden kesken.

7 §. *Sosiaali- ja terveysalue ja perustason alue*. Pykälässä määritellään se, miten kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon ja siihen kuuluvien palvelujen järjestämisvastuu toteutetaan. Ehdotuksen mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseksi on sosiaali- ja terveysalueita. Jokaisen kunnan on kuuluttava johonkin sosiaali- ja terveysalueeseen. Sosiaali- ja terveysalueella vastuu alueeseen kuuluvien kuntien ja niiden asukkaiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisestä on alueen vastuukunnalla tai kuntayhtymällä. Järjestämisvastuuseen sisältyy sekä lakisääteisten palvelujen että eri viranomaisvelvoitteiden toteuttaminen ja hoitaminen. Näistä velvoitteista, niiden sisällöstä ja toteuttamisen eri vaihtoehdoista säädetään tarkemmin nyt säädettävässä järjestämislaissa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännössä.

Pykälän 2 momentin mukaan eräät kunnat voivat kuulua sosiaali- ja terveysalueen lisäksi myös perustason alueeseen lain 8 §:ssä säädetyin perustein. Perustason alue on kuitenkin poikkeus pääsäännöstä, jonka mukaan ensisijaisena lähtökohtana on julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen kattavasti sosiaali- ja terveysalueen toimesta. Tällaisessa tilanteessa järjestämisvastuu jakautuu sosiaali- ja terveysalueen ja perustason alueen kesken siten kuin lain 11§:ssä säädetään. Vastuu palvelujen järjestämisestä perustason alueella on aina sen vastuukunnalla. Toisin kuin sosiaali- ja terveysalueella, perustason alueen toimintaa ei voi järjestää kuntayhtymämallilla vaikka alueen keskuskunnan asukasluku olisi alle puolet koko alueen asukasluvusta.

8 §. *Sosiaali- ja terveysalueen ja perustason alueen muodostamisen yleiset edellytykset*. Pykälässä säädetään perusteet sosiaali- ja terveysalueiden ja perustason alueiden muodostamiselle. Sen 1 momentin mukaan lähtökohtana kummassakin on alueellisesti eheä kokonaisuus, joka on samalla sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen kannalta tarkoituksenmukainen kokonaisuus. Alueilla tulee myös olla taloudelliset edellytykset tehtävien hoitamiseksi sekä tarvittava henkilöstö vastuitten hoitamiseksi.

Tarkemmat perusteet alueiden muodostamiseksi ovat 2 momentissa. Sen mukaan sosiaali- ja terveysalueet muodostuvat maakuntien keskuskaupunkien varaan. Lisäksi sosiaali- ja terveysalue voi muodostua vähintään 50 000 asukkaan kunnan pohjalle. Alueeseen kuuluvat lisäksi mainittujen kuntien työssäkäyntialueeseen ja toiminnalliseen kokonaisuuteen kuuluvat muut kunnat.

Perustason alueet muodostuvat 3 momentin mukaan vastaavasti vähintään 20 000 asukkaan kuntien pohjalle. Alueeseen voivat lisäksi kuulua yli 20 000 asukkaan kunnan työssäkäyntialueeseen tai toiminnallisen kokonaisuuteen kuuluvat kunnat. Näillä muilla kunnilla ei kuitenkaan ole velvollisuutta kuulua yli 20 000 asukkaan kunnan muodostamaan perustason alueeseen. Tällaisessa tilanteessa alle 20 000 asukkaan kunnan sosiaali- ja terveyspalvelut järjestää sosiaali- ja terveysalue.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu eheä kokonaisuus toteutuu nimenomaan silloin kun sosiaali- ja terveysalue tai perustason alue muodostuu samaan työssäkäyntialueeseen kuuluvista kunnista tai kunnista jotka kuuluvat yhdyskuntarakenteeltaan yhtenäiseen alueeseen. Molemmat mainitut kriteerit tarkoittavat, että alueen kunnat, niiden talous, elinkeinorakenne ja asukkaat ovat monin tavoin keskinäisessä vuorovaikutussuhteessa, mikä antaa hyvät edellytykset myös sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle näiden kuntien ylikunnallisena yhteistyönä.

Momentissa 4 todetun pääsäännön mukaan kullakin työssäkäyntialueella voi olla vain yksi sosiaali- ja terveysalue. Mikäli maakunnan keskuskaupungin työssäkäyntialueella olisi yli 50 000 asukkaan kunta, ei sillä näin ollen olisi oikeutta oman sosiaali- ja terveysalueen muodostamiseen. Kuitenkin pääkaupunkiseudun metropolialueella voitaisiin poiketa tästä periaatteesta siten kuin pykälän 5 momentissa säädetään.

Silloin kun kunta ei kuulu minkään kunnan työssäkäyntialueeseen tai toiminnalliseen kokonaisuuteen, kunnan on 4 momentin mukaan kuuluttava sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisen kannalta tarkoituksenmukaisimpaan alueeseen. Tällainen kunta kuuluu aina johonkin sosiaali- ja terveysalueeseen. Sillä voi myös olla mahdollisuus kuulua perustason alueeseen, jos se on kunnan palvelujen järjestämisen kannalta perusteltua.

Momentissa 5 on lisäksi Uudenmaan maakuntaa koskeva poikkeussäännös, jonka perusteella Uudenmaan maakunnan alueella voidaan poiketa 2 ja 4 momentissa todetuista sosiaali- ja terveysalueiden muodostamiskriteereistä. Uudenmaan maakuntaan kuuluvat Helsingin, Espoon, Vantaan, Kauniaisten, Keravan, Kirkkonummen, Raaseporin, Hangon, Inkoon, Hyvinkään, Nurmijärven, Järvenpään, Tuusulan, Mäntsälän, Pornaisten, Porvoon, Sipoon, Askolan, Loviisan, Lapinjärven, Lohjan, Siuntion, Vihdin, Karkkilan sekä Pukkilan ja Myrskylän kunnat. Näistä kunnista kaikki muut paitsi Pukkilan ja Myrskylän kunnat muodostavat Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin.

Uudenmaan maakunnan kunnista metropolialueeseen katsotaan kuuluviksi neljän pääkaupunkiseudun kaupungin Helsinki, Espoo, Vantaa ja Kauniainen lisäksi 10 ympäryskuntaa: Kirkkonummi, Vihti, Pornainen, Nurmijärvi, Hyvinkää, Tuusula, Järvenpää, Mäntsälä, Kerava ja Sipoo. Metropolialue poikkeaa muista Suomen kaupunkiseuduista muun muassa väestöpohjan, työssäkäynnin, asioinnin, julkisen talouden, tulevaisuuden haasteiden sekä palvelujen järjestämisen, kansainvälistymisasteen ja kansantaloudellisen merkityksensä osalta. Metropolialue on työssäkäynnin ja asioinnin näkökulmasta yhtenäistä aluetta, mutta palveluja käytetään jo nyt yli kuntarajojen ja työssäkäynti ja asiointi suuntautuvat merkittävästi myös muualle kuin alueen keskuskuntaan. Nykyisen Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin sairaalayksiköiden työnjako ja vakiintunut käyttö samoin kuin kehitysvammaisten erityishuollon järjestämistapa ovat luonteeltaan ylikunnallisia ja ylittävät nykyisten Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin sisäisten sairaanhoitoalueiden rajat. Tämän lain yleissäännön mukaan sosiaali- ja terveysalueiden muodostuminen perustuu väestöpohjavaatimuksiin ja työssäkäyntialueisiin. Samojen muodostamisperiaatteiden soveltaminen metropolialueella johtaisi epätarkoituksenmukaisiin, nykytilaan verrattuna hajanaisiin ja siten uudistuksen tavoitteiden vastaisiin ratkaisuihin. Sen vuoksi erityissääntely sosiaali- ja terveysalueiden muodostamisen osalta metropolialueella ja laajemmin koko Uudenmaan maakunnan alueella on tarpeen.

Pykälän mukaisia alueita muodostettaessa on 6 momentin mukaan otettava huomioon alueen kuntien kielelliset olosuhteet. Tällöin on pyrittävä sellaisiin kielellisesti yhteensopiviin alueisiin, jotka parhaiten turvaavat alueen väestön oikeuden saada palvelut omalla äidinkielellään, suomen tai ruotsin kielellä. Perustuslakivaliokunnan kannanottojenperusteella silloin kun on valittavissa useita sellaisia vaihtoehtoja, jotka turvaavat riittävät ja yhdenvertaiset palvelut, on näistä valittava se, joka parhaiten toteuttaa kielelliset oikeudet.

Pykälän 7 momentin mukaan valtioneuvosto päättää sosiaali- ja terveysalueet, perustason alueet sekä niihin kuuluvat kunnat. Päätöksen tulee perustua edellä todettuihin tekijöihin. Lisäksi kuntia on kuultava ennen päätöksentekoa alueiden muodostamisesta. Alueiden muodostamista koskeva valtioneuvoston päätös on hallintopäätös, joka annetaan kunnille tiedoksi hallintolaissa säädetyn mukaisesti. Valtioneuvosto voisi päättää päätöksen julkaisemisesta myös Suomen säädöskokoelmassa sen mukaisesti kuin Suomen säädöskokoelmasta annetun lain (188/2000) 6 §:n 2 momentissa säädetään. Päätöksestä saisi valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetyn mukaisesti.

9 §. *Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa.* Sosiaali- ja terveyspolitiikan yksi keskeinen tavoite on hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä sosiaalisten ja terveyteen liittyvien ongelmien ehkäisy. Niihin vaikuttavat sosiaali- ja terveydenhuollon ohella laajasti yhteiskunnan ja siihen liittyen myös kuntien toiminta kokonaisuutena. Ihmisten hyvinvointi ja terveys ovat yhteydessä koulutukseen, liikunta-, ruoka- ja kulttuuripalveluihin, kaavoitukseen, liikennejärjestelyihin sekä moniin muihin kuntien hoitamiin tehtäviin.

Edellä olevan perusteella vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä kuuluu ensisijaisesti kunnille. Sen vuoksi 1 momentissa säädetään vastuu kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä kunnille. Ehdotuksen mukaan jokaisen kunnan on ensinnäkin seurattava asukkaittensa elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä tekijöitä, jotka vaikuttavat niihin. Kunnan tulee myös seura-

ta kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden kehittymistä sekä kunnan toiminnan hyvinvointivaikutuksia ja raportoitava tästä vuosittain kunnanvaltuustolle. Lisäksi kunnanvaltuustolle tulee tehdä kerran valtuustokaudessa hyvinvointikertomus. Kertomukseen kerätään tietoa asukkaiden terveydestä ja hyvinvoinnista ja niihin vaikuttavista tekijöistä sekä kunnan kyvystä vastata näihin tarpeisiin. Tiedot tulee kerätä väestöryhmittäin, mikä mahdollistaa tarvittavien toimien kohdentamisen. Lähtökohtana on, että hyvinvointikertomuksen johtopäätökset toimivat kunnan strategisen suunnittelun perustana.

Pykälän 2 momenttiin sisältyy velvoite asettaa kunnan strategisessa suunnittelussa tavoitteita kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä edistävistä ja ongelmia ehkäisevistä toimenpiteistä ja palveluista sekä niihin varattavista voimavaroista. Tavoitteet perustuvat asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden nykytilaan, paikallisiin olosuhteisiin sekä paikallista toimintaa tukeviin kansallisiin terveyspoliittisiin linjauksiin. Toimeenpano tulisi kytkeä osaksi kunnan toiminnan ja talouden suunnittelua ja päätöksentekoa, ja toimeenpanon seuranta osaksi kunnan kokonaisvaltaisia arviointi- ja seurantajärjestelmiä. Tavoitteet voivat toteutua vain, jos niihin on osoitettu riittävät voimavarat, varmistettu tarvittava osaaminen ja luotu toiminnan seuranta- ja arviointijärjestelmät.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kuuluu olennaisena osana myös sosiaali- ja terveysalueen ja perustason alueen toimintaan. Sen vuoksi 3 momentissa säädetään alueiden velvollisuudesta huolehtia omassa toiminnassaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä sekä epäkohtien ehkäisemisestä. Lisäksi alueella on velvollisuus antaa alueensa kunnille asiantuntija-apua hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvissä kysymyksissä. Järjestämisvastuun siirtyessä uudistuksen myötä useimmilta kunnilta joko sosiaali- ja terveysalueelle tai perustason alueelle, myös suuri osa tähän asiakokonaisuuteen perehtyneestä henkilöstöstä siirtyy alueiden palvelukseen.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä kunnissa on tällä hetkellä säädetty terveydenhuoltolain 11 ja12 §:ssä. Säännös voidaan kumota tämän lain säätämisen yhteydessä.

Pykälän säännökset koskevat sekä kuntia että sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaavia sosiaali- ja terveysalueita ja perustason alueiden vastuukuntia. Tarkoituksena on, että säännös kuntien velvoitteesta huolehtia asukkaittensa hyvinvoinnista ja terveydestä otetaan valmisteilla olevaan uuteen kuntalakiin. Samalla voidaan arvioida, tarvitaanko ehdotuksen mukaisia 1 ja 2 momentteja järjestämislaissa, vai riittäisikö kuntalain uudistamisen jälkeen tässä laissa ainoastaan viittaus kuntalakiin otettavaan säännökseen.

10 §. *Järjestämisvastuu*. Järjestämisvastuu määrittää sen, mistä sosiaali- ja terveysalueen tai perustason alueen tulee kantaa vastuu. Siihen sisältyy velvoite huolehtia eri laeissa säädetyistä tehtävistä ja niihin liittyen myös velvoite huolehtia näiden tehtävien asianmukaisesta hoitamisesta. Järjestämisvastuu on käsitteenä erotettava palvelujen tuottamisesta. Järjestämisvastuuseen ei automaattisesti sisälly velvoitetta itse tuottaa laissa säädettyjä palveluja, vaan palvelujen tuotanto voidaan yleensä toteuttaa muullakin lainsäädännön mahdollistamalla tavalla.

Pykälän 1 momentissa määritellään järjestämisvastuun sisältö. Se käsittää vastuun lakisääteisten sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien hoitamisesta. Tällaisia tehtäviä voivat olla esimerkiksi laeissa määritellyt yhteistyövelvoitteet. Järjestämisvastuun ydinaluetta on kuitenkin sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestäminen. Tältä osin järjestämisvastuuseen kuuluu momentin 1 kohdan mukaan vastuu palvelujen yhdenvertaisesta saatavuudesta ja laadusta. Yhdenvertainen saatavuus tarkoittaa, että kaikilla palvelua tarvitsevilla tulee olla mahdollisuus saada sitä samojen objektiivisten perusteiden, kuten lääketieteellisten, sosiaalisten ja taloudellisten perusteiden, mukaisesti. Yhdenvertaisuuteen sisältyy myös syrjimättömyys: ihmisiä ei saa syrjiä iän, sukupuolen, etnisen alkuperän tai muunkaan syyn perusteella. Palvelujen laatu tarkoittaa palvelun kykyä vastata asiakkaiden ja potilaiden palvelutarpeisiin järjestelmällisesti, vaikuttavasti, säännösten mukaisesti ja kustannustehokkaasti. Lisäksi järjestämisvastuussa olevan tahon on 2 kohdan mukaan huolehdittava palvelujen asianmukaisesta saavutettavuudesta. Palvelujen saavutetta-

vuus tarkoittaa esimerkiksi, että palvelut tuotetaan maantieteellisesti sellaisessa paikassa, että niitä tarvitsevilla on tosiasiallinen mahdollisuus käyttää niitä. Kotipalvelua, kotisairaanhoitoa tai kotikuntoutusta tarvitsevan henkilön palvelut on vietävä hänen kotiinsa. Kouluterveydenhuollon palvelut tulee pääsääntöisesti järjestää kouluissa. Suun terveydenhuollon palveluihin voidaan tarvittaessa järjestää kuljetus palveluihin tai toteuttaa ne liikkuvilla palveluilla. Neuvolapalvelut on järjestettävä niin, että palvelujen saavutettavuus turvataan perheiden erilaiset elämäntilanteet huomioon ottaen. Muun muassa maantieteellisistä ja asutuksen keskittymisestä johtuen saavutettavuutta ei kuitenkaan ole mahdollista aina toteuttaa täysin yhdenmukaisesti. Sen vuoksi säännöksessä lähdetään siitä, että järjestämisvastuussa olevan tahon on vastattava asianmukaisesta saavutettavuudesta. Etäisyys palveluihin voi vaihdella paikallisten olosuhteiden perusteella myös sosiaali- ja terveysalueiden ja perustason alueiden sisällä. Palvelujen järjestäjän on huolehdittava siitä, että väestöllä on ajantasainen tieto palveluiden tosiasiallisesta saavutettavuudesta, esimerkiksi palvelupisteiden aukioloajoista ja ympärivuorokautisesta puhelinneuvonnasta.

Momentin 3 kohdan mukaan järjestämisvastuu käsittää palvelujen tarpeen ja määrän määrittelemisen. Jotta palvelut voidaan toteuttaa alueen väestön ja muiden palveluihin oikeutettujen tarvetta vastaavasti, on järjestämisvastuussa olevan selvitettävä mitä palveluja alueella tarvitaan ja miten paljon niitä käytetään. Vasta näiden määrittelyjen perusteella voidaan suunnitella ja toteuttaa järjestämisvastuuseen kuuluvat palvelut.

Kuten edellä todettiin, järjestämisvastuu itsessään ei määritä sitä miten palvelut pitää tuottaa. Sen vuoksi 4 kohdassa todetaan, että järjestämisvastuuseen kuuluu myös päättäminen palvelujen tuotantotavasta. Tämä käsittää sen, tuotetaanko palvelut itse vai hankitaanko ne sopimusten perusteella muualta. Lain 12 §:ssä on säädetty tarkemmin siitä, miten palvelujen tuotanto voidaan toteuttaa. Lisäksi tuotantotavasta päättämiseen sisältyy sen ratkaiseminen millaisin eri tavoin palveluja toteutetaan. Kysymykseen voi tulla esimerkiksi valinta avohoidon tai laitoshoidon välillä taikka avohoidon eri toimintamuotojen kesken.

Kohdan 5 perusteella järjestämisvastuuseen sisältyy edellä todettujen tehtävien lisäksi oman toiminnan seuraaminen ja kehittäminen. Lainkohta edellyttää, että järjestämisvastuussa olevan on aktiivisesti seurattava palvelujen laatua ja määrää, toteutuvatko ne vaatimusten ja tarpeen mukaisesti. Toiminnan asianmukainen järjestäminen edellyttää myös sen jatkuvaa kehittämistä ja tarvittavin osin myös valvontaa. Valvonta kattaa sekä oman toiminnan että sopimusjärjestelyihin perustuvien, muiden tuottamien palvelujen asianmukaisuuden valvonnan. Järjestämisvastuussa olevan sosiaali- ja terveysalueen ja perustason alueen velvollisuudesta kehittää toimintaa on säännös lain 46 §:ssä ja velvollisuudesta laatia omavalvontaohjelma 14 §:ssä.

Pykälän 2 momentin perusteella järjestämisvastuuseen sisältyy myös julkisen toimivallan käyttö. Tällaisia tehtäviä, jotka edellyttävät virkasuhteessa olevan henkilön tekemää päätöstä tai toimintaa, on säädetty useissa eri laeissa, kuten tartuntatautilaissa, mielenterveyslaissa ja lastensuojelulaissa.

11 §. *Järjestämisvastuun jakautuminen sosiaali- ja terveysalueen ja perustason alueen välillä.* Sosiaali- ja terveysalueen tehtäviin kuuluvat 1 momentin mukaan kaikki lakisääteiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut ja tehtävät. Näitä ovat muun muassa sosiaalihuoltolain, kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain, vammaispalvelulain, vanhuspalvelulain, päihdehuoltolain, toimeentulotukilain, terveydenhuoltolain, tartuntatautilain ja mielenterveys-lain sekä muiden kunnalliselle sosiaali- tai terveydenhuollolle velvoitteita säätävien lakien mukaiset tehtävät ja palvelut.

Pykälän 2 momentin mukaan, jos sosiaali- ja terveysalueeseen kuuluu perustason alue, sen vastuukunnalla on sosiaali- ja terveysalueen sijasta järjestämisvastuu sosiaalihuollosta ja perusterveydenhuollosta.

Sosiaalihuollon osalta järjestämisvastuu käsittää lähtökohtaisesti kaikki ne tehtävät, joista kunnan on huolehdittava sosiaalihuoltolain 13 §:n mukaan. Kunnan sosiaalihuoltoon kuuluvat tehtävät ovat 1) sosiaalipalvelujen järjestäminen, 2) toimeentulotuen an-

taminen, 3) sosiaaliavustusten suorittaminen, 4) ohjauksen ja neuvonnan järjestäminen sosiaalihuollon ja muun sosiaaliturvan etuuksista ja niiden hyväksikäyttämisestä, 5) sosiaalihuoltoa ja muuta sosiaaliturvaa koskevan tiedotustoiminnan järjestäminen, 6) sosiaalihuoltoa ja muuta sosiaaliturvaa koskevan koulutus-, tutkimus-, kokeilu- ja kehittämistoiminnan järjestäminen sekä 7) sosiaalisen luoton myöntäminen asukkailleen. Säännöksen 3 ja 6 kohdilla ei ole tässä yhteydessä merkitystä, sillä sosiaaliavustusten suorittaminen on siirtynyt Kansaneläkelaitoksen vastuulle eikä enää kuulu kunnan sosiaalihuoltoon, ja säännöksen 6 kohdassa mainituista tehtävillä säädetään ehdotetun lain 46 §:ssä erikseen.

Lisäksi sosiaalihuoltolain 13 §:n 2 momentissa säädetään niin kutsutusta rakenteellisesta sosiaalityöstä. Sen mukaan kunta on alueellaan velvollinen toimimaan muutoinkin sosiaalisten olojen kehittämiseksi ja sosiaalisten epäkohtien poistamiseksi.

Sosiaalipalveluista on säädetty sosiaalihuoltolain 17 §:ssä. Pykälän 1 momentissa luetellaan niin kutsutut yleiset sosiaalipalvelut, jotka ovat: 1) sosiaalityö, 2) kasvatus- ja perheneuvonta, 3) kotipalvelut, 4) asumispalvelut, 5) laitoshuolto, 6) perhehoito, 7) vammaisten henkilöiden työllistämistä tukeva toiminta ja vammaisten henkilöiden työtoiminta sekä 8) toimenpiteet elatusavun vahvistamiseksi.

Sosiaalihuoltolain 17 §:n 2 momentista ilmenevät ne sosiaalipalvelut, joista säädetään tarkemmin sosiaalihuollon erityislainsäädännössä ja perheoikeudellisessa lainsäädännössä. Sosiaalihuollon erityislainsäädännössä säänneltyjä palveluja ovat: lastensuojelu, kehitysvammaisten erityishuolto, vammaisuuden perusteella järjestettävät palvelut ja tukitoimet, päihdehuollon palvelut, omaishoidon tuki ja kuntouttava työtoiminta. Perhe- ja lapsioikeudelliseen lainsäädäntöön perustuvia sosiaalipalveluja ovat: isyyden selvittämiseen ja vahvistamiseen kuuluvat toimenpiteet, muut lastenvalvojalle säädetyt tehtävät, ottolapsineuvonta, perheasioiden sovittelu sekä lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanossa toimitettava sovittelu.

Sosiaalihuoltoon kuuluisivat myös ne kunnan tehtävät, joista säädetään ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetussa laissa (980/2012) eli niin kutsutussa vanhuspalvelulaissa. Vanhuspalvelulain mukaisia kunnan yleisiin velvollisuuksiin kuuluvia tehtäviä ovat suunnitelman laatiminen ikääntyneen väestön tueksi, palvelujen riittävyyden ja laadun arviointi, huolehtiminen palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta sekä kielellisten oikeuksien toteutumisesta, riittävien voimavarojen varaamisesta, asiantuntemuksen hankkimisesta sekä vanhusneuvoston asettamisesta. Kunnan on myös järjestettävä hyvinvointia tukevia palveluja eli neuvontapalveluja, vastaanottoja, terveystarkastuksia ja kotikäyntejä. Yksilötasolla vanhuspalvelulaissa säädetään kunnan velvollisuudesta muun muassa selvittää iäkkään henkilön palvelutarpeet, laatia palvelusuunnitelma sekä nimetä vastuutyöntekijä.

Säännöksen mukaan perustason alueen vastuukunta vastaa perusterveydenhuollosta. Perusterveydenhuollon sisällöstä säädetään terveydenhuoltolaissa. Perusterveydenhuollosta voidaan käyttää myös nimitystä kansanterveystyö. Perusterveydenhuollon palveluja annetaan pääsääntöisesti terveyskeskuksissa ja työterveyshuollossa. Perusterveydenhuolto on yleisesti kaikkien saatavilla ja muodosta terveysjärjestelmän perustan. Perusterveydenhuollon palvelut toteutetaan lähipalveluina.

Sosiaali- ja terveysalueen vastuukunnan tehtäviin kuuluu terveyspalveluista erikoissairaanhoito. Terveydenhuoltolain mukaan erikoissairaanhoidolla tarkoitetaan lääketieteen ja hammaslääketieteen erikoisalojen mukaisia sairauksien ehkäisyyn, tutkimiseen, hoitoon, ensihoitoon, päivystykseen ja lääkinnälliseen kuntoutukseen kuuluvia terveydenhuollon palveluja. Erikoissairaanhoito sisältää sairaalan poliklinikalla tehtäviä tutkimuksia ja siellä annettavaa hoitoa, päiväkirurgista erikoissairaanhoidon toimintaa. Erikoissairaanhoito sisältää myös hoitoa, joka koostuu lääketieteen ja hammaslääketieteen erikoisalojen päivystyksestä, vuodeosastohoidosta ja tehohoidosta. Erikoissairaanhoitoon kuuluu myös ammattitautien ja työpe-

räisten sairauksien tutkiminen, diagnosointi ja hoito.

Sosiaalihuollon ja perusterveydenhuollon ympärivuorokautinen päivystys kuuluisi kuitenkin aina sosiaali- ja terveysalueen järjestämisvastuulle. Ympärivuorokautinen sosiaalipäivystys on pyritty jo nykyisin järjestämään keskitetysti. Päivystyksen järjestämisellä sosiaali- ja terveysalueen kautta voidaan turvata päivystyksen sujuminen myös lomaaikoina sekä yhteistyö terveydenhuollon päivystyksen kanssa. Terveydenhuollon päivystyksestä säädetään tarkemmin Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella kiireellisen hoidon perusteista ja päivystyksen erikoisalakohtaisista edellytyksistä (652/2013). Perusterveydenhuollon päiväaikainen päivystys olisi säännöksen mukaan mahdollista järjestää perustason alueella.

Lailla voidaan lisäksi säätää muista tehtävistä, joiden järjestämisvastuu kuuluu perustason alueen vastuukunnan sijasta sosiaali- ja terveysalueen vastuukunnalle. Tämä mahdollistaa sen, että jatkossa muun lainsäädännön muutosten tai kokonaan uusia lakeja laadittaessa voidaan tehdä uusia määrittelyjä ilman että järjestämislakiin on tarpeen tehdä muutosta. Sosiaalihuollon lainsäädäntö on uudistumassa ja siinä voidaan määritellä sosiaali- ja terveysalueen vastuulle kuuluvia palveluja. Erityislailla säädettäviä sosiaali- ja terveysalueen vastuulle kuuluvia palveluja voisivat olla esimerkiksi lasten, nuorten ja perheiden palvelut, jotka järjestettäisiin toiminnallisena kokonaisuutena. Koska kansallisen seulontaohjelman toimeenpano edellyttää perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon saumatonta yhteistyötä, seulontojen järjestämisvastuu voitaisiin säätää terveydenhuoltolailla kuuluvaksi sosiaali- ja terveysalueen vastuulle.

Pykälän 3 momentissa säädetään poikkeus 1 ja 2 momentissa olevaan pääsääntöön. Ehdotuksen mukaan perustason alue voisi järjestää myös erikoissairaanhoidon palveluja, jos sosiaali- ja terveysministeriö on myöntänyt luvan siihen. Lupa voidaan myöntää vain ennen kuin perustason alue aloittaa toimintansa.

Luvan tarkemmista ehdoista säädetään ehdotettavan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain voimaanpanosta annetun lain 13 §:ssä. Säännöksen lähtökohtana on, että perustason alueen vastuukunta voi saada luvan erikoissairaanhoidon järjestämiseksi vain, jos sen käytettävissä on erikoissairaanhoidon toteuttamiseksi asianmukaiset tilat ja varustus. Lisäksi perustason alueen palveluksessa tulee olla toiminnan edellyttämä henkilöstö. Vaatimus omasta henkilökunnasta tarkoittaa samalla, että lainkohdan tarkoittamaa erikoissairaanhoitoa ei voi järjestää ostopalveluna. Käytännössä säännös koskee tilanteita, joissa uudistuksen voimaantullessa perustason alueella toimii kunnallinen erikoissairaanhoidon palveluja tuottava toimintayksikkö, joka jatkaa toimintaansa osana perustason alueen toimintaa.

Silloin kun perustason alueen vastuukunta on saanut edellä tarkoitetun luvan, sillä on järjestämisvastuu luvan mukaisista erikoissairaanhoidon palveluista. Ministeriön myöntämä lupa on määräaikainen ja sen voi uudistaa. Ministeriön uudistaessa lupaa, voidaan sen sisältöä ja laajuutta muuttaa mikäli siihen on tarvetta. Luvan ehtojen muutoksen tulisi perustua ensisijassa palvelutarpeessa ja palvelujen tarkoituksenmukaisessa järjestämisessä tapahtuneisiin muutoksiin. Ennen kuin luvan uudistamista koskeva asia ratkaistaan, on siitä pyydettävä asianomaisen erityisvastuualueen lausunto.

Pykälän 4 momentin perusteella sosiaali- ja terveysalueen ja perustason alueen toiminnasta vastuussa olevien vastuukuntien on toimittava yhteistyössä sen varmistamiseksi, että henkilö saa tarvitsemansa palvelut ja tuen sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön edellyttämällä tavalla riippumatta siitä, kumpi taho, sosiaali- ja terveysalue tai perustason alue järjestää palvelut. Erityisen tärkeää on huolehtia siitä, että palveluissa ei ole katkoja silloin, kun henkilö siirtyy sosiaali- ja terveysalueen vastuulla olevista palveluista perustason alueen vastuulla oleviin palveluihin tai päinvastoin. Näissä tilanteissa on varmistettava palvelujen jatkuvuus.

12 §. *Tehtävien ja palvelujen järjestäminen*. Ehdotettu säännös vastaa STVAL 4 §:n säännöstä, jossa määritellään se, miten järjestämisvastuussa oleva sosiaali- ja terveysalue ja perustason alue voivat toteuttaa vastuulleen kuuluvat tehtävät ja palvelut. Säännöksen perusteella palvelut voidaan tuottaa itse

tai yhteistyössä muiden sosiaali- ja terveysalueiden ja perustason alueiden kanssa, olemalla jäsenenä kuntayhtymässä tai hankkimalla palveluja muualta. Käytettävissä on myös palveluseteli siten kuin siitä säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annetussa laissa (569/2009). Lisäksi pykälän 6 kohdassa todetaan, että palveluja voidaan toteuttaa myös muilla tavoin, jos muualla on säädetty 1 - 5 kohdalla poikkeavista tavoista toteuttaa sosiaali- tai terveydenhuollon tehtäviä ja palveluja.

Joissakin harvinaisissa tai erityisen vaativissa palveluissa sosiaali- ja terveysalueen vastuukunta voi välttämättömän palvelun saatavuuden varmistamiseksi määritellä kyseisen palvelun yleistä taloudellista etua koskevaksi palveluksi, eli niin sanotuksi SGEI-palveluksi, ja sen perusteella antaa määräajaksi julkisen palvelun velvoitteen tietylle tai tietyille toimijoille menettelystä säädettyjä yleisiä periaatteita noudattaen.

13 §. *Yhteistoiminta palvelutuotannossa*. Pykälässä käsitellään sosiaali- ja terveysalueiden vastuukuntien välistä yhteistyötä niiden palvelutuotannossa. Säännöksen 1 momentin perusteella sosiaali- ja terveysalueiden vastuukunnat voivat sopia yhteistoiminnasta niiden järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen toteuttamiseksi. Tällaisen palvelutuotannon tulisi perustua erityisvastuualueen toimeenpanosopimukseen, jossa on otettu huomioon koko erityisvastuualueen tarpeet palvelutuotannossa.

Pykälän 2 momentin perusteella sosiaali- ja terveysalueen ja perustason alueen vastuukunnat voisivat sopia alueeseensa kuuluvien kuntien kanssa sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta. Vaikka sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuu siirtyy uudistuksessa nykyisiltä kunnilta, kuntayhtymiltä ja yhteistoiminta-alueilta perustettavien sosiaali- ja terveysalueiden ja perustason alueiden vastuukunnille, yksittäisillä kunnilla voi edelleenkin olla sosiaalihuollon tai terveydenhuollon palveluja tuottavia toimintayksiköitä. Näiden toimintayksiköiden tuottamia palveluja voidaan säännöksen perusteella käyttää osana alueen palveluvalikoimaa.

Pykälän 1 ja 2 momentin säännökset mahdollistavat sen, että sosiaali- ja terveysalueiden ja perustason alueiden välillä voidaan sopia niiden itsensä tuottamien palvelujen hyödyntämisestä alueen palvelutuotannossa ilman että palvelujen hankinta pitäisi kilpailuttaa hankintalain edellyttämällä tavalla. Säännökset mahdollistavat näin ollen kunnissa nyt olevan infrastruktuurin ja palveluverkoston täysimääräisen hyödyntämisen mahdollisimman tehokkaasti. Edellytyksenä on kuitenkin se, että sopimuksen mukaisia palveluja ei tuoteta samanaikaisesti avoimille markkinoille.

14 §. *Omavalvontaohjelma*. Pykälän 1 momentin perusteella sosiaali- ja terveysalueiden ja perustasonalueiden pitää laatia omavalvontaohjelma. Omavalvonnalla tarkoitetaan järjestelyä, jonka avulla varmistetaan, että toiminta ja palvelut järjestetään lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Sen tarkoituksena on myös varmistaa toiminnan ja järjestettävien palvelujen suunnitelmallisuus ja korkeatasoinen laatu sekä palveluja käyttävien henkilöiden yhdenvertaisuus. Ehdotettava säännös edellyttää lisäksi, että omavalvontaohjelmassa on todettu miten toiminnan asianmukaisuutta seurataan ja miten mahdolliset puutteet ja virheet korjataan. Toiminnan avoimuuden korostamiseksi ohjelma tulisi julkaista internetissä.

Omavalvontaohjelma korostaa sosiaali- ja terveysalueiden ja perustason alueiden omaa vastuuta toiminnan asianmukaisesta ja laadukkaasta järjestämisestä. Samalla tavoitteena on ehkäistä ennalta tilanteet, joiden perusteella valvontaviranomaisen pitäisi jälkikäteisvalvonnan keinoin puuttua alueen toimintaan.

Omavalvontaohjelmaa osin vastaavia säännöksiä omavalvontasuunnitelmasta on tällä hetkellä yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa (922/2011) ja yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990). Lisäksi terveydenhuoltolain (1326/2010) 8 §:n perusteella terveydenhuollon toimintayksikön tulee laatia suunnitelma laadusta ja potilasturvallisuuden toimeenpanosta.

Laissa ei määritellä omavalvontaohjelman yksityiskohtaista sisältöä. Pykälän 2 momentin perusteella Valvira voisi tarvittaessa antaa määräyksiä omavalvontaohjelman tarkemmasta sisällöstä ja sen laatimisesta. Kysymykseen tulisivat tällöin määräykset lainsää-

dännössä jo olevien velvoitteiden huomioon ottamisesta ohjelmassa.

15 §. *Erityisvastuualue*. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin sosiaali- ja terveydenhuollon erityisvastuualueiden muodostamisen perusteista ja niiden toiminnan tavoitteesta. Erityisvastuualueet muodostuisivat sosiaali- ja terveysalueista. Jokaisella erityisvastuualueella olisi yliopistollinen sairaala. Näin taattaisiin se, että jokaiselta erityisvastuualueelta löytyisi mahdollisimman laaja terveydenhuollon osaaminen ja resurssit ja valmius erityisen vaativiin terveydenhuollon tehtäviin. Sosiaalihuollossa erityisen vaativien palvelujen tuottajina toimivat kuntien ohella kolmannen sektorin toimijat ja valtio. Erityisvastuualueen tulee varmistaa näiden palvelujen saatavuus siitä riippumatta, ovatko nämä palvelut kuntien, valtion tai yksityisten tuottamia. Sosiaali- ja terveysalueiden kuuluminen erityisvastuualueeseen määräytyisi siten, että muodostuisi palvelujen suunnittelun ja järjestämisen kannalta mahdollisimman tarkoituksenmukainen kokonaisuus.

Erityisvastuualueiden muodostamisesta päättäisi 2 momentin mukaan valtioneuvosto. Valtioneuvoston päätöksestä olisi mahdollista valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

16 §. *Erityisvastuualueen tehtävät*. Pykälässä säädettäisiin erityisvastuualueen tehtävistä. Erityisvastuualueen ohjausvallan tulisi varmistaa valtion keskusohjauksen toteutuminen alueella, sekä sovittaa ne yhteen alueellisten tarpeiden ja olosuhteiden kanssa. Erityisvastuualueen tulisi pykälän 1 momentin mukaan ohjata sosiaali- ja terveydenhuollon lakisääteistä toimintaa sosiaali- ja terveysalueilla ja perustason alueilla siten, että vältetään päällekkäistä toimintaa ja palvelukatveita, edistetään rajallisten voimavarojen tehokasta käyttöä, ja näin huolehtia siitä, että alueella toteutuu palveluiden kustannustehokkuus, laatu ja yhdenvertainen saatavuus. Erityisvastuualueen tulisi seurata toiminnan jakautumista eri sosiaali- ja terveysalueiden välillä ja eri sosiaalisten ryhmien suhteen. Jos seurannassa havaittaisiin sellaisia eroja, joita ei voida perustella hyväksyttävillä syillä, ja jotka johtaisivat eriarvoistumiseen, erityisvastuualueen tulisi käynnistää alueiden edustajien kanssa neuvottelut niistä toimenpiteistä, joilla yhdenvertaisuus voitaisiin taata.

Erityisvastuualueen tulisi koordinoida alueellaan erityisesti sellaisia palveluita, palvelukokonaisuuksia ja tehtäviä, joihin tarvittavaa osaamista, investointeja, voimavaroja, valmiuden ylläpitoa tai muita edellytyksiä ei ole riittävästi saatavilla kaikilla erityisvastuualueeseen kuuluvilla sosiaali- ja terveysalueilla. Tätä tehtävää toteutettaessa erityisvastuualueella voidaan sopia esimerkiksi sosiaali- ja terveysalueiden yhteisistä hankinnoista, palvelujen ulkoistamiseen liittyvistä periaatteista, henkilöstön rekrytoinneista ja kohdentamisesta sekä palvelujen laadun ja potilasturvallisuuden edistämisen tavoitteista, toimeenpanossa käytettävistä menetelmistä, mittareista ja toteutumisen seurannasta. Erityisvastuualueen tehtävänä olisi myös varmistaa se, että toiminta perustuu tutkittuun tietoon ja että sosiaali- ja terveydenhuollon toimintoja kehitetään jatkuvasti. Tässä on keskeistä tukea sellaisia toimintamalleja, joissa kehittäminen on sosiaali- ja terveydenhuollon jokapäiväisen työn luonteva osa.

Lisäksi erityisvastuualueen tulisi huolehtia sosiaali- ja terveysalueiden toiminnan yhteensovittamisesta kansallisen tason ohjauksen kanssa ja varmistaa kansallisen ohjauksen huomioon ottaminen toiminnassa. Tämä tarkoittaisi esimerkiksi sitä, että toiminta olisi sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman linjausten, kansallisten hoitosuositusten ja yhtenäisten hoidon perusteiden mukaista. Erityisvastuualueilla olisi keskeinen rooli kansallisen ohjauksen toteuttamisen varmistamisessa, ja ne huolehtisivat alueillaan kansallisen strategian huomioonottamisesta toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä. Kansallisella tasolla tehdyt linjaukset voivat koskea rajattujen potilas- ja asiakasryhmien palveluita, kuten kansallista syöpäkeskusta ja elinluovutus- ja elinsiirtotoimintaa, mutta usein ne koskevat laajoja toiminnallisia kokonaisuuksia. Kummassakaan tapauksessa yksittäiset sosiaali- ja terveysalueet tai perustason alueet eivät voi toimeenpanna niitä kestävällä tavalla ilman muiden sosiaali- ja terveysalueiden tai perustason alueiden toiminnan ja yhteisesti käytettävissä olevien voimavarojen huomioon ottamista. Erityisvastuualueen tehtävä on hahmottaa siihen kuuluvien sosiaali- ja terveysalueiden tai perustason alueiden muodostama

kokonaisuus ja tunnistaa parhaat tavat kansallisten linjausten toimeenpanoon.

Erityisvastuualueen tulisi pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan varmistaa, että alueella on muodostettu tarvittavat, toimivat yhteistyörakenteet sellaisissa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävissä, jotka edellyttävät yli alueiden rajojen tapahtuvaa yhteistyötä. Erityisvastuualueen tulee myös jatkuvasti tukea yhteistyötä ja luoda sille edellytykset toimia. Alueet ylittävästä yhteistyöstä ovat esimerkkejä ympärivuorokautiset päivystyspalvelut, sosiaalihuollon kriisipäivystys, tehohoito, selviämisyksikkötoiminta, erityisosaamista edellyttävät konsultaatiopalvelut, keskitetysti ylläpidettävät mielenterveys- ja päihdepalveluiden interventiot, monialaiset vaativat kuntoutustutkimukset ja työkykyselvitykset, erityisosaamista edellyttävien sairaus- ja vammaryhmien asumis- ja kuntoutuspalvelut, lääkehuolto ja kliiniset tukipalvelut (laboratorio- ja kuvantamispalvelut). Myös monet sähköisesti ylläpidettävät hoidolliset ja neuvontapalvelut on tarkoituksenmukaista ylläpitää alueellisesti. Tehtävään kuuluisi myös kieli- ja kulttuurivähemmistöjen palvelujen varmistaminen.

Usean hallinnonalan yhteistyötä vaativien tehtävien osalta erityisvastuualue vastaisi niistä silloin, kun ne kohdistuvat koko erityisvastuualueelle. Erityisvastuualue olisi 2 momentin 2 kohdan mukaan tällöin velvollinen huolehtimaan tehtävien ohjauksesta ja tehtävien hoitamiseksi tarvittavien päätösten tekemisestä ja määräysten antamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon osalta. Lainkohdassa tarkoitettaisiin esimerkiksi hätäkeskustoiminnasta annetun lain (692/2010) mukaista viranomaisyhteistyötä, vankiterveydenhuollon yhteistyötehtäviä, yhteistyötä poliisin kanssa hoitoonohjausasioissa (esimerkiksi yhteistyö väkivaltariskin arvioinnissa), taktista (poliisijohtoista) ensihoitoa, oikeushammaslääketieteellisiä tutkimuksia ja ympäristöterveydenhuollon ja muihin poikkeustilanteisiin valmistautumista ja näiden tilanteiden hallintaa.

Pykälän 2 momentin 3 kohdan mukaan erityisvastuualue vastaisi sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden tai muiden sosiaali- ja terveydenhuollon keskittämisestä alueellaan jollekin tai joillekin sosiaali- ja terveysalueille, jos ei ole tarkoituksenmukaista, että niitä tuotettaisiin useammalla sosiaali- ja terveysalueella. Kyseeseen voi tulla sellaisten palvelujen järjestäminen, joita tarvitaan harvoin tai joiden tuottaminen vaatii sellaista erityistä osaamista, jonka ylläpito kaikilla sosiaali- ja terveysalueilla ei ole kustannussyistä tarkoituksenmukaista. Esimerkkeinä erityisvastuualueittain keskitettävistä palveluista voidaan mainita riskiraskauksien ja pikkukeskosten hoito, raskaana olevien vaikeasti päihdeongelmaisten äitien ja heidän perheidensä palvelut, suunnitteilla oleva harvinaisten sairauksien osaamiskeskus, alueellinen syöpäkeskus, lasten oikeuspsykiatriset keskukset, erityisen vaikeahoitoisten lasten ja nuorten psykiatrisen hoidon yksiköt (niin kutsutut EVA-yksiköt), lastensuojelun moniammatillinen osaamiskeskus, vaikeavammaisten henkilöiden sosiaalihuollon palvelut ja adoptiovalmennus. Esimerkiksi harvinaiset sairaudet edellyttävät erityistoimia palvelujärjestelmässä, jotta niitä sairastavien oikeus laadukkaaseen hoitoon ja kuntoutukseen toteutuisi yhdenvertaisesti. Keskittäminen voi olla tarpeen myös palvelun laadun tai turvallisuuden takaamiseksi. Keskittämisessä on otettava huomioon myös kielelliset näkökohdat (kuten esimerkiksi ruotsinkielisen palvelun järjestäminen vammaisille henkilöille). Kaikkein kalleimpien, kapeaa erityisosaamista vaativien ja harvoin tarvittavien palvelujen tuottaminen kaikilla sosiaali- ja terveysalueilla johtaisi niukkojen voimavarojen epätarkoituksenmukaiseen käyttöön. Erityisesti on tarpeen jatkossakin keskittää ne vaativan erityistason palvelut, joiden valtakunnallisesta keskittämisestä on tähän asti säädetty lailla tai asetuksella, mutta joita on tarkoituksenmukaista toteuttaa useammalla erityisvastuualueella (esimerkkinä reumakirurgia ja transsukupuolisten henkilöiden tutkimus ja hoito). Sosiaalihuollossa ei vielä toistaiseksi ole sellaista vakiintunutta palveluiden porrastusta, jota voitaisiin tässä yhteydessä sellaisenaan soveltaa. Edellä tarkoitetut kohdat 1, 2 ja 3 saavat tarkemman sisältönsä sosiaali- ja terveydenhuollon erityislainsäädännön kautta. Sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöön, kuten terveydenhuoltolakiin, lastensuojelulakiin ja muihin sisältölakeihin tulee tarvittaessa sisällyttää kuvaus siitä, mitä tehtävästä

huolehtiminen edellyttää erityisvastuualueelta.

Pykälän 2 momentin 4 kohdan mukaan erityisvastuualue vastaisi osaltaan sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimus- ja kehittämistoiminnan ja sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön koulutuksen suunnittelusta ja yhteensovittamisesta. Momentin 5 kohdan mukaan erityisvastuualue vastaisi omalta osaltaan sosiaali- ja terveydenhuollon työvoimatarpeen arvioinnista. Mainittujen yhteensovitustehtävien hoitamiseksi erityisvastuualueen tulisi muodostaa yhteistyörakenteet alueen yliopistojen, ammattikorkeakoulujen, muiden oppilaitosten, perusterveydenhuollon yksiköiden, sosiaalialan osaamiskeskusten, maakunnan liittojen ja työvoimahallinnon kanssa. Yhteistyötä tulisi koordinoida myös valtakunnan tason toimijoiden, kuten terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen (Fimea), Työterveyslaitoksen ja Säteilyturvakeskuksen (STUK) kanssa.

Momentin kohdissa 4 ja 5 ”omalta osaltaan” viittaa siihen, että tarkoituksena ei ole siirtää erityisvastuualueelle esimerkiksi sellaisia koulutuksen suunnitteluun liittyviä tehtäviä, jotka kuuluvat selvästi korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten päätettäväksi, tai esimerkiksi koulutustarpeen ennakointitehtäviä, jotka on alueiden kehittämisestä annetulla lailla (1651/2009) säädetty maakunnan liittojen tehtäväksi näiden omilla alueilla. Erityisvastuualueen tehtävänä on huolehtia eri tahojen yhteistyöstä alueellaan niin, että toiminta tukee lain tavoitteita. Erityisvastuualueen tulee esimerkiksi välittää omalla alueellaan toimiville yliopistoille ja ammattikorkeakouluille tietoa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten muuttuvista osaamistarpeista.

Pykälän 2 momentin 6 kohdan mukaan erityisvastuualueelle tulee perustaa ensihoitokeskus. Erityisvastuualueella tulee sopia sen tehtävien toimeenpanosta. Ensihoitokeskusten perustamis- ja toimeenpanotehtävät siirtyisivät käytännössä nykyisiltä yliopistosairaaloilta erityisvastuualueiden vastuulle. Ensihoitokeskukset voisivat toteutua jonkin yksittäisen sosiaali- ja terveysalueen toteuttamana tai useamman sosiaali- ja terveysalueen yhteisenä toimintana. Sosiaali- ja terveysalue vastaisi ensihoidon järjestämisestä. Erityisvastuualueen toimeenpanosopimuksessa tulee sopia, miten sosiaali- ja terveysalueiden ensihoitopalvelu suunnitellaan ja ensihoidon palvelutaso määritellään yhteistyössä erityisvastuualueen ensihoitokeskuksen kanssa siten, että ensihoito, mukaan lukien lääkärihelikopteritoiminta, ja ympärivuorokautinen päivystys muodostavat erityisvastuualueella toiminnallisen kokonaisuuden. Viranomaisten välisessä yhteistyössä on tarvittaessa sovittava myös erityisvastuualueen rajat ylittävästä yhteistoiminnasta (esimerkkeinä meripelastus ja Rajavartiolaitos). Erityisvastuualueen tehtävänä olisi myös sovittaa yhteen erityisvastuualueen sosiaali- ja terveysalueiden tekemät palvelutasopäätökset siten, että asukkaiden yhdenvertaisuus toteutuu valtakunnallisesti. Erityisvastuualueen olisi määriteltävä yhdessä sote-alueiden kanssa ensihoidon johtokeskukset, joilla on valtion turvallisuusverkon (Tuve) ja kentäjohtamisjärjestelmän (Kejo) käyttövelvoite. Päätöksen valmistelussa olisi otettava huomioon yhteistyö hätäkeskuksen ja muiden turvallisuusviranomaisten kanssa.

Momentin 7 kohdan mukaan eritysvastuualueen tulisi vastata sosiaali- ja terveydenhuollon tiedonhallinnan sekä asiakas- ja potilastietojen käsittelyn yhteensovittamisesta. Erityisvastuualueen tulee vastata siitä, että alueen sosiaali- ja terveysalueet ja perustason alueet sopivat yhdessä kokonaisarkkitehtuurin tavoitetilasta ja sen toteutuksesta hyödyntäen alueiden välistä yhteistyötä, kuten yhteishankintoja ja keskitettyä ylläpitoa. Yhteensovituksessa tulee ottaa huomioon, mitä säädetään julkisen tietohallinnon ohjauksesta annetussa laissa (634/2011), jäljempänä tietohallintolaki. Kokonaisarkkitehtuurissa on otettava huomioon sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain (159/2007) ja sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain (61/2007) mukaiset valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut. Tietohallinnon uudistukset olisi sovitettava yhteen sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisten tietojärjestelmäpalveluiden (Kanta- ja Kansa -palvelut) toteutuksen kanssa. Sosiaali- ja terveysalueiden ja erityisvastuualueiden tiedonhallinnan kokonaisarkkitehtuuri tulisi sovittaa yhteen kansallisten toimijoiden vas-

tuulla olevan arkkitehtuurin kanssa. Näin erityisesti tietohallintolain 4 ja 8 §:ssä tarkoitetuissa asioissa.

Erityisvastuualueen tulisi vastata lisäksi alueensa sosiaali- ja terveysalueiden vastuukuntien asiakas- ja potilasrekisterien toteuttamisen ja käytön ohjeistamisesta ja koordinaatiosta ottaen huomioon mitä rekisterinpidosta ja tietojen käsittelystä laissa säädetään. Tehtävä sisältäisi myös sellaisten tiedonhallinnan ja asiakas- ja potilastietojen käsittelyn kehittämisessä ja hyödyntämisessä tarvittavien tehtävien hoitamisen, joita ei ole tarkoituksenmukaista hoitaa perustason alue- tai sosiaali- ja terveysaluekohtaisesti. Tehtävien sisällöstä ja vastuunjaosta tulee sopia tarkemmin erityisvastuualueen järjestämissuunnitelmassa.

Pykälän 2 momentin 8 kohdan mukaan eritysvastuualueen tulisi vastata sosiaali- ja terveysalueiden valmiussuunnittelun yhteensovittamisesta. Valmiuslain (1552/2011) 12 §:n mukaan kuntien, kuntayhtymien ja muiden kuntien yhteenliittymien tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluin sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa. Kunta- tai sosiaali- ja terveysaluekohtainen valmiussuunnittelu ei ole välttämättä riittävää silloin, kun poikkeustilanteessa tarvitaan laajemman alueen toimijoiden yhteistyötä tilanteen hallitsemiseksi. Valmiuden ylläpito suuronnettomuuksien ja eriasteisten poikkeusolojen varalta on tarkoituksenmukaista hoitaa alueellisesti yhteistyössä aluehallintovirastojen kanssa. Valmiussuunnitelmat on sovitettava huolellisesti yhteen yhteistyössä aluehallintovirastojen ja sosiaali- ja terveysministeriön kanssa.

Pykälän 2 momentin 9 kohdassa erityisvastuualueen tehtäväksi säädettäisiin huolehtia sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman toimeenpanosta alueellaan. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman tavoitteet asetetaan valtioneuvoston päätöksellä. Siinä myös määritellään ne toimenpiteet, joiden avulla ohjelma toteutetaan. Ohjelmasta säädettäisiin lain 42 §:ssä.

Ohjelman tavoitteista ja toimenpiteistä laaditaan kansallinen toimeenpanosuunnitelma, jonka tavoitteet ja toimenpiteet ovat pääsääntöisesti sosiaali- ja terveysministeriön sekä sen alaisten laitosten vastuulla. Lisäksi on laadittu alueellisen kehittämistoiminnan suunnitelmat. Käytännössä 2 momentin 9 kohdassa tarkoitettu tehtävä sisältäisi keskeisenä osana kansallisen kehittämisohjelman alueellisen toimeenpanosuunnitelman laatimisen.

Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää yhteistyötä valtakunnallisesta kehittämistyöstä vastaavien toimijoiden sekä kuntatoimijoiden välillä. Tavoitteena on luoda edellytyksiä käytännön tarpeista lähtevälle alueiden kehittämisyhteistyölle, jossa keskeisinä toimijoina ovat perustason alueet, sosiaali- ja terveysalueet, yliopistot, ammattikorkeakoulut, sosiaali- ja terveydenhuollon oppilaitokset, sosiaalialan osaamiskeskukset sekä sosiaali- ja terveysalan järjestöt.

Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman (Kaste) 2008 - 2011 arvioinnin loppuraportissa (tekijät Kaisa Lähteenmäki-Smith ja Eeva Terävä, STM, Julkaisuja 2012:12) Kaste-ohjelman strategisesti tärkeiksi elementeiksi nimettiin sen aluelähtöisyys sekä eri hallintotasojen välisen vuoropuhelun vahvistaminen ja tämän osalta erityisesti uudenlaisen yhteistyön luominen alueiden ja keskushallinnon välille.

Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annetun lain (733/1992) nykyisen 5 a §:n mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voi asettaa alueellisia johtoryhmiä neuvottelukunnan toiminnan tueksi. Tämä lainkohta ehdotetaan kumottavaksi. Erityisvastuualue päättäisi, millä tavoin sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman toimeenpano alueella toteutetaan. Halutessaan erityisvastuualue voisi asettaa nykyistä alueellista johtoryhmää vastaavan ryhmän tätä tehtävää varten.

Alueellisten johtoryhmien puheenjohtajat ovat nykyisin jäseninä valtakunnallisessa sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman johtoryhmässä. Jatkossa on tarkoitus, että erityisvastuualue nimeää edustajansa mainittuun johtoryhmään.

Momentin 10 kohdan mukaan erityisvastuualueen olisi tuettava alueensa kuntia, perustason alueita sekä sosiaali- ja terveysalueita lain 9 §:ssä tarkoitetuissa, hyvinvoinnin ja

terveyden edistämistä koskevissa tehtävissä. Erityisvastuualueen olisi esimerkiksi varmistettava toimeenpanosopimuksessaan tarvittava alueellinen yhteistyö ja sovittava koko erityisvastuualuetta koskevan yhteistoiminnan vastuutahoista.

Momentin 11 kohdassa erityisvastuualueen velvoitteeksi säädettäisiin vastata hyvinvointi- ja terveysseurantatietojen analysoinnista ja hyödyntämisestä. Erityisvastuualueen tulisi vastata tiedon ja tietämyksen levittämisestä alueellaan eri toimijoiden välillä. Erityisvastuualueella tulisi sopia myös tiedon hyödyntämisen menettelyistä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kehittämisen ja toiminnan johtamisen tarpeisiin. Tiedon hyödyntämiseksi sitä tulisi levittää alueen perustason alueille ja sosiaali- ja terveysalueille, mutta myös kunnille niillä olevan yleisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistehtävän toteuttamisen tueksi. Hyvinvointi- ja seurantatietojen lähteitä on useita. Tietoja keräisivät perustasolla kunnat, perustason alueet ja sosiaali- ja terveysalueet. Sosiaali- ja terveystoimessa tulee hyödyntää muun muassa potilasasiamiesten ja sosiaaliasiamiesten raportteja. Keskitetystä tiedon keräämisestä vastaavat muun muassa Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ja Tilastokeskus.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin saamenkielisen väestön palvelutarpeiden erityispiirteiden huomioon ottamisesta erityisvastuualueiden toiminnassa. Lainkohdan mukaan sen erityisvastuualueen, johon kuuluvat saamelaiskäräjistä annetun lain 4 §:ssä tarkoitetun saamelaisten kotiseutualueen kunnat, tulee tehtäviään hoitaessaan ottaa erityisesti huomioon saamenkielisen väestön palvelutarpeet, sekä huolehtia saamenkielisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin liittyvän, pohjoismaiden rajat ylittävän yhteistyön edistämisestä. Perustason alueiden ja sosiaali- ja terveysalueiden vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisestä käsittää aina saamen kielilain huomioon ottamisen palveluja tarjottaessa. Ehdotettavan lain 6 §:n 1 momentissa on viittaus mainittuun lakiin. Lakiesityksellä halutaan kuitenkin tukea saamelaisten mahdollisuutta vaikuttaa heille suunnattujen palvelujen toteuttamiseen, järjestämistapoihin ja palvelujen sisältöihin niin, että heidän kielensä lisäksi otetaan huomioon myös kulttuurin ylläpitäminen ja kehittäminen saamelaisten keskeisillä asuinalueilla.

Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus saa sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta annetun asetuksen (1411/2001) 4 §:n mukaan erityistä valtionavustusta saamenkielisen väestön palvelutarpeiden huomioon ottamiseksi tarpeellisiin tehtäviin. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen erityistehtäviä ovat saamelaisten hyvinvointipalvelujen kehittäminen, eli saamelaiserityisten ja saamenkielisten palveluiden turvaaminen sekä saamen kieleen ja kulttuuriin pohjautuvien palveluiden kehittäminen. Saamelaisyksikkö sijaitsee Saamelaiskäräjien yhteydessä Enontekiöllä. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus olisi 16 §:n 3 momentissa tarkoitetun erityisvastuualueen luonteva yhteistyötaho lainkohdassa tarkoitetuissa tehtävissä.

3 Luku **Hallinto**

Sosiaali- ja terveysalue ja perustason alue

17 §. *Sosiaali- ja terveysalueen ja perustason alueen hallinto.* Pykälässä säädetään sosiaali- ja terveysalueiden ja perustason alueiden hallinnosta. Sen 1 momentin perusteella järjestämisvastuu on alueen vastuukunnalla. Vastuukuntamallin sijasta sosiaali- ja terveysalueen toiminnasta voi vastata kuntayhtymä lain 19 §:ssä säädetyin perustein. Perustason alueen hallinto järjestetään aina vastuukuntamallilla.

Vastuukunnassa on alueeseen kuuluvien kuntien yhteinen toimielin, joka vastaa sosiaalihuollon ja terveydenhuollon järjestämisestä ja taloudenhoidosta sekä niihin liittyvistä asioista. Toimielimen alaisuudessa ovat sosiaali- ja terveydenhuollon hallinnosta, tehtävistä ja palveluista vastaavat viranomaiset, henkilöstö ja toimintayksiköt. Toimielimen tehtävänä on huolehtia siitä, että kunnalliselle sosiaali- ja terveydenhuollolle eri laeissa säädetyt tehtävät tulevat asianmukaisesti hoidetuiksi alueen kaikissa kunnissa.

Pykälän 2 momentissa säädetään siitä, miten alueen vastuukunta määräytyy. Sosiaali- ja terveysalueiden vastuukuntina toimivat maakuntien keskuskaupungit. Ne on määri-

telty lain 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa. Jos sosiaali- ja terveysalue muodostuu järjestämislain 8 §:n 2 momentissa tarkoitetun vähintään 50 000 asukkaan kunnan pohjalle, vastuukuntana toimii alueen asukasluvultaan suurin kunta.

Perustason alueella vastuukuntana toimii pääsäännön mukaan alueen asukasluvultaan suurin kunta. Perustason alueeseen kuuluvat kunnat voivat kuitenkin sopia, että vastuukuntana toimii jokin muu kunta. Käytännössä sopiminen voinee tulla kysymykseen jos perustason alueeseen kuuluisi kaksi kutakuinkin samankokoista yli 20 000 asukkaan kuntaa.

Pykälän 3 momentissa todetaan, silloin kun vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä on alueen vastuukunnalla, alueen ylintä päätösvaltaa käyttää lain 20 §:ssä tarkoitettu kuntien edustajainkokous. Lisäksi säännöksessä todetaan, että sosiaali- ja terveysalueen ja perustason alueen yhteistoiminnan pääperiaatteet sovitaan kuntien edustajainkokouksen hyväksymässä yhteistoimintasopimuksessa 21 §:n mukaisesti. Vastuukunnassa toiminnan operatiivista johtamisesta vastaa yhteinen toimielin, josta säädetään tarkemmin lain 22 §:ssä.

18 §. *Oikeudellinen ja taloudellinen vastuu.* Ehdotuksen mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon hallinnosta vastaa 17 §:n mukaan pääsääntöisesti vastuukunta. Vastuukuntamallia ei ole aiemmin sovellettu pakollisena kuntien välisessä lakisääteisessä yhteistoiminnassa. Vapaaehtoisessa yhteistyössä kunnat ovat sopineet yhteistyön ehdoista kuntalain (365/1995) 76 ja 77 §:n mukaisesti. Näissä tilanteissa sovitaan, että yksi kunta hoitaa tehtävää muiden kuntien puolesta. Tällöin myös oikeudellinen vastuu toiminnasta on tehtävää hoitavalla vastuukunnalla.

Kuntien välisessä pakollisessa yhteistyössä, joka hoidetaan vastuukuntamallilla, tilanne poikkeaa merkittävästi nykyisestä kuntien sopimusperusteisesta yhteistyöstä. Sen vuoksi lailla on tarpeen säätää nykyistä tarkemmin kuntien välisen yhteistyön ehdoista. Yksi keskeisistä säädettävistä asioista on oikeudellisen vastuun määräytyminen.

Pykälän 1 momentin mukaan oikeudellinen vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä on vastuukunnalla. Tämän mukaisesti esimerkiksi valtion viranomaiset ovat sosiaali- ja terveydenhuoltoon liittyvissä asioissa yhteydessä ensisijaisesti vastuukuntaan. Vastuukunnan käytännön toiminnassa asiat ohjautuisivat yhteiselle toimielimelle ja sen alaisuudessa toimivaan hallintoon.

Taloudellinen vastuu toimielimen päätöksistä ja niiden toimeenpanosta määräytyy 2 momentin perusteella siten kuin järjestämislain 25–29 ja 47–51 §:ssä säädetään. Ensin mainituissa pykälissä säädetään toimintaan liittyvästä kirjapidosta, tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta, toimielimen pääomasta ja lainanotosta. Jälkimmäiset säännökset määrittelevät sen, miten kunnat osallistuvat toiminnan rahoitukseen. Näiden säännösten tarkempi sisältö on todettu asianomaisten pykälien yksityiskohtaisissa perusteluissa.

19 §. *Kuntayhtymä*. Pykälässä säädetään perusteista, joiden tulee täyttyä, jotta kunnat voivat päättää, että sosiaali- ja terveysalueen toiminnan järjestämisestä vastaa kuntayhtymä eikä vastuukunta. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan alueen keskuskunnan asukasluvun on oltava alle puolet koko alueen asukasluvusta. Jos alueen keskuskunnan asukasluku on yli 50 prosenttia koko alueen asukasluvusta, alueen kunnat eivät voi sopia että kuntayhtymä vastaa palvelujen järjestämisestä. Keskuskunnalla tarkoitetaan maakunnan keskuskaupunkia ja 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua vähintään 50 000 asukkaan kuntaa. Lisäksi 1 momentin 2 kohdassa säädetään menettelystä, jonka mukaisesti kunnat voivat sopia kuntayhtymän perustamisesta alueen järjestämisvastuun toteuttamiseksi. Ehdotuksen mukaan kuntayhtymän perustamisen takana tulee olla vähintään puolet alueen kunnista ja sen lisäksi näissä kunnissa pitää olla vähintään kaksi kolmasosaa koko alueen asukasluvusta.

Pykälän 2 momentin mukaan, jos kunnat ovat sopineet, että sosiaali- ja terveysalueen toiminnasta vastaa kuntayhtymä, näin perustettuun kuntayhtymään sovelletaan kuntalain säännöksiä kuntayhtymän hallinnosta. Niistä voidaan kuitenkin poiketa, jos järjestämislaissa säädetään poikkeus kuntalaista. Lisäksi säännöksessä todetaan, että kuntayhtymän perussopimuksen hyväksymiseen ja muuttamiseen sovelletaan 20 §:n ja 21 §:n 3 momentin säännöksiä vastuukunnan edustajain-

kokouksesta ja yhteistoimintasopimuksesta. Näiden säännösten perusteella perussopimuksesta päätetään kuntien edustajainkokouksessa, jossa kuntien edustajien äänimäärä perustuu kunnan asukaslukuun.

20 §. *Edustajainkokous*. Sosiaali- ja terveysalueella ja perustason alueella ylintä päätösvaltaa käyttää kuntien edustajainkokous. Pykälän 1 momentin perusteella edustajainkokous päättää sosiaali- ja terveysalueen ja perustason alueen yhteistoimintasopimuksesta sekä sosiaali- ja terveydenhuollolle asetettavista toiminnallisista ja taloudellisista tavoitteista. Edustajainkokous hyväksyy myös vuosittain alueen talousarvion ja toimintasuunnitelman. Talousarvio ja toimintasuunnitelma ovat keskeiset päätökset, jotka ohjaavat 22 §:ssä tarkoitetun vastuukunnan toimielimen päätöksentekoa sen huolehtiessa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä. Edustajainkokous valitsee myös toimielimen. Yhteistoimintasopimuksesta säädetään tarkemmin 21 §:ssä. Toiminnallisissa ja taloudellisissa tavoitteissa määritellään keskeiset periaatteet ja taloudelliset voimavarat, joiden mukaan alueen käytännön toiminnasta vastaava vastuukunnan yhteinen toimielin hoitaa sille kuuluvat tehtävät.

Pykälän 2 momentissa säädetään kuntien edustajista ja heidän käytössään olevasta äänimäärästä edustajainkokouksessa. Säännöksen mukaan jokaisella kunnalla on vähintään yksi edustaja kokouksessa. Muutoin edustajien lukumäärää ei säännellä. Kunnat voivat siten päättää montako edustajaa ne valitsevat edustajainkokoukseen. Kokouksessa kunnan edustajien yhteenlaskettu äänimäärä perustuu kunnan asukaslukuun, mikäli kunnat eivät ole erikseen sopineet toisin. Kunnan valitsemien edustajien yhteenlaskettu äänimäärä jakautuu tasan heistä saapuvilla olevien kesken.

Edustajainkokouksen kokoonpanon tulee vastata alueen kuntien valtuustoissa edustettuina olevien eri ryhmien kunnallisvaaleissa saamaa ääniosuutta alueella vaalilaissa (714/1998) säädetyn suhteellisuusperiaatteen mukaisesti. Tämä voi rajoittaa kuntien mahdollisuutta valita haluamansa edustaja kokoukseen, mikäli poliittisen edustavuuden toteutumista ei muutoin pystytä varmistamaan.

Edustajien äänimäärän perustuminen edellä todetulla tavalla yksinomaan asukaslukuun voi johtaa siihen, että alueen suurimman kunnan valitsemilla edustajilla on yhdessä yli puolet kokouksessa käytettävissä olevista äänistä. Tämän merkitystä voi jossain määrin vähentää se, että muista kuntien yhteistoimintaelimistä saatujen kokemusten perustella edustajat ryhmittyvät ja äänestävät usein enemmän puolueryhmän kuin kotikunnan mukaan.

Pykälän 3 momentissa säädetään edustajainkokouksen päätösvaltaisuudesta. Kokous on päätösvaltainen, jos siellä on edustettuna vähintään kaksi kolmannesta edustajainkokoukseen osallistuvista kunnista. Lisäksi näiden kuntien asukasluvun on oltava vähintään puolet alueen kuntien yhteenlasketusta asukasluvusta.

Pykälän 4 momentin perusteella edustajainkokouksen toimintaan, päätöksentekomenettelyyn ja sen päätösten muutoksenhakuun sovelletaan kuntalain 7 ja 11 luvuissa olevia säännöksiä.

21 §. *Yhteistoimintasopimus*. Sosiaali- ja terveysalueen ja perustason alueen vastuukunnan järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon päätöksenteossa ja toteuttamisessa noudatettavan yhteistoiminnan keskeiset periaatteet sovitaan alueen kuntien edustajainkokouksen päättämässä yhteistoimintasopimuksessa. Pykälän 1 momentin1 kohdan mukaan yhteistoimintasopimuksessa on sovittava 20 §:ssä tarkoitetun edustajainkokouksen ja 17 §:ssä tarkoitetun toimielimen päätöksenteon järjestämisestä. Kohdan 2 mukaan sopimuksessa on määräykset edustajainkokouksen tehtävistä ja toimivallasta. Kohdan 3 mukaan sopimuksessa on määriteltävä kunnan edustajien lukumäärä ja äänivalta edustajainkokouksessa. Kohdan 4 perusteella sopimuksessa on oltava säännökset toimielimen jäsenten lukumäärästä ja jäsenten äänivallan perusteista. Kohta 5 koskee sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitusta ja muita taloutta koskevia asioita. Yhteistoimintasopimuksen voidaan katsoa pitkälti vastaavan kuntalaissa säädettyä kuntayhtymien perussopimusta.

Kuten edellä todetaan, yhteistoimintasopimuksessa on sovittava kuntien edustajien äänivallan määräytymisestä. Lähtökohtana on

20 §:n mukaisesti, että kunnan edustajien yhteenlaskettu äänimäärä perustuu kunnan asukaslukuun. Yhteistoimintasopimuksessa voidaan sopia myös toisin. Siinä voidaan esimerkiksi rajoittaa yhden kunnan edustajien äänivaltaa siten, ettei se ole yli 50 prosenttia. Yhteistoimintasopimuksessa voidaan 2 momentin mukaan myös sopia, että erikseen määrätyissä asioissa tehtävä päätös edellyttää sopimuksen mukaista määräenemmistöä. Määräenemmistösäännös mahdollistaisi, samoin kuin äänivallan rajoittaminen, sen, että yhden kunnan edustajat eivät saisi määräävää asemaa päätöksenteossa.

Pykälän 4 momentissa säädetään yhteistoimintasopimuksen hyväksymisestä ja muuttamisesta. Säännöksen mukaan sopimus ja sen muutos on hyväksyttävä edustajainkokouksessa. Jos kunnat eivät ole toisin sopineet, sopimuksen hyväksyminen ja muuttaminen edellyttää, että sitä kannattaa yksi tai useampi kunta, joiden asukasluku on vähintään puolet edustajainkokouksessa läsnä olevien edustajien yhteenlasketusta äänimäärästä. Kunnat voivat siten myös sopia, että sopimuksen hyväksyminen tai muuttaminen edellyttää esimerkiksi määräenemmistöä.

22 §. *Yhteinen toimielin.* Pykälässä säädetään vastuukunnan yhteisestä toimielimestä ja sen kokoonpanosta. Säännöksen 1 momentin mukaan vastuukunnassa on yhteinen toimielin, joka vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä sosiaali- ja terveysalueeseen tai perustason alueeseen kuuluvissa kunnissa. Toimielimen toimikausi on kunnallisvaalikauden pituinen, ellei edustajainkokous ole toisin päättänyt. Toimikausi on sama kuin kuntalain 19 §:ssä säädetään kunnan toimielimen jäsenten toimikaudesta.

Pykälän 2 momentin perusteella toimielimen jäseneksi valittavien henkilöiden on oltava vaalikelpoisia alueeseen kuuluvien kuntien vastaaviin toimielimiin.

Toimielimen kokoonpanon tulee 3 momentin mukaan vastata alueen kuntien valtuustoissa edustettuina olevien eri ryhmien kunnallisvaaleissa saamaa ääniosuutta alueella vaalilaissa säädetyn suhteellisuusperiaatteen mukaisesti.

Muilta osin vastuukunnan yhteisen toimielimen kokoonpanon on oltava 4 momentin perusteella vastaava kuin kuntalaissa säädetyn kunnan toimielimen kokoonpanon. Lisäksi lainkohdassa todetaan, että toimielimen kokoonpanon tulee olla kuntalain säännösten mukainen.

23 §. *Toimielimen tehtävät.* Pykälässä säädetään vastuukunnan yhteisen toimielimen tehtävistä. Toimielin päättää 1 momentin perusteella lain 10 §:ssä tarkoitetuista sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuuseen kuuluvista asioista. Päätösten on perustuttava edustajainkokouksen linjaamiin toiminnallisin ja taloudellisiin tavoitteisiin sekä hyväksyttyyn talousarvioon ja toimintasuunnitelmaan.

Kohdan 1 perusteella toimielimen tulee huolehtia sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteuttamisesta.

Momentin 2 kohdan perusteella toimielimen tulee päättää alueen sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisestä sekä seurata asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja raportoida niistä alueen kunnille.

Pykälän 2 momentin perusteella toimielimen tehtävänä on myös valvoa sosiaali- ja terveysalueen tai perustason alueen etua sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuuseen kuuluvissa asioissa. Järjestämisvastuuseen kuuluvista asioista säädetään tarkemmin lain 10 §:ssä. Toimielimen tulee myös edustaa aluettaan sosiaali- ja terveydenhuoltoon liittyvissä asioissa sekä tehdä sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja sen järjestämistä koskevat sopimukset. Tältä osin toimielin on 18 §:n mukaisesti myös oikeudellisessa vastuussa toiminnastaan ja tekemistään sopimuksista.

Pykälän 3 momentin mukaan vastuukunnan kunnanhallituksella ei ole kuntalain 51 §:ssä tarkoitettua oikeutta ottaa pykälän 1 momentissa tarkoitettua asiaa tai toimielimen tai sen alaisen viranomaisen tekemää päätöstä kunnanhallituksen käsiteltäväksi. Otto-oikeuden kieltämisellä varmistetaan, että toimielimen ja sen alaisten viranomaisten toiminta perustuu edustajainkokouksen ja sen valitseman yhteisen toimielimen päätöksiin ja sitä kautta alueeseen kuuluvien kuntien ratkaisuihin. Toimielimen tekemiin muihin päätöksiin sovelletaan kuntalain 51 §:ää, mikäli kunnat eivät ole sopineet toisin yhteistoimintasopimuksessa.

24 §. *Vähemmistökielen jaosto*. Erikielisiä ja kaksikielisiä kuntia käsittävällä sosiaali- ja

terveysalueella ja perustason alueella olisi pykälän mukaan oltava toimielimen asettama jaosto, jonka tehtävänä on seurata alueen kielellisen vähemmistön palvelujen saatavuutta ja laatua sekä tehdä ehdotuksia palvelujen kehittämiseksi. Jaostolla ei olisi perustason alueita tai sosiaali- ja terveysalueita sitovaa päätösvaltaa. Se antaisi vuosittain kertomuksen vähemmistökielisten palveluiden toteutumisesta alueen toimielimelle. Kertomuksen tarkoituksena olisi antaa toimielimelle tietoa, jota se voisi hyödyntää suunnitellessaan vähemmistökielisten palvelujen toteuttamista.

Jaoston jäseniksi olisi 2 momentin mukaan valittava alueen vähemmistökielistä väestöä edustavia henkilöitä. Vähemmistökielisiä edustajia voitaisiin siis valita muistakin kuin alueen erikielisistä tai kaksikielisistä kunnista.

Pykälän 3 momentissa säädetään saamenkielen jaostosta. Säännöksen perusteella jaosto tulee perustaa sellaiselle sosiaali- ja terveysalueelle, johon kuuluu saamelaisten kotiseutualueen kunta. Näitä kuntia ovat Enontekiö, Inari ja Utsjoki. Lisäksi Sodankylän kunnassa sijaitseva Lapin paliskunnan alue kuuluu saamelaisten kotiseutualueeseen.

Jos sosiaali- ja terveysalueen hallinto on järjestetty kuntayhtymämallilla, pykälän mukainen jaosto toimii 4 momentin perusteella kuntayhtymän hallituksen alaisena.

25 §. *Kirjanpitovelvollisuus*. Pykälässä säädettäisiin kirjanpitovelvollisuudesta erikseen sosiaali- ja terveydenhuollon osalta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kirjanpidon eriyttämisestä kunnan kirjanpidossa. Toimielimen toiminta olisi osa kunnan organisaatiota ja sen kirjanpito olisi osa kunnan kirjanpitoa. Toimielin ei siten olisi itsenäinen kirjanpitovelvollinen, vaan kunta olisi kirjanpitovelvollinen kuntalain 67 §:n perusteella myös sosiaali- ja terveydenhuollon osalta.

Liiketapahtumien kirjaaminen asiajärjestyksessä muodostaisi toimielimen pääkirjanpidon, joka olisi samalla osa kunnan pääkirjanpitoa. Toimielimen kirjanpito yhdisteltäisiin kunnan muuhun kirjanpitoon tilinpäätöksessä ja välitilinpäätöksissä siten, että sisäiset tulot ja menot, sisäiset saatavat ja velat sekä sisäinen omistus ja sisäiset katteet eliminoitaisiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kirjanpitolautakunnan ohjeiden ja lausuntojen soveltamisesta. Kirjanpitolautakunta antaisi ohjeita ja lausuntoja kirjanpitolain (1336/1997) ja kuntalain 68 - 70 §:n soveltamisesta myös sosiaali- ja terveydenhuollon osalta. Toimintaan sovellettaisiin kuntajaoston antamaa yleisohjetta kunnan ja kuntayhtymän liikelaitoksen kirjanpidollisesta käsittelystä.

Taseen muodostamisessa noudatettaisiin kirjanpitolakia ja kirjanpitolautakunnan kuntajaoston antamia ohjeita kirjanpitolain soveltamisesta. Pääperiaatteena olisi, että avaava tase muodostettaisiin kunnan merkityistä kirjanpitoarvoista.

26 §. *Toimielimen tilinpäätös.* Pykälässä säädettäisiin toimielimen toiminnan velvollisuudesta laatia erillistilinpäätös.

Pykälän 1 momentin mukaan toimielimen tilikausi olisi kalenterivuosi. Toimielimen olisi laadittava erillistilinpäätös ja annettava tase kunnan tilintarkastajien tarkastettavaksi ja kunnanhallitukselle yhdisteltäväksi kunnan tilinpäätökseen.

Pykälän 2 momentin mukaan erillistilinpäätöksen tulisi sisältää tase, tuloslaskelma ja rahoituslaskelma ja niiden liitteenä ilmoitettavat tiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus. Tilinpäätöksen tulisi antaa oikea kuva toimielimen tulorahoituksen riittävyydestä tilikaudella.

Tilinpäätöslaskelmat tulisi laatia noudattaen kirjanpitolautakunnan kuntajaoston liikelaitosta koskevan ohjeen mukaisia tase-, tulos- ja rahoituslaskelmakaavoja ja kuntajaoston antamaa liitetieto-ohjetta. Erillistilinpäätös yhdisteltäisiin kunnan tilinpäätöksessä. Yhdistelyssä toimielimen ja kunnan muiden tehtävien väliset sisäiset tulot ja menot, sisäiset saatavat ja velat sekä sisäinen peruspääomasijoitus ja sisäiset katteet eliminoitaisiin. Yhdistelyssä noudettaisiin kirjanpitolautakunnan kuntajaoston mainittua liikelaitosyleisohjetta.

Pykälän 3 momentin mukaan toimielimen puheenjohtajan olisi allekirjoitettava erillistilinpäätös. Erillistilinpäätöksen hyväksymisestä ja vastuuvapauden myöntämisestä päättää 26 §:n mukaisesti edustajainkokous tilinpäätöksen hyväksymisen yhteydessä. Kunnan tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain

71 §:n 2 momentin perusteella valmistella myös sen hallinnon ja talouden

tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, ovatko edustajainkokouksen toiminnalle asettamat tavoitteet toteutuneet.

Tilintarkastaja suorittaa toimielimen toiminnan tarkastuksen osana kunnan tarkastusta. Tilintarkastaja esittää toimielimen toimintaa koskevat kuntalain 73 §:n tarkoittamat lausumat ja kuntalain 75 §:n tarkoittaman muistutuksen kunnan tilintarkastuskertomuksessa.

27 §. *Toimintakertomus ja tilikauden tuloksen käsittely.* Pykälän 1 momentin mukaan toimielimen tulisi toimintakertomuksessa tehdä selkoa talousarviossa asetettujen tavoitteiden toteutumisesta tilikaudella. Toimintakertomuksessa olisi myös annettava tietoja sellaisista talouteen liittyvistä olennaisista asioista, joista ei olisi tehtävä selkoa tulos- tai rahoituslaskelmassa taikka taseessa. Toimintakertomus olisi osa erillistilinpäätöstä.

Toimielimen olisi myös tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä. Tilikauden tuloksella tarkoitettaisiin tilikauden yli- tai alijäämää ennen varaussiirtoja. Ylijäämäisestä tuloksesta voitaisiin tehdä investointivaraus. Varauksen tekemistä rajoittaisi kunnan kokonaistuloksen kehitys. Tämä tarkoittaisi, että toimielin voisi tehdä varauksen enintään kunnan ylijäämäerien määrään. Ylijäämäeriin laskettaisiin tällöin mukaan kunnan tilikauden yli- tai alijäämä, kunnan edellisten tilikausien yli- tai alijäämä sekä kunnan omat rahastot. Kunnan arvonkorotusrahastoa ei laskettaisi ylijäämäeräksi, koska arvonkorotusrahaston pääoman käsitteleminen ylijäämänä tarkoittaisi pysyvien vastaavien arvioitujen, mutta vielä realisoitumatta olevien luovutusvoittojen ennakkoon tulouttamista ja sitomista varauksiin.

Esityksen investointivarauksesta tekisi toimielin sitä koskevan tilinpäätöksen yhteydessä. Varaussiirroista päättäisi valtuusto tilinpäätöksen hyväksymisen yhteydessä.

Pykälän 2 momentin mukaan sosiaali- ja terveysalueen kuntien tai perustason alueen kuntien edustajainkokous hyväksyy tilinpäätöksen ja myöntää vastuuvapauden toimielimelle. Kunnat voivat myös sopia yhteistoimintasopimuksessa toisin tilinpäätöksen hyväksymisestä ja vastuuvapauden myöntämisestä.

28 §. *Toimielimen oma pääoma.* Pykälässä säädettäisiin kunnan sijoittamasta oman pääomanehtoisesta pääomasta ja arvonkorotusrahastosta sekä pääoman muista eristä.

Pykälän 1 momentin mukaan oma pääoma muodostuisi peruspääomasta, arvonkorotusrahastosta sekä oman pääoman muista eristä. Oma pääoma olisi osa kunnan omaa pääomaa. Oman pääoman ryhmittelyssä noudatettaisiin kirjanpitolautakunnan kuntajaoston taseohjeen ja liikelaitosohjeen mukaista tasekaavaa. Kunnan taseohjeen mukaan muun oman pääoman eriä ovat muut omat rahastot, edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) ja tilikauden ylijäämä (alijäämä).

Pykälän 2 momentin mukaan peruspääoma olisi kunnan omanpääomanehtoisesti sijoittamaa pääomaa. Toimielintä perustettaessa kunnan siirtämää nettovarallisuutta vastaava pääoma merkittäisiin peruspääomaksi. Nettovarallisuus laskettaisiin vähentämällä toimintaan siirretyistä varoista toimintaan siirretyt velat ja pakolliset varaukset. Osa siirrettävästä pääomasta voitaisiin merkitä myös pitkäaikaiseksi lainaksi kunnalta. Kunnan peruspääoma voisi olla vain vastuukunnan sijoittamaa pääomaa. Muiden sopimuskuntien pitkäaikainen pääomasijoitus tulisi käsitellä vieraan pääomanehtoisena sijoituksena. Näin tulisi menetellä, koska kuntalaissa ei ole säännöstä kunnan asemasta toisen kunnan omistajana.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin myös arvonkorotusrahastosta oman pääoman eränä. Arvonkorotusrahasto muodostuisi kirjanpitolain pysyviin vastaaviin tehdyistä arvonkorotuksista. Kirjanpitolain 17 §:n mukaan arvonkorotuksia voidaan tehdä maa-alueisiin ja pysyvien vastaavien sijoituksiin. Muutoin arvonkorotuksen muodostamisessa ja peruuttamisessa noudatettaisiin kirjanpitolautakunnan kuntajaoston taseohjetta.

Oman pääoman muista eristä ei säädettäisi erikseen, vaan erien sisällössä ja niiden merkitsemisestä taseeseen noudatettaisiin kirjanpitolautakunnan kuntajaoston ohjeistusta. Kuntajaoston taseyleisohjetta ja liikelaitosyleisohjetta soveltaen toimielimen muut oman pääoman erät tarkoittavat muita omia

rahastoja, edellisten tilikausien yli- tai alijäämää ja tilikauden yli- tai alijäämää.

29 §. *Lainanotto*. Pykälässä säädettäisiin toimielimen lainanotto-oikeudesta. Pykälän mukaan toimielin päättäisi lainanotosta yhteistoimintasopimuksen määräämissä rajoissa. Toimielimen päätösvaltaa varainhoitovuoden lainanotossa rajoittaisivat myös edustajainkokouksen päättämät toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet.

Toimivaltuudet lainanoton kilpailuttamisessa ja nostojen ajoittamisessa voisivat edelleen olla keskitetyt kunnanhallitukselle tai rahoitusjohdolle, jos menettelyä pidetään tarkoituksenmukaisena. Vastuukunta voisi antaa vieraan pääoman ehtoista rahoitusta toimielimelle. Ulkoisena vieraana pääomana käsitellään myös muita kuin vastuukunnalta saatuja lainoja. Kunnan tilinpäätöksessä toimielimelle annetut vastuukunnan antamat lainat eliminoidaan sisäisinä saatavina ja velkoina.

30 §. *Toimielintä koskevien säännösten soveltaminen.* Pykälässä säädettäisiin viittaus kuntalain 77 §:ssä säädettyjen yleisten vastuukuntaa koskevien säännöksien soveltamisesta toimielimeen. Toimielimen päätöksen oikaisuvaatimus- ja muutoksenhakukelpoisuudesta säädettäisiin jäljempänä 73 §:ssä.

Erityisvastuualue

31 §. *Erityisvastuualueen kuntayhtymä.* Erityisvastuualueelle 16 §:n mukaan kuuluvista tehtävistä vastaisi kuntayhtymä, jonka jäseninä ovat erityisvastuualueen kunnat. Erityisvastuualueen kuntayhtymään sovellettaisiin kuntalain kuntayhtymää koskevia säännöksiä, jollei tässä laissa toisin säädetä. Kuntayhtymä perustetaan kuntalain 78 §:n 1 momentin mukaan kuntien välisellä valtuustojen hyväksymällä sopimuksella (perussopimus). Erityisvastuualueen kuntayhtymä perustettaisiin kuntien valtuustojen hyväksymällä perussopimuksella. Perustamissopimuksen tekemisessä noudatetaan kuntalain 78 §:ää, ellei nyt ehdotettavassa laissa jostakin asiasta ole erikseen säädetty. Kuntalain 78 §:n 3 momentin mukaan kuntayhtymän perussopimuksessa on sovittava:

1) tavasta, jolla kuntayhtymän päätöksenteko järjestetään;

2) kuntayhtymän toimielinten jäsenten tai yhtymäkokousedustajien lukumäärästä ja äänivallan perusteista;

3) mahdollisen yhtymäkokouksen tehtävistä ja toimivallasta;

4) siitä, mikä kuntayhtymän toimielin valvoo kuntayhtymän etua, edustaa kuntayhtymää ja tekee sen puolesta sopimukset sekä millä tavoin oikeudesta kuntayhtymän nimen kirjoittamiseen päätetään;

5) jäsenkuntien osuudesta kuntayhtymän varoihin ja vastuusta sen veloista sekä muista kuntayhtymän taloutta koskevista asioista;

6) kuntayhtymästä eroavan jäsenkunnan ja toimintaa jatkavien jäsenkuntien asemasta;

7) kuntayhtymän hallinnon ja talouden tarkastuksesta; sekä

8) siitä, miten kuntayhtymä puretaan ja loppuselvitys suoritetaan.

Perussopimusta laadittaessa on siis otettava huomioon esimerkiksi se, mitä nyt ehdotettavassa laissa säädetään yhtymäkokouksen tehtävistä, yhtymäkokousedustajien lukumäärästä ja äänivallan perusteista sekä erityisvastuualueen hallituksesta ja sen tehtävistä.

Perussopimusta voitaisiin muuttaa kuntalain 79 §:n 1 momentin mukaisesti. Muuttaminen olisi mahdollista, jos vähintään kaksi kolmannesta jäseninä olevista kunnista sitä kannattaa ja niiden asukasluku on vähintään puolet kaikkien jäsenkuntien yhteenlasketusta asukasluvusta.

Kuntayhtymämuotoa ehdotetaan sen vuoksi, että erityisvastuualue käyttäisi merkittävää julkista valtaa ja sillä olisi viranomaistehtäviä. Sen tulee olla oma oikeushenkilönsä.

32 §. *Erityisvastuualueen yhtymäkokous*. Pykälän 1 momentin mukaan erityisvastuualueen ylin päättävä toimielin olisi yhtymäkokous. Erityisvastuualueen yhtymäkokouksessa tulisi olla edustettuina kaikki erityisvastuualueen sosiaali- ja terveysalueisiin kuuluvat kunnat. Kuntien edustajien lukumäärä ja äänimäärä yhtymäkokouksessa määräytyisi kunnan asukasluvun perusteella. Jokaisella kunnalla olisi yhtymäkokouksessa vähintään yksi edustaja.

Yhtymäkokous pidettäisiin pykälän 2 momentin mukaan vähintään kaksi kertaa vuodessa, ja se olisi päätösvaltainen, kun kokouksessa on edustettuna vähintään kaksi kol-

mannesta erityisvastuualueen jäseninä olevien kuntien yhteenlasketusta asukasluvusta.

Yhtymäkokouksen tehtävänä olisi pykälän 3 momentin mukaan antaa tarpeelliset määräykset erityisvastuualueen tehtäviin liittyvien asioiden valmistelusta ja päätösten täytäntöönpanosta sekä päättää erityisvastuualueen rahoituksesta.

33 §. *Hallitus ja sen tehtävät*. Erityisvastuualueen tehtävien käytännön toimeenpanosta vastaisi 1 momentin mukaan erityisvastuualueen hallitus, jonka erityisvastuualueen yhtymäkokous valitsisi.

Hallituksella olisi tehtäviä, jotka tavanomaisesti kuuluvat kuntayhtymän hallitukselle. Se vastaisi 2 momentin mukaan erityisvastuualueen hallinnosta ja taloudenhoidosta sekä yhtymäkokouksen päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Hallitus valvoisi erityisvastuualueen etua ja, jollei perussopimuksessa toisin sovittaisi, edustaisi erityisvastuualuetta ja käyttäisi sen puhevaltaa.

34 §. *Hallituksen kokoonpano*. Ylintä toimeenpanovaltaa erityisvastuualueella käyttävän hallituksen kokoonpanon tavoitteena on turvata riittävä sosiaali- ja terveydenhuollon sisältöosaaminen. Pykälässä säädettäisiin erityisvastuualueen hallituksen kahdesta eri kokoonpanosta, joista toinen olisi sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimus-, koulutus- ja kehittämistoiminnan sekä työvoimatarpeen arvioinnin suunnittelua ja yhteensovittamista koskevia asioita käsittelevä, laajennettu kokoonpano. Kaksijakoisella päätöksentekomenettelyllä varmistettaisiin se, että varsinaista palvelujärjestelmää ja sen rahoittamista koskeva päätöksenteko olisi poliittisesti valituilla alueen edustajilla.

Pykälän 1 momentin mukaan jokaisella sosiaali- ja terveysalueella tulisi olla vähintään yksi edustaja asianomaisen erityisvastuualueen hallituksessa. Säännöksellä varmistettaisiin se, että kukin sosiaali- ja terveysalue, koosta riippumatta, saisi edustuksen erityisvastuualueen hallitukseen. Hallituksen käsitellessä 16 §:n 4 kohdassa tarkoitettuja, sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimus-, koulutus- ja kehittämistoimintaa, sekä 16 §:n 5 kohdassa tarkoitettuja työvoimatarpeen arvioinnin suunnittelua ja yhteensovittamista koskevia asioita, siihen kuuluisi 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettujen jäsenten lisäksi alueen korkeakoulujen, tutkimus- ja kehittämistoiminnan sekä työvoimahallinnon ja maakunnan liittojen edustajia.

35 §. *Hallituksen toimivaltaisuus*. Erityisvastuualueen hallitus olisi 1 momentin mukaan toimivaltainen, kun sen jäsenistä enemmän kuin puolet on läsnä.

Pykälän 2 momentin mukaan hallituksen toimiessa 34 §:n 2 momentissa tarkoitetussa kokoonpanossa sen toimivaltaisuuden edellytyksenä olisi 1 momentissa säädetyn lisäksi, että sosiaali- ja terveysalueita edustavat läsnä olevat jäsenet yhdessä puheenjohtajan kanssa muodostavat enemmistön. Näin halutaan turvata se, että päätösvalta säilyy viime kädessä kuntatahon edustajilla.

36 §. *Erityisvastuualueen vähemmistökielen toimielin.* Erikielisiä tai kaksikielisiä kuntia käsittävällä erityisvastuualueella olisi pykälän mukaan oltava hallituksen asettama jaosto, jonka tehtävänä on seurata erityisvastuualueen kielellisen vähemmistön palvelujen saatavuutta ja laatua sekä tehdä ehdotuksia palvelujen kehittämiseksi. Jaostolla voisi olla myös muita erityisvastuualueen määräämiä tehtäviä. Jaostolla ei olisi perustason alueita tai sosiaali- ja terveysalueita sitovaa päätösvaltaa. Se antaisi vuosittain erityisvastuualueelle kertomuksen vähemmistökielisten palveluiden toteutumisesta erityisvastuualueelle. Kertomuksen tarkoituksena olisi antaa erityisvastuualueelle tietoa, jota se voisi hyödyntää ohjaus-, yhteensovittamis- ja suunnittelutehtävissään.

Toimielimen jäseniksi olisi 2 momentin mukaan valittava erityisvastuualueen vähemmistökielistä väestöä edustavia henkilöitä. Vähemmistökielisiä edustajia voitaisiin siis valita muistakin kuin alueen erikielisistä tai kaksikielisistä kunnista.

37 §. *Toimeenpanosopimus*. Pykälässä säädettäisiin erityisvastuualueen tehtävien toteuttamiseksi tehtävästä toimeenpanosopimuksesta, sen sisällöstä, valmistelusta ja vahvistamisesta. Toimeenpanosopimuksen on tarkoitus olla pitkäjänteinen ja kuvata erityisvastuualueen pysyväisluonteista toimintaa.

Sopimus laadittaisiin yhdessä erityisvastuualueeseen kuuluvien sosiaali- ja terveysalueiden vastuukuntien kanssa. Sopimuksen

vahvistaisi 1 momentin mukaan erityisvastuualueen yhtymäkokous. Toimeenpanosopimuksessa olisi sovittava 16 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamisesta, alueen eri sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden vastuista siinä, sekä tehtävien hoitamiseksi tarvittavista yhteistyörakenteista.

Toimeenpanosopimuksen valmistelusta ja sen toimeenpanon seurannasta vastaisi 2 momentin mukaan erityisvastuualueen hallitus. Sopimus laadittaisiin neljäksi vuodeksi. Sopimuksen toteutumista olisi arvioitava joka toinen vuosi sekä tehtävä siihen tarvittaessa muutokset.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin 3 momentin mukaan antaa tarkempia säännöksiä asioista, joita toimeenpanosopimukseen on sisällytettävä.

38 §. *Erityisvastuualueen toimintasuunnitelma*. Pykälässä säädettäisiin erityisvastuualueen toimintasuunnitelmasta, sen valmistelusta ja vahvistamisesta. Toimintasuunnitelma laadittaisiin vuosittain talousarvion laatimisen yhteydessä. Se toimisi pohjana näin myös erityisvastuualueen taloussuunnittelulle. Toimintasuunnitelma pohjautuisi erityisvastuualueen toimeenpanosopimukseen täydentäen ja tarkentaen sitä.

Pykälän 1 momentin mukaan yhtymäkokous vahvistaisi toimintasuunnitelman. Suunnitelman valmistelusta vastaisi erityisvastuualueen hallitus.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin 2 momentin mukaan antaa tarkempia säännöksiä asioista, joita toimintasuunnitelmaan on sisällytettävä.

39 §. *Sosiaali- ja terveydenhuoltoalueita ja perustason alueita sitova erityisvastuualueen päätösvalta.* Erityisvastuualueella olisi pykälän mukaan tiettyjen edellytysten täyttyessä oikeus puuttua alueeseensa kuuluvan sosiaali- ja terveysalueen tai peruspalvelualueen toimintaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tuottamisessa myös sellaisessa asiassa, jossa toimivalta lähtökohtaisesti kuuluu sosiaali- ja terveysalueen tai peruspalvelualueen vastuukunnalle. Pykälällä erityisvastuualueen yhtymäkokoukselle luotaisiin nykyisestä kuntayhtymärakenteesta poikkeava toimintamahdollisuus. Erityisvastuualueelle annettaisiin oikeus varmistaa, että alueen palvelujärjestelmä on kustannustehokas ja että yhteiskunnan varoja ei tuhlata kilpavarustelulla. Erityisvastuualueen puuttumisella voitaisiin myös estää palvelukatveiden syntymistä. Toimivallalla olisi liityntä kansallisen ohjauksen toteutumisen varmistamiseen alueella etenkin 42 §:ssä tarkoitetun kansallisen kehittämisohjelman toteuttamisessa.

Erityisvastuualueen yhtymäkokouksella olisi pykälän 1 momentin mukaan toimintasuunnitelmaa hyväksyessään oikeus tehdä sosiaali- ja terveysalueiden sekä peruspalvelualueiden vastuukuntia sitovia päätöksiä tilanteissa, joissa tehtävä ratkaisu on merkittävä koko erityisvastuualueen kannalta, jolla estetään päällekkäistä toimintaa, edistetään rajallisten voimavarojen hallintaa, tai joissa on varmistettava palveluiden yhdenvertainen saatavuus, ja joiden osalta erityisvastuualueeseen kuuluvien sosiaali- ja terveysalueiden ja perustason alueiden vastuukunnat eivät ole päässeet sopimukseen.

Erityisvastuualue voisi käyttää päätösvaltaansa sosiaali- ja terveysalueeseen tai peruspalvelualueeseen nähden tilanteissa, joissa palvelun järjestäminen edellyttää kalliita investointeja, kyseessä on harvinaisen sairauden, terveysongelman, vamman tai sosiaalisen ongelman hoitaminen, vaikeasta ongelmien kasautumisesta johtuva tilanne, tai vaativaa moniammatillista ryhmätyöskentelyä ja erityisosaamista edellyttävä tehtävä. Lisäksi alueella olevan kapasiteetin jo ylittäessä tai uhatessa ylittää merkittävästi palvelujen tarpeen, voitaisiin lainkohdan nojalla puuttua kapasiteetin lisäämiseen. Erityisvastuualueen puuttumisella tulisi saavuttaa todettavissa olevia keskittämisetuja, kuten palvelun tuottamisesta aiheutuvien kustannusten merkittävä väheneminen tai muu tähän verrattavia mittakaavaetu, taikka palvelujen laadun tai asiakas- ja potilasturvallisuuden paraneminen.

Perustason alueen tai sosiaali- ja terveysalueen palvelujen järjestämiseen voitaisiin puuttua myös silloin, jos havaittaisiin, ettei alueella ole hoidettu lakisääteisten sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisestä palvelutarpeen ja lainsäädännön vaatimusten mukaisesti.

Lähtökohtana päätösvallan piiriin kuuluvissa asioissa on, että ne valmistellaan yhdessä, neuvotellen. Erityisvastuualueen olisi

2 momentin mukaan pyrittävä järjestämään asia ensisijaisesti neuvottelemalla kyseessä olevien sosiaali- ja terveysalueiden tai perustason alueiden vastuukuntien kanssa.

40 §. *Erityisvastuualueen talousarvio.* Pykälässä säädettäisiin erityisvastuualueen talousarvion hyväksymisestä. Talousarvion hyväksyisi yhtymäkokous. Yhtymäkokouksen tulisi varata erityisvastuualueeseen kuuluvien sosiaali- ja terveysalueiden toimielimille mahdollisuus lausua talousarvioesityksestä ja alustavasta toimintasuunnitelmasta.

4 Luku Ohjaus, suunnittelu ja kehittäminen

41 §. *Yleinen ohjaus, suunnittelu ja kehittäminen.* Pykälän 1 momentin mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon yleinen ohjaus, suunnittelu, kehittäminen ja valvonta kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle. Ministeriö vastaa strategisesta suunnittelusta ja siihen liittyvästä suunnittelusta. Tähän kuuluu muun muassa 42 §:ssä säädetyn kansallisen kehittämisohjelman valmistelu. Ministeriö vastaa myös hallinnonalallaan lainsäädännön ja valtion talousarvion valmistelusta.

Osana edellä tarkoitettua tehtäväänsä sosiaali- ja terveysministeriön tulisi laatia sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukuntaa kuullen pitkän aikavälin strategiset linjaukset, jotka ohjaavat palvelurakenteen kehittämistä. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen valtakunnallisen kehittämisen ja ohjauksen keskeisenä tavoitteena olisi päällekkäisen toiminnan välttäminen, rajallisten voimavarojen tehokkaan käytön varmistaminen ja laadukkaiden sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertaisen toteutumisen turvaaminen kansallisesti. Valtakunnallisen ohjaamisen välineillä vahvistettaisiin perustason toimintaa ja ohjattaisiin valtakunnallista keskittämistä edellyttävien palvelujen toteuttamista. Etenkin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettavan lain toimeenpanovaiheessa, uudenlaista järjestämisrakennetta luotaessa, valtakunnallisen ohjauksen merkitys on olennainen. Palvelurakenteen kehittymistä ja palvelurakenneohjauksen vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan ja tarvittaessa jatkossa kehitetään uusia välineitä valtakunnallisen ohjauksen tehostamiseksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tehtävästä sosiaali- ja terveydenhuollon ohjauksen, suunnittelun ja kehittämisen kansallisena asiantuntijaviranomaisena. Säännös vastaa voimassaolevaa lainsäädäntöä laitoksen tehtävistä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelussa ja kehittämisessä. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tehtävänä on muun ohella tutkia ja seurata väestön hyvinvointia ja terveyttä, niihin vaikuttavia tekijöitä ja niihin liittyviä ongelmia, sekä kehittää ja edistää toimenpiteitä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi ja ongelmien vähentämiseksi. Lisäksi laitoksen tehtävänä on tutkia, seurata, arvioida, kehittää ja ohjata sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa ja antaa asiantuntijatukea hyvinvointia ja terveyttä edistävien politiikkojen, toimintatapojen ja käytäntöjen toteuttamiseksi. Tämän lisäksi laitos harjoittaa alan tutkimus- ja kehittämistoimintaa sekä tekee aloitteita ja esityksiä sosiaali- ja terveydenhuollon ja sen palvelujen kehittämiseksi ja väestön terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi, ja osana tätä toimintaa edistää sosiaali- ja terveysalan uusia innovaatiota. Olennainen osa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen asiantuntijatehtäviä on toimiminen tilastolain (280/2004) 2 §:n 2 momentissa tarkoitettuna tilastoviranomaisena, joka ylläpitää alan tiedostoja ja rekistereitä siten kuin niistä erikseen säädetään. Lisäksi laitos osallistuu toimialansa kansainväliseen toimintaan.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tehtävänä on ohjata palvelujärjestelmän kehittämistä ja vaikuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoihin siten, että eri toiminnot järjestetään ja toteutetaan käyttäjien etujen mukaisesti tarkoituksenmukaisella ja kustannustehokkaalla tavalla. Tämä tapahtuu paitsi laitoksen tutkimus- ja kehittämistoiminnan kautta, myös informaatio-ohjauksen keinoin sekä laatimalla ja julkaisemalla ohjeita, oppaita ja suosituksia. Laitos myös antaa asiantuntijatukea palvelujen järjestäjille ja valtionhallinnolle sekä osallistuu sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman ja muun kansallisen ohjauksen valmisteluun, seurantaan ja arviointiin sekä sosiaali-

ja terveydenhuollon neuvottelukunnan toimintaan.

42 §. *Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma*. Tässä pykälässä säädettäisiin sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisesta kehittämisohjelmasta, jonka valtioneuvosto hyväksyy nelivuotiskaudeksi. Pykälä vastaisi pääosin nykyistä STVAL 5 §:ää. Tarkoituksena on, että kansallinen kehittämisohjelma hyväksyttäisiin aina eduskuntavaalien jälkeen muodostettavan uuden hallituksen toimikauden alkupuolella.

Tällä hetkellä on meneillään toinen kansallinen kehittämisohjelmakausi (2012 - 2015). Kehittämisohjelmasta käytetään nykyisin lyhennettä Kaste.

Pykälän 1 momentin perusteella kansallisessa kehittämisohjelmassa määritellään koko ohjelmakauden kattavat keskeisimmät sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä ja kehittämistä ohjaavat sosiaali- ja terveyspoliittiset tavoitteet ja painopisteet sekä niiden toteuttamista tukevat keskeiset uudistus- ja lainsäädäntöhankkeet, ohjeet ja suositukset. Kansallisessa kehittämisohjelmassa määriteltävät toimenpidesuositukset tulisi sovittaa yhteen valtion talousarvion ja valtiontalouden kehyspäätösten kanssa. Tällöin myös valtiontalouden kehysmenettelyyn liittyvä peruspalveluohjelma ja kansallinen kehittämisohjelma olisivat yhteensopivia keskenään.

Pykälän 2 momentin perusteella ohjelma-asiakirjaan sisältyvää koko ohjelmakauden tavoitteiden ja painopisteiden toteuttamista tukevaa toimenpideosiota voitaisiin tarkistaa vuosittain tarpeellisiltaosin. Sitä voitaisiin täydentää esimerkiksi merkittävimpien uudistusten samoin kuin hallinnonalalta kunnille tulossa olevien ohjeiden ja suositusten osalta. Ohjelmakauden aikana kehittämisohjelman tarkistukset tehtäisiin valtiontalouden vuosittaisten kehyspäätösten jälkeen, jotta toimenpidesuositukset olisivat yhteensopivat valtiontaloutta koskevien päätösten kanssa. Näin kansallisen kehittämisohjelman avulla voitaisiin täsmentää hallitusohjelmassa määriteltyjä sosiaali- ja terveyspoliittisia tavoitteita sekä tukea ja edistää niiden toteutumista. Periaatteessa kansallinen kehittämisohjelma olisi uudistettavissa kokonaisuudessaankin esimerkiksi mahdollisen hallituksen vaihdoksen yhteydessä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta asettaa kansallisessa kehittämisohjelmassa valtion sosiaali- ja terveydenhuollon keskus- ja aluehallintoa koskevia suunnitelmia ja toimenpidesuosituksia. Näitä olisivat muun muassa valvonnan painoalueet. Tavoitteena on aikaansaada yhtenäinen ohjauskokonaisuus. Toimenpiteet ja painopisteet määriteltäisiin tarkemmin ja yksityiskohtaisemmin kunkin viranomaisen kanssa laadittavissa tulossopimuksissa.

43 §. *Sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunta*. Pykälässä säädettäisiin nykyisessä STVAL 5 §:ssä tarkoitetun sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunnan tehtävästä ja toimikaudesta. Pykälä vastaisi sisällöltään pääosin nykyistä STVAL 5 a §:ää. Siinä ei kuitenkaan enää säädettäisi sosiaali- ja terveydenhuollon alueellisista johtoryhmistä. Pykälän 1 momentin mukaan valtioneuvosto asettaisi sosiaali- ja terveysministeriön esityksestä neuvottelukunnan ja sen toimikausi olisi neljä vuotta. Kansallinen kehittämisohjelma toteuttaa ohjelmajohtamista, jossa uudistustarpeet selvitetään, tavoitteet asetetaan ja halutut muutokset viedään läpi yhteistyössä sidosryhmien ja kentän toimijoiden kanssa. Tämän toteuttamiseksi on tarpeen asettaa kansallinen neuvottelukunta kansallisen kehittämisohjelman valmistelemiseksi ja toimeenpanemiseksi.

Neuvottelukunnan keskeisenä tehtävänä olisi osallistua kansallisen kehittämisohjelman sekä siihen vuosittain tehtävien muutosten valmisteluun. Kansallisesta kehittämisohjelmasta ja siihen tehtävistä muutoksista päättäisi aina valtioneuvosto sosiaali- ja terveysministeriön esittelystä.

Neuvottelukunnan toimesta koottaisiin kehittämisohjelmaa varten sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliset tavoitteet. Ohjelmaan sisällytettävien tavoitteiden on oltava hallitusohjelman mukaisia ja niiden tulisi täsmentää ja edistää hallitusohjelmaan sisällytettyjen sosiaali- ja terveyspoliittisten tavoitteiden toteutumista. Neuvottelukunnalla olisi myös keskeinen rooli ohjelman toteutumisen tukemisessa, seurannassa ja arvioinnissa. Neuvottelukunta voisi tehdä sosiaali- ja terveysministeriölle myös esityksiä sellaisista asioista,

jotka edellyttävät toimenpiteitä kansallisen kehittämisohjelman toteuttamiseksi taikka joilla voitaisiin tukea ja edistää ohjelmassa asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Neuvottelukunta voisi tehdä ministeriölle myös ehdotuksia sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämistoimintaan varattujen määrärahojen painotuksista.

Tarkoituksena on, että neuvottelukunnassa olisivat edustettuina kattavasti valtakunnalliset ja alueelliset sosiaali- ja terveydenhuollon toimijat. Tällä hetkellä noudatetaan elokuussa 2011 voimaan tullutta valtioneuvoston asetusta sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunnasta ja alueellisista johtoryhmistä (913/2011).

Pykälän 2 momentti sisältäisi nykyiseen tapaan asetuksenantovaltuuden valtioneuvostolle. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin neuvottelukunnasta sekä sen kokoonpanosta ja tehtävistä. Asetuksen sisältö tulisi olemaan neuvottelukunnan osalta samansuuntainen kuin nykyisin voimassa oleva asetus sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunnasta ja alueellisista johtoryhmistä.

44 §. *Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman johtoryhmä.* Neuvottelukunnan yhteyteen ehdotetaan asetettavaksi sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman johtoryhmä, josta säädettäisiin lain 44 §:ssä. Johtoryhmästä säädetään nykyisin sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunnasta ja alueellisista johtoryhmistä annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:ssä. Nyt esitettävän lain valmistelun yhteydessä on kuitenkin katsottu tarkoituksenmukaiseksi, että johtoryhmästä otettaisiin erillinen säännös lakiin. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman valmistelussa ja toimeenpanossa tavoitteena on ollut vahva poliittinen ohjaus, ja peruspalveluministerin johtaman neuvottelukunnan kokoonpanoa on painotettu sen mukaisesti. Johtoryhmän kokoonpanoa on sen sijaan painotettu käytännön toimijoiden ja alueiden suuntaan, ja siinä on ministeriön ja valtion keskushallinnon lisäksi edustajia myös aluehallinnosta, sosiaalialan osaamiskeskuksista ja alan keskeisistä järjestöistä sekä keskeisistä sosiaali- ja terveydenhuollon rahoittajatahoista.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman johtoryhmän tehtävistä. Johtoryhmän tehtävät määrittyisivät neuvottelukunnan 43 §:ssä säädettyjen tehtävien mukaisesti eikä niihin esitetä muutoksia verrattuna nykyisin asetuksella säädettyihin tehtäviin. Kehittämisohjelman valmisteluun ja toimeenpanoon liittyen olisi tärkeää sovittaa yhteen alueellisia näkemyksiä kansallisten linjausten aikaansaamiseksi. Johtoryhmän keskeisenä tehtävänä olisi muun muassa yhteen sovittaa sosiaali- ja terveydenhuollon keskus- ja aluehallinnon viranomaisten toimenpiteet siten, että valtion ohjaus- ja valvontatoimet suhteessa kuntiin olisivat yhdenmukainen ja looginen kokonaisuus. Tarkemmat toimenpiteet määriteltäisiin kunkin viranomaisen kanssa tehtävässä tulossopimuksessa. Järjestöt ovat keskeisiä ja merkittäviä toimijoita sosiaali- ja terveysalalla. Kansallisen kehittämisohjelman johtoryhmän tehtävänä olisi myös muun muassa käsitellä kysymyksiä, jotka liittyvät kehittämisohjelman puitteissa järjestöjen kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Johtoryhmästä, sen kokoonpanosta ja tehtävistä säädettäisiin 2 momentin perusteella tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

45 §. *Kehittämishankkeelle myönnettävä valtionavustus.* Lainkohta olisi pääosin samansisältöinen kuin nykyisin voimassa oleva STVAL 5 b §. Se koskisi kehittämishankkeeseen suoritettavaa valtionavustusta. Pykälän 1 momentin mukaan valtionavustuksen myöntäisi hakemuksesta sosiaali- ja terveysministeriö. Valtionavustuksen saajana voi STVAL 5 b §:n mukaan olla kunta tai kuntayhtymä. Tältä osin pykälän sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi niin, että kehittämishankkeelle myönnettävän valtionavustuksen saajana voisi olla perustason alueen tai sosiaali- ja terveysalueen vastuukunta tai erityisvastuualueen kuntayhtymä tai myös useampi mainittu alue yhdessä.

Kehittämishankkeiden valtionavustusta koskevat päätökset tekisi sosiaali- ja terveysministeriö. Kansallisen kehittämisohjelman puitteissa hyväksytyt hankkeet ovat olleet pääosin suuria ja strategisesti merkittäviä. Tästä syystä on perusteltua keskittää valtionavustuspäätösten tekeminen edelleen sosiaali- ja terveysministeriöön, jolloin ne voivat

toimia ministeriön strategisena ohjausvälineenä. Ehdotuksen mukaan ministeriö voisi myöntää hankeavustusta kansallisen kehittämisohjelman toteuttamiseksi valtion talousarvioon otetun määrärahan rajoissa.

Pykälän 2 momentti koskisi valtionavustuksen myöntämistä ja tavoitteita. Valtionavustuksen myöntämisen edellytyksenä olisi, että hanke toteuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisessa kehittämisohjelmassa asetettuja sosiaali- ja terveyspoliittisia tavoitteita. Hankkeiden arvioinnissa tulisi ottaa huomioon myös alueelliset kehittämistarpeet. Hankkeille tulee määrittää jo hankesuunnitelmassa konkreettiset ja mitattavat tavoitteet.

Ehdotettu lainkohta sisältäisi sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeiden valtionavustuksia koskevat keskeiset säännökset samalla tavoin kuin nykyinen sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annettu laki.

Valtionavustuslaki (688/2001) on tarkoitettu yleislaiksi, jonka säännöksiä voidaan soveltaa kaikkeen valtionavustustoimintaan, jos laissa niin erikseen säädetään. Tämän lain mukaiseen sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeita koskevaan toimintaan sovellettaisiin valtionavustuslain säännöksiä, mikä todettaisiin pykälän 3 momentissa. Lisäksi lainkohdassa todettaisiin, että kehittämishankkeita koskevissa asioissa valtionapuviranomaisena toimisi sosiaali- ja terveysministeriö. Vastaava lainkohta on nykyisin STVAL 39 §:n 1 momentissa. Valtionavustuslain mukaan valtionapuviranomainen muun muassa tekee valtionavustusta koskevat päätökset, tiedottaa mahdollisuudesta hakea valtionavustusta ja hakemismenettelystä, antaa tietoja valtionavustuksen myöntämisen yleisistä edellytyksistä ja valtionavustuksen ehdoista, sekä huolehtii valtionavustuksen käytön asianmukaisesta ja riittävästä valvonnasta esimerkiksi hankkimalla valtionavustuksen käyttö- ja seurantatietoja ja tekemällä tarvittaessa tarkastuksia. Aluehallintovirastoista annetun valtioneuvoston asetuksen (906/2009) 10 §:n 3 momentin 1 kohdan mukaan Lounais-Suomen aluehallintovirasto huolehtii sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeille myönnettävien valtionavustusten hallinnointiin liittyvistä valtakunnallisista tehtävistä. Aluehallintovirastolle siirretyt hallinnolliset tehtävät liittyvät valtionavustuksen maksatukseen ja käytön valvontaan sekä hankkeiden ohjaukseen ja neuvontaan.

Pykälän 4 momentin mukaan perustason alueelle, sosiaali- ja terveysalueelle tai erityisvastuualueelle voitaisiin myöntää valtionavustusta enintään 75 prosenttia valtionavustukseen oikeuttavista kustannuksista. Perustason alueen, sosiaali- ja terveysalueen tai erityisvastuualueen omarahoitusosuuden tulisi olla vähintään 25 prosenttia valtionavustukseen oikeuttavista kustannuksista.

Pykälän 5 momentti sisältää asetuksenantovaltuutuksen, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa säännökset valtionavustuksen jakamisen perusteista, valtionavustuksen hakemisesta, myöntämisestä ja maksamisesta, sekä valtionavustuksen käytön seurannasta, arvioinnista ja valvonnasta. Nykyisin noudatetaan toukokuussa 2012 voimaan tullutta valtioneuvoston asetusta sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeiden valtionavustuksista (183/2012).

46 §. *Kehittämistoiminta sosiaali- ja terveysalueella*. Pykälässä säädettäisiin sosiaali- ja terveysalueen velvollisuudesta vastata alueensa sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämistoiminnasta. Tehtävä kattaisi perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon kehittämisen, kehittämisrakenteen ja kehittämisosaamisen vahvistamisen sekä vastuun alue- ja organisaatiorajat ylittävästä kehittämisyhteistyöstä.

Perustason alueen ja sosiaali- ja terveysalueen tulee edistää alueellaan kansalaisten ja yhteisöjen hyvinvointia sekä asiakkaiden oikeuksien toteutumista ja potilasturvallisuutta. Alueellista hyvinvointia tulisi kehittää asukkaiden, asiakkaiden ja potilaiden, sekä sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön ja alueen muiden toimijoiden yhteistyössä. Hyvinvointia tukevien toimintaprosessien ja palveluiden laadun kehittäminen edellyttää kiinteään yhteyttä palvelutoimintaan ja ammatillisesti osaavaa henkilöstöä.

Kehittämistyön tulisi tukea organisaatiorajat ylittävän asiakas- ja potilaslähtöisen palvelujärjestelmän, toimintaprosessien ja toimintamallien kehittymistä sekä toimintojen

johtamista. Palvelujen ja toimintaprosessien vaikuttavuuden arvioinnista ja asiakas- ja potilaskokemuksista saatavaa tietoa tulisi hyödyntää sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan tuloksellisuuden parantamiseksi.

Sosiaali- ja terveysalueen olisi pykälän mukaan otettava huomioon erityisvastuualueen tutkimus- ja kehittämistoimintaa koskevat linjaukset. Erityisvastuualueella olisi lain 16 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan omalta osaltaan vastuu huolehtia alueensa sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimus-, koulutus- ja kehittämistoiminnan suunnittelusta ja yhteensovittamisesta.

Vaikka varsinainen kehittämistyö tapahtuu perustason alueiden ja sosiaali- ja terveysalueiden toimintayksiköissä, niin sosiaali- ja terveydenhuollon uudistumista tukevan toimintakulttuurin, kehittämiskäytäntöjen ja kehittämisosaamisen vahvistuminen tarvitsee tuekseen kehittämisen tukirakenteen. Alueelliset sosiaalialan osaamiskeskukset (laki sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta 1230/2001) ja terveydenhuoltolain 35 §:ssä tarkoitetut sairaanhoitopiirien perusterveydenhuollon yksiköt toimivat tällä hetkellä alueellisen kehittämistoiminnan tukena.

Sosiaali- ja terveydenhuollon integraation toteutuminen arjen asiakastyössä vaatii myös kehittämistoimijoilta kykyä yhteistyöhön. Tavoitteena on, että sosiaali- ja terveysalueelle muodostuisi kehittämisyksikkö, joka yhdistäisi sosiaalihuollon, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon kehittämistoiminnan integroituneeksi kokonaisuudeksi.

Kehittämisyksiköiden tehtävänä olisi tukea alueellaan sosiaali- ja terveydenhuollon käytännönläheistä kehittämistyötä ja tietoon perustuvien toimintamallien ja hyvien käytäntöjen juurruttamista alueella. Tehtävänä olisi myös tukea palvelujen järjestämissuunnitelman laatimista sekä viedä vaikuttavuuden arviointiin perustuvaa tietoa toiminnan kehittämiseen ja päätöksentekoon.

Sosiaali- ja terveydenhuollon työyhteisöjen ja moniammatillisen henkilöstön jatkuvan oppimisen ja osaamisen kehittämisen sekä henkilöstön koulutuksen suunnittelun tueksi tarvitaan tiivistä yhteistyötä alueellisten sosiaalialan osaamiskeskusten, perusterveydenhuollon yksiköiden, yliopistojen ja oppilaitosten, tutkimuslaitosten ja tiedekeskusten kanssa. Sosiaali- ja terveysalueen kehittämisyksikkö osallistuisi oman alueensa osalta erityisvastuualueen tehtävään ennakoida sosiaali- ja terveydenhuollon työvoiman kysyntää ja osaamistarpeita yhteistyössä alueensa yliopistojen, ammattikorkeakoulujen, muiden oppilaitosten sekä maakunnan liittojen ja työvoimahallinnon kanssa.

5 Luku **Rahoitus**

Alueiden toiminnan rahoitus

47 §. *Perustason alueen rahoitus.* Perustason alueen rahoituksesta vastaisivat pykälän 1 momentin mukaan perustason alueeseen kuuluvat kunnat, siten kuin kuntien välisestä vastuunjaosta on sovittu 21 §:ssä tarkoitetussa yhteistoimintasopimuksessa.

Lakiin esitetään kirjattavaksi säännös sovellettavasta rahoitusmallista siinä tapauksessa, että kunnat eivät ole asiasta sopineet. Tällöin kunnat osallistuisivat pykälän 2 momentin mukaan perustason alueen kustannusten rahoitukseen kunnan asukasmäärään perustuvalla maksulla (niin sanottu kapitaatioperiaate). Maksua painotettaisiin kuntien peruspalvelujen valtionosuuslaskennassa käytettävien sosiaali- ja terveydenhuollon määräytymisperusteiden mukaisesti.

Väestömääräpohjaisessa mallissa kunnan maksu määräytyy asukasluvun mukaan (x euroa/asukas). Rahoitusvastuu voidaan toteuttaa siten, että alueen budjetoidut menot jaetaan kaikkien jäsenkuntien kesken asukasluvun suhteessa. Kun saatua lukua painotetaan väestön rakenteeseen perustuvilla tekijöillä, asukaskohtainen maksu vaihtelee kunnittain kunnan väestön palvelujen tarpeen mukaan. Kun otettaisiin huomioon kaikki peruspalvelujen valtionosuuslaskennassa käytettävät sosiaali- ja terveydenhuollon määräytymisperusteet, laskentatavalla saavutettaisiin vastaavuus valtionosuuksien määräytymisen kanssa. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että kunnan saamasta peruspalvelujen valtionosuudesta ohjautuisi sosiaali- ja terveydenhuoltoon yhtä suuri osuus minkä kunta on saanut sosiaali- ja terveydenhuollon kriteerien perusteella.

Perustason alue keräisi edellä selostetulla tavalla jäsenkunniltaan sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämiseen tarvittavat varat. Tehtävien ja palvelujen järjestäminen tapahtuisi 12 ja 13 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

48 §. *Sosiaali- ja terveysalueen rahoitus*. Pykälän 1 momentin mukaan sosiaali- ja terveysalueen rahoituksesta vastaisivat sosiaali- ja terveysalueeseen kuuluvat kunnat siten kuin kuntien välisestä vastuunjaosta on sovittu sosiaali- ja terveysalueen yhteisen toimielimen hallinnon ja talouden järjestämisestä tehdyssä sopimuksessa.

Jos kunnat eivät toisin sovi, ne osallistuisivat pykälän 2 momentin mukaan sosiaali- ja terveysalueen kustannusten rahoitukseen kunnan asukasmäärään perustuvalla maksulla, jota on painotettu kuntien peruspalvelujen valtionosuuslaskennassa käytettävien sosiaali- ja terveydenhuollon määräytymisperusteiden mukaisesti vastaavalla tavalla kuin perustason alueen rahoituksesta ehdotetaan säädettäväksi.

Momentit 1 ja 2 koskisivat niitä sosiaali- ja terveysalueeseen kuuluvia kuntia, jotka eivät kuulu perustason alueeseen.

Sosiaali- ja terveysalueeseen kuuluva perustason alue järjestää itse sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelut ja joissakin tapauksissa myös erikoissairaanhoidon palveluja alueellaan. Kunnat pääsääntöisesti sopisivat perustason alueen osallistumisesta sosiaali- ja terveysalueen rahoitukseen yhteisen toimielimen hallinnon ja talouden järjestämisestä tehdyssä sopimuksessa. Jos asiasta ei toisin sovita, perustason alueen olisi pykälän 3 momentin mukaan osallistuttava sosiaali- ja terveysalueen yhteisistä tehtävistä aiheutuviin kustannuksiin perustason alueen asukasmäärään perustuvalla maksulla. Yhteisillä tehtävillä tarkoitettaisiin muun muassa päivystystä, ensihoitoa ja poikkeusvalmiuden ylläpitoa sekä infrastruktuurin aiheuttamia kustannuksia. Niistä sosiaali- ja terveyspalveluista, joita perustason alue ei itse järjestä, vaan jotka se saa sosiaali- ja terveyspalvelualueelta, perustason alueen vastuukunta maksaisi asukkaidensa käytön mukaan.

49 §. *Erityisvastuualueen rahoitus.* Erityisvastuualueen rahoituksesta vastaisivat pykälän 1 momentin mukaan erityisvastuualueeseen kuuluvat sosiaali- ja terveysalueet.

Erityisvastuualueen rahoituksesta sovittaisiin erityisvastuualueen perussopimuksessa. Jos asiasta ei perussopimuksessa toisin sovittaisi, erityisvastuualueeseen kuuluvat sosiaali- ja terveysalueet osallistuisivat erityisvastuualueen kustannusten rahoitukseen pykälän 2 momentin mukaan asukasmäärään perustuvalla maksulla. Koska erityisvastuualueen tehtävät eivät ole palvelujen järjestämistä, vaan alueen toiminnan suunnittelua ja yhteensovittamista, ei asukasmäärään perustuvaa maksua olisi tässä yhteydessä tarkoituksenmukaista painottaa palvelutarvetta kuvaavien tekijöiden mukaisesti. Tarkoituksena on, että sosiaali- ja terveysalueet keräisivät alueensa kunnilta myös niiden osuudet erityisvastuualueen rahoituksesta ja siirtäisivät osuudet edelleen erityisvastuualueelle.

Sosiaali- ja terveydenhuollon erityislainsäädännössä erityisvastuualueelle voitaisiin lisäksi määrätä tehtäviä, joista valtio maksaa erityisvastuualueelle korvauksen.

50 §. *Alijäämän kattaminen.* Pykälässä säädettäisiin velvollisuudesta kattaa sosiaali- ja terveysalueen, perustason alueen ja erityisvastuualueen taseeseen kertynyt alijäämä.

Voimassa olevan kuntalain 65 §:n 3 momentin mukaan kunnan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen enintään neljän vuoden pituisena suunnittelukautena, jos talousarvion laatimisvuoden taseeseen ei arvioida kertyvän ylijäämää. Tämä taloussuunnitelman tasapainovelvoite ja siihen liittyvä alijäämän kattamisvelvollisuus eivät ole estäneet alijäämien kumuloitumista kuntien taseisiin. On kuntia, joissa taloussuunnitelma suunnitellaan vuosittain suunnittelukaudeksi tasapainoon, mutta tasapainoa ei todellisuudessa saavuteta. Tämän vuoksi valtiovarainministeriössä on valmisteltu sääntelyä, jossa taseeseen kertynyt alijäämä on tietyn ajan kuluessa pakko kattaa, eikä kattamista voitaisi enää lykätä suunnitelmilla myöhemmäksi. Nyt lakiin ehdotettava pykälä on muotoiltu saman linjauksen mukaisesti. Alijäämä tulisi kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta, ilman mahdollisuutta lykätä alijäämän kattamista taloussuunnitelmassa myöhempään ajankohtaan.

Alijäämän kattamisvelvollisuus ei nykyään koske kuntayhtymiä. Koska alijäämän katta-

misvelvollisuus on mahdollistanut kuntien alijäämien siirtämisen, ja alijäämien kerääntymisen kuntayhtymiin, valtiovarainministeriössä on valmisteltu sääntelyä, jossa alijäämän kattamisvelvollisuus ulotettaisiin myös kuntayhtymiin. Alijäämän kattamisvelvollisuuden ulottaminen tässä laissa myös kuntayhtymämuotoisten sosiaali- ja terveysalueiden ja erityisvastuualueiden taloussuunnitteluun on mainitun linjauksen mukainen.

51 §. *Sosiaali- ja terveysalueen tai perustason alueen vastuu hoidon ja hoivan kustannusten korvaamisesta.* Pykälässä säädettäisiin tilanteista, joissa perustason alueen tai sosiaali- ja terveysalueen vastuukunta on järjestänyt hoito- ja hoivapalveluja henkilölle, joka ei ole kyseessä olevaan alueeseen kuuluvan kunnan asukas.

Nykyisen sosiaalihuoltolain 42 §:ssä on säädetty kunnan oikeudesta saada korvausta laitoshuollosta, jota se on antanut muulle kuin kunnan omalle asukkaalle. Korvauksen saaminen edellyttää, että hoito on kestänyt vähintään 14 vuorokautta. Lisäksi lainkohta edellyttää, että kunta laittaa korvaushakemuksen vireille hallinto-oikeudessa kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun laitoshuoltoa on alettu antaa. Jollei hakemusta panna vireille sanotussa määräajassa, kunta menettää oikeuden saada korvausta laitoshuollosta, jonka se on antanut ennen hakemuksen vireillepanoa ja jota korvausvelvollinen kunta ei ole kirjallisesti suostunut korvaamaan. Menettelyä on pidettävä liian kankeana. Tämän vuoksi ehdotettava pykälä vastaisikin kirjoitustavaltaan nykyistä terveydenhuoltolain 58 §:ää, jossa ei ole säädetty hallinto-oikeusmenettelyä edellytykseksi korvauksen saamiselle.

Pykälän 1 momentin mukaan silloin, jos potilas olisi hoidettavana sellaisessa terveydenhuollon toimintayksikössä, jota ylläpitää muu kuin potilaan kotikunnan mukaisen sosiaali- ja terveysalueen tai perustason alueen vastuukunta, potilaan kotikunnan mukaisen sosiaali- ja terveysalueen tai perustason alueen vastuukunta olisi velvollinen korvaamaan potilaan hoidosta aiheutuneet kustannukset, jollei hoitokustannusten korvaamisesta ole säädetty toisin muualla lainsäädännössä. Korvaamisesta on säädetty toisin esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 13 a §:ssä, jonka mukaan hoitopalvelun järjestämisestä vastaavalla kunnalla tai kuntayhtymällä (nykyisen sanamuodon mukaisesti) on oikeus saada pykälässä mainittujen lakien perusteella korvausvelvolliselta vakuutuslaitokselta tai Valtiokonttorilta laeissa säädetyin edellytyksin maksu, joka vastaa enintään hoitopalvelun järjestämisestä aiheutuneiden kustannusten määrää vähennettynä palvelun käyttäjältä perityllä asiakasmaksulla.

Korvaus perustuisi pykälän 2 momentin mukaan tuotteistukseen tai tuotehintaan, jolla terveydenhuollon toimintayksikkö seuraa omaa toimintaansa. Korvauksesta vähennettäisiin potilaan hoidostaan suorittama asiakasmaksu ja muut palvelun tuottajan saamat toimintatulot hoitoon liittyen. Asiakasmaksu määräytyisi sitä koskevan lainsäädännön ja alueen maksuista tekemän päätöksen mukaan. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista perittävistä maksuista säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetussa laissa (734/1992). Eri puolilla maata saattaa olla käytössä erilaisia laskutustapoja. Tämä saattaisi aiheuttaa epäselvyyttä siitä, millä perusteella laskutus tapahtuisi. Kansallisesti sovittuja korvausperusteita ja laskutusmenettelyä ei ole olemassa. Tästä syystä palvelujen korvausperusteista ja laskutusmenettelystä voitaisiin tarvittaessa säätää sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Valtion koulutuskorvaukset

52 §. *Koulutuskorvaus yliopistolliselle sairaalalle*. Ehdotettu säännös vastaa terveydenhuoltolain 59 §:ssä nyt olevaa säännöstä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin pääperiaatteet lääkärien ja hammaslääkärien perus- ja erikoistumiskoulutuksen korvaamisesta yliopistolliselle sairaalalle. Peruskoulutuksen korvaus laskettaisiin lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksen aloittaneiden opiskelijoiden lukumäärän ja suoritettujen tutkintojen lukumäärän keskiarvon perusteella. Erikoistumiskoulutuksen korvaus perustuisi tutkintojen lukumäärään ja tutkinnosta määrättyyn korvaukseen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin eräiden erikoislääkärin koulutusohjelmien korvauksista. Tutkintojen lukumäärään perustuvaa

korvausta ei kuitenkaan suoritettaisi sellaisista erikoislääkäritutkinnoista, joiden koulutus tapahtuu pääosin muualla kuin yliopistollisissa sairaaloissa. Tutkinnot määriteltäisiin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella kuten nykyisinkin. Tällaisia olisivat esimerkiksi terveydenhuollon erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkäritutkinnot sekä liikuntalääketieteen, työterveyshuollon ja yleislääketieteen erikoislääkärin tutkinnot. Jos edellä mainittua koulutusta kuitenkin annetaan yliopistollisessa sairaalassa, sen ylläpitäjälle suoritettaisiin korvaus toteutuneiden koulutuskuukausien mukaan.

Jatkossa on tarkoitus selvittää koulutuskorvausten käyttöönottoa myös sosiaalihuollon ja sosiaalityön yliopistokoulutuksesta sekä erikoistumiskoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin. Lisäksi muiden kuin edellä todettujen terveydenhuollon laillistettujen ammattihenkilöiden koulutuksen aiheuttamien kustannusten korvaaminen selvitetään.

53 §. *Koulutuskorvaus yliopistolle*. Erikoislääkärikoulutus on ollut vuodesta 1986 ja erikoishammaslääkärikoulutus vuodesta 1984 yliopistojen tutkintomuotoista koulutusta. Valtioneuvoston asetus erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin tutkinnoista (420/2012) sisältää säännökset yliopistolaissa (558/2009) tarkoitetuissa yliopistoissa suoritettavista erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin tutkinnoista, jotka ovat yliopistojen ammatillisia jatkotutkintoja. Koulutusvastuun tarkemmasta jakautumisesta yliopistojen kesken ja koulutusohjelmista sekä siitä, mitä koulutusohjelmia kussakin yliopistossa on, säädetään yliopiston esityksestä opetusministeriön asetuksella.

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjaus on tarkoitus siirtää sosiaali- ja terveysministeriöön, joka vastaa terveyspalvelujärjestelmästä kokonaisuutena. Valtioneuvosto päätti 15.12.2011 hyväksyessään Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman 2011–2016 siirtää erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjauksen opetus- ja kulttuuriministeriöstä, sosiaali- ja terveysministeriöön sekä selkeyttää koulutuksen rahoitusta osana lääkäreiden ja hammaslääkäreiden valtion koulutuskorvausrahoituksen uudistamista, jotta sosiaali- ja terveysministeriön mahdollisuudet ohjata erikoistumiskoulutusta ja sen mitoitusta vahvistuvat.

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjauksen siirtoa on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön asettamassa työryhmässä. Työryhmän ehdotuksen mukaan erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutus ei olisi enää tutkintoon johtavaa koulutusta. Jatkossa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta säädettäisiin ammattihenkilölaissa sekä ammattihenkilölain nojalla säädettävässä sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa. Tutkintomuotoisuuden poistumisen jälkeen erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutukset olisivat jatkossa yliopistojen tutkintojen jälkeistä ammatillista jatkokoulutusta. Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta säädettäisiin tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella vastaavaan tapaan kuin voimassaolevassa valtioneuvoston asetuksessa. Yliopistot vastaisivat jatkossakin koulutuksen sisällöstä ja sen kehittämisestä. Nämä muutokset on tarkoitus toteuttaa erillisenä lainsäädäntöhankkeena siten, että ne tulisivat voimaan vuoden 2015 alusta.

Yliopistojen asemaa erikoislääkärikoulutuksen laadun turvaamisessa tulee kaikissa tilanteissa vahvistaa myös rahoitusohjauksen keinoin. Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen tutkintomuotoisuudesta luopuminen tarkoittaa sitä, että opetus- ja kulttuuriministeriö ei enää osoita yliopistolle rahoitusta erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutukseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö ei aiemminkaan ole erikseen rahoittanut erikoislääkäri - ja erikoishammaslääkärikoulutusta, vaan rahoitus on sisältynyt yliopiston perusrahoitukseen. Yliopistoilla on jatkossakin lakiin perustuva velvoite huolehtia erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta. Tämän vuoksi esitetään, että yliopistoille ohjataan valtion koulutuskorvausrahoitusta korvaamaan kuluja, jotka syntyvät erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen järjestämisestä ja koordinoinnista.

54§. *Koulutuskorvaus muulle terveydenhuollon toimintayksikölle*. Pykälässä säädettäisiin koulutuksesta aiheutuvien kustannusten korvaamisesta muulle terveydenhuollon

yksikölle kuin yliopistolliselle sairaalalle. Säännös vastaa nykyistä terveydenhuoltolain 60 §:ää.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kustannusten korvaamisesta lääkärin ja hammaslääkärin peruskoulutuksesta, 2 momentissa erikoistumiskoulutuksesta ja 3 momentissa yleislääketieteen erityiskoulutuksesta, hammaslääkärin käytännön palvelusta ja hammaslääkärin peruskoulutukseen sisältyvästä syventävästä käytännön harjoittelusta sekä ulkomailla perustutkinnon suorittaneilta eräissä tapauksissa edellytetystä palvelusta.

Sosiaali- ja terveysalue, jossa on yliopistollinen sairaala, maksaisi 1 momentissa tarkoitetun lääkärin tai hammaslääkärin peruskoulutuksesta aiheutuvan korvauksen julkiselle palvelun tuottajalle tai sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetylle palvelujen tuottajalle, jonka ylläpitämässä terveydenhuollon yksikössä koulutus on järjestetty. Sosiaali- ja terveysalueen vastuukunta, jossa on yliopistollinen sairaala, ja koulutusta antava palvelun tuottaja tekevät sopimuksen koulutuksen järjestämisestä ja korvauksen määrästä.

Pykälän 2 momentin mukaan erikoislääkäri- tai erikoishammaslääkärikoulutukseen sisältyvästä yhdeksän kuukauden pituisesta terveyskeskuskoulutuksesta aiheutuneista kustannuksista suoritetaan korvaus valtion varoista vain siltä osin, kuin koulutus täyttää momentissa säädetyt laadulliset kriteerit. Koulutuksessa olisi huolehdittava siitä, että terveyskeskuskoulutusta suorittava lääkäri tai hammaslääkäri perehtyy riittävästi terveyskeskuksen sekä terveydenhuollon ja sosiaalihuollon eri toiminta-alueisiin ja yhteistyöhön. Koulutettavalle on nimettävä ohjaaja, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään. Lisäksi perusterveydenhuollon toimintayksikön tulee toteuttaa ohjausta terveydenhuoltolain 8 §:n 3 momentissa mainitun, laadunhallinnasta ja potilasturvallisuuden täytäntöönpanosta tehdyn suunnitelman mukaisesti.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädettäisiin tarkemmin ne 1 ja 2 momentissa tarkoitetut muut kuin kunnalliset palvelujen tuottajat, joille koulutuskorvausta olisi mahdollista maksaa. Asetuksella säädettävistä yksiköistä kysymykseen tulisivat pitkäaikaista, vakiintunutta ja korkeatasoista terveystieteellistä tutkimustoimintaa harjoittaneet terveydenhuollon toimintayksiköt, joissa on mahdollista järjestää pitkäjänteistä koulutustoimintaa ja joita yliopistot ovat vakiintuneesti käyttäneet lääkärikoulutukseen. Kyseiset toimintayksiköt saavat huomattavan osan toimintansa rahoituksesta kuntien ja kuntayhtymien niiltä hankkimista palveluista ja toiminnalla on valtakunnallista merkitystä terveyspalvelujärjestelmän kannalta. Voimassa olevan lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksen sekä yliopistotasoisen terveystieteellisen tutkimustoiminnan kustannuksiin suoritettavaan korvaukseen oikeutetuista palvelujen tuottajista annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen 1364/2011 mukaan korvaukseen oikeutettuja palvelujen tuottajia ovat Fimlab Laboratoriot Oy, Invalidiliitto ry:n ylläpitämä Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskus, Sairaala Orton Oy, Suomen aivotutkimus- ja kuntoutussäätiön ylläpitämä Suomen aivotutkimus- ja kuntoutuskeskus Neuron, Suomen Punaisen Ristin ylläpitämä SPR Veripalvelu, TAYS Sydänkeskus Oy sekä Tekonivelsairaala Coxa Oy.

Pykälän 3 momentissa tarkoitettu korvaus perustuu koulutuksessa olevien ja koulutuskuukausien määrään. Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 13 §:ssä säädetään EU- tai ETA-alueen ulkopuolella koulutuksen saaneen kolmannen maan kansalaisen edellytyksistä toimia terveydenhuollon ammattihenkilönä. Tarkemmat säännökset henkilöltä vaadittavasta pätevyydestä ja kielitaidosta ovat terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen (564/1994) 14 §:ssä. Sen mukaan Euroopan talousalueeseen kuulumattoman valtion kansalaiselta, joka on suorittanut terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 4 §:ssä tai 5 §:n 1 momentissa tarkoitetun koulutuksen ulkomailla, vaaditaan ammatinharjoittamisluvan saamiseksi mainituissa lainkohdissa tarkoitettuihin tehtäviin tai ammatinharjoittamisoikeuden saamiseksi laillistettuna ammattihenkilönä toimimiseen, että hän on suorittanut Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) mahdollisesti määräämän palvelun ja lisäopinnot sekä ammattitaidon selvittämiseksi kuulustelun siten, että hänen pätevyytensä vastaa Suomessa

suoritettua vastaavaa koulutusta, ja että hän on osoittanut omaavansa riittävän kielitaidon. Valvira on käytännössä edellyttänyt pääsääntöisesti kuuden kuukauden harjoittelua. Harjoitteluaika ei kuitenkaan ole sidoksissa perusterveydenhuollon lisäkoulutuksen aikaan. Jos Valvira edellyttää pidempää harjoittelujaksoa, on tarkoituksenmukaista maksaa korvausta koko vaadittavalta harjoitteluajalta. Usein Euroopan talousalueen ulkopuolisen maan kansalaisilla on ollut vaikeuksia löytää vaadittavia harjoittelupaikkoja ammatinharjoittamisluvan tai -oikeuden saamiseksi ja valtion korvauksen maksaminen harjoitteluajalta helpottaa harjoitteluun pääsemistä.

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettua lakia muutettiin toukokuun 2011alusta siten, että lääkäreiden ja hammaslääkäreiden kaksoislaillistusmenettely poistettiin. Menettelyä yksinkertaistettiin siten, että lääkäreille ja hammaslääkäreille myönnetään lääkärin ja hammaslääkärin koulutuksen suorittamisen jälkeen laillistus, jonka nojalla lääkäreillä ja hammaslääkäreillä on oikeus itsenäisesti harjoittaa ammattiaan.

Vaatimus lääkärien perusterveydenhuollon lisäkoulutuksen suorittamisesta laillistuksen edellytyksenä poistui samalla. Vastaavaa koulutusta järjestetään yleislääketieteen erityskoulutuksena, ja sen suorittaminen on edellytys oikeudelle toimia sairasvakuutuksen piirissä EU:n muissa jäsenvaltioissa. Sisällöltään yleislääketieteen erityiskoulutus vastaa aikaisempaa perusterveydenhuollon lisäkoulutusta. Koulutuksesta aiheutuvista kustannuksista maksetaan valtion korvausta koulutuskuukausien määrään perustuen.

Laillistuksen edellytyksenä hammaslääkäreiltä edellytetty käytännön palvelu muutettiin hammaslääkärien perustutkintoon sisältyväksi käytännön palveluksi, josta maksetaan valtion koulutuskorvausta. Muutoksen voimaan tullessa henkilö, joka opiskeli hammaslääketieteen lisensiaatin tutkintoa ja joka ei ollut aloittanut tutkintoon sisältyvää hoitoharjoittelua, voi siirtyä opiskelemaan uusien säännösten mukaisesti taikka jatkaa opintojaan aikaisempien säännösten mukaisesti. Siirtymäsäännösten johdosta käytännössä vuoden 2020 loppuun saakka on mahdollista opiskella vanhojen säännösten mukaisesti. Valtion koulutuskorvausta maksetaan sekä uusien että vanhojen säännösten mukaisesti opiskelevista opiskelijoista.

Valtion koulutuskorvausta olisi mahdollista maksaa myös Ahvenanmaan terveys- ja sairaanhoitoviranomaiselle. Järjestämislakia ei muilta osin sovelleta Ahvenanmaan maakunnassa Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) perusteella. Valtion koulutuskorvausta lääkärien ja hammaslääkärien koulutukseen maksettaisiin kuitenkin aiemman käytännön mukaisesti myös Ahvenanmaan maakunnassa sijaitseville julkisille terveydenhuollon palvelun tuottajille.

Valtion korvaus tutkimustoimintaan

55 §. *Tutkimusrahoituksen kohdentaminen.* Ehdotuksen mukaan erityisvastuualue asettaisi alueelleen nelivuotiskaudeksi yliopistotasoisen terveyden tutkimuksen tutkimustoimikunnan mahdollisine jaostoineen. Tutkimustoimikunnassa olisi monitieteinen edustus erityisvastuualueen terveydenhuollon toimintayksiköistä.

56 §. *Yliopistotasoisen terveyden tutkimuksen rahoitus.* Pykälän 1 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö määrittelisi yhteistyössä 55 §:ssä tarkoitettujen erityisvastuualueiden tutkimustoimikuntien kanssa yliopistotasoisen terveyden tutkimuksen painoalueet ja tavoitteet nelivuotiskausittain. Tutkimustoiminnan ja painoalueiden valmistelussa otettaisiin huomioon erityisvastuualueiden erilaiset painotukset tutkimuksessa. Tutkimustoiminta on pitkäjänteistä työtä, mikä on tarkoitus ottaa huomioon tarkistettaessa painoalueiden ja tavoitteiden ajanmukaisuus neljän vuoden välein.

Yliopistotasoiseen terveyden tutkimukseen myönnettäisiin 2 momentin mukaan valtion rahoitusta sosiaali- ja terveysministeriön neljäksi vuodeksi kerrallaan tekemän päätöksen mukaisesti. Ministeriön päätös perustuisi tutkimustoiminnan painoalueiden ja tavoitteiden toteutumiseen sekä tutkimuksen laatuun, määrään ja tuloksellisuuteen edellisellä nelivuotiskaudella. Rahoitus jaettaisiin 55 §:ssä tarkoitetuille erityisvastuualueiden tutkimustoimikunnille. Koska yliopistotasoisen terveyden tutkimuksen rahoituksen määrä vahvistetaan vuosittain valtion talousarviossa, ei tutkimusrahoituksen jakautumista voida mää-

ritellä euromääräisenä neljäksi vuodeksi eteenpäin. Ministeriö päättäisi tutkimusrahoituksen jakautumisesta erityisvastuualueille prosenttiosuuksina kunakin vuonna käytettävissä olevasta määrärahasta. Jos erityisvastuualueiden aluejako muuttuu nelivuotiskauden aikana, muuttunut aluejako otetaan huomioon ministeriön tutkimusrahoituksen jakautumista koskevassa päätöksessä vastaavasti. Vastaava säännös lisättiin terveydenhuoltolakiin vuoden 2014 alusta lukien.

Erityisvastuualueen tutkimustoimikunta päättäisi pykälän 3 momentin mukaan tutkimusrahoituksen myöntämisestä alueellaan hakemusten perusteella. Terveyden tutkimuksen rahoitusta voisivat hakea terveydenhuollon toimintayksikköä ylläpitävä perustason alue, sosiaali- ja terveysalue, valtion mielisairaala tai sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetty palvelujen tuottaja. Yksittäinen tutkija tai tutkimusryhmä ei voisi olla hakijana, vaan hakijana tulisi olla julkisen sektorin organisaatio tai asetuksella säädetty palvelun tuottaja, johon vähintään yhdellä tutkimusryhmän jäsenistä olisi työ- tai virkasuhde. Tutkimustoiminnan rahoitusta hakemaan oikeutetut muut terveydenhuollon toimintayksiköt on tarkoitus määritellä sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella samojen periaatteiden mukaan kuin nykyisin. Kysymykseen tulisivat pitkäaikaista, vakiintunutta ja korkeatasoista terveystieteellistä tutkimustoimintaa harjoittaneet terveydenhuollon toimintayksiköt, joissa on mahdollista järjestää pitkäjänteistä koulutustoimintaa ja joita yliopistot ovat vakiintuneesti käyttäneet lääkärikoulutukseen. Kyseiset toimintayksiköt saavat huomattavan osan toimintansa rahoituksesta kuntien ja kuntayhtymien niiltä hankkimista palveluista, ja toiminnalla on valtakunnallista merkitystä terveyspalvelujärjestelmän kannalta. Voimassa olevan lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksen sekä yliopistotasoisen terveystieteellisen tutkimustoiminnan kustannuksiin suoritettavaan korvaukseen oikeutetuista palvelujen tuottajista annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (1364/2011) 1 §:n mukaan korvaukseen oikeutettuja palvelujen tuottajia ovat Fimlab Laboratoriot Oy, Invalidiliitto ry:n ylläpitämä Invalidiliiton Käpylän kuntoutuskeskus, Sairaala Orton Oy, Suomen aivotutkimus- ja kuntoutussäätiön ylläpitämä Suomen aivotutkimus- ja kuntoutuskeskus Neuron, Suomen Punaisen Ristin ylläpitämä SPR Veripalvelu, TAYS Sydänkeskus Oy sekä Tekonivelsairaala Coxa Oy.

Jatkossa on tarkoitus selvittää mahdollisuudet rahoittaa myös yliopistotasoista sosiaalihuollon tutkimusta vastaavasti kuin terveyden tutkimusta rahoitetaan.

Korvausmenettely

57 §. *Valtakunnallinen terveyden tutkimuksen arviointiryhmä*. Pykälässä säädetään terveyden tutkimuksen arviointiryhmästä. Sosiaali- ja terveysministeriö asettaisi valtakunnallisen yliopistotasoisen terveyden tutkimuksen arviointiryhmän joka koostuisi asiantuntijoista. Arviointiryhmän puolueettomuuden turvaamiseksi ryhmässä voisi olla myös ulkomaisia jäseniä.

Arviointiryhmän tehtävänä olisi arvioida erityisvastuualueiden tutkimustoimintaa edellisellä nelivuotiskaudella. Arvioitavana olisi erityisesti vahvistettujen tutkimustoiminnan painoalueiden ja tavoitteiden saavuttaminen erityisvastuualueen tutkimustoiminnassa sekä toteutuneen tutkimuksen laatu, määrä ja tuloksellisuus. Arvioinnissa voitaisiin käyttää apuna esimerkiksi julkaisupisteiden määrää. Arviointiryhmän puolueettomuuden turvaamiseksi ryhmässä tulisi olla myös ulkomaisia jäseniä. Arviointiryhmä tekisi ehdotuksen tutkimusrahoituksen jakautumisesta erityisvastuualueille seuraavalla nelivuotiskaudella ministeriön päätöksenteon pohjaksi.

Tutkimusryhmä aloittaisi arviointityönsä nelivuotiskauden viimeisen vuoden alussa, jolloin se pystyisi arvioimaan edellisten vuosien tutkimustoimintaa. Tarkoituksena olisi, että arviointiryhmä saisi työnsä päätökseen nelivuotiskauden viimeisen vuoden syksyllä, jolloin ministeriö pystyisi tekemään päätöksen rahanjaosta heti seuraavan nelivuotiskauden alussa.

Säännös vastaa terveydenhuoltolain 62 §:n säännöstä.

58 §. *Koulutuskorvauksen ja tutkimusrahoituksen maksaminen.* Ehdotettu pykälä vastaa terveydenhuoltolain 63 §:ssä olevaa säännöstä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin koulutuskorvauksen maksamisesta. Esi-

tyksen mukaan aluehallintovirasto ja Ahvenanmaan valtionvirasto maksaisivat valtion koulutuskorvauksen.

Tutkintojen ja opinnot aloittaneiden opiskelijoiden määrään perustuva koulutuskorvaus maksettaisiin yliopistollisen sairaalan ylläpitäjälle ja erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusta järjestävälle yliopistolle ilman eri hakemusta sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen perusteella ja koulutuskuukausiin perustuva korvaus puolivuosittain hakemuksen perusteella. Ahvenanmaan osalta koulutuskorvauksen maksaisi Ahvenanmaan valtionvirasto, joka on maakunnassa valtion yleinen aluehallintoviranomainen. Tasavallan presidentin asetuksella 1179/2009 säädetään eräiden terveyden- ja sairaanhoidon tehtävien hallinnosta Ahvenanmaan maakunnassa siten, että Ahvenanmaan maakunnan hallituksen tulee Ahvenanmaan maakunnassa huolehtia niistä terveyden- ja sairaanhoidon alaan kuuluvista tehtävistä, jotka maakunnassa voimassa olevan valtakunnan lainsäädännön mukaan kuuluvat aluehallintovirastoille. Kyseinen säännös koskee kuitenkin ainoastaan niitä tehtäviä, joista on sovittu sosiaali- ja terveysministeriön ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen kesken. Koska valtion koulutuskorvaus ei kuulu kyseisen sopimuksen piiriin, Ahvenanmaan valtionvirasto maksaa korvauksen yleisten säännösten perusteella.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin määräajat, joissa koulutuskorvausta tulisi hakea ja aika, jonka kuluessa aluehallintoviraston tulisi käsitellä hakemukset. Aluehallintovirasto maksaisi kuukausittain tutkimusrahoituksen erityisvastuualueen tutkimustoimikunnalle, joka maksaisi rahoituksen edelleen hankkeiden toteuttajille hakemusten perusteella.

Pykälän 3 momentissa todetaan, että muilta osin korvauksen maksamiseen ja muuhun menettelyyn sekä muutoksenhakuun liittyvissä asioissa noudatetaan soveltuvin osin valtionavustuslain säännöksiä. Kyseeseen tulisivat valtionavustuslain 20 §:n 1 momentin säännös valtionavustuksen palauttamisesta, 21 § valtionavustuksen takaisinperinnästä, 24 ja 25 § korosta ja viivästyskorosta, 26 § kohtuullistamisesta, 28 § takaisinperinnän määräajasta, 29 §:n 2 momentti palautusvelvollisuuden raukeamisesta, 30 § kuittauksesta ja 34 § oikaisuvaatimuksesta ja muutoksenhausta.

59 §. *Tietojenantovelvollisuus*. Kukin lääkäri- tai hammaslääkärikoulutusta antava yliopisto ilmoittaa kalenterivuosittain sosiaali- ja terveysministeriölle suoritettujen lääkäri- ja hammaslääkäritutkintojen sekä erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkäritutkintojen määrän. Opinnot aloittaneiden opiskelijoiden lukumäärä perustuisi Opetushallituksen ylläpitämään tilastoon, joka julkaistaan internetsivulla www.koulutusnetti.fi.

Sosiaali- ja terveysalueen, jossa on yliopistollinen sairaala, sekä erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusta järjestävän yliopiston olisi pykälän 2 momentin mukaan annettava sosiaali- ja terveysministeriölle vuosittain seuraavan vuoden kesäkuun loppuun mennessä selvitys siitä, miten se on käyttänyt saamansa koulutuskorvauksen. Säännös vastaa terveydenhuoltolain 64 §:ää.

Pykälän 3 momentin perusteella erityisvastuualueen tutkimustoimikunnan olisi annettava sosiaali- ja terveysministeriölle selvitys vuosittain seuraavan vuoden kesäkuun loppuun mennessä tutkimusrahoituksen osoittamisesta tutkimushankkeille ja painoalueille. Tutkimusrahoituspäätöksistä ilmoitettaisiin vuosittain sosiaali- ja terveysministeriöön, jotta ministeriöllä olisi käytössä tiedot rahojen käytöstä, vaikka tutkimustoiminnan arviointi tapahtuisikin neljän vuoden välein.

60 §. *Kunnan tai kuntayhtymän tilojen käyttäminen koulutus- ja tutkimustoimintaan.* Pykälässä säädetään terveydenhuoltolain 65 §:n mukaisesti terveydenhuollon tilojen käytöstä koulutus- ja tutkimustoimintaan. Sen 1 ja 2 momentissa säädettäisiin yliopiston ja muun sosiaali- ja terveysalan koulutuksen järjestäjän oikeudesta käyttää sosiaali- ja terveysalueen ja perustason alueen sairaaloita ja muita toimintayksiköitä terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutukseen ja terveystieteelliseen tutkimustoimintaan. Muulla sosiaali- ja terveysalan koulutuksen järjestäjällä tarkoitettaisiin sosiaali- ja terveysalan koulutusta antavia ammattikorkeakouluja ja ammatillisia oppilaitoksia. Tilojen käytöstä koulutus- ja tutkimustoimintaan sovittaisiin koulutuksen järjestäjän ja sairaanhoitopiirin kuntayhtymän kesken.

Pykälän 3 momentin mukaan yliopistolla olisi oikeus käyttää perusterveydenhuollon toimintayksikön tiloja erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutukseen sisältyvänä, terveyskeskuksessa suoritettavana yhdeksän kuukautta kestävänä koulutusaikana sen mukaan kuin siitä kunnan tai kuntayhtymän ja yliopiston kesken sovitaan.

Pykälän 4 momentin mukaan sosiaali- ja terveysalueella olisi velvollisuus järjestää yliopiston tai muun sosiaali- ja terveysalan koulutuksen järjestäjän käytettäväksi sellaiset koulutus- ja tutkimustoiminnassa tarvittavat huonetilat kiinteine koneineen ja laitteineen sekä koulutus- ja tutkimushenkilökunnan ja opiskelijoiden sosiaaliset tilat, jotka on välttämätöntä sijoittaa sosiaali- ja terveysalueen toimintayksikköön. Jos toiminta voitaisiin vaikeuksitta järjestää muuallakin, ei kyseessä olisi säännöksessä tarkoitettu välttämättömyys. Säännöksessä tarkoitetaan sellaisia koneita, laitteita ja huonetiloja, jotka liittyvät kiinteästi sairaalan tai toimintayksikön toimintaan, eikä koulutus- ja tutkimustoimintaa olisi tarkoituksenmukaista järjestää muualla.

Sosiaali- ja terveysalueen ja perustason alueen vastuukunnan palveluksessa olevat terveydenhuollon ammattihenkilöt olisivat velvollisia osallistumaan terveydenhuoltoalan koulutus- ja tutkimustoimintaan siten, kuin siitä on vastuukunnan tai kuntayhtymän ja yliopiston tai muun sosiaali- ja terveysalan koulutuksen järjestäjän kesken sovittu.

61 §. *Asetuksenantovaltuus*. Lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta suoritettavan korvauksen suuruudesta ja korvauksen maksamiseen liittyvistä menettelyistä säädettäisiin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Pykälän 1 momentin mukaan lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta maksettavat korvaukset määräytyvät tutkinnosta maksettavan korvauksen ja koulutuskuukaudesta maksettavan korvauksen mukaan. Tutkintokorvauksen ja koulutuskuukaudesta maksettavan korvauksen määrät määriteltäisiin vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Korvauksen määrä voi vaihdella vuosittain tarkoitukseen varatun määrärahan sekä tutkintojen ja koulutuskuukausien määrän mukaan.

Pykälän 2 momentin mukaan yliopistollisen terveystieteellisen tutkimustoiminnan painoalueista ja tavoitteista sekä tutkimusrahoituksen jakamisen muista perusteista ja menettelystä sekä valtakunnallisen arviointiryhmän asettamisesta, kokoonpanosta ja tehtävistä säädettäisiin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Nykyinen sosiaali- ja terveysministeriön asetus yliopistotasoisen terveyden tutkimuksen rahoituksesta (718/2013) on annettu lokakuussa 2013.

Pykälän 3 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädettäisiin lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksen kustannuksiin suoritettavaan korvaukseen ja yliopistotasoisen terveystieteellisen tutkimustoiminnan rahoitukseen oikeutetuista palvelujen tuottajista. Nyt tästä on säädetty sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella 1364/2011.

Ehdotettu säännös vastaa terveydenhuoltolain 66 §:ää.

6 Luku **Valvonta**

Luvussa säädetään valtion viranomaisten suorittamasta alueiden toiminnan valvonnasta ja siihen liittyvästä ohjauksesta. Säännösten tavoitteena on kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan lainmukaisuuden ja laadun varmistaminen ensisijaisesti sosiaali- ja terveysalueiden ja perustason alueiden vastuukuntien omaan toimintaan kohdistuvalla suunnittelulla ja seurannalla. Tätä tukee Sosiaali- ja terveydenhuollon lupa- ja valvontaviraston (Valvira) ja aluehallintovirastojen suorittama ohjaus ja valvonta, joka perustuu muun muassa valvontaohjelmiin ja niistä informoimiseen.

62 §. *Valvonta ja siihen liittyvä ohjaus.* Ehdotettavassa pykälässä määriteltäisiin kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaviranomaiset ja niiden työnjako. Valvontaan kuuluu olennaisena osana ohjaus siten, että tavoitteena on yhtäältä ehkäistä jo ennalta asiakas- ja potilasturvallisuutta sekä asiakkaan ja potilaan oikeuksia vaarantavien olosuhteiden ja käytäntöjen syntymistä sekä toisaalta se, että toiminnassa havaitut puutteet ja muut epäkohdat korjataan.

Aluehallintovirastot vastaavat pykälän 1 momentin perusteella ensisijaisesti sosiaali-

ja terveysalueiden, perustason alueiden ja erityisvastuualueiden palvelurakenteen, toiminnan ja niiden järjestämien palvelujen lainmukaisuuden valvonnasta ja valvontaan liittyvästä ohjauksesta. Valviralle kuuluu puolestaan aluehallintovirastojen toiminnan ja ratkaisukäytäntöjen yhdenmukaisuuden ohjaus sekä valvontaan liittyen 2 momentissa erikseen määriteltyjen valvonta-asioiden käsittely. Valviran vastuulle säädettäisiin voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti sellaiset valtakunnallisesti merkittävät asiat, joissa on tärkeä saada aikaan valtakunnallisesti yhtenäinen linjaus. Tällaisia voivat olla esimerkiksi uuden lainsäädännön tulkintatilanteet ja tilanteet, joissa ei muusta syystä ole muodostunut vakiintunutta viranomaiskäytäntöä, sekä sellaisen toiminnan asianmukaisuuden arviointi, josta ei ole olemassa säännöksiä tai valtakunnallisia suosituksia. Periaatteellisesti tärkeitä ja laajakantoisia asioita voivat olla myös esimerkiksi merkittävät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämiseen liittyvät muutokset.

Lisäksi Valviralle kuuluisivat usean aluehallintoviraston toimialuetta koskevat asiat. Tällöin vältetään tilanne jossa syntyy epätietoisuutta siitä, minkä aluehallintoviraston toimivaltaan asia kuuluu. Valvira käsittelisi myös asiat, joissa aluehallintovirasto on esteellinen käsittelemään asiaa. Edellä mainittujen asioiden ohella Valviran toimivaltaan kuuluisivat asiat, jotka liittyvät olennaisesti virastossa muulla perusteella käsiteltävään sosiaalihuoltoa tai terveydenhuoltoa taikka terveydenhuollon ammattihenkilöä koskevaan asiaan. Säännös mahdollistaa tällaisten asioiden käsittelyn kokonaisuutena.

Pykälän 3 momentin perusteella Valviran ja aluehallintovirastojen tarkemmasta työnjaosta ohjauksessa ja valvonnassa voitaisiin tarvittaessa säätää valtioneuvoston asetuksella. Asetuksen säätäminen on ollut mahdollista jo voimassa olevien säännösten perusteella, mutta toistaiseksi tällaiselle asetukselle ei ole ollut tarvetta.

63 §. *Ohjaus- ja arviointikäynnit.* Valvontaviranomaiset ovat tehneet valvontatapahtumiin perustuvien tarkastuskäyntien lisäksi kuntiin ja kuntayhtymiin myös sellaisia käyntejä, jotka eivät liity jonkin ilmi tulleen tai epäillyn epäkohdan selvittämiseen. Tällaiset ennakolliset ohjaus- ja arviointikäynnit ovat saattaneet perustua esimerkiksi sosiaali- ja terveysministeriön ja valvontaviranomaisen väliseen tulossopimukseen. Tällaisista käynneistä on sovittu etukäteen kunnan tai kuntayhtymän kanssa.

Edellä kuvatut ohjaus- ja arviointikäynnit ovat osoittautuneet hyödyllisiksi sekä kuntien että valvontaviranomaisten kannalta. Ne ovat osaltaan tukeneet valvontaohjelmien toteuttamista ja monissa tapauksissa myös uuden lainsäädännön voimaantuloon liittyvää koulutus- ja ohjaustehtävää. Säädettävään lakiin ehdotetaan nyt otettavaksi säännökset tällaisista ohjaus- ja arviointikäynneistä. Säännöksen perusteella selkeytetään valvontaviranomaisten valvottavan luo eri tarkoituksissa tekemien käyntien asemaa. Pykälässä tarkoitettuihin ohjauskäynteihin ei liity sellaista jälkivalvonnallista elementtiä kuin valvontatarkoituksessa tehtyihin tarkastuksiin ja vastaaviin käynteihin.

Ehdotettavan 1 momentin perusteella aluehallintovirastot ja Valvira voivat tehdä sosiaali- ja terveysalueille, perustason alueille ja erityisvastuualueille ohjaus- ja arviointikäyntejä. Käynnit liittyvät toiminnan ohjaukseen, arviointiin ja seurantaan. Tarkoituksena on muun muassa perehdyttää alueiden luottamushenkilöitä, johtoa ja henkilöstöä valvontaohjelmiin, lainsäädäntöön sekä muihin sosiaali- ja terveydenhuollon toteuttamisen kannalta ajankohtaisiin asioihin. Näihin käynteihin liittyy yleensä myös molemminpuolinen tietojen vaihto. Käyntien yhteydessä valvontaviranomaiset saavat tietoja käynnin kohteen toiminnasta, palvelujen toteutustavoista ja paikallisista olosuhteista.

Pykälän 2 momentin mukaan ohjauksellisista käynneistä ja niiden ohjelmasta on aina sovittava ennakkoon asianomaisen sosiaali- ja terveysalueen, perustason alueen ja erityisvastuualueen kanssa. Ohjaus- ja arviointikäynnin toteuttaminen edellyttää tämän mukaisesti aina, että käynnin ajankohta sopii kohteena olevalle alueelle. Käynnin kohteella on myös mahdollisuus ilmoittaa, että se ei pidä valvontaviranomaisen suunnittelemaa ohjauskäyntiä tarpeellisena.

64 §. *Tarkastusoikeus*. Pykälässä säädettäisiin sosiaali- ja terveysalueiden, perustason alueiden ja erityisvastuualueiden toiminnan

ja palveluiden sekä niihin käytettävien yksiköiden ja muiden toimitilojen tarkastuksesta. Säännökset vastaisivat asiasisällöltään nykyisin muun muassa kansanterveyslaissa, erikoissairaanhoitolaissa ja sosiaalihuoltolaissa olevia säännöksiä.

Pykälän 1 momentin mukaan Valvira ja aluehallintovirasto voisivat tarkastaa sosiaali- ja terveysalueen, perustason alueen ja erityisvastuualueen toiminnan ja palvelut sekä niiden järjestämisessä ja tuottamisessa käytettävät toimintayksiköt ja toimitilat silloin, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy. Perusteena voi olla esimerkiksi kantelukirjoitus tai tiedotusvälineissä esillä olleet väitteet tai epäilyt mahdollisista epäkohdista. Koska Valviran mahdollisuudet tehdä itse tarkastuksia ovat rajoitetut, ehdotetaan lainkohdassa säädettäväksi myös, että Valvira voi määrätä aluehallintoviraston tekemään tarkastuksen. Myös tällöin tarkastuksen tekemiseen tulee olla perusteltu syy.

Tarkastus olisi voitava tehdä myös ennalta ilmoittamatta. Hallintolain 39 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on ilmoitettava toimivaltaansa kuuluvan tarkastuksen aloittamisajankohdasta asianosaiselle, jota asia välittömästi koskee, jollei ilmoittaminen vaaranna tarkastuksen tarkoituksen toteutumista. Ehdotetun pykälän mukaiset tarkastustilanteet ovat usein luonteeltaan sellaisia, että etukäteen ilmoittaminen voisi vaarantaa tarkastuksen tarkoituksen toteutumisen. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan sen vuoksi sisällytettävän nimenomainen maininta siitä, että tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tarkemmin tarkastuksen suorittamisesta. Säännöksen lähtökohtana on, että tarkastajalla tulee olla oikeus päästä kaikkiin tarkastettavan kohteen toimitiloihin ja oikeus saada kaikki tarkastuksen toimittamiseksi välttämättömät tiedot ja asiakirjat. Oikeus saada tietoja ja asiakirjoja tulee olla mahdollista salassapitosäännösten estämättä. Ehdotettu säännös on tarpeen, jotta tarkastuksen yhteydessä on tarvittaessa mahdollista tarkastaa esimerkiksi potilas- ja asiakasasiakirjoja. Kohteessa saattaa myös olla tarpeen ottaa valokuvia, joiden avulla toiminnan asiamukaisuutta, esimerkiksi yksikön hygieniaan tai lääkkeiden käsittelyyn liittyviä seikkoja, voidaan selvittää ja arvioida myös tarkastuksen jälkeen. Joissakin tapauksissa saattaa myös olla tarpeen, että tarkastusta suorittavalla Valviran tai aluehallintoviraston virkamiehellä on mukanaan ulkopuolinen asiantuntija tai asiantuntijoita. Pykälään ehdotetaan siksi otettavaksi selventävä säännös asiantuntijoiden käyttömahdollisuudesta.

Pykälän ehdotetun 3 momentin mukaan tarkastuksesta olisi pidettävä pöytäkirjaa. Säännökseen ehdotetaan lisäksi otettavaksi valtuutussäännös, jonka perusteella tarkastuksessa huomioon otettavista seikoista, tarkastusmenettelystä sekä tarkastuksessa pidettävästä pöytäkirjasta, sen säilyttämisestä ja säilyttämisajasta voitaisiin tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

65 §. *Määräykset ja pakkokeinot*. Pykälässä säädettäisiin toimenpiteistä, joihin Valvira ja aluehallintovirastot voisivat ryhtyä silloin, kun sosiaali- tai terveydenhuollon järjestämisessä tai toteuttamisessa havaitaan asiakas- tai potilasturvallisuutta vaarantavia puutteita tai muita epäkohtia taikka toiminta on muutoin lainvastaista. Säännökset vastaisivat muun muassa kansanterveyslakiin, erikoissairaanhoitolakiin ja sosiaalihuoltolakiin nykyisin sisältyviä säännöksiä.

Valvira tai aluehallintovirasto voisi pykälän 1 momentin perusteella antaa määräyksen puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta. Korjaamiselle tulisi samalla antaa kohtuullinen määräaika. Määräys voisi koskea esimerkiksi toiminnassa ja toimintaperiaatteissa havaittujen virheiden tai puutteiden korjaamista ja esimerkiksi menettelytapojen uudistamista samoin kuin myös toimitiloissa olevien puutteiden korjaamista. Jos havaitun puutteen tai epäkohdan arvioidaan voivan vaarantaa asiakas- tai potilasturvallisuuden, toiminta voitaisiin määrätä keskeytettäväksi välittömästi. Samoin sosiaali- tai terveydenhuollon yksikön, sen osan tai laitteen käyttö voitaisiin kieltää välittömästi asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamiseksi.

Koska sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen olisi vastuukuntien ja eräissä tapauksissa kuntayhtymien lakisääteinen tehtävä, ei Valviran tai aluehallintoviraston määräys puutteellisuuksien tai epäkohtien korjaami-

sesta tai toiminnan keskeyttäminen poistaisi vastuukunnan tai kuntayhtymän vastuuta edellä mainittujen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen asianmukaisesta järjestämisestä. Valvira ja aluehallintovirastot voisivat pykälän 2 momentin mukaan velvoittaa vastuukunnan tai kuntayhtymän noudattamaan asetettuja kieltoja tai määräyksiä sakon uhalla. Sakon uhan ohella käytettävissä olisi toiminnan keskeyttäminen tai käyttökielto.

Jos Valvira tai aluehallintovirasto tekee pykälässä tarkoitetun päätöksen toiminnan keskeyttämisestä tai käyttökiellosta asiakas- tai potilasturvallisuuden perusteella, tällaista päätöstä on ehdotetun 3 momentin mukaan noudatettava mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta. Näin siksi, että muussa tapauksessa olisi mahdollista, että muutoksenhakuasian käsittelyn aikana asiakas- tai potilasturvallisuus edelleen vaarantuisi. Muutoksenhakuviranomainen voisi kuitenkin päättää valvontaviranomaisen antaman päätöksen toimeenpanon keskeyttämisestä.

Lääkelain (395/1987) mukaan Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus (Fimea) vastaa yksin lääkelain mukaisesta valvonnasta. Pykälän 4 momentissa todettaisiin selvyyden vuoksi, että pykälässä tarkoitettu Valviran ja aluehallintoviraston mahdollisuus määräyksen antamiseen taikka uhkasakon tai velvoitteen asettamiseen ei koske edellä mainitun lain mukaisesti Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen yksinomaiselle valvontavastuulle kuuluvia tehtäviä. Valviran tai aluehallintoviraston suorittaman valvonnan yhteydessä saattaa kuitenkin tulla esille lääkehuoltoon liittyviä ongelmia tai epäkohtia. Näiden asianmukaiseksi selvittämiseksi säännöksessä edellytettäisiin, että niistä ilmoitetaan Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukselle. Lisäksi säteilyn käyttöä koskevista puutteista ja epäkohdista on vastaavasti ilmoitettava Säteilyturvakeskukselle.

66 §. *Hallinnollinen ohjaus ja kehotus*. Pykälässä säädettäisiin 65 §:ssä tarkoitettuja toimenpiteitä lievemmistä valvontaviranomaisen toimenpiteistä, eli Valviran ja aluehallintoviraston mahdollisuudesta antaa valvottaville niin kutsuttua hallinnollista ohjausta tai kehotus silloin, kun sosiaali- tai terveydenhuollon järjestämisessä tai toteuttamisessa on havaittu jokin puute, virheellisyys, laiminlyönti tai muu epäkohta, mutta sen ei katsota antavan aihetta 65 §:ssä tarkoitettuihin toimenpiteisiin.

Hallinnollisen ohjauksen keinoja olisivat 1 momentin mukaan käsityksen ilmaiseminen lain mukaisesta menettelystä, huomion kiinnittäminen hyvän hallinnon vaatimuksiin ja huomautuksen antaminen. Käsityksen ilmaiseminen ja huomion kiinnittäminen ovat luonteeltaan huomautuksen antamista lievempiä keinoja. Huomautuksen antaminen olisi mahdollista vain, jos lievempiä ohjauskeinoja ei asian kokonaisarvosteluun vaikuttavien seikkojen vuoksi voitaisi pitää riittävinä. Käsityksen ilmaisemisen ja huomion kiinnittämisen tarkoituksena on ohjata valvottavaa toimimaan lain edellyttämällä tavalla ja ottamaan tulevassa toiminnassaan huomioon hyvän hallinnon vaatimukset. Myös huomautus annettaisiin vastaisen varalle ja sen tarkoituksena on huomion kiinnittämistä moittivammin ohjata lainvastaisesti toiminutta siten, etteivät todetut virheellisyydet toistuisi. Säännökset vastaisivat huomion kiinnittämisen ja huomautuksen osalta esimerkiksi kansanterveyslaissa, erikoissairaanhoitolaissa ja sosiaalihuoltolaissa nykyisin olevia säännöksiä. Pykälään on katsottu perustelluksi ottaa säännökset myös käsityksen ilmaisemisesta ottaen huomioon, että se mainitaan myös hallintolain (434/2003) muuttamisesta annetussa hallituksen esityksessä (HE 50/2013 vp.) hallintokantelun johdosta annettavaa hallinnollista ohjausta koskevissa säännöksissä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin myös mahdollisuudesta kehottaa valvottavaa korjaamaan todettu puute tai muu epäkohta. Sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännössä ei ole ollut aikaisemmin säännöksiä kehotuksen antamisesta, vaan sen käyttö on perustunut vakiintuneeseen käytäntöön. Kehotus on suositusluonteinen ei-velvoittava toimenpide.

Koska pykälän 1 momentissa tarkoitetut toimenpiteet olisivat lähinnä viranomaisen tai viran tai toimenhaltijan toimintaa ohjaavia kannanottoja, pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi selventävä säännös, jonka mukaan pykälän mukaiseen Valviran tai aluehallintoviraston antamaan hallinnolliseen ohjaukseen tai kehotukseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Säännöksestä ilmene-

vä periaate vastaa korkeimman hallinto-oikeuden oikeuskäytäntöä ja olisi sama kuin muun muassa hallintolakiin lisättäväksi ehdotettujen, hallinnollista ohjausta koskevien säännösten, samoin kuin eduskunnan oikeusasiamiehen ja valtioneuvoston oikeuskanslerin antaman hallinnollisen ohjauksen kohdalla.

67 §. *Valvonta-asian käsittely*. Pykälään ehdotetaan otettaviksi valvonta-asioiden käsittelyyn liittyvää valvontaviranomaisten harkintavaltaa ja valvonta-asioiden vanhentumista koskevat säännökset.

Pykälän 1 momentin mukaan valvontaviranomaiset ryhtyisivät tietoonsa tulleen valvonta-asian perusteella niihin toimenpiteisiin, joihin ne asiakas- ja potilasturvallisuuden ja lain noudattamisen kannalta katsovat olevan aihetta. Esimerkiksi valvontaviranomaisille tehtyjen ilmoitusten perusteella vireille tulleet asiat poikkeavat käytännössä merkittävästi toisistaan vakavuudeltaan ja muulta merkitykseltään. Tarkoitus on, että Valvira ja aluehallintovirastot harkitsevat tapauskohtaisesti, millaisia toimenpiteitä kukin valvonta-asia edellyttää.

Valvonta-asian käsittelymenettely jakautuisi ehdotetun säännöksen mukaan menettelyllisesti kahteen osaan. Valviran tai aluehallintoviraston olisi ensin perehdyttävä sen tietoon tulleeseen asiaan ja tehtävä siitä alustava kokonaisarvio asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamisen ja lain noudattamisen valvonnan näkökulmasta. Tämän jälkeen valvovan viranomaisen olisi ryhdyttävä tekemänsä alustavan arvion perusteella niihin toimenpiteisiin, joihin se katsoo edellä mainittujen seikkojen varmistamiseksi olevan aihetta. Valittavien toimenpiteiden ja niiden laajuuden osalta valvovan viranomaisen harkintavallan olisi tarkoitus olla laaja. Valvontaviranomainen voisi esimerkiksi hankkia asiassa tarvittaessa selvitystä puhelimitse ja laatii sen perusteella muistion, tai hankkia asiaan liittyviä asiakirjoja taikka hankkia selvitystä valvottavalta ja muilta tahoilta kirjallisilla selvitys- tai lausuntopyynnöillä. Jos asiasta tehtävän alustavan kokonaisarvion perusteella ei olisi syytä epäillä asiakas- tai potilasturvallisuuden vaarantumista tai sellaista lainvastaista menettelyä tai velvollisuuden laiminlyöntiä, joka edellyttää valvontaviranomaisen puuttumista asiaan, ei asia lähtökohtaisesti antaisi aihetta enempiin toimenpiteisiin. Säännös vastaisi hallintolaissa säädettäväksi ehdotettuja hallintokantelun käsittelysäännöksiä.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, että Valvira ja aluehallintovirastot eivät tutki kahta vuotta vanhempaan tapahtumaan perustuvaa valvonta-asiaa, ellei siihen ole erityistä syytä. Valvonnan tosiasiallinen vaikuttavuus ja tehokkuus vähenevät merkittävästi tutkittavien asioiden vanhentuessa. Vanhojen asioiden selvittäminen on usein epätarkoituksenmukaista. Ajan kuluminen vaikuttaa myös mahdollisuuksiin selvittää asia luotettavasti. Se vaikuttaa vastaavasti heikentävästi valvonnan kohteen oikeusturvaan. Ehdotettu kahden vuoden vanhentumisaika ei olisi ehdoton, vaan määräajasta voitaisiin poiketa, jos siihen on erityisiä syitä. Säännös vastaisi hallintolain hallintokantelun vanhentumisaikaa samoin kuin eduskunnan oikeusasiamiehen ja valtioneuvoston oikeuskanslerin käsittelemien kanteluasioiden vanhentumisaikaa koskevia säännöksiä. Pykälän 3 momenttiin otettaisiin luonteeltaan informatiivinen säännös, jossa viitattaisiin muistutus- ja kantelumenettelyä koskeviin hallintolain, potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain ja sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain säännöksiin.

68 §. *Valvontaviranomaisen tiedonsaantioikeus.* Pykälässä säädetään sosiaali- ja terveysalueen, perustason alueen ja erityisvastuualueen velvollisuudesta antaa pyynnöstä maksutta Sosiaali- ja terveysalan valvontavirastolle ja aluehallintovirastolle niiden ohjaus- ja valvontatehtävien toteuttamiseksi välttämättömät tiedot ja selvitykset sen estämättä, mitä salassapitovelvollisuudesta säädetään.

7 Luku **Erinäiset säännökset**

69 §. *Varautuminen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin sosiaali- ja terveysalueen velvollisuudesta varautua yhteistyössä alueensa kuntien ja perustason alueiden vastuukuntien kanssa sosiaali- ja terveydenhuollon toimenpiteitä edellyttäviin häiriötilanteisiin ja suur-

onnettomuuksiin. Lisäksi 1 momentissa todetaan velvollisuus laatia valmiuslain (1552/2011) 12 §:n mukainen valmiussuunnitelma sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan ja jatkuvuuden varmistamiseksi myös poikkeusoloissa.

Säännöksen tarkoituksena on selkeyttää suunnitteluvastuita ja ohjata varautumista ja valmiussuunnittelua alueellisella pohjalla tapahtuvaksi. Alueellinen erikoissairaanhoidon, perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon yhteistyönä tapahtuva varautuminen ja valmiussuunnittelu tehostavat varautumista normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin. Tämä edistää sosiaali- ja terveydenhuollon kapasiteetin ja voimavarojen sekä erityis- ja asiantuntijapalvelujen yhteiskäytön etukäteissuunnittelua. Alueellisen sosiaali- ja terveydenhuollon valmiussuunnittelun laatimisen tulee tapahtua alueen kuntien ja perustason alueiden kanssa sellaisessa yhteistyössä, jota suunnitelman asianmukainen laatiminen ja alueen varautuminen edellyttävät.

Valmiuslain velvoite on yksittäistä kuntaa ja kuntayhtymää koskeva yleisvelvoite. Se ei sisällä suunnittelun johtosuhteita ja yhteistyötä koskevia määräyksiä. Sen vuoksi ehdotettavassa järjestämislaissa edellytetään, että sosiaali- ja terveydenhuollon valmiussuunnitelma laaditaan alueellisesti yhteistyössä alueiden ja kuntien kanssa. Lisäksi erityisvastuualue vastaa 16 §:n 2 momentin 8 kohdan perusteella sosiaali- ja terveysalueiden valmiussuunnittelun yhteensovittamisesta.

Pykälän 2 momentissa säädetään valtion mahdollisuudesta osallistua sosiaalihuollossa ja terveydenhuollossa tarvittavan valmiuden ylläpitämiseen ja häiriötilanteiden hoitamiseen. Säännöksellä turvattaisiin sellaisen varautumisen valtakunnallinen ylläpitäminen, mikä ei lainsäädännön mukaan kuulu kunnan tai kuntayhtymän vastuulle. Samalla mahdollistettaisiin häiriötilanteiden jälkihoidosta aiheutuneiden kustannusten korvaaminen silloin kun se tapahtuman luonne ja vastuukunnan tai kuntien voimavarat huomioon ottaen on perusteltua.

Kotimaassa ja ulkomailla tapahtuvissa suuremmissa onnettomuus- ja häiriötilanteissa kunnan tai alueen sosiaali- ja terveydenhuollon voimavarat ja osaaminen eivät useinkaan riitä tilanteen hallintaan tai johtamiseen. Uhrien nopean tutkimuksen, hoidon ja psykososiaalisen tuen käynnistäminen edellyttävät, että saadaan avuksi muualta sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä, terveydenhuollon tarvikkeita ja laitteita sekä lääkkeitä. Potilaita saatetaan joutua myös siirtämään hoidettavaksi muualle, mikä usein edellyttää ilmateitse tapahtuvan lääkinnällistä evakuointivalmiutta. Tulevaisuudessa voi tulla tarve nimetä valtakunnallisia toimijoita esimerkiksi varautumisen yhteisten tietojärjestelmien kehittämiseen ja ylläpitoon sekä muihin mahdollisiin varautumisen toimintoihin.

Ehdotettu 69 § vastaa terveydenhuoltolaissa nyt olevaa 38 §:ää. Säännöstä on täydennetty siten, että se kattaa myös sosiaalihuollon.

70 §. *Järjestämisvastuun siirtyminen eräissä tapauksissa*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi perustason alueiden ja sosiaali- ja terveysalueiden välisestä palvelujen järjestämisvastuusta niissä tapauksissa, joissa henkilö käyttää kotikuntalain (201/1994) 3 a §:ssä säädettyä oikeuttaa valita kotikunta. Näissä tapauksissa palveluja koskeva järjestämisvastuu siirtyy muuttopäivästä lukien uuden kotikunnan mukaiselle perustason alueelle tai sosiaali- ja terveysalueelle. Pykälä vastaisi nykyistä sosiaalihuoltolain 42 a §:ää. Siihen ehdotetaan kuitenkin tehtäväksi ehdotettavasta laista johtuvat tekniset muutokset.

Pykälän mukaan silloin kun henkilö on sijoitettu perhehoitoon, laitoshoitoon tai asumispalvelujen avulla järjestettyyn asumiseen toisen kunnan alueelle ja hän käyttää kotikuntalain mukaista kotikunnan valintaoikeuttaan, palveluja koskeva järjestämisvastuu siirtyy muuttopäivästä lukien sille perustason alueelle tai sosiaali- ja terveysalueelle, johon uusi kotikunta kuuluu. Jos sekä entinen että uusi kotikunta kuuluisivat samaan alueeseen, ei muutto vaikuttaisi järjestämisvastuuseen.

Henkilön sijoitus voisi perustua myös muun kuin kunnallisen viranomaisen päätökseen. Näin ollen myös esimerkiksi valtion mielisairaalassa hoidettavana olevalla henkilöllä olisi kotikuntaa koskeva valintaoikeus, vaikka hänet olisi sijoitettu sairaalaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen päätöksen perusteella. Myös näissä tilanteissa on perus-

teltua, että palvelujen järjestämisvastuu siirtyy uuden kotikunnan mukaiselle alueelle.

Uuden kotikunnan mukaisen perustason alueen tai sosiaali- ja terveysalueen järjestämisvastuu koskee kaikkia henkilön tarvitsemia palveluja. Tämän mukaisesti hänelle tulee järjestää aiemmin tehtyjen päätösten mukaiset palvelut sekä myös mahdollisesti tarvittavat uudet palvelut.

Kotikunnan muuttuminen edellyttää muuttoilmoituksen tekemistä kotikuntalaissa säädetyllä tavalla. Kotikuntalain 7 §:n mukainen ilmoitusvelvollisuus on sidottu muuttopäivän ajankohtaan siten, että ilmoitus maistraatille on tehtävä aikaisintaan kuukautta ennen muuttopäivää ja viimeistään viikon kuluttua muuttopäivästä. Kotikuntalain 3 a §:ssä tarkoitetussa tilanteessa henkilö on kuitenkin hänen kotikuntansa jo aiemmin tekemän päätöksen perusteella tosiasiallisesti muuttanut toisen kunnan alueelle. Näin ollen velvollisuutta muuttoilmoituksen tekemiseen ei voitaisi sitoa edellä mainituin tavoin tosiasiallisen muuton ajankohtaan, mutta henkilön kotikunnan muuttumisen edellytyksenä kuitenkin olisi, että hän tekee muuttoilmoitusta vastaavan ilmoituksen maistraatille. Kotikuntalain 7 §:n 1 momentissa säädetään tarkemmin ilmoitusvelvollisuudesta näissä tilanteissa.

Ehdotetun järjestämislain 70 §:ssä säädetään järjestämisvastuun siirtymisestä laitoshoidossa, perhehoidossa tai asumispalveluissa olevan henkilön kotikunnan muuttuessa. Voimassa olevan sosiaalihuoltolain 42 b §:n perusteella entisen kotikunnan vastuu hoidon kustannuksista jatkuu kotikunnan muutoksesta huolimatta. Ehdotuksen perusteella kotikunnan muuttuessa myös kustannusvastuu siirtyy järjestämisvastuussa olevalle sosiaali- ja terveysalueen tai perustason alueen vastuukunnalle. Sosiaalihuoltolain 16 a §:n ja kotikuntalain 3 a §:n mukaista oikeutta kotikunnan vaihtamiseen on käytetty vuosina 2011 – 2012 hyvin vähän. Tehdyn selvityksen perusteella selvitykseen vastanneet 129 kuntaa tai yhteistoiminta-aluetta ilmoittivat, että hieman alle 300 henkilö oli vaihtanut kotikuntaa. Näiden siirtymisten kustannukset olivat kuntien ilmoitusten perusteella yleensä melko vähäiset. Suurin osa kunnista ilmoitti, että sosiaalihuoltolain ja kotikuntalain muutoksilla ei ollut taloudellista merkitystä. Niiden 21 kunnan osalta, jotka ilmoittivat lisäkustannuksista, vaikutus vaihteli 6 100 ja 340 000 euron välillä. Kustannusvastuun siirtymisen merkitys tulee lisäksi pienenemään järjestämisvastuun ja kustannusvastuun siirtyessä uudistuksen myötä nykyistä laajemmalle väestöpohjalle. Kustannusvastuu jääminen entiselle kotikunnalle on myös osoittautunut hallinnollisesti raskaaksi.

Kuntien kyselyyn antamat vastaukset osoittivat, että sosiaalihuoltolain ja kotikuntalain muutoksilla ei eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta ole ollut kovinkaan huomattavia vaikutuksia kunnille. Kotikunnan vaihtumisia ja siitä seuranneen palvelujen järjestämisvastuun siirtymisiä ei tapahtunut kovin suuressa määrin, eikä muuttojen kunnallistaloudellinen vaikutus ole ollut kovin merkittävä. Kuntien välisen kustannusvastuun toteuttaminen sosiaalihuoltolain 42 b §:ssä tarkoitetulla tavalla on edellä sanotun perusteella osoittautunut epätarkoituksenmukaiseksi ratkaisuksi. Tämän vuoksi sosiaalihuoltolain 42 b § on tarkoitus kumota järjestämislain säätämisen yhteydessä.

71 §. *Palvelujen järjestäminen kotikunnan muuttuessa.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi menettelystä siinä tapauksessa, että henkilö hakee kunnalliseen järjestämisvastuuseen perustuvaa hoitopaikkaa muun kuin kotikuntansa alueelta. Pykälä vastaa pääpiirteissään nykyistä sosiaalihuoltolain 16 a §:ää. Tekstiä muutettaisiin vastaamaan ehdotettavaa sosiaali- ja terveydenhuollon uutta järjestämisrakennetta ja siihen tehtäisiin joitakin teknisiä muutoksia.

Henkilöllä, joka haluaa muuttaa toisen kunnan asukkaaksi, mutta joka ei ikänsä, vammaisuutensa tai muun sellaisen syyn vuoksi kykene asumaan siellä ilman perhehoitoa, laitoshoitoa tai asumispalveluita, olisi pykälän 1 momentin perusteella oikeus hakea sosiaalipalveluja kyseisen kunnan mukaiselta perustason alueelta tai sosiaali- ja terveyspalvelualueelta samoin perustein kuin alueeseen kuuluvan kunnan asukas. Sosiaalihuoltolain nykyisessä 16 a §:ssä käytetty termi ”itsenäinen asuminen” on epätarkoituksenmukainen, eikä sitä enää käytettäisi nyt ehdotettavassa pykälässä.

Sen perustason alueen tai sosiaali- ja terveysalueen, jolle hakemus on tullut, tulisi pykä-

län 2 momentin mukaan tehdä henkilön palvelutarpeen arviointi yhteistyössä hakijan nykyisen kotikunnan mukaisen perustason alueen tai sosiaali- ja terveysalueen kanssa, sekä päättää siitä, myönnetäänkö palvelu vai ei. Hakemuksen vastaanottamisesta tulisi ilmoittaa henkilön palveluista hakemushetkellä vastaavalle alueelle sekä myös henkilön kotikunnalle, joka viime kädessä on osaltaan vastuussa perustason alueen tai sosiaali- ja terveysalueen rahoituksesta.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen syksyllä 2013 julkaiseman selvityksen (Ulla Lehtonen, Eeva Nykänen ja Marja Pajukoski: Kotikuntalain ja sosiaalihuoltolain 1.1.2011 voimaan tulleiden muutosten vaikutukset kunnissa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Työpaperi 35/2013) mukaan nykyisen sosiaalihuoltolain 16 a §:n mukaista oikeutta hakeutua toisen kunnan palvelujen piiriin ovat hyödyntäneet etupäässä vanhukset. Lisäksi muutto-oikeutta ovat käyttäneet jonkin verran vammaiset henkilöt, mielenterveyskuntoutujat, pitkäaikaissairaat henkilöt ja päihdekuntoutujat.

Pykälässä ei ehdoteta säädettäväksi tarkemmin siitä, minkä tyyppisiä palveluja hakemus voisi koskea tai minkä lain nojalla asiaa tulisi ensisijaisesti arvioida. Tältä osin hakemusoikeuden rajaus ohjaisi kuitenkin käytännössä asian harkintaa ja päätöksentekoa. Koska henkilö ei lähtökohtaisesti ainakaan oman arvionsa perusteella kykenisi asumaan uudessa kotikunnassaan ilman lainkohdassa tarkoitettuja palveluita, tulisivat arvioitaviksi lähinnä laitoshoitopalvelut tai asuminen sellaisessa hoito- tai hoivapaikassa, johon voidaan järjestää ympärivuorokautisen asumisen mahdollistavat palvelut. Se seikka, mitä palveluja hakija saa hakemuksen tekohetkellä, ei saisi kuitenkaan yksinomaan vaikuttaa hakemuksen käsittelyyn. Palvelut tulee järjestää hakijan todellisista tarpeista lähtien eikä niiden tarvitse olla järjestetty samalla tavoin kuin hakemushetkellä. Asiakkaan tilannetta arvioitaessa ei myöskään saisi vedota esimerkiksi siihen, että hakijalle on jo järjestetty tarvitsemansa palvelut. Ehdotettavalla säännöksellä ei olisi vaikutuksia asiakkaan oikeuteen valita terveydenhuollon palvelujen järjestäjä potilaan valinnanvapautta koskevan lainsäädännön mukaisesti.

Ehdotettavaa hakemusmenettelyä voidaan soveltaa myös tilanteessa, jossa henkilö on toistaiseksi kyennyt asumaan kotonaan, mutta hänen olosuhteensa ovat nopeasti muuttumassa siten, että hoidon tarvetta ja hoitopaikan luonnetta on arvioitava uudelleen. Usein muuttoa omaisten lähelle aletaan miettiä juuri siinä vaiheessa, kun heikentynyt toimintakyky tai muuttuneet elämänolosuhteet alkavat tehdä yksin asumisen vaikeaksi.

Uuden kotikunnan mukainen perustason alue tai sosiaali- ja terveysalue vastaisi jatkossa normaalien periaatteiden mukaisesti henkilön tarvitsemien palvelujen järjestämisestä. Tämä merkitsisi käytännössä esimerkiksi sitä, että uusi alue päättäisi palveluista perittävistä asiakasmaksuista oman toimintapolitiikkansa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) mahdollistaman liikkumavaran mukaisesti. Uusi perustason alue tai sosiaali- ja terveysalue voisi myös myöhemmin arvioida henkilön palvelutarvetta uudelleen ja sijoittaa hänet palvelutarvettaan paremmin vastaavaan hoitopaikkaan kuin mikä oli käytössä muuton jälkeen.

Hakemusasian käsittelyssä ja päätöksenteossa tulisi noudattaa sosiaalihuoltolakia, sosiaalihuollon asiakaslakia sekä palvelutarpeen mukaan mahdollisesti sovellettavaksi tulevaa sosiaali- ja terveyspalveluja koskevaa erityislakia. Sosiaalipalvelujen tarpeen arvioinnista kiireellisissä tapauksissa säädetään sosiaalihuoltolain 40 a §:ssä. Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987) 3 a §:ssä säädetään erikseen palvelutarpeen selvittämisestä ja palvelusuunnitelman tekemisestä. Jos tämäntyyppiset erityissäännökset ovat sovellettavissa hakijaan, tulee niitä luonnollisesti noudattaa. Muussa tapauksessa palvelutarvetta tulee arvioida yleisesti samojen perusteiden mukaan kuin perustason alueen tai sosiaali- ja terveysalueen kuntien omien asukkaiden hakiessa palveluja.

Hakemusasiaa käsittelevän tahon ja hakijan kotikunnan mukaisen perustason alueen tai sosiaali- ja terveysalueen edellytetään toimivan yhteistyössä asiaa käsiteltäessä. Tämä olisi perusteltua, koska hakijan palveluista hakemushetkellä vastaavalla taholla on paras tieto hänen aiemmin tarvitsemistaan ja käyt-

tämistään palveluista ja näin ollen mahdollisuus antaa merkittäviä tietoja hakemusasian päätöksentekoa varten. Yhteistyön käytännön toteutusta ei ehdoteta säädettäväksi tarkemmin, vaan asiaa tulisi arvioida tapauskohtaisesti. Selvimmissä yksittäistapauksissa riittävä yhteistyö saattaisi toteutua viranomaisten välisellä tietojen vaihdolla. Hakemusasian liitteeksi voitaisiin myös edellyttää hakijan palvelusuunnitelma tai muu jo olemassa oleva aineisto, jota voitaisiin käyttää hyödyksi asian ratkaisussa. Sen perustason alueen tai sosiaali- ja terveysalueen, jonka velvollisuutena on järjestää hakijan palvelut hakemusajankohtana, olisi yleensäkin annettava hakemuksen käsittelyä varten kaikki tarvittavat tiedot. Hakemusasiaa käsittelevällä viranomaisella olisi salassapitomääräysten estämättä oikeus saada tarpeellisia tietoja muilta viranomaisilta ja muilta tahoilta sen mukaisesti kuin erityisesti sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa säädetään.

Pykälän 2 momentin nojalla perustason alueen tai sosiaali- ja terveysalueen olisi tehtävä hakemusasiassa aina päätös. Näin ollen hakijalla olisi mahdollisuus hakea päätökseen oikaisua tai muutosta joko sosiaalihuoltolain 7 luvun säännösten tai niiden erityislakien säännösten perusteella, joita asian ratkaisussa on ensisijaisesti sovellettu.

Ehdotettavan muutoksen yhteydessä tulisi pyrkiä ehkäisemään sellainen menettely, että henkilö hakisi palvelutarpeen arviointia samanaikaisesti useasta paikasta esimerkiksi selvittääkseen sitä, mikä olisi hänen kannaltaan mahdollisimman hyvä vaihtoehto. Edellä kuvatun palvelutarpeen arviointia koskevan oikeuden epätarkoituksenmukaisen käytön estämiseksi henkilön hakemusta ei pykälän 3 momentin mukaan käsiteltäisi, jos hän on jo tehnyt vastaavan hakemuksen toiselle alueelle ja asian käsittely on vielä kesken. Hakemusmenettelyn valvonnan varmistamiseksi ehdotetaan, että sen tahon, jolle hakemus on tehty, tulee välittömästi ilmoittaa asiasta hakijan kotikunnan mukaisen perustason alueen tai sosiaali- ja terveysalueen vastuukunnalle. Tällöin hakija voidaan nopeasti havaita ja estää sellainen menettely, jossa saman henkilön palvelutarpeen arviointi tulisi vireille useassa paikassa samanaikaisesti. Käytännössä alueiden välinen yhteydenpito on joka tapauksessa välttämätöntä palvelutarpeen arvioinnin suorittamiseksi, joten ilmoitusmenettelyn yhteydessä voidaan samalla sopia myös yhteistyöstä hakijan tilanteen ja hänen tarvitsemiensa palvelujen selvittämiseksi.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin tarkemmin menettelystä sen jälkeen, kun perustason alueen tai sosiaali- ja terveysalueen vastuukunta on tehnyt hakijalle myönteisen päätöksen ja myöntänyt tälle hoitopaikan palveluineen. Henkilön tulisi tällöin määräajassa ensinnä ilmoittaa palvelujen vastaanottamisesta ja tämän jälkeen myös tosiasiallisesti muuttaa uuteen hoitopaikkaan, jotta kotikunnan muutos ja järjestämisvastuun muutos toteutuisi. Asetettava määräaika on tarpeen siitä syystä, että palvelutarpeen arviointi ja hoitopaikkaa koskeva päätös eivät menetä merkitystään ja että henkilön nykyisen ja uuden kotikunnan mukaiset palvelujen järjestämisestä vastaavat alueet voivat riittävästi varautua tilanteeseen.

Hakijan tulisi ensiksi kahden viikon määräajassa ilmoittaa ottavansa hoitopaikan vastaan. Määräaika on perusteltua säätää lyhyeksi, jotta palvelujen vaatimien voimavarojen suunnittelu ja mitoitus eivät tarpeettomasti vaikeutuisi. Määräaika on katsottu voitavan säätää lyhyeksi myös siitä syystä, että tähän menettelyyn hakeutuvat henkilöt ovat käytännössä usein jo pitkään valmistautuneet vaihtamaan kotikuntaansa, jolloin heillä on palvelutarpeen arvioinnin ja päätöksenteon jälkeen hyvät edellytykset päättää asiasta lopullisesti.

Hakijan tulisi lisäksi kolmen kuukauden määräajassa päätöksen tiedoksi saamisesta tosiasiallisesti muuttaa osoitettuun hoitopaikkaan. Muuttajan ilmoitusvelvollisuus on kotikuntalain 7 §:n nojalla sidottu muuttopäivään siten, että ilmoitus muutosta tehdään maistraatille aikaisintaan kuukautta ennen muuttopäivää ja viimeistään viikon kuluttua muuttopäivästä. On tärkeää huomata, että tämä henkilön oma menettely olisi edellytyksenä sille, että hänen kotikuntansa todella muuttuisi ja että myös hänen tarvitsemiaan palveluja koskeva järjestämisvastuu siirtyisi päätöksen tehneelle perustason alueelle tai sosiaali- ja terveysalueelle.

Hakija voisi palvelutarpeen arvioinnin ja saamansa päätöksen jälkeen myös päättää, ettei ota tarjottua hoitopaikkaa tai palvelua vastaan. Hän voisi edelleen jättää tosiasiallisesti muuttamatta sellaiseen hänelle osoitettuun hoitopaikkaan, jonka hän on jo ilmoittanut ottavansa vastaan. Kummassakin tilanteessa menettely raukeaisi eikä henkilön kotikunta muuttuisi kotikuntalain 3 b §:n mukaisesti.

72 §. *Terveydenhuollon järjestäminen eräissä tapauksissa*. Pykälässä mainittu velvoite rinnastaa eräät kolmansista maista tulleet työntekijät terveydenhuollon osalta kunnan asukkaisiin. Säännös johtuu Euroopan Unionissa hyväksytyistä direktiiveistä. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/98/EU, jäljempänä yhdistelmälupadirektiivi edellyttää yhdenvertaisen kohtelun toteuttamista eli direktiivin tarkoittamia työntekijöitä on kohdeltava yhdenvertaisesti jäsenvaltion omien kansalaisten kanssa muun muassa terveydenhuollossa. Säännöksen mukaan kunnan asukkaaseen rinnastettaisiin direktiivin soveltamisalaan kuuluvat henkilöt, jotka ovat Suomessa työ-, virka- tai muussa palvelussuhteessa tai jotka on vähintään kuusi kuukautta sellaisessa oltuaan rekisteröity työttömiksi työnhakijoiksi. Säännös on tarpeen, jotta myös tilapäisesti maassa oleskelevat työntekijät olisivat oikeutettuja kunnallisiin terveydenhuoltopalveluihin samoin perustein kuin kotikuntalain mukaiset kunnan asukkaat.

Pykälä koskee myös Euroopan unionissa hyväksytyn direktiivin 2009/50/EY eli direktiiviä kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä korkeaa pätevyyttä vaativaa työtä varten, ns. erityisosaajadirektiivi. Säännös on samansisältöinen nykyisen kansanterveyslain 14 §:n kanssa ja erikoissairaanhoitolain 3 §:n 1 momentin kanssa. Sisällöllisesti mainittujen direktiivien täytäntöönpanon yhteydessä tehdyt muutokset kansanterveyslakiin ja erikoissairaanhoitolakiin eivät muuttuisi tässä esityksessä eikä näiden työntekijöiden oikeuksiin tulisi muutosta.

73 §. *Asiakas- ja potilastietojen rekisterinpito*. Pykälässä säädetään sosiaali- ja terveysalueen ja perustason alueen toiminnassa syntyneiden asiakas- ja potilastietojen rekisterinpidosta. Henkilötietolain (523/1999) 3 §:n 4 kohdassa olevan pääsäännön perusteella sosiaali- ja terveysalueen ja perustason alueen toiminnassa syntyvien asiakas- ja potilastietojen rekisterinpitäjä olisi asianomaisen alueen vastuukunta. Tämä tarkoittaisi myös, että esimerkiksi perustason alueella laadituissa asiakasasiakirjoissa olevien tietojen käsittely sosiaali- ja terveysalueella edellyttäisi asiakkaan erikseen antamaa suostumusta myös silloin kun on kysymys samaan kokonaisuuteen liittyvistä palveluista ja tapahtumista. Käytännössä tämä vaikeuttaa usein asiakkaiden asioiden hoitamista heidän tahtonsa ja etujensa vastaisesti, koska suostumuksen pyytäminen ei aina ole mahdollista juuri silloin kun tietoja ja asiakirjoja tarvitaan. Tämän vuoksi ehdotetaan, että sosiaali- ja terveysalueen vastuukunta määritellään rekisterinpitäjäksi myös niiden asiakas- ja potilasasiakirjojen osalta, jotka on laadittu perustason alueella. Säännös mahdollistaa asiakirjojen käsittelyn asiakkaiden ja potilaiden tarpeiden ja edun mukaisesti.

Asiakas- ja potilasasiakirjojen käsittelyyn sovelletaan muutoin mitä niistä säädetään sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (812/2000), potilaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (785/1992), sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetussa laissa (159/2007, jäljempänä *asiakastietolaki*), viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) ja henkilötietolaissa (523/1999).

Pykälän 2 momentissa säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen käytöstä sosiaali- ja terveysalueen asiakas- ja potilasrekisterien toteutuksessa. Potilasasiakirjarekisteri muodostuu sähköisistä ja paperisista potilasasiakirjoista. Asiakastietolain mukaisessa kansallisessa arkistointipalvelussa on sosiaali- ja terveysalueiden ja perustason alueiden muodostamishetkellä suurin osa hoidon kannalta merkityksellisestä tiedosta. Asiakastietolaki mahdollistaa myös vanhojen tietojen tallennuksen osaksi kansallista palvelua. Rekistereiden muuttaminen kaikissa käytössä olevissa potilasjärjestelmissä vaatisi laajan kehittämistyön ja aiheuttaisi merkittävästi kustannuksia. Sen vuoksi pykälässä ehdotetaan sää-

dettäväksi, että näiden rekistereiden muodostamisessa hyödynnettäisiin kansallista tietojärjestelmäpalvelua. Kansaneläkelaitoksen tulisi kansallisesta arkistointipalvelusta vastaavana toimijana toteuttaa tähän vaadittava toiminnallisuus. Koska kaikki asiakirjat eivät ole sähköisessä muodossa ja toisaalta koska sosiaalihuollon kansallinen tietojärjestelmäpalvelu ei ole välttämättä täysimääräisesti käytössä rekistereiden muodostamishetkellä, rajattaisiin säädös koskemaan valtakunnalliseen tietojärjestelmäpalveluun tallennettavia tietoja. Paperisten ja muiden asiakirjojen, joita ei voi tallentaa sähköisesti, osalta rekisterinpitäjä voisi sopia tiedon tuottaneen toimijan kanssa säilytykseen liittyvistä järjestelyistä tarkoituksenmukaisimmalla tavalla.

74 §. *Henkilöstön ammattitaidon ylläpito*. Pykälä velvoittaa sosiaali- ja terveysalueiden ja perustason alueiden vastuukuntia huolehtimaan henkilöstön täydennyskoulutuksesta. Säännös velvoittaa huolehtimaan siitä, että sekä sosiaalihuollon että terveydenhuollon henkilöstö osallistuu koulutuksensa, tehtäviensä, työn vaativuuden ja toimenkuvan perusteella riittävässä määrin koulutukseen siten, että se ylläpitää ja kehittää työntekijöiden ammattitaitoa ja osaamista. Mikäli työntekijöiden tehtäviä ja vastuuta muutetaan, on myös tämä otettava huomioon täydennyskoulutusta järjestettäessä. Täydennyskoulutuksen rahoitusvastuu on työnantajalla. Silloin kun palveluja ostetaan yksityiseltä palvelujen tuottajalta, sillä on rahoitusvastuu henkilökuntansa täydennyskoulutuksesta.

Lainkohdassa olevan valtuutussäännöksen perusteella sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan tarvittaessa antaa tarkemmat säännökset täydennyskoulutuksen sisällöstä, laadusta, määrästä, järjestämisestä, seurannasta ja arvioinnista.

Ehdotettua pykälää osin vastaavat säännökset ovat tällä hetkellä muun muassa terveydenhuoltolain 4 ja 5 §:issä, joissa säädetään terveydenhuollon toimintaedellytyksistä ja henkilöstöstä.

75 §. *Muutoksenhaku*. Pykälässä säädetään muutoksenhausta laissa olevien säännösten perusteella annettuihin päätöksiin. Pykälän 1 momentissa säädetään muutoksenhausta kunnallisten viranomaisten tekemiin päätöksiin. Muutoksenhaku määräytyisi kuntalain 11 luvussa säädetyn mukaisesti. Sen mukaan kunnallisten toimielinten päätökseen tyytymätön voi hakea siihen oikaisua. Oikaisuvaatimuksen johdosta annetusta päätöksestä voi valittaa hallinto-oikeuteen. Pykälän 2 momentin mukaisesti valtion viranomaisten tekemien päätösten osalta sovellettaisiin muutoksenhaussa hallintolainkäyttölakia (586/1996). Säännös koskisi siten sekä valtioneuvostoa että aluehallintovirastoa ja Valviraa. Valtioneuvoston päätökseen haetaan muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Aluehallintoviraston ja Valviran päätökseen haetaan muutosta hallinto-oikeudelta.

76 §. *Voimaantulo*. Ehdotuksen mukaan lain voimaantulosta säädetään lailla.

1.2 Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain voimaanpanosta

1 §. *Voimaantulo*. Pykälässä säädetään järjestämislain voimaantulon ajankohta. Ehdotuksen mukaan laki tulisi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015. Lain mukaisten sosiaali- ja terveysalueiden, perustason alueiden ja erityisvastuualueiden tulee kuitenkin aloittaa toimintansa vuoden 2017 alussa. Alueiden muodostamisessa noudatettavista määräajoista säädetään jäljempänä 4, 5 ja 7 - 9 §:issä.

2 §. *Alueiden muodostaminen lain voimaantullessa.* Järjestämislain mukaiset sosiaali- ja terveysalueet, perustason alueet ja erityisvastuualueet tulee muodostaa ja perustaa lain vahvistamisen jälkeen siten, että ne voivat aloittaa toimintansa viimeistään vuoden 2017 alussa. Alueiden ensikertaisesta muodostamisesta säädetään voimaanpanolain 3 - 11 §:issä.

3 §. *Sosiaali- ja terveysalueen muodostaminen*. Pykälässä säädetään sosiaali- ja terveysalueen muodostamisesta. Yleiset edellytykset alueiden muodostumiselle on säädetty järjestämislain 8 §:ssä. Tässä voimaanpanolain säännöksessä on määritelty tarkemmin ne tekijät, jotka tulee ottaa huomioon kun alueet määritellään ensimmäisen kerran.

Pykälän 1 momentin mukaan sosiaali- ja terveysalue perustuu maakuntien keskuskaupunkeihin. Ne on lueteltu järjestämislain 3 §:ssä. Säännöksen perusteella sosiaali- ja ter-

veysalueita on maakuntien lukumäärän mukaisesti vähintään 18. Maakuntien keskuskaupunkien lisäksi alueisiin kuuluvat kunnat määräytyvät 2 – 4 momentin mukaisesti.

Pykälän 2 momentin perusteella sosiaali- ja terveysalue voi muodostua myös vähintään noin 50 000 asukkaan kunnasta ja sen työssäkäyntialueeseen kuuluvista muista kunnista. Säännös mahdollistaa myös, että sosiaali- ja terveysalue muodostuu vain yhdestä vähintään noin 50 000 asukkaan kunnasta. Säännöksen mukaisia kuntia on lakia säädettäessä kaksi, Kouvola ja Salo. Lisäksi pääkaupunkiseudun kunnista Espoon ja Vantaan asukasluku on yli 50 000. Pääkaupunkiseudulle muodostettavista alueista säädetään kuitenkin erikseen jäljempänä 5 §:ssä.

Pykälän 3 momentissa on määritelty perusteet sille, minkä mukaan muiden kuin edellä mainittujen perusteiden mukaisten kuntien sosiaali- ja terveysalue määräytyy. Lähtökohtana on, että sosiaali- ja terveysalueen keskuskunnan työssäkäyntialueeseen tai yhtenäiseen yhdyskuntarakennealueeseen kuuluvat kunnat kuuluvat keskuskunnan pohjalle muodostuvaan alueeseen. Säännöksen mukaan työssäkäyntialue määräytyy eri tavoin Tampereen, Turun, Oulun, Lahden, Jyväskylän tai Kuopion ympäristössä kuin muualla maassa. Ensin mainittujen kaupunkien työssäkäyntialueet muodostuvat kunnista, joiden asukkaista vähintään 35 prosenttia käy työssä keskuskaupungissa. Muilla työssäkäyntialueilla sijaitsevan kunnan, jonka asukkaista vähintään 25 prosenttia käy työssä työssäkäyntialueen keskuskunnan alueella, on kuuluttava samaan sosiaali- ja terveysalueeseen työssäkäyntialueen keskuskunnan kanssa.

Lisäksi sosiaali- ja terveysalueen keskuskunnan kanssa yhdyskuntarakenteeltaan yhtenäiseen alueeseen kuuluvien kuntien on kuuluttava samaan sosiaali- ja terveysalueeseen. Kunnat muodostavat yhdyskuntarakenteeltaan yhtenäisen alueen, jos kunnan tai siihen rajoittuvan kunnan yhtenäinen keskustaajama ulottuu kunnan rajan yli tai keskustaajamaan kytkeytyvä lähitaajama ulottuu kunnan rajan yli, taikka jos toisen kunnan keskustaajaman kasvupaine kohdistuu merkittävästi kunnan alueella sijaitsevaan lähitaajamaan.

Jos kunta ei kuulu maakunnan keskuskaupungin tai 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetun kunnan kanssa samaan työssäkäyntialueeseen tai yhdyskuntarakenteeltaan yhtenäiseen alueeseen, sen tulee kuulua siihen sosiaali- ja terveysalueeseen, joka on kunnan asukkaiden sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen kannalta tarkoituksenmukaisin. Tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa tulee ottaa huomioon muun muassa liikenneyhteydet, luontevat asiointisuunnat sekä valintatilanteessa myös vaihtoehtoisten sosiaali- ja terveysalueiden käytössä oleva palveluvarustus ja voimavarat.

Pykälän 5 momentissa todetaan, että edellä 2 momentissa tarkoitetulla kunnalla on kuitenkin oikeus muodostaa sosiaali- ja terveysalue vain, jos sillä on sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämiseksi riittävä kantokyky. Kantokykyä arvioitaessa tulee ottaa huomioon muun muassa talouden kestävyys ja vakaus, kunnan henkilöstön riittävä osaaminen, sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden riittävyys ja saatavuus, palvelujen toteuttamisessa tarvittava infrastruktuuri sekä alueellinen eheys. Näille ei ole määriteltävissä yksiselitteisiä numeraalisia arvoja, vaan kantokyky täytyy arvioida kokonaisuutena. Sosiaali- ja terveysalueen muodostamista rajoittaa lisäksi se, että työssäkäyntialueella voi olla vain yksi sosiaali- ja terveysalue.

Jotta muu kuin maakunnan keskuskaupunki voisi muodostaa sosiaali- ja terveysalueen, sen on 5 momentin perusteella ilmoitettava valtioneuvostolle viimeistään X.X.2014 halukkuutensa muodostaa oma sosiaali- ja terveysalue.

4 §. *Perustason alueen muodostaminen.* Pykälässä säädetään perustason alueen muodostamisesta lain voimaantullessa. Sen 1 momentin perusteella kunta voi kuulua perustason alueeseen pykälässä säädettävin perustein.

Pykälän 2 momentissa on perussäännös perustason alueen muodostamisesta. Säännöksen mukaan kunta voi muodostaa perustason alueen, jos sen asukasluku on vähintään noin 20 000 asukasta eikä se kuulu kuntarakennelain 4 d §:ssä tarkoitettuun yhtenäiseen yhdyskuntarakenne- tai työssäkäyntialueeseen maakunnan keskuskaupungin tai muun sosiaali- ja terveysalueen keskuskunnan kanssa.

Kuntarakennelain 4 d §:n mukaisella yhtenäisellä yhdyskuntarakennealueella tarkoitetaan tilannetta, jossa kunnan yhtenäinen keskustaajama ulottuu kunnan rajan yli tai keskustaajamaan kytkeytyvä lähitaajama ulottuu kunnan rajan yli tai jos toisen kunnan keskustaajaman kasvupaine kohdistuu merkittävästi kunnan alueella sijaitsevaan lähitaajamaan. Työssäkäyntialueella tarkoitetaan vastaavasti tilannetta jossa kunnan työssä käyvästä väestöstä vähintään 25 prosenttia käy työssä alueen keskuskunnan alueella. Poikkeuksena edellä mainitusta ovat Tampereen, Turun, Oulun, Lahden, Jyväskylän ja Kuopion alueet, joissa työssäkäyntikriteeri täyttyy, jos edellä mainittu osuus on vähintään 35 prosenttia työssä käyvästä väestöstä.

Pykälän 2 momentin 3 kohdassa edellytetään lisäksi, että kunta ei ole sosiaali- ja terveysalueen vastuukunta tai sosiaali- ja terveysalueen kuntayhtymän suurin kunta. Tällä rajoituksella halutaan estää se teoreettinen mahdollisuus, että vastuukunta tai alueen suurin kunta rajaisi omille asukkailleen järjestettävät perustason palvelut pois sosiaali- ja terveysalueen integroidusta palvelukokonaisuudesta.

Pykälän 3 momentin perustella perustason alueen muodostavalla kunnalla on velvollisuus toimia perustason alueen vastuukuntana työssäkäyntialueeseensa tai sen kanssa muuhun toiminnalliseen kokonaisuuteen kuuluville alle 20 000 asukkaan kunnille. Velvoitteen toteutuminen edellyttää lisäksi, että valtioneuvosto tekee päätöksen muiden kuntien kuulumisesta näin muodostuvaan perustason alueeseen. Perustason alueita muodostettaessa kuntia kuullaan alueiden muodostamisesta. Jos alle 20 000 asukkaan kunta ilmoittaa, että se ei halua kuulua perustason alueeseen, pääsääntönä on, että kuntaa ei velvoiteta kuulumaan perustason alueeseen. Tällöin kunta ja sen asukkaat saavat kaikki sosiaalihuollon ja terveydenhuollon palvelut sosiaali- ja terveysalueen vastuukunnan järjestämänä.

Valtioneuvosto voi kuitenkin velvoittaa kunnan kuulumaan perustason alueeseen jos siihen on sosiaali- ja terveydenhuollon tarkoituksenmukaiseksi järjestämiseksi erityisiä syitä. Erityisiä syitä arvioitaessa tulee ottaa huomioon sekä perustason alueen muodostavan yli 20 000 asukkaan kunnan että muiden kuntien olosuhteet ja niiden asukkaiden tarpeet.

Pykälän 4 momentissa on eräiden suurten kuntien lähiympäristössä olevia yli 20 000 asukkaan kuntia koskeva poikkeussäännös. Sen perusteella kuntarakennelain 4 d §:ssä olevalla kunnalla voi olla oikeus itse vastata perustason palvelujen järjestämisestä asukkailleen, vaikka 2 momentissa olevan pääsäännön perusteella se ei olisi mahdollista. Poikkeussäännöstä voidaan soveltaa vain jos kunnan asukasluku on 31 päivänä joulukuuta 2013 yli 20 000, kuntarakennelain 15 §:n tarkoittaman erityisen kuntajakoselvityksen perusteella selvitysalueella on jatkossakin vähintään kaksi yli 20 000 asukkaan kuntaa ja jos perustason alueen muodostava kunta sopii sosiaali- ja terveysalueen vastuukunnan tai kuntayhtymän kanssa hallinnollisista menettelyistä, joilla varmistetaan perustason palvelut järjestävän kunnan asukkaille palvelujen horisontaalinen ja vertikaalinen integraatio.

Pykälän 5 momentin mukaan valtioneuvoston on sosiaali- ja terveysalueista päätettäessä todettava 4 momentissa säädettyjen edellytysten olemassaolo, jotta siinä tarkoitetulle yli 20 000 asukkaan kunnalle voidaan myöntää oikeus toimia perustason alueena. Tässä tarkoitettuun perustason alueeseen ei voi kuulua sen muodostavan yli 20 000 asukkaan kunnan lisäksi muita kuntia.

5 §. *Uudenmaan sosiaali- ja terveysalue*. Pykälän mukaan Uudenmaan maakuntaan kuuluvat kunnat muodostaisivat Uudenmaan sosiaali- ja terveysalueen. Uudenmaan maakuntaan kuuluu 26 kuntaa, joista 24 kuntaa kuuluu nykyiseen Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriin. Uudenmaan maakuntaan kuuluva kunta voi esittää valtioneuvostolle, että se haluaa kuulua muuhun sosiaali- ja terveysalueeseen kuin Uudenmaan sosiaali- ja terveysalueeseen. Uudenmaan maakunnan kunnista Myrskylä ja Pukkila kuuluvat nyt Päijät-Hämeen sairaanhoitopiiriin.

Uudenmaan sosiaali- ja terveysalue olisi kuntayhtymä, joka vastaisi kaikista sosiaali- ja terveyspalveluista alueella. Uudenmaan sosiaali- ja terveysalueen kuntayhtymän hallintoon sovellettaisiin kuntayhtymää koskevia yleissäännöksiä.

Uudenmaan sosiaali- ja terveysalueella muodostettaisiin korkeintaan kuusi perustason aluetta, joiden vastuukuntana voisivat olla Helsingin, Espoon, Vantaan, Hyvinkään, Lohjan ja Porvoon kaupungit. Näistä Helsingin, Espoon, Vantaan ja Hyvinkään kaupungit kuuluvat metropolialueeseen. Lohjan ja Porvoon kaupunkiseudut erottuvat Uudenmaan maakunnassa metropolialueen ulkopuolella omikseen muun muassa 20 prosenttia työssäkäyntikriteerin ja kielellisten olosuhteiden perusteella. Vastuukuntina toimivissa kaupungeissa sijaitsee kussakin nykyisen Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin sairaalayksikkö. Yksiköiden työnjako on todettu hyvin toimivaksi. Siksi millekään perustason alueelle ei voitaisi myöntää järjestämislain 11 §:n 4 momentissa ja tämän lain 13 §:ssä tarkoitettua sosiaali- ja terveysministeriön lupaa erikoissairaanhoidon järjestämiseksi, vaan Uudenmaan sosiaali- ja terveysalueen kuntayhtymä päättäisi itse työnjaosta alueellaan sijaitsevien sairaaloiden kesken. Samalla kuntayhtymällä olisi jatkossa järjestämisvastuu myös kehitysvammaisten erityishuollosta ja vaativasta sosiaalihuollosta.

Uudenmaan sosiaali- ja terveysalueen erityissääntelyllä pyritään palveluiden kattavaan integraatioon ja siten estämään osaltaan segregaatiota ja kuntien välistä eriytymistä. Metropolialueen heijastusvaikutusten takia Hyvinkään, Lohjan ja Porvoon perustason alueilla olisi tarpeen olla vähintään noin 50 000 asukasta.

Uudenmaan sosiaali- ja terveysalueen kuntayhtymän ja 2 momentissa tarkoitettujen perustason alueiden vastuukuntien tulisi laatia sopimus alueiden välisestä yhteistyöstä ja työnjaosta erikoissairaanhoidon, kehitysvammaisten erityishuollon ja vaativien sosiaalihuollon palveluiden tuottamisessa sekä ruotsinkielisen väestön palvelujen turvaamisesta ja kehittämisestä.

Voimaanpanolain 15 §:n pääsäännön mukaan kuntayhtymän kiinteistöjen, rakennusten, laitteiden, koneiden, kalusteiden omistus ja hallinnointi jää kuntayhtymän tehtäväksi. Uudenmaan sosiaali- ja terveysalue vastaisi nykyisten Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin omistamien kiinteistöjen, rakennusten, laitteiden, koneiden ja kalusteiden omistuksesta ja hallinnoinnista. Voimaanpanolain mukaan kuntien omistuksessa olevat sosiaali- ja terveydenhuollon toimitilat ja muu omaisuus jäävät kuntien omistukseen, ellei toisin sovita.

Uudenmaan maakunnan aluetta koskevat erityissäännökset johtaisivat vahvempaan ja kattavampaan yhteiseen investointi-, työvoima- ja työnjakopolitiikkaan kuin järjestämislaissa tarkoitettu erityisvastuualueen toimeenpanosopimus mahdollistaisi. Erityisvastuualueen tehtävänä olisi erityisesti huolehtia Uudenmaan sosiaali- ja terveysalueen ulkopuolelle jäävien sosiaali- ja terveysalueiden palvelujen turvaamisesta.

6 §. *Erityisvastuualue*. Pykälän perusteella erityisvastuualueita perustettaessa kuhunkin alueeseen pitää kuulua vähintään kolme sosiaali- ja terveysaluetta ja niihin kuuluvat kunnat. Näistä sosiaali- ja terveysalueista yhden alueella on oltava yliopistollinen sairaala. Lisäksi edellytetään, että erityisvastuualue muodostaa maantieteellisesti ja toiminnallisesti perustellun kokonaisuuden. Toiminnallisesti perusteltua kokonaisuutta arvioitaessa on otettava huomioon erityisesti järjestämislain 16 §:ssä säädetyt erityisvastuualueen tehtävät, 39 §:n mukainen erityisvastuualueen sosiaali- ja terveysalueita ja perustason alueita sitova päätösvalta sekä 46 §:ssä säädetty alueellinen kehittämistoiminta.

7 §. *Alueista päättäminen.* Ehdotettavan pykälän 1 momentin perusteella valtioneuvosto päättää sosiaali- ja terveysalueet ja perustason alueet sekä niihin kuuluvat kunnat ja alueen vastuukunnan. Jos sosiaali- ja terveysalueeseen kuuluvat kunnat ovat päättäneet, että sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaa kuntayhtymä, valtioneuvoston on ennen päätöksen tekemistä selvitettävä täyttyvätkö järjestämislain 19 §:n mukaiset edellytykset kuntayhtymän perustamiseksi. Alueista päätettäessä sen vastuukunta määräytyy järjestämislain 17 §:n 2 momentin mukaisesti. Valtioneuvosto päättää myös erityisvastuualueet ja niihin kuuluvat sosiaali- ja terveysalueet. Ennen alueista päättämistä on kuultava kuntia.

Alueista päätettäessä valtioneuvosto voi poiketa 3 ja 4 §:ssä säädetyistä väestöpohjavaatimuksista, jos siihen on erityiset perusteet, kuten kuntien asukkaiden kielellisten

oikeuksien turvaaminen. Tämä mahdollistaa sen, että alue muodostetaan jonkin verran säädettyä pienemmällä väestöpohjalla ja myös että siltä edellytetään suurempaa väestöpohjaa. Mikäli valtioneuvoston harkittavaksi tulee alueen muodostaminen säädettyä pienemmällä väestöpohjalla, on tällöin otettava huomioon alueen kantokyky ja muut edellytykset huolehtia sen järjestämisvastuulle tulevista tehtävistä.

Jotta alueet voidaan muodostaa riittävän ajoissa ennen kuin niiden toiminnan pitää käynnistyä, on kuntien ilmoitettava valtioneuvostolle ehdotuksensa muodostettavista alueista viimeistään 31 päivänä lokakuuta 2014. Tämä mahdollistaisi sen, että valtioneuvosto voisi päättää alueista ja niihin kuuluvista kunnista viimeistään vuoden 2015 alkupuolella. Tällöin alueiden toiminnan käynnistämisen edellyttämiin valmisteluihin olisi käytettävissä hieman vajaat 2 vuotta.

8 §. *Yhteistoimintasopimus*. Pykälässä säädetään sosiaali- ja terveysalueen ja perustason alueen vastuukunnassa järjestettävää sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa koskevan yhteistoimintasopimuksen laatimisesta. Sopimuksessa määritellään alueiden toiminnan keskeiset perusteet, kuten päätöksenteon järjestäminen. Yhteistoimintasopimuksesta säädetään järjestämislain 21 §:ssä.

Pykälän 1 momentin mukaan yhteistoimintasopimuksesta päätetään asianomaiseen alueeseen kuuluvien kuntien edustajainkokouksessa. Jokaisella kunnalla on edustajainkokouksessa kunnan päättämä määrä edustajia, kuitenkin vähintään yksi edustaja. Kunnan edustajien äänimäärä edustajainkokouksessa määräytyy ehdotuksen mukaan edellisen vuoden lopussa olleen kunnan asukasluvun perusteella siten, että kutakin alkavaa 1 000 asukasta kohden kunnan edustajilla on yhteensä yksi ääni. Kunnan edustajien äänimäärä jakautuu tasan heistä saapuvilla olevien kesken.

Pykälän 2 momentin mukaan edustajainkokous on päätösvaltainen, kun kokouksessa on edustettuna vähintään kaksi kolmannesta alueen kunnista ja niiden asukasluku on vähintään puolet kaikkien alueen kuntien yhteenlasketusta asukasluvusta.

Pykälän 3 momentin perusteella edustajainkokous antaa tarpeelliset määräykset järjestämissopimuksen ja muiden asioiden valmistelusta ja päätösten täytäntöönpanosta sekä päättää yhteisten kustannusten suorittamisesta. Edustajainkokouksen menettelystä ja muutoksenhausta edustajainkokouksen päätökseen noudatetaan muutoin soveltuvin osin, mitä valtuustosta säädetään kuntalain 7 ja 11 luvussa.

Pykälän 4 momentin mukaan edustajainkokouksen kutsuu ensimmäisen kerran koolle asianomaisen alueen vastuukunta. Vastuukunnan valitsema henkilö johtaa kokousta, kunnes edustajainkokoukselle on valittu puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja.

Pykälän 5 momentissa säädetään kuntien edustajainkokouksen koolle kutsumisesta. Säännöksen perusteella se on kutsuttava koolle siten, että se kokoontuu ensimmäisen kerran viimeistään xxkuussa 2015. Perustason alueen perustamista koskeva edustajainkokous on kuitenkin kutsuttava koolle siten, että se kokoontuu ensimmäisen kerran viimeistään xxkuussa 2015.

Lisäksi säännöksessä todetaan, että alueiden yhteistoimintasopimusten hyväksymisestä on päätettävä viimeistään vuoden 2015 lokakuun loppuun mennessä.

9 §. *Sosiaali- ja terveysalueen kuntayhtymä*. Pykälässä säädetään sosiaali- ja terveysalueen kuntayhtymän muodostamisesta. Järjestämislain 19 §:n perusteella alueen kunnat voivat päättää, että alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaa kuntayhtymä, jos alueen keskuskunnan asukasluku on alle puolet koko alueen asukasluvusta eikä keskuskunnan kantokyky ole riittävä vastuukuntana toimimiseksi.

Jos kunnat sopivat, että sosiaali- ja terveysalueen toiminnasta vastaa kuntayhtymä, kuntayhtymä perustetaan alueen kuntien edustajainkokouksessa. Säännöksen perusteella edustajainkokouksen kutsuu koolle alueen suurin kunta. Edustajainkokous päättää kuntayhtymän perussopimuksen hyväksymisestä. Muutoin edustajainkokoukseen sovelletaan mitä edellä 8 §:ssä säädetään sosiaali- ja terveysalueen perustamisesta. Lisäksi kuntayhtymän perustamisessa tulee ottaa huomioon kuntalain säännökset kuntayhtymän perussopimuksesta.

10 §. *Erityisvastuualueen yhtymäkokous.* Yhtymäkokouksen kutsuisi pykälän 1 mo-

mentin mukaan ensimmäisen kerran koolle erityisvastuualueen asukasluvultaan suurimman sosiaali- ja terveysalueen edustaja, jonka kyseinen sosiaali- ja terveysalue nimeäisi. Hän johtaisi kokousta, kunnes yhtymäkokoukselle on valittu puheenjohtaja.

Kuntien tulisi sopia perustason alueiden ja sosiaali- ja terveysalueiden yhteistoimintasopimuksista tämän lain 8 §:n mukaan viimeistään xxx kuussa 2015. Vasta tämän jälkeen voitaisiin sopia erityisvastuualueiden muodostamiseen liittyvistä asioista. Yhtymäkokous olisi kutsuttava ehdotettavan 2 momentin mukaan koolle vuoden 2016 alussa. Yhtymäkokouksen olisi kokoonnuttava ensimmäisen kerran viimeistään xxx kuussa 2016. Erityisvastuualueen perussopimuksen hyväksymisestä tulisi päättää viimeistään xxx ja toimeenpanosopimuksen hyväksymisestä viimeistään xxxx.

11 §. *Valtioneuvoston toimivalta sosiaali- ja terveysalueen ja perustason alueen yhteistoimintasopimuksesta.* Pykälässä säädettäisiin valtioneuvoston toimivallasta sosiaali- ja terveysalueita ja perustason alueita perustettaessa. Lainkohdan mukaan silloin, jos alueen yhteistoimintasopimuksesta ei olisi päätetty 8 §:n 4 momentissa säädettyyn määräaikaan mennessä, valtioneuvoston tulee päättää asianomaisen alueen kuntia kuultuaan yhteistoimintasopimuksen sisällöstä.

Valtioneuvoston päättämä yhteistoimintasopimus olisi 2 momentin mukaan voimassa siihen asti, kunnes sosiaali- ja terveysalueet sopivat toisin.

12 §. *Valtioneuvoston toimivalta erityisvastuualueiden perussopimuksesta*. Pykälässä säädettäisiin valtioneuvoston toimivallasta erityisvastuualueita perustettaessa. Lainkohdan mukaan silloin, jos erityisvastuualueen perussopimuksesta ei olisi päätetty 10 §:ssä säädettyyn määräaikaan mennessä, valtioneuvosto päättäisi asianomaisen alueen kuntia kuultuaan perussopimuksen sisällöstä.

Valtioneuvoston päättämä perussopimus olisi 2 momentin mukaan voimassa siihen asti, kunnes kunnat sopivat toisin.

13 §. *Perustason alueen oikeus järjestää erikoissairaanhoidon palveluja*. Jotta perustason alueella voisi olla järjestämisvastuuta erikoissairaanhoidosta, edellytetään lisäksi, että alue saa toimintaan sosiaali- ja terveysministeriön myöntämän luvan. Lupa voidaan myöntää hakemuksesta. Hakemusta käsiteltäessä ministeriön tulee kuulla erityisvastuualuetta. Ministeriön luvassa on määriteltävä ne lääketieteen erikoisalat, jotka voivat kuulua perustason alueen järjestämisvastuulle. Lisäksi luvassa tulee määritellä toiminnan enimmäislaajuus. Perustason alueella ei näin ollen ole oikeutta järjestää erikoissairaanhoidon palveluja luvassa todettua laajemmin. Muut kuin luvan mukaiset erikoissairaanhoidon palvelut järjestää sosiaali- ja terveysalue. Ministeriön myöntämässä luvassa voi olla myös muita toimintaa koskevia ehtoja.

Tarkempia säännöksiä peruserikoissairaanhoidon järjestämisen edellytyksenä olevasta henkilöstöstä, tiloista ja varustuksesta sekä lääketieteen aloista voidaan tarvittaessa antaa valtioneuvoston asetuksella. Lisäksi asetuksessa voitaisiin antaa määräyksiä luvan hakemisesta. Tämän perusteella voitaisiin esimerkiksi määritellä ne selvitykset, joita perustason alueen tulee liittää hakemukseen.

Luvalla pyritään varmistamaan, että alueella on laadun ja potilasturvallisuuden näkökulmasta riittävä kyky ja osaaminen hoidon järjestämiseen, ja että erityisvastuualueelle ei synny liiallista kapasiteettia ja tarpeetonta kilpailua. Lupaa myönnettäessä olisi tarkoituksenmukaista pyytää perustason alueen hakemuksesta asianomaisen erityisvastuualueen lausunto. Erityisvastuualueen tehtävänä on tämän lakiesityksen mukaan seurata ja ohjata alueensa sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämistä, joten sillä olisi hyvä kokonaiskuva alueensa tilanteesta.

14 §. *Henkilöstön asema.* Pykälässä säädetään kuntien ja kuntayhtymien sosiaali- ja terveydenhuollossa työskentelevän henkilöstön asemasta uudistuksen toimeenpanossa.

Pykälän 1 momentin perusteella kuntien ja kuntayhtymien sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävissä ja hallinnossa olevat henkilöt siirtyvät muodostettavan sosiaali- ja terveysalueen vastuukunnan tai kuntayhtymän palvelukseen. Jos kunnat perustavat perustason alueen, perustason palveluja hoitava henkilöstö siirtyy tällöin perustason alueen vastuukunnan palvelukseen. Järjestämisvastuun siirtyminen vastuukunnalle tai kuntayhtymälle katsotaan liikkeenluovutukseksi, jos se johtaa henkilöstön työnantajan vaihtumiseen.

Pykälän 2 momentin mukaan järjestämislain ja tämän voimaanpanolain mukaiset perustason alueiden ja sosiaali- ja terveysalueiden perustamista koskevat järjestelyt toteutetaan yhteistoiminnassa kuntien henkilöstön edustajien kanssa sen mukaisesti, mitä työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnissa annetussa laissa (449/2007) säädetään.

Pykälään ei sisälly kuntarakennelain 29 §:ää vastaavaa säännöstä henkilöstön irtisanomissuojasta.

15 §. *Omaisuusjärjestelyt*. Pykälässä säädetään kunnissa ja kuntayhtymissä nyt sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnassa käytettävää omaisuutta koskevista järjestelyistä uudistusta toteutettaessa. Säännöksen 1 momentin mukaan lähtökohtana on, että kunnat sopivat omaisuutta koskevista järjestelyistä. Jos kuntien kesken ei sovita omaisuutta koskevista järjestelyistä, pykälässä on asiaa koskevat säännökset.

Sosiaalihuollon ja terveydenhuollon alalla toimivien kuntayhtymien perussopimuksissa on kuntalain perusteella oltava säännökset siitä, miten omaisuus ja vastuu järjestetään kuntayhtymän purkautuessa. Koska muun muassa sairaanhoitopiirien omistuksessa on monissa tapauksissa erittäin suuri määrä omaisuutta, jonka jakaminen kuntien kesken tai josta sopiminen voisi olla hyvin vaikeaa, laissa ehdotetaan, että kuntayhtymät voisivat toistaiseksi jäädä hallitsemaan niiden nykyistä omaisuutta. Kuntayhtymä voi sitten esimerkiksi vuokrata kiinteistöt ja muun omaisuuden järjestämisvastuussa olevalle sosiaali- ja terveysalueelle tai perustason alueelle.

Pykälän 2 momentissa säädetään, että kuntayhtymien jäsenkuntien tulee muuttaa kuntayhtymän perussopimusta siten, että sen tehtävät rajoittuvat vuoden 2017 alusta lukien kiinteistöjen, rakennusten ja niihin liittyen laitteiden, koneiden ja muun omaisuuden omistamiseen, hallintaan ja vuokraamiseen sosiaali- ja terveysalueille ja perustason alueille. Lisäksi perussopimuksessa voidaan sopia, että omaisuutta voi käyttää muutoinkin. Muutoksessa kuntayhtymien osuus omaisuudesta, varoista ja vastuista säilyy ennallaan, jolleivät kunnat muutetussa perussopimuksessa toisin sovi.

Pykälän 3 momentin perusteella kuntien omistama ja sosiaali- ja terveydenhuollon käytössä oleva omaisuus jää kuntien omaisuudeksi, jolleivät kunnat alueita muodostettaessa toisin sovi. Kunnat voivat vuokrata omaisuuttaan järjestämisvastuussa olevalle vastuukunnalle tai kuntayhtymälle.

Pykälän 4 momentissa todetaan, että omaisuusjärjestelyihin liittyvistä veroseuraamuksista säädetään varainsiirtoverolaissa (931/1996) ja arvonlisäverolaissa (1501/1993).

16 §. *Velvoitteiden siirtyminen.* Pykälässä säädetään sosiaalihuollon ja terveydenhuollon järjestämiseen liittyvien velvoitteiden ja vastuitten siirtymisestä nykyisin vastuussa olevilta kunnilta ja kuntayhtymiltä perustettavien sosiaali- ja terveysalueiden ja perustason alueiden vastuukunnille ja kuntayhtymille. Säännöksen 1 momentin perusteella lain voimaantuloa edeltävään aikaan perustuvat velvoitteet siirtyvät sille vastuukunnalle tai kuntayhtymälle, jolle järjestämisvastuukin siirtyy.

Järjestämislaki on tarkoitus vahvistaa kesällä 2015 ja se tulee voimaan vuoden 2015 alussa ja uusien alueiden on aloitettava toimintansa viimeistään vuoden 2017 alussa. Jotta nyt järjestämisvastuussa olevat kunnat ja kuntayhtymät eivät tekisi väliaikana perustettavien alueiden kannalta tarpeettomia sopimuksia, ehdotetaan lainkohdassa lisäksi säädettäväksi, että lain vahvistamisen ja alueiden toiminnan käynnistymisen (2017 alku) välisenä aikana tehdyistä sopimusvelvoitteista vastaa sopimuksen tekijä. Järjestämisvastuun saava kunta tai kuntayhtymä ja sopimuksen tekijä voivat kuitenkin sopia, että myös tällaisena väliaikana tehtyihin sopimuksiin perustuvat velvoitteet siirtyvät toimintansa aloittavan alueen vastuukunnalle tai kuntayhtymälle.

Järjestämisvastuu voi siirtyä myös kahdelle eri alueelle, esimerkiksi osin sosiaali- ja terveysalueen vastuukunnalle ja osin perustason alueelle. Tällaisessa tilanteessa pitää myös selvittää se, miten vastuut jakautuvat. Pykälän 2 momentin perusteella vastuitten jakautuminen määriteltäisiin noudattaen kuntarakennelain 8 luvussa olevia periaatteita ja säännöksiä. Lähtökohtana on, että vastuitten jakautumisesta sovittaisiin, mutta jos sopi-

musta ei syntyisi, asia pitäisi ratkaista kuntarakennelain 38 §:n mukaisessa välitysmenettelyssä.

17 §. *Muutoksenhaku.* Pykälässä säädetään muutoksenhausta laissa olevien säännösten perusteella annettuihin päätöksiin. Pykälän 1 momentissa säädetään muutoksenhausta kunnallisten viranomaisten tekemiin päätöksiin. Muutoksenhaku määräytyisi kuntalain 11 luvussa säädetyn mukaisesti. Sen mukaan kunnallisten toimielinten päätökseen tyytymätön voi hakea siihen oikaisua. Oikaisuvaatimuksen johdosta annetusta päätöksestä voi valittaa hallinto-oikeuteen. Pykälän 2 momentin mukaisesti valtion viranomaisten tekemien päätösten osalta sovellettaisiin muutoksenhaussa hallintolainkäyttölakia. Säännös koskisi siten sekä valtioneuvostoa että sosiaali- ja terveysministeriötä niiden tehdessä tämän lain mukaisen päätöksen. Valtioneuvoston päätökseen haetaan muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Aluehallintoviraston ja Valviran päätökseen haetaan muutosta hallinto-oikeudelta.

18 §. *Lain voimaantulo.* Pykälässä säädetään lain voimaantulosta. Ehdotuksen mukaan laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015.

1.3 Muuhun lainsäädäntöön tehtävät muutokset

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain perusteella on tarpeen tehdä muutoksia useimpiin voimassa oleviin sosiaalihuollosta ja terveydenhuollosta annettuihin lakeihin. Muutokset perustuvat pääosin siihen, että ehdotetussa järjestämislaissa olisi sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta, hallintoa, järjestämisvastuuta, kustannustenjakoa, ohjausta ja kehittämistä sekä valvontaa koskevat keskeiset säännökset. Tämän perusteella näitä koskevat säännökset voidaan pääsääntöisesti kumota sosiaalihuoltoa ja terveydenhuoltoa koskevista laeista. Lisäksi lakeihin on tarpeen tehdä teknisiä muutoksia järjestämisvastuussa olevan tahon muuttumisen perusteella. Tämän perusteella esimerkiksi säännökset, joissa käsitellään sairaanhoitopiirin tai kehitysvammaisten erityishuoltopiirin tehtäviä, muutetaan siten, että niissä viitataan sosiaali- ja terveysalueen tai perustason alueen tehtäviin.

Useita terveydenhuoltolaissa nyt olevia säännöksiä ehdotetaan siirrettäväksi järjestämislakiin. Tämän seurauksena terveydenhuoltolain vastaavat säännökset ehdotetaan kumottavaksi. Tällaisia kumottavia säännöksiä on terveydenhuoltolain 1 luvussa olevat yleiset säännökset terveyspalvelujen järjestämisestä (6 ja 10 §:t), luvussa 7 olevat säännökset valtion koulutus- ja tutkimuskorvauksista (59 - 66 §.t). Lisäksi eräät terveyden- ja sairaanhoidon järjestämiseen ja järjestämisvastuussa olevien tahojen yhteistyötä koskevat säännökset, kuten terveydenhuollon järjestämissuunnitelmaa koskeva 34 § ja erikoissairaanhoidon järjestämissopimusta koskeva 43 §, voidaan kumota. Terveydenhuoltolakiin on myös tarpeen tehdä useita muutoksia, joilla säädetään vastaako palvelusta sosiaali- ja terveysalue tai perustason alue nykyisten kunnan ja sairaanhoitopiirin sijasta.

Toimeentulotuesta annettua lakia (1412/1007) on muutettava siten, että perustoimeentulotuen kustannuksiin maksettava erityisvaltionosuus (50 % toteutuneista kustannuksista) maksetaan jatkossa toimeentulotukiasioista vastaavalla sosiaali- ja terveysalueelle tai perustason alueelle, ei kunnalle. Valtionosuuden maksaminen perustuu maksetun tuen määrään, joten olisi työlästä eritellä kunkin kunnan asukkaisiin kohdentunut tuki. Kainuun maakunta -kuntayhtymä rinnastettiin laissa kuntaan, ja erityisvaltionosuus maksettiin sille. Lisäksi lakiin tulee tehdä teknisiä muutoksia siltä osin kuin laissa säädetään jatkossa kunnan sijasta sosiaali- ja terveysalueelle tai perustason alueelle kuuluvista tehtävistä.

Teknisiä muutoksia on tehtävä lähes kaikkiin sosiaalihuollon ja terveydenhuollon sisältöä koskeviin lakeihin. Muutokset voivat tarkoittaa yksittäisen pykälän kumoamista koska vastaava säännös on säädettävässä järjestämislaissa tai mainintaa järjestämisvastuussa olevasta tahosta, joka muutetaan järjestämislaissa säädettyä vastaavaksi. Tällaisia muutettavia lakeja ovat esimerkiksi:

alkoholilaki (1143/1994),

kehitysvammaisten erityishuollosta annettu laki (519/1977),

kuntouttavasta työtoiminnasta annettu laki (189/2001),
lapseen kohdistuneen seksuaali- ja pahoinpitelyrikoksen selvittämisen järjestämisestä annettu laki (1009/2008),
lastensuojelulaki (417/2007),
lääkelaki (395/1987),
lääketieteellisestä tutkimuksesta annettu laki (488/1999),
mielenterveyslaki (1116/1990),
omaishoidon tuesta annettu laki (937/2005),
potilaan asemasta ja oikeuksista annettu laki (785/1992),
päihdehuoltolaki (41/1986),
raittiustyölaki (828/1982),
sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusehdoista annettu laki (272/2005),
sosiaalihuoltolaki (710/1982),
sosiaalisesta luotottuksesta annettu laki (1133/2002),
sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettu laki (734/1992),
tartuntatautilaki (583/1986),
terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettu laki (559/1994),
terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annettu laki (322/1987),
työterveyshuoltolaki (1383/2001), ja
vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annettu laki (380/1987).

Sosiaalihuollon tehtävistä on lisäksi säädetty eräissä perheoikeudellisia asioita käsittelevissä laeissa, kuten avioliittolaissa (234/1929), isyyslaissa (700/1975), adoptiolaissa (22/2012), lapsen elatuksesta annetussa laissa (704/1975), lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetussa laissa (361/1983) sekä lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta annetussa laissa (619/1996). Myös näihin lakeihin on tarpeen tehdä sosiaalihuollon järjestämisvastuun muuttumista koskevat tekniset muutokset.

2 Tarkemmat säännökset

Esityksen mukaan tarkempia säännöksiä annetaan valtioneuvoston ja sosiaali- ja terveysministeriön asetuksilla. Osa asetuksista vastaa sisällöltään nykyisiä terveydenhuoltolain nojalla annettuja asetuksia.

Valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä järjestämislain 37 ja 38 §:issä säädetyistä erityisvastuualueen toimeenpanosopimuksesta ja toimintasuunnitelmasta, sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunnasta (43 §) ja sen yhteydessä toimivasta johtoryhmästä (44 §), kansalliseen kehittämisohjelmaan liittyvien hankeavustusten jakoperusteista (45 §), Aluehallintovirastojen ja Valviran välisestä työnjaosta (63 §) ja valvontaan liittyvästä tarkastusmenettelystä (64 §).

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädettäisiin valtion korvauksista koulutustoimintaan ja terveydenhuollon tutkimustoimintaan (51, 54, 56 ja 61 §:t) sekä henkilöstön täydennyskoulutuksen sisällöstä ja laadusta (74 §).

Valtioneuvoston päätöksellä määriteltäisiin sosiaali- ja terveysalueet, perustason alueet ja niihin kuuluvat kunnat (8 §), erityisvastuualueet ja niihin kuuluvat sosiaali- ja terveysalueet (15 §). Lisäksi valtioneuvosto vahvistaisi kansallisen kehittämisohjelman (42 §) ja asettaisi sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunnan (43 §) ja kansallisen kehittämisohjelman johtoryhmän (44 §).

Sosiaali- ja terveysministeriön päätöksellä myönnettäisiin valtion rahoitusta erityisvastuualueiden tutkimustoimikunnille (56 §).

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015, kuitenkin siten, että sosiaali- ja terveysalueiden, perustason alueiden ja erityisvastuualueiden toiminta olisi käynnistettävä viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2017.

Lakien täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin voitaisiin kuitenkin ryhtyä jo ennen kuin lait tulevat voimaan.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

4.1 Yleistä

Hallituksen esitystä on arvioitava erityisesti perustuslaissa säädettyjen perusoikeuksien ja kunnallisen itsehallinnon toteutumisen näkökulmasta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon kannalta keskeinen säännös on perustuslain 19 §. Perustuslain 19 §:ssä säädetään oikeudesta sosiaaliturvaan. Pykälän 1 momentin mukaan jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Pykälän 3 momentissa on julkiselle vallalle säädetty velvoite turvata jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistää väestön terveyttä.

Perustuslain 6 §:n 1 momentti sisältää vaatimuksen oikeudellisesta yhdenvertaisuudesta ja 6 §:n 2 momentti syrjinnän kiellon. Eri kuntien asukkaita ei tule ilman perusteltua syytä asettaa erilaiseen asemaan sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Perustuslain 17 §:n 2 momentissa säädetään jokaisen oikeudesta käyttää viranomaisessa asiassaan omaa kieltään, joko suomea tai ruotsia sekä julkisen vallan velvollisuudesta huolehtia suomen- ja ruotsinkielisen väestön yhteiskunnallisista tarpeista samanlaisten perusteiden mukaan. Pykälän 3 momentissa on lakiviittaus saamelaisten oikeudesta käyttää saamen kieltä viranomaisissa.

Perustuslain 22 § velvoittaa julkista valtaa turvaamaan perusoikeuksien käytännön toteutumisen.

Perustuslain 121 §:n mukaan kunnan hallinnon tulee perustua kunnan asukkaiden itsehallintoon. Pykälän 2 momentin mukaan kuntien hallinnon yleisistä perusteista ja kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla. Itsehallinnon on tarkoitettu suojaavan myös kuntien oikeutta päättää omasta taloudestaan. Koska ehdotukset koskevat olennaisilta osin kunnallista toimintaa, on niiden osalta arvioitava ehdotettujen säännösten suhde perustuslain 121 §:ssä säädettyyn kunnalliseen itsehallintoon.

4.2 Yhdenvertaisten ja riittävien palvelujen turvaaminen ylikunnallisena tehtävänä

Hallituksen esityksen mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen olisi jatkossakin kunnallishallinnon vastuulla. Tämän toteuttamiseksi luotaisiin sosiaali- ja terveydenhuoltoon koko maan laajuisesti uudenlainen kuntien yhteistoimintaan perustuva hallintorakenne. Esityksen mukaan sosiaali- ja terveysalueilla sosiaali- ja terveydenhuolto siirtyisi pääsääntöisesti kokonaisuudessaan maakuntien keskuskaupunkeihin ja yli 50 000 asukkaan kuntiin perustuvien sosiaali- ja terveysalueiden vastuulle. Pääsäännöstä poiketen perusterveydenhuolto ja osa sosiaalihuollosta voitaisiin tietyillä alueilla järjestää yli 20 000 asukkaan kuntiin perustuvilla perustason alueilla. Uudistus tarkoittaa, että sosiaali- ja terveydenhuolto siirtyy jatkossa käytännössä lähes kokonaan lakisääteisesti ylikunnalliseksi tehtäväksi.

Perustuslakivaliokunta on käsitellyt kuntien lakisääteistä yhteistoimintaa useissa lausunnoissa. Perustuslakivaliokunnan käytännössä on pidetty mahdollisena säätää tavallisella lailla pakkokuntayhtymistä ja vastaavista kuntien yhteistoimintaelimistä, vaikka valiokunta onkin katsonut kuntien velvoittamisen lailla osallistumaan kuntayhtymään lähtökohtaisesti rajoittavan jossain määrin kunnallista itsehallintoa (PeVL 31/1996 vp). Vapaaehtoisenkin yhteistoiminnan osalta valiokunta on todennut seutuyhteistyöstä (PeVL 11a/1984 vp, s. 2/I), että on hankalaa perustuslain 121 §:ssä turvattuun kunnalliseen itsehallintoon sisältyvän kansanvaltaisuusperiaatteen kannalta, jos kuntien päätösvaltaa ja tehtäviä siirrettäisiin hyvin laajamittaisesti seudulliselle toimielimelle. Valiokunta on katsonut tämän näkökohdan koskevan ja viime kädessä rajoittavan myös kuntien kuntalain mukaista mahdollisuutta siirtää tehtäviään kuntayhtymille (PeVL 65/2002 vp, s. 3/I, PeVL 22/2006 vp, s. 2).

Kainuun hallintokokeilussa sääntelyn tarkoituksena oli turvata maakunnan asukkaille yhdenvertaiset mahdollisuudet saada peruspalveluja. Kokeilulla pyrittiin julkiseen valtaan perustuslain 19 §:n 3 momentissa ja 16 §:n 2 momentissa kohdistettujen velvoittei-

den mukaisesti turvaamaan maakunnan asukkaiden oikeutta riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin sekä oikeutta kehittää itseään ja saada yhtäläisesti myös muuta kuin perusopetusta. Perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan PeVL 65/2002 vp, että sääntelylle oli perusoikeuksien kannalta painavia perusteita. Vaikeassa asemassa olevan maakunnan asukkaiden oikeuksien turvaaminen todettiin olevan tarkoituksenmukaisinta toteuttaa ehdotetun kokeilun kaltaisella järjestelyllä.

Perustuslakivaliokunta (PeVL 37/2006 vp) on katsonut puitelain käsittelyn yhteydessä sosiaali- ja terveydenhuollon perustason tehtävissä olleen kyse siten rajatuista tehtäväkokonaisuuksista, ettei sääntely muodostunut ongelmalliseksi. Puitelain säätämisessä oli kyse pienten, alle 20 000 väestöpohjan kuntien velvoittamisesta yhteistoimintaan. Mainitussa perustuslakivaliokunnan lausunnossa otettiin kantaa erityisesti pienten kuntien pakolliseen yhteistyöhön. Näin ollen suurten kuntien asemaa on arvioitava erikseen suhteessa tehtävän ylikunnalliseen luonteeseen. Arvioinnissa on otettava huomioon millaisella palvelurakenteella turvataan yhdenvertaisten ja riittävien palvelujen järjestäminen ja mikä ratkaisumallin merkitys on kunnallisen itsehallinnon kannalta suurten kuntien osalta.

Sosiaalihuollon, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon laajan integraation tarve perustuu pyrkimykseen turvata asiakkaiden ja potilaiden tarvitsemat palvelut ja niihin liittyvät oikeudet. Nykyinen kahtia jakautunut (ei-integroitu) järjestelmä on mahdollistanut sen, että vastuuta asiakkaiden ja potilaiden hoidosta on siirretty vastuutaholta toiselle ilman että samalla on varmistettu tarpeellisten palvelujen jatkuvuus. Tätä voi tapahtua esimerkiksi silloin kun erikoissairaanhoidon hoitojakson päättyessä henkilö tarvitsee kunnan järjestämiä palveluja. Tarve laajaan (vertikaaliseen eli perus- ja erikoistason sekä horisontaaliseen eli sosiaali- ja terveydenhuollon väliseen) integraatioon on nähty myös siinä, että nykyinen kahtiajako on johtanut palvelujen erilaiseen toteutumiseen. Toimintaa ei ole kyetty kehittämään kokonaisuutena. Sosiaali- ja terveyspalvelujen sijoittuessa laajasti samaan vastuuorganisaatioon, ohjaa rakenneratkaisu siihen, että vastuunkantajalla on sekä toiminnallinen että taloudellinen intressi kehittää palvelukokonaisuuden kaikkia osia.

Perustuslakivaliokunnan käytännössä on aiemmin otettu eri tilanteissa kantaa tehtävien siirron hyväksyttävyyteen. Kuntien velvoittaminen kuntayhtymiin ja muuhun kuntien pakolliseen yhteistoimintaan on valiokunnan tulkinnan mukaan lähtökohtaisesti mahdollista. Kuntien pakollisen yhteistoiminnan järjestelyjä arvioidessaan valiokunta on kiinnittänyt huomiota esimerkiksi yhteistoimintatehtävien ylikunnalliseen luonteeseen, hallinnon tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen sekä siihen, ettei noudatettava päätöksentekojärjestelmä anna yksittäiselle kunnalle yksipuolisen määräämisvallan mahdollistavaa asemaa. Merkitystä on annettu myös sille, onko järjestely supistanut oleellisesti yhteistoimintaan velvollisten kuntien yleistä toimialaa (PeVL 32/2001 vp, s. 2/II, PeVL 65/2002 vp, s. 2—3, PeVL 22/2006 vp, s. 2/II ja s. 3—4, PeVL 37/2006 vp, PeVL 11/1984 vp, s. 2/II, PeVL 65/2002 vp, s. 3/II).

Perustuslakivaliokunta on pitänyt ongelmallisena kuntien yhteistoimintaelimen tehtävien lisäämistä ”siinä määrin ja sillä tavalla, että se vaikuttaisi oleellisesti jäsenkuntien hallintoon ja vaarantaisi kunnallisen itsehallinnon periaatteisiin sisältyvän periaatteen kunnan päätösvallan kuulumisesta kuntalaisten valitsemille toimielimille ”(PeVL 11/1984 vp, s. 2/II, PeVL 65/2002 vp, s. 3).

Perustuslakivaliokunnan aiemmassa tulkintakäytännössä on arvioitu joko tehtävien siirtoa ylikunnalliseksi erityisesti suhteessa perustuslain 121 §:n kunnalliseen itsehallintoon ja sen sisältämään kansanvaltaisuusperiaatteen toteutumiseen tai toisaalta erikseen perustuslain 19 ja 22 §:ssä turvattujen oikeuksien toteutumista. Hallituksen esityksen tavoitteena on jatkossa kyetä turvaamaan riittävät ja yhdenvertaiset sosiaali- ja terveyspalvelut eri puolilla Suomea ottaen huomioon perustuslain 22 §:n tarkoittama julkisen vallan velvoite turvata perus- ja ihmisoikeudet.

Perustuslain 19 §:n tulkinnassa ratkaisevassa asemassa on muun muassa se, miten riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut pystytään toteuttamaan väestölle asuinkunnasta riippumatta koko maassa. Sosiaali- ja terveyden-

huollon palvelujen laatua ja riittävyyttä tulee tarkastella koko perusoikeusjärjestelmän kannalta, kuten esimerkiksi yhdenvertaisuuden ja syrjinnän kiellon näkökulmasta (HE 309/1993 vp, s). Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt perusoikeusuudistusta säädettäessä erityistä huomiota kuntien tosiasiallisiin edellytyksiin suoriutua uudistuksesta aiheutuvista uusista tehtävistä ja velvoitteista (PeVM 25/1993 vp, s. 3/II, ks. myös PeVL 41/2002 vp, s. 3/II).

Edellä todettujen perustuslakivaliokunnan aiempien kannanottojen perusteella sosiaali- ja terveydenhuollon siirtäminen ylikunnalliseksi on hallituksen käsityksen mukaan mahdollista koska näin voidaan parhaiten turvata 19 §:n 3 momentissa tarkoitetut sosiaali- ja terveyspalvelut sekä varmistaa 22 §:n edellyttämällä tavalla perusoikeuksien toteutuminen yhdenvertaisesti maan eri osissa.

4.3 Äänivalta päätöksenteossa

Esityksessä ehdotetaan, että kuntien välisessä yhteistyössä sosiaali- ja terveysalueilla ja perustason alueilla kunkin kunnan edustajien äänimäärä perustuu kuntien asukaslukuun. Tämä mahdollistaa myös tilanteen, jossa yhden kunnan edustajilla on enemmistö äänistä. Kunnat voisivat myös sopia toisin.

Perustuslakivaliokunta on useissa kannanotoissaan katsonut, että lakisääteisessä kuntien yhteistoiminnassa yhden kunnan yksipuolinen määräämisvalta on ristiriidassa kunnallisen itsehallinnon kanssa, näin muun muassa Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirien yhdistämiseksi annetusta lakiesityksestä antamassaan lausunnossa PeVL 42/1998 vp. Perustuslakivaliokunta totesi samassa lausunnossa, että ”Kuntien lakisääteisessä yhteistyössä on kuitenkin siihen osallistuvien kuntien näkökulmasta tarpeen järjestää päätösvallan käyttäminen niin, että esimerkiksi yksi tai kaksi kuntaa eivät voi muodostaa ehdotonta enemmistöä”.

Perustuslakivaliokunta on käsitellyt kunnan äänivallan rajoitusta myös muun muassa kunta- ja palvelurakenneuudistuksen (PeVL 37/2006 vp) ja Kainuun hallintokokeilun (PeVL 65/2002 vp ja PeVL 22/2006 vp) käsittelyn yhteydessä.

Kunta- ja palvelurakenneuudistuksen yhteydessä perustuslakivaliokunta katsoi, että viime kädessä asukaslukuun perustuva päätöksentekojärjestelmä ei välttämättä kaikissa tapauksissa takaa väestömäärältään pienelle kunnalle mahdollisuutta tulla edustetuksi yhteistoiminta-alueen toimielimissä. Valiokunta katsoi kunnan yksipuolisen määräämisvallan mahdollisuuden olevan vastoin valiokunnan vakiintunutta kantaa kuntien pakollisessa yhteistoiminnassa noudatettavasta päätöksentekojärjestelmästä. Valiokunnan kanta koski nimenomaan äänivallan jakautumista pakollisessa yhteistoiminnassa.

Perustuslakivaliokunta on toisaalta hyväksynyt sen, että kunnat voivat pakollisessa yhteistyössä sopia äänivallasta. Tämä mahdollistaa sen, että sopimusperusteisesti voi syntyä tilanne, jossa yhden kunnan edustajilla on määräävä enemmistö asioista päätettäessä. Perustuslakivaliokunta ei ole myöskään puuttunut lausuntokäytännössään kuntien vapaaehtoiseen yhteistoimintaan. Tähän liittyen kunnat ovat eräissä tapauksissa käytännössä sopineet äänivallan jakautumisesta siten, että yhdelle kunnalle on voinut muodostua yksipuolinen määräämisvalta.

Esityksen mukainen palvelurakenne johtaa monilla alueilla tilanteeseen, jossa yhden kunnan asukasluku on selvästi yli puolet, mahdollisesti jopa 80 prosenttia, koko alueen asukasluvusta. Samalla tämä tarkoittaa, että tällainen alueen suurin kunta vastaa myös yli puolesta toiminnan aiheuttamia kustannuksia. Suurimman kunnan ja sen edustajien äänivallan rajoittaminen perustuslakivaliokunnan aiempien linjausten mukaisesti tarkoittaisi uudessa palvelurakenteessa, että kunnan ja sen asukkaitten vaikutusmahdollisuus ei vastaisi sen osuutta koko alueen toiminnasta. Alueen suurimman kunnan vaikutusmahdollisuuksia arvioitaessa on lisäksi otettava huomioon, että se toimii alueen vastuukuntana. Poikkeuksena tästä pääsäännöstä ovat ainoastaan ne sosiaali- ja terveysalueet, joiden toiminta järjestetään kuntayhtymämallilla.

Edellä olevan perusteella esityksessä on lähdetty siitä, että uudenlaisessa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteessa on perusteltua luopua aiemmin käytössä olleista äänileikkureista. Tämän merkitystä arvioitaessa on kuitenkin otettava huomioon, että ää-

nivallan määräytyminen pelkästään asukasluvun perusteella rajoittaa samalla pienten kuntien vaikutusmahdollisuuksia oleellisesti, jos yhden kunnan edustajilla on enemmistö äänivallasta.

4.4 Vastuukuntamalli

Ehdotuksen mukaan sosiaali- ja terveysalueella järjestämisvastuu on pääsääntöisesti vastuukunnalla. Vastuukuntia olisivat suoraan lain perusteella maakuntien keskuskaupungit. Lisäksi yli 50 000 asukkaan kunnalla voi lain perusteella olla mahdollisuus omasta aloitteestaan muodostaa sosiaali- ja terveysalue. Sosiaali- ja terveysalueella kunnilla olisi mahdollisuus sopia hallinnon järjestämisestä vastuukuntamallin sijasta kuntayhtymämallilla, jos vastuukunnan asukasluku olisi alle puolet alueen väestöstä eikä sillä olisi riittävää kantokykyä palveluiden järjestämiseen. Perustason alueen toiminnasta vastaa aina alueen vastuukunta. Perustason alueen muodostaminen ja velvollisuus toimia alueen vastuukuntana edellyttää aina, että yli 20 000 asukkaan kunta on itse halunnut muodostaa perustason alueen.

Voimassa olevassa lainsäädännössä vastuukuntamallia ei ole säädetty minkään kunnallisen toiminnan osalta pakolliseksi hallintomalliksi. Vastuukuntamalli on lainsäädännössä todettu vaihtoehtoiseksi kuntayhtymämallin kanssa ympäristöterveydenhuollossa, palo- ja pelastustoimessa sekä puitelain mukaisilla yhteistoiminta-alueilla. Näissä hallintomalli on perustunut kuntien keskinäiseen sopimukseen. Jos kunnat ovat päättäneet järjestää yhteistoiminnan vastuukuntamallin pohjalta, on toiminta perustunut kuntalain 76 ja 77 §:ssä säädettyihin periaatteisiin sekä kuntien sopimukseen.

Mainitut kuntalain säännökset eivät kuitenkaan sovellu tilanteeseen, jossa ylikunnallinen toiminta pitää järjestää lakisääteisesti vastuukuntamallilla. Kuntalain nykyiset säännökset eivät määrittele sitä, miten päätöksenteko ja hallinto tulisi järjestää pakollisessa vastuukuntamallissa, jos kunnat eivät pääse sopimukseen yhteistyön ehdoista.

Esityksen mukainen vastuukuntamalli poikkeaa olennaisesti nykyisestä kuntien vapaaehtoiseen sopimukseen perustuvasta vastuukuntamallista. Esityksessä ehdotetaan, että vastuukunnalle kuuluvan sosiaali- ja terveydenhuollon käytännön järjestämisestä päättävät kuntien edustajainkokous ja sen valitsema vastuukunnan toimielin. Kunnilla on myös rahoitusvastuu palvelujen järjestämisestä. Edustajainkokous päättää talousarviosta ja taloussuunnitelmasta. Sen pohjalta yhteinen toimielin vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan käytännön hallinnosta ja järjestämisestä. Sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnasta laaditaan erillistilinpäätös, jonka hyväksyy kuntien edustajainkokous.

Yhteisen toimielimen asema on edellä olevan mukaisesti pitkälti rinnastettavissa kuntayhtymään. Sen asema on suhteessa vastuukuntaan itsenäinen ja sääntely turvaa myös muiden kuntien vaikutusmahdollisuudet päätöksenteossa. Mallissa on lisäksi joitakin kunnallisen liikelaitoksen piirteitä.

Perustuslain näkökulmasta vastuukuntamallia pitää arvioida 121 §:n mukaisen kunnallisen itsehallinnon kannalta ja hallinnon tarkoituksenmukaisen järjestämisen näkökulmasta.

Esityksen mukainen vastuukuntamalli, jossa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseen liittyvää ylintä päätösvaltaa käyttää kuntien edustajainkokous ja käytännön hallinnosta ja toimintaa johtaa edustajainkokouksen valitsema toimielin, vastaa pitkälti kuntayhtymissä sovellettavaa hallintoa. Mallissa on turvattu kuntien vaikutusmahdollisuudet samoin perustein kuin kuntayhtymämallissa.

Edellä olevan perusteella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen osalta ei käytännössä olisi suurta eroa, järjestetäänkö sosiaali- ja terveydenhuollon hallinto vastuukunta- vai kuntayhtymämallilla. Kumpikin malli antaa alueeseen kuuluville kunnille yhtäläiset mahdollisuudet vaikuttaa sosiaali- ja terveydenhuoltoon ja siitä kunnille aiheutuviin kustannuksiin. Tämä koskee myös vastuukuntaa.

Keskeiset oikeudelliset erot vastuukuntamallin ja kuntayhtymän välillä liittyvät oikeudellisten vastuiden määräytymiseen sekä sen myötä henkilöstön asemaan ja omaisuuden hallintaan. Tältä osin vastuukuntamalli on ongelmallinen hallinnon selkeyden kannalta. Kuntayhtymämallista poiketen vastuukuntamallissa sosiaali- ja terveydenhuollon

päätöksenteosta vastaava toimielin ei ole itsenäinen oikeushenkilö. Oikeudellinen vastuu kohdentuu vastuukuntamallissa vastuukunnalle, kun päätöksenteosta vastaa toimielin. Sen vuoksi ehdotettavassa laissa on erikseen määritelty asiat, joista toimielin ja sen alainen hallinto vastaa. Ehdotuksen perusteella henkilöstö on vastuukunnan palveluksessa, mutta senkin osalta toimielin ja sen alaisuudessa toimivat sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaiset vastaisivat henkilöstön työn johtamisesta ja valvonnasta.

Keskeiset toiminnalliset eroavaisuudet vastuukuntamallin ja kuntayhtymän välillä koskevat toiminnan järjestämistä vastuukunnan yhteydessä. Vastuukuntamallissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisessä voidaan hyödyntää vastuukunnan muuta hallintoa ja infrastruktuuria. Tämä mahdollistaa samalla sen, että sosiaali- ja terveydenhuoltoa varten ei tarvitse rakentaa kokonaan erillistä hallintoa, mitä erillisen kuntayhtymän muodostaminen tarkoittaa.

Vastuukuntana toimiminen on ehdotetun lain mukaan pakollista maakuntien keskuskaupungeille, mikäli alueen toimintaa ei järjestetä kuntayhtymämallilla. Kuntayhtymämalli edellyttää, että vähintään puolet alueen kunnista, joihin kuuluu keskuskunta, päättävät siitä. Muun kuin maakuntien keskuskaupunkeihin pohjautuvan sosiaali- ja terveysalueen ja perustason alueen muodostaminen edellyttää aina, että alueen keskuskunta on itse halunnut muodostaa alueen. Tällöin myös toimiminen alueen vastuukuntana perustuu kunnan omaan päätökseen.

Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön perusteella kunnallinen itsehallinto merkitsee kuntalaisille kuuluvaa oikeutta päättää kuntansa hallinnosta ja taloudesta. Itsehallinto kattaa muun muassa kuntalaisten oikeuden itse valitsemiinsa hallintoelimiin (HE 1/1998 vp, s. 175/II). Tavallisella lailla ei voida puuttua itsehallinnon keskeisiin ominaispiirteisiin tavalla, joka asiallisesti ottaen tekisi itsehallinnon merkityksettömäksi (PeVL 31/1996 vp, s. 1/I, PeVL 65/2002 vp , s. 2-3, PeVL 22/2006 vp , s. 2/II). Kuntien pakollisen yhteistoiminnan järjestelyjä arvioidessaan valiokunta on kiinnittänyt huomiota esimerkiksi yhteistoimintatehtävien ylikunnalliseen luonteeseen, hallinnon tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen niitä hoidettaessa, sekä siihen, ettei noudatettava päätöksentekojärjestelmä anna yksittäiselle kunnalle yksipuolisen määräämisvallan mahdollistavaa asemaa (PeVL 32/2001 vp, s. 2/II, PeVL 65/2002 vp, s. 2-3, PeVL 22/2006 vp, s. 2/II ja s. 3-4).

Kunnallisen itsehallinnon näkökulmasta on merkityksellistä se, voidaanko kunta velvoittaa toimimaan vastuukuntana.

Koska vastuukuntamalli on keskeisiltä osin vastaava kuin kuntayhtymä, vastuukunnan kannalta ei ole olennaista merkitystä sillä, järjestetäänkö toiminta vastuukuntamallilla vai kuntayhtymämallilla.

Näin ollen vastuukuntamallin voidaan arvioida olevan myös perustuslaissa tarkoitetun hallinnon tarkoituksenmukaisuuden näkökulmasta mahdollinen.

4.5 Perustason alueet

Esityksessä ehdotetaan, että sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu on pääsääntöisesti sosiaali- ja terveysalueen vastuukunnalla tai kuntayhtymällä. Se vastaisi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä kokonaisuutena. Lisäksi sosiaali- ja terveysalueeseen kuuluvilla kunnilla voisi olla mahdollisuus muodostaa perustason alueita, jotka perustuisivat työssäkäyntialueeseen tai yhdyskuntarakenteeltaan yhtenäiseen alueeseen tai muuhun toiminnalliseen kokonaisuuteen. Perustason alueen vastuukunta järjestäisi perusterveydenhuollon ja osan sosiaalihuollon palveluista alueeseen kuuluville kunnille. Perustason alue voisi muodostua myös yhdestä kunnasta. Silloin kunta järjestäisi perustason palvelut vain omille asukkailleen.

Tämä järjestely tarkoittaa samalla, että kunnat ja kuntien asukkaat ovat keskenään eri asemassa sen perusteella, voiko kunta muodostaa perustason alueen. Jos kunta voi muodostaa perustason alueen yksin tai yhdessä muiden kuntien kanssa ja se myös hyödyntää tämä mahdollisuuden, tällöin alueen asukkailla on lähtökohtaisesti parempi mahdollisuus vaikuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseen kuin niissä kunnissa, joissa palvelut järjestetään sosiaali- ja terveysalueella laajempana ylikunnallisena yhteistyönä. Perustason alueeseen kuuluvien

kuntien ja niiden asukkaiden näkökulmasta alue muodostuu yleensä selkeästä alueellisesta ja toiminnallisesta kokonaisuudesta, jolloin kuntien asukkaat voivat käyttää palveluja koskevaa päätösvaltaa läheisyysperiaatteen mukaisesti.

Kunnan asukkaiden kannalta perustason alueen muodostaminen voi kuitenkin tarkoittaa myös sitä, että palvelut eivät toteudu yhtä hyvin kuin ne toteutuisivat kunnan saadessa kaikki palvelut sosiaali- ja terveysalueen vastuukunnan tai kuntayhtymän järjestäminä. Perustason alueeseen kuuluvien kuntien asukkaiden osalta ei toteudu vertikaalinen integraatio. Tämä voi johtaa viiveisiin ja katkoksiin, jos henkilö tarvitsee sekä perustason alueen että sosiaali- ja terveysalueen vastuukunnan järjestämiä palveluja.

Palvelujen turvaamista eri tilanteissa on kuitenkin pyritty vahvistamaan lakiehdotuksessa siten, että perustason alueen ja sosiaali- ja terveysalueen vastuukuntien tulee ehdotetun järjestämislain 11 §:n 5 momentin perusteella toimia yhteistyössä sen varmistamiseksi, että kuntien asukkaat saavat palvelut asianmukaisesti siitä riippumatta, kuuluuko järjestämisvastuu perustason alueen tai sosiaali- ja terveysalueen vastuukunnalle.

Perustason alueen muodostumisella voi myös olla vaikutus siihen, miten hyvin palvelut voidaan toteuttaa. Järjestämisvastuun jakautuminen johtaa samalla siihen, että toiminnan rahoitus ja toteutus jakautuu useammalle taholle. Tämä hajottaa voimavarojen käyttöä ja voi johtaa korkeampiin ja vaikeammin ennustettaviin kustannuksiin sekä perustason alueella että sosiaali- ja terveysalueella. Koska perustason alueen väestöpohjan pitää kuitenkin aina olla vähintään noin 20 000 asukasta, jota on myös sovellettu puitelain mukaisten yhteistoiminta-alueiden vähimmäisrajana, ehdotuksen ei tällä perusteella voida katsoa vaarantavan perustuslain 19 §:n mukaisten sosiaali- ja terveyspalvelujen toteutumista.

Kunnallisen itsehallinnon näkökulmasta erilliset perustason alueet asettavat kunnat kuitenkin keskenään eri asemaan asukasluvun ja sijainnin perusteella. Jos kunta voi muodostaa perustason alueen yksin tai yhdessä muutaman kunnan kanssa, sen asukkaiden mahdollisuus vaikuttaa tehtäviin päätöksiin on suurempi kuin pelkästään sosiaali- ja terveysalueeseen kuuluvalla kunnalla. Kunnallisen itsehallinnon toteutumisen näkökulmasta perustason alueeseen kuuluvat kunnat ovat siten paremmassa asemassa kuin muut kunnat. Näin on erityisesti siinä tapauksessa, että kunta voi muodostaa yksin perustason alueen.

Periaatteessa vastaava tilanne on syntynyt jo muodostettaessa puitelain mukaisia yhteistoiminta-alueita. Mikäli kunnan asukasluku on ollut riittävän suuri, sen ei ole tarvinnut toteuttaa sosiaalihuoltoa ja perusterveydenhuoltoa yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa. Perustuslakivaliokunta on todennut tämän tilanteen puitelaista antamassaan lausunnossa (PeVL 37/2006 vp) mutta se ei ole ottanut kantaa asiaan siitä näkökulmasta, että asukasluvultaan säädettyä vähimmäisrajaa suuremmissa kunnissa kuntalaisten itsehallinto toteutuu paremmin kuin pienissä kunnissa. Valiokunta on sen sijaan todennut, että yhteistoiminta-alueeseen kuuluvien kuntien kannalta kysymys on rajatuista tehtäväkokonaisuuksista, minkä vuoksi ehdotettua sääntelyä ei katsottu ongelmalliseksi kunnallisen itsehallinnon kannalta.

Edellä olevan perusteella voidaan arvioida, että perustuslakivaliokunnan aiempien kannanottojen valossa ei ole ainakaan välittömästi pääteltävissä, että joillakin kunnilla oleva mahdollisuus muodostaa perustason alue yksin tai yhdessä muutaman kunnan kanssa olisi ongelmallinen kunnallisen itsehallinnon kannalta. Avoimeksi jää kuitenkin kysymys siitä, onko ehdotettu sääntely ongelmallinen niiden kuntien itsehallinnon kannalta, jotka eivät voi muodostaa laissa olevien perusteiden johdosta omaa perustason aluetta, vaikka kunnan asukasluku olisi suurempi ja taloudellinen kantokyky olisi parempi kuin oikeuden saavalla kunnalla.

4.6 Asetuksenantovaltuudet

Perustuslain 80 §:n mukaan valtioneuvosto voi antaa asetuksia perustuslaissa tai muussa laissa säädetyn valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä muun ohessa asioista, jotka perustuslain mukaan kuuluvat lain alaan. Myös muu viranomainen voidaan lailla valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä määrä-

tyistä asioista, jos siihen on sääntelyn kohteeseen liittyviä erityisiä syitä eikä sääntelyn asiallinen merkitys edellytä, että asiasta säädetään lailla tai asetuksella. Tällaisen valtuutuksen tulee olla soveltamisalaltaan täsmällisesti rajattu.

Esityksessä on useita asetuksenantovaltuuksia valtioneuvostolle ja sosiaali- ja terveysministeriölle.

Ehdotetuilla asetuksenantovaltuuksilla mahdollistettaisiin laissa olevien säännösten perusteella tarkempien säännösten antaminen erityisvastuualueen valmistelemien sopimusten (37 §:n 3 momentti) ja suunnitelmien (38 §:n 2 momentti) sisällöstä, neuvottelukunnan ja johtoryhmän kokoonpanosta (43 §:n 3 momentti ja 44 §:n 2 momentti), valtionavustuksen jakoperusteista (45 §:n 5 momentti), valtion korvausten määristä ja korvausmenettelystä (51 §:n 2 momentti, 53 §:n 1 ja 2 momentti ja 60 §), valtion valvontaviranomaisten keskinäisestä työnjaosta (61 §:n 2 momentti), tarkastuspöytäkirjan sisällöstä (63 §:n 3 momentti) ja sosiaalihuollon ja terveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutuksesta (74 §). Kaikista mainituista asioista laissa on todettu tehtävän keskeinen sisältö ja asetuksella voidaan antaa lakia täydentäviä säännöksiä.

Lisäksi Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle ehdotetaan annettavaksi oikeus antaa määräyksiä omavalvontaohjelman sisällöstä ja laatimisesta.

Ehdotetut norminantovaltuudet ovat perustuslain edellyttämällä tavalla tarkkarajaisia eikä niillä voida antaa kunnille tai kuntayhtymille uusia tehtäviä tai velvoitteita.

4.7 Valtioneuvoston toimivalta

Esityksen sisältyvän järjestämislain ja sen voimaanpanolain mukaan valtioneuvosto päättää sosiaali- ja terveysalueista, perustason alueista ja erityisvastuualueista ja niihin kuuluvista kunnista. Päätöksen tulee perustua mainituissa laeissa säädettyihin tekijöihin, joita ovat muun muassa asema maakunnan keskuskaupunkina, kuntien asukasluku, kuuluminen toisen kunnan työssäkäyntialueeseen, yhdyskuntarakenteeltaan yhtenäiseen alueeseen tai toiminnalliseen kokonaisuuteen. Lisäksi yli 20 000 asukkaan ja yli 50 000 asukkaan kunnilla voi olla laissa olevien tekijöiden perusteella mahdollisuus päättää, haluavatko ne muodostavat perustason alueen tai sosiaali- ja terveysalueen.

Osa kunnista on kuitenkin sellaisia, että mikään edellä mainittu ei sovi niihin. Ehdotetun lain mukaan näiden kuntien tulisi kuulua niiden kannalta tarkoituksenmukaisimpaan alueeseen. Ennen kuin alueet päätetään, valtioneuvoston on kuultava kuntia. Ehdotetut säännökset mahdollistavat, että kunta ei anna lausuntoa siitä, mihin alueeseen sen tulisi kuulua tai että lausunnossa esitetään ratkaisua, joka on sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen kannalta epätarkoituksenmukainen tai ei turvaa asukkaiden riittäviä palveluja. Lisäksi on mahdollista, että sosiaali- ja terveysalueeseen kuuluvat kunnat haluavat rajata alueen ulkopuolelle kuntia, jotka eivät kuulu siihen suoraan laissa olevien tekijöiden perusteella.

Ehdotettua valtioneuvoston toimivaltaa rajoittaa merkittävästi se, että alueiden muodostuminen ja kuntien kuuluminen niihin perustuu pääosin laissa oleviin tekijöihin ja osaksi kuntien omiin päätöksiin. Niissä tapauksissa, joissa mikään laissa oleva tekijän perusteella ei voida suoraan määrittää sosiaali- ja terveysaluetta tai perustason aluetta, lähtökohtana on, että kunnat sopivat siitä, mihin alueisiin niiden tulee kuulua. Jos kunnat eivät keskinäisissä neuvotteluissaan pääse ratkaisuun, tarvitaan menettely, jolla määritellään mihin alueeseen kunta kuuluu.

Valtioneuvoston toimivallasta kuntien pakollisen yhteistoiminnan alueiden määräytymisessä on säädetty useissa eri laissa, esimerkiksi puitelaissa ja pelastuslaissa (379/2011). Pelastuslain 24 §:n 2 momentin perusteella valtioneuvosto voi päättää maan jakamisesta pelastustoimen alueisiin joko omasta tai kuntien aloitteesta. Perustuslakivaliokunta on todennut pelastustoimen alueiden muodostamiseksi annettavaa lakia koskevan hallituksen esityksen (HE 111/2001) johdosta antamassaan lausunnossa (PeVL 32/2001 vp, s. 2), että ehdotus jonka mukaan valtioneuvosto määrää kuntia kuultuaan maan jakamisesta pelastustoimen alueisiin, ei ole valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallinen.

Valtioneuvoston toimivalta sosiaali- ja terveysalueista, perustason aluista, erityisvastuualueista ja niihin kuuluvista kunnista päättämisessä vastaa muualla lainsäädännössä olevaa menettelyä. Menettelyn ei voida katsoa olevan ristiriidassa perustuslain 121 §:n kanssa.

4.8 Kielelliset oikeudet

Perustuslain 17 §:n 1 ja 2 momentissa turvattujen, suomen ja ruotsin kieltä koskevien kielellisten oikeuksien toteutuminen kunnissa ja kuntayhtymissä on kielilaissa sidottu kunnan kielelliseen asemaan. Yksilön oikeuteen käyttää omaa kieltään vaikuttaa siten se, onko kyse yksikielisestä vai kaksikielisestä kunnasta ja mikä on kunnan enemmistökieli. Sama koskee kuntayhtymiä. Tämän vuoksi palvelujen järjestämisestä vastaavan organisaation kielelliseen asemaan vaikuttavilla muutoksilla voi olla merkittäviä vaikutuksia myös yksilön kielellisiin oikeuksiin.

Esitys ei merkitsisi välittömiä heikennyksiä kielellisiin oikeuksiin. Uudistuksen vaikutukset kielellisiin oikeuksiin riippuisivat siitä, miten kuntien pakollista yhteistoimintaa käytännössä toteutettaisiin. Sosiaali- ja terveysalueita, perustason alueita ja erityisvastuualueita muodostettaessa on otettava huomioon perustuslain 122 §:n 1 momentin vaatimukset. Mainitun säännöksen mukaan hallintoa järjestettäessä tulee pyrkiä yhteensopiviin aluejaotuksiin, joissa turvataan suomen- ja ruotsinkielisen väestön mahdollisuudet saada palveluja omalla kielellään samanlaisten perusteiden mukaan. Mainittu perustuslain kohta sekä perustuslain 17 §:n 2 momentti eivät estä alueiden muodostamista edellyttäen, että henkilöiden mahdollisuudet saada palveluja suomen ja ruotsin kielellä turvataan. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettavan lain 6 §:ssä ja 8 §:n 6 momentissa edellytettäisiin, että lain toimeenpanossa otetaan huomioon suomen- ja ruotsinkielisen väestön oikeudet käyttää omaa kieltään ja saada palveluja tällä kielellä.

Kielilaissa ei ole säännöksiä ehdotuksen mukaisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettavan lain tarkoittaman sosiaali- ja terveysalueen tai perustason alueen vastuukunnan kielellisestä jaotuksesta. Sen vuoksi kielilaki on tarpeen muuttaa siten, että vastuukuntamallilla toteutettavalla alueella, jossa on erikielisiä ja kaksikielisiä kuntia, alueen kielellinen asema määräytyy samoin kuin erikielisiä ja kaksikielisiä kuntia käsittävässä kuntayhtymässä.

Lakiluonnoksen mukaan erikielisiä tai kaksikielisiä kuntia käsittävälle sosiaali- ja terveysalueelle ja perustason alueella olisi velvollisuus asettaa vähemmistökielen jaosto, jonka tehtävänä olisi seurata alueen kielellisen vähemmistön palvelujen saatavuutta ja laatua sekä tehdä ehdotuksia palvelujen kehittämiseksi. Vähemmistökielen jaoston jäseniksi voitaisiin valita alueen vähemmistökielistä väestöä edustavia henkilöitä.

Myös erityisvastuualueella olisi velvollisuus asettaa vähemmistökielen jaosto, jos alueella olisi erikielisiä tai kaksikielisiä kuntia. Sen tehtävänä olisi seurata erityisvastuualueen kielellisen vähemmistön palvelujen saatavuutta ja laatua sekä tehdä ehdotuksia palvelujen kehittämiseksi. Jaostolla voisi olla myös muita hallituksen määräämiä tehtäviä. Jäseniksi voitaisiin valita erityisvastuualueen vähemmistökielistä väestöä edustavia henkilöitä.

Kårkullan erityishuoltopiiri kehitysvammalain mukaisena lakisääteisenä kuntayhtymänä purettaisiin. Kuntayhtymä vastaa erityisesti ruotsin kielellä annettavista kehitysvammahuollon palveluista. Jos kunnat niin sopivat, kuntayhtymä saattaisi jäädä omistamaan ja hallinnoimaan kiinteistöjä, rakennuksia ja niihin liittyviä laitteita, koneita ja kalusteita (toimeenpanolain 14 §). Kuntayhtymän jäsenkuntien tulisi tällöin muuttaa kuntayhtymän perussopimusta vuodesta 2017 alkaen.

Entinen Kårkullan kuntayhtymä voisi myös jatkaa toimintaansa palvelujen tuottajana ja myydä niitä edelleen sosiaali- ja terveysalueille ja perustason alueille. Tämä edellyttäisi kuitenkin sen toiminnan jatkamista kuntayhtymänä tai muuta yhtiöittämistä, siten että nykyinen lakisääteinen erityishuollon kuntayhtymä muutettaisiin palvelujen tuottajaksi. Kårkullan kuntayhtymän nykyisillä jäsenkunnilla ei enää olisi pakkoa osallistua sen toimintaan, vaan yhteistyö perustuisi vapaaehtoisuuteen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettavan lain voimaanpanosta annetta-

van lain 7 §:n 2 momentissa säädettäisiin lisäksi mahdollisuudesta poiketa laissa asetettavista väestömäärävelvoitteista erityisistä syistä, esimerkiksi kielellisten oikeuksien turvaamiseksi.

4.9 Saamelaisten oikeudet

Saamelaisten kulttuuri-itsehallinto ja oikeus käyttää saamen kieltä ovat läheisesti sidoksissa nykyiseen kuntajaotukseen. Saamelaisten kotiseutualue määräytyy saamelaiskäräjistä annetun lain 4 §:n mukaan nykyisen kuntajaotuksen pohjalta. Kotiseutualue muodostuu Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntien sekä Sodankylän kunnassa sijaitsevan Lapin paliskunnan alueesta. Kotiseutualue määrittää myös saamelaisten kielellisiä oikeuksia, sillä kotiseutualueella oikeudet ovat laajemmat kuin sen ulkopuolella.

Palvelujen kieltä koskevaan järjestämislain 6 pykälään sisältyisi viittaus saamen kielilakiin (1086/2003), jossa säädetään oikeudesta käyttää saamen kieltä. Oikeus saamen kielen käyttöön koskee saamelaisten kotiseutualuetta.

Sosiaali- ja terveysalueelle ja perustason alueelle säädettäisiin velvollisuus asettaa vähemmistökielen jaosto, jonka tehtävänä olisi kehittää ja sovittaa yhteen alueen kielellisen vähemmistön palveluita sekä vähemmistön kielellä annettavaa sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön koulutusta. Lisäksi säädettäisiin saamenkielisestä jaostosta sosiaali- ja terveysalueella, johon kuuluu saamelaisten kotiseutualueeseen kuuluva kunta. Sen jäseneksi voitaisiin valita saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 3 §:ssä tarkoitettuja saamelaisia edustavia henkilöitä.

Myös erityisvastuualueella olisi vähemmistökielen jaosto. Sen tehtävänä olisi kehittää ja sovittaa yhteen erityisvastuualueiden kielellisen vähemmistön palveluja sekä vähemmistön kielellä annettavaa sosiaali- ja terveydenhuollon koulutusta. Jäseniksi voitaisiin valita erityisvastuualueen vähemmistökielistä väestöä edustavia henkilöitä. Pohjoisen erityisvastuualueen vähemmistökielen jaoston erityistehtävänä olisi huolehtia saamenkielisestä väestöstä.

4.10 Omaisuus

Ehdotukseen sisältyvän järjestämislain voimaanpanolain 15 §:n perusteella kunnat voisivat sopia kehitysvammaisten erityishuoltopiirin, sairaanhoitopiirin ja muiden sosiaali- ja terveydenhuollon alan kuntayhtymien kiinteistöjen, rakennusten ja niihin kuuluvien laitteiden, koneiden ja kalusteiden omistuksen uudelleen järjestämisestä. Jos kunnat eivät sovi asiasta, niiden omistus jää kuntayhtymän tehtäväksi. Tällöin kuntien tulee muuttaa kuntayhtymän perussopimusta siten, että kuntayhtymän tehtäväksi tulee omaisuuden hallinta ja siihen liittyvät tehtävät. Ehdotettavalla säännöksellä varmistetaan omaisuuden hallinta toistaiseksi siihen saakka kunnes kunnat sopivat siitä toisin. Järjestelyssä ei aseteta kunnille omaisuusjärjestelyjä koskevia velvoitteita. Sillä myös turvataan, että kuntayhtymien mahdollisten purkautumisten yhteydessä ei synny tilanteita, joissa jokin yksittäinen kunta joutuisi lunastamaan kuntayhtymästä luopuvilta kunnilta niiden osuuden kuntayhtymän omaisuudesta.

Kunnissa oleva omaisuus jäisi ehdotuksen perusteella edelleenkin kuntien omistukseen, jollei sosiaali- ja terveysalueita tai perustason alueita muodostettaessa sovittaisi toisin.

Koska esitykseen sisältyy useita perustuslain kannalta merkityksellisiä kysymyksiä, ja lisäksi kunnan äänivaltaa koskeva ehdotus poikkeaa perustuslakivaliokunnan aiempien lausuntojen mukaisesta linjasta, hallitus esittää, että esityksestä pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä olevan perusteella hallitus katsoo, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä.

Koska lakiehdotus liittyy monelta osin perustuslakiin, hallitus ehdottaa, että esityksestä hankittaisiin perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on:

1) edistää ja ylläpitää väestön hyvinvointia ja terveyttä;

2) edistää sosiaali- ja terveydenhuollon laatua

3) varmistaa asiakkaan ja potilaan oikeus hyvään sosiaali- ja terveydenhuoltoon;

4) luoda edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen riittävälle ja yhdenvertaiselle saatavuudelle koko maassa;

5) varmistaa toimiva ja eheä sekä vaikuttava ja kustannustehokas sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenne; sekä

6) edistää sosiaalihuollon ja terveydenhuollon toiminnallista ja rakenteellista integraatiota sekä vahvistaa sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluja alueellisesti ja valtakunnallisesti.

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseen ja rahoitukseen sekä kehittämiseen, ohjaukseen ja valvontaan.

Yksilön ja hänen elinympäristönsä terveydensuojelua koskevien tehtävien järjestämiseen ja hallintoon sovelletaan tämän lain sijasta ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta annettua lakia (410/2009).

Tämän lain 53 ja 58 §:n säännöksiä koulutuskorvauksista sovelletaan myös Ahvenanmaan maakunnassa suoritettavaan koulutukseen.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *sosiaali- ja terveysalueella* yhdestä tai useammasta kunnasta muodostuvaa aluetta, jolla sosiaali- ja terveydenhuolto järjestetään;

2) *perustason alueella* yhdestä tai useammasta kunnasta koostuvaa aluetta, jolla järjestetään sosiaali- ja terveydenhuollon perustason palvelut;

3) *erityisvastuualueella* sosiaali- ja terveysalueista muodostuvaa aluetta, jonka tehtävänä on sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan suunnittelu, ohjaaminen ja yhteensovittaminen alueellaan;

4) *vastuukunnalla* kuntaa, joka vastaa sosiaali- ja terveysalueen tai perustason alueen sosiaali- ja terveydenhuollon ja siihen kuuluvien palvelujen järjestämisestä; sekä

5) *maakunnan keskuskaupungilla* Helsinkiä, Tamperetta, Oulua, Turkua, Jyväskylää, Kuopiota, Lahtea, Poria, Joensuuta, Lappeenrantaa, Hämeenlinnaa, Vaasaa, Rovaniemeä, Seinäjokea, Kotkaa, Mikkeliä, Kokkolaa ja Kajaania.

Tämän lain säännökset sosiaali- ja terveysalueen vastuukunnasta koskevat myös kuntayhtymää, joka vastaa sosiaali- ja terveysalueella palvelujen järjestämisestä, jollei laissa toisin säädetä.

4 §

Sosiaali- ja terveydenhuollon voimavarat

Sosiaali- ja terveysalueella ja perustason alueella on oltava riittävät voimavarat hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon lakisääteisten tehtävien ja palvelujen toimeenpanoon.

5 §

Palvelujen saatavuus ja saavutettavuus

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut on järjestettävä yhdenvertaisesti ja palveluja toteutettaessa on edistettävä esteettömyyttä. Palvelujen tulee olla sisällöltään ja laadultaan sellaisia kuin sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntö sekä sosiaali- ja terveysalueen ja perustason alueen kuntien asukkaiden tarve edellyttävät. Palvelut on toteutettava mahdollisuuksien mukaan lähellä asukkaita. Palveluja voidaan kuitenkin keskittää, jos palvelujen saatavuus ja laadun turvaaminen tai niiden tarkoituksenmukainen ja kustannustehokas toteuttaminen edellyttävät sitä.

Muilla kuin 1 momentissa tarkoitetuilla kunnan asukkailla on oikeus saada sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja siten kuin siitä muualla säädetään.

6 §

Palvelujen kieli

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut on järjestettävä suomeksi ja ruotsiksi silloin, kun sosiaali- ja terveysalueella tai perustason alueella on yksi tai useampi kaksikielinen kunta tai suomen- ja ruotsinkielisiä kuntia. Palvelut on järjestettävä siten, että asiakas tai potilas saa ne valitsemallaan kielellä, joko suomeksi tai ruotsiksi. Oikeudesta käyttää suomen tai ruotsin kieltä, tulla kuulluksi ja saada toimituskirjansa suomen tai ruotsin kielellä sekä oikeudesta tulkkaukseen näitä kieliä viranomaisissa käytettäessä säädetään kielilain (423/2003) 10, 18 ja 20 §:ssä. Oikeudesta käyttää saamen kieltä säädetään saamen kielilaissa (1086/2003).

Palveluja järjestettäessä on lisäksi huolehdittava siitä, että Pohjoismaiden kansalaiset voivat 1 momentissa tarkoitettuja palveluja käyttäessään tarvittaessa käyttää omaa kieltään, suomen, islannin, norjan, ruotsin tai tanskan kieltä. Tällöin on mahdollisuuksien mukaan huolehdittava siitä, että Pohjoismaiden kansalaiset saavat tarvittavan tulkkausja käännösavun.

Kansaneläkelaitoksen velvollisuudesta järjestää tulkkauspalvelua kuulo- ja kuulonäkövammaisille sekä puhevammaisille henkilöille säädetään vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta annetussa laissa (133/2010).

2 luku

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen

7 §

Sosiaali- ja terveysalue ja perustason alue

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseksi on sosiaali- ja terveysalueita. Kunnan on kuuluttava sosiaali- ja terveysalueeseen. Sosiaali- ja terveysalueella vastuu palvelujen järjestämisestä on alueen vastuukunnalla tai kuntayhtymällä siten kuin 17 ja 19 §:ssä säädetään.

Kunta voi kuulua sosiaali- ja terveysalueen lisäksi perustason alueeseen jäljempänä 8 §:ssä säädetyin perustein. Perustason alueella järjestettävistä palveluista säädetään 11 §:ssä. Vastuu palvelujen järjestämisestä perustason alueella on sen vastuukunnalla.

8 §

Sosiaali- ja terveysalueen ja perustason alueen muodostamisen yleiset edellytykset

Sosiaali- ja terveysalueen ja perustason alueen on oltava alueellisesti eheitä ja toiminnallisesti tarkoituksenmukaisia kokonaisuuksia. Alueella on oltava taloudelliset ja henkilöstövoimavaroihin perustuvat edelly-

tykset vastata sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä.

Sosiaali- ja terveysalue muodostuu maakunnan keskuskaupungista tai vähintään 50 000 asukkaan kunnasta. Lisäksi alueeseen kuuluvat mainittujen kuntien työssäkäyntialueeseen, yhdyskuntarakenteeltaan yhtenäiseen alueeseen tai samaan toiminnalliseen kokonaisuuteen kuuluvat muut kunnat.

Perustason alue muodostuu vähintään 20 000 asukkaan kunnasta. Lisäksi perustason alueeseen voi kuulua samaan työssäkäyntialueeseen, yhdyskuntarakenteeltaan yhtenäiseen alueeseen tai samaan toiminnallisen kokonaisuuteen kuuluvia muita kuntia.

Työssäkäyntialueella voi olla vain yksi sosiaali- ja terveysalue. Jos kunta ei kuulu sosiaali- ja terveysalueen tai perustason alueen vastuukunnan työssäkäyntialueeseen, yhdyskuntarakenteeltaan yhtenäiseen alueeseen tai samaan toiminnalliseen kokonaisuuteen, sen tulee kuulua kunnan sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisen kannalta tarkoituksenmukaisimpaan alueeseen.

Uudenmaan maakuntaan kuuluvien kuntien sosiaali- ja terveysalueet voidaan muodostaa 2 ja 4 momentissa säädetystä poiketen.

Edellä 1 – 3 momentissa tarkoitettuja alueita muodostettaessa tulee pyrkiä alueisiin, joilla voidaan turvata suomen- ja ruotsinkielisen väestön oikeudet saada palveluja omalla kielellään samanlaisten perusteiden mukaan.

Valtioneuvosto päättää kuntia kuultuaan sosiaali- ja terveysalueet, perustason alueet sekä niihin kuuluvat kunnat.

9 §

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa

Kunnan on seurattava asukkaittensa elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin. Kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava kunnanvaltuustolle vuosittain. Lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava hyvinvointikertomus.

Kunnan on strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiselle tavoitteet. Lisäksi sen tulee määritellä tavoitteita tukevat toimenpiteet. Päätösten vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen on arvioitava ennakkoon ja otettava huomioon kunnan eri toimialojen päätöksenteossa. Kunnan eri toimialojen on tehtävä yhteistyötä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä. Lisäksi kunnan on nimettävä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen vastuutahot ja tehtävä yhteistyötä muiden kunnassa toimivien julkisten toimijoiden sekä yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa.

Sosiaali- ja terveysalueen ja perustason alueen toiminnassa on otettava huomioon alueen kuntien asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä ehkäistävä epäkohtien syntymistä. Alueen vastuukunnan on toimittava yhteistyössä alueen kuntien kanssa ja annettava niille asiantuntija-apua hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

10 §

Järjestämisvastuu

Järjestämisvastuu sisältää vastuun lakisääteisten sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien hoitamisesta sekä vastuun palvelujen:

1) yhdenvertaisesta saatavuudesta ja laadusta;
2) asianmukaisesta saavutettavuudesta;
3) tarpeen ja määrän määrittelemisestä;
4) tuotantotavasta päättämisestä; sekä
5) laadun ja määrän seurannasta, kehittämisestä ja valvonnasta.

Järjestämisvastuuseen sisältyy lisäksi sosiaali- ja terveysalueen ja perustason alueen tehtäviin kuuluvan julkisen vallan käyttö.

11 §

Järjestämisvastuun jakautuminen sosiaali- ja terveysalueen ja perustason alueen välillä

Sosiaali- ja terveysalueen vastuukunta järjestää kaikki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut sekä hoitaa muut sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävät.

Jos sosiaali- ja terveysalueeseen kuuluu perustason alue, sen vastuukunnalla on sosiaali-

ja terveysalueen sijasta järjestämisvastuu sosiaalihuollosta ja perusterveydenhuollosta. Sosiaalihuollon ja perusterveydenhuollon ympärivuorokautinen päivystys kuuluu kuitenkin sosiaali- ja terveysalueen järjestämisvastuulle. Lailla voidaan lisäksi säätää muista tehtävistä, joiden järjestämisvastuu kuuluu perustason alueen vastuukunnan sijasta sosiaali- ja terveysalueen vastuukunnalle.

Perustason alueen vastuukunta voi 1 momentissa säädetystä poiketen järjestää erikoissairaanhoidon palveluja, jos sosiaali- ja terveysministeriön on myöntänyt vastuukunnalle luvan siihen ennen kuin perustason alue on aloittanut toimintansa. Vastuukunnan järjestämisvastuu käsittää tällöin luvan mukaiset erikoissairaanhoidon palvelut. Jos lupa on annettu määräaikaisena, ministeriö voi uudistaa luvan. Uudistettaessa lupa, ministeriö voi tehdä muutoksia luvan mukaisen toiminnan sisältöön ja laajuuteen. Ennen luvan uudistamista, on pyydettävä erityisvastuualueen kuntayhtymän lausunto.

Sosiaali- ja terveysalueen ja perustason alueen vastuukuntien on toimittava yhteistyössä sen varmistamiseksi, että palveluja tarvitsevat henkilöt saavat tarvitsemansa palvelut ja tuen lain mukaisesti riippumatta siitä, kumpi taho on vastuussa niiden järjestämisestä.

12 §

Tehtävien ja palvelujen järjestäminen

Sosiaali- ja terveysalueen ja perustason alueen vastuukunnan on järjestettävä vastuulleen kuuluvat sosiaali- ja terveydenhuoltoon kuuluvat tehtävät ja palvelut:

1) tuottamalla ne itse,

2) kuntalain 76 §:ssä tarkoitetulla tavalla sopimuksin yhdessä toisen sosiaali- ja terveysalueen tai perustason alueen vastuukunnan kanssa,

3) olemalla jäsenenä palveluja tuottavassa kuntayhtymässä,

4) hankkimalla palveluja valtiolta, toiselta vastuukunnalta, kuntayhtymältä tai muulta julkiselta taikka yksityiseltä palvelujen tuottajalta, taikka

5) antamalla palvelunkäyttäjälle sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annetun lain (569/2009) mukaisen palvelusetelin, tai

6) muulla laissa säädetyllä tavalla.

13 §

Yhteistoiminta palvelutuotannossa

Sosiaali- ja terveysalueiden vastuukunnat voivat sopia keskenään sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta. Palvelujen tuottamisesta laaditun sopimuksen tulee perustua erityisvastuualueen toimeenpanosopimuksessa olevaan suunnitelmaan erityisvastuualueella toteutettavista palveluista.

Sosiaali- ja terveysalueen ja perustason alueen vastuukunta voi sopia alueeseen kuuluvien kuntien kanssa sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta.

14 §

Omavalvontaohjelma

Sosiaali- ja terveysalueen ja perustason alueen vastuukunnan on laadittava toiminnasta ja palveluista omavalvontaohjelma. Ohjelmassa tulee määritellä, miten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen toteutuminen ja laatu sekä palveluja käyttävien henkilöiden yhdenvertaisuus varmistetaan. Omavalvontaohjelmassa on lisäksi todettava miten palvelujen toteutumista, laatua ja yhdenvertaisuutta seurataan ja miten havaitut puutteellisuudet korjataan. Omavalvontaohjelma on julkaistava internetissä.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi tarvittaessa antaa tarkempia määräyksiä omavalvontaohjelman sisällöstä ja laatimisesta.

15 §

Erityisvastuualue

Sosiaali- ja terveydenhuollon alueellisten ja kansallisten tehtävien hoitamiseksi on viisi erityisvastuualuetta. Kullakin erityisvastuualueella toimii yliopistollinen sairaala. Sosiaali- ja terveysalue kuuluu siihen erityisvastuualueeseen, joka on palvelujen suunnittelun

ja järjestämisen kannalta tarkoituksenmukaisin.

Valtioneuvosto päättää erityisvastuualueet ja niihin kuuluvat sosiaali- ja terveysalueet.

16 §

Erityisvastuualueen tehtävät

Erityisvastuualueen tehtävänä on ohjata ja yhteen sovittaa alueensa sosiaali- ja terveysalueiden ja perustason alueiden toimintaa ja niiden järjestämiä palveluja siten, että vältetään päällekkäistä toimintaa ja palveluvajeita, edistetään voimavarojen tehokasta käyttöä ja varmistetaan palvelujen yhdenvertainen laatu ja saatavuus sekä sosiaali- ja terveydenhuollon jatkuva kehittäminen. Erityisvastuualue vastaa myös toiminnan yhteensovittamisesta kansallisen tason strategisten linjausten kanssa ja varmistaa kansallisen ohjauksen toteutumisen toiminnassa.

Erityisvastuualue vastaa alueellaan:

1) yhteistyön ja sen rakenteiden varmistamisesta ja tukemisesta sellaisissa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävissä, jotka edellyttävät yli sosiaali- ja terveysalueiden, perustason alueiden tai erityisvastuualueiden rajojen tapahtuvaa yhteistyötä;

2) sosiaali- ja terveydenhuollon osalta koko erityisvastuualueelle kohdistuvien, usean hallinnonalan yhteistyötä vaativien tehtävien ohjauksesta ja tehtävien hoitamiseksi tarvittavien päätösten tekemisestä ja määräysten antamisesta;

3) sellaisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tai muiden tehtävien keskittämisestä, joita ei harvinaisuutensa tai muun erityisen seikan vuoksi ole tarkoituksenmukaista tuottaa alueen kaikilla sosiaali- ja terveysalueilla;

4) omalta osaltaan sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimus-, koulutus ja kehittämistoiminnan suunnittelusta ja yhteensovittamisesta;

5) omalta osaltaan sosiaali- ja terveydenhuollon työvoimatarpeen arvioinnista;

6) ensihoitokeskuksen perustamisesta ja ensihoitopalvelun ohjaamisesta ja yhteen sovittamisesta;

7) sosiaali- ja terveydenhuollon tiedonhallinnan sekä asiakas- ja potilastietojen käsittelyn yhteensovittamisesta sekä alueellisesta kokonaisarkkitehtuurista siten kuin julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta annetussa laissa (634/2011) säädetään;

8) sosiaali- ja terveysalueiden valmiussuunnittelun yhteensovittamisesta;

9) jäljempänä 42 §:ssä tarkoitetun sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman toimeenpanosta;

10) edellä 9 §:ssä tarkoitettua hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevan alueellisen yhteistyön varmistamisesta ja tukemisesta sosiaali- ja terveydenhuollon osalta; sekä

11) hyvinvointi- ja terveysseurantatietojen analysoinnista ja hyödyntämisestä.

Sen erityisvastuualueen, johon kuuluvat saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 4 §:ssä tarkoitetun saamelaisten kotiseutualueen kunnat, tulee tehtäviään hoitaessaan ottaa erityisesti huomioon saamenkielisen väestön palvelutarpeet, sekä edistää saamenkielisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin liittyvää yhteistyötä pohjoismaiden välillä.

3 luku

Hallinto

Sosiaali- ja terveysalue ja perustason alue

17 §

Sosiaali- ja terveysalueen ja perustason alueen hallinto

Sosiaali- ja terveysalueella järjestämisvastuu sosiaali- ja terveydenhuollosta on alueen vastuukunnalla tai kuntayhtymällä. Jäljempänä 19 §:ssä säädetään edellytyksistä, joiden perusteella kunnat voivat päättää, että sosiaali- ja terveysalueen toiminnasta vastaa kuntayhtymä. Perustason alueella vastuu palvelujen järjestämisestä on vastuukunnalla.

Sosiaali- ja terveysalueen vastuukuntana toimii maakunnan keskuskaupunki. Jos sosiaali- ja terveysalue muodostuu 8 §:n 2 momentissa tarkoitetun vähintään 50 000 asukkaan kunnan pohjalle, vastuukuntana toimii alueen asukasluvultaan suurin kunta. Perustason alueen vastuukuntana toimii alueen

asukasluvultaan suurin kunta, jos kunnat eivät ole toisin sopineet.

Jos vastuu sosiaali- ja terveydenhuollosta on alueen vastuukunnalla, alueen ylintä päätösvaltaa käyttää 20 §:ssä tarkoitettu edustajainkokous. Sosiaali- ja terveydenhuollon päätöksenteossa ja toteuttamisessa noudatettavan yhteistoiminnan keskeiset periaatteet sovitaan edustajainkokouksen päättämässä yhteistoimintasopimuksessa, josta säädetään tarkemmin 21 §:ssä. Vastuukunnassa on alueen sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisestä ja taloudenhoidosta vastaava yhteinen toimielin, jäljempänä *toimielin*, josta säädetään tarkemmin 22 §:ssä.

18 §

Oikeudellinen ja taloudellinen vastuu

Oikeudellinen vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä on vastuukunnalla. Vastuukunnan yhteinen toimielin vastaa kuitenkin 23 §:n perusteella tehdyistä päätöksistä ja niiden toimeenpanosta.

Taloudellinen vastuu toimielimen päätöksistä ja niiden toimeenpanosta määräytyy siten kuin jäljempänä 25–29 ja 47–51 §:ssä säädetään.

19 §

Kuntayhtymä

Sosiaali- ja terveysalueeseen kuuluvat kunnat voivat sopia, että sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisestä vastaa kuntayhtymä, jos:

1) alueen keskuskunnan asukasluku on alle puolet koko alueen asukasluvusta; ja

2) järjestämisvastuun hoitamista kuntayhtymämallilla kannattaa vähintään puolet alueen kunnista, joiden asukasluku on vähintään kaksi kolmasosaa koko alueen yhteenlasketusta asukasluvusta.

Jos sosiaali- ja terveysalueen toiminnasta vastaa 1 momentin perusteella kuntayhtymä, siihen sovelletaan kuntalain (365/1995) säännöksiä kuntayhtymän hallinnosta, jollei tässä laissa säädetä toisin. Kuntayhtymän perussopimuksen hyväksymiseen ja muuttamiseen sovelletaan 20 §:n ja 21 §:n 3 momentin säännöksiä vastuukunnan edustajainkokouksen päätöksenteosta.

20 §

Edustajainkokous

Kuntien edustajainkokous päättää sosiaali- ja terveysalueen ja perustason alueen sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoimintasopimuksesta, toiminnallisista ja taloudellisista tavoitteista sekä talousarviosta ja taloussuunnitelmasta. Lisäksi se valitsee 22 §:ssä tarkoitetun toimielimen.

Edustajainkokouksessa jokaisella kunnalla on vähintään yksi kunnan valitsema edustaja. Jos kunnat eivät ole toisin sopineet, kunnan edustajien yhteenlaskettu äänimäärä edustajainkokouksessa perustuu kunnan asukaslukuun. Kunnan valitsemien edustajien äänimäärä jakautuu tasan heistä saapuvilla olevien kesken. Edustajainkokouksen kokoonpanon tulee vastata alueen kuntien valtuustoissa edustettuina olevien eri ryhmien kunnallisvaaleissa saamaa ääniosuutta alueella vaalilaissa (714/1998) säädetyn suhteellisuusperiaatteen mukaisesti.

Edustajainkokous on päätösvaltainen, kun kokouksessa on edustettuna vähintään kaksi kolmannesta edustajainkokoukseen osallistuvista kunnista ja niiden asukasluku on vähintään puolet kaikkien edustajainkokoukseen osallistuvien kuntien yhteenlasketusta asukasluvusta.

Edustajainkokouksen päätöksentekomenettelyyn ja muutoksenhakuun edustajainkokouksen päätöksistä sovelletaan mitä valtuustosta säädetään kuntalain 7 ja 11 luvussa.

21 §

Yhteistoimintasopimus

Sosiaali- ja terveysalueen ja perustason alueen kuntien edustajainkokous hyväksyy sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevan yhteistoimintasopimuksen. Siinä on sovittava:

1) tavasta, jolla edustajainkokouksen ja toimielimen päätöksenteko järjestetään;

2) edustajainkokouksen tehtävistä ja toimivallasta;
3) kunnan edustajien lukumäärästä edustajainkokouksessa ja edustajien äänivallan määräytymisestä;
4) toimielimen jäsenten lukumäärästä ja äänivallan perusteista; sekä
5) sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksesta sekä muista taloutta koskevista asioista.

Yhteistoimintasopimuksessa voidaan myös sopia, että erikseen määrätyissä asioissa päätös edellyttää sopimuksen mukaista määräenemmistöä.

Yhteistoimintasopimuksesta ja sen muuttamisesta päätetään edustajainkokouksessa. Jos kunnat eivät ole toisin sopineet, sopimuksen hyväksyminen ja muuttaminen edellyttää, että sitä kannattaa yksi tai useampi kunta, joiden asukasluku on vähintään puolet edustajainkokouksessa läsnä olevien edustajien yhteenlasketusta äänimäärästä.

22 §

Yhteinen toimielin

Sosiaali- ja terveysalueen ja perustason alueen vastuukunnassa on yhteinen toimielin. Se vastaa alueen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä. Toimielimen jäsenet valitaan valtuuston toimikaudeksi, jollei edustajainkokous ole toisin päättänyt.

Toimielimen jäseneksi voidaan valita henkilö, joka on vaalikelpoinen alueeseen kuuluvan kunnan vastaavaan toimielimeen.

Toimielimen kokoonpanon tulee vastata alueen kuntien valtuustoissa edustettuina olevien eri ryhmien kunnallisvaaleissa saamaa ääniosuutta alueella vaalilaissa säädetyn suhteellisuusperiaatteen mukaisesti.

Vastuukunnan yhteisen toimielimen kokoonpanoon sovelletaan muutoin, mitä kuntalaissa säädetään kunnan toimielimestä.

23 §

Toimielimen tehtävät

Toimielimellä on päätösvalta edellä 10 §:ssä tarkoitetuista järjestämisvastuuseen kuuluvista asioista. Toimielimen tehtävänä on yhteistoimintasopimuksen ja edustajainkokouksen asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden rajoissa:

1) huolehtia sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteuttamisesta; ja
2) päättää sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisestä sekä seurata tavoitteiden saavuttamista ja raportoida niistä alueen kunnille.

Toimielimen tehtävänä on lisäksi valvoa sosiaali- ja terveysalueen tai perustason alueen etua 10 §:ssä tarkoitetuissa järjestämisvastuuseen kuuluvissa asioissa, edustaa aluettaan ja tehdä sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevat sopimukset.

Vastuukunnan kunnanhallituksella ei ole kuntalain 51 §:ssä tarkoitettua oikeutta ottaa käsiteltäväkseen 1 momentissa tarkoitettua toimielimelle tai sen alaiselle viranomaiselle kuuluvaa asiaa, jossa asianomainen viranomainen on tehnyt päätöksen. Toimielimen tekemän muuhun päätökseen sovelletaan, mitä kuntalain 51 §:ssä säädetään, jolleivät kunnat ole yhteistoimintasopimuksessa toisin sopineet.

24 §

Vähemmistökielen jaosto

Erikielisiä tai kaksikielisiä kuntia käsittävällä sosiaali- ja terveysalueella ja perustason alueella on oltava toimielimen asettama vähemmistökielen jaosto. Sen tehtävänä on seurata alueen kielellisen vähemmistön palvelujen saatavuutta ja laatua sekä tehdä ehdotuksia palvelujen kehittämiseksi. Jaostolla voi olla myös muita toimielimen määräämiä tehtäviä. Vähemmistökielen jaosto antaa toimielimelle vuosittain kertomuksen vähemmistökielisten palvelujen toteutumisesta.

Vähemmistökielen jaoston jäseniksi valitaan alueen vähemmistökielistä väestöä edustavia henkilöitä.

Sosiaali- ja terveysalueella, johon kuuluu saamelaisten kotiseutualueeseen kuuluva kunta, on oltava toimielimen asettama saamenkielen jaosto. Jaoston jäseneksi valitaan saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 3 §:ssä tarkoitettuja saamelaisia edustavia henkilöitä. Jaostoon sovelletaan muutoin mitä 1

momentissa säädetään vähemmistökielen jaostosta.

Jos sosiaali- ja terveysalueen palvelujen järjestämisestä vastaa kuntayhtymä, tässä pykälässä todettu jaosto toimii kuntayhtymän hallituksen alaisena.

25 §

Kirjanpitovelvollisuus

Toimielimen järjestämisvastuulle kuuluvien tehtävien kirjanpito on eriytettävä vastuukunnan kirjanpidossa.

Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto antaa ohjeita ja lausuntoja kirjanpitolain ja kuntalain 68 – 70 §:n soveltamisesta toimielimen kirjanpitovelvollisuuteen.

26 §

Toimielimen tilinpäätös

Toimielimen tilikausi on kalenterivuosi. Toimielimen on laadittava tilikaudelta erillistilinpäätös ja annettava se tilintarkastajien tarkastettavaksi sekä saatettava se vastuukunnan kunnanhallituksen käsiteltäväksi.

Tilinpäätökseen kuuluvat tase, tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja niiden liitteenä olevat tiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus. Tilinpäätöksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot toimielimen toiminnan tuloksesta, taloudellisesta asemasta ja rahoituksesta. Tätä varten tarpeelliset lisätiedot on ilmoitettava liitetiedoissa. Toimielimen erillistilinpäätös yhdistellään kunnan tilinpäätöksessä.

Tilinpäätöksen allekirjoittaa toimielimen puheenjohtaja.

27 §

Toimintakertomus ja tilikauden tuloksen käsittely

Toimielimen on toimintakertomuksessaan esitettävä selvitys sille asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta. Toimintakertomuksessa on myös annettava tietoja sellaisista sen talouteen liittyvistä olennaisista asioista, joista ei ole tehtävä selkoa tulos- tai rahoituslaskelmassa taikka taseessa. Tällaisia asioita ovat ainakin arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä sekä tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä.

Jollei yhteistoimintasopimuksessa toisin määrätä, edustajainkokous hyväksyy tilinpäätöksen ja päättää vastuuvapaudesta.

28 §

Toimielimen oma pääoma

Toimielimen oma pääoma muodostuu peruspääomasta, arvonkorotusrahastosta sekä oman pääoman muista eristä.

Peruspääoma on kunnan omanpääomanehtoinen sijoitus. Arvonkorotusrahasto muodostuu pysyviin vastaaviin tehdyistä arvonkorotuksista.

29 §

Lainanotto

Toimielimen toimintaa koskevasta lainasta päättää toimielin yhteistoimintasopimuksen määräämissä rajoissa.

30 §

Toimielintä koskevien säännösten soveltaminen

Toimielimeen sovelletaan tässä luvussa säädetyn lisäksi mitä kuntalain 77 §:ssä säädetään yhteisestä toimielimestä.

Erityisvastuualue

31 §

Erityisvastuualueen kuntayhtymä

Erityisvastuualueelle 16 §:n mukaan kuuluvista tehtävistä vastaa erityisvastuualueen

kuntayhtymä. Kuntayhtymään sovelletaan kuntalain kuntayhtymää koskevia säännöksiä, jollei tässä laissa toisin säädetä.

32 §

Erityisvastuualueen yhtymäkokous

Erityisvastuualueen yhtymäkokouksessa ovat edustettuina kaikki erityisvastuualueen sosiaali- ja terveysalueisiin kuuluvat kunnat. Kuntien edustajien lukumäärä ja äänimäärä yhtymäkokouksessa määräytyy kunnan asukasluvun perusteella. Jokaisella kunnalla on yhtymäkokouksessa vähintään yksi edustaja.

Yhtymäkokous pidetään vähintään kaksi kertaa vuodessa. Yhtymäkokous on päätösvaltainen, kun kokouksessa on edustettuna vähintään kaksi kolmannesta erityisvastuualueen jäseninä olevien kuntien yhteenlasketusta asukasluvusta.

Yhtymäkokous antaa tarpeelliset määräykset erityisvastuualueen tehtäviin liittyvien asioiden valmistelusta ja päätösten täytäntöönpanosta sekä päättää erityisvastuualueen rahoituksesta.

33 §

Hallitus ja sen tehtävät

Erityisvastuualueen tehtävien käytännön toimeenpanosta vastaa erityisvastuualueen hallitus. Hallituksen valitsee erityisvastuualueen yhtymäkokous.

Hallitus vastaa erityisvastuualueen hallinnosta ja taloudenhoidosta sekä yhtymäkokouksen päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Hallitus valvoo erityisvastuualueen etua, ja, jollei perussopimuksessa toisin sovita, edustaa erityisvastuualuetta ja käyttää sen puhevaltaa.

34 §

Hallituksen kokoonpano

Erityisvastuualueen hallituksessa tulee olla vähintään yksi edustaja jokaisesta erityisvastuualueeseen kuuluvasta sosiaali- ja terveysalueesta.

Hallituksen käsitellessä 16 §:n 4 kohdassa tarkoitettuja, sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimus-, koulutus ja kehittämistoiminnan suunnittelua ja yhteensovittamista koskevia asioita sekä 16 §:n 5 kohdassa tarkoitettuja sosiaali- ja terveydenhuollon työvoimatarpeen arviointia koskevia asioita, siihen kuuluu lisäksi alueen korkeakoulujen, tutkimus- ja kehittämistoiminnan sekä työvoimahallinnon ja maakunnan liittojen edustajia.

35 §

Hallituksen toimivaltaisuus

Hallitus on toimivaltainen, kun sen jäsenistä enemmän kuin puolet on läsnä.

Hallituksen toimiessa 34 §:n 2 momentissa tarkoitetussa kokoonpanossa sen toimivaltaisuuden edellytyksenä on 1 momentissa säädetyn lisäksi, että sosiaali- ja terveysalueita edustavat läsnä olevat jäsenet yhdessä puheenjohtajan kanssa muodostavat enemmistön.

36 §

Erityisvastuualueen vähemmistökielen jaosto

Erikielisiä ja kaksikielisiä kuntia käsittävällä erityisvastuualueella on oltava hallituksen asettama vähemmistökielen jaosto. Sen tehtävänä on seurata erityisvastuualueen kielellisen vähemmistön palvelujen saatavuutta ja laatua sekä tehdä ehdotuksia palvelujen kehittämiseksi. Jaostolla voi olla myös muita hallituksen määräämiä tehtäviä. Jaosto antaa vuosittain erityisvastuualueelle kertomuksen vähemmistökielisten palvelujen toteutumisesta erityisvastuualueella.

Jaoston jäseniksi valitaan erityisvastuualueen kuntien vähemmistökielistä väestöä edustavia henkilöitä.

37 §

Toimeenpanosopimus

Erityisvastuualueen tehtävien toteuttamisesta päätetään yhtymäkokouksen vahvistamassa, yhdessä erityisvastuualueeseen kuuluvien sosiaali- ja terveysalueiden vastuukun-

tien kanssa laaditussa toimeenpanosopimuksessa. Toimeenpanosopimuksessa on sovittava edellä 16 §:ssä tarkoitettujen tehtävien toimeenpanosta ja niiden edellyttämistä yhteistyörakenteista.

Toimeenpanosopimuksen valmistelusta ja sen toimeenpanon seurannasta vastaa erityisvastuualueen hallitus. Sopimus laaditaan neljäksi vuodeksi. Sopimuksen toteutumista on arvioitava joka toinen vuosi sekä tehtävä siihen tarvittaessa muutokset.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä asioista, joita toimeenpanosopimukseen on sisällytettävä.

38 §

Erityisvastuualueen toimintasuunnitelma

Erityisvastuualueen yhtymäkokous vahvistaa vuosittain alueensa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevan toimintasuunnitelman. Toimintasuunnitelman tulee perustua erityisvastuualueen toimeenpanosopimukseen. Suunnitelman valmistelusta vastaa erityisvastuualueen hallitus.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä asioista, joita toimintasuunnitelmaan on sisällytettävä.

39 §

Sosiaali- ja terveysalueita ja perustason alueita sitova erityisvastuualueen päätösvalta

Erityisvastuualueen yhtymäkokouksella on toimintasuunnitelmaa hyväksyessään oikeus tehdä sosiaali- ja terveysalueita ja perustason alueita sekä niiden vastuukuntia sitovia päätöksiä niiden järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen tuottamisesta. Päätös voidaan tehdä tilanteissa, joissa tehtävä ratkaisu on merkittävä koko erityisvastuualueen kannalta, jolla estetään päällekkäistä toimintaa, edistetään rajallisten voimavarojen hallintaa, tai joissa on varmistettava palveluiden yhdenvertainen saatavuus, ja joiden osalta erityisvastuualueeseen kuuluvat sosiaali- ja terveysalueiden ja perustason alueiden vastuukunnat eivät ole päässeet sopimukseen.

Ennen päätöksentekoa erityisvastuualueen on pyrittävä järjestämään asia sopimalla siitä sosiaali- ja terveysalueiden ja perustason alueiden vastuukuntien kanssa.

40 §

Erityisvastuualueen talousarvio

Erityisvastuualueen talousarvion hyväksyy yhtymäkokous. Ennen hyväksymistä on erityisvastuualueeseen kuuluvien sosiaali- ja terveysalueiden toimielimille varattava mahdollisuus antaa lausunto talousarvioesityksestä ja alustavasta toimintasuunnitelmasta.

4 luku

Ohjaus, suunnittelu ja kehittäminen

41 §

Yleinen ohjaus, suunnittelu ja kehittäminen

Sosiaali- ja terveydenhuollon yleinen ohjaus, suunnittelu, kehittäminen ja valvonta kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle. Osana tätä tehtävää sosiaali- ja terveysministeriö laatii jäljempänä 43 §:ssä tarkoitettua sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukuntaa kuullen pitkän aikavälin strategiset linjaukset, jotka ohjaavat palvelujen järjestämisestä vastaavia organisaatioita palvelurakenteen kehittämisessä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ohjauksen, suunnittelun ja kehittämisen kansallisena asiantuntijaviranomaisena toimii Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

42 §

Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma

Valtioneuvosto vahvistaa joka neljäs vuosi hallituksen valtiontaloutta koskevien päätösten kanssa yhteensopivan sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman (kansallinen kehittämisohjelma). Kehittämis-

ohjelmassa määritellään koko ohjelmakauden kattavat keskeisimmät sosiaali- ja terveyspoliittiset tavoitteet, kehittämistoiminnan ja valvonnan painopisteet sekä niiden toteuttamista tukevat keskeiset uudistus- ja lainsäädäntöhankkeet, ohjeet ja suositukset. Kansallista kehittämisohjelmaa voidaan tarkistaa vuosittain ohjelman tavoitteiden toteuttamista tukevien toimenpiteiden osalta. Muutoin kansallista kehittämisohjelmaa voidaan muuttaa erityisestä syystä.

Kansallisessa kehittämisohjelmassa voidaan asettaa myös sellaisia valtion sosiaali- ja terveydenhuollon keskus- ja aluehallintoon kohdistuvia ohjelman toteuttamista koskevia keskeisimpiä tavoitteita ja toimenpidesuosituksia, jotka ovat perusteltuja kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon tarkoituksenmukaiseksi toteuttamiseksi.

43 §

Sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunta

Sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimii sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunta. Sen tarkoituksena on koota ja panna toimeen sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisia tavoitteita sekä edistää valtakunnallisten ja alueellisten toimijoiden yhteistyötä. Valtioneuvosto asettaa neuvottelukunnan neljäksi vuodeksi kerrallaan.

Neuvottelukunta valmistelee sosiaali- ja terveysministeriölle kansallisesti koottujen tavoitteiden perusteella esityksen kansalliseksi kehittämisohjelmaksi sekä edistää ja seuraa ohjelman toteutumista. Lisäksi neuvottelukunta tekee sosiaali- ja terveysministeriölle tarvittaessa ehdotuksia sellaisten suositusten ja ohjeiden antamiseksi, joilla voidaan edistää ja tukea kehittämisohjelman tavoitteiden toteutumista, sekä sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämistoimintaan käytettävissä olevien määrärahojen kohdentamisesta kehittämistoiminnan eri painopistealueille. Neuvottelukunnan tulee hoitaa myös ne tehtävät, jotka määrätään erikseen valtioneuvoston tekemässä neuvottelukunnan asettamispäätöksessä.

Neuvottelukunnasta ja sen kokoonpanosta ja tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

44 §

Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman johtoryhmä

Sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunnan yhteydessä toimii valtioneuvoston nimeämä sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman johtoryhmä. Johtoryhmän tehtävänä on:

1) johtaa kansallisen kehittämisohjelman valmistelua sekä valtakunnallista ja alueellista toimeenpanoa;

2) edistää keskushallinnon ja alueiden välistä yhteistyötä;

3) käsitellä sosiaali- ja terveysjärjestöjen kanssa kansallisen kehittämisohjelman puitteissa tehtävän yhteistyön kysymyksiä;

4) käsitellä ohjaus- ja valvontatoimenpiteiden kokonaisuutta; sekä

5) hoitaa muita kansallisen kehittämisohjelman toimeenpanoon liittyviä valtakunnallisia ohjaustehtäviä.

Johtoryhmästä ja sen kokoonpanosta ja tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

45 §

Kehittämishankkeelle myönnettävä valtionavustus

Sosiaali- ja terveysministeriö voi myöntää sosiaali- ja terveysalueen ja perustason alueen vastuukunnalle ja erityisvastuualueen kuntayhtymälle hankeavustusta kansallisen kehittämisohjelman toteuttamiseksi valtion talousarvioon otetun määrärahan rajoissa. Kehittämishankkeen toteuttajina voi olla myös useampi alue yhdessä.

Valtionavustusta voidaan myöntää edellyttäen, että hankkeella toteutetaan kansallisessa kehittämisohjelmassa asetettuja sosiaali- ja terveyspoliittisia tavoitteita ja siinä otetaan huomioon alueelliset kehittämistarpeet.

Valtionavustukseen sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001). Sosiaali- ja terveysministeriö on valtionapuviranomainen so-

siaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeita koskevissa asioissa.

Sosiaali- ja terveysalueelle, perustason alueelle tai erityisvastuualueelle voidaan myöntää valtionavustusta enintään 75 prosenttia valtionavustukseen oikeuttavista kustannuksista. Sosiaali- ja terveysalueen, perustason alueen tai erityisvastuualueen omarahoitusosuuden tulee olla vähintään 25 prosenttia valtionavustukseen oikeuttavista kustannuksista.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää valtionavustuksen jakamisen perusteista, valtionavustuksen hakemisesta, myöntämisestä ja maksamisesta sekä valtionavustuksen käytön seurannasta, arvioinnista ja valvonnasta.

46 §

Kehittämistoiminta sosiaali- ja terveysalueella

Sosiaali- ja terveysalueen vastuukunta vastaa alueensa perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon kehittämisestä, sen rakenteesta ja osaamisen vahvistamisesta sekä alue- ja organisaatiorajat ylittävästä kehittämisyhteistyöstä. Sosiaali- ja terveysalueen on otettava huomioon erityisvastuualueen tutkimus- ja kehittämistoimintaa koskevat linjaukset.

5 luku

Rahoitus

Alueiden toiminnan rahoitus

47 §

Perustason alueen rahoitus

Perustason alueeseen kuuluvat kunnat vastaavat perustason alueen rahoituksesta siten kuin kuntien välisestä kustannusten jaosta on sovittu 21 §:ssä tarkoitetussa yhteistoimintasopimuksessa.

Jos kunnat eivät toisin sovi, ne osallistuvat perustason alueen kustannusten rahoitukseen kunnan asukasmäärään perustuvalla maksulla, jota on painotettu kuntien peruspalvelujen valtionosuuslaskennassa käytettävien, kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain x pykälässä tarkoitettujen sosiaali- ja terveydenhuollon määräytymisperusteiden mukaisesti.

48 §

Sosiaali- ja terveysalueen rahoitus

Sosiaali- ja terveysalueeseen kuuluvat kunnat vastaavat sosiaali- ja terveysalueen rahoituksesta siten kuin kuntien välisestä kustannusten jaosta on sovittu 21 §:ssä tarkoitetussa yhteistoimintasopimuksessa.

Jos kunnat eivät toisin sovi, ne osallistuvat sosiaali- ja terveysalueen kustannusten rahoitukseen kunnan asukasmäärään perustuvalla maksulla, jota on painotettu kuntien peruspalvelujen valtionosuuslaskennassa käytettävien, kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain **x** pykälässä tarkoitettujen sosiaali- ja terveydenhuollon määräytymisperusteiden mukaisesti.

Jos sosiaali- ja terveysalueeseen kuuluvat kunnat eivät toisin sovi, alueeseen kuuluva perustason alue osallistuu sosiaali- ja terveysalueen yhteisistä tehtävistä aiheutuviin kustannuksiin perustason alueen asukasmäärään perustuvalla maksulla. Perustason alue maksaisi asukkaittensa käyttämistä, sosiaali- ja terveyspalvelualueen järjestämistä palveluista käytön mukaan määräytyvällä maksulla.

49 §

Erityisvastuualueen rahoitus

Erityisvastuualueen rahoituksesta vastaavat erityisvastuualueeseen kuuluvat sosiaali- ja terveysalueet.

Erityisvastuualueen rahoituksesta sovitaan erityisvastuualueen perussopimuksessa. Jos perussopimuksessa ei toisin sovita, erityisvastuualueeseen kuuluvat sosiaali- ja terveysalueet osallistuvat erityisvastuualueen kustannusten rahoitukseen asukasmäärään perustuvalla maksulla.

50 §

Alijäämän kattaminen

Sosiaali- ja terveysalueen, perustason alueen ja erityisvastuualueen talousarvion taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta (*alijäämän kattamisvelvollisuus*).

51 §

Sosiaali- ja terveysalueen tai perustason alueen vastuu hoidon ja hoivan kustannusten korvaamisesta

Jos sosiaali- tai terveydenhuollon toimintayksikössä on hoidettavana henkilö, joka ei ole toimintayksikköä ylläpitävän sosiaali- ja terveysalueen tai perustason alueen kunnan asukas, on sen sosiaali- ja terveysalueen tai perustason alueen vastuukunnan, jolla on vastuu hoidon tai hoivan järjestämisestä, korvattava aiheutuneet kustannukset, jollei kustannusten korvaamisesta muualla toisin säädetä.

Korvauksen on perustuttava tuotteistukseen tai tuotehintaan, jolla toimintayksikkö seuraa omaa toimintaansa. Korvauksesta vähennetään henkilön suorittama asiakasmaksu ja muut palvelun tuottajan saamat toimintatulot hoitoon tai hoivaan liittyen. Asiakasmaksu määräytyy sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) mukaisesti. Palvelujen korvausperusteista ja laskutusmenettelystä voidaan tarvittaessa säätää tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Valtion koulutuskorvaukset

52 §

Koulutuskorvaus yliopistolliselle sairaalalle

Yliopistollisen sairaalan ylläpitäjälle korvataan valtion varoista kustannuksia, jotka aiheutuvat lääkärien ja hammaslääkärien perus- ja erikoistumiskoulutuksesta. Peruskoulutuksen korvaus lasketaan lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksen aloittaneiden opiskelijoiden lukumäärän ja suoritettujen tutkintojen lukumäärän keskiarvon perusteella. Erikoistumiskoulutuksen korvaus perustuu tutkintojen lukumäärään ja tutkinnosta määrättyyn korvaukseen.

Tutkintojen lukumäärään perustuvaa koulutuskorvausta ei kuitenkaan suoriteta terveydenhuollon erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkäritutkinnosta sekä liikuntalääketieteen, työterveyshuollon ja yleislääketieteen erikoislääkärin tutkinnosta. Jos tällaista koulutusta annetaan yliopistollisessa sairaalassa, sen ylläpitäjälle suoritetaan valtion varoista korvausta koulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin toteutuneiden koulutuskuukausien määrän perusteella.

53 §

Koulutuskorvaus yliopistolle

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusta järjestävälle yliopistolle korvataan valtion varoista koulutuksesta aiheutuvia kustannuksia. Erikoistumiskoulutuksen korvaus perustuu tutkintojen lukumäärään ja tutkinnosta määrättyyn korvaukseen.

54 §

Koulutuskorvaus muulle terveydenhuollon toimintayksikölle

Jos lääkärin tai hammaslääkärin peruskoulutusta annetaan muussa terveydenhuollon toimintayksikössä kuin yliopistollisessa sairaalassa, sosiaali- ja terveysalueen vastuukunta, jossa on yliopistollinen sairaala, korvaa kustannukset asianomaiselle julkiselle palvelun tuottajalle tai muulle sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetylle palvelujen tuottajalle siten kuin siitä on osapuolten kesken sovittu.

Jos yliopisto käyttää lääkärin tai hammaslääkärin erikoistumiskoulutukseen muuta terveydenhuollon toimintayksikköä kuin yli-

opistollista sairaalaa, kunnalle, kuntayhtymälle, valtion mielisairaalalle tai muulle sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetylle palvelujen tuottajalle suoritetaan valtion varoista laskennallisin perustein määräytyvä korvaus yliopiston hyväksymän koulutusohjelman mukaisesta erikoistumiskoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin. Korvaus perustuu toteutuneisiin koulutuskuukausiin. Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutukseen sisältyvästä yhdeksän kuukauden kestoisesta terveyskeskuskoulutuksesta johtuvista kustannuksista suoritetaan valtion varoista korvaus vain, jos terveyskeskuskoulutuksessa on varmistettu kansanterveystyön sekä perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyön osaaminen. Terveyskeskuskoulutusta suorittavalle on lisäksi nimettävä ohjaaja, jonka tulee olla palvelussuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään ja jonka tulee varmistaa koulutuksen laatu ja kehittäminen. Terveyskeskuskoulutusta toteutetaan terveydenhuoltolain (1326/2010) 8 §:n 3 momentissa tarkoitetun laadunhallinnan ja potilasturvallisuuden täytäntöönpanosuunnitelman mukaisesti.

Sosiaali- ja terveysalueen ja perustason alueen vastuukunnalle sekä Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaiselle suoritetaan valtion varoista laskennallisin perustein korvaus terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 13 §:ssä tarkoitetun pätevyyden edellyttämästä palvelusta, mainitun lain 4 §:n 3 momentissa tarkoitetusta yleislääketieteen erityiskoulutuksesta aiheutuvista kustannuksista sekä laillistetun hammaslääkärin käytännön palvelusta ja hammaslääkärin peruskoulutukseen sisältyvästä syventävästä käytännön harjoittelusta johtuvista kustannuksista. Korvaus perustuu koulutuksessa olevien ja koulutuskuukausien määrään. Korvausta ei kuitenkaan suoriteta terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 13 §:ssä tarkoitetusta palvelusta siltä osin kuin se ylittää kuusi kuukautta, jollei Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto edellytä tätä pidempää palvelua.

Valtion korvaus tutkimustoimintaan

55 §

Tutkimusrahoituksen kohdentaminen

Erityisvastuualue asettaa nelivuotiskaudeksi terveydenhuollon yliopistollisen tutkimustoimikunnan mahdollisine jaostoineen. Tutkimustoimikunnassa on monitieteinen edustus erityisvastuualueen terveydenhuollon toimintayksiköistä.

56 §

Yliopistotasoisen terveyden tutkimuksen rahoitus

Sosiaali- ja terveysministeriö määrittelee yhteistyössä 55 §:ssä tarkoitettujen erityisvastuualueiden tutkimustoimikuntien kanssa yliopistotasoisen terveyden tutkimuksen painoalueet ja tavoitteet nelivuotiskausittain.

Yliopistotasoiseen terveyden tutkimukseen myönnetään valtion rahoitusta erityisvastuualueiden tutkimustoimikunnille sosiaali- ja terveysministeriön neljäksi vuodeksi kerrallaan tekemän päätöksen mukaisesti. Ministeriön päätös perustuu tutkimustoiminnan painoalueiden ja tavoitteiden toteutumiseen sekä tutkimuksen laatuun, määrään ja tuloksellisuuteen edellisellä nelivuotiskaudella. Jos erityisvastuualueiden aluejako muuttuu nelivuotiskauden aikana, sosiaali- ja terveysministeriön päätöstä on muutettava aluejaon muutosta vastaavasti.

Tutkimustoimikunta päättää tutkimusrahoituksen myöntämisestä alueellaan hakemusten perusteella. Terveydenhuollon toimintayksikköä ylläpitävä sosiaali- ja terveysalueen tai perustason alueen vastuukunta, valtion mielisairaala tai sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetty palvelujen tuottaja voivat hakea terveyden tutkimuksen rahoitusta.

57 §

Valtakunnallinen terveyden tutkimuksen arviointiryhmä

Sosiaali- ja terveysministeriö asettaa valtakunnallisen asiantuntijoista koostuvan terveyden tutkimuksen arviointiryhmän. Arviointiryhmän tehtävänä on arvioida terveyden tutkimuksen laatua, määrää ja tuloksellisuutta sekä painoalueiden ja tavoitteiden saavuttamista kuluneella nelivuotiskaudella ja tehdä sosiaali- ja terveysministeriölle ehdotus yliopistotasoisen terveyden tutkimuksen rahoituksen jakamisesta erityisvastuualueille seuraavana nelivuotiskautena.

Korvausmenettely

58 §

Koulutuskorvauksen ja tutkimusrahoituksen maksaminen

Aluehallintovirasto ja Ahvenanmaan valtionvirasto maksavat valtion koulutuskorvauksen. Tutkintojen ja opinnot aloittaneiden opiskelijoiden määrään perustuva koulutuskorvaus maksetaan yliopistollisen sairaalan ylläpitäjälle sekä erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusta järjestävälle yliopistolle ilman eri hakemusta.

Toteutuneisiin koulutuskuukausiin perustuva korvaus maksetaan puolivuosittain hakemusten perusteella. Ensimmäisen vuosipuoliskon osalta korvausta on haettava viimeistään saman vuoden syyskuun 30 päivänä ja toisen vuosipuoliskon osalta viimeistään seuraavan vuoden maaliskuun 31 päivänä. Aluehallintoviraston ja Ahvenanmaan valtionviraston on ratkaistava määräajassa jätetty korvaushakemus sen kalenterivuoden aikana, jolloin hakemus on saapunut. Aluehallintovirasto maksaa tutkimusrahoituksen kuukausittain erityisvastuualueen tutkimustoimikunnalle, joka maksaa rahoituksen edelleen hankkeiden toteuttajille.

Muilta osin korvauksen maksamiseen ja muuhun menettelyyn sekä muutoksenhakuun liittyvissä asioissa noudatetaan, mitä valtionavustuslain 20 §:n 1 momentissa, 21, 24–26 ja 28 §:ssä, 29 §:n 2 momentissa sekä 30 ja 34 §:ssä säädetään.

59 §

Tietojenantovelvollisuus

Kukin lääkäri- tai hammaslääkärikoulutusta antava yliopisto ilmoittaa kalenterivuosittain sosiaali- ja terveysministeriölle suoritettujen lääkäri- ja hammaslääkäritutkintojen sekä erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkäritutkintojen määrän.

Sosiaali- ja terveysalueen, jossa on yliopistollinen sairaala, sekä erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusta järjestävän yliopiston on annettava sosiaali- ja terveysministeriölle vuosittain seuraavan vuoden kesäkuun loppuun mennessä selvitys siitä, miten se on käyttänyt saamansa koulutuskorvauksen.

Erityisvastuualueen tutkimustoimikunnan on annettava sosiaali- ja terveysministeriölle vuosittain seuraavan vuoden kesäkuun loppuun mennessä selvitys siitä, mille tutkimushankkeille ja painoalueille rahoitusta on osoitettu.

60 §

Kunnan tai kuntayhtymän tilojen käyttäminen koulutus- ja tutkimustoimintaan

Yliopistolla on oikeus käyttää yliopistollista sairaalaa lääketieteellisen koulutusyksikön koulutus- ja tutkimustoiminnan tarpeisiin.

Terveydenhuoltohenkilökunnan koulutuksesta ja terveydenhuoltoalan tutkimuksesta huolehtivalla yliopistolla ja muulla sosiaali- ja terveysalan koulutuksen järjestäjällä on oikeus käyttää sosiaali- ja terveysalueen sairaaloita ja erillisiä toimintayksiköitä muunkin kuin 1 momentissa tarkoitetun terveydenhuoltoalan koulutus- ja tutkimustoiminnan järjestämiseen siten kuin siitä on sovittu sosiaali- ja terveysalueen vastuukunnan ja koulutus- ja tutkimustoimintaa harjoittavan koulutuksen järjestäjän kesken.

Yliopistolla on oikeus käyttää perusterveydenhuollon toimintayksikön tiloja erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutukseen sisältyvänä terveyskeskuksessa suoritettavana yhdeksän kuukautta kestävänä koulutusaikana siten kuin siitä on sovittu kunnan tai kuntayhtymän ja yliopiston kesken.

Sosiaali- ja terveysalueen vastuukunnan on huolehdittava siitä, että yliopiston ja muun sosiaali- ja terveysalan koulutuksen järjestäjän käytettävissä on sellaiset koulutus- ja tutkimustoiminnassa tarvittavat huonetilat kiinteine koneineen ja laitteineen sekä koulutus- ja tutkimushenkilökunnan ja opiskelijoiden sosiaaliset tilat, jotka on välttämätöntä sijoittaa sosiaali- ja terveysalueen toimintayksikköön.

Sosiaali- ja terveysalueen vastuukunnan palveluksessa olevat terveydenhuollon ammattihenkilöt ovat velvollisia osallistumaan terveydenhuoltoalan koulutus- ja tutkimustoimintaan siten kuin siitä sovitaan vastuukunnan ja yliopiston tai muun koulutuksen järjestäjän kesken.

61 §

Asetuksenantovaltuus

Lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta suoritettavien korvausten suuruudesta ja korvausten maksamiseen liittyvistä menettelyistä säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Yliopistotasoisen terveyden tutkimuksen painoalueista ja tavoitteista sekä tutkimusrahoituksen jakamisen muista perusteista ja menettelystä sekä yliopistotasoisen terveyden tutkimuksen arviointiryhmän asettamisesta, kokoonpanosta ja tehtävistä säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetään lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksen kustannuksiin suoritettavaan korvaukseen ja yliopistotasoisen terveyden tutkimuksen rahoitukseen oikeutetuista palvelujen tuottajista.

6 luku

Valvonta

62 §

Valvonta ja siihen liittyvä ohjaus

Sosiaali- ja terveysalueiden ja perustason alueiden ja erityisvastuualueiden palvelurakenteen, toiminnan ja niiden järjestämien palvelujen lainmukaisuuden valvonta ja siihen liittyvä ohjaus kuuluu aluehallintovirastolle toimialueellaan.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ohjaa aluehallintovirastojen toimintaa valvonnan ja siihen liittyvän ohjauksen toimeenpanossa, yhteensovittamisessa ja yhdenmukaistamisessa. Lisäksi lupa- ja valvontavirasto valvoo sosiaali- ja terveysalueiden, perustason alueiden ja erityisvastuualueiden palvelurakenteen, toiminnan ja niiden järjestämien palvelujen lainmukaisuutta sekä antaa valvontaan liittyvää ohjausta erityisesti silloin, kun kysymyksessä ovat:

1) periaatteellisesti tärkeät tai laajakantoiset asiat;

2) usean aluehallintoviraston toimialuetta tai koko maata koskevat asiat;

3) asiat, jotka liittyvät olennaisesti Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastossa käsiteltävään muuhun sosiaalihuoltoa tai terveydenhuoltoa taikka terveydenhuollon ammattihenkilöä koskevaan valvonta-asiaan; sekä

4) asiat, joita aluehallintovirasto on esteellinen käsittelemään.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston ja aluehallintovirastojen tarkemmasta työnjaosta ohjauksessa ja valvonnassa säädetään tarvittaessa valtioneuvoston asetuksella.

63 §

Ohjaus- ja arviointikäynnit

Aluehallintovirastot ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voivat tehdä 62 §:ssä tarkoitetun ohjauksen toteuttamiseksi ohjaus- ja arviointikäyntejä sosiaali- ja terveysalueille, perustason alueille ja erityisvastuualueille.

Ohjaus- ja arviointikäynneistä ja niiden ohjelmasta on sovittava ennakkoon asianomaisen sosiaali- ja terveysalueiden, perustason alueiden ja erityisvastuualueiden kanssa.

64 §

Tarkastusoikeus

Aluehallintovirasto ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voivat tarkastaa tässä laissa tarkoitetun toiminnan ja palvelut sekä niiden järjestämisessä käytettävät toimintayksiköt ja toimitilat silloin, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi määrätä aluehallintoviraston tekemään puolestaan edellä mainitun tarkastuksen. Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta. Tarkastusmääräykseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tarkastaja on päästettävä kaikkiin toimipaikan tiloihin. Tarkastuksessa on salassapitosäännösten estämättä esitettävä kaikki tarkastajan pyytämät asiakirjat, jotka ovat välttämättömiä tarkastuksen toimittamiseksi. Lisäksi tarkastajalle on salassapitosäännösten estämättä annettava maksutta hänen pyytämänsä jäljennökset tarkastuksen toimittamiseksi tarpeellisista asiakirjoista. Tarkastajalla on myös oikeus ottaa valokuvia tarkastuksen aikana. Tarkastajan apuna voi olla tarkastuksen toteuttamiseksi tarpeellisia asiantuntijoita.

Tarkastuksesta on pidettävä pöytäkirjaa. Tarkastuksessa erityisesti huomioon otettavista asioista ja tarkastusmenettelyn tarkemmasta sisällöstä sekä tarkastuksessa pidettävästä pöytäkirjasta ja sen säilyttämisestä ja säilyttämisajasta voidaan tarvittaessa säätää valtioneuvoston asetuksella.

65 §

Määräykset ja pakkokeinot

Jos sosiaali- tai terveydenhuollon järjestämisessä tai toteuttamisessa havaitaan asiakas- tai potilasturvallisuutta vaarantavia puutteita tai muita epäkohtia taikka toiminta on muutoin tämän tai muun sosiaali- tai terveydenhuoltoa koskevan lain vastaista, aluehallintovirasto tai Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi antaa määräyksen puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta. Määräystä annettaessa on asetettava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava. Jos asiakas- tai potilasturvallisuus sitä edellyttää, toiminta voidaan määrätä välittömästi keskeytettäväksi taikka toimintayksikön, sen osan tai laitteen käyttö kieltää välittömästi.

Aluehallintovirasto ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi velvoittaa vastuukunnan tai kuntayhtymän noudattamaan 1 momentissa tarkoitettua määräystä sakon uhalla tai uhalla, että toiminta keskeytetään, taikka että toimintayksikön, sen osan tai laitteen käyttö kielletään.

Aluehallintoviraston ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston toiminnan keskeyttämisestä taikka toimintayksikön, sen osan tai laitteen käytön kieltämisestä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

Mitä tässä pykälässä säädetään, ei koske lääkelaissa (395/1987) tarkoitettua toimintaa, jonka valvonnasta vastaa Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus, eikä säteilylaissa (592/1991) tarkoitettua toimintaa, jonka valvonnasta vastaa Säteilyturvakeskus. Jos Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto tai aluehallintovirasto on valvonnassaan havainnut lääkehuoltoa koskevia puutteita tai muita epäkohtia, niistä on ilmoitettava Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukselle. Säteilyn käyttöä koskevista puutteista ja epäkohdista on ilmoitettava Säteilyturvakeskukselle.

66 §

Hallinnollinen ohjaus ja kehotus

Jos sosiaali- tai terveydenhuollon järjestämisessä tai toteuttamisessa havaittu puute, virheellisyys, laiminlyönti tai muu epäkohta ei anna aihetta edellä 65 §:ssä tarkoitettuihin toimenpiteisiin, aluehallintovirasto ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voivat saattaa vastuukunnan, kuntayhtymän, toimielimen tai virheellisestä toiminnasta vastuussa olevan henkilön tietoon käsityksensä lain mukaisesta menettelystä tai kiin-

nittää valvottavan huomiota toiminnan asianmukaiseen järjestämiseen ja hyvän hallinnon vaatimuksiin. Aluehallintovirasto ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voivat myös kehottaa valvottavaa korjaamaan todetun puutteen tai muun epäkohdan. Jos edellä tarkoitettuja toimenpiteitä ei voida asian kokonaisarviointiin vaikuttavat seikat huomioon ottaen pitää riittävinä, aluehallintovirasto ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voivat antaa valvottavalle huomautuksen vastaisen varalle.

Tässä pykälässä tarkoitettuun aluehallintoviraston tai Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston antamaan hallinnolliseen ohjaukseen tai kehotukseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

67 §

Valvonta-asian käsittely

Sosiaali- ja terveydenhuollon lupa- ja valvontavirasto ja aluehallintovirasto ryhtyvät tietoonsa tulleen valvonta-asian perusteella niihin toimenpiteisiin, joihin ne asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamisen tai lain noudattamisen kannalta katsovat olevan aihetta.

Kahta vuotta vanhempaan tapahtumaan perustuvaa valvonta-asiaa ei tutkita, ellei siihen ole erityistä syytä.

Muistutus ja kantelumenettelyyn perustuvasta asian ottamisesta käsiteltäväksi säädetään erikseen hallintolaissa (432/2003), potilaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (785/1992) ja sosiaalihuollon asiakaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (812/2000).

68 §

Valvontaviranomaisen tiedonsaantioikeus

Kunta ja kuntayhtymä ovat velvollisia antamaan Sosiaali- ja terveysalan valvontavirastolle ja aluehallintovirastolle niiden pyytämät tiedot ja selvitykset, jos ne ovat välttämättömiä viraston valvontatehtävän toteuttamiseksi. Tiedot ja selvitykset on annettava maksutta ja sen estämättä, mitä tietojen salassapitovelvollisuudesta säädetään.

7 luku

Erinäiset säännökset

69 §

Varautuminen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin

Sosiaali- ja terveysalueen vastuukunnan on varauduttava yhteistyössä alueensa perustason alueiden vastuukuntien ja muiden kuntien kanssa sosiaalihuollon ja terveydenhuollon toimenpiteitä edellyttäviin häiriötilanteisiin ja suuronnettomuuksiin. Sosiaali- ja terveysalueen vastuukunta on lisäksi velvollinen laatimaan yhteistyössä alueensa perustason alueiden vastuukuntien ja muiden kuntien kanssa valmiuslain (1552/2011) 12 §:n mukaisen valmiussuunnitelman sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan ja jatkuvuuden varmistamiseksi myös poikkeusoloissa.

Valtio voi osallistua sosiaalihuollossa ja terveydenhuollossa tarvittavan valmiuden ylläpitämiseen ja erityistilanteiden hoitamiseen rahoittamalla sellaista toimintaa, jonka korvaaminen valtion varoista on erityisestä syystä tarkoituksenmukaista. Toimintaa varten sosiaali- ja terveysministeriö voi nimetä ja valtuuttaa valtakunnallisia toimijoita.

70 §

Järjestämisvastuun siirtyminen eräissä tapauksissa

Jos henkilö on sijoitettu perhehoitoon, laitoshoitoon tai asumispalvelujen avulla järjestettyyn asumiseen toisen kunnan alueelle ja hän käyttää kotikuntalain (201/1994) 3 a §:ssä säädettyä kotikunnan valintaoikeuttaan, palveluja koskeva järjestämisvastuu siirtyy henkilön muuttopäivästä lukien sille sosiaali- ja terveysalueen tai perustason alueen vastuukunnalle, johon uusi kotikunta kuuluu.

71 §

Palvelujen järjestäminen kotikunnan muuttuessa

Henkilö, joka haluaa muuttaa toisen kunnan asukkaaksi, mutta ei ikänsä, vammaisuutensa tai muun sellaisen syyn vuoksi kykene asumaan siellä ilman perhehoitoa, laitoshoitoa tai asumispalveluita, voi hakea näitä palveluja siltä sosiaali- ja terveysalueelta tai perustason alueelta, johon tämä toinen kunta kuuluu, samoin perustein kuin jos hän olisi tämän toisen kunnan asukas.

Sen sosiaali- ja terveysalueen tai perustason alueen vastuukunnan, jolle hakemus on saapunut, tulee

1) ilmoittaa salassapitosäännösten estämättä hakemuksesta ja sen käsiteltäväksi ottamisesta välittömästi hakijan kotikunnalle sekä sille sosiaali- ja terveysalueen tai perustason alueen vastuukunnalle, joka on vastuussa henkilön sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisestä;

2) käsitellä hakemus ja arvioida hakijan palvelutarve yhteistyössä palveluiden järjestämisvastuussa hakemushetkellä olevan tahon kanssa; sekä

3) tehdä asiassa päätös.

Hakemusta ei kuitenkaan käsitellä, jos hakija on jo tehnyt vastaavan hakemuksen toisen sosiaali- ja terveysalueen tai perustason alueen vastuukunnalle ja asian käsittely on vielä kesken.

Jos sosiaali- ja terveysalueen tai perustason alueen vastuukunta on päättänyt myöntää haetun palvelun, hakijan on ilmoitettava kahden viikon kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta, ottaako hän palvelun vastaan. Hakijan tulee lisäksi muuttaa päätöksen mukaiseen hoitopaikkaan tai asumispalveluun kolmen kuukauden kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta. Jos hakija laiminlyö edellä säädettyjen määräaikojen noudattamisen, hänen oikeutensa päätöksen mukaisiin palveluihin raukeaa.

72 §

Terveydenhuollon järjestäminen eräissä tapauksissa

Terveydenhuollon järjestämisessä kunnan asukkaaseen rinnastetaan tässä laissa myös kunnan alueella oleskeleva henkilö, jolla on ulkomaalaislain (301/2004) 78 §:n 1 tai 2 momentissa taikka 3 momentin 1, 2, 4 tai 7 kohdassa tai 79 §:n 1 momentin 1, 2 tai 6 kohdassa tarkoitettu työnteko-oikeus ja jolla on Suomessa voimassa oleva työ-, virka- tai muu palvelussuhde tai joka on vähintään kuusi kuukautta kestäneen työ-, virka- tai muun palvelussuhteen päätyttyä rekisteröity työttömäksi työnhakijaksi. Terveydenhuoltoa järjestettäessä kunnan asukkaaseen rinnastetaan tässä laissa myös kunnan alueella oleskeleva henkilö, jolle on myönnetty ulkomaalaislain 81 §:n nojalla mainitun lain 3 §:n 26 kohdassa tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, sekä ulkomaalaislain 37 §:ssä tarkoitetut tällaisen henkilön perheenjäsenet.

73 §

Asiakas- ja potilastietojen rekisterinpito

Sosiaali- ja terveysalueen vastuukunta on henkilötietolain (523/1999) 3 §:n 4 kohdassa tarkoitettu rekisterinpitäjä sen omassa toiminnassa ja sen alueeseen kuuluvan perustason alueen vastuukunnan toiminnassa syntyneille sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilaskirjoille. Näihin asiakas- ja potilasasiakirjoihin ja niiden käsittelyyn sovelletaan mitä niistä säädetään sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (812/2000), potilaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (785/1992), sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetussa laissa (159/2007), viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) ja henkilötietolaissa.

Sosiaali- ja terveysalueen asiakas- ja potilasrekisterit tulee muodostaa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain (159/2007) mukaisia valtakunnallisia tietojärjestelmäpalveluja käyttäen.

74 §

Henkilöstön ammattitaidon ylläpito

Sosiaali- ja terveysalueen ja perustason alueen vastuukunnan on huolehdittava siitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö osallistuu riittävästi heille järjestettyyn täydennyskoulutukseen. Täydennyskoulutukseen vaikuttavat peruskoulutuksen pituus, työn vaativuus ja tehtävien sisältö. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan antaa tarvittaessa tarkemmat säännökset täydennyskoulutuksen sisällöstä, laadusta, määrästä, järjestämisestä, seurannasta ja arvioinnista.

75 §

Muutoksenhaku

Sosiaali- ja terveysalueen tai perustason alueen vastuukunnan ja erityisvastuualueen kuntayhtymän päätökseen haetaan muutosta siten kuin kuntalain 11 luvussa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Tämän lain nojalla tehtyyn valtion viranomaisen päätökseen haetaan muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

76 §

Voimaantulo

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

———

2.

Laki

sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain voimaanpanosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Voimaantulo

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (xxxx/2014), jäljempänä *järjestämislaki*, tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015. Lain mukaisten sosiaali- ja terveysalueiden, perustason alueiden ja erityisvastuualueiden on aloitettava toimintansa viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2017.

2 §

Alueiden muodostaminen lain voimaantullessa

Päätettäessä järjestämislain vahvistamisen jälkeen ensimmäisen kerran sosiaali- ja terveysalueista, perustason alueista ja niihin kuuluvista kunnista sekä erityisvastuualueista ja niihin kuuluvista sosiaali- ja terveysalueista, valtioneuvoston on noudatettava mitä jäljempänä 3–11 §:ssä säädetään.

3 §

Sosiaali- ja terveysalueen muodostaminen

Sosiaali- ja terveysalue muodostuu järjestämislain 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetusta maakunnan keskuskaupungista ja sen kanssa jäljempänä 3 ja 4 momentin perusteella samaan alueeseen kuuluvista kunnista.

Sosiaali- ja terveysalueen voi muodostaa 1 momentissa säädetystä poiketen myös:

1) vähintään noin 50 000 asukkaan kunta ja samaan työssäkäyntialueeseen, yhdyskuntarakenteeltaan yhtenäiseen alueeseen tai muutoin samaan toiminnalliseen kokonaisuuteen kuuluvat kunnat yhdessä; tai

2) vähintään noin 50 000 asukkaan kunta.

Tampereen, Turun, Oulun, Lahden, Jyväskylän tai Kuopion työssäkäyntialueella sijaitsevan kunnan, josta vähintään 35 prosenttia ja muilla työssäkäyntialueilla sijaitsevan kunnan, josta vähintään 25 prosenttia käy työssä työssäkäyntialueen keskuskunnan alueella, on kuuluttava samaan sosiaali- ja terveysalueeseen työssäkäyntialueen keskuskunnan kanssa. Lisäksi yhdyskuntarakenteeltaan yhtenäisen alueen muodostavien kuntien on kuuluttava samaan sosiaali- ja terveysalueeseen. Kunnat muodostavat yhdyskuntarakenteeltaan yhtenäisen alueen, jos kunnan tai siihen rajoittuvan kunnan yhtenäinen keskustaajama ulottuu kunnan rajan yli tai keskustaajamaan kytkeytyvä lähitaajama ulottuu kunnan rajan yli, taikka jos toisen kunnan keskustaajaman kasvupaine kohdistuu merkittävästi kunnan alueella sijaitsevaan lähitaajamaan.

Muun kuin 3 momentissa tarkoitetun kunnan on kuuluttava kunnan asukkaiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisen kannalta tarkoituksenmukaisimpaan sosiaali- ja terveysalueeseen.

Edellä 2 momentissa tarkoitetulla kunnalla on kuitenkin oikeus muodostaa sosiaali- ja terveysalue vain, jos sen asukasluku oli 2 momentin mukainen 31 päivänä joulukuuta 2013 ja sillä on sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämiseksi riittävä kantokyky. Työssä-

käyntialueella voi olla vain yksi sosiaali- ja terveysalue.

Edellä 2 momentissa tarkoitetun kunnan on ilmoitettava valtioneuvostolle x,x.201x mennessä, haluaako se muodostaa sosiaali- ja terveysalueen.

4 §

Perustason alueen muodostaminen

Kunta voi kuulua sosiaali- ja terveysalueen lisäksi perustason alueeseen jäljempänä 2 - 3 momentissa mainituilla perusteilla.

Kunta voi muodostaa perustason alueen jos:

1) sen asukasluku vähintään noin 20 000;

2) se ei kuulu kuntarakennelain 4 d §:ssä tarkoitettuun yhtenäiseen yhdyskuntarakenne- tai työssäkäyntialueeseen maakunnan keskuskaupungin tai muun sosiaali- ja terveysalueen keskuskunnan kanssa; ja

3) se ei ole sosiaali- ja terveysalueen vastuukunta tai sosiaali- ja terveysalueen kuntayhtymän suurin kunta.

Jos 2 momentissa tarkoitettu kunta muodostaa perustason alueen ja se on työssäkäyntialueen tai muun toiminnallisen kokonaisuuden keskuskunta, sen on järjestettävä perustason palvelut myös tällaiseen toiminnalliseen kokonaisuuteen kuuluville alle 20 000 asukkaan kunnille, jos valtioneuvoston niin päättää. Jos tällaiseen toiminnalliseen kokonaisuuteen kuuluva alle 20 000 asukkaan kunta ilmoittaa, että se ei halua kuulua perustason alueeseen, valtioneuvosto voi päättää kunnan ilmoittamasta kannasta poiketen vain jos siihen on sosiaali- ja terveydenhuollon tarkoituksenmukaiseksi järjestämiseksi erityisiä syitä. Muussa tapauksessa kunta kuuluu vain 3 §:ssä tarkoitettuun sosiaali- ja terveysalueeseen.

Edellä 2 momentista poiketen kunta, jossa oli 31 päivänä joulukuuta 2013 vähintään 20 001 ja enintään 50 000 asukasta, voi muodostaa yksin perustason alueen kuntarakennelain 4 d §:ssä tarkoitetulla selvitysalueella, jos:

1) kuntarakennelain 15 §:n tarkoittaman erityisen kuntajakoselvityksen perusteella selvitysalueella toteutuu vähintään kaksi yli 20 000 asukkaan kuntaa; ja

2) sosiaali- ja terveysalueen vastuukunta ja perustason alueen muodostava kunta sopivat sellaisista hallinnollisista menettelyistä, joilla varmistetaan kunnan asukkaille palvelujen horisontaalinen ja vertikaalinen integraatio.

5 §

Uudenmaan sosiaali- ja terveysalue

Uudenmaan maakuntaan kuuluvat kunnat muodostavat Uudenmaan sosiaali- ja terveysalueen. Valtioneuvosto voi kuitenkin päättää kunnan esityksestä, että kunta kuuluu johonkin muuhun sosiaali- ja terveysalueeseen. Uudenmaan sosiaali- ja terveysalueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu on alueen kuntien muodostamalla kuntayhtymällä.

Uudenmaan sosiaali- ja terveysalueelle voidaan muodostaa enintään kuusi perustason aluetta. Perustason alueeseen kuuluvissa kunnissa on oltava yhteensä vähintään 50 000 asukasta. Perustason alueiden vastuukuntia voivat olla Espoo, Helsinki, Hyvinkää, Lohja, Porvoo ja Vantaa. Edellä mainituille perustason alueille ei voi myöntää järjestämislain 11 §:n 4 momentissa ja tämän lain 13 §:ssä tarkoitettua lupaa erikoissairaanhoidon järjestämiseksi.

Uudenmaan sosiaali- ja terveysalueen kuntayhtymän ja 2 momentissa tarkoitettujen perustason alueiden vastuukuntien tulee laatia sopimus alueiden välisestä yhteistyöstä erikoissairaanhoidon, kehitysvammaisten erityishuollon ja vaativien sosiaalihuollon palvelujen tuottamisessa sekä ruotsinkielisen väestön palvelujen turvaamisesta ja kehittämisestä.

6 §

Erityisvastuualue

Erityisvastuualueeseen kuuluu sosiaali- ja terveysalue, jonka alueella on yliopistollinen sairaala ja vähintään kaksi muuta sosiaali- ja terveysaluetta. Sosiaali- ja terveysalue kuuluu siihen erityisvastuualueeseen, joka on palvelujen suunnittelun ja järjestämisen kan-

nalta tarkoituksenmukaisin siten kuin järjestämislain 15 §:ssä säädetään.

7 §

Alueista päättäminen

Valtioneuvosto päättää sosiaali- ja terveysalueet ja perustason alueet sekä niihin kuuluvat kunnat ja alueen vastuukunnan. Vastuukunta määräytyy tällöin järjestämislain 17 §:n 2 momentin mukaisesti. Valtioneuvosto päättää myös erityisvastuualueet ja niihin kuuluvat sosiaali- ja terveysalueet. Ennen alueista päättämistä on kuultava kuntia.

Alueista päätettäessä valtioneuvosto voi poiketa 3 ja 4 §:ssä säädetyistä väestöpohjavaatimuksista, jos siihen on erityiset perusteet, kuten kuntien asukkaiden kielellisten oikeuksien turvaaminen.

Kunnan on ilmoitettava valtioneuvostolle ehdotuksensa muodostettavista alueista sosiaali- ja terveysministeriölle viimeistään 31 päivänä lokakuuta 2014.

8 §

Yhteistoimintasopimus

Järjestämislain 21 §:ssä tarkoitetusta yhteistoimintasopimuksesta sosiaali- ja terveysalueella ja perustason alueella päätetään asianomaiseen alueeseen kuuluvien kuntien edustajainkokouksessa. Jokaisella kunnalla on edustajainkokouksessa kunnan päättämä määrä edustajia, kuitenkin vähintään yksi ja enintään viisi edustajaa. Kunnan edustajien äänimäärä edustajainkokouksessa määräytyy edellisen vuoden lopussa olleen kunnan asukasluvun perusteella siten, että kutakin alkavaa 1 000 asukasta kohden kunnan edustajilla on yhteensä yksi ääni. Kunnan edustajien äänimäärä jakautuu tasan heistä saapuvilla olevien kesken.

Edustajainkokous on päätösvaltainen, kun kokouksessa on edustettuna vähintään kaksi kolmannesta alueen kunnista ja niiden asukasluku on vähintään puolet kaikkien alueeseen kuuluvien kuntien yhteenlasketusta asukasluvusta.

Edustajainkokous antaa tarpeelliset määräykset yhteistoimintasopimuksen ja muiden asioiden valmistelusta ja päätösten täytäntöönpanosta sekä päättää yhteisten kustannusten suorittamisesta. Edustajainkokouksen menettelystä ja muutoksenhausta edustajainkokouksen päätökseen noudatetaan muutoin soveltuvin osin, mitä valtuustosta säädetään kuntalain 7 ja 11 luvussa.

Edustajainkokouksen kutsuu ensimmäisen kerran koolle asianomaisen alueen vastuukunta. Vastuukunnan valitsema henkilö johtaa kokousta, kunnes edustajainkokoukselle on valittu puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja.

Kuntien edustajainkokous on kutsuttava koolle siten, että se kokoontuu ensimmäisen kerran viimeistään xxkuussa 2015. Perustason alueen perustamista koskeva edustajainkokous on kuitenkin kutsuttava koolle siten, että se kokoontuu ensimmäisen kerran viimeistään xxkuussa 2015. Tässä pykälässä tarkoitettujen alueiden yhteistoimintasopimusten hyväksymisestä on päätettävä viimeistään vuoden 2015 lokakuun loppuun mennessä.

9 §

Sosiaali- ja terveysalueen kuntayhtymä

Jos kunnat sopivat järjestämislain 19 §:n perusteella, että sosiaali- ja terveysalueen toiminnasta vastaa kuntayhtymä, kuntayhtymä perustetaan alueen kuntien edustajainkokouksessa. Edustajainkokouksen kutsuu koolle alueen suurin kunta. Edustajainkokous päättää kuntayhtymän perussopimuksen hyväksymisestä. Muutoin edustajainkokoukseen sovelletaan mitä edellä 8 §:ssä säädetään sosiaali- ja terveysalueen perustamisesta ja kuntalain 78 §:ssä kuntayhtymän perussopimuksesta.

10 §

Erityisvastuualueen yhtymäkokous

Erityisvastuualueen yhtymäkokouksen kutsuu ensimmäisen kerran koolle erityisvastuu-

alueen asukasluvultaan suurimman sosiaali- ja terveysalueen edustaja, jonka kyseinen sosiaali- ja terveysalue nimeää. Hän johtaa kokousta, kunnes yhtymäkokoukselle on valittu puheenjohtaja.

Yhtymäkokous on kutsuttava koolle siten, että se kokoontuu ensimmäisen kerran viimeistään xxkuussa 2016. Järjestämislain 37 §:ssä tarkoitetun erityisvastuualueen toimeenpanosopimuksen hyväksymisestä on päätettävä viimeistään xxkuussa 2016.

11 §

Valtioneuvoston toimivalta sosiaali- ja terveysalueen ja perustason alueen yhteistoimintasopimuksesta

Jos sosiaali- ja terveysalueen tai perustason alueen yhteistoimintasopimuksesta ei ole päätetty 8 §:n 4 momentissa säädettyyn ajankohtaan mennessä valtioneuvosto päättää kuntalain 78 §:n 3 momentissa ja tämän lain 21 §:ssä säädetyistä yhteistoimintasopimuksessa sovittavista asioista siltä osin kuin kunnat eivät ole niistä sopineet. Ennen päätöstä on kuultava alueen kuntia.

Valtioneuvoston päättämä yhteistoimintasopimus on voimassa siihen asti, kunnes kunnat sopivat siitä toisin.

Mitä edellä on todettu yhteistoimintasopimuksesta, sovelletaan myös sosiaali- ja terveysalueen kuntayhtymän perussopimukseen.

12 §

Valtioneuvoston toimivalta erityisvastuualueen perussopimuksesta

Jos erityisvastuualueen perussopimuksesta ei ole päätetty 10 §:n 2 momentissa säädettyyn määräaikaan mennessä, valtioneuvosto päättää perussopimuksen sisällöstä siltä osin kuin kunnat eivät ole siitä sopineet. Ennen päätöstä on kuultava alueen kuntia.

Valtioneuvoston päättämä perussopimus on voimassa siihen asti, kunnes kunnat sopivat toisin.

13 §

Perustason alueen oikeus järjestää erikoissairaanhoidon palveluja

Sosiaali- ja terveysministeriö voi myöntää järjestämislain 11 §:n 3 momentin mukaisesti perustason alueelle luvan järjestää myös peruserikoissairaanhoidon palveluja. Lupa voidaan myöntää perustason alueen vastuukunnan hakemuksesta olemassa olevan peruserikoissairaanhoidon jatkamiseksi, jos vastuukunnan palveluksessa on peruserikoissairaanhoidon toteuttamiseksi riittävä ja ammattitaitoinen henkilöstö ja sen käytössä on asianmukaiset tilat ja varustus. Luvassa on määriteltävä järjestettävän peruserikoissairaanhoidon sisältö ja toiminnan enimmäislaajuus. Lupaan voidaan liittää ehtoja. Lupahakemuksesta on pyydettävä sen erityisvastuualueen lausunto, johon lupaa hakenut perustason alue kuuluu.

Lupaa on haettava sosiaali- ja terveysministeriöltä viimeistään 1 päivänä xxkuuta 201X. Lupahakemus on käsiteltävä X kuukauden kuluessa siitä kun se saapui ministeriöön.

Peruserikoissairaanhoidolla tarkoitetaan sellaista erikoissairaanhoitoa, jota tarvitaan:

a) väestötasolla usein (konsultaatiopoliklinikka);

b) yksilötasolla toistuvasti pitkäaikaissairauksien hyvän hoidon ja kuntoutuksen osana; tai

c) lyhytaikaisena vuodeosastohoitona ensisijaisesti ikääntyneen väestön akuuttien terveysongelmien hoitamiseksi.

14 §

Henkilöstön asema

Perustason alueita ja sosiaali- ja terveysalueita muodostettaessa kuntien ja kuntayhtymien sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävissä ja hallinnossa olevat henkilöt siirtyvät perustason alueen tai sosiaali- ja terveysalueen vastuukunnan palvelukseen. Muutos katsotaan liikkeenluovutukseksi, jos se johtaa henkilöstön työnantajan vaihtumiseen.

Tämän lain mukaiset perustason alueiden ja sosiaali- ja terveysalueiden perustamista kos-

kevat toteutetaan yhteistoiminnassa kuntien henkilöstön edustajien kanssa sen mukaisesti, mitä työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnissa annetussa laissa (449/2007) säädetään.

15 §

Omaisuusjärjestelyt

Jos erityishuoltopiirin, sairaanhoitopiirin tai muun sosiaali- tai terveydenhuollon kuntayhtymän jäsenkunnat eivät toisin sovi, kuntayhtymän kiinteistöjen, rakennusten ja niihin liittyvien laitteiden, koneiden ja kalusteiden omistus ja hallinnointi jää kuntayhtymän tehtäväksi.

Kuntayhtymän jäsenkunnat ovat velvollisia muuttamaan kuntayhtymän perussopimusta siten, että kuntayhtymän tehtävät rajoittuvat vuoden 2017 alusta lukien kiinteistöjen, rakennusten ja niihin liittyvien laitteiden, koneiden ja kalusteiden omistukseen, hallintaan ja vuokraamiseen sosiaali- ja terveysalueille ja perustason alueille ja että kuntayhtymän nimi vastaa näitä tehtäviä. Perussopimuksessa voidaan sopia, että omaisuutta käytetään myös muihin kuin edellä todettuihin tehtäviin. Kuntayhtymän jäsenkuntien osuus kuntayhtymän varoihin ja vastuu veloista säilyy perussopimuksen mukaisena, elleivät jäsenkunnat toisin sovi.

Kuntien omistuksessa olevat sosiaali- ja terveydenhuollon toimitilat ja muu omaisuus jää kuntien omistukseen, jos kunnat eivät sovi toisin.

Määräaikaisesta verovapaudesta tässä pykälässä tarkoitettuihin omaisuusjärjestelyihin liittyen säädetään varainsiirtoverolaissa (931/1996) ja arvonlisäverolaissa (1501/1993).

16 §

Velvoitteiden siirtyminen

Tämän lain voimaan tullessa kuntien ja kuntayhtymien järjestämisvastuulle kuuluvaan sosiaalihuoltoon ja terveydenhuoltoon liittyvät oikeudet, luvat ja velvoitteet siirtyvät sille sosiaali- ja terveysalueen tai perustason alueen vastuukunnalle tai sosiaali- ja terveysalueen kuntayhtymälle, jolle järjestämisvastuu siirtyy. Jos kunta tai kuntayhtymä tekee tämän lain vahvistamisen ja sosiaali- ja terveysalueen tai perustason alueen toiminnan käynnistymisen välisenä aikana sopimuksia velvoitteista, jotka jatkuvat sosiaali- ja terveysalueen tai perustason alueen toiminnan käynnistymisen jälkeen, sopimuksen tehnyt kunta tai kuntayhtymä vastaa velvoitteista, jos sopimuksen tekijä ja järjestämisvastuun vastaanottaja eivät toisi sovi.

Jos järjestämisvastuu siirtyy kahdelle tai useammalle vastuukunnalle tai kuntayhtymälle, oikeuksien, lupien ja velvoitteiden jakamisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä kuntarakennelain 8 luvussa säädetään taloudellisesta selvityksestä.

17 §

Muutoksenhaku

Sosiaali- ja terveysalueen tai perustason alueen vastuukunnan ja erityisvastuualueen kuntayhtymän päätökseen haetaan muutosta siten kuin kuntalain 11 luvussa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Tämän lain nojalla tehtyyn valtion viranomaisen päätökseen haetaan muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

17 §

Lain voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015.

Äänestyspöytäkirja, kaupunginvaltuuston kokous 3.3.2014, klo 22.50

§ 11 Lausunto sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain hallituksen esityksen luonnoksesta

Valtuustoryhmien enemmistön muutosesitys = JAA

Timo Juurikkalan muutosesitys = EI

JAA	**55**
EI	**9**
TYHJIÄ	**0**
POISSA	**0**

JAA

Faysal Abdi
Pirjo Ala-Kapee-Hakulinen
Irja Ansalehto-Salmi
Timo Auvinen
Susanna Bruun
Antero Eerola
Tarja Eklund
Jukka Hako
Heikki Heinimäki
Jouni Herranen
Juha Hirvonen
Maija Hurri
Eila Hyttinen
Göran Härmälä
Jouko Jääskeläinen
Pietari Jääskeläinen
Lauri Kaira
Timo Karén
Patrik Karlsson
Ulla Kaukola
Kimmo Kiljunen
Petri Koivuniemi
Marilla Kortesalmi
Marja Kyyrö
Sirkka-Liisa Kähärä
Niilo Kärki
Päivi Laakso
Paula Lehmuskallio
Janne Leppänen
Pirkko Letto
Antti Lindtman
Juha Malmi
Tapani Mäkinen
Taisto Mäntynen
Jukka Mölsä
Mari Niemi-Saari
Mika Niikko
Jaakko Niinistö
Lasse Norres
Carita Orlando
Anitta Orpana
Seija Puha
Tiina-Maaria Päivinen
Ulla Rannikko
Sakari Rokkanen
Ulla Sajaniemi
Jussi Saramo
Minttu Sillanpää
Juha Simonen
Ranbir Sodhi
Kati Tyystjärvi
Pauli Vahtera
Arja Wallenius
Markku Weckman
Raija Virta

EI

Anssi Aura
Jaana Huhta
Timo Juurikkala
Sirpa Kauppinen
Hannu Kokko
Sari Laakso
Vaula Norrena
Heidi Rosbäck
Riikka Åstrand

12 § Ympäristöraportti 2013

VD/331/11.00.05.00/2014
J-VN/SSK/JH/JB

Vantaan kaupungin ympäristökeskuksen vuosittain julkaisema ympäristöraportti on valmistunut. Ympäristöraporttiin on kerätty vuoden 2013 hyviä toimintatapoja ja kestävää kehitystä tukevia hankkeita Vantaalla. Lisäksi raportti sisältää vuoden 2012 kestävän kehityksen indikaattorit ja ympäristötilinpidon. Raportin liitteenä on yhteenveto ympäristövalituksista.

Ekologisen kestävyyden säilyttäminen kaupungissa on Vantaan ympäristöjohtamisen keskeinen tavoite. Kaupungin ekologisen kestävyyden ja ympäristönsuojelun edistämisen pitkän aikavälin linjaukset on esitetty Vantaan ympäristöpolitiikassa vuosille 2012–2020. Kaikki toimialat uusivat ympäristöohjelmansa, joiden pohjalta koottiin koko kaupungin yhteinen ympäristöohjelma vuosille 2013–2016. Siinä on esitetty 56 yksittäistä toimenpidettä, joilla edistetään muun muassa ilmastonmuutokseen sopeutumista, ekotehokasta kaupunkirakennetta ja ekosysteemipalvelujen säilymistä.

Vantaan kaupunki jatkoi aktiivista osallistumistaan erilaisiin kehitys- ja tutkimushankkeisiin, joissa on tavoitteena muun muassa hulevesitulvariskien alentaminen sekä energiankulutuksen ja sitä kautta kasvihuonekaasupäästöjen pienentäminen. Monissa tapahtumissa ja kampanjoissa neuvottiin ja kannustettiin kuntalaisia energiansäästöön ja muihin kestävän kehityksen ajatusta tukeviin toimintatapoihin. Alkuvuodesta 2013 valmistui EU:n ympäristödirektiivin mukainen meluntorjuntasuunnitelma, jossa haetaan ja esitetään keinoja meluhaittojen vähentämiseksi. Luonnonsuojelualueverkostoa täydennettiin edelleen.

Ekologisen kestävyyden yleiskuva Vantaalla pysyi lähes entisellään. Yleistä kehitystä kuvaavat indikaattorit eivät osoittaneet selvää kehityssuuntaa. Kasvihuonekaasujen kokonaispäästöt ovat viimeisen kymmenen vuoden aikana vuoroin nousseet ja vuoroin laskeneet. Vuonna 2012 päästöt pienenivät edellisvuodesta. Asukaskohtaisissa kasvihuonekaasupäästöissä jo useita vuosia kestänyt laskeva suunta jatkui myös vuonna 2012. Sen sijaan energian kokonaiskulutus kasvoi. Energian kulutus asukasta kohti on ollut viime vuosina hitaassa laskussa, mutta vuonna 2012 kulutus pysyi edellisvuoden tasolla.

Maankäytön ja kaupunkirakenteen kestävyyden indikaattorit näyttivät suotuista kehitystä. Jo useana vuonna lähes kaikki uudet asunnot ja muut rakennukset on rakennettu asemakaava-alueille, niin myös vuonna 2012. Viheralue tai julkisen liikenteen pysäkki löytyy kohtuullisen kävelymatkan päästä lähes jokaiselle vantaalaiselle. Palvelujen saavutettavuus pysyi ennallaan tai parani lähes kautta linjan, sillä mitattavista indikaattoreista ainoastaan kirjastojen ja kirjastoautojen pysäkkien saavutettavuus heikkeni.

Toiminnan kuormituksen ja ekotehokkuuden indikaattorit eivät ole viime vuosina osoittaneet mitään selvää kehityssuuntaa. Vuonna 2012 yhdyskunnan sähkön kulutus laski, kun se edellisenä vuonna nousi. Vedenkulutuksen suhteen kävi päinvastoin, ja vedenkulutus oli vuonna 2012 alhaisimmilla tasollaan vuosikausiin. Kaupungin omistamissa toimitiloissa jatkui pääosin hyvä kehityssuunta, ja sähkön ja veden ominaiskulutukset pienenivät. Sen sijaan lämmön ominaiskulutus kasvoi hieman jo toisena vuotena peräkkäin. Kaupunki-ilman laatu parani, mutta ravinnekuormitus Itämereen kasvoi.

Liikkumisen kestävyyden indikaattorit osoittivat henkilöautojen määrän kasvun aikaisempien vuosien tapaan. Vantaa on pääkaupunkiseudun kuntien joukossa omalla sataluvullaan henkilöautojen määrässä tuhatta asukasta kohti. Joukkoliikenteen käyttäminen on pysynyt jo useita vuosia tasaisena. Työsuhdematkalippujen käyttö lisääntyi vuonna 2012, joskin huomattavasti maltillisemmin kuin edellisenä vuonna.

Ympäristövastuullisen kulutuksen ja ympäristökasvatuksen indikaattorit kertovat pääosin hyvästä kehityksestä vuonna 2012. Ekotukikoulutettuja oli yhtä paljon kuin edellisenä vuonna, mutta ympäristösertifioitujen koulujen ja päiväkotien määrä kasvoi. Luontoretkille ja Ilmastoinfon tilaisuuksiin osallistuneiden määrä laski, mutta Vantaan luontokouluopetuksessa mukana olleiden määrä pysyi edellisvuoden tasolla.

Vantaan ympäristöraportti 2013 on luettavissa täällä:
www.vantaa.fi > Ympäristö ja luonto > Ympäristökeskus > Julkaisut > Tutkimukset, selvitykset ja raportit

Ympäristölautakunta 22.1.2014 § 10

Ympäristöjohtajan esitys:
Päätetään esittää kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle tiedoksi merkittäväksi.
Päätös:
Päätettiin esittää kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle tiedoksi merkittäväksi.

———

Kaupunginhallitus 10.2.2014 § 36

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään
a) merkitä ympäristöraportti 2013 tiedoksi ja
b) esittää ympäristöraportti 2013 kaupunginvaltuustolle tiedoksi merkittäväksi.
Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

———

Kaupunginvaltuusto 3.3.2014 § 12

Kaupunginhallituksen esitys:
Päätetään merkitä ympäristöraportti 2013 tiedoksi.
Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Liite:
- Ympäristöraportti 2013

Muutoksenhakuohje: 4.1 Valituskielto

Lisätiedot: ympäristösuunnittelija va. Jarmo Honkanen, puh. 09 8392 8331, etunimi.sukunimi(at)vantaa.fi

VANTAA

Vantaan ympäristöraportti

2013

Julkaisija Vantaan kaupunki, maankäyttö, rakentaminen ja ympäristö, ympäristökeskus

Kannen kuva Lumivuoret ruohonkorsien ympärillä, Jarmo Honkanen

Taitto Jarmo Honkanen

Sarja C 11/2013

ISBN 978-952-443-459-1

Kaupunginjohtajan katsaus

Vantaa on suuri kaupunki ja sen ympäristövaikutukset ovat mittavat. Vantaa kuitenkin tiedostaa kokonsa ja merkittävät vaikutusmahdollisuutensa ympäristöasioissa. Niitä ohjaa kaupunkitasolla kaupunginvaltuuston kesäkuussa 2012 hyväksymä ympäristöpolitiikka, jonka linjaukset yltävät vuoteen 2020 asti.

Vantaan ympäristöpolitiikan hyvät linjaukset tulevat käytännön tasolle kaupungin uusimmassa ympäristöohjelmassa vuosille 2013–2016. Sen keskeisenä tavoitteena on kestävän kehityksen edistäminen.

Vantaan kaupunkitason ympäristöohjelman ja toimialojen omien ympäristöohjelmien toteutus näkyy niin kaupungin työntekijöiden kuin kaikkien kuntalaisten arjessa. Hyviä esimerkkejä on paljon. Siirtyminen sähköiseen arkistointiin tuo tehokkuutta ja säästää paperia. Katuvalaistuksessa luotetaan jatkossa yhä enemmän vähän energiaa kuluttaviin led-valaisimiin, ja rakennusten energiatehokkuutta parannetaan. Vantaan kaupunkikuvaan ilmestyy erilaisia sadepuutarhoja ja muita hulevesiratkaisuja, joilla varaudutaan lisääntyviin ja voimistuviin rankkasateisiin ja pyritään estämään pahojen kaupunkitulvien syntyminen.

Kestävää kehitystä kohti mennään monia reittejä, joskus kapeitakin polkuja. Kaupunkitasolla Vantaa on vastuunsa tuntien sitoutunut merkittäviin kasvihuonekaasupäästöjen vähennyksiin kansainvälisillä ja kansallisilla sopimuksilla yhdessä muiden suurten kaupunkien kanssa. Tehtävää riittää vielä, mutta tahto saavuttaa tavoite on vahva. Internetkyselyssä kuntalaisilta saatu tuki Vantaan ympäristöohjelman päämäärille antaa uskoa ja intoa ympäristötyöhön, jossa tarvitaan koko kaupunkia, kaikkia sidosryhmiä ja jokaista kuntalaista.

Kari Nenonen
kaupunginjohtaja

VANTAAN KAUPUNKI
Ympäristökeskus
Pakkalankuja 5
01510 Vantaa

KUVAILULEHTI

Julkaisun päivämäärä
Joulukuu 2013

Tekijä: Jarmo Honkanen ja Tina Kristiansson

Julkaisun nimi: Vantaan ympäristöraportti 2013

Vantaan ympäristöraporttiin 2013 on koottu kuluneen vuoden aikana toteutuneita kestävää kehitystä tukevia hankkeita ja tapahtumia. Lisäksi raportti sisältää vuoden 2012 ekologisen kestävyyden indikaattorit ja ympäristötilinpidon. Indikaattorien laskentatapa ja ympäristötilinpito tehdään samalla tavalla Suomen kuudessa suurimmassa kaupungissa vertailun helpottamiseksi. Ympäristötilinpidon lukujen esitys myös noudattaa yleiseurooppalaista ympäristönsuojelutoimenpiteiden tilastoluokitusta sekä kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjetta.

Ekologisen kestävyyden säilyttäminen kaupungissa on Vantaan ympäristöjohtamisen keskeinen tavoite. Kaupunginvaltuuston hyväksymässä ympäristöpolitiikassa vuosille 2012–2020 on kaupungin pitkän aikavälin linjaukset ekologisen kestävyyden ja ympäristönsuojelun edistämiseksi. Vantaan uusi ympäristöpolitiikka on viesti siitä, että ympäristöasiat ovat kaupungissa tärkeässä asemassa ja että kaiken toiminnan lähtökohtana on ennakoiva asenne. Ympäristöpolitiikan linjaukset tuodaan käytännön tasolla kaupungin ympäristöohjelmassa vuosille 2013–2016, johon on koottu toimialojen ympäristöohjelmien kaupunkitasoiset tavoitteet.

Vantaan kaupunki on mukana useissa energiansäästöön tai muutoin kestävään kehitykseen tähtäävissä hankkeissa yhteistyössä muiden kaupunkien ja eri alojen tutkimuslaitosten kanssa. Paljon tehdään myös kaupungin sisällä. Kestävän kehityksen periaatteet näkyvät ja tuntuvat niin koko kaupungin toimissa kuin erillisissä toimipisteissä ja yksittäisissä tapahtumissa. Kestävä kehitys on luonnollinen osa toiminnan ideologiaa yhtälailla päiväkodissa, kirjastossa tai työpajassa. Koulutukset ja neuvonta sekä jalkautuminen erilaisiin talkoisiin kuuluivat osana kestävän kehityksen toimintaan.

Ekologisen kestävyyden yleinen kehitys polki lähes paikallaan. Kasvihuonekaasupäästöt ovat viimeisen kymmenen vuoden aikana olleet aaltoliikkeessä milloin laskien ja milloin nousten. Vuonna 2012 päästöt kokonaisuudessaan ja asukasta kohti pienenivät. Kokonaisenergiankulutus kasvoi, mutta asukasta kohti energiankulutus, joka on viime vuosina ollut hitaassa laskussa, pysyi edellisvuoden tasolla.

Maankäytön ja kaupunkirakenteen kestävyyden indikaattorit näyttävät hyvää kehitystä. Yleiskaavan keskeinen tavoite kaupunkirakenteen tiivistämiseksi ja eheyttämiseksi toteutuu rakentamisessa; jo useana vuonna lähes kaikki uudet asunnot ja muut rakennukset on rakennettu asemakaava-alueille, niin myös vuonna 2012. Viheralue tai julkisen liikenteen pysäkki löytyy kohtuullisen kävelymatkan päästä lähes jokaiselle vantaalaiselle. Palvelujen saavutettavuus pysyi ennallaan tai parani lähes kautta linjan, sillä mitattavista indikaattoreista ainoastaan kirjastojen ja kirjastoautojen pysäkkien saavutettavuus heikkeni.

Toiminnan kuormituksen ja ekotehokkuuden indikaattorit eivät ole viime vuosina osoittaneet mitään selvää kehityssuuntaa. Vuonna 2012 yhdyskunnan sähkön kulutus laski, kun se edellisenä vuonna nousi. Vedenkulutuksen suhteen kävi päinvastoin. Vuonna 2012 vedenkulutus oli alhaisimmilla tasollaan vuosikausiin. Kaupungin omistamissa kiinteistöissä jatkui sähkön ja veden ominaiskulutuksen väheneminen. Sen sijaan lämmön ominaiskulutus kasvoi hieman jo toisena vuotena peräkkäin. Ilmanlaatu parani, mutta jätevesikuormitus Itämereen kasvoi.

Liikkumisen kestävyyden indikaattoreista henkilöautojen määrä kasvoi aikaisempien vuosien tapaan. Vantaa on pääkaupunkiseudun kuntien joukossa omalla sataluvullaan henkilöautojen määrässä tuhatta asukasta kohti. Joukkoliikenteen käyttäminen on pysynyt jo useita vuosia tasaisena. Työsuhdematkalippujen käyttö lisääntyi vuonna 2012, joskin huomattavasti maltillisemmin kuin sitä edellisenä vuotena.

Ympäristövastuullisen kulutuksen ja ympäristökasvatuksen indikaattorit vuodelta 2012 kertovat hyvästä kehityksestä. Paperin kokonaiskulutus kaupungin työpaikoilla väheni, keskitetysti kilpailutettavista hankinnoista jo puolessa ympäristönäkökohdat oli ratkaiseva tekijä tai huomioitu pisteytyksessä, ympäristösertifioitujen koulujen ja päiväkotien määrä kasvoi. Ekotukihenkilökoulutus jatkui edellisvuoden tasolla ja samalla ekotukihenkilöiden määrä kaupungin työpaikoilla nousi uuteen ennätykseen. Luontoretkille ja Ilmastoinfon tilaisuuksiin osallistuneiden määrä laski, mutta Vantaan luontokouluopetuksessa mukana olleiden määrä pysyi edellisvuoden tasolla.

Asiasanat: ympäristöraportti, ympäristöindikaattorit, ympäristön seuranta, kestävä kehitys

Julkaisija: Vantaan kaupungin ympäristökeskus

Sarjan nimi: C 11/2013

ISBN 978-952-443-459-1 Kieli: suomi

Kokonaissivumäärä: 50 + liite

Sisällysluettelo

1 Johdanto 4

2 Vantaan kaupunkiorganisaatio 5

3 Ympäristöjohtaminen Vantaalla 6

4 Kestävän kehityksen edistäminen 8
4.1 Yleisen kehityksen edistäminen 8
4.2 Maankäytön ja kaupunkirakenteen kestävyyden edistäminen 11
4.3 Toiminnan kuormituksen vähentäminen ja ekotehokkuuden edistäminen 16
4.4 Liikkumisen kestävyyden edistäminen 19
4.5 Ympäristövastuullinen kulutus ja ympäristövalistuksen edistäminen 20

5 Vantaalaiskertomuksia 24
5.1 Vantaan Valo - polku työelämään 24
5.2 Siimapuiston kestävä kehitys 26
5.3 Tuunasimme Hakunilan kirjaston uudeksi! 28

6 Vantaan ekologinen kestävyys 30
6.1 Yleinen kehitys 30
6.2 Maankäytön ja kaupunkirakenteen kestävyys 33
6.3 Toiminnan kuormitus ja ekotehokkuus 35
6.4 Liikkumisen kestävyys 40
6.5 Ympäristövastuullinen kulutus ja ympäristökasvatus 41

7 Ympäristötilinpito 2012 43
7.1 Ympäristötuotot 43
7.2 Ympäristökulut 44
7.3 Ympäristöinvestoinnit 45
7.4 Ympäristötuotot, -kulut ja -investoinnit aihealueittain 46

8 Kirjallisuus 50

Liite: Ympäristövalitukset Vantaalla 51

1 Johdanto

Vantaan ympäristöraportissa 2013 esitellään tietoja niistä kaupunkiorganisaation ohjelmista ja toimenpiteistä, joilla kaupunki on sitoutunut kestävään kehitykseen. Raporttiin on myös koottu tilastotietoja muuttujista, joilla on merkitystä arvioitaessa Vantaan kaupungin onnistumista kestävän kehityksen tavoitteissaan.

Ympäristöasiat ja kestävä kehitys ovat nykyisin kiinteä osa kaikkea kaupungin toimintaa. Kaupunginvaltuusto hyväksyi vuonna 2012 Vantaan ympäristöpolitiikan vuosille 2012–2020. Ympäristöpolitiikassaan Vantaan kaupunki pitää toimintaperiaatteena kestävää kasvua kohti hiilineutraaliutta ja ympäristövastuun kantoa kaikessa päätöksenteossa ja toiminnassa. Näissä sitoumuksissa riittää haastetta, ja hyvä ympäristöjohtaminen onkin avainasemassa tavoitteisiin pääsemiseksi.

Vantaan kaupungin toimialat tekivät uudet ympäristöohjelmat vuosille 2013–2016. Niiden pohjalta koottiin koko kaupunkia koskeva yhteinen ohjelma: Vantaan kaupungin ympäristöohjelma 2013–2016.

Vantaan kaupunki on mukana Suomen kuuden suurimman kaupungin työryhmässä, joka kehittää ja yhtenäistää ympäristöraportointia. Vantaalla vuoden päätteeksi koottavan ympäristöraportin rinnalla julkaistiin alkusyksyllä suppeampi ympäristökatsaus. Vuonna 2013 ilmestyi myös *ympäristön tila* -raportti.

KUVA: Jarmo Honkanen

Kuva 1. Pakkaspäivä Vantaanjoella.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 12 §

2 Vantaan kaupunkiorganisaatio

Vantaan kaupunkiorganisaatio uudistettiin vuoden 2013 alussa. Organisaatiossa on nyt viisi toimialaa, jotka ovat kaupunginjohtajan toimiala, konserni- ja asukaspalveluiden toimiala, sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala, sivistystoimen toimiala sekä maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala. Kaupunkiorganisaatioon kuuluvat myös Vantaan kaupungin omistamat liikelaitokset: Keski-Uudenmaan pelastuslaitos, Suun terveydenhuollon liikelaitos ja Vantaan työterveysliikelaitos.

Vantaan kaupungilla on joko suoraan tai tytäryhteisöittensä kautta määräysvalta lähes sadassa osakeyhtiössä, säätiössä, yhdistyksessä ja muissa yhteisöissä. Sen lisäksi Vantaan kaupunki on osakkaana kuntayhtymissä ja muissa yhteisöissä.

Vantaan kaupunki	
Väestö 1.1.2013	205 312
Kokonaispinta-ala (maapinta-ala)	240,4 km^2 (238,4 km^2)
Väestöntiheys (as/maa-km^2)	854
Kaupungin henkilöstömäärä 31.12.2012	10 298 (vakituisia: 8 483)

Lähde: Vantaan kaupunki

Elinkeinorakenne, työpaikkojen määrä toimialoittain 31.12.2011			
Yhteensä, kpl	105 995		
Maatalous, metsätalous ja kalatalous	300	Kiinteistöalan toiminta	729
Kaivostoiminta ja louhinta	84	Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	5 523
Teollisuus	12956	Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	8 633
Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta	350	Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus	4 070
Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito	703	Koulutus	3 905
Rakentaminen	7 679	Terveys- ja sosiaalipalvelut	9 132
Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus	23 354	Taiteet, viihde ja virkistys	1 513
Kuljetus ja varastointi	16 802	Muu palvelutoiminta	2 198
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	4 082	Kotitalouksien toiminta työnantajina	0
Informaatio ja viestintä	2 008	Kansainvälisten organisaatioiden ja toimielinten toiminta	16
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	860	Toimiala tuntematon	1 098

Lähde: Tilastokeskus Työssäkäyntitilasto
(c) Tilastokeskus - Statistikcentralen

Talous	Vuosi 2011	Vuosi 2012
- vuosikate/poistot	120,2 %	94,6 %
- investointien tulorahoitus	46,0 %	40,5 %
- lainat (€/asukas)	4 225,5 €	4 642,4 €
- konsernilainat (€/asukas)	8 550,8 €	8 984,2 €

Lähde: Vantaan kaupunki

3 Ympäristöjohtaminen Vantaalla

Ympäristöjohtamisen keskeinen tavoite on ekologisen kestävyyden ylläpitäminen ja edistäminen. Kestävä kehitys on myös yksi kaupungin kolmesta arvosta innovatiivisuuden ja yhteisöllisyyden ohella.

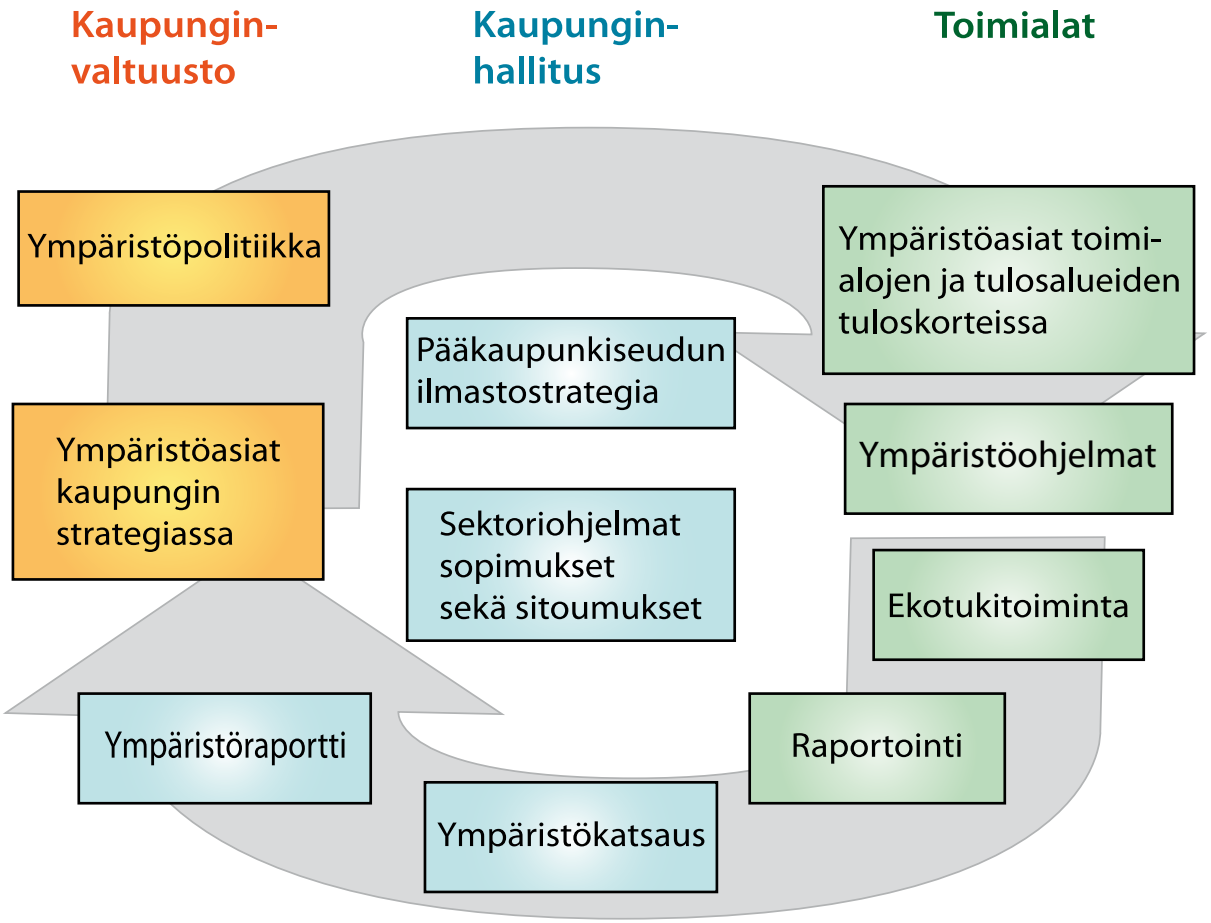
Vantaan visio:
”Vantaa on asukkaille ja yrittäjille Suomen vetovoimaisin ja kansainvälisin kotikaupunki, joka toimii kestävän kehityksen suunnannäyttäjänä.”

Kestävän kehityksen arvo:
”Turvataan hyvät elinmahdollisuudet nykyisille ja tuleville sukupolville. Ratkaisuissa ja päätöksenteossa huomioidaan ekologiset näkökulmat, oikeudenmukaisuus ja pidetään talous tasapainossa.”

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 17.6.2013 valtuustokauden 2013–2016 strategian. Strategiassa on yhtenä painopistealueena mainittu kaupunkirakenteen eheyttäminen. Eheä yhdyskuntarakenne tiivistää rakennettuja alueita ja mahdollistaa yhtenäisen jatkuvan viheralueverkoston toimivine ekologisine yhteyksineen. Viheralueet ovat helposti asukkaiden saavutettavissa ja auttavat varmistamaan terveellisen sekä viihtyisän elinympäristön säilymisen. Eheä kaupunkirakenne edistää ilmasto- ja energiatavoitteiden saavuttamista ja parantaa sopeutumista ilmastonmuutokseen. Tiivis rakentaminen ja tehokas joukkoliikenne kulkevat käsi kädessä, ja riittävä viheralueiden verkosto tehostaa hulevesien imeytymistä.

Vantaalla toteutetaan vuonna 2012 kaupunginvaltuustossa hyväksyttyä ympäristöpolitiikkaa vuosille 2012–2020. Ympäristöpolitiikan linjaukset näkyvät vuonna 2013 hyväksytyissä kaupungin sekä toimialojen ympäristöohjelmissa.

KUVA: Tarja Starast

Kuva 2. Ympäristöjohtaminen Vantaalla.

Kaupungin ja toimialojen ympäristöohjelmat vuosille 2013–2016 pyrkivät osaltaan vastaamaan vakaviin ympäristöhaasteisiin, kuten ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen, luonnonvarojen kestämätön käyttö ja luonnon monimuotoisuuden säilyminen. Lisäksi ohjelmien tavoitteiden ja toimenpiteiden avulla pyritään täyttämään sovitut tavoitteet sekä kansainvälisten ja kansallisten sitoumusten velvoitteet. Kaupungin ympäristöohjelmassa on kuuden eri päämäärän alla kaikkiaan 56 tavoitetta.

Tavoitteita ja toimenpiteitä seurataan ja arvioidaan. Se on keskeinen osa ympäristöjohtamista Vantaalla, niin kuin on myös ympäristöjohtamisen jatkuvan parantamisen periaate.

- Vantaan ympäristöpolitiikka 2012–2020
  - Hyväksytty kaupunginvaltuustossa 18.6.2012.
  - Ympäristöpolitiikan toimintalinjauksena on, että Vantaa kasvaa kestävästi kohti hiilineutraaliutta ja kaupunki kantaa ympäristövastuuta kaikessa päätöksenteossaan ja toiminnassaan.
- Pääkaupunkiseudun ilmastostrategia 2030 ja sen tarkistetut tavoitteet 2012/2013
  - Tavoitteiden mukaan pääkaupunkiseutu on hiilineutraali vuonna 2050 ja kasvihuonekaasupäästöt vähenevät vuoteen 2020 mennessä 20 prosenttia vuoden 1990 tasosta.
- Kaupunginjohtajien ilmasto- ja energiasopimus (Covenant of Mayors)
  - Sopimus edellyttää CO_2-päästöjen ja energiankulutuksen vähentämistä vähintään 20 prosenttia vuoteen 2020 mennessä verrattuna vuoteen 1990.
- Kaupunginjohtajien ilmastoverkoston aloitteet
  - Verkostoon kuuluvat Espoon, Helsingin, Oulun, Tampereen, Turun ja Vantaan kaupungit.
  - Kaupunginjohtajien kahteen yhteiseen kannanottoon liittyy yhteensä kymmenen aloitetta. Ne koskevat paikallisen energiaviisaan rakentamisen tiekartan laatimista (ERA 17), rakennusvalvonnan kehittämistä ennakoivan laadunvalvonnan suuntaan, energia- ja ilmastoneuvonnan edistämistä asuinalueilla, investointien ilmastovaikutusten budjetointia, ekotukitoiminnan levittämistä, matkustustarpeen vähentämistä, kasvihuonekaasujen vähentämismahdollisuuksien selvittämistä 30 % vuoteen 2020 mennessä, valtion ilmastokumppanuusaloitteen tukemista, vähäpäästöisten autojen käyttöönottoa suurissa kaupungeissa sekä ilmastoyhteistyön lisäämistä kaupunkien ja pienten sekä keskisuurten yritysten välillä.
- KETS, kuntien energiatehokkuussopimus
  - Kaupungin ja TEM:n välillä solmittu sopimus energiansäästön tehostamisesta.
- Pääkaupunkiseudun ilmastonmuutokseen sopeutumisen strategia
  - Linjauksena, että ilmastonmuutokseen sopeutuminen otetaan keskeiseksi lähtökohdaksi yhdyskuntien suunnittelussa, rakentamisen ohjauksessa ja teknisten verkostojen kehittämisessä.

4 Kestävän kehityksen edistäminen

4.1 Yleisen kehityksen edistäminen

Tulevaisuuden päättäjiä Lasten ja nuorten Vantaassa

Lasten ja nuorten Vantaa on toimintaohjelma, jonka tavoitteena on lisätä lasten ja nuorten, eli tulevaisuuden päättäjien, mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa heitä koskeviin päätöksiin.

Lasten ja nuorten Vantaa aloitti vuonna 2010. Nyt on menossa toinen toimintaohjelma, joka on laadittu vuosille 2013–2016. Ohjelmaan on koottu toimenpiteitä, joilla pyritään tietojen, kansalaistaitojen ja -toiminnan sekä yhteistyön lisäämiseen, vaikutetaan asenteisiin ja ylläpidetään ja kehitetään erilaisia vaikuttamistapoja.

Toimintaohjelman laatimisen pohjaksi lapsilta ja nuorilta kysyttiin heidän haluaan osallistua ja vaikuttaa heitä itseään koskeviin päätöksiin. Yli puolta vastaajista kiinnosti etenkin koulu- ja opiskelumaailman selä vapaa-ajan toimintaan vaikuttaminen. Suosituimpia tapoja olisivat muun muassa palautteiden antaminen sekä kirjoittaminen ja keskusteleminen sosiaalisessa mediassa.

Joustavuutta asiointiin e-palveluilla

Vantaan kaupunki kehittää ja parantaa sähköistä asiointia. Keväällä 2013 valmistuneessa tutkimuksessa todettiin uuden teknologian merkittävästi helpottavan uusien palvelumallien käyttöönottoa. Erityisesti asiakaspalvelun saralla sähköinen asiointi avaa paljon mahdollisuuksia. Niitä myös kuntalaiset toivoivat Suomen PwC:n ja Elisan tekemän selvityksen mukaan.

Sähköisen asioinnin parantaminen vastaa kuntalaisten toiveisiin. Sähköisen asioinnin kautta voi hoitaa koko joukon erilaisia asioita, kuten varata ajan terveyskeskukseen, uusia reseptejä, täyttää hakemus esiopetukseen tai tehdä meluilmoituksen. Lähetä-painike lähettää täytetyn e-lomakkeen suoraan oikealle viranhaltijalle, ja onnistuneesta lähetyksestä tulee aina automaatti-ilmoitus lähettäjälle. Sähköiset e-lomakkeet löytyvät Vantaan kaupungin Verkkoasiointi-internetsivuilta.

ASIAA! paneutuu energiankäyttöön

Anu Norros

Pääkaupunkiseudulla jatkuu kuluttajien energianeuvontaan paneutuva ASIAA!-hanke. Sen tavoitteena on auttaa asukkaita energian säästöön neuvonnan, yhteisöllisen tekemisen ja tiedottamisen keinoin. Saatuja kokemuksia hyödynnetään alue- ja maakuntatasolla energianeuvonnassa.

KUVA: Pekka Turttiainen, Vantaan kaupungin aineistopankki

Kuva 3. Palautteen antaminen, yhteydenpito ja muu asiointi hoituu helposti internetin kautta.

KUVA: Anu Norros

Kuva 4. Kytöpuiston koulun oppilaat muun muassa ideoivat keinoja energiansäästöön ASIAA!-hankkeen ja Vantaan nuorisotoimen järjestämällä energialeirillä.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 12 §

ASIAA!–hankkeen työntekijät ovat pitäneet Vantaalla muun muassa energialuentoja ja energiaklinikoita tapahtumissa. Energiaklinikalla asukkaat saavat tietoa energiankulutuksen tehostamisesta ja voivat tutustua eri lamppuvaihtoehtoihin ja kulutusmittareihin. Energiaklinikalla on tavoitettu paljon kävijöitä ja energiatietouden jakamista jatketaan ASIAA!-hankkeen keston ajan vuoden 2016 loppuun asti.

Myös Rekolan koulun oppilaille järjestettiin energiapajat, joissa kaikki koulun luokat kävivät vuorollaan pohtimassa sitä, mihin päivän aikana kuluu energiaa ja miten kulutusta voisi vähentää. Muuta energiakysymyksiä ruotivaa toimintaa ovat energialuennot, vapaaehtoisista ”energiatukihenkilöistä” muodostettava neuvojaverkosto, näyttelyt, retket ja yhteistyöhankkeet. Myös energiaviestintää kehitetään kaiken aikaa.

Energiatietoutta peruskoululaisille

ASIAA!-hanke ja Vantaan nuorisotoimi järjestivät kesäkuussa energialeirin Kytöpuiston koulun toisen ja kolmannen luokan oppilaille. Mukana oli 20 innokasta koululaista. Tapahtuman tavoitteena oli ympäristökasvatuksen lisäksi tarjota toimintaa lapsille kesäloman aikana. Leirin aikana tutustuttiin energia-asioihin muun muassa vierailemalla Harakan saaressa, Vantaan luontokoulussa, Kierrätyskeskuksessa ja Heurekassa. Oppilaat suunnittelivat leirin lopussa energiansäästökampanjan, joka käynnistetään koululla lukuvuoden 2013-2014 aikana.

Ekokompassi vakiintumassa

Keskisuurille ja pienille yrityksille kehitetty kevennetty ympäristöasioiden hallintajärjestelmä Ekokompassi on vakiintumassa osaksi Ilmastoinfon toimintaa. Ekokompassi tukee ja kannustaa yrityksiä liiketoiminnassaan ekotehokkuuteen, joka parantaa ympäristön tilaa. Samalla vahvistuu alueen elinvoima ja kilpailukyky, kun ympäristövaatimukset tulevat yhä tärkeämmäksi osaksi yritystoimintaa. Jätteiden vähentäminen ja lajittelu sekä energiansäästö voivat tuoda yrityksille mukanaan suuriakin kustannussäästöjä.

Vantaan kaupunki myönsi Ekokompassi-todistukset kuudelle vantaalaisyritykselle tilaisuudessa 15.10.2013. Palkitut yritykset ovat Hotel GLO Airport, Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy:n Koivukylän toimipiste, siivousalalla toimiva H&A Team Oy ja Tikkurilan Paino Oy. Elämystuotannossa mukana oleva Go Experience sekä logistiikka-alan Hakonen Solutions saivat nyt toistamiseen Ekokompassi-todistuksen.

Ekokompassi-palvelun kehittämishankkeessa luotiin pienten yritysten energiakartoitukseen työkalu *Ekokompassin Energiasuunta*. Sitä aletaan markkinoida vuonna 2014. Hanke sai maakunnan kehittämisrahaa.

Lähde: ERA17/Leena Ahveninen

Kuva 5. Ekologisuus on hyvä kilpailuvaltti.

Greening events - From guidelines to practice

Greening events -hankkeessa etsitään hyviä toimintatapoja ympäristöasioiden hallintaan yleisötapahtumissa. Hankkeen tavoitteena on luoda toimintamalli, jolla pääkaupunkiseudun tapahtumat saadaan järjestettyä kestävän kehityksen mukaisesti. *Greening events* -hengen mukaisesti järjestettävissä tapahtumissa osallistujat pääsevät vaikuttamaan omaan kaupunkiympäristöönsä ja saavat samalla tietoa ympäristöasioista ja näkökulmaa kestävään kehitykseen.

Kesän 2013 *Greening events* -tapahtuma Vantaalla oli Suomen ensimmäisen virallisen merkatun maastopyöräradan avajaiskilpailut Vierumäessä. Kilparadan vauhdikkaan menon lisäksi viikonlopun tapahtuman noin viisisataapäinen osallistujajoukko näki ja koki käytännön tasolla kestävän kehityksen sanomaa. Esimerkiksi jätteiden lajitteluun oli kiinnitetty huomiota. Tarjolla oli myös reilun kaupan tuotteita.

Vuonna 2012 aloitettu pääkaupunkiseudun yhteinen *Greening events* -hanke kestää vuoden 2014 puoleen väliin. *Greening events* saa rahoitusta Uudenmaan ELY-keskukselta ja Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR).

KUVA: Tiina Piiroinen

Kuva 6. Vierumäen maastopyöräkilpailuissa kisayleisöä muistutettiin oikeanlaisesta jätteiden lajittelusta.

Palveluhankintojen ekologiaa sosiaali- ja terveystoimessa

Ympäristöasiat ovat entistä tärkeämpiä perusteita sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan hankinnoissa. Palveluntarjoajan on osoitettava tarjouksessaan ympäristöasioiden ja kestävän kehityksen huomioon ottaminen ja sen mukaiset toimenpiteet. Esimerkiksi kotihoidon kauppapalvelun kilpailutuksissa kiinnitetään erityishuomiota palveluntarjoajan ekotehokkuuteen toiminnassaan; miten kuljetusreitit on suunniteltu, miten kuljettajat on ohjeistettu ajamaan taloudellisesti ja minkälainen on kalusto ja miten sitä huolletaan.

4.2 Maankäytön ja kaupunkirakenteen kestävyyden edistäminen

Maapolitiikalla kohti hyvää kehitystä

Vantaan kaupungin maapoliittiset linjaukset maankäytön suunnittelulle ja maanhankinnalle vuosille 2013–2016 hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 17.6.2013. Kaavoituksen kautta kaupunki vaikuttaa kehitykseensä merkittävästi. Uusien asuinalueiden ja asuntojen, teiden sekä kaiken muunkin infrastruktuurin rakentaminen järkevästi toimivaksi kokonaisuudeksi olemassa olevan kaupunkirakenteen kanssa vaatii tarkkaa ja kokonaisvaltaista sekä jatkuvaa suunnittelua.

Vantaan kaupungin maapolitiikan keskeisiä tavoitteita ja niiden toteuttamisen keinoja ovat muun muassa kaavoituksen kehittäminen parantamalla yhteistyötä kaupungin sisällä, arvioimalla maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti yleiskaavan ja asemakaavojen ajantasaisuutta sekä lisäämällä asuntorakentamiseen asemakaavavarantoa viideksi vuodeksi.

Vantaa asemakaavoittaa ensisijaisesti omistamiaan maita. Tällä hetkellä painopistealueita ovat Aviapolis ja Vantaan Akseli. Asuntotuotannossa pyritään kohtuuhintaiseen mutta samalla omaleimaiseen ja laadukkaaseen suunnitteluun ja rakentamiseen. Tässä käytetään hyödyksi Leinelän ja Kivistön kokemuksia. Hyvien liikenneyhteyksien varrella sijaitsevalle Vantaan Akselin alueelle lentoaseman ja Vuosaaren sataman välissä tulee erityisesti logistiikan, kaupan ja teollisuuden yritysalueita.

Olemassa olevia keskustoja kehitetään ja täydennysrakentamista tehdään erityisesti pääradan ja vuonna 2015 liikenteelle avattavan kehäradan asemien tuntumassa. Rakentamisen keskittäminen hyvien liikenneyhteyksien varrelle ja täydennysrakentaminen jo rakennetuilla alueilla eheyttää kaupunkirakennetta, joka on Vantaan ympäristöpolitiikan keskeinen tavoite.

KUVA: Sakari Manninen, Vantaan kaupungin aineistopankki

Kuva 7. Aviapoliksen toimistorakennuksia Kehä III:n varressa.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 12 §

KUVA: Sinikka Rantalainen

Kuva 8. Tikkurilantien varren hulevesitutkimus on osa HULEGREEN-hanketta.

ILKKA-hankkeella ilmastonkestävyyttä

Vantaan kaupunki on mukana monessa kaupunkisuunnitteluun liittyvässä kestävän kehityksen hankkeessa. Yksi näistä hankkeista on *Ilmaston kestävä kaupunki -työkaluja suunnitteluun* (ILKKA). Laajalla hankkeella on monta ohjelmakohtaa, ja Vantaalla keskitytään muun muassa Vantaanjoen valuma-alueen pinnoitettujen alueiden sekä tulvariskialueiden kartoittamiseen. Hankkeen aikana on tavoitteena luoda ohjeistus, minkälainen viheralue olisi hyvä hulevesien imeyttämisen kannalta ja millaisia pinnoitteita esimerkiksi katu- ja piha-alueilla tulisi käyttää hulevesitulvariskien pienentämiseksi.

ILKKA-hanke toteutetaan vuosina 2012–2014. Hankkeeseen osallistuvat Vantaan lisäksi Helsingin, Lahden ja Turun kaupungit, HSY, Ilmatieteen laitos ja Turun yliopisto. Yhtenä rahoittajana on Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR).

Hulevedet

Vantaan kaupungin hulevesiohjelman (2009) linjaukset näkyvät ja toteutuvat uusissa asemakaavoissa. Pyrkimyksenä on hulevesien käsittely syntypaikoillaan niin, että estetään hulevesitulvien syntyminen ja saadaan puhdistettua haitalliset aineet hulevesistä ennen niiden pääsemistä vesistöön. Vuoden 2013 merkittäviä hulevesikohteita ovat Meiramitien ja Tikkurilantien varteen toteutetut biosuodatusalueet.

Vantaan kaupunki on ollut ja on mukana hulevesitutkimushankkeissa, joissa tutkitaan ja etsitään Suomen olosuhteisiin parhaiten sopivia hulevesiratkaisuja. Helsingin yliopiston vetämän *Viides ulottuvuus* -viherkattoprojektin ensimmäiset tutkimustulokset Ikano Centerin viherkattokohteesta on tarkoitus saada vuoden 2013 aikana.

Tikkurilantien varteen valmistuivat syksyllä 2013 sadepuutarhapilottikohteet Suomen ympäristökeskuksen toteuttamassa HULEGREEN-hankkeessa, jossa selvitetään kasvillisuudeltaan sekä rakenne- ja materiaaliratkaisultaan erilaisten biosuodatuspainanteiden tehoa hulevesien käsittelyssä.

Meiramitien hulevedet biosuodatusaltaisiin

Meiramitiellä hulevedet kulkevat tästedes biosuodatusaltaiden kautta. Hulevesitulvariskit vähenevät, kun sade- ja sulamisvedet ohjataan hallitusti biosuodatusaltaiden painanteisiin. Niiden kasvillisuus ja maanpinnan alapuoliset rakennekerrokset myös sitovat hulevesien mukana liikenneväylältä kulkeutuvia epäpuhtauksia.

KUVA: Sinikka Rantalainen

Kuva 9. Meiramitiellä hulevedet ohjataan ajoradalta viereiselle viheralueelle.

Maankäytön suunnittelun ja rakentamisen ekotehokkuuden kehittäminen

Vantaan kaupunki on mukana kahdessa hankkeessa, joissa kehitetään työkaluja maankäytön suunnittelun ekotehokkuuden ja ilmastovaikutusten arviointiin. KEKO-projektissa on tavoitteena luoda yhdyskuntasuunnitteluun tehokas ja helppokäyttöinen alueellisen ekotehokkuuden arviointityökalu. Se valmistuu vuonna 2014. Toisessa hankkeessa on tehty selainpohjainen hiililaskentatyökalu, joka on suunniteltu asuinaluetason kokonaisuuksien vertailuihin. Se otetaan käyttöön Vantaalla vuonna 2014.

Omistajuus kestävässä rakentamisessa -hankkeessa (OKRA) Vantaalla on muun muassa selvitetty, missä talo- ja asumistyypeissä energiankulutus henkeä kohti on suurin, sekä etsitty kustannustehokkaimmat keinot korjata olemassa olevaa rakennuskantaa. Lisäksi kehitettiin menetelmää rakennusten elinkaaren aikaisen hiilijalanjäljen ja energiankulutuksen laskemiseksi. Laskentaa käytettiin asuntomessualueen tonttihaussa. Laskennan tuloksia ei kuitenkaan käytetty valintaperusteena.

Suuri puinen kerrostalo

Vantaan asuntomessuille vuonna 2015 rakennetaan Pohjoismaiden suurin puinen asuinkerrostalo, joka on samalla Suomen ilmastoystävällisin kerrostalo. Se tuli jaetulle ensimmäiselle sijalle rakennuksen hiilijalanjälkeä mittaavassa kilpailussa, jonka järjestivät Rakennusteollisuus RT ja Green Building Council Finland. Hyvä suunnittelu ja oikeanlaiset energiaratkaisut pienentävät rakennuksen hiilijalanjäljen puoleen keskimääräisestä tasosta.

Suomessa on aikaisemminkin tehty kaikessa hiljaisuudessa kerrostaloja puusta, mutta Vantaan asuntomessujen puinen kerrostalo tullaan esittelemään julkisesti. Rakennukseen valmistuu 186 asuntoa enimmillään jopa seitsemään kerrokseen. Rakennus tulee olemaan puurakentamisessa uranuurtaja edistyksellisine teknillisine ratkaisuineen. Samalla toivotaan, että asuntomessujen puukerrostalo herättäisi kysyntää uusille puisille kerrostaloille ja saisi puurakentamisen sillä saralla nousuun.

Päätös puurakenteisesta kerrostalosta asuntomessuille julkistettiin kesällä 2013. Kerrostalon rakentamisesta vastaa Rakennusliike Reponen Oy. Rakennuttajina ovat TA-asumisoikeus Oy ja Suomen Vuokrakodit.

KUVA: Vuorelma Arkkitehdit

Kuva 10. Havainnekuva Vantaan asuntomessuille vuonna 2015 rakennettavasta asuintalosta, joka on valmistuessaan Suomen ilmastoystävällisin kerrostalo ja Pohjoismaiden suurin puukerrostalo.

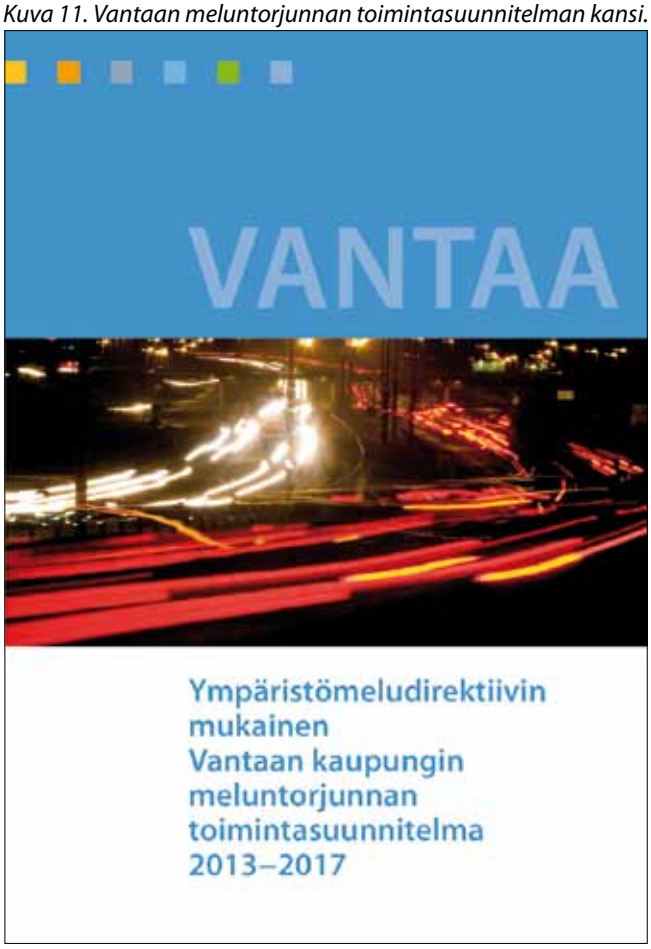
LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 12 §

Meluntorjunnan toimintasuunnitelma

Vantaalla valmistui EU:n ympäristödirektiivin mukainen meluntorjunnan toimintasuunnitelma vuosille 2013–2017. Toimintasuunnitelman toimenpiteillä ehkäistään ja vähennetään meluhaittoja asukkaille. Meluselvityksen mukaan Vantaalla altistuu päivittäin yli 55 desibelin päivä-ilta-yömelutasolle L_{den} peräti 94 000 asukasta. Tästä tieliikenteen osuus on noin 77 500, raideliikenteen yli 9 000 ja lentomelun osuus noin 7 400 asukasta.

Meluntorjunnan viisivuotiskauden suunnitelmassa meluhaittojen vähentämiseen käydään monin keinoin teknisten ja taloudellisten mahdollisuuksien mukaan. Kaavoitus ja sen kautta maankäytön ja liikenteen suunnittelu ovat tärkeässä osassa. Kaupunki laatii kaavoitukseen ohjeistuksen, miten huomioida meluntorjunta. Ohjeistus meluntorjuntaan tehdään myös pientaloasujille ja -rakentajille. Muita meluntorjunnan keinoja ovat muun muassa katujen meluesteiden rakentaminen, katujen nopeusrajoitusten alentaminen ja melua vaimentavien päällysteiden käyttö. Tämän lisäksi määritetään kaupunkitasolla merkittävät hiljaiset alueet, joiden säilyminen pyritään turvaamaan.

Kuva 11. Vantaan meluntorjunnan toimintasuunnitelman kansi.

Meluntorjunta vastaa osaltaan Vantaan strategiaan tarjota asukkailleen hyvä elinympäristö. Meluntorjunnan pitkän aikavälin tavoitteena on melutasojen pudottaminen asuinalueilla ja muissa herkissä kohteissa. Ensisijaisina kohteina ovat alueet, missä asukkaat altistuvat yli 65 desibelin melulle ja missä melulle altistuvia on paljon. Yhtälailla on tärkeää säilyttää hiljaisia tai edes suhteellisen hiljaisia alueita. Keskeisiä tavoitteita ovat myös meluntorjunnan huomioon ottamisen edistäminen yhdyskuntasuunnittelussa sekä laajan meluntorjunnan keinovalikoiman vakiinnuttaminen.

Lammaskatraan työsarka

Tikkurilan keskuspuistossa aloitti alkukesällä lähes kolmikymmenpäinen lammaskatras laidunnusurakkansa umpeen kasvavan peltomaiseman pelastamiseksi. Keskuspuiston peltoalueita on viljelty jo 1600-luvulla, joten avoimen maiseman säilyminen on kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti tärkeää.

Lampaille aidattiin noin kolmen hehtaarin laajuinen laidunalue. Alkuperäisrotua olevat suomenlampaat saatiin lainaan Haltialan tilalta Helsingistä. Laiduntavat lampaat piristivät maisemassa ja tekivät samalla arvokasta maisemanhoitotyötä pensaita ja ruohovartisia kasveja syöden. Tarkoitus on, että lampaita laiduntaisi Vantaan kaupungin viheralueilla myös tulevina vuosina.

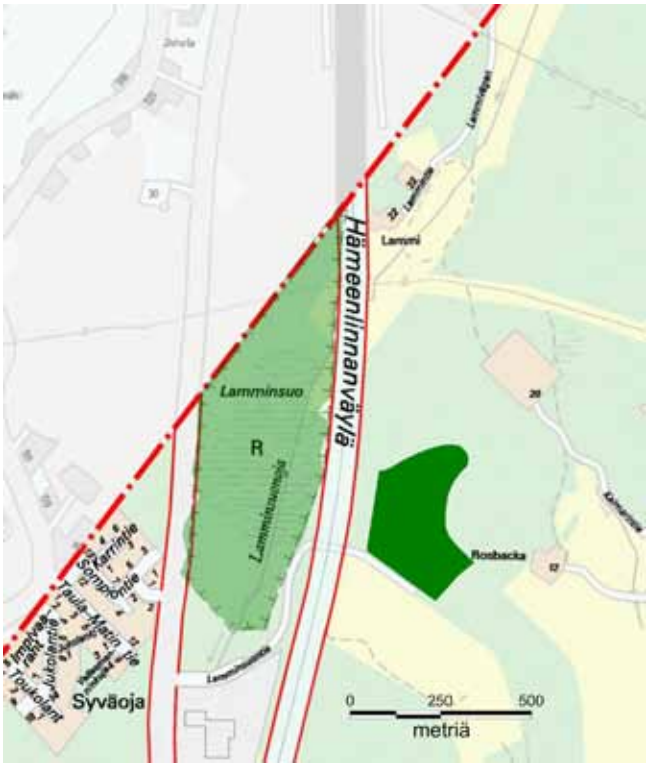
Kuva 12. Lammaskatras suuntaa päättäväisenä joukkona uusille laidunmaille Gumle-pässin valvovan katseen alla.

KUVA: Pertti Raami, Vantaan kaupungin aineistopankki

Uusi luonnonsuojelualue Vantaan Riipilään

Vanhojen metsien suojeluohjelmassa ollut Riipilänmetsä rauhoitettiin luonnonsuojelualueeksi. Rauhoituspäätös noin 7,7 hehtaarin reheväkasvuisesta metsäalueesta tehtiin Uudenmaan ELY-keskuksessa 2.9.2013. Uusi suojelualue sijaitsee lähellä jo aiemmin suojeltua Lamminsuota. Riipilänmetsä on Lamminsuon luonnonsuojelualueen tavoin muun muassa liito-oravan elinympäristöä. Liito-orava on Euroopan unionin tiukasti suojelema laji. Riipilänmetsän luonnonsuojelualueella on tehty myös havaintoja harmaapäätikasta, joka on Suomessa harvalukuinen vanhojen lehti- ja sekametsien lintu.

Kuva 13. Riipilänmetsän suojelualue Lamminsuon itäpuolella.

Pikkujärvelle hoito- ja käyttösuunnitelma

Vuonna 2012 rauhoitetulle Pikkujärven ja Kakolanmäen suojelualueelle valmistui hoito- ja käyttösuunnitelma. Sen tarkoituksena on paitsi turvata luonto- ja kulttuuriarvojen säilyminen myös tehdä alueen luonto tutuksi ja helposti saavutettavaksi. Maisemallisestikin arvokkaan Pikkujärven ja Kakolanmäen alueelta löytyy merkkejä vanhasta asutuksesta. Pikkujärvi on myös maailmanlaajuisesti ainutlaatuisen eläimen, halavasepikän, asuinseutua. Halavissa ja mustuvapajuissa elelevän pienen kuoriaisen ainoat tunnetut elinpaikat ovat Vantaalla. Pikkujärven lisäksi halavasepiköitä elää Mätäojan varren pajutiheiköissä.

Kuva 14. Kaunista katajaketoa Kakolanmäen suojelualueella.

KUVA: Kirsi Keskitalo

4.3 Toiminnan kuormituksen vähentäminen ja ekotehokkuuden edistäminen

ESCO-palvelu säästää paljon energiaa

ESCO (Energy Service Company) on palveluliiketoimintaa, joka edistää energiansäästämistä. ESCO-ohjelmassa yritys vastaa kiinteistöjen energiansäästöhankkeiden toteutuksesta sekä tarpeen mukaan hankkeen rahoituksesta ja sopimuksen aikaisesta käytön ohjauksesta. Yrityksen investointi maksetaan takaisin investoinnin tuottamilla säästöillä sovitussa määräajassa. ESCO-toiminta sisältyy Vantaan kaupungin sekä työ- ja elinkeinoministeriön energiatehokkuussopimukseen (KETS) vuosille 2008–2016.

Suomessa toteutetuissa ESCO-hankkeissa on yleensä keskitytty yhden kiinteistön energiankulutukseen. Vantaan kaupungin tilakeskus päätti kuitenkin kilpailuttaa hankkeen, johon sisältyi 14 kiinteistön energiatehokkuuden parantaminen taloteknisin keinoin. Rakennukset, joihin kuuluu muun muassa kouluja, uimahalli, monitoimihalli, päiväkoti ja kirjasto, ovat hyvä läpileikkaus Vantaan kaupungin omistamista kiinteistöistä.

ESCO-kilpailutus mietittiin tarkkaan ja toteutettiin huolella. Neuvottelumenettelyllä toteutetussa kilpailutuksessa käytiin neljä neuvottelukierrosta kolmen mukana olleen yrityksen kanssa vuonna 2011. Menettely koettiin osin raskaaksi, mutta kaikki halusivat olla mukana loppuun asti saadun opin ja kokemuksen vuoksi. Kilpailutuksen voitti Schneider Electric Buildings Finland Oy. Prosessi poiki markkinaoikeuteen kaksi haastetta, jotka molemmat Vantaan kaupunki voitti. Käytännön toimiin Vantaan ESCO-hankkeessa päästään toden teolla alkuvuoden 2014 aikana. Energiankulutuksen pieneneminen pitäisi näkyä kaupungin energialaskussa vuonna 2015.

KUVA: Pertti Raami, Vantaan kaupungin aineistopankki

Kuva 15. Jokiniemen koulu on yksi ESCO-hankkeen kohteista.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 12 §

Vantaan kaupungin ja Schneider Electric Buildings Finland Oy:n sopimuksen mukaan yritys lupaa kiinteistöjen energialaskuihin vuosittain 200 000 euron säästöt. Ne saadaan valaistuksen, lämmityksen ja ilmanvaihdon järkeistämisellä ja ekotehokkuuden parantamisella. Jos säästötavoite jää alle sovitun, yritys maksaa kaupungille korvauksia, kun taas tavoitteen yli menevät säästöt jaetaan tasan kaupungin ja yrityksen kesken. Yritys tekee 1,5 miljoonan euron energiansäästöinvestoinnit ensimmäisen kahden vuoden aikana. Investointi maksetaan kuudessa vuodessa, jolloin 8-vuotinen sopimus päättyy. Sen jälkeen kaikki säästöt energiankulutuksessa tulevat täysimääräisinä Vantaan kaupungille.

Alun perin Vantaan kaupunki toivoi kilpailutusprosessin aikana saatavan uusia innovatiivisia energiansäästöratkaisuja. Niitä ei tullut, mutta merkittäviä säästöjä on saatavissa myös perinteisin keinoin. Vantaan ESCO-hankkeen kiinteistöihin oli tehty energiakatselmukset. Kilpailutuksen myötä energiakatselmuksissa todetut energiansäästömahdollisuudet ja -lupaukset entisestään paranivat. Vähenevän energiakulutuksen myötä myös kasvihuonekaasupäästöt pienenevät, mikä on hankkeen yksi tavoite.

Viisaita investointeja innovoiden

Vantaan kaupunki on mukana *Innovatiivisuutta julkisiin investointeihin* -hankkeessa (IJI), jossa haetaan oikeanlaisia ratkaisuja kokonaistaloudellisten ja kestävän kehityksen mukaisten hankintojen tekemiseen. Koska julkiset investoinnit ovat monesti taloudellisesti merkittäviä ja pitkäikäisiä, tarvitaan hankintaprosessissa erityistä osaamista ja valmiuksia omaksua uusia toimintatapoja. IJI-hankkeen tavoitteena on saada ilmastoystävällisten investointien hallintaprosesseihin uutta tietoa, sopimusmalleja sekä keinoja ja menetelmiä.

Vantaan kaupungin kaksi IJI-projektia ovat Leinelässä ja Kivistössä. Leinelään suunnitellaan nollaenergiapäiväkoti. Sen yhteyteen tulee niin ikään nollaenergia- tai lähes nollaenergiarakennuksena asukastalo ja väestönsuoja. Projektin on määrä valmistua vuonna 2017. Kivistön IJI-kohteessa haetaan toimivaa rahoitusmallia asukkaiden ja yritysten yhteiskäytössä oleville parkkitaloille. Asukkaat maksavat paikoitustilojen kustannukset, ja niitä pyritään vähentämään autojen yhteiskäytön avulla.

IJI-hanketta hallinnoi Green Net Finland. Sen lisäksi osahankkeiden toteuttajia ovat Lappeenrannan teknillinen yliopisto, Hämeen ammattikorkeakoulu, Lahden tiede- ja yrityspuisto Oy, CLEEN Oy ja Culmination Innovation Oy. Hanketta rahoittaa EAKR.

Energianhallintapalvelulla heti suuret säästöt

Vantaan kaupunki aloitti vuoden 2013 toukokuussa energiansäästöhankkeen Schneider Electric Buildings Finland Oy:n kanssa. Kyseessä on energianhallintapalvelu, jossa käytetään ja hyödynnetään olemassa olevaa talotekniikkaa. Sopimuksen ehdoissa on, ettei sisäilman laatu saa huonontua mukana olevissa 15 kohteessa. Vain noin 3 500 euron investoinnilla saatiin ensimmäisenä vuonna peräti noin 300 000 euron säästöt. Ne ovat syntyneet pääasiassa rakennusten lämmityksestä. Säästöt jaetaan tasan Vantaan kaupungin ja Shneiderin kanssa. Energianhallintapalvelun sopimus jatkuu vuoden 2016 loppuun.

Vähemmällä sähköllä lisärahaa

Vantaalla kokeiltiin kymmenessä koulukiinteistössä uudenlaista sähkönsäästöä kaudella 2012–2013. Kokeilun ideana oli, että käyttäjät omalla toiminnallaan säästävät sähköä ja saavat osuuden säästämästään sähkön hinnasta käytettäväksi yhteisöllisesti omassa toiminnassaan. Sähkönsäästöön on ilmoittautunut myös useita päiväkoteja. Sivistystoimen aloittamaan sähkönsäästöön on lähdetty mukaan myös sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalta, josta on ilmoittautunut kolme kohdetta.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 12 §

Ilmansuojelun toimintaohjelmalla parempaan ilmanlaatuun

Vantaan kaupungin ilmansuojelun toimintaohjelman 2008–2016 keskeinen tavoite on vähentää typpidioksidin (NO_2), hengitettävien hiukkasten (PM_{10}) sekä pienhiukkasten ($PM_{2,5}$) pitoisuuksia ilmassa. Muiden ilman epäpuhtauksien raja-arvojen ylitys ei ole Vantaalla todennäköistä. Lisäksi toimenpiteet, joilla alennetaan typpidioksidin sekä PM_{10}- ja $PM_{2,5}$-hiukkasten määrää, laskevat entisestään muidenkin ilman epäpuhtauksien pitoisuuksia.

Vantaalla merkittävin ilmanlaadun huonontaja on liikenne. Ilmansuojeluohjelmassa keskeisellä sijalla ovatkin toimenpiteet liikenteen synnyttämien ilman epäpuhtauksien vähentämiseksi. HSY:n ilmanlaatumittausten mukaan typenoksidien, joista merkittävin on typpidioksidi, sekä hiukkasten määrä on vähentynyt Vantaalla muun pääkaupunkiseudun tavoin vuosi vuodelta. Typpidioksidin vuosiraja-arvot (40 µg/m^3) ylittyivät lentoaseman kahdessa mittauspisteessä. Pienhiukkasten ($PM_{2,5}$) osalta raja-arvon ylityksiä ei ollut, hengitettävien hiukkasten (PM_{10}) raja-arvo ylittyi Vantaan ilmanlaadun mittauspisteessä Tikkurilassa vain yhtenä päivänä.

Kuva 16. Kampanjajuliste kannustaa säästämään vettä.

Monet ilmansuojelun toimintaohjelman toimenpiteet joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen osuuden kasvattamiseksi sekä panostukset katujen kunnossapitoon ovat osaltaan ilmanlaadun hyvän kehityksen taustalla. Lisäksi HSY ja pääkaupunkiseudun kuntien ympäristökeskukset julkaisivat esitteen *Opas puunpolttoon*. Toimintaohjelman toteutumisesta vuoden 2012 osalta raportoitiin ympäristölautakunnalle huhtikuussa 2013.

Vedensäästöä 30 sekunnissa

Ilmastoinfo jatkoi toimintaansa osana HSY:tä vuoden 2013 alusta lähtien. Saman vuoden keväällä Ilmastoinfo järjesti kaksiviikkoisen *Vain 30 sekuntia riittää* -vedensäästökampanjan seitsemässä uimahallissa Helsingissä. Kampanjan tarkoitus oli kiinnittää huomiota veden kulutukseen suihkutiloissa niin, että vettä ja samalla energiaa säästettäisiin. Säästöä saatiinkin, ja viikon aikana vedenkulutus pieneni noin 30 000 litraa, suuren säiliöautollisen verran, uimahallia kohti. Syksyllä vedensäästökampanjaa jatkettiin Vantaan uimahalleissa.

Vedensäästökampanja toteutettiin uimahalleissa, mutta jokainen voi kohdallaan miettiä omaa vedenkäyttöään. Keskimäärin suomalaiset kuluttavat lämmintä vettä noin 50–60 litraa vuorokaudessa. Veden lämmitykseen menee noin viidennes asuntojen energiankulutuksesta.

4.4 Liikkumisen kestävyyden edistäminen

Sähköä liikkumiseen

Vantaalle perustettiin vuonna 2011 *Sähköautotyöryhmä*, jonka tarkoituksena on mahdollistaa sähköisen liikenteen kehittymistä ja luoda edellytyksiä kaupungin päätöksenteolle.

Vuoden 2012 lopulla Vantaalla hyväksyttiin yleissuunnitelma lähes sadan sähköautojen latauspisteen pystyttämiseksi eri puolille kaupunkia. Yleissuunnitelmassa latauspaikat on sijoitettu kaupungin palvelujen, kuten kirjastojen, liikuntapaikkojen, sairaaloiden ja suurimpien oppilaitosten, yhteyteen. Erityisen tärkeinä latauspaikkoina nähdään myös liityntäpysäköintialueet.

Toistaiseksi sähköautoilu on Vantaalla ja koko Suomessa vielä kokeiluasteella. Vantaa on kuitenkin mukana *Sähköinen liikenne* -hankkeessa, jossa haetaan toimintamalleja ja käytäntöjä sähkökäyttöisten ajoneuvojen osuuden kasvattamiseksi kaupunkiliikenteessä. Seuraavaksi on tavoitteena rakentaa pääkaupunkiseudulle latauspisteiden verkko ja kasvattaa sähköautojen määrä noin sataan.

Ensimmäiset sähköautojen latauspisteet otettiin käyttöön alkuvuodesta 2013 kaupungintalon paikoitustalossa. Myös kauppakeskus-Jumbossa on kaksi latauspaikkaa. Vuoden 2014 loppuun mennessä on suunnitteilla 5–10 uutta julkista latauspistettä Vantaalle. Kaupunki on jo hankkinut itselleen kaksi sähköautoa koekäyttöön ja mahdollisuuksien mukaan niitä tullaan hankkimaan lisää.

Sähköinen liikenne -hanke aloitettiin vuoden 2011 lopulla. Mukana ovat pääkaupunkiseudun kuntien lisäksi Lahti sekä useat alan yritykset ja yhteisöt sekä oppilaitokset. Hanketta jatketaan edelleen ja se laajenee kattamaan uusia alueita, samalla hankeen nimi muuttuu *Älykäs sähköinen liikenne* -hankkeeksi.

Sähkö kuljettaa myös muita varteen otettavia kulkuvälineitä kuin autoja. Kuntatekniikan keskus hankki työasiointimatkoja varten sähköavusteisen polkupyörän.

Vuoden vantaalainen pyöräilijä

Totuttuun tapaan Poljin-työryhmä valitsi jälleen Vuoden vantaalaisen pyöräilijän keväällä 2013. Tällä kertaa palkittiin koivukyläläinen Petja Wagoner. Hänellä hoituu niin työ- kuin asiointimatkat pyöräillen, ja vuodessa kilometrejä kertyykin pitkälti yli 10 000. Talvisin matkat taittuvat perinteisellä polkupyörällä, mutta kesällä kulkupeliksi valikoituu kinneri, eli katettu nojapyörä.

Vantaan kaupunki on sitoutunut pyöräilyn edistämiseen. Vuoden vantaalaisen pyöräilijän valinta on yksi keino nostaa pyöräilyä esille varteen otettavana liikennemuotona.

Pyöräilyn edistämissuunnitelma

Vuoden 2013 lopulla valmistui diplomityö *Pyöräliikenteen kehittäminen kuntatasolla – case Vantaa*. Se on pohjana pyöräilyn kehittämissuunnitelmalle, jonka tekeminen aloitettiin niin ikään vuoden 2013 loppupuolella. Tavoitteena on kasvattaa samanaikaisesti pyöräilyn suosiota ja turvallisuutta.

Vantaan kaupunki on ollut vuodesta 2011 mukana *Charter of Brussels* -sopimuksessa, jossa allekirjoittajakaupungit sitoutuvat nostamaan pyöräilyn kulkutapaosuuden vähintään 15 prosenttiin vuoteen 2020 mennessä. Vuonna 2012 pyöräilyn kulkutapaosuus Vantaalla oli HSL:n liikennetutkimuksen mukaan 9 prosenttia.

KUVA: Pertti Raami, Vantaan kaupungin aineistopankki

Kuva 17. Vuoden vantaalaisen pyöräilijän palkitsemistilaisuus kaupunginmuseon edustalla.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 12 §

4.5 Ympäristövastuullinen kulutus ja ympäristövalistuksen edistäminen

HSY:n ympäristöopetukseen kummikoulut Leppäkorvesta ja Rajakylästä

Helsingin seudun ympäristöpalvelut (HSY) hakee vuosittain kummikouluja, joille tarjotaan lukuvuodeksi maksuton ympäristökasvatukseen keskittyvä opetuskokonaisuus. HSY:n alueelta kummikouluiksi hakee kymmeniä kouluja, joten tullakseen valituksi on hakemuksen oltava huolellisesti laadittu ja hyvin perusteltu. Vantaalta HSY:n kummikouluiksi valittiin vuoden 2013 syyslukukaudesta alkaen Leppäkorven koulu ja Rajakylän koulu. Vantaan ammattiopisto Variassa kokeiltiin kummiluokkatoimintaa ammattikoulussa.

Tänä lukuvuonna kummikoulujen ympäristöopetuksessa keskitytään jätteen vähentämiseen ja kestävään kulutukseen. Opetuksen käytännön toteutuksesta vastaa Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskuksen *Ympäristökoulu Polku*.

Tonttulassa henkii kestävä kehitys

Noora Ilola ja Anneli Arjasto

Tonttulan talossa toimii nuorten kädentaitopaja, *Nuorten tieto- ja neuvontapalvelu Jeesi*, nuorten avoin toiminta eli "kertsi" ja *Nuorten tukikeskus Kipinä*. Talo valmistui joulukuussa 1950, jolloin siinä aloitti toimintansa Tikkurilan ensimmäinen apteekki. Vuonna 1985 nuorisotaloksi muutettu Tonttula on nykyisin Tikkurilan keskustan ainoa puutalo.

Tonttulassa noudatetaan kestävän kehityksen periaatteita. Kierrätysmateriaaleista valmistetut tuotteet päätyvät myyjäisiin ja somisteiksi Vantaan kaupungin eri toimipaikkoihin. Suuri osa uusiokäyttömateriaaleista saadaan lähipiiristä, kuten naapureilta, yhteistyökumppaneilta ja työkavereilta. Talossa myös pidetään ruokailupäiviä, jolloin tehtävä ruoka suunnitellaan huolella ja valmistetaan satokauden aineksista ja usein myös viimeisen käyttöpäivän tuotteista.

Tonttulassa opetellaan käyttämään materiaalit ja raaka-aineet alusta loppuun saakka. Hävikki on todella pieni. Talon pihassa on tarpeelliset jätelaatikot. Niiden täyttö on sujunut ongelmitta, vaikka oikeasta toimintatavasta täytyykin muistuttaa aika ajoin.

Talon työt tehdään yhteisesti sopien. Ideat, luovuus ja tekemisen into ovat valttia, ja lopputulos on tekijänsä itsensä käsissä. Talon takapihalla aloitettiin viime kesänä kokeiluna kasvilavaviljely. Herneet, pavut ja raparperit kasvoivat hyvin, ja seuraavaksi kesäksi on suunnitteilla jatkoa. Samalla on tarkoitus aloittaa biojätteen kompostoiminen.

Jätevesineuvontaa kiitettiin ja laajennettiin

Jätevesineuvojat kiersivät jälleen sadoissa talouksissa Vantaanjoen valuma-alueella. Vantaallakin on tuhansia kiinteistöjä kunnallisen jätevesiverkoston ulkopuolella. Neuvojat vierailivat kiinteistöissä ja muun muassa arvioivat, täyttivätkö kiinteistöjen puhdistusjärjestelmät valtioneuvoston asetuksen ja kuntien määräysten mukaiset vaatimukset. Jätevesineuvonta laajeni vuonna 2013 Riihimäelle, jonka lisäksi neuvontaa annettiin Espoossa, Nurmijärvellä, Tuusulassa ja Vantaalla. Vantaalla neuvojat kiersivät erityisesti Kuninkaanmäessä, Länsisalmessa, Sotungissa ja Ylästössä.

Neuvontakäynneistä huolehtivat Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys ry:n asiantuntijat ja neuvontahankkeen rahoituksesta vastasivat kunnat yhdessä Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa.

KUVA: Noora Ilola

Kuva 18. Tonttulan talo Tikkurilan keskustassa.

EkoTeko pohdituttaa ruokahävikkiä

Vantaan sivistystoimen järjestämässä ja päiväkodeille, kouluille, oppilaitoksille sekä kirjastoille tarkoitetussa EkoTeko-kilpailussa keskitytään tällä kertaa ruokaan. *Pöytä on katettu* -nimisen kilpailun tarkoituksena on kehittää mieluisia ruokahetkiä samalla, kun opitaan ruokailuun liittyviä käytöstapoja, ymmärretään paremmin ruuan arvo ja sitä kautta vähennetään biojätteen määrää.

Vuoden 2013 syyskuussa alkaneen EkoTeko-kilpailun taustalla on muun muassa tieto siitä, miten paljon ruokaa menee roskiin. Viimeisimmän kouluterveyskyselyn mukaan puolet vantaalaisista yläkoululaisista jättää kouluruuan väliin viikoittain. Kouluruokailu myös koettiin meluisaksi. Hyviä ideoita ja ratkaisumalleja on lupa odottaa palkitsemistilaisuudessa toukokuussa, sillä 14.3.2014 päättyvään kilpailuun lähti mukaan 43 vantaalaista päiväkotia, koulua ja oppilaitosta.

Päästöjen pienentäminen palkittiin

Vantaalainen *Helsinge skolan* palkittiin tekemästään ilmastotyöstä. Koulun ympäristöryhmän, *Green Team Helsinge*, päätavoitteena oli hankkia koululle aurinkopaneelit tuottamaan sähköä biologian luokkiin. Nuoret hankkivat rahat paneeleihin muun muassa myymällä koulussa ekologisia välipaloja ja kierrätysmateriaaleista valmistettuja kortteja. Aurinkopaneelit asennettiin paikoilleen joulukuussa.

HSY jakoi ilmastopalkinnot nyt toista kertaa. Palkinnon saajiksi voi kuka tahansa ehdottaa henkilöä tai tahoa, joka aktiivisesti ja luovasti vähentää kasvihuonekaasupäästöjä tai kannustaa siihen muita.

KUVA: Yrjö Jaakkola

Kuva 19. Aurinkopaneelit tuottavat sähköä Helsinge skolan katolla Helsingin pitäjän kirkonkylässä.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 12 §

Ympäristötalkoita eri puolilla Vantaata

Yritykset ja yhteisöt yhteistyössä ympäristönsuojelussa Krakanojalla

Suomalaisen kalastusmatkailun edistämisseura ry, SKES, aloitti Krakanoja-projektinsa näyttävästi siivoustalkoilla Krakanojan Ylästöntien ja Tulkintien välisellä osuudella elokuussa 2013. Vuosien mittaan purouomaan kertyneet roskat ja romu siivottiin pois. Sen lisäksi puroon kunnostettiin kutualueita taimenille.

Siivous- ja sorastustalkoot olivat ensimmäinen vaihe SKES:n pitkälle ideoidulle toimintaohjelmalle tuleville vuosille. Tavoitteena on saada Krakanoja puhdistettua ja palautettua takaisin taimenen kutupuroksi yksityisen rahoituksen turvin. Puron kunnostamiseksi ja puroluonnon saavutettavuuden parantamiseksi sekä toteutettavien rakenteiden ylläpitämiseksi SKES on hakenut yhteistyökumppaneita lentoaseman yrityksistä. Sen lisäksi lähiseudun asukkaat pyritään saamaan mukaan toimintaan Krakanojan hyväksi. SKES:n puroprojekti on lajissaan uraa uurtava hanke, josta voi parhaimmillaan kehittyä innostava toimintamalli yritysten ja järjestöjen yhteiseen ympäristötyöhön viranomaistyön rinnalle.

Puronkunnostustalkoot Rekolanojalla

Virtavesien hoitoyhdistys, Virho, järjesti puronkunnostustalkoot Rekolanojalla 21.9. Usean kymmenen henkilön talkooporukka kunnosti kutusoraikkoja taimenille. Ensimmäiset kalat kävivät tutkimassa soraikkoja tuoreeltaan talkoiden ollessa vielä käynnissä. Purouoman ulkonäön lisäksi myös äänimaailma uudistui, kun pikku koskissa alkoi kuulua virtaavan veden solina.

KUVA: Sinikka Rantalainen

Kuva 20.Krakanojan taimenille syntyy kutusoraikkoa puron kunnostustalkoissa loppukesällä 2013.

Jättipalsameita kitkettiin

Ympäristökeskus järjesti jättipalsamin kitkentätalkoot elokuun alkajaisiksi. Kitkemisen merkeissä vietetty työhyvinvointipäivä innoitti vapaaehtoiset Martinlaaksoon ja Hakunilaan. Martinlaaksossa kitkettiin jättipalsameja Jokiuomanpuistosta Mätäojan luonnonsuojelualueelle virtaavan puron varsilta. Hakunilassa talkoolaiset kävivät toimeen Liinapeltoa halkovan ojan varret vallanneissa jättipalsamikasvustoissa.

Jättipalsamit on helppo kitkeä ja yksivuotinen kasvi saadaan hävitettyä tarmokkaalla ja määrätietoisella työllä. Palsamit ovat kuitenkin ehtineet levitä Vantaalla niin laajalle, että kaupungin voimavarat eivät riitä alkuunkaan haitallisen vieraslajin hävittämiseksi. Ympäristökeskus halusikin tempauksellaan saada jättipalsamiongelmalle ja yleensä haitallisten vieraslajien torjunnalle julkisuutta ja innostaa kuntalaisia, asukasyhdistyksiä ja muita tahoja esimerkiksi jättipalsamin kitkentätalkoisiin omilla tahoillaan.

Siivoustalkoita keväällä

Vantaan kaupunki kannusti kuntalaisia jälleen yhteisen ympäristömme siivoustalkoisiin eri puolilla kaupunkia huhti–toukokuun aikana. Kaupunki järjesti talkoolaisille siivousvälineet ja tarvittaessa huolehti kerättyjen roskien poiskuljetuksesta. Talkoolaiset keräsivät roskia kaupungin yleisiltä alueilta, kuten metsiköistä, tienpientareilta ja ojavarsilta. Monet alueet siistiytyivät nopeasti ja tehokkaasti yhteisessä talkooponnistuksessa.

Vanda vill utrota jättebalsaminen med talkokraft

HBL

HUFVUDSTADSBLADET

Kuva 21. Jättipalsamit saivat kyytiä Mätäojan kitkemistalkoissa, jolle puolestaan heltisi valtakunnan tason medianäkyvyyttä.

Jäte- ja kierrätysasiaa yhteispalvelussa

Yhteispalvelun koko henkilökunnalle järjestettiin jäte- ja kierrätysaiheinen koulutustilaisuus syksyllä 2013 yhteistyössä HSY:n kanssa. Henkilökunnan kouluttamista ympäristöasioihin jatketaan.

Tiedotusmateriaalia ympäristöasioista on saatavilla yhteispalvelupisteissä.

Yhteispalvelu

Luontoretkille osallistuttiin edellisvuotta enemmän

Vantaan ympäristökeskus järjesti tänä vuonna 22 luontoretkeä, joille osallistui kaikkiaan 457 retkeläistä. Se on lähes viidenneksen enemmän kuin edellisvuonna. Retkien kohteet ja aiheet vaihtelivat, mutta jokaisella retkellä tutkittiin ja paneuduttiin kaikkeen kiinnostavaan ja vastaan tulleeseen. Eniten ihmisiä kiinnostivat lepakko- ja yöperhosretki Håkansbölen kartanolle sekä sieniretki Sipoonkorpeen.

Vantaalla uusi ympäristöviestisuunnitelma

Ympäristöviestinnän merkitys ja myös puutteet on tiedostettu Vantaalla. Ympäristöasiat ovat kuuluneet jo kauan kaupungin strategiseen suunnitteluun ja viimeaikaisten asennetutkimusten mukaan kuntalaiset sekä kaupungin työntekijät Vantaalla suhtautuvat ympäristönsuojeluun hyvin myönteisesti. Näiden asioiden esiin tuominen myös ympäristöviestinnässä on tarpeen.

Vuonna 2013 hyväksyttiin ympäristöviestintäsuunnitelma, joka koskee kaikkia kaupungin työntekijöitä ja esimiehiä. Viestinnän avulla nostetaan esille pieniä arjen ympäristötekoja siinä missä suuria kaupunkitason saavutuksia. Jokainen työntekijä on ympäristöviestijä oman työnsä osalta, mutta erityisvastuu viestinnästä on kaupungin johdolla, esimiehillä ja viestinnän ammattilaisilla.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 12 §

5 Vantaalaiskertomuksia

5.1 Vantaan Valo - polku työelämään

Vantaan Valo järjestää työpajatoimintaa yli 25-vuotiaille vantaalaisille pitkäaikaistyöttömille. Hyvät ja ammattimaiset tilat Vantaan Korsossa sekä motivoitunut ja osaava henkilökunta luovat hyvät puitteet työpajatoiminnalle. Työpajoissa käy päivittäin noin 100 asiakasta. Vantaan Valo on saattanut jo monet uuden elämän alkuun, kun työttömyyden kierre on saatu katkaistua. Työpajajaksot kestävät yleensä kolme kuukautta. Osallistuminen on vapaaehtoista. Kestävän kehityksen ajatukset ovat toiminnassa vahvasti mukana.

Valo aktivoi ja auttaa eteenpäin

Vantaan Valon työpajatoiminta on työelämänvalmennusta, johon tullaan työ- ja elinkeinotoimiston kautta. TE-keskus järjestää työnhaun uusimisen Vantaan Valon tiloissa, jolloin työnhakijoille kerrotaan Valon toiminnasta. Esimerkiksi Konsti-projektissa, joka päättyi vuoden 2013 kesällä, työpajatoiminta jakaantui neljään yksikköön. Ne olivat kiinteistönhuolto, laitoshuolto, tekstiiliyksikkö sekä myynnin ja markkinoinnin yksikkö. Valon oma keittiö, joka on samalla työpaja, hoiti työpaikkaruokailun.

Tärkeänä pontimena toiminnassa on palauttaa pitkään työttömänä olleen usko itseensä. Työpajaan tuleminen on hyvä alku, josta tie vie eteenpäin. Työtaidot päivittyvät ja kehittyvät. Tavoitteena on myös löytää jokaiselle työpajoihin osallistujalle työ- tai opiskelupaikka. Edellisen työpajajakson 51 asiakkaasta peräti 25 työllistyi suoraan tai palkkatuen avulla tai aloitti opiskelun.

KUVA: Jarmo Honkanen

Kuva 22. Vantaan Valon Komeetta-työpajassa tehdään alinhantana töitä suomalaisille yrityksille.

Kohti valoisaa tulevaisuutta

Vantaan Valossa on erittäin paljon osaamista. Se käy heti selväksi, kun astuu sisään Valon puotiin, jossa työpajoissa tehtyjä tekstiilejä, puutöitä, koruja ja muita käsitöitä myydään. Mallit ovat työnohjaajien tai työpajalaisten itsensä suunnittelemia. Tuotteet on vieläpä tehty monesti kierrätysmateriaaleista tai ylijäämäpaloista. Moni työpajassa työskentelevä on syystäkin todennut ylpeänä, että ”minä olen osannut tehdä tämän”.

Puodin pitäminen on osa myynnin ja markkinoinnin työpajaa. Valon puodilla on Minkkitien myymälän ohella myyntipiste kierrätyskeskuksessa sekä nykytyyliin myös oma verkkokauppa. Markkinointi tapahtuu pääasiassa sosiaalisen median kautta. Tieto kulkee myös perinteiseen tapaan, eli Valon puodissa käynyt kertoo paikasta tuttavilleen ja nämä puolestaan eteenpäin omille tuttavilleen. Uutena aluevaltauksena tuotteiden markkinoinnissa oli *Forma '13* -messuille osallistuminen.

Vantaan Valo tekee yhteistyötä monen suomalaisen yrityksen ja oppilaitoksen kanssa. Alihankintana tehdään paljon tarkkaa käsityötä vaativia töitä muun muassa Aarikan kanssa. Työpajoissa pystyy suorittamaan eri oppilaitosten opintosuunnitelmiin kuuluvia sisältöjä, jotka luetaan hyväksi haettaessa opiskelupaikkaa. Projektipäällikkö **Sabine Keturi-Phillip** sanoo myös, että työpajoissa saatujen taitojen turvin voisi perustaa sosiaalisia yrityksiä.

Valon kestävä kehitys

Kestävän kehityksen ajatukset ovat monin tavoin toiminnassa mukana. Työpajatoimintaan osallistujat voivat jälleen kokea kuuluvansa työyhteisöön mahdollisesti usean vuoden työttömyyden jälkeen. Projektipäällikkö kertookin tyytyväisenä, miten työpajalaiset ovat puhuneet kavereilleen tulevansa ”duunista”. Itsetunnon vahvistuminen ja sosiaalisen verkoston kasvaminen ympärillä auttaa oman tien ja paikan löytymistä.

Vantaan Valon toiminnassa on myös vahvasti mukana kestävän kehityksen ekologinen puoli. Henkilökunnassa on kaksi ekotukikoulutuksen saanutta työntekijää. Valon ruokalassa on lajittelupiste. Työpajatoiminnassa käytetään paljon kierrätys- ja ylijäämämateriaalia. Esimerkiksi vanhat pöytälevyt heräävät henkiin hienoina leikkuulautoina, lahjoituksina saatujen kuormalavojen laudoista tehdään hyllyköitä ja muita puukäsitöitä. Purettujen tietokoneiden osista on loihdittu kekseliäitä riipuksia. Kaiken kaikkiaan Vantaan Valon toiminta Minkkitien toimitiloissa on monin tavoin vakuuttavaa ja vaikuttavaa.

KUVA: Jarmo Honkanen

Kuva 23. Vantaan Valon tietokoneluokassa opiskellaan perustaitoja, kuten avoimien työpaikkojen hakua internetistä ja työpaikkahakemusten tekoa.

KUVA: Jarmo Honkanen

Kuva 24. Valon puodin tyynyissä niin kuin muissakin tekstiilitöissä on vahvana käsityön leima. Valon puoti löytyy myös internetistä osoitteesta valonpuoti.fi.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 12 §

5.2 Siimapuiston kestävä kehitys

Ajatus päiväkodista, jossa lapset oppisivat ja kasvaisivat virikkeellisessä ja turvallisessa ympäristössä kaiken toiminnan ollessa niin ekologisesti, kulttuurisesti, sosiaalisesti kuin taloudellisesti kestävällä pohjalla, muotoutui **Leena Lahtisen** mielessä vuosien ajan. Päiväkotia, jossa kaikessa toiminnassa olisi nimenomaan huomioitu kestävän kehityksen kaikki neljä osa-aluetta, ei vielä ollut, joten sellainen piti suunnitella ja rakentaa.

Ainutlaatuinen toiminta-ajatus kiinnostaa

Uusi upea Siimapuiston päiväkoti aloitti toimintansa Leena Lahtisen johdossa vuoden 2012 syyskuussa Vantaan Nikinmäessä. Päiväkodin alkutaival on ollut menestyksellinen. Lapset viihtyvät erinomaisesti, niin kuin henkilökuntakin. Myös lasten vanhemmat ovat olleet tyytyväisiä Siimapuiston päiväkotiin. Lapsia olisi tulossa ympäri Vantaata enemmän kuin päiväkotiin mahtuu. Jono on pitkä. Vantaan käytännön mukaisesti lapset päiväkoteihin otetaan lähialueelta.

Siimapuiston päiväkoti ja sen toimintamalli on herättänyt erittäin paljon kiinnostusta. Vantaan kaikki päiväkodin johtajat ovat käyneet tutustumassa Siimapuistoon paikan päällä. Lisäksi päiväkodin johtaja Leena Lahtinen on käynyt kertomassa uudenlaisesta päiväkodista eri puolilla Suomea.

Kodikasta ja tehokasta

Päiväkodin huoneet ja muut tilat ovat kodikkaan pieniä mutta monikäyttöisiä. Sama tila muotoutuu tarpeen mukaan työpalaverin pitopaikaksi tai lasten leikin näyttämöksi. Tilojen tehokas käyttö tuo myös säästöä. Lapsilla on vapaa pääsy kaikkiin päiväkodin tiloihin sisällä ja ulkona. Se luo osaltaan luottamuksen ja kodinomaisuuden ilmapiiriä, joka Siimapuistossa on helposti aistittavissa.

Päiväkodin kaikessa toiminnassa on huomioitu kestävä kehitys. Suunnittelu- ja rakentamiskustannukset olivat kutakuinkin samat kuin ”perinteisen ajattelun mukaisesti” toteutettujen päiväkotien kohdalla. Siimapuiston päiväkodin tilat lämpiävät maalämmöllä. Lampuissa ja vesihanoissa on liiketunnistimet, joten niin sähkön kuin veden hukkakulutukselta vältytään. Alussa valojen liiketunnistimet toivat yllättäviä tilanteita, jos vessassa käynti venyi. Lapset oppivat kuitenkin nopeasti heilauttamaan kättään, jolloin valot palasivat ja vessa-asiointi pääsi jatkumaan valoisissa merkeissä.

Päiväkodissa ei ole suurta yhtenäistä salia, jonne lapset ja heidän vanhempansa mahtuisivat viettämään esimerkiksi kevät- tai joulujuhlaa. Juhlava tila, jonne kaikki mahtuvat, löytyy kuitenkin läheltä. Luonto tarjoaa hienot puitteet juhlaan kuin juhlaan. Päiväkodin ensimmäinen joulujuhla järjestettiin lähimetsässä. Metsän puut rajasivat juhlatilan, jonne valon toivat kynttilät. Joulujuhla lumisessa metsässä oli ainutlaatuinen kokemus

KUVA: Jarmo Honkanen

Kuva 25. Päiväkodin varajohtaja Anniina Siponen ja päiväkodin lapset arvostavat oman kasvimaan anteja.

lapsille ja heidän vanhemmille, päiväkodin henkilökunnalle sekä seurakunnan papille.

Päiväkoti haluaa säilyttää viereisen lähimetsän koulumetsänä. Idea on lähtöisin Suomen luonnonsuojeluliiton koordinoimasta hankkeesta *Koulumetsät arvoonsa - yhteistyöllä suojelua ja ympäristökasvatusta.* Koulumetsä on päiväkodin tai koulun lähellä sijaitseva pysyvä luontokohde, jota voidaan käyttää opetuskohteena sekä lasten ja nuorten virkistysalueena.

Luonto on leikin ehtymätön lähde

Kulkiessa päiväkodin käytävillä ja huoneissa näkyy leluja yllättävän vähän. Sen sijaan lapset löytävät ja hakevat leikkiin aiheet ja ainekset itse päivittäisten tai vähintään viikoittaisten metsäretkien aikana. Lasten mielikuvitus loihtii helposti leikin tarpeet ja välineet, ja mieluisimmat leikkivälineet löytyvät luonnosta. Kaupasta ostettuja lelujakin päiväkodista toki on. Leluissa niin kuin päiväkodin muissakin hankinnoissa on panostettu laatuun ja kestävyyteen.

Siimapuiston päiväkodin lapset muodostavat ryhmiä, joiden nimiin on saatu innoitus luonnosta. Kukkaniitty, Sammalmätäs, Lammenranta ja muut ryhmät katsovat luontoa omista lähtökohdistaan. Ryhmät pysyvät, mutta lapset ryhmien sisällä vaihtuvat. Lapset jaetaan sopiviin ryhmiin niin, että järjestys pysyy hyvänä. Ryhmien eläminen osaltaan vahvistaa hyvää yhteishenkeä ja tuo yhteenkuuluvaisuutta, kun kaikki ryhmät ovat kaikille avoimia. Sama ajatus näkyy myös päiväkodin leikkipihalla, jossa kaikki lapset leikkivät yhdessä. Aluksi päiväkodissa oli oma aidattu alue kaikkein pienimmille, mutta hekin halusivat muiden lasten pariin.

Mukavaa puuhaa puutarhassa

Päiväkodin jokaisella ryhmällä on oma kasvimaansa. Lapset ovat itse istuttaneet taimet ja kylväneet siemenet. Lapsilta sujuu myös kasvimaiden hoito. Puuhat kasvimaalla ja puutarhassa ovat metsäretkien tapaan viikon mieluisampia tapahtumia. Porkkanoiden, punajuurien, mansikoiden ja muiden kasvua ja kehittymistä on mielenkiintoinen seurata. Itsekasvatetut vihannekset ja juurekset sekä marjat ja hedelmät myös maistuvat paljon paremmilta kuin kaupasta ostetut.

Kasvimaan ja puutarhan suunnittelun ja istutustöiden lisäksi lapset ovat mukana päiväkodin alueen muiden istutusten suunnittelussa ja toteutuksessa. Puutarha ja sen kasvimaat sekä koko piha-alueen istutukset ovatkin yhteinen ylpeyden ja ilon aihe.

Aktiivinen ote yhteistyöhön

Siimapuiston päiväkoti on tehnyt alusta alkaen yhteistyötä eri yritysten kanssa. Sopimuskumppanit ovat toimittaneet päiväkotiin muun muassa multaa, työvälineitä ja kasveja. Yhteistyö on sujunut hyvin myös lasten vanhempien kanssa, niinpä vaikkapa talkoisiin löytyy helposti vapaaehtoisia. Neuvolan kanssa on puolestaan sovittu, että lasten nelivuotistarkastus tehdään päiväkodissa, lapsille tutussa ja turvallisessa ympäristössä. Runsasluminen talvi toi ajatuksen omasta ladusta. Soitto Vantaan liikuntatoimeen ja päiväkodin lapset pääsivät hiihtämään varta vasten heille tehdyllä ladulla.

Siimapuiston päiväkodissa ollaan omatoimisia ja esimerkiksi teatteriesitykset syntyvät lapsilta omin voimin. Päiväkotiin kutsutaan myös vieraita, kuten musiikin ammattilaisia lapsia laulattamaan.

Päiväkodin vuosi on merkitty vuosikelloon. Tapahtumia on paljon – enemmänkin olisi, mutta vuosikelloon ei kaikki mahdu. Päiväkodissa vietetään erilaisia teemapäiviä, kuten perhearvojen päivä. Aika ajoin pidetään myös avointen ovien päiviä.

KUVA: Anniina Siponen

Kuva 26. Talvista menoa Siimapuistossa.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 12 §

5.3 Tuunasimme Hakunilan kirjaston uudeksi!

Katariina Ervasti ja Minna Saastamoinen

Millaisessa kirjastossa viihdyt? Mitä palveluja siellä pitäisi olla? Näitä kysymyksiä pohdimme Hakunilan kirjastossa yhdessä asiakkaiden kanssa keväällä 2012, kun kirjaston perusparannus oli alkamassa. Halusimme luoda uudenlaista kirjastopalvelua kahden perusperiaatteen - yhteisöllisyyden ja kierrätyksen - mukaisesti.

Sisustussuunnittelijaksi löytyi kierrätyksestä innostunut **Minna Haapakoski**. Hän oli toteuttanut aiemmin muun muassa *Parasta jälkeen* -hankkeen Kierrätyskeskuksen kanssa. Minna kuunteli asiakkaiden ja henkilökunnan toiveita ja laati kirjastolle mahdollisimman paljon vanhoja kalusteita hyödyntävän sisustussuunnitelman. Puuseppä **Heimo Kosonen** teki valtavan urakan: suurin osa kirjaston vanhoista hyllyistä madallettiin, maalattiin ja niihin laitettiin pyörät alle. Hanketta rahoittivat Vantaan kaupungin lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö sekä muutamat yritykset (mm. Tikkurila, Vantaan Energia, ISKU).

Asiakkaiden näkemyksillä on väliä

Selvitimme asiakkaiden mielipiteitä aluksi kyselyiden avulla, ja sen jälkeen pidimme kuusi *Tuunaa kirjasto* -työpajaa, kolme aikuisille ja kolme 12–15-vuotiaille nuorille. Kyselyissä selvisi, että aikuiset toivovat kirjaston olevan mukava paikka, jossa voi aineistojen lainauksen lisäksi oleskella, lueskella lehtiä ja kirjoja, juoda kahvia ja nauttia monipuolisesta kulttuuriohjelmasta kirjailijavierailuista elokuvaesityksiin. Nuorilla oli aivan samantapaisia toiveita kuin aikuisilla, mutta heidän vastauksissaan korostui myös mahdollisuus käyttää uusinta tietotekniikkaa, muun muassa pelikonsoleita ja tablettitietokoneita.

Ensimmäisessä työpajassa sekä aikuiset että nuoret arvioivat jo olemassa olevaa kirjastotilaa eriväristen tarralappujen avulla: punaisille lapuille merkittiin huonot asiat ja vihreille kiitokset. Laputuksen tuloksista keskusteltiin vilkkaasti ja hahmoteltiin jo joitakin tarpeita eri käyttäjille.

Toisessa työpajassa pohdittiin aikuisten kanssa, kuinka kirjastosta löytäisi helposti tarvitsemaansa tietoa. Keskusteluissa ideoitiin helposti hahmotettavia kokonaisuuksia ja teemoja, joiden mukaan aineisto järjestettäisiin. Nuoret piirsivät omassa työpajassaan omat näkemyksensä siitä, millainen kirjaston nuorten tila tulisi olla ja heidän piirroksensa toimitettiin sisustus-

KUVA: Hakunilan kirjasto

Kuva 27. Nuoret piirsivät näkemyksiään kirjastosta.

KUVA: Hakunilan kirjasto

Kuva 24. Kirjastovirkailija Katri Vidinovska poseeraa taustallaan lastenosaston tuunattuja hyllyjä.

suunnittelijalle. Seuraavissa työpajoissa sisustussuunnittelija esitti alustavan suunnitelmansa sekä aikuisille että nuorille, ja asiakkaat saivat kommentoida ja vaikuttaa suunnitelmaan.

Tuunaa kirjasto! -työpajat onnistuivat erinomaisesti, ja ilman niitä uudistettu kirjastomme näyttäisi erilaiselta. Yllätyimme erityisesti nuorten aktiivisesta osallistumisesta: jokaiseen työpajaan tuli noin 20 nuorta.

Sinäkin voit tuunata pöydän!

Syksyllä 2012 järjestimme vielä yhden työpajan, jossa asiakkaat pääsivät ihan konkreettisesti tekemään uutta vanhasta: uudistimme kirjaston pöytiä liisteröimällä niiden pintaan poistokirjoista revittyjä sivuja.

Pöydän tuunaaminen onnistuu helposti seuraavalla ohjeella:

1. Revi kirjan sivut valmiiksi.
2. Sommittele sivut pöydän pinnalle haluamallasi tavalla.
3. Levitä pöydän pintaan paperitapettiliisteriä.
4. Laita sivu liisterin päälle.
5. Levitä liisteriä myös sivun päälle ja tasoittele kupruja pensselillä.
6. Jatka sivujen asettelua samaan tapaan.
7. Kun kaikki sivut ovat paikallaan, anna pinnan kuivua päivän tai pari.
8. Päällystä kuivunut pöytä kirkkaalla kontaktimuovilla.

Mitä tahansa pöytää ei tällä reseptillä kuitenkaan kannata tuunata. Tuunattavan pöydän pitää olla joko mdf- tai lastulevyä.

Kirjasto on nyt auki – mitä seuraavaksi?

Avasimme uudistuneen kirjaston elokuun lopussa. Avajaisia juhlisti 1800 vierasta! Työ ei kuitenkaan lopu tähän. Haluamme ujuttaa *Tuunaa kirjasto* -projektin onnistuneimmat asiat – asiakkaiden osallistamisen ja kestävän kehityksen edistämisen – osaksi kirjaston jokapäiväistä elämää. Juuri nyt kehittelemme uusia ideoita!

KUVA: Hakunilan kirjasto

Kuva 28. Asiakkaat tuunaavat pöytää.

KUVA: Hakunilan kirjasto

Kuva 29. Kirjastonhoitaja Paula Puustinen ja aikuistenosaston tuunatut hyllyt.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 12 §

6 Vantaan ekologinen kestävyys

Vantaan kaupungin ympäristöraportissa seurataan lähes 30 ekologisen kestävyyden indikaattoria. Ekologisen kestävyyden mittareilla kuvataan kestävän kehityksen etenemistä kaupunkiorganisaatiossa. Ekologisen kestävyyden indikaattorit luokitellaan viiteen ryhmään, jotka ovat:

- Yleinen kehitys
- Maankäyttö ja kaupunkirakenne
- Toiminnan kuormitus ja ekotehokkuus
- Liikkumisen kestävyys
- Ympäristövastuullinen kulutus ja ympäristökasvatus

6.1 Yleinen kehitys

Yleisen kehityksen indikaattoreilla kuvataan yhdyskunnan toiminnan kestävyyttä ja maailmanlaajuista vastuuta. Vantaalla seurataan vuosittain yhdyskunnan kasvihuonekaasupäästöjä ja energiankulutusta. Neljän vuoden välein selvitetään kaupungin henkilöstön ympäristöasenteet ja -tietoisuus. Viimeksi kyselytutkimus tehtiin vuonna 2011.

KUVA: Pertti Raami, Vantaan kaupungin aineistopankki

Kuva 30. Leinelän kaupunginosassa yhdistyvät rakennusten energiatehokkuus, joukkoliikenteen sujuvuus ja lähiluonto.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 12 §

Kasvihuonekaasupäästöt

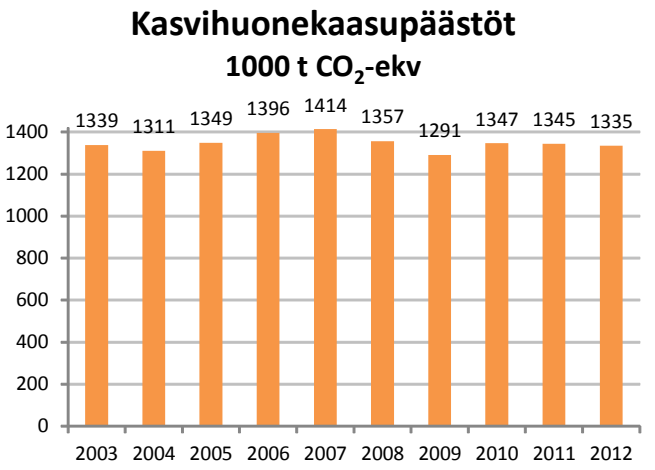
Yhdyskunnan kasvihuonekaasupäästöjen määrä kuvastaa kyseisen alueen vaikutusta maapallon ilmastojärjestelmään ja siten myös yhdyskunnan vastuullisuutta maailmanlaajuisessa ympäristöongelmassa. Päästöihin lasketaan kulutusperäiset hiilidioksidi-, typpidioksidi- ja metaanipäästöt. Ne ilmoitetaan hiilidioksidiekvivalentteina (CO_2-ekv), eli muiden kasvihuonekaasujen vaikutus on muunnettu vastaamaan hiilidioksidin vaikutusta ilmastoon.

Kasvihuonekaasupäästöt vuonna 2012 Vantaalla olivat runsaat 1, 3 miljoonaa tonnia hiilidioksidiksi laskettuna (CO_2-ekv). Kokonaispäästöt vähenivät yhden prosentin verran vuoden 2011 tasosta. Eniten vähennystä tuli sähkönkulutuksesta aiheutuviin päästöihin. Kun ne vuonna 2011 olivat 270 000 tonnia, laskivat sähkönkulutuksen päästöt 230 000 tonniin, eli vähennystä oli 15 prosenttia. Sen sijaan kaukolämmön päästöt kasvoivat 8 prosenttia. Vuonna 2011 kaukolämmön päästöt olivat 431 000 tonnia ja vuonna 2012 päästöt kasvoivat 464 000 tonniin. Syynä kasvuun oli fossiilisten polttoaineiden käytön lisääntyminen energiantuotannossa.

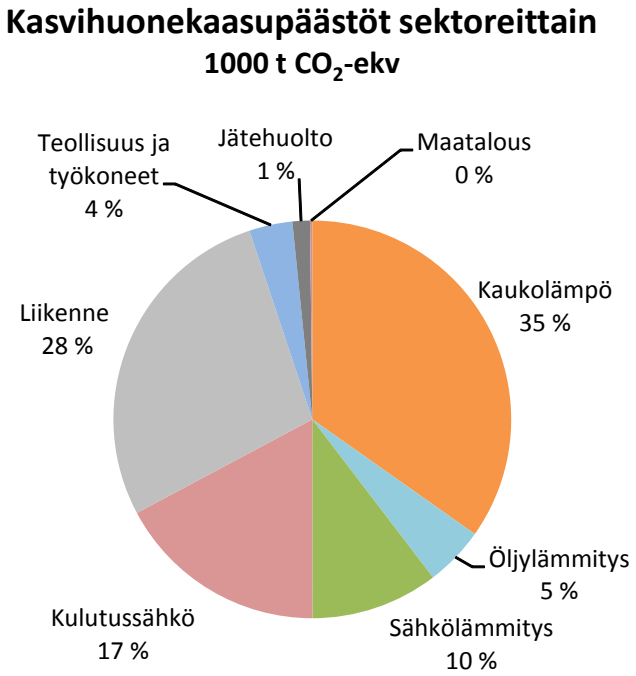
Vantaalla suuria kasvihuonekaasupäästöjen aiheuttajia ovat myös liikenne ja sähkölämmitys. Niiden aiheuttamat päästöt pysyivät edellisvuoden tasolla, samoin kuin öljylämmityksen, teollisuuden ja työkoneiden sekä jätehuollon päästöt. Maatalouden osuus Vantaan kasvihuonekaasupäästöistä on hyvin pieni, ja viime vuonna maatalouden päästöt vähenivät entisestään.

Kasvihuonekaasupäästöt asukasta kohti jatkoivat hidasta mutta vakaata laskuaan. Keskimäärin jokainen vantaalainen aiheutti 6,5 tonnin kasvihuonekaasupäästöt vuonna 2012. Se on kaksi prosenttia vähemmän kuin edellisenä vuonna. Pääkaupunkiseudun kunnista asukaskohtaiset päästöt ovat Vantaalla suurimmat. Se aiheutuu liikenteen ja sähkölämmityksen päästöistä, jotka ovat Vantaalla korkeammat kuin pääkaupunkiseudulla keskimäärin.

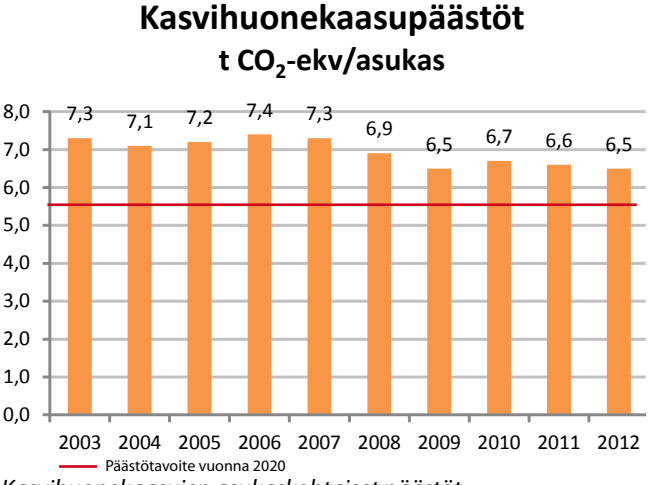
Pääkaupunkiseudun ilmastostrategia tarkistettiin vuonna 2012. Tavoitteena on vähentää kasvihuonekaasupäästöjä vuoteen 2020 mennessä 20 prosenttia vuoden 1990 tasosta.

Kasvihuonekaasujen kokonaispäästöt CO_2-ekvivalenttitonneina.
Lähde: YTV (2003-2009), HSY (2010-2012)

Kasvihuonekaasujen kokonaispäästöjen jaukautuminen päästölähteittäin vuonna 2012.
Lähde: HSY

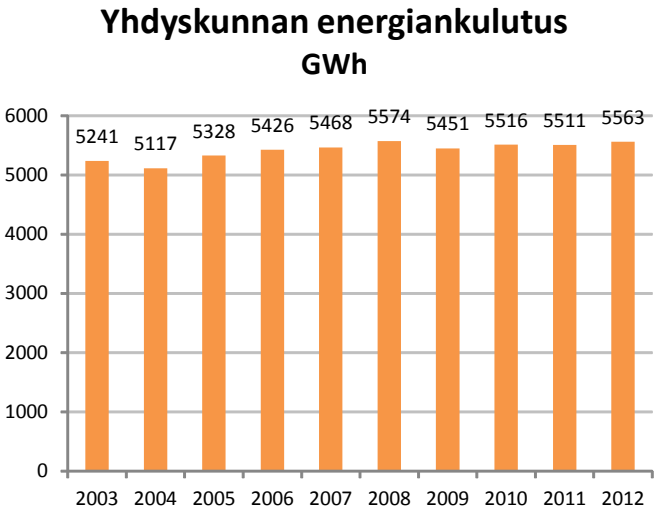
Kasvihuonekaasujen asukaskohtaiset päästöt.
Lähde: YTV (2003-2009), HSY (2010-2012)

Yhdyskunnan energiankulutus

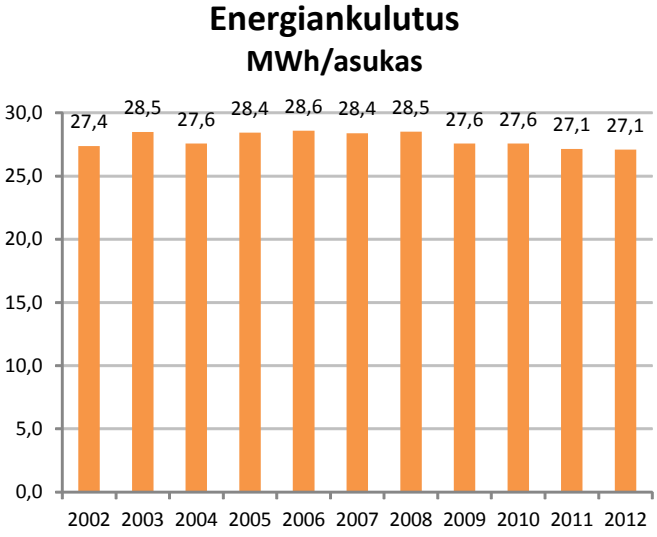
Yhdyskunnan energiankulutuksella kuvataan yhdyskunnan toiminnan vastuullisuutta ja energiatehokkuutta sekä välillisesti luonnonvarojen kulutusta ja ilman epäpuhtauksien määrää.

Lämmistystarvekorjattu energiankulutus vuonna 2012 oli Vantaalla 5 563 gigawattituntia (GWh). Kaukolämmön sekä sähkö- ja öljylämmityksen lämmitystarvekorjauksella tasataan vuosien välinen sääolojen vaihtelu. Energiankulutus kasvoi vajaan prosentin vuoden 2011 tasosta. Asukaskohtainen energiankulutus pysyi ennallaan, eli 27,1 megawattitunnissa (MWh).

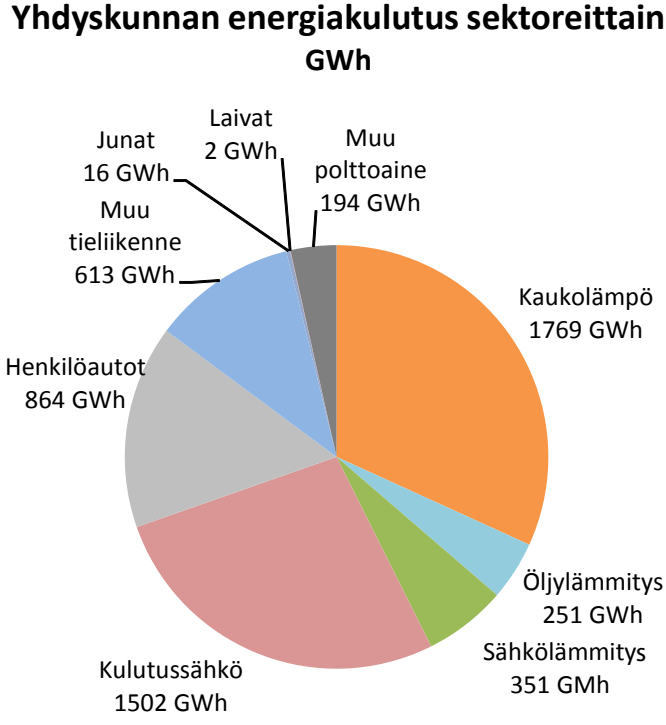
Kaukolämmön ja kulutussähkön osuus energiankulutuksessa on selvästi suurin, yhteensä 59 prosenttia. Kun siihen lisätään tieliikenteen energiankulutus, nousee osuus jo 85 prosenttiin. Vuoteen 2011 verrattuna merkittävistä energiankuluttajista kasvoivat eniten muun tieliikenteen ja kaukolämmön osuudet. Henkilöautoilun energiankulutus sen sijaan laski yhden prosentin vuoden 2011 tasosta. Muun polttoaineen kulutus väheni 10 prosenttia vuoteen 2011 verrattuna, ja oli vuoden 2009 tavoin selvästi alhaisimmalla tasollaan 2000-luvun puolella.

Yhdyskunnan energiankulutus.
Lähde: YTV (2003-2009), HSY (2010-2012)

Lähde: YTV (2003-2009), HSY (2010-2012)
Yhdyskunnan asukaskohtainen energiankulutus.

Yhdyskunnan energiankulutus sektoreittain vuonna 2012.

6.2 Maankäytön ja kaupunkirakenteen kestävyys

Maankäytön ja kaupunkirakenteen kestävyyttä kuvataan asemakaava-alueelle rakennettujen rakennusten osuudella, palveluiden saavutettavuudella sekä virkistys- ja suojelualueiden osuudella. Kestävän kehityksen tavoitteena on eheä kaupunkirakenne, jossa palvelut ovat hyvin saavutettavissa samalla, kun alueelliset virkistys- ja suojeluarvot säilyvät.

Palveluiden saavutettavuus

Palveluiden saavutettavuus kuvaa yhdyskunnan rakennetta, peruspalvelujen ja viheralueiden saavutettavuutta sekä liikkumistarvetta. Arvioinnissa käytetään Euroopan unionin ohjeiden mukaisesti 300 ja 700 metrin etäisyyksiä.

Palveluiden saavutettavuus Vantaalla on hyvällä tolalla. Paras tilanne on viheralueiden suhteen, sillä peräti 98 prosenttia vantaalaisista asuu korkeintaan 300 metrin päässä viheralueesta. Yhdeksän kymmenestä löytää lähimmän joukkoliikenteen pysäkin tai alueellisen hyötyjätepisteen korkeintaan 700 metrin päästä kotoaan. Lähin julkinen terveydenhuolto on enintään 700 metrin päässä joka neljännellä asukkaalla.

Yleisesti ottaen palveluiden saavutettavuus on pysynyt ennallaan tai parantunut. Vuonna 2012 vain kirjastopalveluiden tilanne heikkeni, mutta edelleen 80 prosentilla vantaalaisista lähin kirjasto tai kirjastoauton pysäkki on enintään 700 metrin päässä.

Myös päiväkoti ja peruskoulun ala-aste löytyvät läheltä. Alle 300 metrin etäisyydellä päiväkodista asui miltei 58 prosenttia vantaalaisista. Peruskoulun ala-aste löytyi yhtä läheltä joka viidennelle. Lähes 70 prosentille vantaalaisista lähimmälle ala-asteelle oli matkaa korkeintaan 700 metriä, jota voidaan pitää vielä kohtuullisena kävelymatkana.

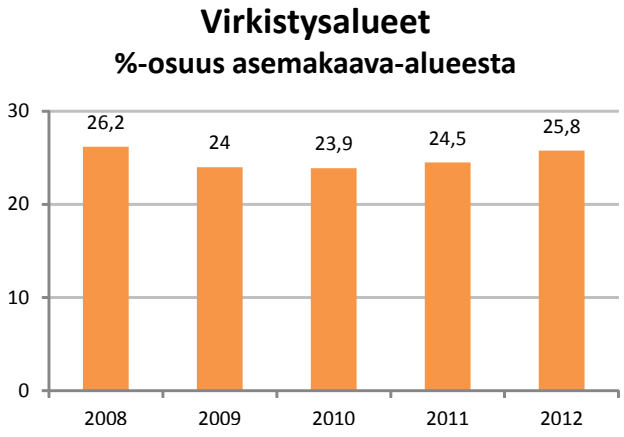
Indikaattori	2008	2009	2010	2011	2012	Kehitys-suunta
Palveluiden saavutettavuus 300 ja 700 metrin etäisyydellä (%)						
- Kirjastot ja kirjastoautojen pysäkit: 300 m - Kirjastot ja kirjastoautojen pysäkit: 700 m	34,6 84,1	34,9 84,7	36,4 85,8	35,9 85,7	29,4 79,3	☹
- Päivittäistavarakaupat: 300 m - Päivittäistavarakaupat: 700 m	33,7 69,6	35,4 72,4	35,2 72,5	34,3 71,8	34,0 71,8	😐
- Koulut (peruskoululuokat 1 - 6): 300 m - Koulut (peruskoululuokat 1 - 6): 700 m	21,1 62,4	20,2 60,8	20,3 61,0	22,5 65,6	22,0 68,9	☺
- Julkinen liikenne, joukkoliikenteen pysäkit: 300 m - Julkinen liikenne, joukkoliikenteen pysäkit: 700 m	90,4 97,7	91,1 97,8	88,7 97,7	90,2 97,7	92,2 99,8	☺
- Päiväkodit: 300 m - Päiväkodit: 700 m	50,7 83,8	55,7 85,1	60,6 88,9	57,6 86,7	57,8 87,9	😐
- Julkinen terveydenhuolto: 300 m - Julkinen terveydenhuolto: 700 m	6,0 26,0	6,2 25,1	6,2 25,3	6,1 24,9	6,4 25,0	☺
- Viheralueet: 300 m - Viheralueet: 700 m	99,5 100	98,0 99	98 99	98 99	98 99	☺
- Alueellinen hyötyjätepiste: 300 m - Alueellinen hyötyjätepiste: 700 m	* *	* *	* *	35,2 85,9	46,4 93,7	☺

Lähde: Vantaan kaupunki

Virkistysalueiden osuus asemakaava-alueella

Virkistysalueiden osuus asemakaava-alueella kuvaa maankäytön tehokkuutta ja kehityssuuntaa sekä alueen viihtyisyyttä ja monimuotoisuutta.

Asemakaavoitetun virkistysalueen oikeudellinen asema on hyvin vahva. Kaavoitus kohdistuu täydennysrakentamiseen, mutta silloinkaan asemakaavoitettujen viheralueiden pinta-ala ei pienene. Vuonna 2012 virkistysalueiden pinta-ala ja, edellisvuodesta poiketen, myös suhteellinen osuus kasvoivat. Virkistysalueiden osuus asemakaavoitetulla alueella nousi 25,8 prosenttiin.

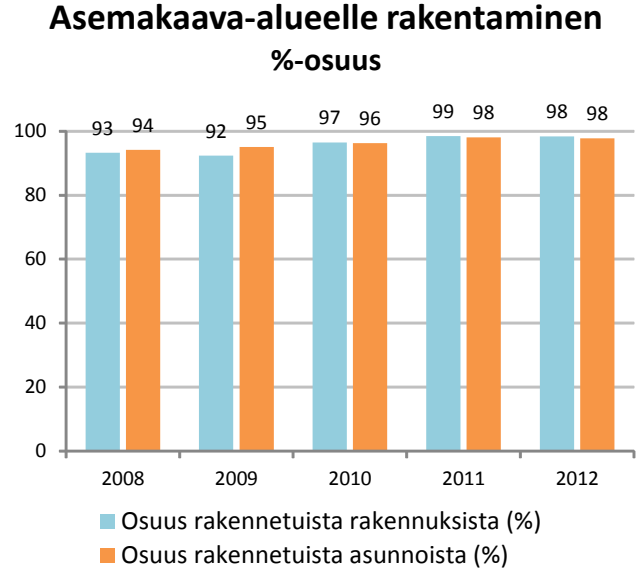
Virkistysalueiden osuus asemakaava/alueella.

Lähde: Vantaan kaupunki

Asemakaava-alueelle rakennettujen rakennusten ja asuntojen osuudet

Indikaattori kuvaa taajama-alueen rakenteellista muutosta pyrittäessä kestävän kehityksen mukaiseen eheään kaupunkirakenteeseen sekä väestön keskittymistä taajamiin.

Valtaosa rakentamisesta Vantaalla on tehty jo vuosikausia asemakaavoitetuille alueille. Vuonna 2012 lähes kaikki uudet rakennukset ja asunnot tehtiin asemakaava-alueelle.

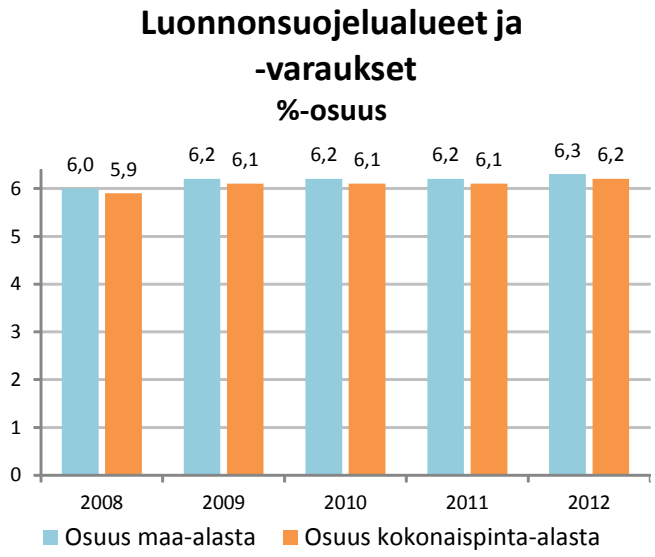
Asemakaava-alueelle rakennettujen rakennusten ja asuntojen osuus.

Lähde: Vantaan kaupunki

Luonnonsuojelualueiden ja -varausten osuus maa-alasta ja kokonaispinta-alasta

Luonnonsuojelualueiden ja -varausten määrä kuvaa pyrkimystä säilyttää ja vaalia luonnonarvoja ja ekologisesti merkittäviä alueita sekä luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi tehtyjä toimenpiteitä.

Vantaalla luonnonsuojelu on edennyt määrätietoisesti niin, että luonnonsuojelualuevarauksia on rauhoitettu tasaiseen tahtiin. Vuonna 2012 rauhoitusalueiden pinta-ala kasvoi yli 107 hehtaarilla ja oli vuoden lopulla 1 241 hehtaaria. Vuoden 2012 uudet luonnonsuojelualueet ovat Kylmäojan metsä (26 ha) Asolassa, Kakolanmäen ja Pikkujärven luonnonsuojelualue (58 ha) Askistossa sekä erityisesti suojeltavan lajin, halavasepikkä, elinalue (23 ha) Myyrmäen ja Kaivokselan rajalla. Halavasepikkäpäätös kasvatti luonnonsuojelualueiden ja luonnonsuojelualuevarausten yhteispinta-alaa ja nosti sen osuuden 6,3 prosenttiin Vantaan kaupungin maa-alasta ja 6,2 prosenttiin kokonaispinta-alasta.

Asemakaava-alueelle rakennettujen rakennusten ja asuntojen osuus.

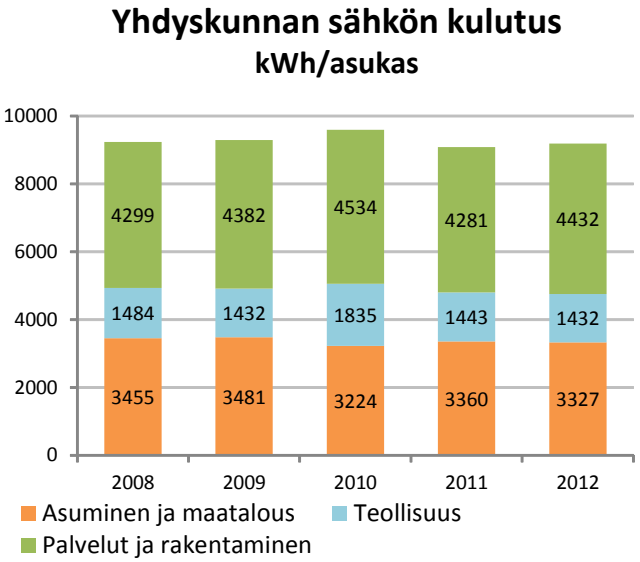
Lähde: Vantaan kaupunki

6.3 Toiminnan kuormitus ja ekotehokkuus

Yhdyskunnan sähkön kulutus

Yhdyskunnan sähkön kulutus -indikaattori kuvaa toiminnan vastuullisuutta ja energiatehokkuutta sekä välillisesti luonnonvarojen kulutusta ja ilman epäpuhtauksien määrää.

Sähkön kulutus Vantaalla oli vuonna 2012 asukasta kohti 9 191 kilowattituntia. Siinä on lisäystä edelliseen vuoteen 107 kilowattituntia asukasta kohti, eli reilun prosentin verran. Vantaalla eniten sähköä kuluttavat palvelut ja rakentaminen, niiden osuus kokonaiskulutuksesta oli 48 prosenttia. Palveluiden ja rakentamisen sähkön kulutus kasvoi edellisvuodesta 3,5 prosenttia, kun sähkön kulutus muutoin pieneni noin prosentin verran sekä asumisen ja maatalouden että teollisuuden sektorilla. Asumisen ja maatalouden sektori on Vantaalla käytännössä lähes kokonaan asumisen sähkön kulutusta. Sen osuus vuonna 2012 oli noin 36 prosenttia. Teollisuuden osuus sähkön kulutuksesta on Vantaalla pieni, viitisentoista prosenttia.

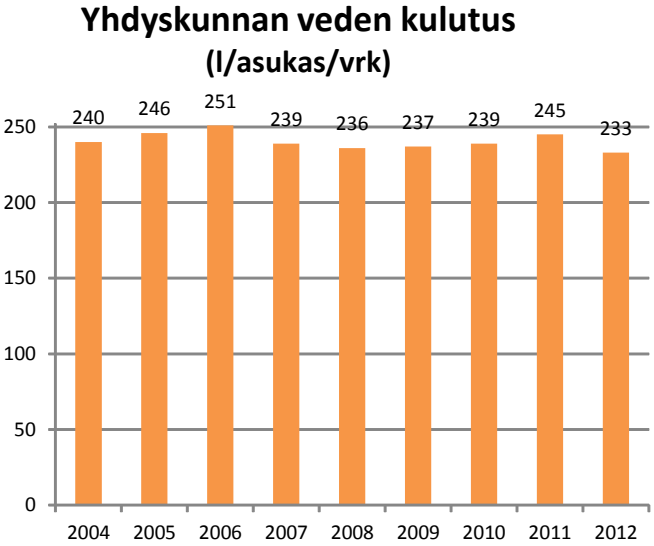
Yhdyskunnan sähkön kulutus asukasta kohti.
Lähde: Energiateollisuus

Yhdyskunnan veden kulutus

Yhdyskunnan veden kulutus -indikaattori kuvaa toiminnan vastuullisuutta ja ekotehokkuutta sekä välillisesti niitä ympäristövaikutuksia, joita aiheutuu muun muassa veden puhdistuksesta, jakelusta ja kuljetuksesta.

Vantaalla veden kulutus laski vuonna 2012 viitisen prosenttia vuoden 2011 tasosta ja oli 233 litraa asukasta kohti vuorokaudessa. Asiakkailta laskutetun veden määrä oli 189 litraa asukasta kohti vuorokaudessa. Se on pysynyt vuosikausia samalla tasolla 180 ja 190 litran välillä. Vuosi 2011 oli kuitenkin vedenkulutuksen huippuvuosi, sillä asiakkailta laskutetun veden määrä oli 199 litraa asukasta kohti vuorokaudessa.

Yhdyskunnan veden kulutus ilmaisee sen veden määrän, joka pumpataan verkostoon. Siitä suurin osa menee asiakkaille ja näkyy kulutuksena vesimittareissa. Osa verkostoon pumpatusta vedestä menee muuhun hyötykäyttöön, kuten palonsammutusvedeksi. Aina on myös todellista hävikkiä, sillä putkistoissa tapahtuu vuotoja eri syistä.

Yhdyskunnan veden kulutus asukasta kohti.
Lähde: Vantaan Vesi ((2004-2009), HSY (2010-2012)

Kaukolämmön tuotantotapaosuudet

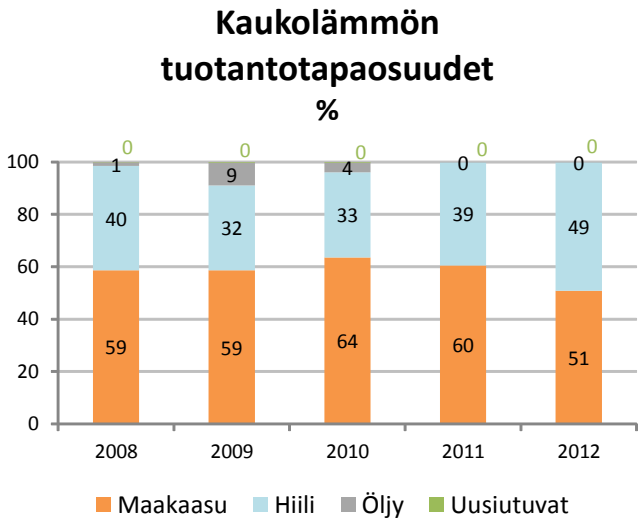
Kaukolämmön tuotantotapaosuudet -indikaattori kuvaa lämpöenergian tuotannon kestävyyttä.

Vantaalla kaukolämpöä tuottaa Vantaan Energia Oy. Kaukolämpö saadaan yhteistuotantona sähkön tuotannon kanssa. Vantaalla voimalaitoksissa on käytetty jokseenkin vain fossiilisia polttoaineita, eli maakaasua ja kivihiiltä. Öljyn osuus on ollut pieni. Vuonna 2012 kaukolämpöä hankittiin 1 930 gigawattituntia.

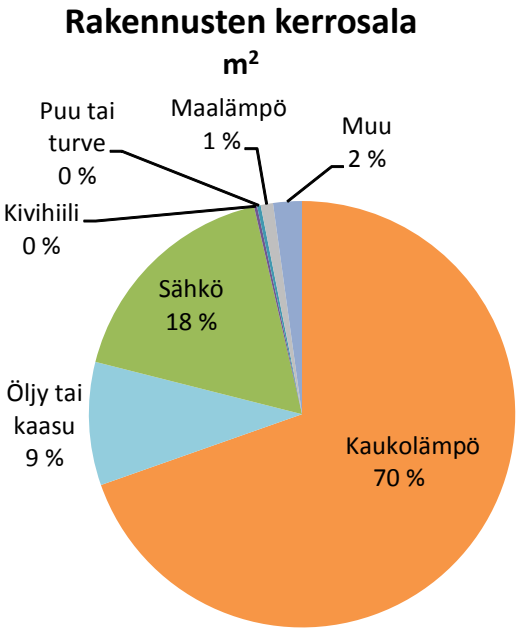
Kaukolämpöön liittyneiden kiinteistöjen osuus

Kaukolämpöön liittyneiden kiinteistöjen osuus -indikaattori kuvaa kaupunkirakenteen ja energiantuotannon suunnitelmallisuutta sekä välillisesti luonnonvarojen kulutusta ja ilman epäpuhtauspäästöjen määrää.

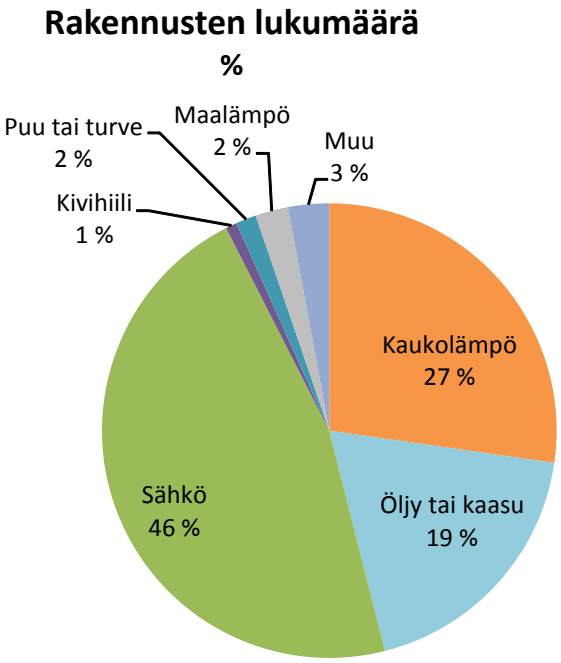
Vantaan kaukolämpöverkko kattaa tiheimmin rakennettuja alueita pääradanvarressa sekä eteläisen Vantaan alueita lännestä Hämeenkylästä Pakkalaan ja Tammistoon ja edelleen idässä Rajakylään ja Länsimäkeen. Vantaan rakennuskannasta valtaosa, noin 70 prosenttia, lämpiää kaukolämmöllä, kun osuus lasketaan rakennusneliöiden pinta-alan mukaan. Laajoja ja enimmäkseen pientalovaltaisia alueita jää kaukolämpöverkon ulkopuolelle. Vantaa kaikista rakennuksista noin joka neljäs lämpiää kaukolämmöllä.

Kaukolämmön tuotantotapaosuudet.
Lähde: Vantaan Energia Oy

Lämmitystapa rakennusten kerrosalan mukaan.
Lähde: Tilastokeskus
Suomen virallinen tilasto (SVT): Rakennukset ja kesämökit [verkkojulkaisu].ISSN=1798-677X. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 31.10.2013]Saantitapa: http://tilastokeskus.fi/til/rakke/index.html

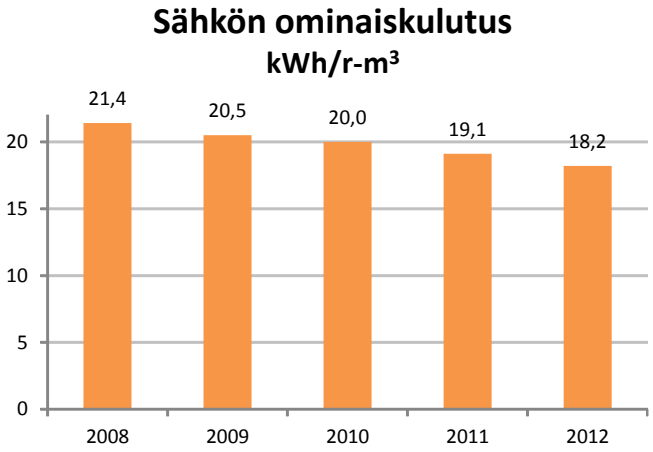

Lämmitystapa rakennusten lukumäärän mukaan.
Lähde: Tilastokeskus
Suomen virallinen tilasto (SVT): Rakennukset ja kesämökit [verkkojulkaisu].ISSN=1798-677X. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 31.10.2013]Saantitapa: http://tilastokeskus.fi/til/rakke/index.html

Sähkön ominaiskulutus kaupungin omistamissa toimitiloissa

Indikaattori kuvaa kaupungin toiminnan vastuullisuutta ja energiatehokkuutta sekä välillisesti luonnonvarojen kulutusta ja ilman epäpuhtauspäästöjen määrää.

Sähkön ominaiskulutus kaupungin omistamissa toimitiloissa on ollut viime vuosina tasaisessa laskussa. Sähkön ominaiskulutus lasketaan kilowattitunteita suhteessa rakennusten tilavuuteen kuutiometreinä (kWh/r-m^3). Vuonna 2012 kulutus oli 18,2 kilowattituntia. Sähkön kulutus pieneni lähes viisi prosenttia vuoteen 2011 verrattuna, ja vuoden 2008 tasosta on tultu alaspäin jo 15 prosenttia. Sähkön kulutuksen vähentäminen on yksi ekotukikoulutuksen päämääriä. Ekotukihenkilöiden koulutus Vantaan kaupungin työpaikoilla aloitettiin vuonna 2009.

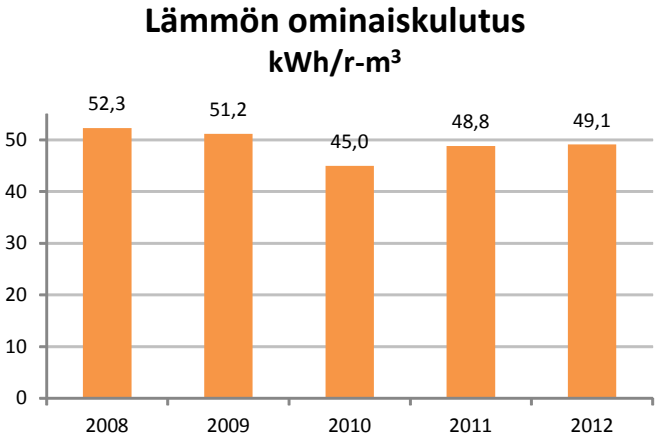

Sähkön ominaiskulutus kaupungin julkisissa rakennuksissa.
Lähde: Vantaan kaupunki

Lämmön ominaiskulutus kaupungin omistamissa toimitiloissa

Indikaattori kuvaa kaupungin toiminnan vastuullisuutta ja energiatehokkuutta sekä välillisesti luonnonvarojen kulutusta ja ilman epäpuhtauspäästöjen määrää.

Lämmön ominaiskulutus vuonna 2012 pysyi vuoden 2011 tasolla. Vuoden 2008 tasoon nähden on tultu kuutisen prosenttia alaspäin, mutta kaikkiaan lämmön ominaiskulutus on pysynyt melko vakaana. Vuoden 2010 kulutus poikkeaa viime vuosina vallinneesta linjasta.

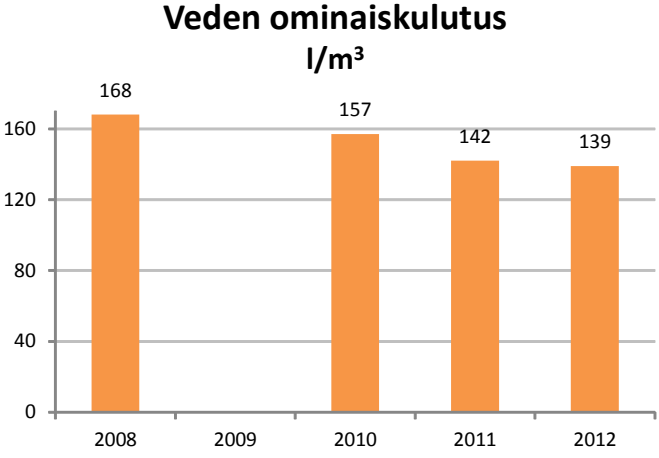

Lämmön ominaiskulutus kaupungin julkisissa rakennuksissa.
Lähde: Vantaan kaupunki

Veden ominaiskulutus kaupungin omistamissa toimitiloissa

Veden ominaiskulutus kuvaa kaupungin toiminnan ympäristövastuullisuutta ja ekotehokkuutta sekä osoittaa välillisesti muun muassa veden puhdistuksesta, jakelusta ja kuljetuksesta aiheutuvia ympäristövaikutuksia.

Veden ominaiskulutuksen tilastoinnissa on ollut epätarkkuuksia, mutta käytettävissä olevien tilastotietojen perusteella veden ominaiskulutus kaupungin omistamissa toimitiloissa on hienoisessa laskusuunnassa ja selvästi alhaisemmalla tasolla kuin vielä viisi vuotta sitten. Veden ominaiskulutus ilmoitetaan litroina suhteessa rakennusten tilavuuteen kuutiometreinä.

Veden ominaiskulutus kaupungin julkisissa rakennuksissa.
Lähde: Vantaan kaupunki

Yhdyskunnan ilmanlaatu

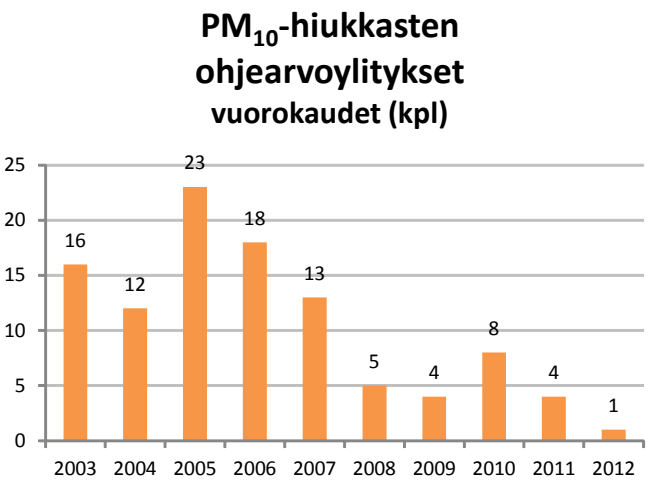
Yhdyskunnan ilmanlaatu kuvaa hengitysilman laatua ja ilmanlaadun vaikutusta terveyteen, luontoon ja elinympäristön viihtyisyyteen.

Vantaalla ilmanlaatua on mitattu Tikkurilassa, jossa on pysyvä mittauspiste. Siinä mitataan muun muassa hengitettävien hiukkasten (PM_{10}) ja typpidioksidin (NO_2) pitoisuuksia ilmassa.

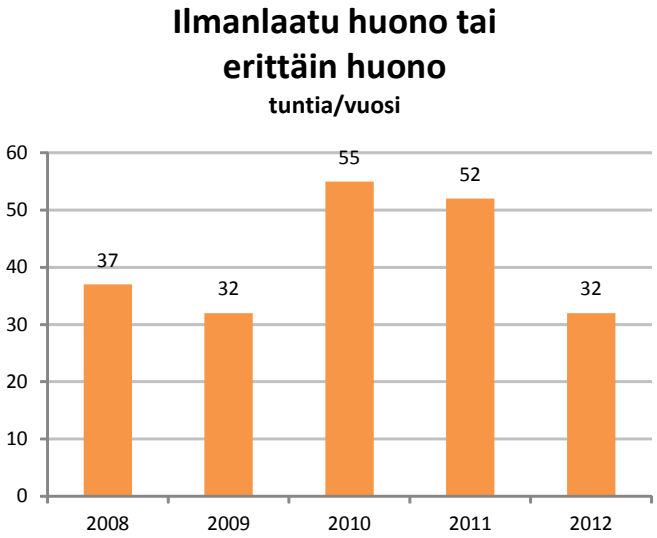
Hengitettävät hiukkaset (PM_{10}) ovat läpimitaltaan alle 10 mikrometrin hiukkasia, jotka kulkeutuvat hengitysilman mukana keuhkoputkiin asti. Hiukkaset voivat olla vaarattomia tai niihin voi olla sitoutuneena haitallisia aineita, kuten raskasmetalleja. Sallittu enimmäispitoisuus PM_{10}-hiukkasille on 50 mikrogrammaa kuutiometrissä ilmaa vuorokautta kohti. Se voi ylittyä vuodessa 35 kertaa, jonka jälkeen raja-arvo saavutetaan. Tuo raja-arvo ylittyi yhden kerran vuonna 2012.

Typpidioksidi (NO_2) on hengitysteitä ärsyttävä kaasu. Lisäksi se muun muassa aiheuttaa ympäristön rehevöitymistä ja happamoitumista. Typpidioksidin hyväksyttävä pitoisuus on 200 mikrogrammaa kuutiometrissä ilmaa tuntia kohti. Raja-arvo sallii 18 ylitystä. Typpidioksidin pitoisuudet ovat olleet koko mittaushistorian ajan vuodesta 1996 lähtien noin 30 mikrogrammaa kuutiometrissä, eikä raja-arvojen ylittyminen ole ollut lähelläkään. Vuoden 2012 vuosikeskiarvo oli 25 mikrogrammaa kuutiometrissä ilmaa, eli määrä oli alhaisimmalla tasollaan vuodesta 1996 jatkuneiden mittausten aikana.

Ilmanlaatuindeksillä kuvataan tunneittain mitattavaa ja ilmanlaadun ohje- ja raja-arvoihin suhteutettua ilmanlaatua asteikolla hyvä, tyydyttävä, välttävä, huono, erittäin huono. Ilmanlaadun mittaustulokset ilmoitetaan tunteina vuodessa. Sääoloilla on suuri merkitys ilmanlaatuun.

Hengitettävien hiukkasten (PM_{10}) ohjearvon ylityskerrat Tikkurilan mittauspisteessä.
Lähde: YTV (2003-2009), HSY (2010-2012)

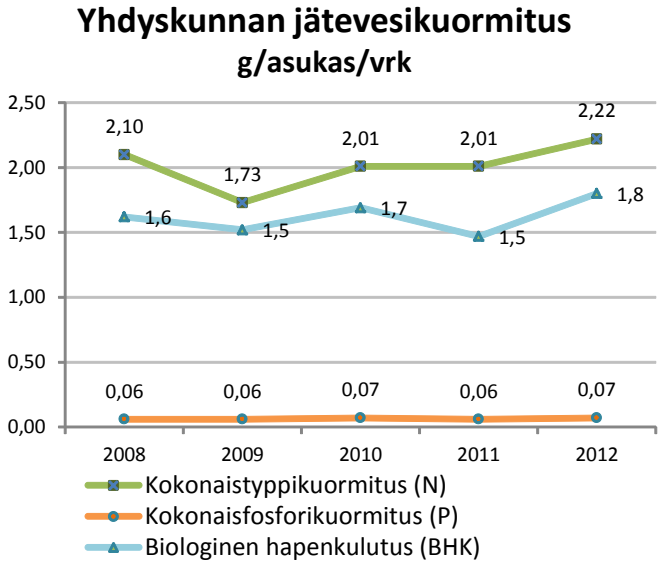
Vuotuinen huonon tai erittäin huonon ilmalaadun tuntimäärä Tikkurilan mittauspisteessä.
Lähde: YTV (2008-2009), HSY (2010-2012)

Yhdyskunnan jätevesikuormitus

Yhdyskunnan jätevesikuormitus kuvaa sen vesistökuormitusta ja vaikutusta rehevöitymiseen. Mittareina käytetään vesistöihin pääsevää fosforin ja typen määrää sekä vesistöön laskettavan puhdistetun jäteveden biologista hapenkulusta (BHK).

Vantaan jätevedet johdetaan Viikinmäen jätevesipuhdistamolle Helsingissä ja Suomenojan puhdistamolle Espoossa. Vantaan aiheuttama jätevesikuormitus saadaan laskemalla yhteen kumpaankin puhdistuslaitokseen Vantaalta tulevan virtaaman osuus. Se oli vuonna 2012 Viikinmäen jätevesien tulovirtaamasta 14,5 prosenttia ja Suomenojan jätevedenpuhdistamolle tulevasta jätevedestä 12,8 prosenttia.

Viikinmäen ja Suomenojan jätevedenpuhdistamoiden ravinnekuormitus Itämereen kasvoi vuonna 2012 edellisvuodesta. Vantaan osalta typpikuormitus oli kymmenen prosenttia ja fosforikuormitus 16 prosenttia suurempi kuin vuonna 2011. Biologinen hapenkulutus kasvoi samaan aikaan 22 prosenttia. Ravinnekuormituksen nousu johtui erittäin sateisesta vuodesta, joka kasvatti tulovirtaamaa jätevedenpuhdistamoille ja joka vaikutti niiden toimintaan. Vantaalta tullut kuormitus kasvoi vähemmän kun mitä puhdistamojen kokonaiskuormitus mereen, sillä Vantaalla on erillisviemäröinti. Hulevedet eivät siten kasvata virtaamaa jätevedenpuhdistamolle siinä määrin kuin esimerkiksi Helsingissä, jossa on vielä paljon jätevedet ja hulevedet yhteen keräämiä yhteisviemäreitä.

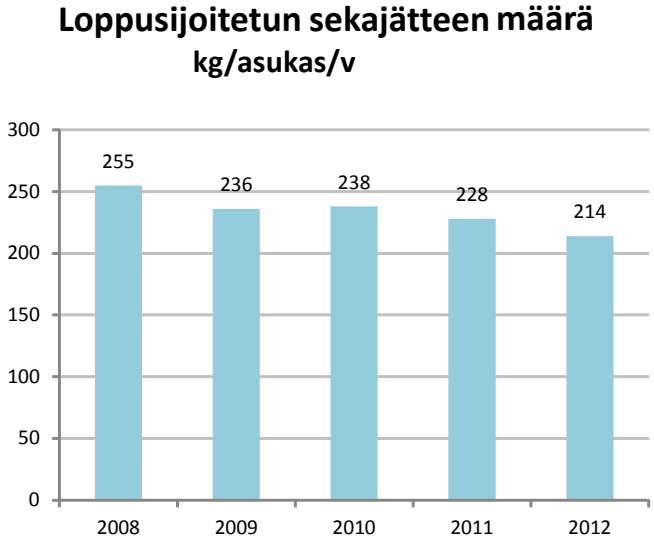
Vantaan puhdistettujen jätevesien typpi- ja fosforikuormitus sekä biologinen hapenkulutus.
Lähde: YTV (2008-2009), HSY (2010-2012)

Jätteen käsittelypaikalle loppusijoitettavan sekajätteen määrä

Indikaattori kuvaa yhteiskunnan kulutuskäyttäytymistä ja tuotantorakennetta sekä välillisesti jätteistä aiheutuvia ympäristöhaittoja, kuten vesistöhaittoja, kaatopaikkojen kasvavaa tilantarvetta sekä ilmastonmuutoksen kiihtymistä.

Vantaan niin kuin koko pääkaupunkiseudun jätehuollosta vastaa *Helsingin seudun ympäristöpalvelut* -kuntayhtymä (HSY). Pääkaupunkiseudulta kertyvä sekajäte lasketaan koko pääkaupunkiseudun asukasluvun mukaan ja jätteen määrä ilmoitetaan kiloina asukasta kohden vuodessa.

Loppusijoitettavan sekajätteen määrä asukasta kohti on ollut viime vuosina laskussa, vaikka vuonna 2010 jätemäärä hieman nousikin edelliseen vuoteen verrattuna. Sen sijaan kun jätemääriä verrataan 2000-luvun alkuun, on sekajätteen määrä asukasta kohti laskenut merkittävästi. Esimerkikiksi vuonna 2000 sekajätettä kertyi pääkaupunkiseudulla asukasta kohti 380 kiloa vuodessa, mutta vuonna 2012 selvästi vähemmän, kun kaatopaikalle loppusijoitetun sekajätteen määrä asukasta kohti oli 214 kiloa. Långmossebergenin jätevoimalan arvioitu käyttöönotto vuonna 2014 pienentää kaatopaikalle päätyvän sekajätteen määrää edelleen.

Loppusijoitetun sekajätteen määrä asukasta kohti pääkaupunkiseudulla.
Lähde: YTV (2008-2009), HSY (2010-2012)

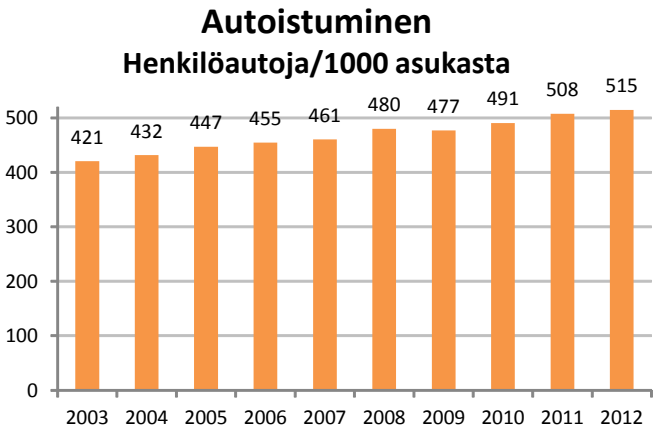
6.4 Liikkumisen kestävyys

Liikkumisen ekologista kestävyyttä kuvaavat indikaattorit ovat autoistuminen, joukkoliikenteen matkustajamäärät sekä kevyen liikenteen reittien pituus. Liikenne on lämmön ja sähkövoimantuotannon ohella yhdyskunnan suurin päästöjen aiheuttaja.

Autoistuminen

Autoistuminen kuvaa liikenteen tilantarvetta ja sen aiheuttamia päästöjä ja melua sekä kertoo maankäytön suunnittelusta, palvelujen saavutettavuudesta ja joukkoliikenteen tarpeesta.

Autojen määrä jatkoi kasvuaan, ja vuonna 2012 Vantaalla oli 515 autoa tuhatta asukasta kohti. Se on reilun prosentin enemmän kuin vuonna 2011. Vantaa erottuu pääkaupunkiseudun muista kunnista muita suuremmalla autotiheydellään. Esimerkiksi Espoossa oli 484 autoa ja koko pääkaupunkiseudulla 445 autoa tuhatta asukasta kohti. Maakuntatasolla tuhatta asukasta kohti oli 490 autoa.

Henkilöautojen määrä tuhatta asukasta kohti.
Lähde: Ajoneuvohallintokeskus (2003-2009), Trafi (2010-2012)

Joukkoliikenteen matkamäärä

Joukkoliikenteen matkamäärä kuvaa kaupunkilaisten liikkumistapavalintoja ja joukkoliikenteen toimivuutta.

Joukkoliikenteen käyttäjien määrä väheni vuonna 2012. Linja-autopysäkeiltä tehtiin HSL:n seurannan mukaan keskimäärin 68 472 nousua vuorokaudessa, kun luku vuotta aiemmin oli 70 442. Siinä on laskua lähes kolme prosenttia. HSL:n liikkumistutkimuksen tulosten perusteella valtaosa Vantaan sisäisistä matkoista tehdään henkilöautoilla. Niiden osuus kaikista henkilöautoilla ja joukkoliikennevälineillä tehdyistä matkoista on 81 prosenttia.

Vantaan kaupungin työsuhdematkalipun käyttäjät

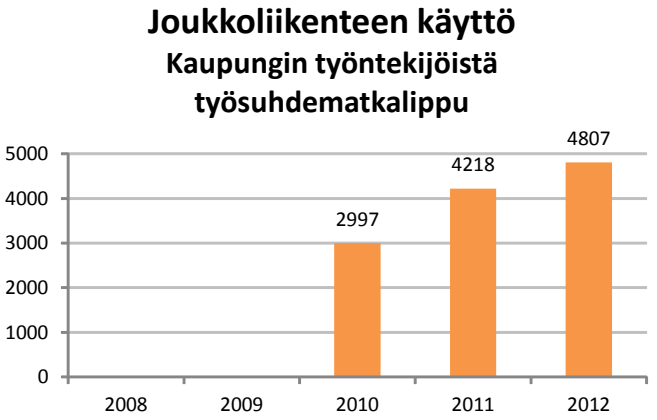
Työmatkalipun käyttäjät kuvaa indikaattorina pyrkimystä edistää joukkoliikenteen käyttöä. Lukuun lasketaan kaupungin työntekijät, joilla on käytössään kaupungin myöntämä työsuhdematkaetu.

Vantaalla työsuhdematkalipun käyttäjämäärä kasvoi jälleen. Vuonna 2012 työsuhdematkalipun lunasti 4 807 kaupungin työntekijää, eli kasvua edellisvuoteen oli 14 prosenttia.

Pyörätieverkon pituus

Pyörätieverkon pituus kuvaa pyrkimystä edistää ympäristöystävällistä liikkumista, sillä kattava kevyen liikenteen verkko mahdollistaa kulkumuodon valinnan. Suureena käytetään pyörätien metrimäärää asukasta kohti.

Vuonna 2012 rakennettiin jalankulku- ja pyöräteitä noin 4,8 kilometriä katuverkolle ja noin 1,7 kilometriä pyöräiltäviä ulkoiluraitteja. Jo neljäntenä vuotena peräkkäin jokaista vantaalaista kohti oli 2,9 kilometriä pyöräteitä.

Kaupungin työntekijöiden työsuhdematkalipun käyttö.
Lähde: Vantaan kaupunki

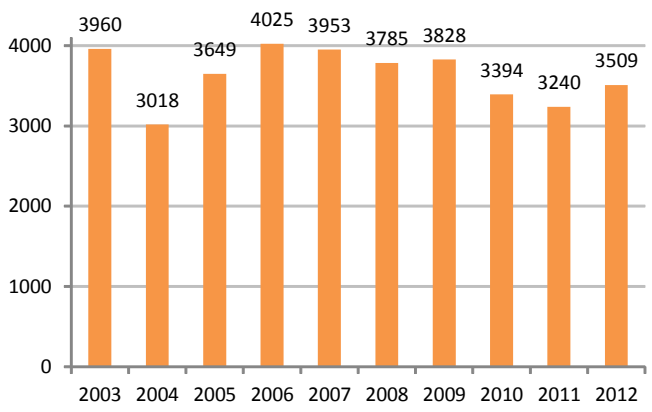
6.5 Ympäristövastuullinen kulutus ja ympäristökasvatus

Ympäristövastuullista kulutusta ja ympäristökasvatusta seuraraan paperinkulutuksella, ympäristönäkökohdat huomioon ottavilla julkisilla hankinnoilla, ympäristösertifioitujen koulujen ja päiväkotien määrällä, kaupungin järjestämään ympäristökasvatukseen osallistuvien kuntalaisten määrällä sekä ekotukihenkilöiden määrällä.

Paperin kulutus kaupungin virastoissa ja laitoksissa

Paperin kulutus kaupungin virastoissa ja laitoksissa kuvaa työntekijöiden kulutuskäyttäytymisen ympäristövastuullisuutta ja sähköisen työtavan yleistymistä. Mittarina käytetään virastojen ja laitosten keskitetystä hankintapaikasta ostamaa kopiopaperia. Lisäksi lukuun lasketaan kaupungin painon käyttämä valkoinen A4-kokoinen paperi. Paperin kulutus ilmoitetaan kappalemääränä kaupungin työntekijää kohden.

Paperin kulutus kaupungin virastoissa ja laitoksissa on ollut laskusuunnassa vuoden 2006 jälkeen. Vuonna 2012 paperin kulutus kaupungin työntekijää kohti nousi. Se johtui merkittävistä henkilöstömuutoksista. Noin tuhat henkilöä, pääosin laitoshuoltajia ja keittiöhenkilöstöä, siirtyi kaupungin palveluksesta vuonna 2012 perustettuun osakeyhtiöön, Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy:ön. Sinne siirtyneet entisen Vantaan tilakeskuksen henkilöt olivat valtaosin niitä, joiden paperin kulutus oli ollut hyvin vähäistä.

Kaupungin työntekijöiden paperin kulutus.
Lähde: Vantaan kaupunki

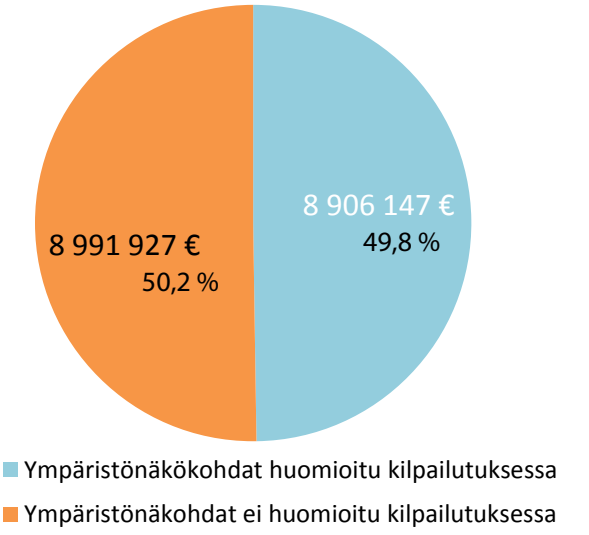
Ympäristönäkökohdat huomioivat kaupungin hankinnat

Indikaattori kuvaa, miten kaupunki panostaa ympäristönäkökohtiin kilpailuttaessaan hankintojaan. Tilastoon lasketaan sellaiset keskitetyt hankinnat, joissa tuotteiden ja palveluiden tarjouspyynnöissä ympäristökriteerit ovat joko ehdottomia vaatimuksia tai ympäristökriteerit sisältyvät tarjousten pisteytykseen.

Vuonna 2012 Vantaan kaupunki kilpailutti keskitettyjä hankintoja lähes 17,9 miljoonan euron edestä. Se on noin 8 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 2011. Keskitettyjä kilpailutuksia oli enemmän ja myös ympäristökriteerit sisältävien hankintojen osuus kasvoi. Kun vuonna 2011 ympäristökriteerit olivat ehdottomina vaatimuksina tai osana tarjousten pisteytystä 36 prosentissa kaikista keskitetyistä hankinnoista, vuonna 2012 päästiin jo lähes 50 prosenttiin.

Keskitetyt hankinnat ovat vain pieni osa Vantaan kaupungin kaikista hankinnoista. Vuonna 2012 kaupunki osti palveluja 650,9 miljoonan euron edestä. Aineet, tarvikkeet ja tavarat kasvattivat hankintamenoja vielä 42,9 miljoonaa euroa.

Valtioneuvosto suosittelee (periaatepäätös 8.4.2009), että vuonna 2015 vähintään 50 prosentissa kuntien hankinnoista ympäristönäkökulma olisi otettu huomioon.

Ympäristökriteerit sisältävien keskitettyjen hankintojen osuus Vantaan hankintakeskuksen kilpailuttamista hankinnoista vuonna 2012.
Lähde: Vantaan kaupunki

Ympäristösertifioidut koulut ja päiväkodit

Vihreä lippu on päiväkodeille, kouluille ja muille oppilaitoksille sekä lasten ja nuorten vapaa-ajan toimijoille suunnattu kestävän kehityksen ohjelma ja kansainvälisen kasvatusalan ympäristömerkki. Ympäristösertifioitujen koulujen ja päiväkotien määrä kuvaa panostusta ympäristökasvatukseen pyrittäessä kohti kestävän kehityksen mukaista elämäntapaa.

Vihreän lipun käyttöoikeus saadaan ilmoittautumalla mukaan toimintaan ja toteuttamalla ympäristöaiheinen projekti, jonka tulee täyttää tietyt kriteerit. Vantaalta oli mukana 10 päiväkotia tai koulua. Niistä Patotien päiväkoti, Helsinge skola, Sotungin koulu, Kyrkoby skola, Västersundoms skola, Martinlaakson lukio sekä Länsimäen peruskoulu olivat oikeutetut Vihreän lipun käyttöön. Se myönnetään kahdeksi vuodeksi kerrallaan.

Suomen Ympäristökasvatuksen seura ry on kehittänyt kansainväliseen Eco-School-ohjelmaan kuuluvaa *Vihreä lippu* -toimintaa Suomen käytäntöihin sopivaksi. Kestävän kehityksen periaatteet ovat vahvasti mukana ja keskeisenä tavoitteena on, että toiminnassa mukana olevat saisivat vähennettyä ympäristökuormitustaan.

Kaupungin järjestämään ympäristökasvatukseen osallistuminen

Indikaattori kuvaa kaupungin panostusta ympäristökasvatukseen. Tilastoon mukaan lasketaan kaupungin järjestämiin ympäristötapahtumiin, luonto-opetukseen ja luontoretkille osallistuneiden määrä.

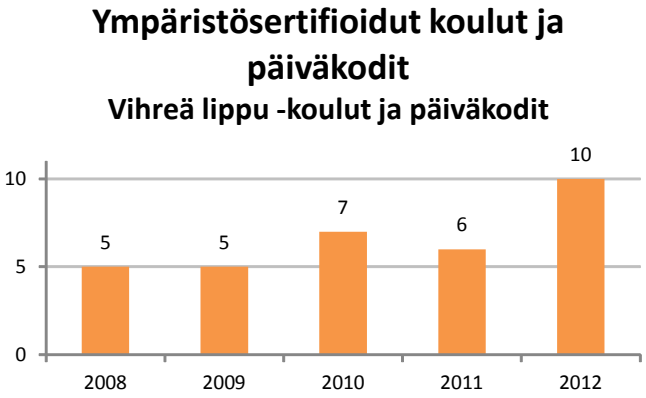
Vuonna 2012 osallistujamäärä eri ympäristökasvatustapahtumiin laski edellisestä ennätysvuodesta, mutta aiempiin vuosiin verrattuna oltiin hyvällä tasolla. Vantaan luontokoulun opetukseen osallistuneiden määrä pysyi ennallaan ollen vajaa 3 200 henkilöä. Ympäristökeskuksen luontoretkille osallistuneita oli edellisvuotta vähemmän. Vuoden 2012 kaikkiaan 22 luontoretkelle osallistui yhteensä 386 retkeläistä.

Vuoden 2011 suuri nousu ympäristökasvatukseen osallistuneiden määrässä johtui juuri aloittaneen Ilmastoinfon tilaisuuksista. Ilmastoinfo on pääkaupunkiseudun asukkaille suunnattu palvelu, jossa annetaan neuvoja hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi ja ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Vuonna 2012 vantaalaisten kävijöiden määrä Ilmastoinfon järjestämissä tilaisuuksissa pieneni.

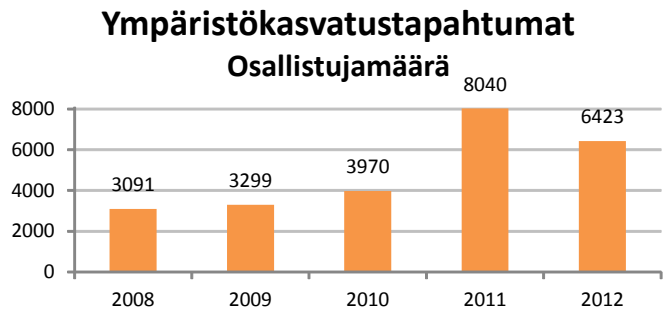
Ekotukihenkilöt kaupungeissa

Ekotukihenkilöt kaupungissa -indikaattori kuvaa kaupungin panostusta ympäristövastuullisuuteen.

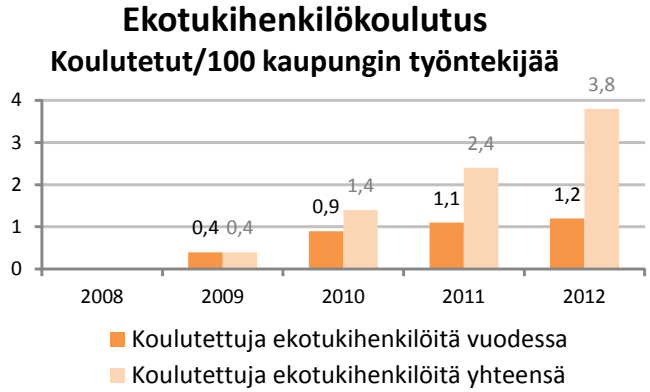
Vuonna 2009 Vantaalla aloitettu ekotukitoiminta on vakiinnuttanut asemansa. Vuonna 2012 koulutettiin edellisvuoden tavoin 120 uutta ekotukihenkilöä. Koulutettujen osuus koko kaupungin henkilökunnasta kasvoi, koska kaupungin henkilöstön määrä pieneni Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy:n perustamisen takia.

Vihreä lippu -koulut ja päiväkodit Vantaalla.
Lähde: Suomen ympäristökasvatuksen seura

Kaupungin järjestämään ympäristökasvatukseen osallistuneet.
Lähde: Vantaan kaupunki. Ilmastoinfo (2011-2012)

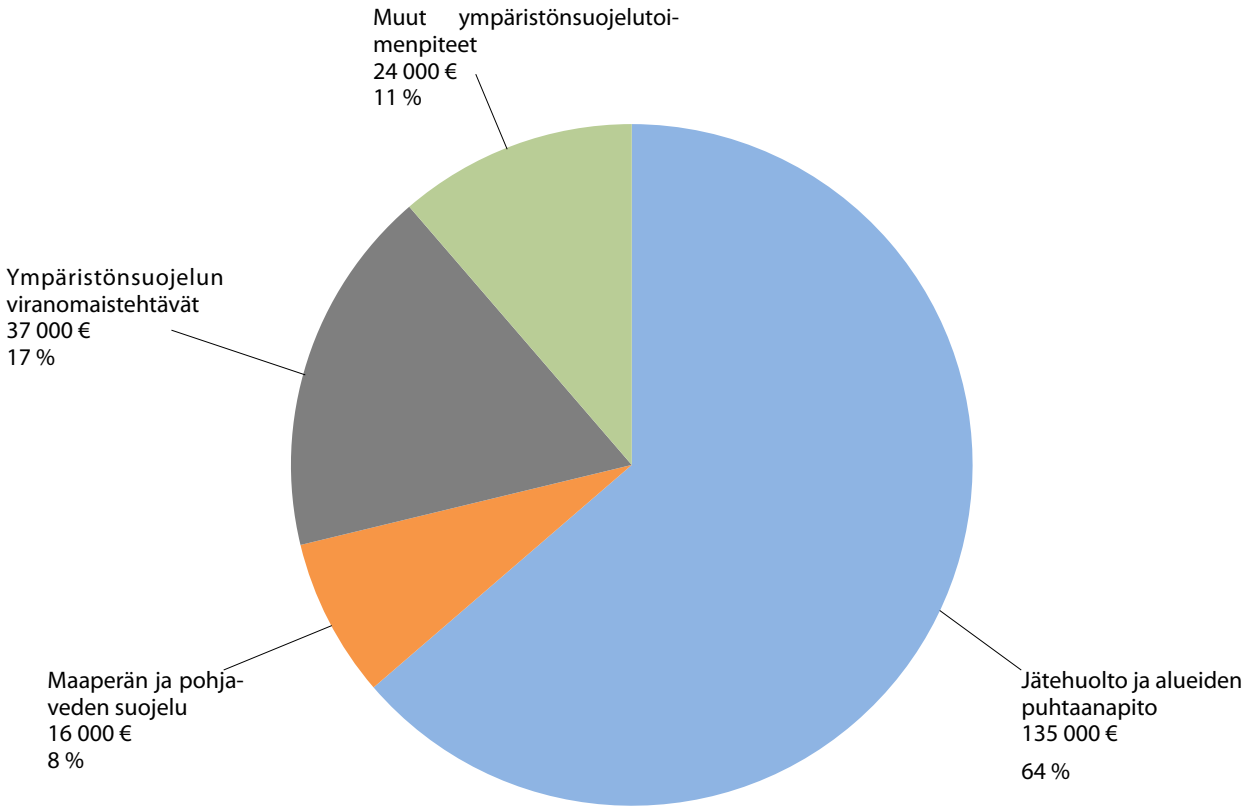
Ekotukikoulutukseen osallistuneet vuosittain ja arvio ekotukikoulutettujen yhteismäärästä suhteessa henkilöstöön.
Lähde: Vantaan kaupunki

7 Ympäristötilinpito 2012

7.1 Ympäristötuotot

Ympäristötuotoilla tarkoitetaan kuntaorganisaation toiminnasta saatuja tuloja, jotka liittyvät ympäristönsuojeluun. Niitä ovat esimerkiksi jätehuoltomaksut sekä ympäristön pilaajilta perityt kunnan suorittamien tai teettämien kunnostustöiden ja siivousten korvaukset. Ympäristötuotto on tilikaudelle jaksotettu ympäristötulo.

Vuonna 2012 Vantaan kaupunkiorganisaation ympäristötuotot olivat 212 000 euroa. Tuotot kattoivat 0,1 prosenttia kaupungin kaikista toimintatuotoista. Ympäristötuottoja kertyi 1,0 euroa asukasta kohden. Vuonna 2012 eniten tuottoja kertyi jätehuollosta ja alueiden puhtaanapidosta, joista valtaosa oli kuntatekniikan keskuksen romuautojen muun metalliromun myyntituloa.

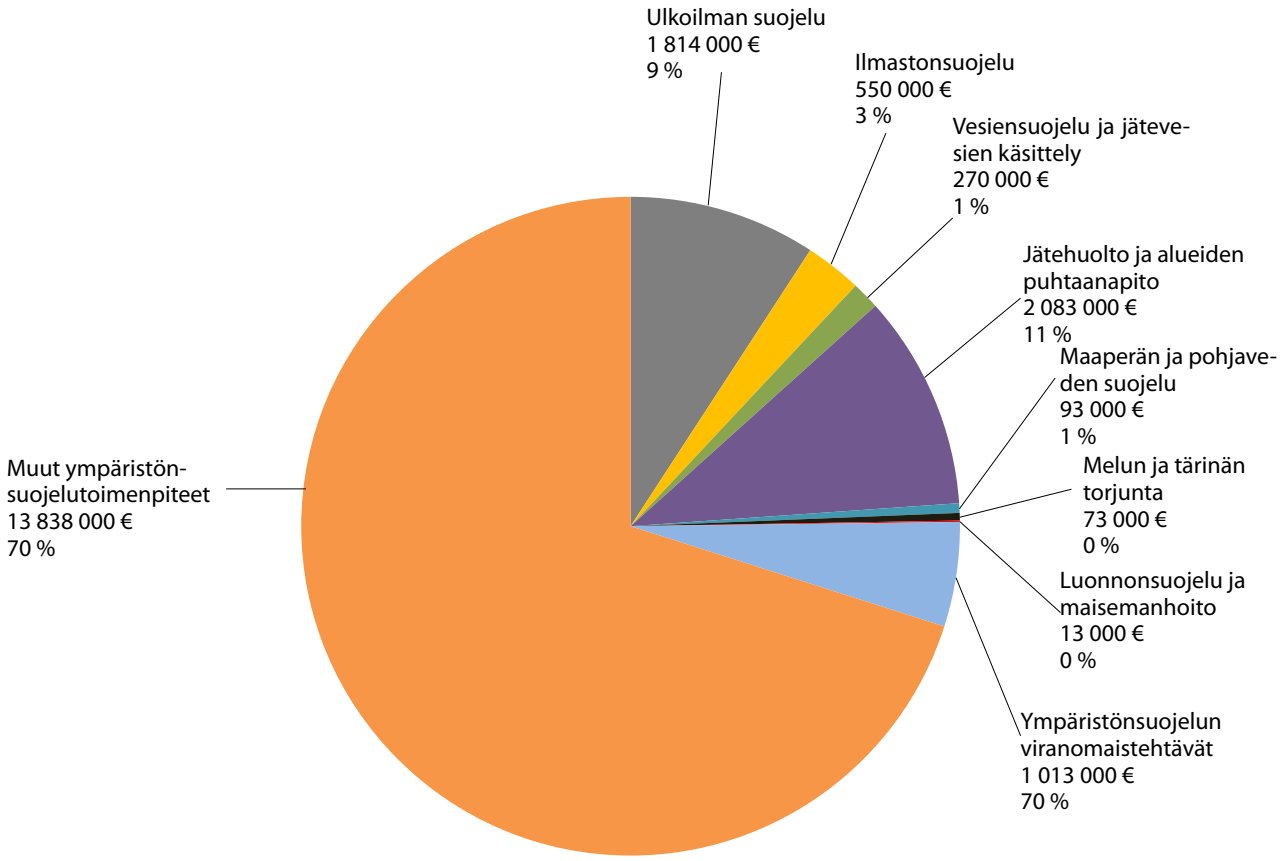
Ympäristötuottojen jakautuminen.
Lähde: Vantaan kaupunki

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 12 §

7.2 Ympäristökulut

Kuntaorganisaatiossa ympäristömenoja aiheutuu toiminnasta, jonka tarkoituksena on tuottaa ympäristöhyötyjä tai ennaltaehkäistä, vähentää taikka korjata ympäristöhaittoja, parantaa tulevaa ympäristönsuojelun tasoa tai edistää luonnonvarojen kestävää käyttöä. Myös sähkö- ja polttoainevero sekä öljyjäte- ja öljynsuojamaksu katsotaan ympäristömenoiksi. Ympäristökulu on tilikaudelle jaksotettu ympäristömeno tai ympäristömenon osa.

Vuonna 2012 ympäristökuluja kaupungille kertyi 21,3 miljoonaa euroa ja ne käsittivät 1,5 prosenttia kaupungin kaikista toimintakuluista. Asukasta kohti laskettuna kuluja kertyi 103,6 euroa.

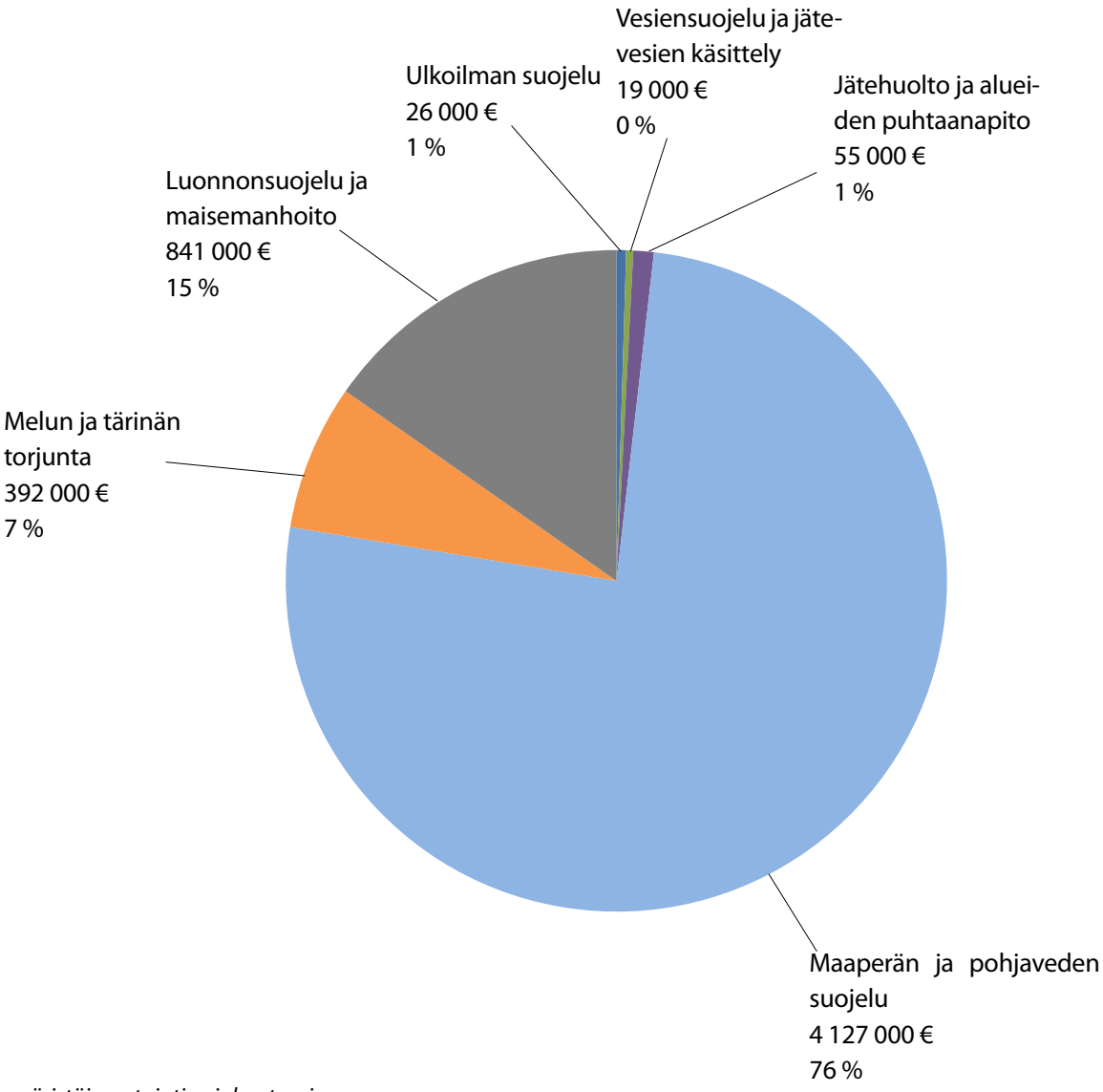

Ympäristökulujen jakautuminen.
Lähde: Vantaan kaupunki

7.3 Ympäristöinvestoinnit

Ympäristöinvestoinnilla tarkoitetaan pitkävaikutteisia menoja, jotka syntyvät tulevien haitallisten ympäristövaikutusten ennaltaehkäisemisestä, vähentämisestä tai poistamisesta. Kysymys voi olla myös positiivisten tulevien ympäristövaikutusten aikaansaamisesta.

Vuonna 2012 Vantaan kaupunki investoi ympäristönsuojeluun 5,5 miljoonaa euroa. Ympäristöinvestoinnit muodostivat 3,3 prosenttia kaupungin kokonaisinvestoinneista. Asukasta kohti investointeihin kului 26,8 euroa.

Ympäristöinvestointien jakautuminen.
Lähde: Vantaan kaupunki

7.4 Ympäristötuotot, -kulut ja -investoinnit aihealueittain

Ulkoilmansuojelu

Tuloja ei ollut ulkoilmansuojelusta vuonna 2012.

Kuluja ulkoilmansuojelusta kertyi yli 1,8 miljoonaa euroa. Suurin kuluerä muodostui palveluiden ostamisesta hiekoitushiekan poistoon, henkilöstökustannuksista sekä aineista ja tarvikkeista. Kuntatekniikan keskuksen osuus ulkoilmansuojelun kuluista oli hieman yli miljoona euroa ja tilakeskuksen osuus noin 43 000 euroa. HSY:n osuus ulkoilmansuojelusta oli reilu neljännes, eli 494 267 euroa.

Investointeja ulkoilmansuojeluun tehtiin runsaat 26 000 euroa. Summa muodostui kuntatekniikan keskuksen harja- ja pesulaitteiden hankinnoista.

Ilmastonsuojelu

Tuloja ei ollut ilmastonsuojelusta vuonna 2012.

Kuluja ilmastonsuojelusta kertyi yli 550 000 euroa vuonna 2012. Ilmastonsuojelun kuluista Vantaan rahoitusosuuksia erilaisiin kehityshankkeisiin oli 137 000 euron edestä. Henkilöstökustannukset olivat merkittävä menoerä. Rakennusvalvonnan osuus ilmastonsuojelun kuluista oli yli 133 000 euroa. Siihen sisältyy muun muassa energianeuvontaa ja -koulutusta sekä maalämpökaivojen ja luonnonmukaisten hulevesiratkaisujen työstämiseen kuluneita työtunteja. Kuntatekniikan keskuksen osuus ilmastonsuojelun kuluista oli 20 000 euroa, tilakeskuksen 8 000 euroa ja kaupunkisuunnittelun vajaa 5 000 euroa. HSY: osuus ilmastonsuojelun kuluista oli vajaa puolet, eli 247 133 euroa.

Investointeja ilmastonsuojeluun ei ollut vuonna 2012.

KUVA: Pertti Raami, Vantaan kaupungin aineistopankki

Kuva 31. Poutapilvet peltomaiseman yllä Vantaanlaaksossa.

Vesiensuojelu ja jätevesien käsittely

Tuloja vesiensuojelusta ja jäteveden käsittelystä ei ollut vuonna 2012.

Vesiensuojelusta ja jätevesien käsittelystä kertyi vuonna 2012 kuluja 270 000 euroa. Kuntatekniikan keskuksen osuus oli lähes 206 000 euroa, mistä valtaosa, 170 000 euroa, käytettiin konsulttitöihin. Tilakeskuksen menot olivat noin 57 000 euroa, joka koostui lietteenkäsittelymaksuista ja rasvakaivojen puhdistuksen kustannuksista. Vapaa-ajan ja asukaspalveluiden osuus vesiensuojelun ja jäteveden käsittelyn kustannuksista oli yli 7 000 euroa.

Vesien suojeluun ja jätevesien käsittelyyn investoitiin vuonna 2012 kaikkiaan 18 500 euroa, jonka summan kuntatekniikan keskus käytti Koisotien lumenkaatopaikan vesienkäsittelyn kohentamiseen.

Jätehuolto ja alueiden puhtaanapito

Tuloja jätehuollosta ja alueiden puhtaanapidosta vuonna 2012 kertyi noin 135 000 euroa. Se koostui kuntatekniikan keskuksen romuajoneuvojen ja muun metalliromun myynnistä.

Kuluja jätehuollosta ja alueiden puhtaanapidosta oli vuonna 2012 vajaa 2,1 miljoonaa euroa. Siitä lähes puolet, eli 910 000 euroa, oli kuntatekniikan keskuksen osuus. Eniten kuluja tuli ympäristön siivoukseen käytettyjen koneiden kustannuksista, töiden henkilökustannuksista sekä jätteiden hyötykäyttöön liittyvistä konsulttitöistä. Tilakeskuksen osuus kuluista oli lähes yhtä suuri, eli 815 000 euroa. Se kertyi lähinnä kompostoinnin ja ongelmajätteiden käsittelyn kuluista. Kaikille toimialoille kertyy vuosittain enimmillään useisiin kymmeniin tuhansiin euroihin nousevia jätekustannuksia.

Investointeja jätehuoltoon vuonna 2012 tehtiin 55 000 euron edestä. Summa kertyi tilakeskuksen investoinneista jätehuollon kehittämiseen, varsinkin jätevesiviemäreiden ja jätekatosten rakentamiseen.

KUVA: Jarmo Honkanen

Kuva 32. Tikkurilan pato Keravanjoessa.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 12 §

Maaperän ja pohjaveden suojelu

Tuloja maaperän ja pohjaveden suojelusta kertyi vuonna 2012 kaikkiaan 15 800 euroa. Suurin osa siitä, 15 000 euroa oli Öljysuojarahastolta saatuja avustuksia pelastuslaitokselle. Pelastuslaitos sai tuloja myös öljyntorjuntaan tarkoitettujen imeytysaineiden myynnistä yhteensä 800 euroa.

Kuluja maaperän ja pohjaveden suojelusta oli pelastuslaitokselle vuonna 2012 kaikkiaan 22 100 euroa. Valtaosa kuluista, 19 500 euroa, koostui likaantuneiden maa-ainesten käsittelystä. Pelastuslaitosta työllistivät myös 70 öljyvahinkoa, joiden hoidosta kertyi henkilös-tökuluja ja öljynimeytykseen tarkoitettujen tarvikkeiden hankintakuluja.

Investointeja maaperän ja pohjaveden suojeluun tehtiin miltei 4,2 miljoonalla eurolla vuonna 2012. Lähes koko summa koostui kuntatekniikan keskuksen investoinneista pilaantuneiden maiden kunnostukseen. Tilakeskus investoi noin 19 000 euroa Hiekkaharjun vanhan öljysäiliön poistamiseen.

Melun ja tärinän torjunta

Tuloja melun ja tärinän torjunnasta ei ollut vuonna 2012.

Kuluja melun ja tärinän torjunnasta oli noin 73 000 euroa. Se koostui kuntatekniikan keskuksessa henkilöstökuluista ja palveluiden ostoista.

Investoinnit melun ja tärinän torjunnassa olivat meluesteiden rakentamista. Vuonna 2012 meluesteiden rakentamiseen käytettiin 390 000 euroa.

Luonnonsuojelu ja maisemansuojelu

Tuloja ei ollut luonnonsuojelusta ja maisemansuojelusta vuonna 2012.

Kuluja kertyi maastopalojen sammutustöistä. Vuonna 2012 pelastuslaitosta työllisti 39 maastopaloa, joiden sammuttamisesta koitui henkilöstökuluja 2 100 euroa.

Luonnonsuojeluun ja maisemansuojeluun investoitiin vuonna 2012 yli 800 000 euroa.

KUVA: Anna Ojala

Kuva 33. Peltomaisemaa Länsisalmessa.

Ympäristösuojelun viranomaistehtävät

Tuloja ympäristönsuojelun viranomaistehtävistä vuonna 2012 kertyi vajaa 37 000 euroa. Se lähinnä koostui erilaisista lupamaksuista.

Kuluja ympäristönsuojelun viranomaistehtävistä vuonna 2012 oli hieman yli miljoona euroa. Se oli pääasiassa kaupungin ympäristöhallinnon henkilöstökuluja.

Investointeja ympäristönsuojelun viranomaistehtäviin ei ollut vuonna 2012.

Muut ympäristönsuojelutoimenpiteet

Muita ympäristönsuojeluntoimenpiteitä ovat muun muassa ympäristökoulutus, -kasvatus ja -neuvonta sekä ympäristöjohtaminen.

Tuloja muista ympäristönsuojeluntoimenpiteistä vuonna 2012 oli kaikkiaan 19 000 euroa, joka kertyi sivistystoimen kirjastopalvelujen kirjamyynnistä.

Kuluja muista ympäristönsuojeluntoimenpiteistä vuonna 2012 oli kaikkiaan 13,8 miljoonaa euroa. Se on valtaosin henkilöstökuluja, joihin kuuluu muun muassa tietty osuus päivähoidon ja opetustoimen henkilöstömenoja. Se kasvattaa kokonaissumman suureksi. Henkilöstökulut ylipäätään nousivat muun muassa ympäristöjohtamisen kehittämisen, ympäristöohjelmien tekemisen ja ekotukitoiminnan vuoksi.

Investointeja muihin ympäristönsuojelutoimenpiteisiin ei ollut vuonna 2012.

Ympäristöverot

Verojen ja investointien poistojen osuus oli noin 1,5 miljoonaa euroa vuonna 2012. Pelastuslaitos maksoi ympäristöveroja öljyjätemaksuna, jäteverona, polttoaineverona ja sähköverona yhteensä 214 000 euroa. Tilakeskus maksoi polttoaine- ja sähköveroja noin 678 000 euroa. Kuntatekniikan keskuksen veromaksut nousivat vajaaseen 630 000 euroon, josta polttoaine- ja sähköveroja oli noin 625 200 euroa ja jäteveroja lähes 3 800 euroa.

KUVA: Ulla Airaksinen

Kuva 34. Ympäristökeskuksen ekotukikoulutustilaisuuksia pidetään muun muassa Leijassa.

8 Kirjallisuus

Helsingin kaupungin ympäristökeskus 2013. Helsingin ympäristötilasto. Saatavissa: http://www.helsinginymparistotilasto.fi.

HSY 2013. Ilmanlaatu pääkaupunkiseudulla vuonna 2012. HSY:n julkaisuja 5/2013. Edita Prima Oy. Helsinki.

Vantaan kaupunki 2013. Valtuustokauden strategia 2013–2016. KV 17.6.2013. Saatavissa: http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/91756_Valtuustokauden_2013-2016_strategia_web.pdf.

Vantaan kaupunki 2013. Vantaan kaupungin ympäristöohjelma 2013–2016. Saatavissa: http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/93355_kaup_ympohjelma_2013_16.8.pdf.

Vantaan kaupunki 2012. Vantaan kaupungin ympäristöpolitiikka 2012–2020. Sarja A 13/2012. Vantaan kaupunki, ympäristökeskus.

Vantaan kaupunki 2013. Vantaan ympäristöraportti 2012. Sarja C 1/2013. Vantaan kaupunki, ympäristökeskus. Vantaan kaupungin paino.

Vantaan kaupunki 2013. Vantaan ympäristöviestintäsuunnitelma. Vantaan kaupunki. Maankäyttö, rakentaminen ja ympäristö. Saatavissa: http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/95846_ymparistoviestintasuunnitelma_kokon_kevyt.pdf.

Vantaan kaupunki 2013. Ympäristömeludirektiivin mukainen Vantaan kaupungin meluntorjunnan seurantasuunnitelma. Sarja A 5/2013. Vantaan kaupunki, ympäristökeskus. Vantaan kaupungin paino.

Ympäristövalitukset Vantaalla

Ympäristövalitusten määrä viimeisen kymmenen vuoden aikana on ollut laskusuunnassa, vaikka muutamana vuotena valitusten määrä onkin kasvanut edellisestä vuodesta. Vuonna 2013 ympäristökeskuksen tietoon tuli 224 ympäristövalitusta, joka on 81 valitusta enemmän kuin edellisenä vuonna.

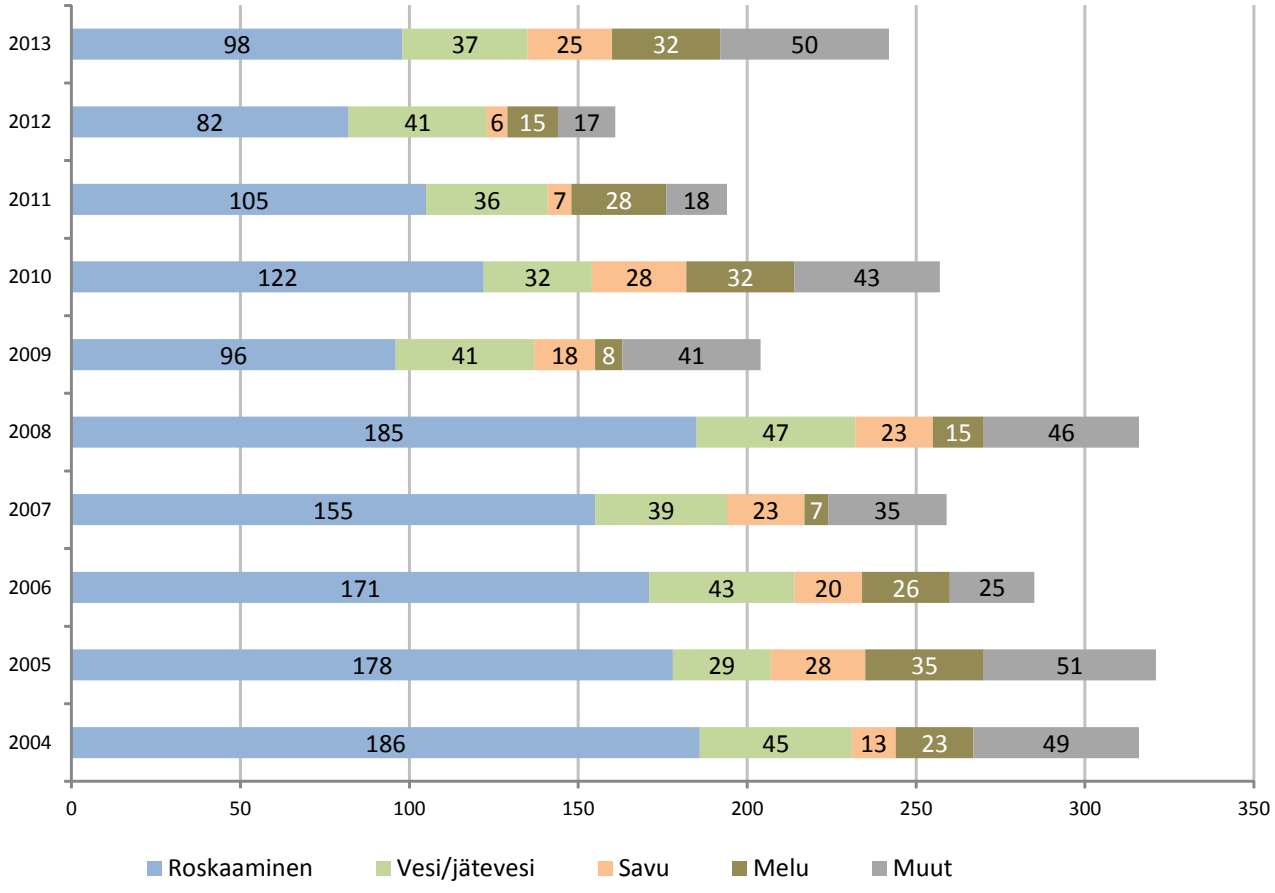
Suurin yksittäinen valitusten syy on ollut usean vuoden ajan ympäristön roskaaminen. 2000-luvun alkupuolella roskaaminen oli ympäristövalituksen syynä yli puolessa tapauksissa. Viime vuonna roskaamisvalituksia tehtiin 98 kappaletta, mikä on 43 prosenttia kyseisen vuoden kaikista ympäristövalituksista.

Veteen tavalla tai toisella liittyvien ympäristövalitusten määrä on pysynyt suhteellisen vakaana viime vuosina. Vuonna 2013 vesiasioista tehtiin ympäristökeskuksen tietojen mukaan 37 valitusta. Valitukset liittyivät muun muassa öljyn tai jäteveden päästöstä luonnonvesiin tai hulevesien joutumisesta naapurikiinteistön puolelle.

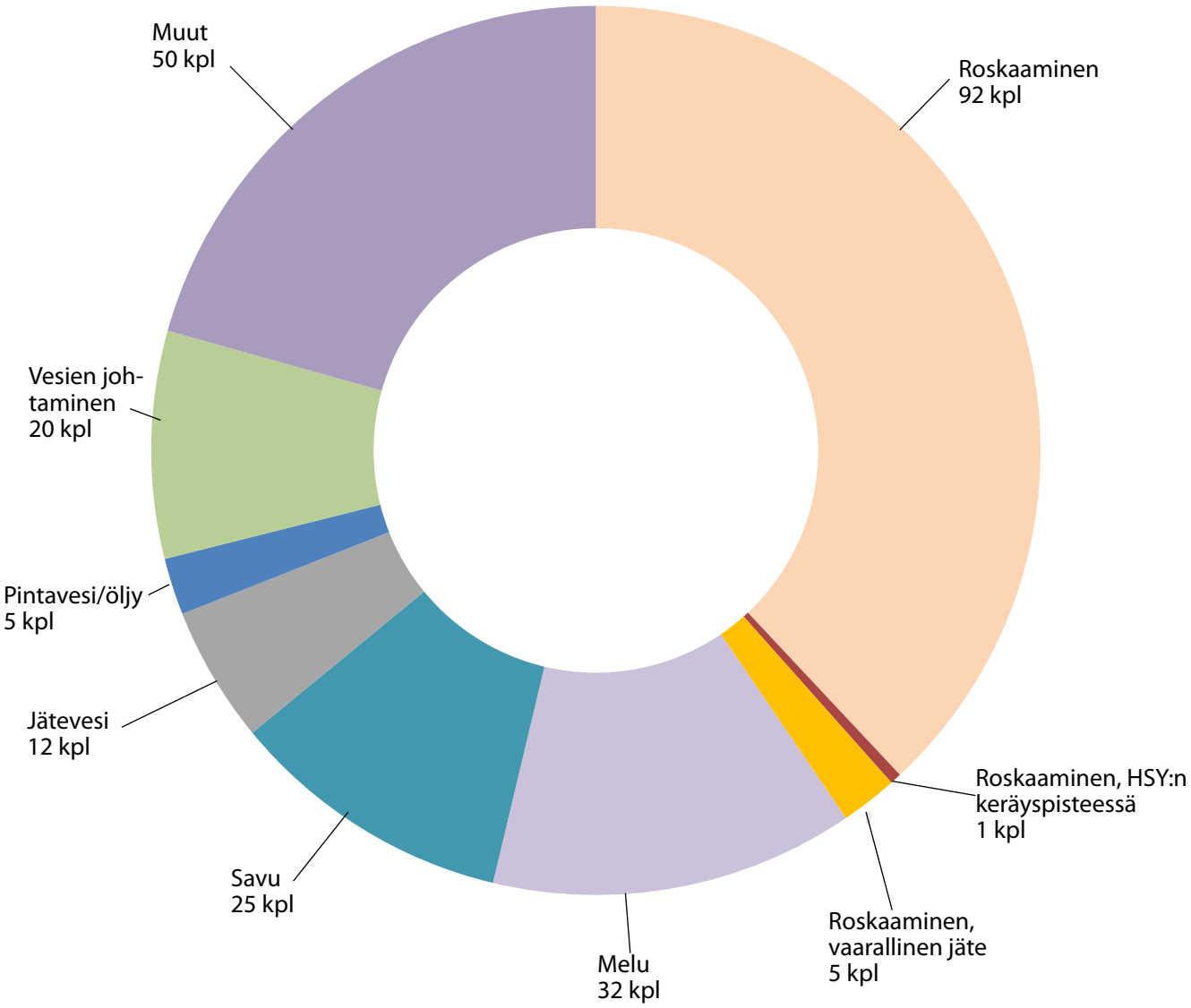
Savusta tehtyjen ympäristövalitusten määrä kasvoi selvästi vuonna 2013 verrattaessa kahteen edelliseen vuoteen. Vuosien 2011 ja 2012 alhaisemmat luvut johtunevat kuitenkin kirjaamiskäytännöstä kyseisinä vuosina, ja todellisuudessa savusta on valitettu yhtä usein kuin muinakin vuosina.

Melusta tehtyjen ympäristövalitusten määrä on vaihdellut viime vuosina vajaasta kahdestakymmenestä reiluun kolmeenkymmeneen. Vuosina 2007 ja 2009 meluvalituksia oli ennätyksellisen vähän, kun kumpanakin vuotena melun aiheuttamat ympäristövalitukset jäivät alle kymmeneen. Todennäköisesti kaikkia valituksia ei ole noina vuosina kirjattu. Meluvalituksia tehdään niin liikennemeluista kuin esimerkiksi murskaamoista ja rakentamisen aiheuttamasta melusta.

Muut-ryhmään kuuluvat muun muassa ympäristövalitukset hajusta, luvattomista ojan kaivuista tai kuolleista eläimistä. Ympäristövalitusten kokonaismäärää ovat kasvattaneet valitukset roskaamisesta sekä ryhmän *Muut* ympäristövalitukset.

Ympäristövalitukset vuonna 2013

Vantaa

Vantaan kaupunki
Maankäyttö, rakentaminen ja ympäristö
Ympäristökeskus
Pakkalankuja 5, 01510 Vantaa

13 § **Valtuustoaloitteet vuodelta 2013**

VD/492/00.02.00.03/2014
KN/HO/KK/LL

Vantaan kaupunginvaltuuston työjärjestyksen 19 §:n mukaan on valtuutetuilla ja 34 §:ssä tarkoitetulla valtuustoryhmällä oikeus tehdä aloitteita kunnan toimialaan kuuluvissa asioissa. Kaupunginhallituksen on valmisteltava aloite, jonka on allekirjoittanut vähintään 15 valtuutettua, valtuuston käsiteltäväksi ensi tilassa, viimeistään puolen vuoden kuluessa sen jättämisestä.

Aloitteet, jotka merkitsevät uuden määrärahan ottamista talousarvioon tai määrärahan korottamista, on valmisteltava seuraavan vuoden talousarvion yhteydessä.

Kaupunginhallituksen on vuosittain helmikuun kuluessa annettava valtuustolle luettelo valtuustoaloitteista, joita valtuusto ei ole edellisen vuoden loppuun mennessä lopullisesti käsitellyt. Samalla kaupunginhallituksen on ilmoitettava, mihin toimenpiteisiin niiden johdosta on ryhdytty.

Kaupunginkansliassa on pidetty luetteloa valtuutettujen tekemistä aloitteista vuodelta 2013 sekä kaupunginhallituksen antamista vastauksista aloitteisiin.

Vuonna 2013 tehtiin 24 valtuustoaloitetta, mikä on vähemmän kuin vuonna 2012. Aloitteet jakaantuivat aihepiireiltään melko tasaisesti eri toimialoille. Eniten aloitteita tehtiin maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialaan liittyvistä asioista.

Kaupunginhallitus 10.2.2014 § 16

Kaupunginjohtajan esitys:
Päätetään esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi tiedoksi luettelo valtuustoaloitteista vuodelta 2013 sekä luettelo vuoden 2012 vireillä olevista aloitteista.
Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

———

Kaupunginvaltuusto 3.3.2014 § 13

Kaupunginhallituksen esitys:
Päätetään merkitä tiedoksi luettelo valtuustoaloitteista vuodelta 2013 sekä luettelo vuoden 2012 vireillä olevista aloitteista.
Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Liitteet:
- Luettelo valtuustoaloitteista vuodelta 2013
- Luettelo vireillä olevista valtuustoaloitteista vuodelta 2012

Muutoksenhakuohje: 4.1 Valituskielto

Lisätiedot: kaupunginlakimies Kai Ketelimäki, puh. 09 8392 3816

Luettelo valtuustoaloitteista vuodelta 2013

Vuonna 2013 tehtiin yhteensä 24 valtuustoaloitetta.

Jako toimialoittain:
Kaupunginjohtajan toimiala, yht. 1 kpl
Konserni- ja asukaspalveluiden toimiala, yht. 5 kpl
Sivistystoimen toimiala, yht. 5 kpl
Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala, yht. 2 kpl
Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala, yht. 12 kpl

Nro.	toimiala	pvm	Dnro	aloitteen tekijä	aihe	toimiala	tila
1	MATO	4.3.2013	HA:1257/2013	Jussi Saramo + 21	Valtuustoaloite kunnan omana työnä tehdyn korjausrakentamisen selvittämisestä	J-VN	vireillä
2	MATO	15.4.2013	HA:1978/2013	Vaula Norrena + 37	Valtuustoaloite koululaisten liikenneturvallisuuden parantamisesta Korsossa	J-VN	KH 16.12.2013 § 16, käsittely päättynyt
3	MATO	15.4.2013	HA:2023/2013	Tarja Eklund + 17	Valtuustoaloite kunnalistekniikan rakentamisesta 2010 hyväksytyn vesihuollon kehityssuunnitelman mukaisesti	J-VN	KH 4.11.2013 18, KV 18.11.2013 § 17, käsittely päättynyt
4	KONSAS	15.4.2013	HA:2024/2013	Johannes Hirvaskoski + 46	Valtuustoaloite veroparatiisiyhtiöiden ehkäisemisestä Vantaan hankinnoissa	ML	KH 17.6.2013, KH 12.8.2013, KV 26.8.2013 § 12, käsittely päättynyt
5	SIVI	20.5.2013	HA:2725/2013	Ulla Kaukola + 25	Valtuustoaloite opettajien tutkinnon / kelpoisuuden ilmoittamiseksi	EL-H	KH 7.10 § 28, KV 18.11.2013 § 16, käsittely päättynyt
6	SIVI	20.5.2013	HA:2727/2013	Tarja Eklund + 37	Valtuustoaloite Kuusijärven palvelujen parantamiseksi ja kunnollisten käyttö- ja palvelussuunnitelman laatimiseksi	EL-H /Liikuntapalvelut	vireillä
7	MATO	20.5.2013	HA:2729/2013	Tarja Eklund + 25	Valtuustoaloite liikennejärjestelyistä Vanha Porvoontie - Honkanummentie - Kaskipolku -osuudelta vanhalle Lahdentielle	J-VN	KH 10.2.2014, käsittely päättynyt
8	SIVI	20.5.2013	HA:2846/2013	Ranbir Sodhi + 15	Valtuustoaloite koulun henkilökunnan yksityisyyden suojaamiseksi	E-LH	KH 7.10 § 29, KV 18.11.2013 § 15, käsittely päättynyt
9	SIVI	17.6.2013	HA:3210/2013	Paula Lehmuskallio	Valtuustoaloite uuden päiväkodin saamiseksi Kuninkaalan Kuusikkoon Lakkautetun tilalle	E-LH	KH 12.8 § 25, käsittely päättynyt
10	MATO	17.6.2013	HA:3211/2013	Paula Lehmuskallio	Valtuustoaloite meluvallien korottamiseksi Kuusikossa Kehä III:n tuntumassa	J-VN	KH 4.11.2013 § 33, käsittely päättynyt
11	SOSTER/SIVI	17.6.2013	HA:3212/2013	Juha Malmi + 33	Valtuustoaloite sporttikortin myöntämisestä alle 70-vuotiaille omaishoitajille	JTS/ELH	KH 4.11.2013 § 9, KV 18.11.2013 § 14, käsittely päättynyt
12	MATO	17.6.2013	HA:3213/2013	Tarja Eklund + 33	Valtuustoaloite Kuusijärven valuma-alueella sijaitsevan bussivarikon kaavavarauksen poistamisesta	J-VN	vireillä
13	KONSAS	26.8.2013	VD/3588/00.02.00.03/2013	Anniina kostilainen + 16	Valtuustoaloite Fennovoiman ydinvoimalahankkeesta irtautumiseksi / Anniina Kostilainen	ML	KH 18.11.2013 § 11, KV 16.12.2013 § 6, käsittely päättynyt

14	MATO	26.8.2013	VD/3589/00.02.00.03/2013	Ulla Kaukola + 34	Valtuustoaloite kaupungille testamentatut ja lahjoitetut kiinteistöt	JVN / yrityspalvelut	vireillä
15	MATO	8.10.2013	VD/4429/00.02.00.03/2013	Johannes Hirvaskoski + 7	Valtuutettu Johannes Hirvaskosken ja 7 muun valtuutetun aloite vantaalaisen asumisen kehittämistä ja kaupungin talouden liikkumavaran lisäämistä koskevasta ohjelmasta	JVN	KH 27.1.2014, käsittely päättynyt
16	MATO	8.10.2013	VD/4430/00.02.00.03/2013	Tarja Eklund + 28	Valtuutettu Tarja Eklundin ja 28 muun valtuutetun aloite asukkaiden Vantaan ympäristökeskukseen tekemien ympäristöhaittailmoitusten sekä niiden johdosta tehtyjen toimenpiteiden kirjaamiseksi kaupungin vuosittaiseen ympäristöraporttiin	JVN	KH 27.1.2014
17	KONSAS	8.10.2013	VD/4431/00.02.00.03/2013	Riikka Åstrand + 31	Valtuutettu Riikka Åstrandin ja 31 muun valtuutetun aloite kokeilusta myydä koulujen ja palvelutalojen ylijääneitä ruoka-annoksia kuntalaisille	ML	vireillä
18	KAJO	18.11.2013	VD/5449/00.02.00.03/2013	Timo Auvinen + 26	Valtuustoaloite itsenäisyyspäiväjuhlien järjestämiseksi ala-asteen yhdelle ikäryhmälle vuosittain	KN/HO, EL-H	vireillä
19	KONSAS	16.12.2013	VD/6048/00.02.00.03/2013	Sirpa Kauppinen + 29	Valtuustoaloite avoimuuden parantamiseksi Vantaan kaupungin konsernissa	ML	KH 10.2.2014
20	MATO	16.12.2013	VD/6059/00.02.00.03/2013	Tiina-Maaria Päivinen + 33	Valtuustoaloite pysäköintijärjestelyiden parantamiseksi Martinlaakson asemalla liityntäliikenteen osalta	J-VN	KH 10.2.2014
21	MATO	16.12.2013	VD/6052/00.02.00.03/2013	Markku Weckman + 31	Valtuustoaloite ryhtymisestä pikaisiin toimenpiteisiin Kiskotien rakentamiseksi	J-VN	vireillä
22	KONSAS	16.12.2013	VD/6062/00.02.00.03/2013	Carita Orlando + 27	Valtuustoaloite Vantaa -lisä pitkäaikaistyöttömien tueksi yritystoiminnan aloittamisessa	HN	vireillä
23	MATO	16.12.2013	VD/6061/00.02.00.03/2013	Raija Virta + 18	Valtuustoaloite koulujen kuntokartoituksista	J-VN	vireillä
24	SOSTER	16.12.2013	VD/6056/00.02.00.03/2013	Perussuomalainen valtuustoryhmä	Valtuustoaloite maahanmuuton kustannusten selvittämiseksi	JTS	vireillä

Vireillä olevat valtuustoaloitteet vuodelta 2012 6.2.2014

Vuonna 2012 tehtiin yhteensä 44 valtuustoaloitetta.
Vuoden 2012 valtuustoaloitteista vastaamatta on 2 kpl.

vuosi	toimiala	pvm	diaari nro.	valtuutettu	aihe	tila
2012	MATO	18.6.2012	HA: 3368/2012	Auvinen Timo & Weckman Markku + 9	Valtuutettujen T.Auvisen ja M.Weckmanin valtuustoaloite Vantaan kaupungin toimitilojen käyttöasteprosentin selvittämiseksi.	vireillä
2012	MATO	15.10.2012	HA: 4788/2012	Seija Puha	koululaisten liikenneturvallisuutta parannettava Päiväkummussa Laurintiellä	KH 10.2.2014
2012	SIVI & SOSTER	15.10.2012	HA: 4786/2012	Timo Uppala + 31	Ulkoistussopimusten palvelutason raportoimiseksi luottamushenkilöille	KH 10.2.2014
2012	KEHA	15.10.2012	HA: 4793/2012	Jaana Huhta + 35	Sähköisen allekirjoituksen käyttöönotosta	KH 10.2.2014
2012	MATO	19.11.2012	HA:5411/2012	Sirpa Kauppinen + 21	Valtuutettu Sirpa Kauppisen ja usean muun valtuutetun (21) aloite rakentamisen laadun parantamiseksi	vireillä

14 § Vastaus Jaana Huhdan ja usean muun (24) valtuutetun valtuustoaloitteeseen sähköisen allekirjoituksen käyttöottamisesta

HA/4793/00.02.00.03/2012
KN/HO/JE/NK/TH/LL

Valtuutettu Jaana Huhta ja 24 muuta valtuutettua tekivät seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen aloitteen:

”Ehdotan, että Vantaan kaupunki ottaa käyttöön sähköiset allekirjoitukset.

Vantaan kaupunki on jo neljä vuotta käyttänyt sähköistä kokoustekniikkaa, mutta esimerkiksi pöytäkirjat täytyy edelleen allekirjoittaa paperi+kynä -menetelmällä.

Pöytäkirjan tarkastajat joutuvat käymään tiettynä aikana tietyssä toimipisteessä tarkastamassa ja allekirjoittamassa pöytäkirjan, mikä hidastaa ja heikentää prosesseja ja aiheuttaa turhaa liikennettä, kun saman asian voisi tehdä joustavasti sähköisesti esimerkiksi sähköpostilinkin kautta. Tällöin dokumentin laatuakin olisi helpompi parantaa.

Sähköinen allekirjoitusmahdollisuus vähentäisi kaupunginhallinnossa paperin käyttöä, lähettelyä ja odottelemista. Sähköinen asiointihan on mahdollista muun muassa päivähoitohakemusten jättämisessä.

Sähköinen allekirjoitus tehdään joko mobiilivarmenteella tai pankkitunnuksilla. Tämä lisää tietoturvaa ja tietosuojaa; papereita eivät näe kuin ne henkilöt, joille ne on tarkoitettu. Sähköinen tunnistautuminen tulee mahdollistaa kaikkeen asiointiin, sekä sisäiseen että kuntalaisasiointiin.”

Kaupunginvaltuusto 15.10.2012 § 13

Päätös:
Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää se kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

———

Kaupunginjohtajan toimialan vastaus aloitteeseen:

Aloitteessa on ehdotettu, että Vantaan kaupunki ottaa käyttöön sähköisen allekirjoituksen. Esimerkkinä sähköisestä allekirjoituksen hyödyntämisestä aloitteessa mainitaan sähköinen pöytäkirjantarkastus.

Kuntalain 50 §:n mukaan hallintosäännössä tulee antaa tarpeelliset määräykset asiakirjojen allekirjoittamisesta. Esimerkiksi hallintopäätösten omakätinen allekirjoittaminen on ollut pitkään vallinneen tulkintalinjan mukaan ainoa asianmukainen tapa varmentaa tehty päätös, ja näin katsottaneen olleen myös pöytäkirjojen kohdalla. Hallintolaissa tai kuntalaissa ei kuitenkaan ole nimenomaista säännöstä, joka asettaisi päätöksen tai pöytäkirjan allekirjoittamiselle tietyn muotovaatimuksen, vaan allekirjoittamisvelvollisuus johtuu julkiseksi tulemisesta. Julkisuuslain 6 §:n mukaan viranomaisen päätös tai pöytäkirja tulee julkiseksi, kun se on ”allekirjoitettu tai sitä vastaavalla tavalla varmennettu”. Tämän perusteella muunlainen varmentamistoimi kuin omakätinen allekirjoittaminen on siten julkisuuslain mukaan mahdollinen.

Päätös voidaan varmentaa myös asiointilain (Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa) mukaisella vahvalla sähköisellä allekirjoituksella tai koneellisella allekirjoituksella. Todettakoon, että päätökset voidaan antaa tiedoksi vastaanottajan suostumuksella myös sähköisesti ja nykypäivänä sähköisen toimintaympäristön myötä esim. viranhaltijapäätösten koneellinen allekirjoittaminen on lisääntynyt. Suojaamattomassa sähköpostiyhteydessä ei kuitenkaan tule lähettää arkaluonteisia tai lain mukaan salassa pidettäviä tietoja. Tämä huomioon ottaen pöytäkirjan varmentamisen tulisi omakätisen allekirjoittamisen sijaan tapahtua joko vahvalla sähköisellä allekirjoittamisella tai Extranetissa koneellisella allekirjoittamisella, jolloin varmentamisen voidaan katsoa täyttävän lainsäädännön asettamat reunaehdot.

Vantaan kaupungin hallintosäännön (10 §) mukaan pöytäkirja voidaan tarkistaa myös sähköisesti. Luottamushenkilöiden Extranetissa on olemassa tekninen mahdollisuus ottaa käyttöön sähköinen pöytäkirjojen tarkastus. Käyttöönottoon liittyvä muu valmistelu on meneillään. Luottamushenkilöelinten päätöksentekoprosessien läpikäynti ja kuvaus on vireillä prosessin kehittämismahdollisuuksien arvioimiseksi (esim. pöytäkirjojen hyväksymisprosessi).

Sähköisten palveluiden laajempi kehittäminen on otettu huomioon niin kaupungin vuoden 2014-2017 strategiassa kuin tuoreessa tietohallinto-ohjelmassakin (Kh 4.11.2013). Vantaan kaupungin Sähköisten palveluiden toimenpideohjelman mukaisesti on käynnistynyt sähköisen asioinnin viite-, kohde- ja ratkaisuarkkitehtuurien luominen. Tähän kokonaisuuteen ja eri kerroksiin liittyvät myös asioinnissa tarpeelliset tunnistamispalvelut (tällä hetkellä esimerkiksi asiointitili, VRK- ja Vetuma palvelut). Myös sähköisen allekirjoituksen toteuttamistapaa arvioidaan tässä yhteydessä muun muassa tutustumalla markkinoilla oleviin vaihtoehtoihin.

Kaupungin asianhallintajärjestelmän (ASTA) käyttöönoton myötä on tarkoitus lähivuosina hakea lupaa sähköiseen arkistointiin, jolloin paperisten, käsin allekirjoitettujen asiakirjojen arkistoinnista voidaan luopua kokonaan.

Kaupunginhallitus 10.2.2014 § 19

Kaupunginjohtajan esitys:
Päätetään
a) antaa valtuutettu Jaana Huhdalle ja usealle muulle aloitteen allekirjoittaneelle valtuutetulle kaupunginjohtajan toimialan esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus, ja
b) esittää kaupunginhallituksen vastaus kaupunginvaltuustolle tiedoksi.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

———

Kaupunginvaltuusto 3.3.2014 § 14

Kaupunginhallituksen esitys:
Päätetään merkitä kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Muutoksenhakuohje: 4.1 Valituskielto

Lisätiedot: Hallintojohtaja Hanna Ormio, puh. 09 839 22 484,
lakimies Niina Kolju puh. 09 839 22150,
tietohallintopäällikkö Tapio Huttunen 09 839 22736
etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

15 § **Vastaus Timo Uppalan ja usean muun (31) valtuutetun valtuustoaloitteeseen ulkoistumissopimusten palvelutason raportoimiseksi luottamushenkilöille**

HA/4786/00.01.02.02/2012
KN/JTS/EL-H/AT/ET/LL

Valtuutettu Timo Uppala ja 31 muuta valtuutettua tekivät seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen aloitteen:

”Vantaan kaupunki käyttää yhä enemmän tilaaja-tuottaja -mallia palveluiden tuottamiseen. Etenkään luottamushenkilöillä ei ole saatavilla puolueetonta tietoa kumppaneiden tuottamien palveluiden tasosta. Palveluiden laadun arviointi perustuu usein välikäden kautta saatuun tietoon.

Tämän vuoksi esitän, että luottamushenkilöiden extranet-sivuille päivitetään ennakkoon sovituin väliajoin keskeisimmistä ulkoistussopimuksista määrämuotoiset palveluraportit. Saavutettu palvelutaso raportoidaan numeerisesti sekä kuvataan myös liikennevalovärein viiden palvelun kannalta merkittävimmän laadullisen ja/tai määrällisen mittarin perusteella. Raportit tallennetaan extranet-sivuille toimialoittain.

Raportit laatii palvelun tuottaja ja raportin tietojen oikeellisuudesta vastaa nimetty kaupungin virkamies, jonka vastuulla sopimus on.”

Kaupunginvaltuusto 15.10.2012 § 7

Päätös:
Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää se kaupunginhallitukselle vastattavaksi.

_____

Sosiaali- ja terveystoimi ja sivistystoimi toteavat vastauksena aloitteeseen seuraavaa:

Sosiaali- ja terveystoimi
Toimialat raportoivat normaalisti osavuosikatsauksissa sekä talouden, että toiminnan toteutumisesta. Sosiaali- ja terveystoimi aloittaa valtuustoaloitteessa tarkoitetun ulkoistettujen palvelujen laadun raportoinnin extranetissa sosiaali- ja terveyslautakunnan sivulla. Raportoitavia palveluja ovat ulkoistetut, kaupunkikonsernin tiloissa toimivat Peijaksen päivystys, Hakunilan terveysasema, Koivukylän vanhustenkeskuksen tehostettu asumispavelu ja Simonpirtin päihdekuntoutujien asumispalvelu. Kaupunkikonsernin tiloissa toimivilta tuottajilta edellytetään laajasti sopimuksen mukaisten laatutekijöiden raportointia. Nämä tuottajat vastaavat yksin määrätystä palvelukokonaisuudesta.

Raportointi päivitetään puolivuosittain. Aluksi raportoidaan vuosi 2013 kokonaisuutena.

Taustaa
Sosiaali- ja terveystoimi järjestää palvelut pääosin omana tuotantona tai ostopalveluina. Toimintakokonaisuudesta, joka on siirretty kaupungin omasta toiminnasta osto-palveluksi, käytetään usein nimitystä ulkoistus. Ulkoistuksella siirretään tuotantovastuu, mutta ei järjestämisvastuuta. Yksityistämisellä siirrettäisiin myös järjestämisvastuu, mistä ostopalveluissa ei ole kysymys.

Kaupungin omistamissa tiloissa toimivat seuraavat ulkoistetut toiminnot: Hakunilan terveysasema, Peijaksen päivystys, Koivukylän vanhustenkeskuksen tehostettu asumispalvelu ja Simonpirtin päihdekuntoutujien asumispalvelu.

Sosiaali- ja terveydenhuollossa on yli 600 ostopalvelusopimusta täydentämässä omaa palvelutoimintaa. Sopimukset ovat pääosin puitesopimuksia, joita käytetään asiakaskohtaisesti osto-ohjeen mukaisessa järjestyksessä. Osassa palveluista ei ole välttämättä yhtään käyttöä sopimuskauden aikana, muissa on jatkuvasti käyttöä yhdestä kymmeniin asiakkaisiin.

Ostopalveluja koskevissa tarjouspyynnöissä määritellään ehdottomat kriteerit, jotka palveluntuottajan on täytettävä päästäkseen tarjousvertailuun. Nämä kriteerit ovat jo laadullisesti korkeat esimerkiksi henkilöstömäärän ja osaamisen osalta. Lisäksi asetetaan laadulliset vertailuperusteet, joiden on toteuduttava koko sopimuskauden aikana. Sosiaali- ja terveystoimen yksiköt seuraavat sopimuksen toteutumista ja arvioivat palvelun laatua systemaattisesti ja aktiivisesti kuhunkin palveluun soveltuvalla tavalla. Ostopalvelujen laadullisesta toteutumisesta ja erityisesti poikkeamista raportoidaan toimialan osavuosikatsauksissa.

Arviointikäynneillä selvitetään sekä yksikön toimintaa yleisesti että kunkin vantaalaisen palvelunkäyttäjän saamaa palvelua. Poikkeamiin vaaditaan korjaustoimenpiteet välittömästi tai kohtuullisen ajan kuluessa.

Lisäksi aluehallintovirasto valvoo yksityisiä sosiaali- ja terveyspalveluja. Sosiaali- ja terveystoimen laatimat valvontaraportit toimitetaan aluehallintovirastolle ja korjaustoimenpiteitä vaativissa tilanteissa tehdään yhteistyötä toiminnan saamiseksi vaadittavalle tasolle.

Laki yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011) ja laki yksityisestä terveydenhuollosta (152/1990) edellyttävät palveluntuottajilta omavalvontasuunnitelmia. Terveydenhuoltolaki edellyttää terveydenhuollon yksiköitä laatimaan potilasturvallisuussuunnitelmat. Omavalvontasuunnitelma ja potilasturvallisuussuunnitelma ovat julkisia asiakirjoja ja palveluntuottajan on seurattava niiden toteutumista. Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla on oma potilas- ja asiakasturvallisuussuunnitelma.

Terveydenhuoltolain mukaisesti kaupungin internet-sivulla julkaistaan tiedot odotusajoista terveydenhuollon vastaanotoille neljän kuukauden välein. Vastaavasti tulevan vanhuspalvelulain mukaisesti aletaan julkaista puolivuosittain tiedot siitä missä ajassa ikääntynyt henkilö voi saada hakemansa sosiaalipalvelut.

Sivistystoimi
Sivistystoimi aloittaa valtuustoaloitteessa tarkoitetun ulkoistettujen palvelujen laadun raportoinnin extranetissa opetuslautakunnan sivulla. Raportoitavia palveluja ovat iltapäivätoiminta ja varhaiskasvatuksen ostopalvelupäiväkodit.

Varhaiskasvatuksen tulosalueella ostopalvelupäivähoidon valvontaa tullaan arvioimaan ja kehittämään vuoden 2014 aikana. Tällöin ostopalvelu-, palvelusetelituottajien sekä yksityisen hoidon tuella toimivien palveluntuottajien valvontaa tarkastellaan kokonaisuutena. Valmistelun yhteydessä arvioidaan tiedon keräämisen ja raportoinnin tarvetta

Taustaa
Sivistystoimi järjestää palvelut pääosin omana tuotantona tai ostopalveluina. Ostopalveluita on varhaiskasvatuksen päivähoitopalveluissa ja perusopetuksessa iltapäivätoiminnassa.

Vantaalla on 20 palveluntuottajaa, jotka järjestävät iltapäivätoimintaa. Perusopetuslain 8 a luvun (aamu- ja iltapäivätoiminta) 48 b §:n mukaan kunta voi hankkia iltapäivätoiminnan palvelut antamalla tähän tarkoitukseen avustusta palveluntuottajalle. Palveluntuottajille maksetaan avustuksia kaksi kertaa vuodessa. Suurin osa on järjestöjä ja yhdistyksiä, jotka eivät toiminnallaan tavoittele voittoa. Sivistystoimella on heidän kanssaan toistaiseksi voimassa olevat sopimukset iltapäivätoiminnan järjestämisestä. Periaatteena on kumppanuus.

Perusopetuksen tulosalueen opetustoimen suunnittelija tekee tiivistä yhteistyötä palveluntuottajien kanssa. Hän tekee myös kerhovierailuita. Huoltajapalautteita sekä koulujen palautetta seurataan jatkuvasti. Lisäksi sekä hallinto, huoltajat että iltapäivätoiminnan ohjaajat osallistuvat opetushallituksen koordinoimiin kyselyihin, joilla iltapäivätoiminnan laatua tarkkaillaan.

Päivähoidon ostopalvelujen hankinnassa ja valvonnassa noudatetaan samoja periaatteita kuin sosiaali- ja terveyspalvelujen hankinnassa ja valvonnassa (ks. sosiaali- ja terveystoimi). Sivistystoimi ostaa vaihtoehtopedagogista (montessori, steiner), suomalais-venäläistä sekä ruotsinkielistä päivähoitoa

yhteensä kuudelta palveluntuottajalta. Ostopalveluna hankitussa päivähoidossa oli maaliskuussa 2013 yhteensä 261 lasta. Kaikki palveluntuottajat toimivat itse hankkimissaan toimitiloissa. Ostopalvelut on kilpailutettu siten, että uudet neljän vuoden ajan kestävät sopimukset tulivat voimaan 1.8.2012.

Kaupunginhallitus 10.2.2014 § 20

Kaupunginjohtajan esitys:
Päätetään
a) antaa Timo Uppalalle ja usealle muulle aloitteen allekirjoittaneelle valtuutetulle sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan ja sivistystoimen toimialan valmistelema kaupunginhallituksen vastaus, ja
b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.
Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

———

Kaupunginvaltuusto 3.3.2014 § 15

Kaupunginhallituksen esitys:
Päätetään merkitä kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.
Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Lisäksi pöytäkirjaan merkittiin **Perussuomalaisten valtuustoryhmän** pöytäkirjalausuma, johon **Keskustan valtuustoryhmä** yhtyi:
”Sosiaali- ja terveystoimi ja sivistystoimi toteavat aloittavansa valtuustoaloitteessa tarkoitettujen ulkoistettujen palvelujen laadun raportoinnin extranetissä. Muidenkin toimialojen tulisi aloittaa samanlainen raportointi.”

Muutoksenhakuohje: 4.1 Valituskielto

Lisätiedot:
talous- ja hallintojohtaja Ari Toiva, sosiaali- ja terveystoimi, puh. 09 839 24290, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi
talous ja hallintojohtaja Eila Tanninen, sivistystoimi, puh 09 839 22913, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

16 § **Vastaus valtuutettu Tarja Eklundin ja 28 muun valtuutetun aloitteeseen asukkaiden Vantaan ympäristökeskukseen tekemien ympäristöhaittailmoitusten sekä niiden johdosta tehtyjen toimenpiteiden kirjaamiseksi kaupungin vuosittaiseen ympäristöraporttiin**

VD/4430/00.02.00.03/2013
J-VN/RA/SS/EP/LL

Valtuutettu Tarja Eklund ja 28 muuta valtuutettua tekivät seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen aloitteen:

”Kaupungin vuosittaiseen ympäristöraporttiin pitää kirjata asukkaiden tekemät ympäristöhaittailmoitukset Vantaan ympäristökeskukseen sekä toimet, joihin niiden pohjalta on ryhdytty.

Vantaan kaupungin ympäristöohjelmassa vuosille 2013–2016 on mainittu, että hulevesien hallintaa suunnitellaan ja toteutetaan kaupungin hulevesiohjelman mukaisesti, jolloin ensisijaisena vaihtoehtona on hulevesien luonnonmukainen käsittely niiden syntypaikalla.

Vantaalla sijaitsee useita suuria teollisuusalueita, joilla tontit on asfaltoitu niin laajasti, että hulevesiä ei ole mahdollista imeyttää syntypaikoillaan maakerrokseen, vaan ne ohjataan läheisiin ojiin ja puroihin. Vaarana on, että hulevesien mukana, etenkin ilmastonmuutoksen aiheuttamien rankkasateiden lisääntyessä, huuhtoutuu tonteilta ojiin myös myrkyllisiä aineita, joita ei sinne pitäisi päästä.

Asukkaat ilmoittavat herkästi Vantaan ympäristökeskukseen haju-, väri- ynnä muista poikkeavuuksista ojissa ja puroissa, kuten muistakin ympäristörikkomuksista. Näihin pitäisi pystyä reagoimaan ajoissa, jotta vältyttäisiin isommilta ympäristöongelmilta.

Vantaan kaupungin ympäristöohjelman toteutumisesta tehdään yhteenveto kaupungin vuosittaiseen ympäristöraporttiin. Tähän raporttiin pitäisi tehdä erillinen yhteenveto asukkaiden tekemistä ympäristöhaittailmoituksista sekä miten niihin on reagoitu ja onko tilanne korjaantunut. On tärkeä tietää mistä päin Vantaata ja millaisista asioista ilmoituksia tehdään. Yhtä tärkeää on niihin puuttuminen.

Me allekirjoittaneet vaadimme, että kaupungin vuosittaiseen ympäristöraporttiin tehdään erillinen osio, johon on listattu asukkaiden Vantaan ympäristökeskukseen ilmoittamat ympäristöhaittoja koskevat ilmoitukset ja toimenpiteet, jotka on tehty ilmoitusten perusteella sekä lopputulos onko ongelma korjaantunut.”

Kaupunginvaltuusto 7.10.2013 § 19

Päätös:
Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää se kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

———

Ympäristökeskuksen esitys vastaukseksi aloitteeseen:

Ympäristönsuojelua koskevia haittailmoituksia tulee ympäristökeskukseen vuosittain lähes 300 kappaletta. Niistä noin puolet koskee roskaamista, myös valituksia savuhaitoista on paljon. Jätevesiin ja vesistöpäästöihin liittyviä ilmoituksia tulee noin 30 vuosittain. Ilmoituksiin liittyen tehdään tarvittaessa tarkastus ja tarvittaviin toimenpiteisiin ryhdytään. Ympäristökeskuksen asiantuntijat arvioivat tilanteen vakavuuden ja kiireellisyyden. Vähäisempänä toimenpiteenä on yhteydenotto tai kirje haitan aiheuttajalle, vakavammissa tapauksissa tehdään poliisille tutkintapyyntö.

Lähtökohtaisesti ympäristölainsäädäntö kieltää pilaantumista aiheuttavien aineiden johtamisen ympäristöön. Mikäli toiminta on sen luonteista, että siitä voi aiheutua päästö ympäristöön, on esim. asfaltoidut alueet varustettava öljynerottimilla, jotka mitoitetaan standardien vaatimusten mukaan. Nämä asiat hoidetaan pääasiassa rakennusluvissa, ympäristölupavelvollisten laitosten ympäristölupapäätöksessä mm. hulevesien käsittelystä annetaan tarvittaessa määräyksiä.

Ympäristöraportissa esitellään yleisesti ympäristön tilan kehittymisestä Vantaalla ja kaupungin ympäristöpolitiikan toteutumisesta. Lisäksi seurataan kuutoskaupunkien kanssa sovittuja ympäristöindikaattoreita. Haittailmoitusten käsittelyn raportointi ei laajemmin kuvaa ympäristön tilaa. Tärkeämpää on tietää vesien tilan laadullinen kehittyminen ja sitä tehdään vesistöseurannan avulla. Seurannan perusteella voidaan löytää ongelmakohteita, joista aiheutuu jatkuvia ympäristölle haitallisia päästöjä.

Yksityiskohtainen haittailmoitusten ja hyvin erityyppisten ilmoitusten käsittelyprosessin raportointi johtaisi suureen hallinnolliseen työmäärään. Ympäristökeskus seuraa ilmoitusten määrää ja jakaumaa eri tyyppisten ilmoitusten kesken vuosittain, ja ympäristöraporttiin voidaan lisätä liite, jossa esitetään ilmoitusten määrän kehitys ja ilmoitusten jakauma.

Kaupunginhallitus 27.1.2014 § 25

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään
a) antaa valtuutettu Tarja Eklundille ja usealle muulle aloitteen allekirjoittaneelle valtuutetulle ympäristökeskuksen esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus, ja
b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.
Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

———

Kaupunginvaltuusto 3.3.2014 § 16

Kaupunginhallituksen esitys:
Päätetään merkitä kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.
Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Liite:
Valtuustoaloite 7.10.2013 § 19, Tarja Eklund

Muutoksenhakuohje: 4.1 valituskielto

Lisätiedot: Ympäristöjohtaja Stefan Skog, puh. 09 83924288, etunimi.sukunimi@vantaa.fi

Valtuustoaloite 7.10.2013

Kaupungin vuosittaiseen ympäristöraporttiin pitää kirjata asukkaiden tekemät ympäristöhaittailmoitukset Vantaan ympäristökeskukseen sekä toimet joihin niiden pohjalta on ryhdytty.

Vantaan kaupungin ympäristöohjelmassa vuosille 2013- 16 on mainittu että hulevesien hallintaa suunnitellaan ja toteutetaan kaupungin hulevesiohjelman mukaisesti, jolloin ensisijaisena vaihtoehtona on hulevesien luonnonmukainen käsittely niiden syntypaikalla.

Vantaalla sijaitsee useita suuria teollisuusalueita joilla tontit on asfaltoitu niin laajasti että hulevesiä ei ole mahdollisuutta imeyttää syntypaikoillaan maakerrokseen vaan ne ohjataan läheisiin ojiin ja puroihin. Vaarana on että hulevesien mukana etenkin ilmastonmuutoksen aiheuttamien rankkasateiden lisääntyessä vesien mukana huuhtoutuu tonteilta ojiin myös myrkyllisiä aineita joita ei sinne pitäisi päästä.

Asukkaat ilmoittavat herkästi Vantaan ympäristökeskukseen haju, väri- ynnä muista poikkeavuuksista ojissa ja puroissa. Kuten muistakin ympäristörikkomuksista. Näihin pitäisi pystyä reagoimaan ajoissa jotta vältyttäisiin isommilta ympäristöongelmilta.

Vantaan kaupungin ympäristöohjelman toteutumisesta tehdään yhteenveto kaupungin vuosittaiseen ympäristöraporttiin. Tähän raporttiin pitäisi tehdä erillinen yhteenveto asukkaiden tekemistä ympäristöhaittailmoituksista sekä miten niihin on reagoitu ja onko tilanne korjaantunut. On tärkeä tietää mistä päin Vantaata ja millaisista asioista ilmoituksia tehdään. Yhtä tärkeää on niihin puuttuminen.

Me allekirjoittaneet vaadimme:

että kaupungin vuosittaiseen ympäristöraporttiin tehdään erillinen osio johon on listattu asukkaiden Vantaan ympäristökeskukseen ilmoittamat ympäristöhaittoja koskevat ilmoitukset ja toimenpiteet jotka on tehty ilmoitusten perusteella sekä lopputulos onko ongelma korjaantunut.

Tarja Eklund Tarja Eklund.

KATI MUSTAKARI

JUSSI SARAMO

Jari Jaaskelainen

TIINA-MARIA PÄIVINEN

SARI LAAKSO

PÄIVI LAAKSO

CHRISTINA KARSILA

SIRKKA-LIISA KÄHÄRÄ

RIIKKA ÅSTRAND

SINI AHEN

Sirpa Kautonen

Johannes Hirvaskoski

Arja Wallenius

Juha Malmi

Jani Hemmo

Souni Herranen

17 § **Vastaus valtuutettu Tiina-Maaria Päivisen ja usean muun (33) valtuutetun valtuustoaloitteeseen pysäköintijärjestelyiden parantamiseksi Martinlaakson asemalla liityntäliikenteen osalta**

VD/6059/00.02.00.03/2013
J-VN/HW/LL

Valtuutettu Tiina-Maaria Päivinen ja 33 muuta valtuutettua ovat jättäneet seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen aloitteen:

”Martinlaakson aseman käyttäjien tarvitsema liityntäliikenteen pysäköintijärjestely lyhytaikaisen pysäköinnin osalta on huonontunut merkittävästi Martinlaakson Ostarin valmistumisen jälkeen.

Käyttäjien esteetön siirtyminen henkilöautosta julkiseen liikenteeseen (linja-auto, juna) tai taksiin on vaikeutunut huomattavasti. Kivivuorentien puolelle rakennetut liityntäpysäköintipaikat ovat havainnoinnin perusteella olleet lähinnä pidempiaikaisen kauppakeskusasioinnin tai lähitalojen asukkaiden käytössä. Lyhytaikaista esteetöntä ja turvallista liityntäpysäköintiä ne eivät palvele.

Ennen suoraan liikekeskuksen edessä linja-autoaseman puolella sijainneet lyhytaikaiseen pysäköintiin tarkoitetut paikat on siirretty Kivivuorentien varteen. Nykyisin ko. paikka aseman puolella on varattu bussien seisontapaikaksi (2h).

Asemalla sijainnut lyhytaikainen pysäköintialue mahdollisti nopean ja turvallisen siirtymisen matkatavaroiden kanssa kulkuneuvosta toiseen suoraan jalkakäytävää tai suojatietä pitkin ja palveli myös nopeaa pistäytymistä esim. ostarin pankkiautomaatilla.

Kehäradan valmistumistuttua Martinlaakson liityntäpysäköinnin tarve kasvaa. Lähelle sijoitettu liityntäpaikka lähiliikenteeseen ja vaihto henkilöautoon tai taksiin edesauttaa käyttäjien turvallista liikkumista.

Me allekirjoittaneet valtuutetut vaadimme, että kuntatekniikan keskus selvittää pikaisesti lyhytaikaisen liityntäpysäköinnin siirron takaisin linja-autoterminaalin puolelle käyttäjäystävällisistä - ja turvallisuussyistä.”

Kaupunginvaltuusto 16.12.2013 § 11

Päätös:
Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää se kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

———

Kuntatekniikan keskus toteaa vastauksenaan seuraavaa:

Martinlaakson aseman lyhytaikaisen pysäköinnin järjestelyitä muutettiin syyskuussa Helsingin seudun liikenteen HSL:n aloitteesta. Liikenteenohjaussuunnitelman muutoksen tavoitteena oli parantaa linja-autoliikenteen toimivuutta ja turvallisuutta. Linja-autonkuljettajilta saadun palautteen mukaan aseman eteen väärin pysäköidyt autot haittasivat jatkuvasti linja-autojen kulkua pysäkeille. Lyhytaikaisia pysäköintipaikkoja käytettiin myös pitkäaikaisempaan pysäköintiin.

Järjestelyn taustalla on myös Kehäradan liikennöinnin ja liityntäliikenteen alkaminen kesällä 2015. Martinlaakson linja-autoasemalta liikennöivät bussilinjat ja -vuorot tulevat muuttumaan merkittävästi, jolloin linja-auto- ja henkilöautoliikenteen sekoittuminen kohtalaisen ahtaalla terminaalialueella tulee aiheuttamaan kasvavan liikenneturvallisuusriskin.

Kuntatekniikan keskus on käynnistänyt yleissuunnitelman laatimisen Martinlaakson linja-autoaseman parantamiseksi. Suunnitelmassa tutkitaan linja-autoaseman toiminnallisen mitoituksen lisäksi mm. taksiaseman sijoitusta sekä lyhytkestoisen pysäköinnin lisäämistä Kivivuorentien varrelle sekä Laajaniityntielle. Yleissuunnitelmaa tullaan käsittelemään teknisessä lautakunnassa kevään tai kesän 2014 aikana.

Varsinainen Martinlaakson aseman liityntäpysäköintialue sijaitsee ostokeskuksen katolla. Sen järjestelyitä ja liikenteenohjausta parannetaan yhteistyössä kiinteistön omistavan Citycon Oy:n kanssa kevään 2014 aikana.

Kaupunginhallitus 10.2.2014 § 37

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään
a) antaa valtuutettu Tiina-Maaria Päiviselle ja usealle muulle aloitteen allekirjoittaneelle valtuutetulle kuntatekniikan esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus, ja
b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.
Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

———

Kaupunginvaltuusto 3.3.2014 § 17

Kaupunginhallituksen esitys:
Päätetään merkitä kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.
Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Muutoksenhakuohje: 4.1 Valituskielto

Lisätiedot:
kaupungininsinööri Henry Westlin, puh. 09 8392 2427,
etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

18 § **Vastaus valtuutettu Tarja Eklundin ja usean muun (25) valtuutetun aloitteeseen liikennejärjestelyistä Vanha Porvoontie - Honkanummentie - Kaskipolku -osuudelta Vanhalle Lahdentielle**

1999/00.02.00.03/2013
J-VN/HW/LL

Valtuutettu Tarja Eklund ja 25 muuta valtuutettua tekivät seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen aloitteen:

”Honkanummentien kevyenliikenteen väylä välillä Vanha Porvoontie - Honkanummentie - Kaskipolku - Vanha Lahdentie on rakennettu valmiiksi vain Metso Oy:n portille asti. Siitä suojatie jatkuu tontin sisäänajoportin läpi leveälle ojanpientareelle (käytännössä ei mihinkään), johon kävelijät ja pyöräilijät ovat saaneet uran aikaiseksi. Talvella on käveltävä ajoradalla kapealla ja mutkaisella tiellä. Vaaratilanteita autojen, bussien, pyöräilijöiden ja jalankulkijoiden välillä on jatkuvasti. Teollisuusalueelle on vilkas liikenne.

Honkanummentien kävelytietä pitää jatkaa myös Lahdenväylän alittavaan tunneliin asti (kapeaan kohtaan tunnelissa vuorokulku autoille) ja sen jälkeen muutaman kymmenen metrin päässä olevalle bussipysäkille, josta kevyenliikenteen väylää jatketaan Vanhalle Lahdentielle. Tien varrella sijaitsee useita bussipysäkkejä, joten liikenneturvallisuuteen pitää kiinnittää huomiota paremmin. Ongelma pitäisi ratkaista leventämällä piennarta ja rakentamalla kevyenliikenteen väylät puuttuvilta osin.

Selitys, että Kaskipolun tieosuus joskus suljetaan liikenteeltä, ei enää riitä, koska uusi teollisuustontti rakentuu aivan Kaskipolun ja Vanhan Lahdentien liittymään, ja kulku sinne Kaskipolulta lisää entisestään vaaraa jalankulku- ja pyöräliikenteelle. Pyörätie, joka kiertää pitkin metsän reunoja melkein kilometrin Vanhalle Lahdentielle on malliesimerkki huonosta suunnittelusta, jota ei käytä kuin muutamat koiran ulkoiluttajat, kun suora tieyhteys n. 150 m on olemassa.

Me allekirjoittaneet edellytämme, että liikennejärjestelyt Vanha Porvoontie - Honkanummentie - Kaskipolku -osuudelta Vanhalle Lahdentielle otetaan uudelleen tarkasteluun, koska tilanne on oleellisesti muuttunut liikenteen osalta, ja turvalliset kevyenliikenteen yhteydet varmistetaan ja rakennetaan mitä pikimmiten.”

Kaupunginvaltuusto 20.5.2013 § 26

Päätös:
Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää se kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

———

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan vastaus aloitteeseen:

Honkanummentien katusuunnitelma välille Vanha Porvoontie – Lahdenväylä hyväksyttiin Kuntatekniikan ja joukkoliikenneasioiden jaostossa 28.9.2010. Jalankulku- ja pyörätie on rakennettu katusuunnitelman mukaisesti Lahdenväylän alikulkuun asti. Alikulkuun ei ole suunniteltu erillistä jalankulku- ja pyörätietä silta-aukon kapeuden (n. 8,5 m) vuoksi.

Lahdenväylän itäpuolen liikenneratkaisujen periaatteet on päätetty kaupunginvaltuuston 28.8.2000 hyväksymässä asemakaavassa. Asemakaavan liikenneratkaisu perustuu siihen, että Itäiselle Valkoisenlähteentielle rakennetaan Lahdenväylän ylittävä silta, jonka kautta itä-länsi suuntainen ajoneuvoliikenne hoidetaan. Läpiajo Honkanummentietä pitkin katkaistaan muuttamalla Lahdenväylän kapea alikulku ainoastaan jalankulku- ja pyöräliikenteen käyttöön. Asemakaavassa nykyinen Kaskipolku on muutettu T-tontin osaksi ja Lahdenväylän itäpuolisen työpaikka-alueen ajoneuvoliikenne hoidetaan Lahdentien suuntaan ainoastaan Honkanummentien itäisen osuuden kautta. Kevyen liikenteen yhteys alikulkukäytävältä Lahdentien suuntaan on esitetty puiston kautta ja se on jo toteutettu. Tulevien vuosien investointiohjelmissa ei ole varauduttu Itäisen Valkoisenlähteentien sillan rakentamiseen. Asemakaavan ratkaisuun joudutaan siten etenemään vaiheittain

Kaskipolun ja Lahdentien liittymässä sijaitsevan tontin rakennustyöt ovat valmistuneet ja Kaskipolku on käytännössä muuttunut tontin osaksi. Linja-autoliikenne on siirretty pois Kaskipolulta 1.1.2014 alkaen ja se liikennöi asemakaavan mukaisesti Honkanummentietä pitkin. Kaupunki lopettaa lähiaikoina Kaskipolun kunnossapidon ja katkaisee liikennemerkein ja ajoestein läpiajon tontin kautta. Järjestelyistä neuvotellaan ensin tontin omistajan kanssa, joka halutessaan voi estää myös kevyen liikenteen kulun tonttinsa kautta. Asemakaavaan ei ole merkitty mitään kulkurasitetta.

Liikenneturvallisuuden parantamiseksi nopeusrajoitusta alikulun kohdalla alennetaan tasolle 30 km/h. Ajorataa kavennetaan maalaamalla ajoradalle reunaviivat niin, että jalankulkijoille ja pyöräilijöille syntyy oma tila pientareelle. Alikulun molemmin puolin autoilijoita varoitetaan liikennemerkein alikulussa kulkevasta kevyestä liikenteestä. Kuntatekniikan keskus tutkii mahdollisuutta jatkaa lähivuosina kevyen liikenteen väylää Lahdenväylältä itään n. 100 metrin osuudelle. Asemakaavassa em. jalankulku- ja pyörätie on merkitty nykyisen Honkanummentien pohjoispuolelle, mikä edellyttää mittavia maansiirtotöitä ja mahdollisesti jopa kustannuksiltaan kallista tukimuuriratkaisua. Tilapäistä kevyen liikenteen ratkaisua mm. pientareen leventäminen nykyisen Honkanummentien eteläpuolelle ei katsota tarkoituksenmukaiseksi toteuttaa kaupungin taloudellisen tilanteen vuoksi, vaikka se maaston muotojen vuoksi olisikin edullisempi toteuttaa.

Kaupunginhallitus 10.2.2014 § 38

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään
a) antaa valtuutettu Tarja Eklundille ja usealle muulle aloitteen allekirjoittaneelle valtuutetulle Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus, ja
b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.
Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

———

Kaupunginvaltuusto 3.3.2014 § 18

Kaupunginhallituksen esitys:
Päätetään merkitä kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.
Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Muutoksenhakuohje: 4.1 Valituskielto

Lisätiedot: kaupungininsinööri Henry Westlin, puh. 09 8392 2427, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

19 § Asemakaavan muutos nro 002030 sekä tonttijako ja tonttijaon muutos, Varisto ja Petikko

KA/1620/10.02.04.01/2008
J-VN/JKU/TKA/TKU/ESN/HY-L/LL/JB

Kaavassa osoitetaan Kehä III:n tiesuunnitelman mukaiset tiealueen laajennukset. Samalla liiketonteille lisätään määräyksiä vähittäiskaupan suuryksiköistä, jolloin nykyisiä kauppoja saa laajentaa lakimuutoksen mukaisesti niin kuin voimassa olevassa asemakaavassa on tarkoitettu.

Asemakaavan muutos koskee kortteleita 14209 ja 14213, osia kortteleista 14204 ja 14208 sekä katu-, virkistys-, erityis- ja liikennealueita kaupunginosassa 14, Varisto sekä kortteleita 26104, 26105, 26113, 26115, 26116, 26277 ja 26278, osia kortteleista 26114 ja 26121 sekä katu-, virkistys- ja liikennealueita kaupunginosassa 26, Petikko.

Asemakaavan muutos koskee kumoutuvassa asemakaavassa kortteleita 26104, 26105, 26113, 26115 ja 26116, osaa korttelista 26114 sekä katu ja virkistysalueita.

Tonttijako koskee korttelia 26277 ja osaa korttelia 26121 kaupunginosassa Petikko, 26.

Tonttijaon muutos koskee kortteleita 14209, 14213, osia kortteleita 14204 ja 14208 kaupunginosassa Varisto, 14 sekä kortteleita 26104, 26105, 26113, osa korttelia 26114 kaupunginosassa Petikko, 26.

Alue sijaitsee Kehä III:n Raappavuorentien ja Vihdintien välisellä osuudella.
Kaavamuutosalue käsittää yleisen tien alueen (Kehä III), Kehä III:een rajoittuvia tontteja sekä muita alueita Variston ja Petikon kaupunginosissa.

Kaavan hakija
Vantaan kaupungin yrityspalvelut.

Kaavan valmisteluun osallistuneet
Kaupungin omien asiantuntijoiden lisäksi kaavaehdotuksen valmisteluun on osallistunut Finnmap Infra Oy Vantaan kaupungin ja Uudenmaan ELY-keskuksen (ELY) konsulttina. Aiemmin Vantaan kaupungin (kuntek) konsultteina ovat olleet Strafica Oy (vuonna 2004) ja Sito Oy (vuonna 2008).

Kaavaan liitetyt hakemukset
Boknäs Kiinteistöt Oy, nro 001889
Isku Oy (nykyisin Varisto Invest Oy), nro 001856
Kaakelikaaren Paikoitus Oy
Vantaan Energia Oy

Muut haetut kaavamuutokset
Petikon kaupunginosassa on Kaakelikaaren ympäristöön korttelissa 26114 haettu vuonna 2000 asemakaavan muutoksia. Muutoksien hakijoilta on vuonna 2002 pyydetty lisäselvityksiä, mutta niitä ei ole saatu.
Hakijoille on tammikuun 2012 alussa lähetetty kirje, jossa on ilmoitettu kaavamuutosten raukeavan, mikäli muutoksia ei uudisteta/pyydettyjä lisäselvityksiä toimiteta 17.2.2012 mennessä. Vastauksia ei ole tullut, joten hakemukset on arkistoitu.

Yleiskaava
Kaavamuutosalue (Kehä III) on kaupunginvaltuuston 17.12.2007 hyväksymässä oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa tieliikenteen aluetta, L. Petikko ja Varisto ovat Kehä III:n varren tonteilla kaupallisten palvelujen aluetta KM, lähivirkistysalutta VL sekä yhdyskuntateknisen huollon aluetta, ET.
Yleiskaavassa on esitetty vaihtoehtoinen uusi liittymä Kehä III:lle/yhteyskatu Variston ja Petikon kaupunginosien välille. Liittymä sijoittuu yleiskaavassa Raappavuorentien eritasoliittymän ja Kehä III:n nykyisten liittymien väliin.

Miten tilanne muuttuu

Tontit Varistossa ja Petikossa pienenevät Kehä III:n varrella niissä kohdissa, jossa Kehä III:n aluevarausta laajennetaan. Tonttien pienenemisellä ei ole vaikutusta rakennusoikeuteen.
Myös Martinkyläntien aluevarausta laajennetaan, mutta sen vaikutus on melko vähäinen.
Tonteilla uusitaan kaavamääräykset nykyisen käytännön mukaiseksi.

Miksi asemakaavan muutos tehdään
Kaavamuutoshanke liittyy Uudenmaan ELY-keskuksen projektiin: Kantatien 50 (Kehä III) parantaminen välillä Vanhakartano - Vantaankoski.
Kehä III:n rakentaminen 3+3-kaistaiseksi kaupunkimoottoritieksi edellyttää Kehä III:n aluevarauksen laajentamista sekä liittymien parantamista. Nykyisenlaisina Petikon/Variston liittymät Kehä III:lle eivät täytä kaupunkimoottoritien vaatimuksia.

Tiesuunnitelma (Uudenmaan ELY-keskus)
Tiesuunnitelma ja -selostus valmistui toukokuussa 2011.
Suunnitelman nähtävillä olosta on kuulutettu 31.10.2011 ja se on ollut maantielain 27 § mukaisesti yleisesti nähtävillä 14.11.2011 - 14.12.2011.
Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on pyytänyt tiesuunnitelmasta Vantaan kaupungin lausuntoa. Vantaan kaupungin lausuntoa on käsitelty Vantaan kaupunkisuunnittelulautakunnassa 12.3.2012.

Asemakaavan muutos
Kaavamuutosehdotus on laadittu Kehä III:n yleissuunnitelman mukaisesti.
Kehä III:n aluevarausta on levennetty Vihdintien ja Raappavuorentien välisellä osuudella.
Aluevarauksen laajennus koskee korttelialueita, katu-, erityis- ja virkistysalueita. Kehä III sekä sen liittymäkohdat (Petikontie/Riihitontuntie) ovat merkitty maantien alueeksi, LT.
Kaavamuutostyöhön on liitetty Petikon ja Variston kaupunginosissa kaikki ne tontit, joihin Kehä III:n aluevarauksen laajentamisella on vaikutusta.
Kehä III:n varren tontit pienenevät muutamasta metristä yli kymmeneen metriin laajenevan Kehä III:n aluevarauksen johdosta, mutta tonttien rakennusoikeus ei laske. Suurimmat tontteihin kohdistuvat muutokset ovat Petikontien liittymässä Kehä III:lle. Varistossa tontit eivät pienene yhtä paljon kuin Petikossa, koska voimassa olevassa kaavassa on Kehä III:n reunassa kortteleita vastaan kapea puisto sekä erityisalue.
Kehä III:n aluevarauksen laajentamishankkeen yhteydessä laajennetaan myös Martinkyläntien katualuevarausta Varistossa.

Kaavamääräykset tonteilla on uusittu, mutta kaavojen sisältö on pyritty pitämään voimassa olevan kaavan mukaisena.

Voimassa olevaan asemakaavaan kohdistuvat rakenteelliset muutokset ovat lueteltu asemakaavan muutoksen selostuksen kohdassa 5.1 (Kaavan rakenne).
Muutokset tonteilla ovat erikseen lueteltu asemakaavan muutoksen selostuksen kohdassa 5.3.1 (Korttelialueet).

Tonttijako ja tonttijaon muutos
Uusi tonttijako ja tonttijaon muutokset tulevat hyväksytyksi asemakaavan muutoksen hyväksymisen yhteydessä. Tonttien uudet numerot on lueteltu asemakaavan selostuksessa.

Kaupunkisuunnittelulautakunta on 17.11.2004 (§ 12) päättänyt, ettei Vantaan kaupunki peri tonttijakokustannuksia ja tonttirekisteriin merkitsemiskustannuksia maanomistajilta niissä tapauksissa, joissa tonttijaon muutos johtuu aluevarausten leventämisestä. Valtion elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus lunastaa Kehä III:lle tarvittavat lisäalueet ja Vantaan kaupunki Martinkyläntiehen tarvittavat lisäalueet.

Osallistuminen ja vuorovaikutusmenettely
Ensimmäinen MRL 63 §:n mukainen osallistumis- ja arviointisuunnitelma on tehty vuonna 2008. Muuttuneiden suunnitelmien johdosta osallistumis- ja arviointisuunnitelma tehtiin uudelleen 16.11.2010.
MRL 62 §:n mukaisesti kaavan vireille tulosta on ilmoitettu Vantaan Sanomissa, ja osallisille on varattu mahdollisuus lausua mielipiteensä asiasta. Mielipiteitä saatiin 14 kpl.

Viranomaisneuvottelu
Viranomaisneuvottelua (MRL 66 §) ei ole ollut tarpeen pitää, koska Kantatien 50 (Kehä III) suunnittelu on ELY:n toimesta tapahtunut yhteistyössä eri viranomaisten kanssa.

Sopimus
Asemakaavan muutokseen liittyy toteuttamissopimus.

Kaupunkisuunnittelulautakunta 23.4.2012 § 12

Kaupunkisuunnittelujohtajan esitys:
Päätetään esittää kaupunginhallitukselle, että
a) asetetaan nähtäville 30 päiväksi MRA 27 §:n mukaisesti 23.4.2012 päivätty asemakaavan muutosehdotus nro 002030 ja tonttijakoehdotus ja tonttijaon muutosehdotus, Varisto ja Petikko,
b) oikeutetaan kaupunkisuunnittelu pyytämään tarvittavat lausunnot,
c) muutoskustannukset maksavat hakijat Boknäs Kiinteistöt Oy, Varisto Invest Oy, Kaakelikaaren Paikoitus Oy sekä Vantaan Energia Oy, ja maksuluokaksi vahvistetaan Boknäs Kiinteistöt Oy, maksuluokka 2 (4 000 €), Varisto Invest Oy, maksuluokka 2 (4 000 €), Kaakelikaaren Paikoitus Oy, maksuluokka 1A (2 000 €), Vantaan Energia Oy, maksuluokka 2 (4 000 €), yhteensä 14 000 €.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

———

Kaupunginhallitus 7.5.2012 § 31

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään
a) asettaa nähtäville 30 päiväksi MRA 27 §:n mukaisesti 23.4.2012 päivätty asemakaavan muutosehdotus nro 002030 ja tonttijakoehdotus ja tonttijaon muutosehdotus, Varisto ja Petikko,
b) oikeuttaa kaupunkisuunnittelu pyytämään tarvittavat lausunnot, ja
c) että muutoskustannukset maksavat hakijat Boknäs Kiinteistöt Oy, Varisto Invest Oy, Kaakelikaaren Paikoitus Oy sekä Vantaan Energia Oy, ja vahvistaa maksuluokaksi Boknäs Kiinteistöt Oy, maksuluokka 2 (4 000 €), Varisto Invest Oy, maksuluokka 2 (4 000 €), Kaakelikaaren Paikoitus Oy, maksuluokka 1A (2 000 €), Vantaan Energia Oy, maksuluokka 2 (4 000 €), yhteensä 14 000 €.

Päätös:
Päätettiin yksimielisesti jättää asia pöydälle seuraavaan kokoukseen.

———

Kaupunginhallitus 21.5.2012 § 19

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään
a) asettaa nähtäville 30 päiväksi MRA 27 §:n mukaisesti 23.4.2012 päivätty asemakaavan muutosehdotus nro 002030 ja tonttijakoehdotus ja tonttijaon muutosehdotus, Varisto ja Petikko,
b) oikeuttaa kaupunkisuunnittelu pyytämään tarvittavat lausunnot, ja
c) että muutoskustannukset maksavat hakijat Boknäs Kiinteistöt Oy, Varisto Invest Oy, Kaakelikaaren Paikoitus Oy sekä Vantaan Energia Oy, ja vahvistaa maksuluokaksi Boknäs Kiinteistöt Oy, maksuluokka 2 (4 000 €), Varisto Invest Oy, maksuluokka 2 (4 000 €), Kaakelikaaren Paikoitus Oy, maksuluokka 1A (2 000 €), Vantaan Energia Oy, maksuluokka 2 (4 000 €), yhteensä 14 000 €.

Käsittely:
Merkittiin, että aluearkkitehti Timo Kallaluoto selosti asiaa kokouksen alussa.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

———

Nähtävilläolo
Asemakaavan muutosehdotus nro 002030 sekä tonttijako sekä tonttijaon muutos on ollut MRA 27 §:n nojalla nähtävillä 13.6 - 21.8.2012. Tänä aikana jätettiin kaksi muistutusta.
Muistutusten johdosta on tehty tarkistuksia.

Kaavalausunnot
Kaupunginhallitus päätti 21.5.2012 oikeuttaa kaupunkisuunnittelun pyytämään tarvittavat lausunnot. Lausuntoja pyydettiin 8 kpl ja saatiin 5 kpl. (Elisa Oyj, Fingrid Oyj, Gasum Oy, Museovirasto, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY), Vantaan Energia Oy, Helsingin seudun liikenne (HSL), Helsingin seudun ympäristöpalvelut (HSY). Kooste lausunnoista vastineineen on liitteenä.
Lausuntojen johdosta on tehty tarkistuksia.

Lain muutos
Maankäyttö- ja rakennuslain muutos, joka liittyy vähittäiskaupan erityiseen sijainnin ohjaukseen (319/2011) tuli voimaan 15.4.2011. Maankäyttö- ja rakennuslain vähittäiskauppaa koskevat erityiset säännökset on yhdenmukaistettu koskemaan kaikkia vähittäiskaupan toimialoja. Tämä merkitsee vähittäiskaupan suuryksiköitä koskevan suunnitteluvelvoitteen ulottamista myös paljon tilaa vaativan erikoistavaran kauppaan.
Jos asemakaava sijaitsee yleiskaavan keskustatoimintojen alueella, ei uusia ohjeita tarvitse noudattaa. Petikko ja Varisto eivät sijaitse keskustatoimintojen alueella, joten maankäyttö- ja rakennuslain muutoksen johdosta on tehty seuraavia tarkistuksia:
Korttelialueilla, joissa ovat kaavamerkinnät K (Liike- ja toimistorakennusten korttelialue) sekä KL (Liikerakennusten korttelialue) on käyttötarkoitusmerkintä muutettu merkinnäksi KM (Liikerakennusten korttelialue, jolle saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikön). Vähittäiskaupan suuryksiköllä tarkoitetaan yli 2 000 k-m²:n suuruista yksikköä.
Niille T–merkinnällä (Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue) varustetuilla tonteille, joilla liikerakennusoikeus ylittää 2 000 k-m², on lisätty merkintä ”km 0000”.
(km 0000 = rakennusala, jolle saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikön. Luku osoittaa neliömetreinä vähittäiskaupan suuryksikön enimmäiskoon, joka sisältyy tontille annettuun rakennusoikeuteen.)

Edellä selostetut tarkistukset ovat olennaisia, joten uusi nähtävillepano on tarpeen.

Lisäksi on tehty muita teknisiä kaavakartan tarkistuksia ja lisäyksiä.
- Variston ja Petikon välissä olevalle kadun tai liikennealueen ylittävän kevyen liikenteen yhteyden (y) kohdalle on lisätty nimi Tiilipojanpolku (Tegelpojksstigen) ja ylikulun linjaus kartassa on muutettu rakennetun ylikulkusillan mukaiseksi. Kaavamuutosalueen rajausta on vähäisesti tarkistettu em. ylikulun kohdalla.
- Korttelin 26114 tonttiin nro 2 kuulunut ja nähtävillä olleesta kaavakartasta pois jäänyt osa liitetään kaavamuutosalueeseen. (Tontin pinta-ala ja rakennusoikeus olivat oikein merkittyinä.)
- Korttelissa 14204 on aluevaraus avo-ojaa varten. Sama merkintä on lisätty Kiveliönreuna nimiselle EV-alueelle avo-ojan kohdalle (ojan jatko).

Asemakaavan muutoshakemukset nro:t 001554, 001555, 001556 ja 001672, Petikko
Kortteleihin 26114 ja 26116 (Kaakelikaari 1, 4a, 4b, 6) on haettu tonttien yhdistämistä ja Kaakelikaaren katualueen osittaista muuttamista korttelialueeksi.
Hakemukset on otettu huomioon siten, että rakennusalojen rajoja on poistettu, mikä mahdollistaa tonttien yhteen rakentamisen, ja pysäköintiä voi sijoittaa LPA-kortteliin 26116 vapaasti.
Tehdyt muutokset eivät vaikuta rakennusoikeuteen.
Katualuetta ei kuitenkaan voida liittää korttelialueeseen haetulla tavalla, koska kadulla on runsaasti erilaista kunnallistekniikkaa.
Lisäksi keskimmäisen tontin (Kaakelikaari 4b) maanomistaja on vaihtunut.
Koska kaavamuutosta ei voida tehdä haetulla tavalla, ei siitä veloiteta kaavamuutosmaksua.

Kaupunkisuunnittelulautakunta 9.9.2013 § 12

Kaupunkisuunnittelujohtajan esitys:
Päätetään esittää kaupunginhallitukselle, että
a) annetaan liitteiden mukaiset vastineet lausuntoihin ja muistutuksiin ja tehdään niissä esitetyt tarkistukset sekä tehdään edellä selostetut muut tarkistukset,

b) asetetaan nähtäville 30 päiväksi MRA 27 ja 32 §:ien mukaisesti 9.9.2013 päivätty asemakaavan muutosehdotus nro 002030 ja tonttijakoehdotus ja tonttijaon muutosehdotus, Varisto ja Petikko, ja
c) oikeutetaan kaupunkisuunnittelu pyytämään tarvittavat lausunnot.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

———

Kaupunginhallitus 16.9.2013 § 40

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään
a) antaa liitteiden mukaiset vastineet lausuntoihin ja muistutuksiin ja tehdä niissä esitetyt tarkistukset sekä tehdä edellä selostetut muut tarkistukset,
b) asettaa nähtäville 30 päiväksi MRA 27 ja 32 §:ien mukaisesti 9.9.2013 päivätty asemakaavan muutosehdotus nro 002030 ja tonttijakoehdotus ja tonttijaon muutosehdotus, Varisto ja Petikko, ja
c) oikeuttaa kaupunkisuunnittelu pyytämään tarvittavat lausunnot.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

———

Nähtävilläolo
Asemakaavan muutosehdotus on ollut MRA 27 ja 32 §:ien nojalla nähtävillä 16.10.–14.11.2013. Tänä aikana ei jätetty muistutuksia.

Kaavalausunnot
Kaupunginhallitus päätti 16.9.2013 oikeuttaa kaupunkisuunnittelun pyytämään tarvittavat lausunnot. Lausuntoja pyydettiin 3 kpl ja saatiin 3 kpl. (Fingrid Oyj, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY) ja Vantaan Energia Oy). Kooste lausunnoista vastineineen on liitteenä. Lausuntojen johdosta ei ole tehty tarkistuksia.

Tekninen tarkistus
Kaava-alueen itäosassa Kehä III:n kohdalla on tehty aluerajauksen tekninen tarkistus, jossa tämän ko. kaavamuutoksen rajaus on yhteen sovitettu kaava-alueen itäpuolella olevan kaavan kanssa.

Tarkistus on vähäinen, joten kaavamuutoksen uusi nähtäville asettaminen ei ole tarpeen.

Kaupunkisuunnittelulautakunta 20.1.2014 § 14

Kaupunkisuunnittelujohtajan esitys:
Päätetään esittää kaupunginhallitukselle, että
a) annetaan liitteiden mukaiset vastineet lausuntoihin sekä tehdään edellä selostettu tekninen tarkistus,
b) saatetaan kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi 9.9.2013 päivätty, 20.1.2014 tarkistettu asemakaavan muutosehdotus nro 002030 ja tonttijakoehdotus ja tonttijaon muutosehdotus, Varisto ja Petikko.

Päätös: Hyväksyttiin esitys.

———

Kaupunginhallitus 27.1.2014 § 35

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään
a) antaa liitteiden mukaiset vastineet lausuntoihin sekä tehdä edellä selostettu tekninen tarkistus,
b) saattaa kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi 9.9.2013 päivätty, 20.1.2014 tarkistettu asemakaavan muutosehdotus nro 002030 ja tonttijakoehdotus ja tonttijaon muutosehdotus, Varisto ja Petikko.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

———

Kaupunginvaltuusto 3.3.2014 § 19

Kaupunginhallituksen esitys:
Päätetään hyväksyä 9.9.2013 päivätty, 20.1.2014 tarkistettu asemakaavan muutosehdotus nro 002030 ja tonttijakoehdotus ja tonttijaon muutosehdotus, Varisto ja Petikko.
Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Liitteet
- Asemakaavan muutoksen selostus nro 002030/9.9.2013, tarkistettu 20.1.2014, osa 1
- Asemakaavan muutoksen selostus nro 002030/9.9.2013, tarkistettu 20.1.2014, osa 2
- Asemakaavan muutoksen 002030 lausuntojen vastineet 20.1.2014
- Lausuntojen vastineet 9.9.2013
- Muistutusten vastineet 9.9.2013
- Petikko-Varisto-Vantaankoski Liikenne- ja ympäristöselvitys, WSP Finland Oy 2013

Muutoksenhakuohje: 1. Valitusosoitus

Lisätiedot:
aluearkkitehti Timo Kallaluoto, puh. 09 8392 2675, etunimi.sukunimi@vantaa.fi
asemakaavasuunnittelija Teuvo Kuparinen, puh. 09 8392 2673, etunimi.sukunimi@vantaa.fi

Vantaa

VANTAAN KAUPUNKI
Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala
Länsi - Vantaan asemakaavayksikkö

Asemakaavan muutos nro 002030
kaupunginosat 14, Varisto ja 26, Petikko

Asemakaavan muutoksen selostus, joka koskee 9.9.2012 päivättyä, 20.1.2014 tarkistettua **asemakaavakarttaa nro 002030.**

Timo Kallaluoto, aluearkkitehti, Teuvo Kuparinen, asemakaavasuunnittelija
Kielotie 28, 01300 Vantaa

Kaavatyön vireille tulosta on ilmoitettu 4.5.2008 ja kaavatyön jatkamisesta 28.11.2010.
Kaupunkisuunnittelulautakunta 23.4.2012
Kaupunginhallitus 21.5.2012
Kaupunkisuunnittelulautakunta 9.9.2013
Kaupunginhallitus 16.9.2013
Kaupunkisuunnittelulautakunta 20.1.2014

1 PERUS- JA TUNNISTETIEDOT

1.1 TUNNISTETIEDOT

Asemakaavan muutos

Varisto (14), korttelit 14209 ja 14213, osat kortteleita 14204, 14208 sekä katu-, virkistys-, erityis- ja liikennealueet

Petikko (26), korttelit 26104, 26105, 26113, 26115, 26116, 26277 ja 26278, osat kortteleita 26114 ja 26121 sekä katu- ja virkistys- ja liikennealueet (Kumoutuvan asemakaavan korttelit 26104, 26105, 26113, 26115 ja 26116, osa korttelista 26114 sekä katu-, ja virkistysalueet)

Tonttijako

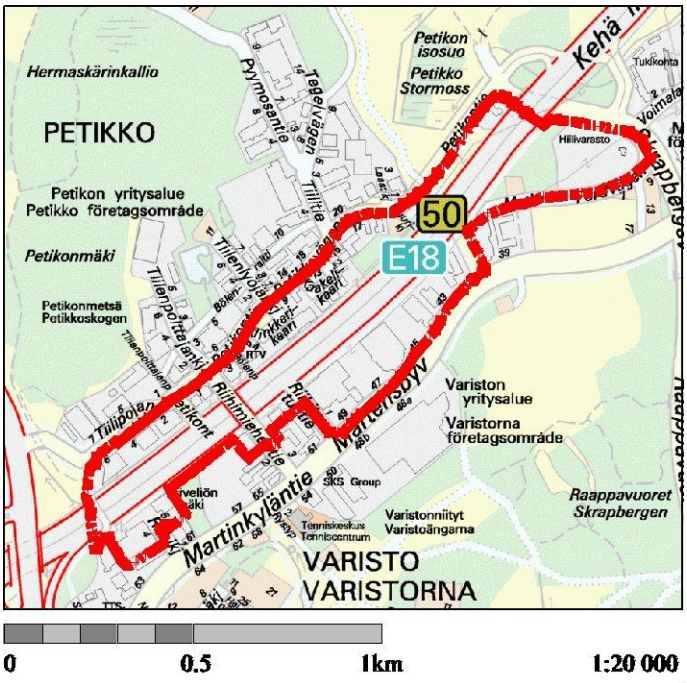
Petikko (26)
Kortteli 26277 ja osa korttelia 26121

Tonttijaon muutos

Varisto (14) ja Petikko (26)
Korttelit 14209, 14213, 26104, 26105, 26113 ja osat kortteleita 14204, 14208 ja 26114

1.2 KAAVA-ALUEEN SIJAINTI

Kaavamuutosalue sijaitsee Kehä III:lla Raappavuorentien ja Vihdintien välisellä osuudella. Kaavamuutosalue käsittää yleisen tien alueen (Kehä III) sekä Kehä III:een rajoittuvia tontteja Variston ja Petikon kaupunginosissa.

SIJAINTIKARTTA

1.4 SELOSTUKSEN SISÄLLYSLUETTELO

1	**PERUS- JA TUNNISTETIEDOT**	**SIVU**
1.1	TUNNISTETIEDOT	1
1.2	KAAVA-ALUEEN SIJAINTI	1
1.5	LUETTELO SELOSTUKSEN LIITEASIAKIRJOISTA	3
1.6	LUETTELO MUISTA KAAVAA KOSKEVISTA ASIA-KIRJOISTA, TAUSTASELVITYKSISTÄ JA LÄHDEMATERIAALISTA	3
2	**TIIVISTELMÄ**	
2.1	KAAVAPROSESSIN VAIHEET	4
2.2	ASEMAKAAVAN MUUTOS	6
2.3	ASEMAKAAVAN TOTEUTTAMINEN	12
3	**LÄHTÖKOHDAT**	
3.1	SELVITYS SUUNNITTELUALUEEN OLOISTA	
3.1.1	Alueen yleiskuvaus	12
3.1.2	Luonnonympäristö	13
3.1.3	Rakennettu ympäristö	13
3.1.4	Maanomistus	16
3.1.5	Muinaismuistot	16
3.2.	SUUNNITTELUTILANNE	
3.2.1	Kaava-aluetta koskevat suunnitelmat, päätökset ja selvitykset	16
4	**ASEMAKAAVAN SUUNNITTELUN VAIHEET**	
4.1	ASEMAKAAVAN SUUNNITTELUN TARVE	20
4.2	SUUNNITTELUN KÄYNNISTÄMINEN JA SITÄ KOSKEVAT PÄÄTÖKSET	20
4.3	OSALLISTUMINEN JA YHTEISTYÖ	
4.3.1	Osalliset	20
4.3.2	Vireille tulo	20
4.3.3	Osallistuminen ja vuorovaikutusmenettelyt	21
4.3.4	Viranomaisyhteistyö	21
4.4	ASEMAKAAVAN TAVOITTEET	
4.4.1	Lähtökohta-aineiston antamat tavoitteet	22
4.5	ASEMAKAAVARATKAISUN VAIHTOEHDOT JA NIIDEN VAIKUTUKSET	
4.5.4	Asemakaavaratkaisun valinta ja perusteet	23
5	**ASEMAKAAVAN KUVAUS**	
5.1	KAAVAN RAKENNE	27
5.1.1	Mitoitus	31
5.3	ALUEVARAUKSET	
5.3.1	Korttelialueet	32
5.3.2	Muut alueet	39
5.3.3	Nimet	40

5.4	KAAVAN JA KAAVAMUUTOKSEN VAIKUTUKSET	
5.4.1	Vaikutukset rakennettuun ympäristöön	40
5.4.2	Vaikutukset luontoon ja luonnonympäristöön	43
5.4.3	Tiesuunnitelman vaikutukset	43
6	**ASEMAKAAVAN TOTEUTUS**	
6.2	TOTEUTTAMINEN	45

1.5 LUETTELO SELOSTUKSEN LIITEASIAKIRJOISTA

liitekuvien sivut

46-47	TILASTOLOMAKKEET
48-49	POISTETTAVAT MERKINNÄT
50-51	ASEMAKAAVAN MUUTOSEHDOTUS
52-57	ASEMAKAAVAMERKINTÖJÄ JA -MÄÄRÄYKSIÄ
58	AJANTASAKAAVA
59	YLEISSUUNNITELMA
60	VIISTOILMAKUVA 2
61	VIISTOILMAKUVA 1
62-63	MAANOMISTUSKARTTA
64-65	MAAPERÄKARTTA

1.6 LUETTELO MUISTA KAAVAA KOSKEVISTA ASIAKIRJOISTA, TAUSTASELVITYKSISTÄ JA LÄHDEMATERIAALISTA

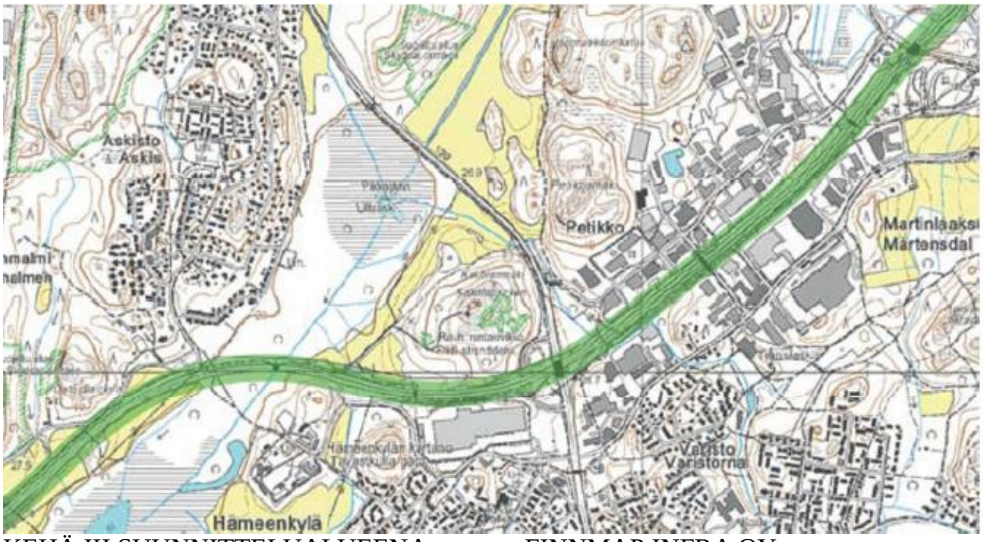
Asemakaavan muutoksen laadinnan yhteydessä syntyneitä asiakirjoja säilytetään tulevaisuudessa Vantaan kaupungin kaupunkisuunnittelussa.

2 TIIVISTELMÄ

2.1 KAAVAPROSESSIN VAIHEET

Vantaan kaupungin yrityspalvelut on tehnyt kaavamuutosaloitteen. Kaavoitushakemus on päivätty 25.3.2008. Hakemusta on muuttuneiden tavoitteiden johdosta korjattu 27.7.2010.

Kaavamuutoshanke liittyy valtion elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY) projektiin: Kantatien 50 (Kehä III) parantaminen välillä Vanhakartano - Vantaankoski.
Vantaan kaupunki on osallistunut suunnitteluprojektiin.
Suunnittelutyössä on konsulttina toiminut Finnmap Infra Oy.

KEHÄ III SUUNNITTELUALUEENA FINNMAP INFRA OY

OSALLISTUMINEN JA VUOROVAIKUTUS

Kaavatyö aloitettiin vuonna 2008, jolloin tehtiin osallistumis- ja arviointisuunnitelma sekä osallisten kuuleminen (MRL 62 §).

Muuttuneiden suunnitelmien johdosta osallistumis- ja arviointisuunnitelma tehtiin uudelleen. Uusi MRL 63 §:n mukainen osallistumis- ja arviointisuunnitelma on päivätty 16.11.2010.

Kaavatyön jatkamisesta on tiedotettu Vantaan Sanomissa 28.11.2010 ja osallisille on varattu mahdollisuus lausua mielipiteensä asiasta. Mielipiteitä saatiin 14 kpl. Mielipiteistä on tehty kooste.

Fingrid Oyj:ltä pyydettiin myöhemmin esille tulleen asian vuoksi uusi mielipide. Fingrid Oyj:n ennakkolausunto saatiin 14.4.2011.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, ELY

ELY on järjestänyt maanomistajille sekä alueen yrityksille keskustelutilaisuuden 12.1.2010.

Viranomaisneuvottelu

Viranomaisneuvottelua ei ole ollut tarpeen pitää, koska Kantatien 50 (Kehä III) suunnittelu on tapahtunut ELY:n toimesta yhteistyössä eri viranomaisten kanssa.

Finnmap Infra Oy:n laatima tiesuunnitelma ja -selostus valmistui toukokuussa 2011.
Suunnitelman nähtävillä olosta on kuulutettu 31.10.2011 ja se on ollut maantielain 27 § mukaisesti yleisesti nähtävillä 14.11.2011 - 14.12.2011.
Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on pyytänyt tiesuunnitelmasta maantielain 27 § mukaisesti Vantaan kaupungin lausuntoa.

Vantaan kaupungin lausuntoa Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle kantatien 50 (Kehä III) parantamisen toisen rakennusvaiheen tiesuunnitelmasta välillä Vanhakartano-Vantaankoski on käsitelty Vantaan kaupunkisuunnittelulautakunnassa 12.3.2012.

Kaupunkisuunnittelulautakunta 23.4.2012

Kaupunginhallitus päätti 21.5.2012 oikeuttaa kaupunkisuunnittelun pyytämään tarvittavat lausunnot ja asettaa kaavamuutoksen nähtäville (nähtävillä 13.6 - 21.8.2012).

Kaupunkisuunnittelulautakunta 9.9.2013

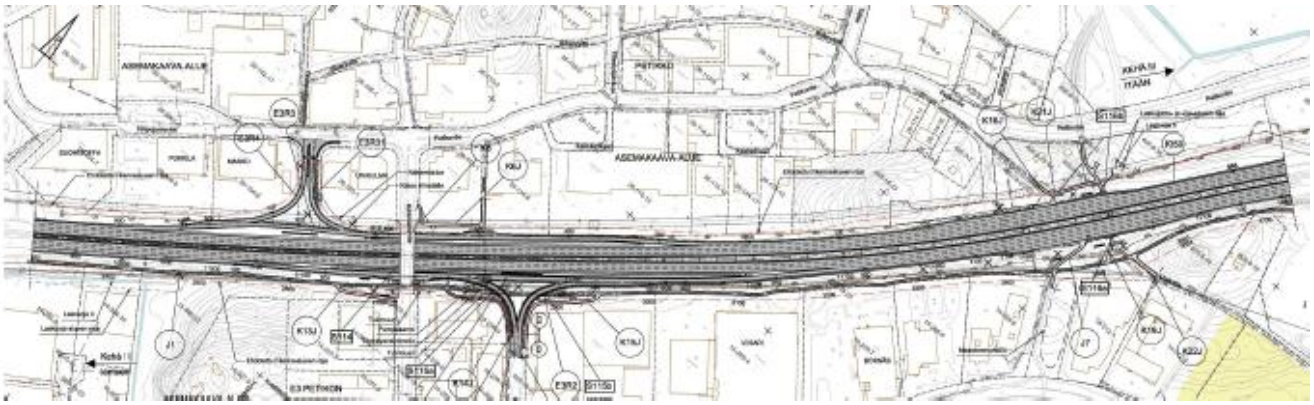
Kaupunginhallitus päätti 16.9.2013 oikeuttaa kaupunkisuunnittelun pyytämään tarvittavat lausunnot ja asettaa kaavamuutoksen nähtäville (nähtävillä 16.10 -14.11.2013).

Kaupunkisuunnittelulautakunta 20.1.2014

2.2 ASEMAKAAVAN MUUTOS

Kaavamuutoshakemuksen sisältö (27.7.2010)

Kehä III:n aluevarauksen laajentaminen ja nykyisten liittymien parantaminen konsultin (Finnmap Infra Oy) laatiman alla olevan yleissuunnitelman mukaisesti.

FINNMAP INFRA YLEISSUUNNITELMA KEHÄ III:N PARANTAMINEN
SUUREMPI KARTTA ON LIITTEENÄ

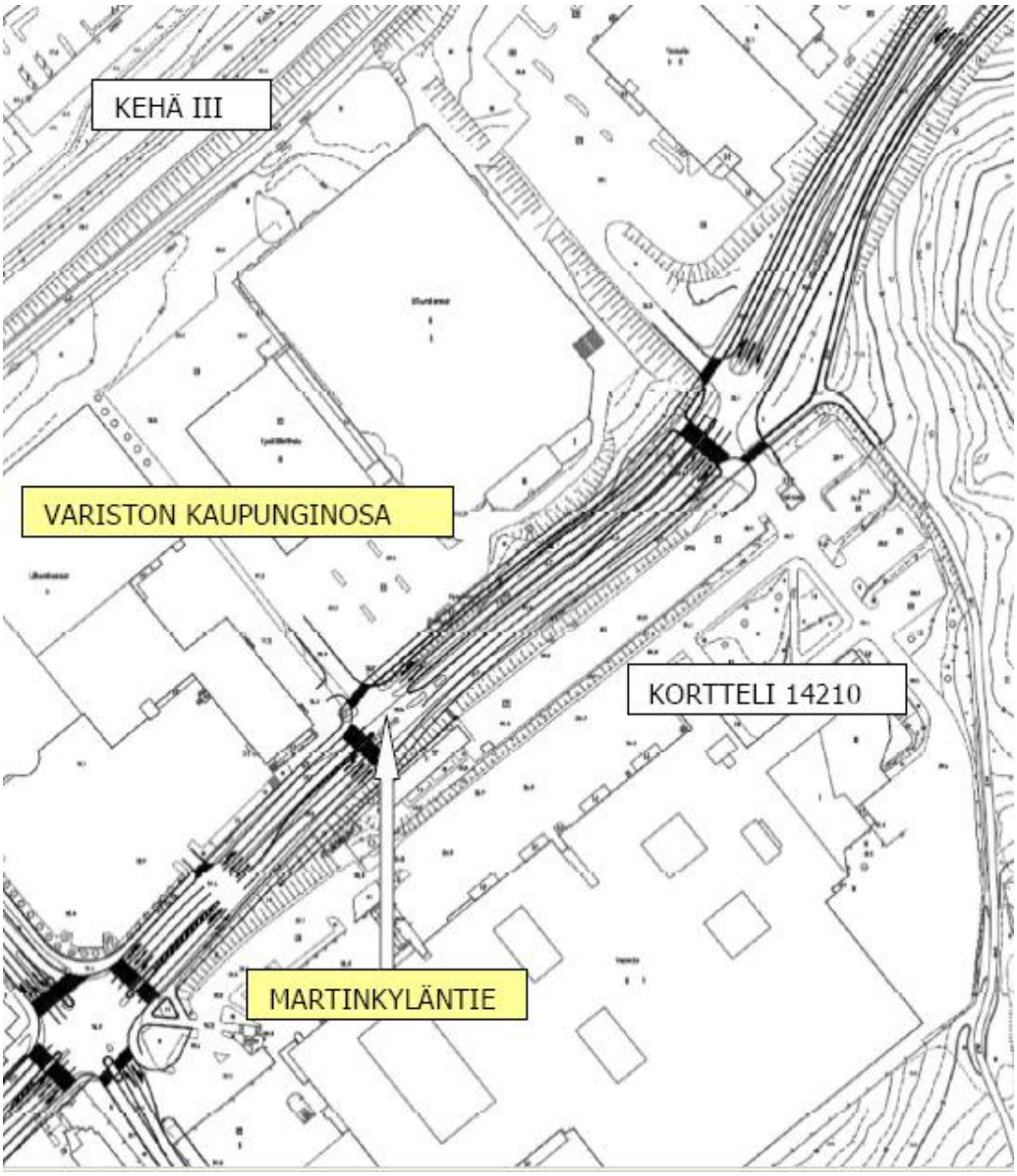
VANTAAN KAUPUNGIN MUUT KAAVATYÖHÖN LIITTYVÄT TAVOITTEET

1) Martinkyläntien laajemman aluevarauksen huomioiminen, jotta katu voidaan myöhemmin rakentaa kaksi ajorataiseksi molempiin suuntiin.

Varistoon on tehty muutama vuosi sitten kaavamuutos nro 002074, jossa Martinkyläntien parantamistarve on laajasti perusteltu. Em. kaavamuutoksessa Martinkyläntien aluevarausta laajennettiin Vihdintieltä alkaen Martinkyläntien eteläpuolella sijaitsevan korttelin 14210 itäreunaan saakka.

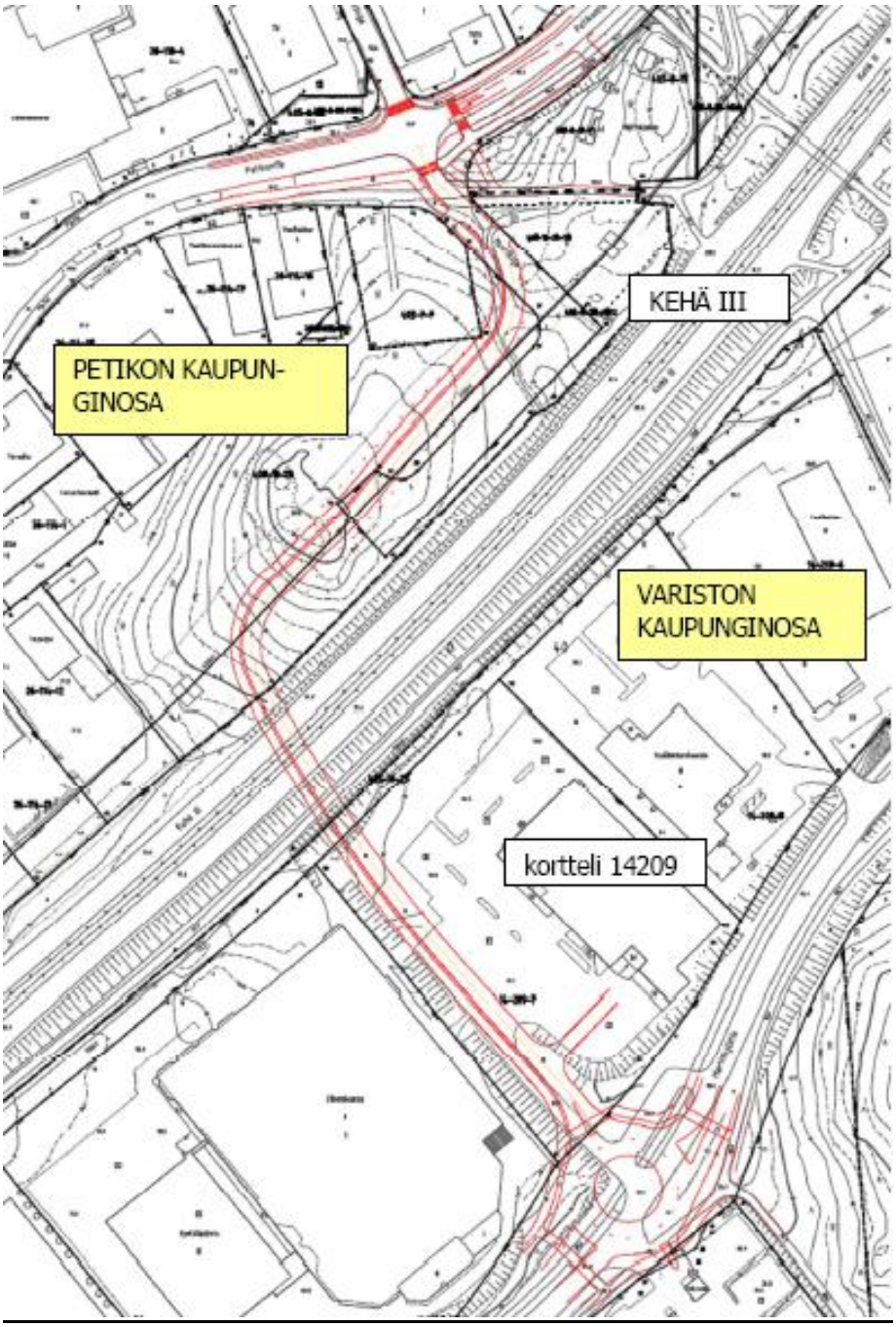
Nyt tehtävä Martinkyläntien aluevarauksen laajentaminen koskee muutamaa tonttia Martinkyläntien pohjoispuolella ja ko. hanke on jatkoa Martinkyläntien osalta aiemmin tehdylle kaavamuutokselle.

Kartta Martinkyläntiestä on seuraavalla sivulla.

MARTINKYLÄNTIEN YLEISSUUNNITELMA KUNTEK, KEHITTÄMISYKSIKKÖ

2) Vantaan kaupungin kuntek on kaavaillut mahdollisuutta toteuttaa tulevaisuudessa Variston ja Petikon kaupunginosia yhdistävä uusi katu parantamaan yhteyksiä kaupunginosien välillä. Katu alkaisi Petikossa voimassa olevaan kaavaan merkityn Muurikujan kohdalta, ylittäsi Kehä III:n, kulkisi Varistossa korttelin 14209 läpi sekä yhtyisi Martinkyläntiehen kiertoliittymän kautta.
Mitään päätöstä yhdyskadun rakentamisesta ei ole tehty.

KAAVAILTU KAUPUNGINOSAT YHDISTÄVÄ KATU
KUNTEK, KEHITTÄMISYKSIKKÖ

Kaavamuutoksen yhteydessä tehtävät muut asemakaavan muutokset

Kaakelikaaren Paikoitus Oy on 12.1.2011 päivätyllä hakemuksella esittänyt muutosta kortteliin 26116. Yhtiön tarkoituksena on lisätä autopaikkojen määrää korttelissa.
Kaavamuutoshakemusta ei numeroida erikseen vaan muutos tehdään tämän kaavamuutoksen yhteydessä.

Boknäs Kiinteistöt Oy on 28.12.2004 päivätyllä hakemuksella **(**kaavamuutoshakemus nro 001889) esittänyt muutosta korttelin 14209 tontille nro 7. Yhtiö on hakenut teollisuus- ja varastorakennuksen muuttamista liikerakennukseksi. Hankkeeseen liittyy poikkeamislupapäätös 14.2.2005 sekä kunnallistekniikan sopimus. Tontilla on 4250 k-m2:in suuruinen rakennus, jota poikkeamislupapäätöksen mukaisesti voidaan käyttää liikerakennuksena.

Isku Oy (nykyisin Varisto Invest Oy) on 11.6.2004 päivätyllä hakemuksella (kaavamuutoshakemus nro 001856) esittänyt muutosta korttelin 14209 tontille nro 4. Yhtiö on esittänyt mm. myymälä- ja palvelutilojen määrän kasvattamista. Hankkeeseen liittyy poikkeamislupapäätös 1.11.2006 sekä kunnallistekniikan sopimus. Poikkeamislupapäätöksen mukaisesti voidaan myymälä- ja palvelutilojen (mp) osuutta korottaa vastaamaan 56 %:a sallitusta rakennusoikeudesta (voimassa olevassa kaavassa 40 %).
Yhtiö on myöhemmin neuvotteluissa ilmoittanut haluavansa kaavamuutokseen poikkeamisluvassa määritellyn liiketilamäärän lisäksi 2000 k-m2 lisää liiketiloja.
Tontin rakennusoikeus on 27056 k-m2, josta 56 % liiketiloja = 15151 k-m2
15151 k-m2 + 2000 k-m2 = 17151 k-m2 (63,4 % sallitusta rakennusoikeudesta)

Vantaan Energia Oy on 26.1.2012 päivätyllä hakemuksella esittänyt, että ET -alueen (kortteli 14213) kaavamääräysten sisältöä muutetaan.

Kaavamuutoshakemusta ei numeroida erikseen vaan muutos tehdään tämän kaavamuutoksen yhteydessä.

(alla ote Vantaan Energia Oy:n 25.1.2012 päivätystä kirjeestä)
Vantaan Energia Oy suunnittelee lämpökeskuksen rakentamista korttelissa 14213 sijaitsevan tontin1länsiosaan.
Ehdotamme ET -korttelia 14213 koskeviin asemakaavamerkintöihin ja -määräyksiin seuraavia täsmennyksiä:

- lisätään:	Alue on tarkoitettu energian tuotantoon sekä kiinteän ja nestemäisen polttoaineen varastointiin ja käsittelyyn.
- poistetaan kohta:	Alue on tarkoitettu kiinteän- ja kierrätyspolttoaineen varastointiin ja käsittelyyn.
- poistetaan kohta:	Alueelle saa sijoittaa kierrätyspolttoaineen vastaanottoaseman.

Samalla Vantaan Energia esittää toivomuksen, että tontin länsiosaan tehdään kevyen huoltoliikenteen ajoyhteys Matkatielle.

Asemakaavan muutoshakemukset nro:t 001554, 001555, 001556 ja 001672, Petikko

Kortteleihin 26114 ja 26116 (Kaakelikaari 1, 4a, 4b, 6) on haettu tonttien yhdistämistä ja Kaakelikaaren katualueen osittaista muuttamista korttelialueeksi. Hakemukset on otettu huomioon siten, että rakennusalojen rajoja on poistettu, mikä mahdollistaa tonttien yhteen rakentamisen, ja pysäköintiä voi sijoittaa LPA-kortteliin 26116 vapaasti.
Tehdyt muutokset eivät vaikuta rakennusoikeuteen.
Katualuetta ei kuitenkaan voida liittää korttelialueeseen haetulla tavalla, koska kadulla on runsaasti erilaista kunnallistekniikkaa.
Kaavamuutosta ei voida tässä vaiheessa tehdä haetulla tavalla.

Lainvoimainen asemakaava (liitekuva)

Kehä III:lla on pääosin voimassa 28.9.1979 vahvistunut Petikko asemakaava nro 260100. Petikossa on osin voimassa 7.6.1992 vahvistunut Petikko 3 asemakaava nro 260300. Varistossa on osin voimassa Varisto 3 asemakaava nro 140300, joka on vahvistunut 18.9.1978. Kehä III:een rajoittuvilla tonteilla on Petikossa ja Varistossa voimassa lukuisa määrä eri kaavamuutoksia.
Kaavamuutosten numerot ovat lueteltu erillisessä taulukossa.

Kehä III on kaavassa merkinnällä LT (Kauttakulku- tai sisääntulotie suoja- ja näkemäalueineen). Tontit Varistossa ja Petikossa ovat teollisuus- ja varastorakennusten (T) sekä toimisto- (KT) ja liikerakennusten (K/KL) alueita.

ASEMAKAAVAN MUUTOSEHDOTUS (liitekuva)

Kaavamuutosehdotus on laadittu Kehä III:n yleissuunnitelman mukaisesti.
Kehä III:n aluevarausta on levennetty Vihdintien ja Raappavuorentien välisellä osuudella. Aluevarauksen laajennus koskee korttelialueita, katu-, erityis-, ja virkistysalueita. Kehä III sekä sen liittymäkohdat (Petikontie/Riihitontuntie) ovat merkitty **maantien alueeksi, LT.**
Kaavamuutostyöhön on liitetty Petikon ja Variston kaupunginosissa kaikki ne tontit, joihin Kehä III:n aluevarauksen laajentamisella on vaikutusta.
Kehä III:n varren tontit pienenevät muutamasta metristä yli kymmeneen metriin laajenevan Kehä III:n aluevarauksen johdosta, mutta tonttien rakennusoikeus ei laske. Suurimmat tontteihin kohdistuvat muutokset ovat Petikontien liittymässä Kehä III:lle. Varistossa tontit eivät pienene yhtä paljon kuin Petikossa, koska voimassa olevassa kaavassa on Kehä III:n reunassa kortteleita vastaan kapea puisto sekä erityisalue.

Kehä III:n aluevarauksen laajentamishankkeen yhteydessä laajennetaan myös Martinkyläntien katualuevarausta Varistossa.

Kaavamääräykset tonteilla on uusittu, mutta kaavojen sisältö on pyritty pitämään voimassa olevan kaavan mukaisena. Määräyksiä on mm. hulevesien osalta lisätty.
Autopaikkojen vähimmäisvaatimusta on nostettu nykyisen käytännön mukaiseksi, mutta osassa Petikkoa on tehty poikkeus ja siellä autopaikkojen

vähimmäisvaatimus on pysynyt nykyisen kaavan mukaisena. Autopaikkojen vähimmäisvaatimusta ei ole katsottu voitavan nostaa, koska tonteilta häviää Kehä III:n aluevarauksen laajentamisen johdosta suuri määrä autopaikkoja, eikä tilaa korvaaville autopaikoille lähistöltä löydy.
Kiinteistöjen huoltoon tarkoitettujen asuntojen rakentamismahdollisuus on poistettu, koska kaikki kaavamuutosalueella olevat tontit sijaitsevat lentomelun lisäksi erittäin voimakkaalla Kehä III:n liikennemelualueella.

Voimassa olevaan asemakaavaan kohdistuvat rakenteelliset (muut kuin Kehä III:n aluevarauksen laajentaminen) muutokset ovat lueteltu Vihdintien suunnasta alkaen tämän asemakaavan muutoksen selostuksen kohdassa
5.1 (Kaavan rakenne).
Muutokset tonteilla ovat erikseen lueteltu tämän asemakaavan muutoksen selostuksen kohdassa 5.3.1 (Korttelialueet)

Tonttijaon muutos
Asemakaavan muutosehdotus sisältää tonttijaon ja tonttijaon muutosehdotuksen. Tonttijako tulee hyväksytyksi asemakaavan muutoksen hyväksymisen yhteydessä. Tonttien uudet numerot ovat:

Varisto
Korttelit on lueteltu Vihdintien suunnasta alkaen (samoin Petikossa).

Kortteli 14204
tontti nro 9, uusi tonttinumero 18
tontti nro 10, uusi tonttinumero 19

Kortteli 14208
tontti nro 9, uusi tonttinumero 12

Kortteli 14209
tontti nro 8, uusi tonttinumero 9
tontti nro 4, uusi tonttinumero 10
tontti nro 7, uusi tonttinumero 11
tontti nro 5, uusi tonttinumero 12
tontti nro 6, uusi tonttinumero 13

Kortteli 14213
tontti nro 1, uusi tonttinumero 2

Petikko

Kortteli 26104
tontti nro 7, uusi tonttinumero 9
tontti nro 8, uusi tonttinumero 10
tontti nro 6, uusi tonttinumero 11

Kortteli 26105
tontti nro 1, uusi tonttinumero 2

Kortteli 26113
tontti nro 1, uusi tonttinumero 2

Kortteli 26114
tontti nro 8, uusi tonttinumero 19
tontti nro 13, uusi tonttinumero 20
tontti nro 14, uusi tonttinumero 21
tontti nro 11, uusi tonttinumero 22
tontti nro 12, uusi tonttinumero 23

Tonttijako

Kortteli 26277	
tilat 405-8-15-V1 ja 405-8-38	tonttinumero 1
Kortteli 26121	
tila 405-8-38	tonttinumero 1

2.3 ASEMAKAAVAN TOTEUTTAMINEN

Toteuttamisaikataulu

Kehä III:n parantamisen aikataulusta vielä ei tässä vaiheessa ole tarkkaa tietoa. Martinikyläntien suunnitteluun on varattu seuraavana viisivuotiskautena varoja, mutta rakentamisaikataulusta ei ole vielä tietoa.

3 LÄHTÖKOHDAT

3.1 SELVITYS SUUNNITTELUALUEEN OLOISTA

3.1.1 Alueen yleiskuvaus

Kehä III on osa Suomen tärkeintä kansainväistä yhteyttä Pohjolan kolmioon kuuluvaa Eurooppatietä E18. Kehä III tarjoaa sujuvat itä-länsisuuntaiset yhteydet Etelä-Suomen satamiin. Se on tärkeä pääkaupunkiseudun poikittaisliikenteen välittäjä.
Maankäyttö kehittyy Kehä III:n varrella nopeasti ja se tulee lisäämään entisestään Kehä III:n liikenteen sujuvuus- ja turvallisuusongelmia.

Kehä III:lla on Petikko-Variston kohdalla kaksi ajorataa molempiin suuntiin. Varistosta on liittymä Kehä:lle/lta Riihitontuntien kohdalla. Petikosta liittymä on Kehä:lle/lta Petikontien kohdalla. Riihimiehentien silta yhdistää kaupunginosat toisiinsa.

Variston ja Petikon kaupunginosat on kaavoitettu 1970-luvun lopulla varastotoiminnan ja pienteollisuuden toimialueeksi. Alueesta on kehittynyt tilaa vievän kaupan keskus. Näkyvimpiä ovat valtakunnalliset suurmyymälät kuten

mm. Kodinykkönen. Alue on kaupunkimaisesti rakennettua liike-, teollisuus- ja varastorakennusten aluetta.
Maantien alueeksi (Kehä III) kaavailtu alue on pääsiassa rakentamaton, mutta alueita käytetään autojen paikoitukseen. Osalla autojen paikoitusaluetta on voimalinjojen vaara-alue.

3.1.2 Luonnonympäristö

Muutosalue on lähivirkistys- ja puistoalueita lukuun ottamatta rakentunutta työpaikka-aluetta, eikä alueella ole mitään mainittavaa luonnonympäristöä. Tonttien reuna-alueilla on jonkin verran istutuksia.

MAAPERÄKARTTA ON LIITTEENÄ.

3.1.3 Rakennettu ympäristö

Yhdyskuntarakenne/kaupunkirakenne

Vantaan kaupalliset aluekeskukset ovat Tikkurila, Myyrmäki ja Jumbo. Huonekalujen ja sisustustavaroiden myynti on keskittynyt suuriin myymälöihin Kehä III:n varrelle.
Varisto on täyteen rakennettu tällä hetkellä rakenteilla olevaa Kiveliönmäkeä lukuun ottamatta. Martinkyläntien varrella Vihdintiestä itään on myös asuinrakennuksia (ei kaavamuutosalueella).
Myös Petikko on länsiosaltaan täyteen rakennettu. Petikon itäosassa on vielä rakentamatta olevia alueita.

Vantaan kaupunginmuseo
Alla on Vantaan kaupunginmuseolta saatu mielipide:

"Kaavamuutosalueen alustavan rajauksen sisällä sijaitsevat seuraavat Vantaan modernin teollisen rakennusperinnön inventoinnissa esiin nostetut kohteet:
- Asko Oy kauppavarasto, valmistunut 1978, suunnittelijana arkkitehtitoimisto Ojonen, Sipponen, Terenmaa, luokitus: B-kohde
- Raul Hellberg Oy teollisuusrakennus, valmistunut 1978, luokitus: "A?"

Kaavamuutoksella ei ole mitään vaikutusta mielipiteessä mainittujen rakennusten säilymismahdollisuuksiin.
Raul Hellberg Oy:n toimipaikkarakennus ei sijaitse kaavamuutosalueella.
Toiminta Asko Oy:n tiloissa on muuttunut vuosien myötä voimakkaasti, millä on ollut vaikutuksena myös rakennuksen ulkonäköön.

Liikenne

KEHÄ III:N NYKYISTÄ LIIKENNETTÄ SEKÄ LIIKENTEEN ENNUSTEITA ON TARKASTELTU FINNMAP INFRA OY:N LAATIMASSA TIESUUNNITELMASSA JA TIESUUNNITELMASELOSTUKSESSA.
Alla on ote selostuksesta.

Nykyinen liikenne
Kehä III:n keskimääräinen vuorokausiliikenne (KVL 2005, tierekisteri) on Petikon kohdalla noin 43000 ajon/vrk.
Liikennemäärä on kasvanut vuodesta 1998 noin 20%. Raskaan liikenteen osuus liikennemäärästä on noin 11% (4500-4700 ajon/vrk). Vuosaaren sataman avaaminen on lisännyt raskaan liikenteen määrää suunnittelualueella jonkin verran.

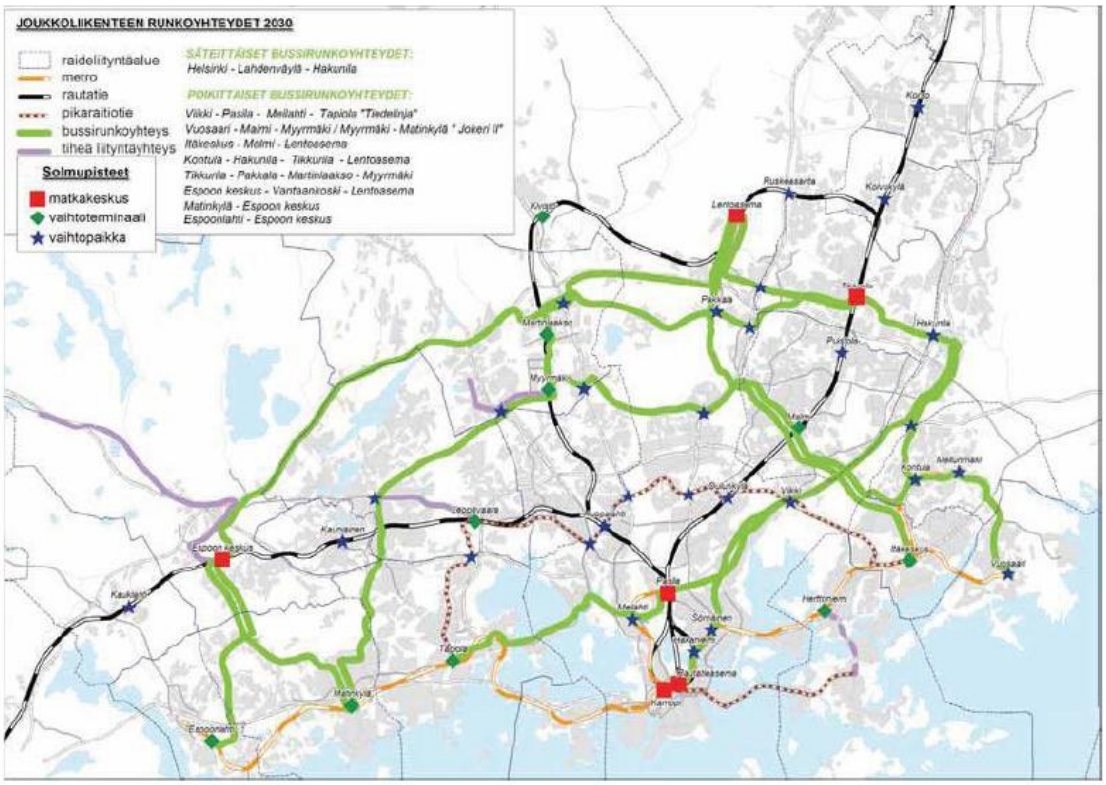
Kevyt liikenne
Kehä III:n varressa kulkee erillinen kevyen liikenteen väylä.
Katujen varsilla kevyt liikenne kulkee pääosin reunatuella ajoradasta erotettuna. Kehän suuntaiset ja sen poikki tapahtuvat kevyen liikenteen risteämiset autoliikenteen kanssa on järjestetty pääosin eritasossa. Kehän poikki kulkevat risteämiset liittyvät yleensä myös merkittäviin seudullisiin ulkoilureittiyhteyksiin.
Ongelmakohtana kevyen liikenteen verkolla on mm. Riihitontuntien suojatie, jossa kehän suuntainen kevyt liikenne risteää kehältä ja kehälle kääntyvän autoliikenteen kanssa.

Kartta Finnmap Infra Oy

Joukkoliikenne

Varisto - Petikko alueelta on joukkoliikenneyhteydet Tikkurilaan, Myyrmäkeen ja Martinlaaksoon sekä Helsinkiin ja Espooseen.

Kartta Finnmap Infra Oy

Palvelut

Ympäristön tavarataloissa on ravitsemuspalveluita. Alue tukeutuu Pähkinärinteen ja Myyrmäen aluekeskuksen palveluihin.

Työpaikat, elinkeinotoiminta

Alueella on suuri määrä työpaikkoja pääosin palvelualoilla. Lisäksi alueella on muiden alojen työpaikkoja, joten kaupunginosissa on monipuolinen elinkeinotoiminta.

Yhdyskuntatekninen huolto

Kaavamuutosalue kuuluu teknisen huollon verkostojen piiriin ja alueelle on rakennettu tavanomainen infrastruktuuri.

Ympäristön häiriötekijät

<u>Lentomelu</u>
Varisto ja Petikko sijaitsevat Vantaan yleiskaavan mukaisilla lentomeluvyöhykkeillä m2 (melutaso L_{DEN} 55-60 dB) ja m3 (melutaso L_{DEN} 50-55 dB).
Kehä III:n ajoneuvoliikenne aiheuttaa voimasta liikennemelua Varistossa ja Petikossa.

3.1.4 Maanomistus

Vantaan kaupunki omistaa osan Kehä III:n aluevarauksesta. Tontit Petikossa ja Varistossa ovat pääasiassa yhteisöjen omistuksessa.

MAANOMISTUSKARTTA ON LIITTEENÄ

3.1.5 Muinaismuistot

Kulttuurihistoriallista arvoa on Suurella Rantatiellä. Tie alittaa Kehä III:n Pärispruunpuiston kohdalla ja liittyy Petikontiehen.
Suuri Rantatie, joka on vanha rakennuskulttuurikohde ja kuuluu suojeluluokkaan A. Kaavamuutoksella ei vaikutusta em. tien tilanteeseen.

3.2 SUUNNITTELUTILANNE

3.2.1 Kaava-aluetta koskevat suunnitelmat, päätökset ja selvitykset

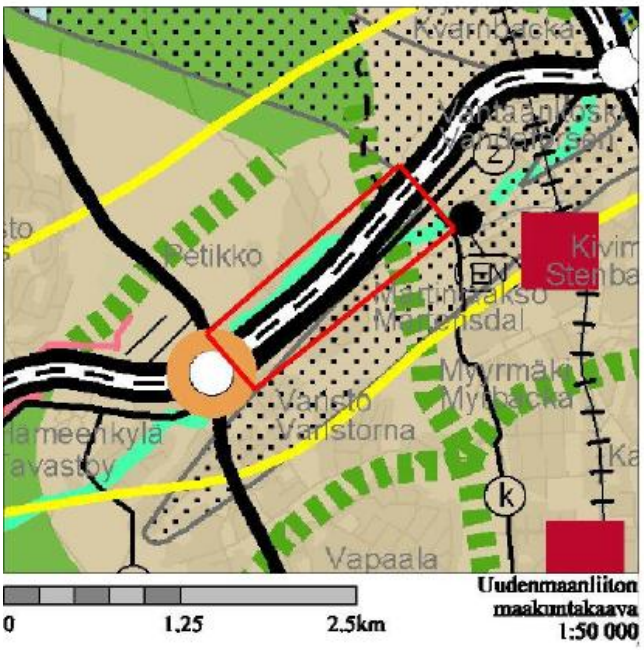
Uudenmaan maakuntasuunnitelma 2025
Uudenmaan maakuntavaltuusto on hyväksynyt maakuntasuunnitelman 1.11.2002. Maakuntasuunnitelmassa on osoitettu maakunnan tavoiteltu kehitys ja ilmaistu maakunnan kehittämisen visio ja siihen liittyviä strategisia valintoja. Maakuntasuunnitelman tavoitteet ohjaavat yleiskaavoitusta välillisesti maakuntakaavan kautta.

Maakuntakaava

Maakuntakaava on yleispiirteinen suunnitelma maankäytöstä pitkälle tulevaisuuteen. Maakuntakaava on ohjeena kuntakaavoja laadittaessa. Ympäristöministeriö vahvisti 8.11.2006 maakuntavaltuuston 14.12.2004 hyväksymän maakuntakaavan.

Kehä III on merkitty moottoriväyläksi. Varisto ja Petikko ovat taajamatoimintojen aluetta. Maakuntakaavassa on alueella merkitä: Merkitykseltään seudullinen vähittäiskaupan suuryksikkö (ympyrä Vihdintien ja Kehä III:n risteyksessä). Lentomelualue näkyy kartassa pisteinä. Kaavamuutosalueen koillisosassa on merkintä EN (energiahuollon alue).

Maakuntakaavakartta on seuraavalla sivulla.

MAAKUNTAKAAVA (15.11.2004)
(kartta ei ole mittakaavassa)

Merkinnät

Taajamatoimintojen alue

Keskustatoimintojen alue

Merkitykseltään seudullinen vähittäiskaupan suuryksikkö

Virkistysalue

Viheryhteystarve

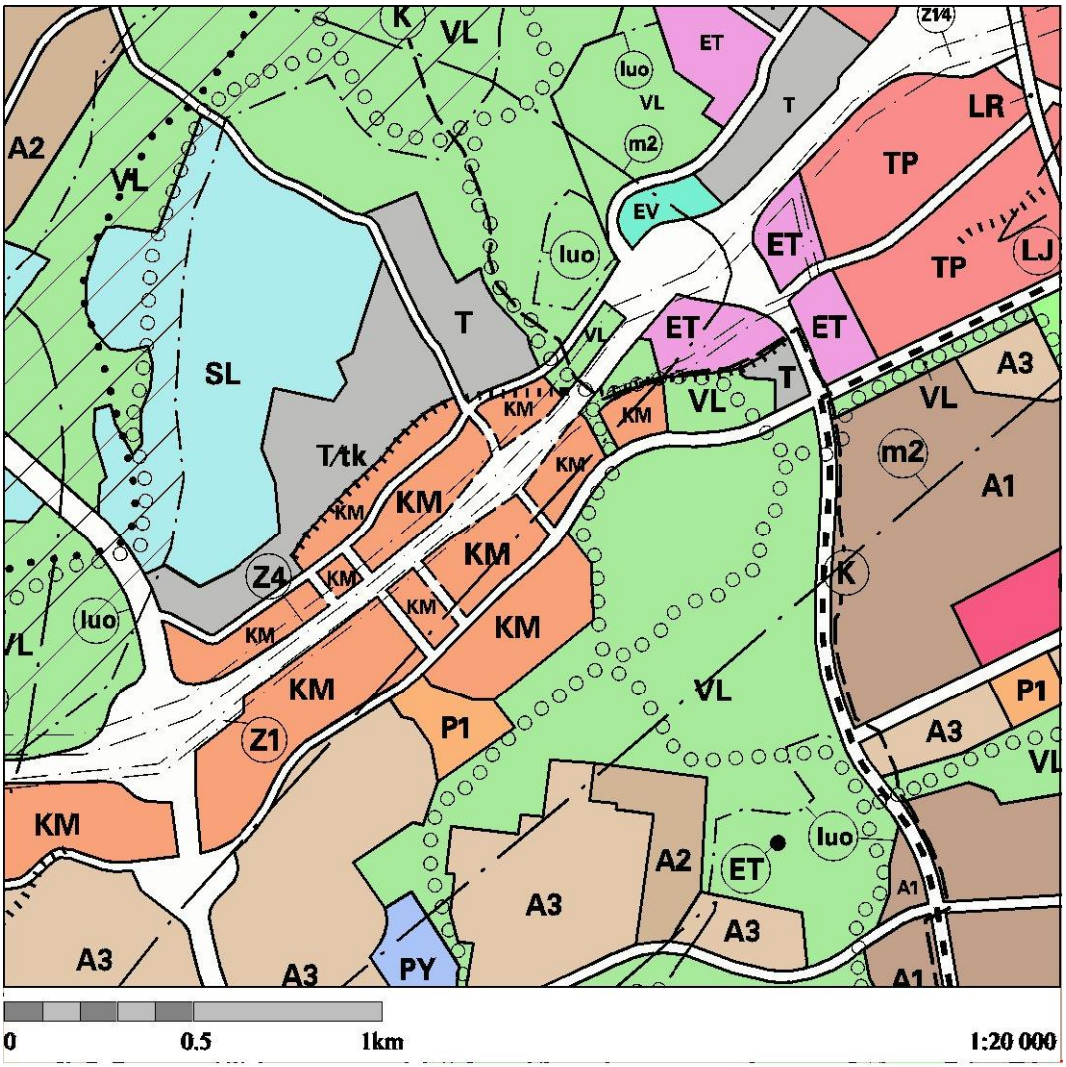
Yleiskaava

Vantaan kaupunginvaltuusto hyväksyi 17.12.2007 Vantaan yleiskaavan. Vantaan yleiskaava on tullut voimaan kaupunginvaltuuston hyväksymässä muodossa.

Kehä III on tieliikenteen aluetta, L. Alue varataan pääteille ja kaduille, jolle on kulku vain erityisesti suunnitelluista liittymistä. Alueella voidaan sallia huoltoasemia sekä muita tieliikennettä palvelevia rakennuksia ja laitteita.

Petikko ja Varisto ovat Kehä III:n varren tonteilla kaupallisten palvelujen aluetta KM, lähivirkistysalutta VL sekä yhdyskuntateknisen huollon aluetta, ET. Yleiskaavassa on esitetty vaihtoehtoinen uusi liittymä Kehä III:lle/yhteyskatu Variston ja Petikon kaupunginosien välille. Liittymä sijoittuu yleiskaavassa Raappavuorentien eritasoliittymän ja Kehä III:n nykyisten liittymien väliin.

Yleiskaavakartta on seuraavalla sivulla.

OTE YLEISKAAVASTA

Asemakaava

Kehä III:lla on pääosin voimassa 28.9.1979 vahvistunut Petikko asemakaava nro 260100. Petikossa on osin voimassa 7.6.1992 vahvistunut Petikko 3 asemakaava nro 260300. Varistossa on osin voimassa Varisto 3 asemakaava nro 140300, joka on vahvistunut 18.9.1978. Kehä III:een rajoittuvilla tonteilla on Petikossa ja Varistossa voimassa lukuisa määrä eri kaavamuutoksia.

Kehä III:een rajoittuvilla korttelialueilla on Petikossa ja Varistossa voimassa lukuisia eri kaavamuutoksia.
Asemakaavan muutoksien numerot ovat lueteltu liitteenä olevassa taulukossa.

OTE AJANTASAKAAVASTA ON LIITTEENÄ.

Rakennusjärjestys

Vantaan kaupungin uusi rakennusjärjestys, 1.1.2011.

Kiinteistörekisteri

Alueen kiinteistöt kuuluvat Vantaan tontti- ja kiinteistörekisteriin.

Rakennuskielto

Ei ole.

Pohjakartta

Alueen pohjakartta täyttää kaavoitusmittauksista ja kaavojen pohjakartoista annetun asetuksen 1284 / 1999 asettamat vaatimukset.

Selvitykset ja suunnitelmat

Varisto-Petikko-Vantaankoski –alueen liikenneselvitys
Variston-Petikon-Vantaankosken -alueen liikenneselvitys on laadittu Vantaan kaupungin toimeksiannosta. Konsultteina työssä ovat toimineet Strafica Oy ja LT-Konsultit Oy

Kehä III:n parantaminen välillä Vanhakartano–Vantaankoski, Petikon uusi eritasoliittymä (Muuritie), aluevaraussuunnitelma. (SITO Oy)
Konsulttityö valmistui vuonna 2008.

Kantatien 50 (Kehä III) parantaminen välillä Vanhakartano - Vantaankoski.
Finnmap Infra Oy.
Konsulttityö valmistui toukokuussa 2011.

Petikko-Varisto-Vantaankoski Liikenne- ja ympäristöselvitys
WSP Finland Oy
Konsulttityö valmistui talvella 2013.

4 ASEMAKAAVAN SUUNNITTELUN VAIHEET

4.1 ASEMAKAAVAN SUUNNITTELUN TARVE

Kehä III:n rakentaminen 3+3-kaistaiseksi kaupunkimoottoritieksi edellyttää Kehä III:n aluevarauksen laajentamista sekä liittymien parantamista.
Nykyisenlaisina Petikon/Variston liittymät Kehä III:lle eivät täytä kaupunkimoottoritien vaatimuksia.
Martinkyläntien parantaminen edellyttää kadun aluevarauksen laajentamista.

Alla ote Finnmap Infra Oy:n tiesuunnitelman selostuksesta.

Liikenne-ennuste
Suunnittelualueelle on laadittu vuonna 2009 liikenne-ennusteen tarkistus. Ennustevuodet ovat olleet 2017 ja 2030. Ennuste on laadittu aamu-, ilta- ja lauantain huipputunneille suunnittelualueen tärkeimpien väylien ja sekoittumisalueiden osalta. Tärkeimmistä liittymistä on lisäksi laadittu kääntyvien virtojen ennusteet. Vuoden 2030 liikenne-ennusteen mukaan liikennemäärä lisääntyy Kehä III:lla Petikon kohdalla noin 65% nykyiseen verrattuna. Keskivuorokausiliikenne Kehä III:lla on arvioitu olevan Petikon kohdalla 71400 ajon/vrk.

Kehä III:n välityskyky ja liikenteellinen palvelutaso
Kehä III liikenteessä on toimivuusongelmia nykyisin etenkin liittymiskaistojen kohdilla, koska lyhyet kaistat eivät mahdollista sujuvaa liittymistä Kehä III:n liikennevirtaan. Useimmilta linja-autopysäkeiltä puuttuvat hidastus- ja kiihdytysosat.
Kehä III:n nykyinen välityskyky ei riitä palvelemaan ennustettua liikennekuormituksen kasvua, vaan palvelutaso laskee. Väylä ruuhkautuu entisestään, jolloin myös matka-ajan ennustettavuus heikkenee.

4.2 SUUNNITTELUN KÄYNNISTÄMINEN JA SITÄ KOSKEVAT PÄÄTÖKSET

Kaupunkisuunnittelussa päätettiin kaavamuutoksen ottamisesta kaavoitusohjelmaan.

4.3 OSALLISTUMINEN JA YHTEISTYÖ

4.3.1 Osalliset

● alueen sekä viereisten ja vastapäisten alueiden omistajat, vuokralaiset ja asukkaat (naapurit)
● kaupunginosan tai lähialueen asukkaat, yritykset, työntekijät, asukas- ym. yhdistykset
● kaupungin viranomaiset
● Uudenmaan ELY-keskus, HSY, HSL
● Gasum Oy
● Fingrid Oyj ja Vantaan Energia Oy
● kunnan jäsenet ja ne, jotka katsovat olevansa osallisia.

4.3.2 Vireille tulo

Asemakaavoituksen alkaminen (MRL 62 ja 63 §) ilmoitettiin:
- kuulutus Vantaan kaupungin ilmoitustaululla
- kaavatyön jatkamisesta on tiedotettu Vantaan Sanomissa 28.11.2010

4.3.3 Osallistuminen ja vuorovaikutusmenettelyt

MRL 63 §:n mukainen osallistumis- ja arviointisuunnitelma on laadittu siten, että osallisilla on ollut mahdollisuus esittää mielipiteensä. Mielipiteet on otettu huomioon asemakaavan muutosehdotusta laadittaessa.
Asemakaavamuutostyön lähtökohdat ja tavoitteet esiteltiin osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan tehdään tarvittaessa työn kuluessa muutoksia ja täydennyksiä.

Osallisia on kuultu MRL:n 62 §:n mukaisesti.

1. VUOROVAIKUTUS

Vuonna 2007/2008 käynnistivät Vantaan kaupunki ja Tiehallinto (Uud ELY)) Variston ja Petikon nykyisten Kehä III:n liittymien korvaavan uuden liittymän suunnittelun. Osallisten kuulemisalue (kaavamuutos nro 002030) käsitti yleisen tien alueen (Kehä III) sekä Kehä III:een ja kaavailtuihin uusiin ajoyhteyksiin rajoittuvia tontteja Variston ja Petikon kaupunginosissa. Osallisille lähetettiin 24.4.2008 päivätty osallistumis- ja arviointisuunnitelma. Mielipiteitä saatiin 8 kpl.

2. VUOROVAIKUTUS

Osallisille lähetettiin 16.11.2010 päivätty uusi osallistumis- ja arviointisuunnitelma. Mielipiteitä ja tavoitteita voitiin esittää kaavoitukselle 31.12.2010 mennessä. Kuulemistilaisuuksia järjestettiin Martinlaakson kirjastossa sekä kaupunkisuunnittelun tiloissa. Mielipiteitä saatiin 14 kpl
Mielipiteistä on tehty kooste.
Mielipiteet on pyritty huomioimaan siten kuin se on ollut mahdollista.

Nähtävilläolo
Asemakaavan muutosehdotus nro 002030 sekä tonttijako sekä tonttijaon muutos on ollut MRA 27 §:n nojalla nähtävillä 13.6 - 21.8.2012 välisenä aikana. Tänä aikana jätettiin kaksi muistutusta.
Muistutusten johdosta tehtiin tarkistuksia.
Nähtävilläolo
Asemakaavan muutosehdotus nro 002030 sekä tonttijako sekä tonttijaon muutos on ollut MRA 27 §:n nojalla nähtävillä 16.10 -14.11.2013 välisenä aikana. Tänä aikana ei jätetty muistutuksia.

4.3.4 Viranomaisyhteistyö (MRL 66 §)

Kaavamuutosehdotus on laadittu yhteistyössä Vantaan kaupungin eri toimialojen kanssa. Seuraavat asiantuntijat ovat osallistuneet kaavan valmisteluun:

Vantaan kaupunki

Juusela Eeva	Asiakirjojen valmistelu, kartan piirtäminen
Kallaluoto Timo	Aluearkkitehti

Vähä-Piikkiö Armi	Sopimukset
Salo Pirjo	Liikenne
Virtanen Jaana	”
Orava Marika	Vesihuolto
Kuparinen Teuvo	Asemakaavoitus

Kaavalausunnot, 9.9.2013
Lausuntoja pyydettiin 8 kpl ja saatiin 5 kpl. (Elisa Oyj, Fingrid Oyj, Gasum Oy, Museovirasto, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY), Vantaan Energia Oy, Helsingin seudun liikenne (HSL), Helsingin seudun ympäristöpalvelut, (HSY). Lausuntojen johdosta tehtiin tarkistuksia.

Kaavalausunnot, 20.1.2014
Lausuntoja pyydettiin 3 kpl ja saatiin 3 kpl. (Fingrid Oyj, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY) ja Vantaan Energia Oy). Lausuntojen johdosta ei ole tehty tarkistuksia.

4.4 ASEMAKAAVAN TAVOITTEET

4.4.1 Lähtökohta-aineiston antamat tavoitteet

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtioneuvosto päätti 13.11.2008 valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkistamisesta. Tarkistetut tavoitteet tulivat voimaan 1.3.2009
Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan tavoitteet on otettava huomioon ja niiden toteuttamista on edistettävä maakunnan suunnittelussa, kuntien kaavoituksessa ja valtion viranomaisten toiminnassa.
Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet käsittelevät seuraavia kokonaisuuksia:

1. toimiva aluerakenne
2. eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu
3. kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö ja luonnonvarat
4. toimivat yhteysverkostot ja energiahuolto
5. Helsingin seudun erityiskysymykset
6. luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityiset aluekokonaisuudet.

Kaavamuutos ei ole ristiriidassa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kanssa.

Kunnan asettamat tavoitteet
Vantaan kaupungin etuna on sujuva liikennöinti Kehä III:lla, jottei liikenne siirry Kehä III:n rinnakkaisteille Martinkyläntielle sekä Petikontielle.

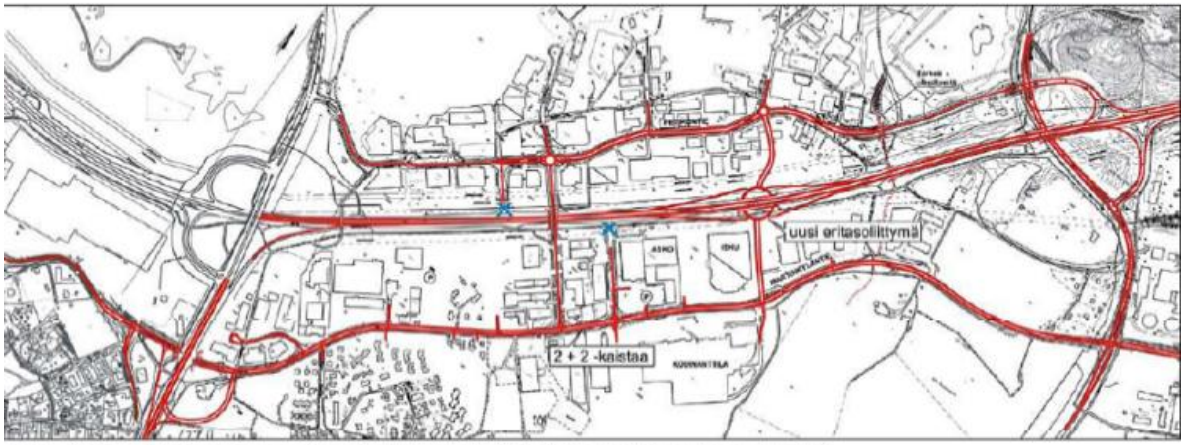
Asemakaavan laadulliset tavoitteet
Vantaan arkkitehtuuristrategiassa (Kv 30.1.2006) esitetyt tavoitteet on huomioitu kaavamuutoksen valmistelussa.
Asemakaavamääräyksin edistetään alueen kaupunkikuvan ja lähiympäristön parantamista.

4.5 ASEMAKAAVARATKAISUN VAIHTOEHDOT JA NIIDEN VAIKUTUKSET

4.5.4 Asemakaavaratkaisun valinta ja perusteet

Suunnitteluprosessi

Varisto–Petikko–Vantaankoski -alueen liikenneselvitys (Strafica Oy) valmistui vuonna 2004. Siinä tutkittiin alueen tie- ja katuverkon kehittämistarpeita uusien maankäytön näkymien perusteella ja päädyttiin johtopäätökseen, että tie- ja katuverkon toimivuuden turvaamiseksi olisi hyvä toteuttaa Petikon uusi eritasoliittymä Muuritien kohdalle.

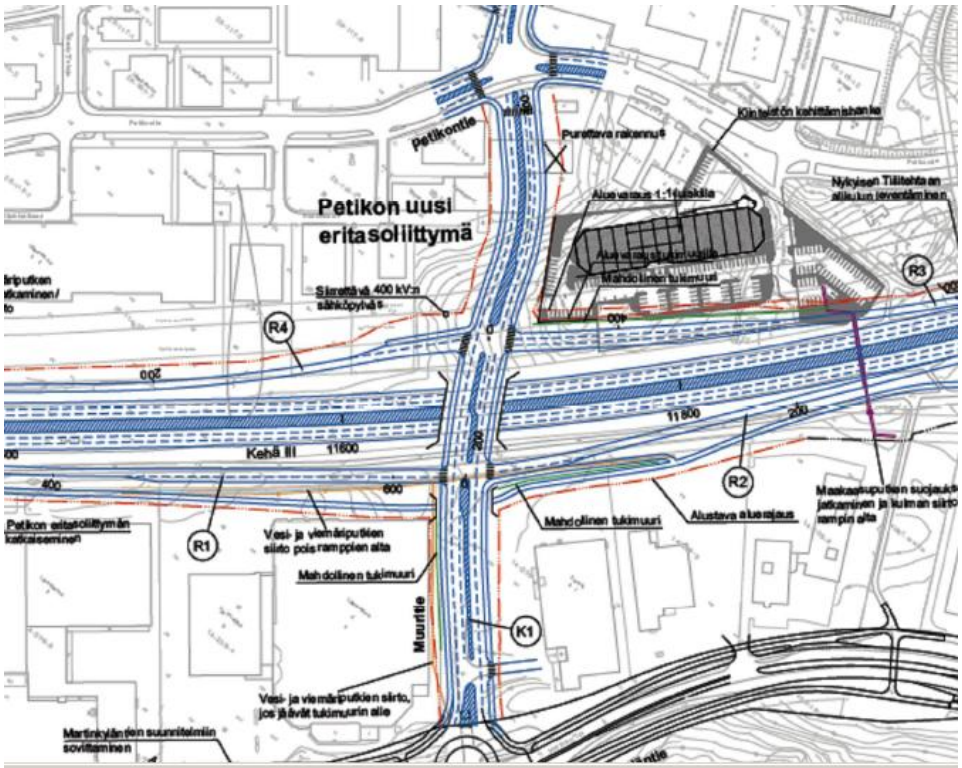

Kuva 3. Varisto–Petikko-alueen tilavarausverkkosuositus (Lähde: Varisto–Petikko–Vantaankoski-alueen liikenneselvitys 2004).

KARTTA STRAFICA OY:N SELVITYKSESTÄ VUONNA 2004

Vantaan kaupunki ja Tiehallinto (uudenmaan tiepiiri) käynnistivät vuonna 2007 Variston ja Petikon nykyisten kehä III:n liittymien korvaavan uuden liittymän suunnittelun.
Aluevaraussuunnitelman laatiminen aloitettiin joulukuussa 2007 ja se valmistui joulukuussa 2008. Konsulttina oli Sito Oy. Aluevaraussuunnitelman tavoitteena oli tutkia vaihtoehtoja uuden eritasoliittymän toteuttamiseksi.
Ratkaisuehdotukseksi valittiin vaihtoehto 1B, jossa Muuritie ylittää Kehä III:n. Kehä III:n korkeusasemaa kaavailtiin laskettavaksi puolen kilometrin matkalla enimmillään noin 1,9 metrillä.

Sito Oy:n suunnitelma on seuraavalla sivulla.

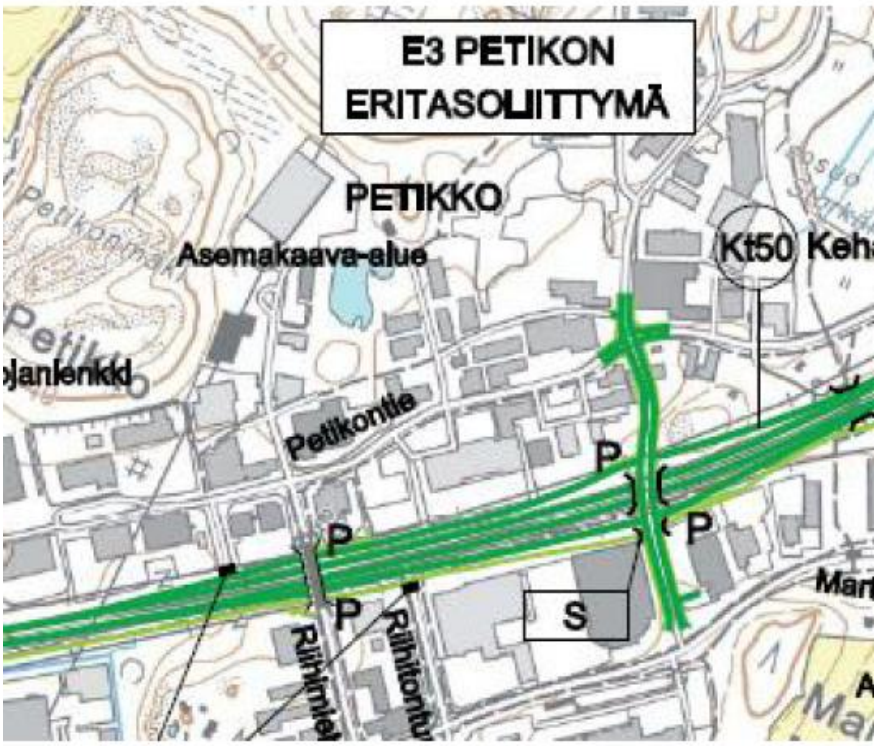

SUUNNITELMA SITO OY

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY), Vantaan kaupunki käynnistivät vuonna 2009 projektin, jonka konsulttina toimi Finnmap Infra Oy.
Projekti: Kantatien 50 (Kehä III) parantaminen välillä
Vanhakartano - Vantaankoski

ELY:n tavoitteet ja esisuunnitelma
Suunnittelutyön tavoitteena oli laatia aikaisempia suunnitelmia soveltaen esisuunnitelma toimenpiteistä, joilla parannetaan Kehä III:a. Aluevaraussuunnitelmassa aiempi katuramppeihin ja Kehä III:n ylittävään Riihimiehentiehen perustunut eritasoliittymäratkaisu korvataan uudella Muuritien kohdalle toteutettavalla rombisella eritasoliittymäratkaisulla. Suunnitelmasta on annettu 3.11.2009 jatkosuunnittelupäätös (ELY). Päätöksessä todetaan, että suunnitelmaa voidaan käyttää tiesuunnitelman pohjana ja Petikon uusi eritasoliittymä voidaan toteuttaa aluevaraussuunnitelmassa esitetyn mukaisesti.

Seuraavalla sivulla on ote Finnmap Infra Oy:n esisuunnitelmasta.

ESISUUNNITELMA FINNMAP INFRA Oy

Finnmap Oy:n laatimia suunnitelmia esiteltiin maanomistajille ELY:n järjestämässä infotilaisuudessa 12.1.2010.

Alueen yrittäjät vastustivat uutta Muuritien eritasoliittymää erilaisista syistä ja alueella kerättiin nimiä, jotta Kehä III:n nykyiset liittymäkohdat Petikkoon ja Varistoon säilyisivät ennallaan. Myös Vantaan kaupungille toimitetun Tuomi-Team Oy:n, Unikulma OY:n ja Maskun kalustetalo Oy:n laatiman vetoomuksen allekirjoitti kolmisenkymmentä alueen muuta yrittäjää.

Tästä seurauksena ELY:n yrittäjätapaamisessa 18.2.2010 esillä olleen suunnitelmaratkaisun muuttaminen Petikko-Varisto -alueella selvitettiin aiemmin esillä olleen uuden eritasoliittymän korvaamista ratkaisulla, jossa liittymät sijaitsevat nykyisten ns. lohenpyrstöliittymien kohdilla. Ratkaisu ei sisällä uutta risteyssiltaa, vaan Petikon ja Variston välinen liikenne käyttää nykyistä Riihimiehentien siltaa.

Muuritien uusi eritasoliittymä jätettiin pois suunnitelmista ja suunnittelua jatkettiin Kehä III:n nykyisten liittymäpaikkojen parantamisen pohjalta.

Alla ote Finnmap Infra oy:n selvityksestä.

Tiesuunnitelma/Muuritien eritasoliittymä

Uusi eritasoliittymä on herättänyt voimakasta vastustusta erityisesti nykyisten suuntaisliittymien läheisyydessä toimivissa yrittäjissä sekä alueen kiinteistönomistajissa. Tiesuunnitelman yhteydessä tarkastettiin uutta eritasoliittymää tukevat lähtökohdat ja todettiin niiden muuttuneen. Alueen

maankäyttöennusteissa on tapahtunut muutoksia osittain taloustaantuman vuoksi ja osittain toisaalle syntyneiden kauppakeskittymien vuoksi. Lisäksi kauppojen aukioloaikojen vapautuminen on rauhoittanut alueen sisäisestä liikenteestä johtuvaa lauantairuuhkaa. Tiesuunnitelmassa päätettiin luopua aluevaraussuunnitelman mukaisesta eritasoliittymäratkaisusta ja sen sijaan parantaa olemassa olevia Petikon suuntaisliittymiä vastaamaan laatutasoltaan muita Kehä III:lla tehtäviä eritasoliittymäratkaisuja.

Suunnittelun tavoitteet

Suunnittelutyön tavoitteena on ollut laatia aikaisempia suunnitelmia soveltaen tiesuunnitelma toimenpiteistä, joilla parannetaan Kehä III:n ja siihen liittyvien väylien sujuvuutta ja turvallisuutta Vanhakartanon ja Vantaankosken välisellä osuudella. Suunnitelma tulee voida hyväksyä maantielain mukaisesti ja sen tulee täyttää liikenteelliset tavoitteet, olla teknistaloudellisesti toteuttamiskelpoinen sekä aiheuttaa luonnolle, rakennetulle ympäristölle, ihmisille ja yhteisöille mahdollisimman vähän haittaa.

Liikenteelliset tavoitteet

Kehä III:n liikenteellisenä tavoitteena on yhtenäinen E18-tielle määritelty laatutaso. Osana E18 kehittämistavoitetta Kehä III:n liikenteellinen toimivuus tulee turvata pitkälläkin aikavälillä.
Tien liikenteellinen laatuluokkatavoite on tyydyttävä, liikenteen lievä ruuhkautuminen sallitaan huipputunteina. Liittymien toimivuus tulee turvata myös ruuhka-aikoina, ramppiliittymien jonot eivät saa yltää Kehä III:lle.
Jalankulun ja pyöräilyn olosuhteita kehitetään parantamalla liikenneturvallisuutta ja edistämällä liityntäliikennettä sekä vaihtoyhteyksien sujuvuutta. Suunnitteluratkaisujen tavoitteena on yleisesti liikenneturvallisuuden parantaminen. Erityisesti tulee parantaa liittymien turvallisuutta ja pyrkiä henkilövahinko-onnettomuuksien vähenemiseen.

Maankäytölliset tavoitteet

Kehä III:lla on E18-tienä tärkeä rooli eri kaupunkeja yhdistävänä korkeatasoisena liikenneväylänä. Sen tulee kuitenkin olla myös hyvin kaupunkirakenteeseen nivoutuva ja välittää eri kaupunginosien välistä liikennettä. Suunniteltavilla toimenpiteillä tulee varmistaa yhteydet palveluihin ja asuinalueille, eikä alueiden sisällä tapahtuvaa liikkumista saa kohtuuttomasti vaikeuttaa.
Poikittaisia, seudullisesti tärkeitä viheryhteyksiä ei tule supistaa Kehä III:n parantamisen yhteydessä.
Ohjeelliset meluarvot ylittävillä alueilla melua torjutaan maisemaan soveltuvin melurakentein.
Suunnittelualueen maankäytön kehittäminen ja erityisesti sen kasvattaminen edellyttää sekä Kehä III:n että varsinkin sen rinnakkaiskatujen parantamista.

Perustelut kantatien 50 (Kehä III) parantamishankkeelle

• E18 Suomen tärkeimpiä kehitettäviä tieyhteyksiä
• Kehä III myös tärkeä väylä pääkaupunkiseudun poikittaisliikenteelle
• Suunnittelualueen maankäytön kehittäminen edellyttää Kehä III:n ja sen rinnakkaiskatujen parantamista
• Kehä III:n verkollinen ja liikenteellinen merkitys kasvanut erittäin nopeasti
• Liikennemäärä kasvaa jyrkästi: 39 500 – 43 000 autoa/vrk vuonna 2005 à 59 000 – 71 400 autoon/vrk vuonna 2030
• Toimivuusongelmat
• Nykyinen kaistamäärä ei riitä ennusteliikenteelle
• Kehä III:n liikenteenvälityskyky turvataan ja hillitään merkittävästi ruuhkaliikenteen kasvua
• Liittymiin kohdistuvat toimenpiteet parantavat liikenteen turvallisuutta.
• Linja-autojen pysäkkijärjestelyt parantavat joukkoliikenteen sujuvuutta.
• Uudet väylät ja eritasojärjestelyt parantavat kevyen liikenteen sujuvuutta ja turvallisuutta
• Eritasoliittymien ramppijärjestelyjä parannettava

Kehä III:n aluevarauksen laajentaminen

Kehä III:n aluevarauksen laajentaminen on tehty konsultin laatiman yleissuunnitelman pohjalta. Vantaan kaupunki on osallistunut suunnitteluprosessiin ja hyväksynyt siten laaditun suunnitelman.
Tonttien pieneneminen aiheuttaa haittaa yrityksille, joiden kiinteistöihin toimenpiteet kohdistuvat, mutta toisaalta toimiva liikenneverkko kasvattaa Variston ja Petikon kaupallista vetovoimaisuutta.
Piha- ja autojen paikoitusalueet pienenevät Petikossa eikä korvaavia paikkoja saatavissa.
Maanomistajien/yrittäjien kanssa pyritään yhteistyössä löytämään ongelmiin ratkaisuja. Autopaikkojen korttelialue 26115 on vielä rakentamaton.
Kaavamuutos mahdollistaa pysäköintitalon rakentamisen ja tämä voi parantaa tilannetta Petikossa. Miten asiassa edetään, siitä ei ole tehty vielä päätöksiä.
Pysäköintilaon rakentaminen tulee ajankohtaiseksi vasta sitten, kun Kehä III parannetaan suunnitellulla tavalla.

5 ASEMAKAAVAN KUVAUS

5.1 KAAVAN RAKENNE (liitekuva)

Kaavamuutos käsittää maantien aluevarauksen (Kehä III) ja sen liittymäkohdat Kehä III:lle/lta sekä alueet, joita Kehä III:n aluevarauksen laajeneminen koskee.

Kaavan rakenne ei Kehä III:n osalta muutu, koska sen linjaus ja liittymäkohdat kaupunginosiin säilyvät ennallaan, mutta entistä leveämpi Kehä III Petikon/Variston kaupunginosien kohdalla muuttaa kaupunkikuvaa mm. koska ajoradat sijaitsevat lähempänä rakennuksia.
Rakenne tonteilla muuttuu autopaikkojen ja piha-alueiden pienenemisen myötä lähinnä Petikossa.

ASEMAKAAVAN MUUTOSEHDOTUS (liitekuva)

Kaavamuutosehdotus on laadittu Kehä III:n yleissuunnitelman mukaisesti. Kehä III:n aluevarausta on levennetty Vihdintien ja Raappavuorentien välisellä osuudella. Aluevarauksen laajennus koskee korttelialueita, katu-, erityis-, ja virkistysalueita. Kehä III sekä sen liittymäkohdat (Petikontie/Riihitontuntie) ovat merkitty **maantien alueeksi, LT.**

Maankäyttö- ja rakennuslain muutos, joka liittyy vähittäiskaupan erityiseen sijainnin ohjaukseen (319/2011) tuli voimaan 15.4.2011. Maankäyttö- ja rakennuslain vähittäiskauppaa koskevat erityiset säännökset on yhdenmukaistettu koskemaan kaikkia vähittäiskaupan toimialoja. Tämä merkitsee vähittäiskaupan suuryksiköitä koskevan suunnitteluvelvoitteen ulottamista myös paljon tilaa vaativan erikoistavaran kauppaan.
Jos asemakaava sijaitsee yleiskaavan keskustatoimintojen alueella, ei uusia ohjeita tarvitse noudattaa. Petikko ja Varisto eivät sijaitse keskustatoimintojen alueella, joten maankäyttö- ja rakennuslain muutoksen johdosta on tehty seuraavia tarkistuksia:
Korttelialueilla, joissa ovat kaavamerkinnät K (Liike - toimistorakennusten korttelialue) sekä KL (Liikerakennusten korttelialue) on käyttötarkoitusmerkintä muutettu merkinnäksi KM (Liikerakennusten korttelialue, jolle saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikön). Vähittäiskaupan suuryksiköllä tarkoitetaan yli 2000 k-m2:n suuruista yksikköä.
Niille T – merkinnällä (Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue) varustetuilla tonteille, joilla liikerakennusoikeus ylittää 2000 k-m2, on lisätty merkintä ”km 0000”.
(km0000 = rakennusala, jolle saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikön. Luku osoittaa neliömetreinä vähittäiskaupan suuryksikön enimmäiskoon, joka sisältyy tontille annettuun rakennusoikeuteen)

<u>Voimassa olevaan asemakaavaan</u> kohdistuvat rakenteelliset (muut kuin Kehä III:n aluevarauksen laajentaminen) muutokset ovat lueteltu Vihdintien suunnasta alkaen.

Petikko

- Tontin 26-104-9 käyttötarkoitusmerkintä KL on muutettu merkinnäksi KM liikerakennusten korttelialue, jolle saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikön.
- Tontin 26-105-2 käyttötarkoitusmerkintä K on muutettu merkinnäksi KM liikerakennusten korttelialue, jolle saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikön.

- Jalankulkuyhteys Kehä III:n pysäkeille Bölenpolulta ja Riihimiehentieltä on siirretty korttelin 26113 suuntaan pois Kehä III:n laajenevalta aluevaraukselta. Kulkuyhteyden paikka ei ole enää Kehä III:n aluevarauksella, jonka vuoksi kulkuyhteys on merkitty jalankululle varatuksi kaduksi, kuten Bölenpolku on. Katu sijaitsee uuden muodostettavan tontin (nro 2) sekä LT -alueen välissä. Uusi katu voidaan katsoa Bölenpolun jatkeeksi, joten sitä nimetä erikseen muulla nimellä.
- Muurikujaa on lyhennetty siten, että sen länteen johtava Muurikujan osa on kokonaan poistettu ja Muurikuja käsittää nyt vain lyhyen ajoyhteyden Petikontieltä/-lle.
- Kehä III:n pysäkeille ja Kehä III:n alikulkuun johtava osa entistä Kuninkaantietä on merkitty jalankululle ja polkupyöräilylle varatuksi kaduksi (pp/st). st = Suojeltava tie. Kadun nimeksi esitetään nimeä: Muuripolku**.**
- Pääosa Vantaan kaupungin omistuksessa olevasta T -merkinnällä varustetusta alueesta on muutettu liikerakennusten korttelialueeksi, jolle saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikön, KM. Tehokkuuslukua on nostettu e = 1.0:een. Tulevan tontin autopaikat sijoitetaan sekä tontille että LPA/LP -alueille.
- Vantaan kaupungin omistuksessa oleva alue voimassa olevan kaavan mukaisesta Muurikujasta länteen (kortteli 26114) on merkitty autopaikkojen korttelialueeksi, LPA. Alueelle saa sijoittaa kortteleiden 26114 ja 26277 autopaikkoja. Lisäksi alueelle on merkitty yleinen pysäköintialue, LP. Yleisen pysäköintialueen kautta olisi mahdollista järjestää Petikontieltä alkava ajoyhteys Varistoon. LPA ja LP -alueilla on "ajo" merkintä. Lisäksi alueelle merkitään pienempi LPA -alue Muuripolun varteen (kortteli 26278).
- Muurikujan itäpuolella on osa Muuripuistosta on muutettu liikerakennusten korttelialueeksi, KL (kortteli 26121). Alueella on lainvoimaisessa kaavassa Muuripuistoon merkittyä rakennusoikeutta (200 k-m2). Rakennusoikeuden määrää on kaavamuutoksessa nostettu 1200 k-m2:iin.
- Muuripuiston kaavamerkintä (VP = puisto) muutettu merkinnäksi lähivirkistysalue (VL), jolla Kehä III:n eteläpuolella sijaitsevien VL - alueiden jatkuvuutta on haluttu korostaa. Kaavaan on VL -alueelle osoitettu yleiselle jalankululle ja polkupyöräilylle varatut alueen osat (pp) rakennettujen ulkoilureittien kohdalle.
- Muuripuisto (VP) on itäosaltaan muutettu liikerakennusten korttelialueeksi, KL (kortteli 26121), koska alue ei mitenkään sovi virkistyskäyttöön Kehä III:n voimakkaan liikennemelun ja alueella sijaitsevien voimajohtojen vuoksi. KL -alueelle on Petikontien varteen merkitty rakennusoikeutta 500 k-m2. Kerrosluku on I.
Voimajohtojen vaara-aluetta voidaan käyttää autojen pysäköimiseen (p), mutta siitä on erikseen sovittava voimayhtiön kanssa.
KL:n alueen merkitseminen tälle kohtaa poikkeaa yleiskaavasta, jossa ko . alue on lähivirkistysaluetta, VL. Poikkeamista yleiskaavasta voidaan kuitenkin pitää vähäisenä kokonaisuuteen nähden. Laajat lähivirkistysalueet alkavat Petikontien pohjoispuolelta ja entinen Muuripuiston käsittämä alue liittyy luontevasti osaksi rakennettua ympäristöä. Rakentaminen ko. alueelle on vähäistä eikä se estä viheralueiden näkyvyyttä Kehä III:n suunnasta katsottuna.
- Vaara-alueen rajaa tarkistettu Vihdintien ja Klinkkerikaaren välissä olevilla tonteilla vastaamaan Petikon itäpuolen tonteilla olevaa voimassa olevan kaavan mukaista vaara-alueen leveyttä. Tällöin rakennusala Petikon länsiosan tonteilla hieman laajenee. Asiasta on pyydetty ennakkolausunto Fingrid Oyj:ltä.

- Tonteille on Kehä III:a vastaan lisätty merkintä istutettavasta pensasaidasta. Tämä koskee myös Varistoa.
- Autopaikkojen korttelialueilta ($A_{P,}$ 26115 ja 26116) on poistettu istutettava alueen osa, jotta uusia autojen pysäköintipaikkoja saadaan alueelle.
LPA -alueille on mahdollista rakentaa autojen pysäköintitaloja korvaamaan Kehä III.n laajentamisen johdosta alueelta poistuvia autojen pysäköintipaikkoja. Kortteleihin lisätty merkinnät a^{II} ja a^{III} (auton säilytyspaikan rakennusala, jossa roomalainen numero osoittaa autotasojen suurimman sallitun määrän). Samassa yhteydessä kaavamerkintä on uusittu merkinnäksi LPA (autopaikkojen korttelialue).
Korttelin 26115 LPA -alueelle saa sijoitta kortteleiden 26104, 26105, 26113 ja 26114 autopaikkoja.
Korttelin 26116 LPA -alueelle saa sijoitta korttelin 26114 autopaikkoja.

Varisto
- Martinkyläntiellä on kortteleihin merkitty katualueen rajan osia, jonka kohdalta ei saa järjestää ajoneuvoliittymää.
- Ohjeellisia tonttijaon rajoja on poistettu. Tämä koskee myös muita ohjeellisia merkintöjä.
- Korttelin 14204 pohjoisosaan on merkitty varaus avo-ojaa varten. Varaus on kaavamuutoksessa istutettavan alueen osan kohdalla, joten tonttien käytettävyydelle ei varauksen johdosta synny mitään haittaa.
- Korttelin 14207 ja Kehä III:n väliselle EV -alueelle on merkitty yleiselle jalankululle ja polkupyöräilylle varattu alueen osa (pp). Yhteys palvelee kulkua Kehä III:n raitilta Riihimiehentielle.
- Tontilla 14-209-9 (tontin uusi numero) on auton säilytyspaikan rakennusalaa (a^{IV}) tarkistettu ja suuntaisliittymän paikkaa Riihitontuntielle muutettu. Suuntaisliittymän paikkaa on siirretty, koska se olisi muutoin sijainnut LT -alueella liian lähellä Kehä III:n liittymää.
- Martinkyläntien aluevarausta on laajennettu tontin 14-209-4 (14-209-10) kohdalla. Muutos perustuu Martinkyläntien parantamista koskeviin suunnitelmiin. Martinkyläntie halutaan rakentaa 2 -ajorataiseksi molempiin suuntiin. Martinkyläntieltä poistuu myöhemmän parantamisen yhteydessä tonttiliittymiä ryhmityskaistojen kohdilta. Tällainen kohta on tontin 14-209-9 kohdalla. Tästä syystä on tontille 14-209-10 merkitty rasite (ajo), jonka kautta tontille 14-209-9 on mahdollista ajaa. (edellä uudet tontinnumerot).
- Tontin 14-209-4 (14-209-10) käyttötarkoitusmerkintä T/KL-2 on muutettu merkinnäksi liikerakennusten korttelialue, jolle saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikön, KM. Myymälä- ja palvelutilojen (mp) osuutta on korotettu 63,4 %:iin sallitusta rakennusoikeudesta.
- Korttelissa 14209 sallitaan autojen pysäköinti (p) tonteilla olevan rakennusalan rajan ja Kehä III:n välisellä alueella.
- Tontille 14-209-7 (14-209-11) on merkitty rakennusala, joka kuitenkin kattaa pääosan tontista. Tontin länsiosa on osoitettu autojen pysäköimispaikaksi, p. Toimenpiteen tavoitteena on, ettei em. p -alueelle rakenneta ja että alue siten säilyisi mahdollisena varauksena Petikon/Variston väliselle katuyhteydelle. Tontille on osoitettu liikerakennusoikeutta poikkeamisluvan mukaisesti (kl 40%).
- Pärispruunpuiston (VL) kohdalla Kehä III:n aluevaraus suurenee niin paljon, että puisto jakautuu kahteen osaan. Koska yhtenäinen puistoalue häviää, on

Martinkyläntien puoleiselle osalle lähivirkistysaluetta annettu uusi nimi (kaupunkisuunnittelulautakunnan nimistöryhmä 14.3.2011), **Pärispruunsarka**.
Kehä III:n alikulkuun johtava osa entistä Kuninkaantietä on merkitty yleiselle jalankululle ja polkupyöräilylle varatuksi alueen osaksi (pp/st).
st = Suojeltava tie. Alueen osa, jolla sijaitsee merkittävä tieosuus. Tien nykyinen linjaus on säilytettävä. Alueen rakentamis- ja hoitosuunnitelmista on hankittava paikallisen museoviranomaisen lausunto.

Yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitosten korttelialue (ET), kortteli 14213.
Tontti pienenee laajemman Kehä III:n aluevarauksen johdosta. Vihervyöhykettä Kehä III:a vastaan on siirrytty tontin suuntaan. Muutos ei hankaloita mitenkään ET -alueen käyttöä. Tontille voidaan ajaa myös Matkatien kautta. Voimassa olevan kaavan tavoitteen selkeyttämiseksi on tontilla osa istutettavaa alueen osaa poistettu ajoyhteyden kohdalta.
Kaavamääräysten sisältöä on tarkistettu Vantaan Energia Oy:n kaavamuutosesityksen pohjalta. Muutostoimenpide on voitu tehdä, koska alueelle oli aikaisemmin suunniteltu kaasutuslaitoksen jätteiden vastaanottoasemaa, mutta tästä hankkeesta on luovuttu.
Kyse on ET- alueella vähäisestä muutoksesta, jolla ei oleellisella tavalla muuteta alueen käyttöä ja/tai siitä johtuvia ympäristövaikutuksia.

5.1.1 Mitoitus

Kaava-alueen kokonaispinta-ala	noin 42 ha.
Pinta-alat	
Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialueet (T)	noin 10 ha
Liikerakennusten korttelialue (KL)	noin 1.6
Liikerakennusten korttelialueet, joille saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikön (KM)	noin 3.1 ha
Liike- ja toimistorakennusten korttelialueet (K)	noin 3
Toimistorakennusten korttelialue (KT)	noin 0.8
Yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitosten korttelialue (ET)	noin 5 ha
Katualueet	noin 1 ha
Maantien alue (LT)	noin 14
Autopaikkojen korttelialueet (LPA)	noin 1
Lähivirkistysalueet (VL)	noin 2
Suojaviheralueet (EV)	noin 0.4
Rakennusoikeudet	
Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialueet (T)	noin 83000 k-m2
Liikerakennusten korttelialue (KL)	noin 1700
Liikerakennusten korttelialueet, joille saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikön (KM)	noin 34000
Liike- ja toimistorakennusten korttelialue (K)	noin 31000
Toimistorakennusten korttelialue (KT)	noin 6400
Yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitosten korttelialue (ET)	3500

5.3 ALUEVARAUKSET

5.3.1 Korttelialueet

Kaavamääräykset
Kaavamuutoksessa mukana olevilla korttelialueilla on kaavamerkintöjä ja – määräyksiä on täydennetty sekä ajanmukaistettu uuden maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) mukaisesti. Rakentamisen laatutasoa on haluttu varmistaa asemakaavamääräyksin vaikka tontit ovat tällä hetkellä täyteen rakennettu. Tulevaisuudessa rakennuksia voidaan kuitenkin purkaa ja rakentaa uudelleen. Siksi rakennusten julkisivut on määrätty tehtäviksi korkealuokkaisista materiaaleista yhtenäistä rakentamistapaa noudattaen.

Kaikille tonteille on lisätty rakennusten ulkokuoren ääneneristävyysvaatimus. Toimistotilojen ja vastaavien hiljaisten työtilojen ääneneristävyyden ΔL lento- ja liikennemelua vastaan on oltava vähintään 32 dB.
Määräys vastaa lentomeluvyöhykkeen 2 vaatimustasoa vaikka pääosa Varistosta ja Petikosta sijaitsee lentomeluvyöhykkeellä 3. Em. desibelitason perusteluna on tonttien sijainti erittäin voimakkaalla Kehä III:n liikennemelualueella.

Kaavamääräyksiin lisätään vaara-alueen (va) merkinnän alle lauseet:
Kaikista rakentamiseen liittyvistä suunnitelmista pitää pyytää erillinen risteämälausunto sähkönsiirrosta kantaverkossa vastaavalta yhtiöltä.
Suunnittelussa tulee ottaa huomioon vaara-alueen käyttöä koskevat rajoitukset.

Maakaasuputken läheisyydessä ei saa harjoittaa sellaista toimintaa, josta aiheutuu haittaa tai vaaraa maakaasuputken pitämiselle.

Alla asemakaavan muutokset ovat selostettu tonttikohtaisesti Vihdintien suunnasta alkaen.

Muuta
Korttelissa on alueenosien rajauksia selkeytetty.

PETIKKO

Kortteli 26104
tontti nro 7
Liikerakennusten korttelialue, KL
Tontin pinta-ala 7358 m2 ja rakennusoikeus 5151 k-m2. (e=0.7)
Kaavamuutos
tontti nro 9
Liikerakennusten korttelialue, joille saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikön (KM)
Tontti pienenee 99 m2:llä ja pinta-ala on 7259 m2.

Kortteli 26104
tontti nro 8
Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue, T-9
Korttelialueelle saa rakentaa myös liike-, toimisto- ja moottoriajoneuvojen huoltoasematiloja. Elintarvikemyymälähuoneiston koko saa olla enintään 500 neliömetriä.
alm 40 % Merkintä osoittaa kuinka monta prosenttia sallitusta rakennusoikeudesta saa käyttää liike-, toimisto- ja moottoriajoneuvojen huoltoasematiloja varten.
Tontin pinta-ala 10572 m2 ja rakennusoikeus 7400 k-m2. (e=0.7)
Kaavamuutos
tontti nro 10
Tontti pienenee 939 m2:llä ja pinta-ala on 9633 m2.
Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue, T
km 2960

Kortteli 26104
tontti nro 6
Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue, T-9
Korttelialueelle saa rakentaa myös liike-, toimisto- ja moottoriajoneuvojen huoltoasematiloja. Elintarvikemyymälähuoneiston koko saa olla enintään 500 neliömetriä.
alm 40 % Merkintä osoittaa kuinka monta prosenttia sallitusta rakennusoikeudesta saa käyttää liike-, toimisto- ja moottoriajoneuvojen huoltoasematiloja varten.
Tontin pinta-ala 8861m2 ja rakennusoikeus 6203 k-m2. (e=0.7)
Kaavamuutos
tontti nro 11
Tontti pienenee 1709 m2:llä ja pinta-ala on 7152 m2.
Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue, T
km 2481

Kortteli 26105
tontti nro 1
Liike- ja toimistorakennusten korttelialue, K
t 40% Merkintä osoittaa kuinka monta prosenttia sallitusta rakennusoikeudesta saa käyttää teollisuus- ja varastotiloja varten.
Tontin pinta-ala 7608 m2 ja rakennusoikeus 6086 k-m2. (e=0.8)
Kaavamuutos
tontti nro 2
Liikerakennusten korttelialueet, joille saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikön (KM)
Tontti pienenee 566 m2:llä ja pinta-ala on 7042 m2.
Tontin Kehä III:n/Petikontien puoleiseen osaan on merkitty näkemäalue (nä), jolla näkemäesteen korkeus saa olla enintään 80 senttimetriä kadun pinnan tasosta.

Kortteli 26113
tontti nro 1
Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue, T-2
Korttelialueelle saa rakentaa myös liike-, toimistotiloja.
klt 40 % Merkintä osoittaa kuinka monta prosenttia sallitusta rakennusoikeudesta saa käyttää liike- ja toimistotiloja tiloja varten. Elintarvikemyymälähuoneiston koko saa olla enintään 500 neliömetriä.
Tontin pinta-ala 6091 m2 ja rakennusoikeus 4264 k-m2. (e=0.7)
Kaavamuutos
tontti nro 2
Tontti pienenee 650 m2:llä ja pinta-ala on 5441 m2.
Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue, T

Kortteli 26114
tontti nro 8
Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue, T-2
Korttelialueelle saa rakentaa myös liike-, toimistotiloja.
klt 40 % Merkintä osoittaa kuinka monta prosenttia sallitusta rakennusoikeudesta saa käyttää liike- ja toimistotiloja tiloja varten. Elintarvikemyymälähuoneiston koko saa olla enintään 500 neliömetriä.
Tontin pinta-ala 7735 m2 ja rakennusoikeus 5415 k-m2. (e=0.7)
Kaavamuutos
tontti nro 19
Tontti pienenee 615 m2:llä ja pinta-ala on 7120 m2.
Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue, T
km 2166

Kortteli 26114
tontti nro 13
Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue, T
klt 45 % Merkintä osoittaa kuinka monta prosenttia sallitusta rakennusoikeudesta saa käyttää liike- ja toimistotiloja tiloja varten. Elintarvikemyymälähuoneiston koko saa olla enintään 500 neliömetriä.
Tontin pinta-ala 17321 m2 ja rakennusoikeus 12125 k-m2. (e=0.7)
Kaavamuutos
tontti nro 20
Tontti pienenee 1167 m2:llä ja pinta-ala on 16154 m2.
km 5456

Kortteli 26114
tontti nro 14
Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue, T-2
Korttelialueelle saa rakentaa myös liike-, toimistotiloja.
klt 50 % Merkintä osoittaa kuinka monta prosenttia sallitusta rakennusoikeudesta saa käyttää liike- ja toimistotiloja tiloja varten. Elintarvikemyymälähuoneiston koko saa olla enintään 500 neliömetriä.
Tontin pinta-ala 3594 m2 ja rakennusoikeus 2516 k-m2. (e=0.7)

Kaavamuutos
tontti nro 21
Tontti pienenee 99 m2:llä ja pinta-ala on 3495 m2.
Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue, T

Kortteli 26114
tontti nro 11
Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue, T-2
Korttelialueelle saa rakentaa myös liike-, toimistotiloja.
klt 50 % Merkintä osoittaa kuinka monta prosenttia sallitusta rakennusoikeudesta saa käyttää liike- ja toimistotiloja tiloja varten. Elintarvikemyymälähuoneiston koko saa olla enintään 500 neliömetriä.
Tontin pinta-ala 3130 m2 ja rakennusoikeus 2191 k-m2. (e=0.7)
Kaavamuutos
tontti nro 22
Tontti pienenee 73 m2:llä ja pinta-ala on 3057 m2.
Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue, T

Kortteli 26114
tontti nro 12
Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue, T-2
Korttelialueelle saa rakentaa myös liike-, toimistotiloja.
klt 50 % Merkintä osoittaa kuinka monta prosenttia sallitusta rakennusoikeudesta saa käyttää liike- ja toimistotiloja tiloja varten. Elintarvikemyymälähuoneiston koko saa olla enintään 500 neliömetriä.
Tontin pinta-ala 3130 m2 ja rakennusoikeus 2191 k-m2. (e=0.7)
Kaavamuutos
tontti nro 23
Tontti pienenee 82 m2:llä ja pinta-ala on 3048 m2.
Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue, T

Kortteli 26114, tilat R:not 405-18-23, 405-7-7, 26-114-M501, 405-18-23- V502 405-18-23-V3
Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue, T-2
Korttelialueelle saa rakentaa myös liike-, toimistotiloja.
klt 50 % Merkintä osoittaa kuinka monta prosenttia sallitusta rakennusoikeudesta saa käyttää liike- ja toimistotiloja tiloja varten. Elintarvikemyymälähuoneiston koko saa olla enintään 500 neliömetriä.
Kaavamuutos
Liikerakennusten korttelialue, jolle saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikön, KM.
Lisäksi alueelle saa sijoittaa teollisuus- ja varastotiloja, joiden kokonaismäärä on oltava alle 50 % sallitusta rakennusoikeudesta.
Tehokkuusluku (e =0.7) on nostettu e = 1.0:een.

VP -alue (Muuripuisto)
Muuripuistoon merkitty rakennusoikeus on 200 k-m2

Kaavamuutokset Muuripuiston kohdalla:

Kortteli 26277
tontti nro 1
Liikerakennusten korttelialue, KL
Kerrosluku I.
Tontin pinta-ala 2681 m2 ja rakennusoikeus 1200 k-m2.
Voimajohtojen vaara-alue on merkitty autojen pysäköimispaikaksi (p)

Kaavamuutos, kortteli 26121
tontti nro 1
Liikerakennusten korttelialue, KL
Kerrosluku I.
Tontin pinta-ala 6605 m2 ja rakennusoikeus 500 k-m2.
Voimajohtojen vaara-alue on merkitty autojen pysäköimispaikaksi (p)

Autopaikkojen vähimmäismäärät Petikossa:

Pääosassa Petikkoa käytetään nykyisen kaavan mukaisia autopaikkojen vähimmäisvaatimuksia.

Liiketilat	1 autopaikka//50 k-m2
Toimistotilat	1 autopaikka/75 k-m2
Varastotilat	1 autopaikka/150 k-m2
Teollisuustilat	1 autopaikka/120 k-m2

Muutoin autopaikkanormit Petikossa:

Liiketilat	1 autopaikka//35k-m2
Toimistotilat	1 autopaikka/50 k-m2
Varastotilat	1 autopaikka/150 k-m2
Teollisuustilat	1 autopaikka/100 k-m2
Paljon tilaa vaativa erikois-tavaran kauppa	1 autopaikka/50 k-m2

VARISTO

Kortteli 14204,
tontti nro 9
Teollisuus- ja/tai varastorakennusten korttelialue, T_{TV}^{6}
Tontin pinta-ala on 16481 m2 ja rakennusoikeus 16481 k-m2. (e=1.0)
Kaavamuutos:
tontti nro 18
Tontin pinta-ala pienenee 648 m2:llä ja on 15833 m2.
Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue, T

Kortteli 14204
tontti nro 10
Teollisuus- ja/tai varastorakennusten korttelialue, T_{TV}[6]
Tontin pinta-ala on 6782 m2 ja rakennusoikeus 6782 k-m2. (e=1.0)
Kaavamuutos:
tontti nro 19
Tontin pinta-ala pienenee 445 m2:llä ja on 6337 m2.
Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue, T

Kortteli 14208
tontti nro 9
Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue, T-1
Tontin pinta-ala on 5707 m2 ja rakennusoikeus 5707 k-m2. (e=1.0)
Kaavamuutos:
tontti nro 12
Tontin pinta-ala pienenee 1044 m2:llä ja on 4663 m2.
Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue, T

Kortteli 14209
tontti nro 8
Liike- ja toimistorakennusten korttelialue, K
Tontin pinta-ala on 24458 m2 ja rakennusoikeus 20000 k-m2. (e=0.82)
Kaavamuutos:
tontti nro 9
Tontin pinta-ala pienenee 1177 m2:llä ja on 23281 m2.

Kortteli 14209
tontti nro 4
Teollisuus- ja/tai varastorakennusten korttelialue sekä liikerakennusten korttelialue, T/KL-1
mp 40 % Merkintä osoittaa kuinka monta prosenttia sallitusta rakennusoikeudesta saa käyttää myymälä- ja palvelutiloja varten. Elintarvikemyymälähuoneiston koko saa olla enintään 500 neliömetriä.

Tontin pinta-ala on 27056 m2 ja rakennusoikeus 27056 k-m2. (e=1.0)
Kaavamuutos:
tontti nro 10
Tontin pinta-ala pienenee 1863 m2:llä ja on 25193 m2.
Liikerakennusten korttelialue, jolle saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikön, KM.
Enintään 63,4 % prosenttia sallitusta rakennusoikeudesta saa käyttää myymälä- ja palvelutiloja varten.
Lisäksi alueelle saa sijoittaa teollisuus- ja varastotiloja, joiden kokonaismäärä on oltava alle 50 % sallitusta rakennusoikeudesta.

Kortteli 14209
tontti nro 7
Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue, T
Tontin pinta-ala on 15000 m2 ja rakennusoikeus 10500 k-m2. (e=0.7)
Kaavamuutos:
tontti nro 11
Tontin pinta-ala pienenee 216m2:llä ja on 14175 m2.
kl 40 % Merkintä osoittaa kuinka monta prosenttia sallitusta rakennusoikeudesta saa käyttää liiketiloja varten.
km 4200

Kortteli 14209
tontti nro 5
Toimistorakennusten korttelialue KT
t 30% Merkintä osoittaa kuinka monta prosenttia sallitusta rakennusoikeudesta saa käyttää teollisuus- ja varastotiloja varten.
Tontin pinta-ala on 9163 m2 ja rakennusoikeus 6414 k-m2. (e=0.7)
Kaavamuutos:
tontti nro 12
Tontin pinta-ala pienenee 628 m2:llä ja on 8535 m2.

Kortteli 14209
tontti nro 6
Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue, T
Tontin pinta-ala on 9163 m2 ja rakennusoikeus 6414 k-m2. (e=0.7)
Kaavamuutos:
tontti nro 13
Tontin pinta-ala pienenee 613 m2:llä ja on 8550 m2.

Kortteli 14213
tontti nro 1
Yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitosten korttelialue, ET
Alue on tarkoitettu kiinteän- ja kierrätyspolttoaineen varastointiin ja käsittelyyn.
Alueelle saa sijoittaa kierrätyspolttoaineen vastaanottoaseman.
Tontin pinta-ala on 51845 m2 ja rakennusoikeus 3500 k-m2.
Kaavamuutos:
tontti nro 2
Tontin pinta-ala pienenee 3116 m2:llä ja on 48729 m2.
Alue on tarkoitettu energian tuotantoon sekä kiinteän ja nestemäisen polttoaineen varastointiin ja käsittelyyn.

Autopaikkojen vähimmäismäärät Varistossa:

Liiketilat	1 autopaikka//35 k-m2
Paljon tilaa vaativa erikois-tavaran kauppa	1 autopaikka/50 k-m2
Toimistotilat	1 autopaikka/50 k-m2
Varastotilat	1 autopaikka/150 k-m2
Tuotantotilat	1 autopaikka/100 k-m2

5.3.2 Muut alueet

Katualueet

Kaavamuutos sisältää uusia katualueita.
Kehä III:n alikulkuun johtava osa entistä Kuninkaantietä on merkitty jalankululle ja polkupyöräilylle varatuksi kaduksi (pp).
Jalankulkuyhteys Kehä III:n pysäkeille Bölenpolulta ja Riihimiehentieltä. Tämä Bölenpolun jatke joudutaan rakentamaan.

LPA -alueet, korttelit 26115 ja 26116

Kortteleissa on lainvoimaisessa asemakaavassa seuraava merkintä:

A_P^{26114} Autopaikkojen korttelialue. Lukusarja osoittaa korttelit, joiden autopaikkoja saa sijoittaa korttelialueelle.
Autopaikkojen korttelialueilta (A_P, 26115 ja 26116) on poistettu istutettava alueen osa, jotta autojen pysäköintipaikkoja voidaan rakentaa korvaamaan poistuvia pysäköintipaikkoja. Samassa yhteydessä kaavamerkintä on uusittu merkinnäksi LPA, autopaikkojen korttelialue.
LPA -alueille on mahdollista rakentaa autojen pysäköintitalo. Tätä varten on kortteleihin lisätty merkinnät a^{II} ja a^{III} (auton säilytyspaikan rakennusala, jossa roomalainen numero osoittaa autotasojen suurimman sallitun määrän).
LPA -alueelle korttelissa 26115 saa sijoittaa kortteleiden 26104, 26105, 26113 ja 26114 autopaikkoja.
LPA -alueelle korttelissa 26116 saa sijoittaa korttelin 26114 autopaikkoja.

Maantien alue (LT), Kehä III

Kehä III:n linjaus säilyy nykyisellään.

Poikkileikkaukset
Kehä III on suunniteltu Vanhakartanon ja Hämeenkylän välillä 2+2 -kaistaiseksi ja Hämeenkylästä itään 3+3-kaistaiseksi. Eritasoliittymien välisten lyhyiden sekoittumisalueiden vuoksi poikkileikkaus on 3+3 tai 4+4 -kaistainen lyhyillä liittymäväleillä. Keskikaistan leveys on 3-7 metriä.

Liittymäjärjestelyt
Petikossa parannetaan nykyiseen Kehä III:n ylittävään Riihimiehentiehen perustuvaa eritasoliittymäratkaisua. Katuramppien suuntaisliittymiä Kehä III:lle parannetaan vastaamaan nykyisiä ajoneuvoliikenteen vaatimuksia sekä pidennetään erkanemis- ja liittymiskaistoja.

Joukkoliikenne
Joukkoliikenteen nopeutta ja toimintavarmuutta parannetaan pääväylillä rakentamalla eritasoliittymien yhteyteen erilliset linja-autorampit, parantamalla pysäkkijärjestelyjä ja rakentamalla kevyen liikenteen yhteyksiä.
Kehä III:n pysäkkien vaihtoyhteydet, saavutettavuus ja pysäkkiyhteyksien turvallisuus paranevat.

Kevyt liikenne
Kehä III:n suuntaisen kevyen liikenteen pääväylän linjausta muutetaan välillä Askisto - Myllymäki uusien eritasoliittymäjärjestelyjen ja Kehä III:n muutosten vuoksi.

Erityisalue, EV
Varistossa korttelin 14207 kohdalla oleva EV -alue on hieman pienentynyt laajenevan maantien alueen johdosta. EV -alueen itäosassa on yleiselle jalankululle ja polkupyöräilylle varattu alueen osa, pp.

Lähivirkistysalueet, VL
Varistossa ja Petikossa on pieniä lähivirkistysalueita (Muuripuisto, Pärispruunpuisto ja Pärispruunsarka), jolla on lähinnä maisemallista arvoja. Ne toimivat maisemallisina viheryhteyksinä Petikon pohjoispuolella oleville laajoille virkistysalueille.
Muuripuistoon, Pärispruunpuiston sekä EV -alueelle saa sijoittaa Vantaan kaupungin hyväksymän mainos- ja informaatiopylonin.

5.3.3 Nimet

Vantaan kaupungin kaupunkisuunnittelulautakunnan nimistöryhmä päätti Variston kaupunginosassa uusista nimistä.

14.3.2011.
Nykyisen Pärispruunpuiston kohdalla Kehä III:n aluevaraus laajenee siten, että laajennus jakaa ko. puiston kahteen osaan ilman viheralueyhteyttä.
Läntinen osa muistuttaa muodoltaan pellon sarkaa. Tämän alueen nimeksi hyväksyttiin nimi: **Pärispruunsarka - Bergsbrotegen.**

23.1.2012.
Kehä III:n aluevarausta vastaan olevan EV alueen nimeksi Varistossa hyväksyttiin: **Kiveliönreuna - Kiveliökanten**

Kehä III:n pysäkeille ja Kehä III:n alikulkuun johtava osa entistä Kuninkaantietä on merkitty jalankululle ja polkupyöräilylle varatuksi kaduksi (pp).
Kadun nimeksi hyväksyttiin: **Muuripolku - Murstigen**

5.4 KAAVAMUUTOKSEN VAIKUTUKSET

KEHÄ III: PARANTAMISESTA AIHEUTUVIA VAIKUTUKSIA ON TARKASTELTU FINNMAP INFRA OY:N TIESUUNNITELMAN SELOSTUKSESSA, JOSTA ON OTTEITA KOHDAN 5.4.2 JÄLKEEN.

5.4.1 Vaikutukset rakennettuun ympäristöön

Hankkeen MRA 1 §:n mukaisia ympäristövaikutuksia on tarkasteltu asemakaavan muutoksen laadinnan yhteydessä.

ET -alueelle Varistossa Raappavuorentien ja Kehä III:n risteyksestä etelään on tehty kaavamääräyksiin käyttötarkoitusta koskeva tarkistus.
Sen vaikutuksia ei ole tarkasteltu erikseen, koska Vantaan kaupungin ympäristökeskuksen käsityksen mukaan on kyse ET -alueesta ja sen vähäisestä muutoksesta, jolla ei oleellisella tavalla muuteta alueen käyttöä ja/tai siitä johtuvia ympäristövaikutuksia.

Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen

Energiatalouteen kaavamuutoksella ei ole vaikutuksia. Uudisrakentamisen myötä energian tarvitsijoita tulee alueelle lisää.
Yhdyskuntatalouteen nähden vaikutukset ovat lähinnä rakentamisesta syntyviä kustannusvaikutuksia.
Yhdyskuntarakenne muuttuu teollisuus- ja varastorakennusalueesta hieman liiketilapainotteisemmaksi. Muutosprosessissa hyödynnetään olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta.

Aluerakenne muuttuu, kun tontit pienenevät Kehä III:n ja sen liittymien aluevarausten laajentamisen johdosta.
Aluerakenne muuttuu myös, kun voimassa olevassa kaavassa viheralueeksi merkittyjä alueita (Muuripuisto) muutetaan rakentamiselle varatuksi alueeksi tai muihin käyttötarkoituksiin. Vaikutus alueella ei ole kuitenkaan kovin merkittävä.

Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön

Kulttuuriperintöön kaavamuutoksella ei ole vaikutuksia. Suuren Rantatien tilanne ei muutu.

Rakennettuun ympäristöön kaavamuutoksella on merkittävä vaikutuksia, kun Kehä III sijoittuu lähemmäksi kiinteistöjen rakennuksia. Tästä syntyy tonteilla muutostarvetta ja siten kustannuksia.
Kehä III:n leventäminen muuttaa kaupunkikuvaa entistä vahvemmin tiemaisemaksi.

Palvelut / Palveluiden lisääntyminen

Kaavamuutos edistää ympäristön palveluiden palveluiden alueella säilymistä. Muutoin palveluiden määrä ei lisäänny.

Työpaikat, elinkeinotoiminta

Kaavamuutosalueelle syntyy työpaikkoja, jos alueelle rakennetaan lisää. Työpaikkojen laadun kehitys riippuu alueelle tulevista yrityksistä sekä yritysten investointihalukkuudesta Varistoon ja Petikkoon.
Rakentamisaikaiset investoinnit elvyttävät elinkeinotoimintaa ja parantavat työllisyyttä. Vaikutukset heijastuvat positiivisesti koko seudulle.

Vaikutukset liikenteeseen, katuverkkoon ja liikenneturvallisuuteen

Kehä III
Kehä III:n parantamisella on merkittävä liikenteen sujuvuutta parantava vaikutus sekä palvelukyvyn lisäys.
Selkeät liikennejärjestelyt lisäävät liikenneturvallisuutta.
Vaikutuksista liikenteeseen ja liikenneturvallisuuteen tarkemmin Finnmap Infra Oy:n laatimassa tiesuunnitelman selostuksessa.

Martinkyläntie
Suuntaus liiketilojen määrän kasvuun merkitsee raskaan liikenteen vähenemistä ja vastaavasti henkilöautojen määrän lisääntymistä alueella.
Martinkyläntien parantamisella on merkittävä liikenteen sujuvuutta parantava vaikutus sekä palvelukyvyn lisäys Martinkyläntien liikenteeseen.
Selkeät liikennejärjestelyt/Martinkyläntien leventäminen lisäävät liikenneturvallisuutta.

Ihmisen elinoloihin ja ympäristöön

Liikenne lisääntyy ja siten liikenteestä aiheutuvat haitat kuten mm. erilaiset päästöt. Liikkuminen Kehä III:lla tehostuu ja nopeutuu ja samalla myös matka-ajan ennustettavuus paranee. Kehä III:n ja Martinkyläntien välityskyky paranee, jolloin myös palveluiden saavutettavuus paranee.

Kehä III:n parantamisen taloudelliset vaikutukset

Kehä III:n parantamisesta aiheutuu kustannuksia myös Vantaan kaupungille.
Kehä III:n kustannuksista tarkemmin Finnmap Infra Oy:n laatimassa tiesuunnitelman selostuksessa.
Martinkyläntien parantamisen kustannukset tulevat Vantaan kaupungin maksettaviksi.

Tekninen huolto

Variston ja Petikon kehittäminen ja täydennysrakentaminen on kestävän kehityksen mukaista, sillä rakentamisessa voidaan käyttää hyväksi olevia yhdyskuntatekniikan verkostoja.

Sosiaaliset vaikutukset

Negatiivisia sosiaalisia vaikutuksia ei oleteta olevan.

0 vaihtoehto (hanketta ei toteuteta)

Kehä III ruuhkautuu ja Kehä III:n rinnakkaisväyliä Petikossa ja Varistossa käytetään ruuhkan kiertämiseen. Tästä olisi haittaa liiketoiminalle varsinkin Varistossa.

5.4.2 Vaikutukset luontoon ja luonnonympäristöön

(maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan, ilmastoon, kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin)

Kaavamuutosalue on pääasiassa rakentamiselle varattua aluetta, eikä sillä ole luontoa tai luonnonympäristöä.
Viheralueita hieman poistuu, mutta niitä ei Kehä III:n varrella voida katsoa tärkeäksi luonnon monimuotoisuuden kannalta.
Jos alueelle rakennetaan lisää, niin vaikutukset maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan, ilmastoon vastaavat tavanomaisia rakentamisesta aiheutuvia vaikutuksia.

Korttelialueiden hulevedet

Kaava-alueen pintavedet valuvat ojia pitkin Espoon Pitkäjärveen.
Petikko ja Varisto ovat täyteen rakennettu eikä uusia rakennuspaikkoja ole kuin muutama. Alueella ei ole esiintynyt suurempia ongelmia hulevesien suhteen.
Uudisrakentamiseen tarkoitetuilla tonteilla ovat tavanomaiset hulevesimääräykset, jotka voivat edesauttaa hulevesiongelmien ehkäisyssä.
Rakentaminen lisää aina läpäisemätöntä pinta-alaa. Tämä vähentää veden imeytymistä maaperään ja nopeuttaa sade- ja sulamisvesien poistumista alueelta.
Virtaamavaihteluita vähennetään pidättämällä ja viivyttämällä sade- ja sulamisvesiä tontilla ja avo-ojissa.

5.4.3 Tiesuunnitelman vaikutukset

Finnmap Infra Oy
ALLA OTE TIESUUNNITELMAN SELOSTUKSESTA

Kehä III:n liikennemäärät kasvavat ennusteiden mukaan merkittävästi. Esimerkiksi Kehä III:n keskimääräisen vuorokausiliikenteen (KVL) Petikon kohdalla on ennustettu kasvavan 65 % nykyisestä vuoteen 2030 mennessä (KVL vuonna 2005 = 43 000 ja vuonna 2030 = 71 400).
Liikennemäärien kasvu heikentää väylän ja liittymien turvallisuutta, mikäli toimenpiteisiin ei ryhdytä. Uudet erkanemis- ja liittymiskaistat sekä sekoittumisalueet on mitoitettu siten, että myös tulevaisuudessa Kehä III:lla on mahdollista saavuttaa riittävä palvelutaso, jolloin ruuhkat pysyvät siedettävinä eikä lisääntynyt liikenne ohjaudu liiaksi kuormittamaan alueen katuverkkoa.
Sekoittumisalueiden toimivuuden kannalta on olennaista
Kehä III:n kolmikaistaisuus tarkastelualueella. Tällöin pääsuuntaa ajavalla liikenteellä on käytettävissään kaksi vasemmanpuoleista kaistaa ja sekoittuvalla liikenteellä oikeanpuoleisin kaista.

Alueen katuverkon ja katuliittymien toimivuus tulee turvata rinnakkaisverkolle suunnitteilla olevilla toimenpiteillä (mm. Martinkyläntien kaksikaistaistaminen), jotta maankäytön kasvusta aiheutuva sisäisen liikenteen kasvu on mahdollista.

Vaikutukset liikenneturvallisuuteen

Nykyisen tien turvallisuusongelmana on suuri liikennetiheys sekä liikennemääriin ja nopeuteen nähden huono geometria mm. eritasoliittymien rampeilla ja liittymiskaistoilla. Tutkimuksien mukaan nelikaistaisen tien henkilövahinko-onnettomuuksien ja erityisesti peräänajo-onnettomuuksien määrä suhteessa liikennemäärään kasvaa vilkkaassa liikenteessä. Hyvin vilkasliikenteisten tuntien (liikennettä yli 3600 ajon./tunti) onnettomuusaste on 2 – 3 -kertainen hiljaisen liikenteen aikaan verrattuna. Puolet viime vuosina tapahtuneista henkilövahinkoon johtaneista onnettomuuksista on johtunut peräänajosta. On ennakoitavissa, että Kehä III:n liikennemäärän kasvaessa onnettomuuksien määrä voi kasvaa suhteessa liikennemäärän kasvuun enemmän.

Erkanemis-, liittymis- ja sekoittumiskaistojen sujuvuutta parantamalla sekä lisäkaistojen rakentamisella pyritään välttämään suureen liikennetiheyteen liittyvää onnettomuusriskiä ja vähentämään erityisesti peräänajo- ja kaistanvaihto-onnettomuuksia.

Uusittujen katuverkon liittymien ja kevyen liikenteen eritasojärjestelyjen myötä parannetaan mm. kevyen liikenteen olosuhteita ja turvallisuutta. Toimenpiteillä ei kuitenkaan saavuteta kovin suurta laskennallista onnettomuuksien vähenemää, koska kevyen liikenteen verkosto ja suuri osa eritasojärjestelyistä on jo olemassa, eikä erityisesti parannettavia onnettomuusriskipaikkoja juurikaan ole.

Kevyen liikenteen ja joukkoliikenteen järjestelyjen toimivuus

Kevyen liikenteen palvelutaso pysyy nykyisenkaltaisena, mutta viihtyisyys ja turvallisuus paranevat. Kehä III:n rinnalla kulkeva kevyen liikenteen pääväylä toteutetaan siten, että väylä risteää vilkkaasti liikennöidyt tiet ja kadut eritasossa.

Ajoneuvojen suistuminen Kehä III:lta estetään kaitein siellä, missä kevyen liikenteen väylää ei saada sijoitettua tarvittavan turvaetäisyyden päähän.

Kaikki uudet kevyen liikenteen väylät on pyritty toteuttamaan siten, että niiden geometriat mahdollistavat myös liikuntarajoitteisten esteettömän liikkumisen. Kehä III:n lisäkaistat sekä bussirampit parantavat joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä alueella.

Vaikutukset ilmanlaatuun

Katalysaattoritekniikka on saanut aikaan voimakkaan päästöjen vähentymisen. Autokannan uudistumisen myötä typenoksidipäästöt ovat alentuneet, lisäksi uusien ajoneuvojen sallitut yksikköpäästörajat tiukentuvat jatkuvasti. Moottoritekniikan kehitys vähentää polttoaineen kulutusta ja sähkömoottoria käyttäviä hybridiautoja on jo yleisesti myynnissä.

Pakokaasupäästöjen voidaan edellä mainitun perusteella olettaa vähenevän nykyisestä. Hiilidioksidipäästöt tulevat kasvamaan liikennesuoritteen kasvun suhteessa.

Tiesuunnitelmaratkaisut sujuvoittavat liikennettä ja siten vähentävät liikenteen aika- ja ajoneuvosuoritteita. Tiesuunnitelman mukainen tilanne alentaa päästöjä verrattuna tilanteeseen ilman tiesuunnitelman mukaisia toimenpiteitä.

Vaikutukset vesistön käyttöön sekä pinta- ja pohjavesiin
Tiesuunnitelmassa on huomioitu Vantaan pienvesiohjelma ja sen asettamat tavoitteet.
Hulevesien laajemmat viivytysmahdollisuudet ovat tiealueella rajalliset, ratkaisut on löydettävä pääasiassa suunnittelualueen ulkopuolella.
Suunnitelmissa on pyritty siihen, ettei pienvesistöjen tila huonone olevasta eikä tulviminen lisääntyisi.

Yhteiskuntatalous
Rakentamisen kokonaiskustannusarvio on noin 52,9 M€. Hankkeen tärkeimmät taloudelliset hyödyt syntyvät aikakustannussäästöistä. Katuverkolle tehtävät investoinnit eivät sisälly tarkasteluun.
Vantaan kaupunki osallistuu rakentamiskustannuksiin tiesuunnitelman käsittelyvaiheen aikana sovittavalla osuudella.

Rakentamisen aikaiset vaikutukset
Hankkeen sijoittuessa keskelle vilkasliikenteistä ja varsinkin työmatkaliikenteestä ruuhkautuvaa kaupungin pääväylää, tulee sillä olemaan merkittäviä rakentamisen aikaisia vaikutuksia. Haittoja aiheuttavat mm. rakentamisen aikana muuttuvat työnaikaiset liikennejärjestelyt, pengerrys- ja leikkaustöiden tekeminen sekä työmaaliikenne. Suunnittelukohteen sijaitessa pääosin kaupallisten palveluiden alueella, eivät sen melu-, tärinä- tai pölyhaitat asukkaille ole kuitenkaan merkittäviä.
Haittoja voidaan lieventää järjestämällä työnaikaiset liikennejärjestelyt siten, että kaistojen määrä pidetään ennallaan ja liikenneseisauksia aiheuttavat toimenpiteet (mm. räjäytykset) tehdään ruuhka-aikojen ulkopuolella. Myös huolellinen toteutussuunnittelu ja rakentamisen valmistelu sekä tiedottaminen vähentävät haittoja.

6 ASEMAKAAVAN TOTEUTUS

6.2 TOTEUTTAMINEN

Kehä III:n parantamisaikataulu ei ole vielä tiedossa.

VANTAAN KAUPUNKI
Kaupunkisuunnittelu
Asemakaavoitus

Vantaalla, 9 päivänä syyskuuta 2013, tarkistettu 20.1.2014

Asemakaavan seurantalomake

Asemakaavan perustiedot ja yhteenveto

Kunta	092 Vantaa	**Täyttämispvm**	22.11.2013
Kaavan nimi	002030 Varisto 14 ja Petikko 26 kaupunginosa		
Hyväksymispvm		**Ehdotuspvm**	
Hyväksyjä		**Vireilletulosta ilm. pvm**	16.11.2010
Hyväksymispykälä		**Kunnan kaavatunnus**	092002030
Generoitu kaavatunnus			
Kaava-alueen pinta-ala [ha]	42,2358	**Uusi asemakaavan pinta-ala [ha]**	
Maanalaisten tilojen pinta-ala [ha]		**Asemakaavan muutoksen pinta-ala [ha]**	42,2358

Ranta-asemakaava

Rantaviivan pituus [km]

Rakennuspaikat [lkm]	**Omarantaiset**	**Ei-omarantaiset**
Lomarakennuspaikat [lkm]	**Omarantaiset**	**Ei-omarantaiset**

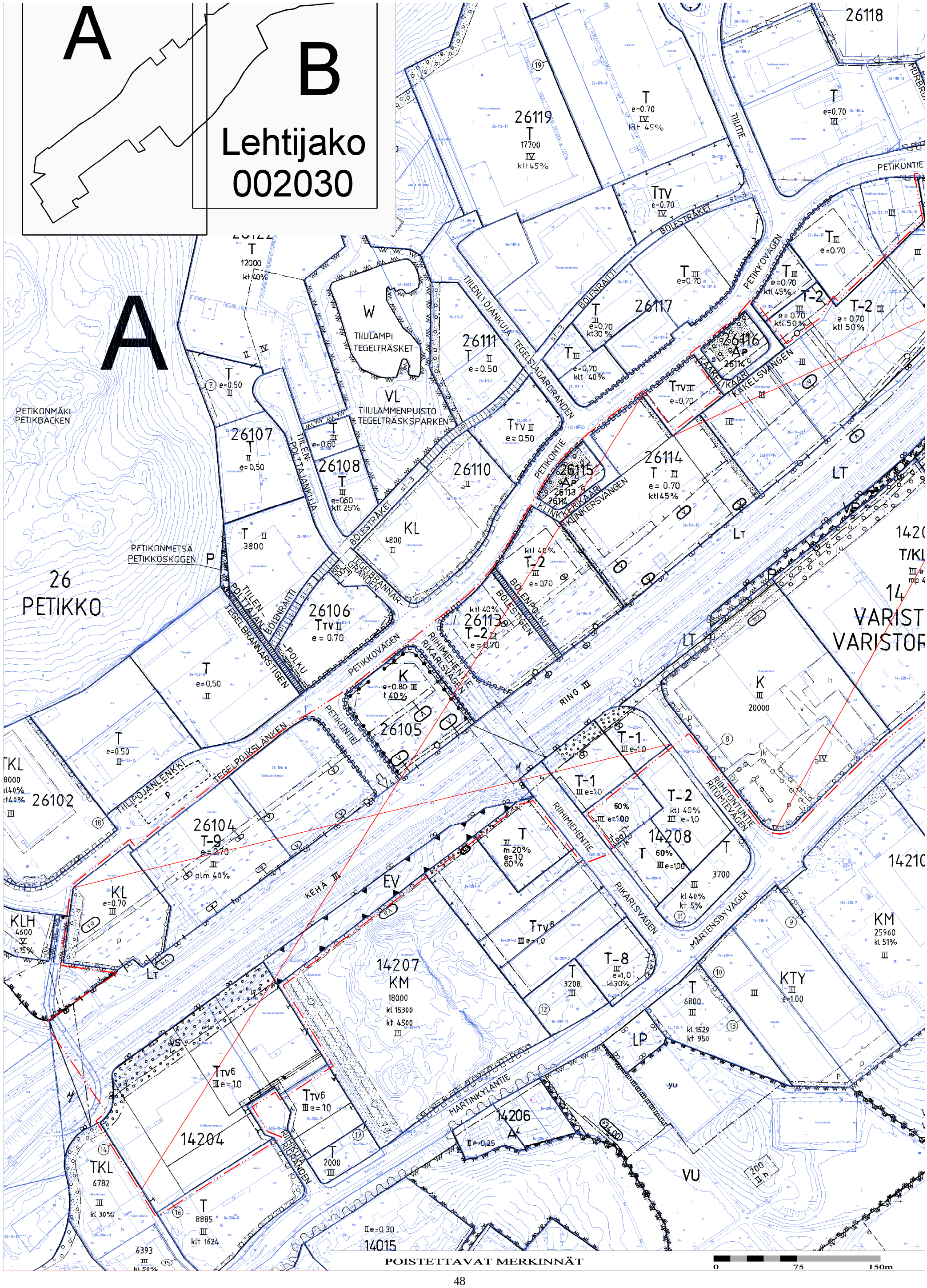
Aluevaraukset	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m²]	Tehokkuus [e]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m² +/-]
Yhteensä	**42,2358**	**100,0**	**165969**	**0,39**	**0,0000**	**58090**
A yhteensä						
P yhteensä						
Y yhteensä						
C yhteensä						
K yhteensä	8,7198	20,6	73019	0,84	3,8929	35368
T yhteensä	10,6455	25,2	89450	0,84	-5,0394	22922
V yhteensä	1,8555	4,4			-2,1230	-200
R yhteensä						
L yhteensä	15,7437	37,3			3,7166	
E yhteensä	5,2713	12,5	3500	0,07	-0,4471	0
S yhteensä						
M yhteensä						
W yhteensä						

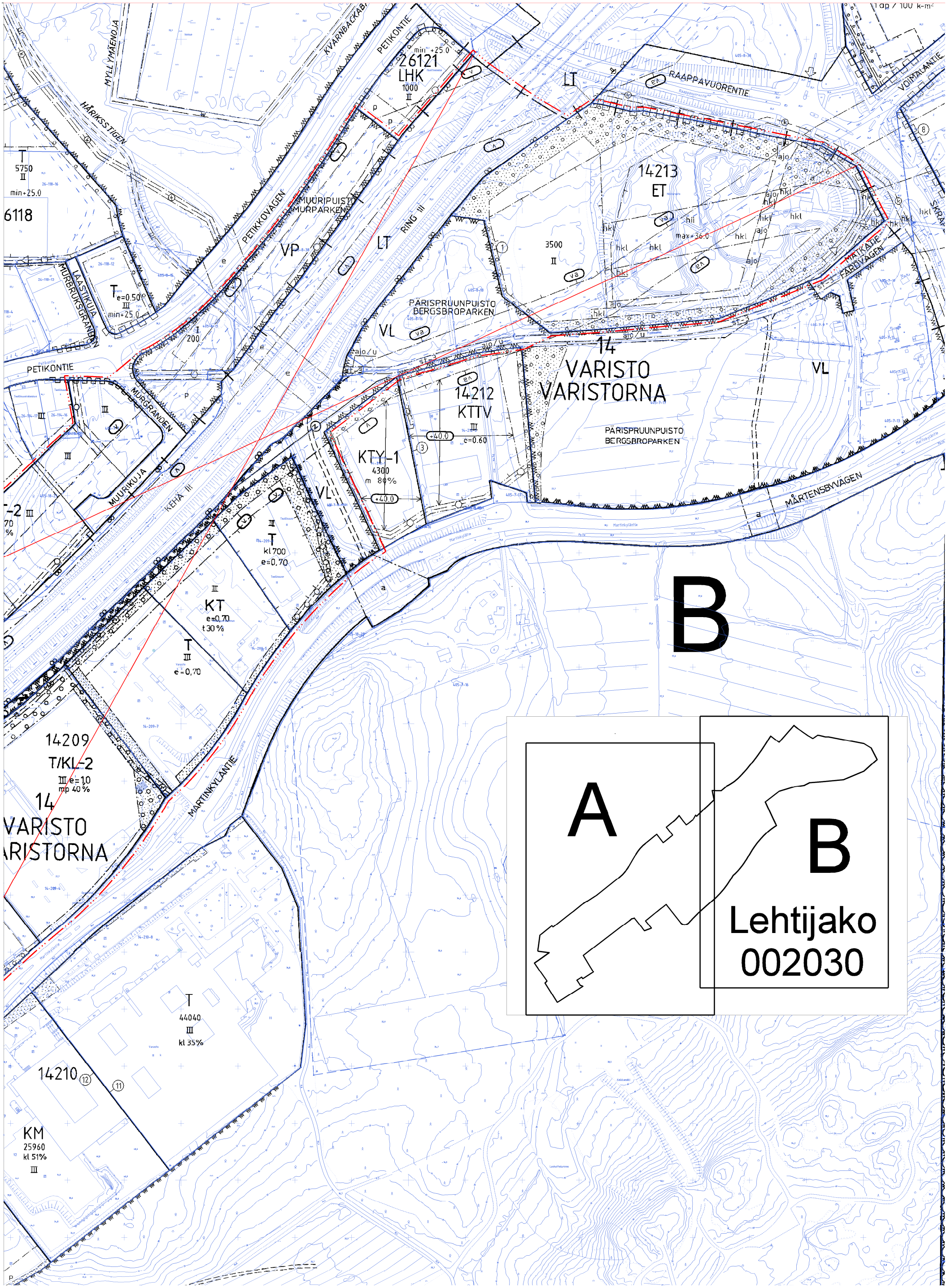
Maanalaiset tilat	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m²]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m² +/-]
Yhteensä					

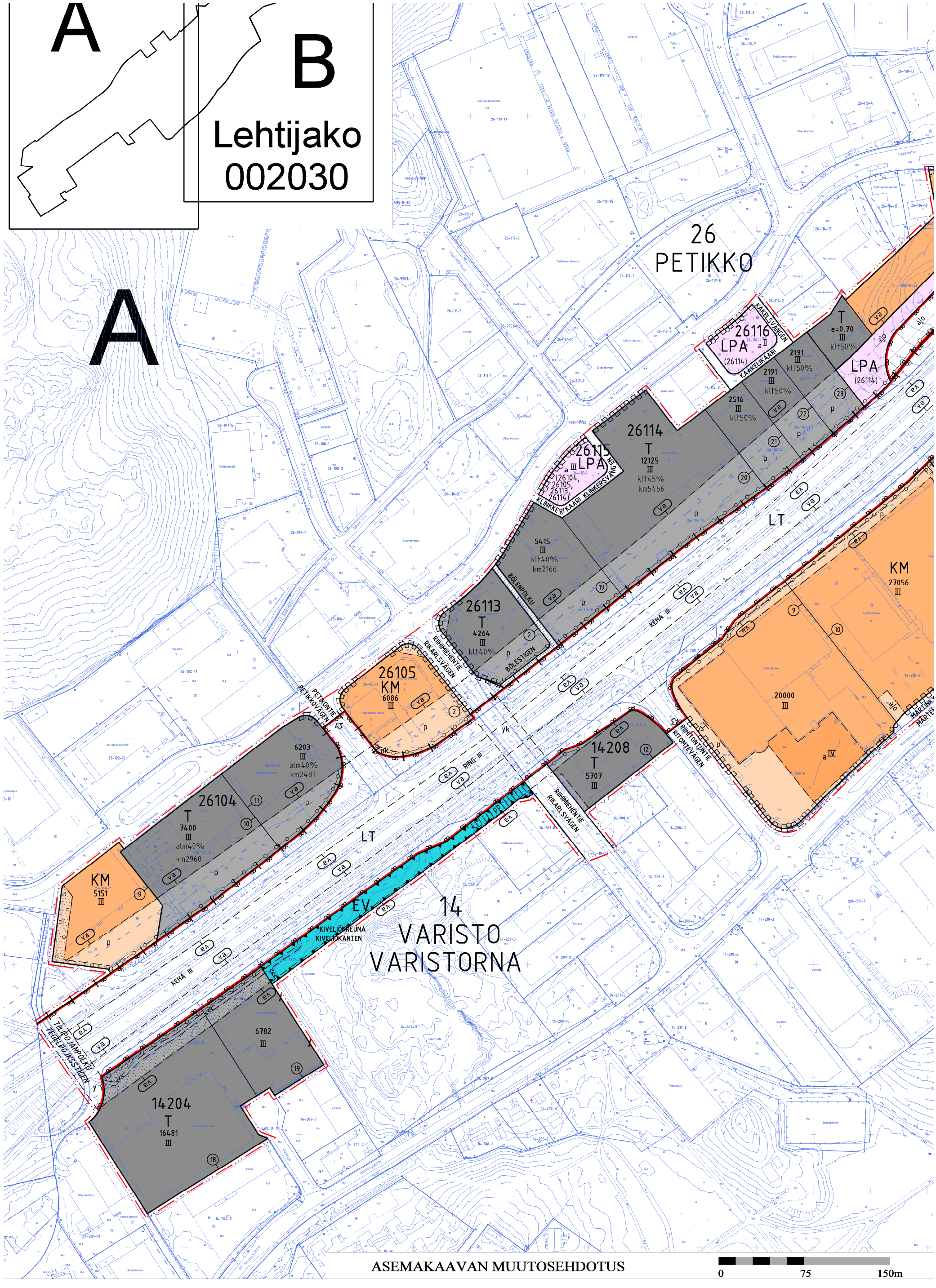
Rakennussuojelu	Suojellut rakennukset		Suojeltujen rakennusten muutos	
	[lkm]	[k-m²]	[lkm +/-]	[k-m² +/-]
Yhteensä				

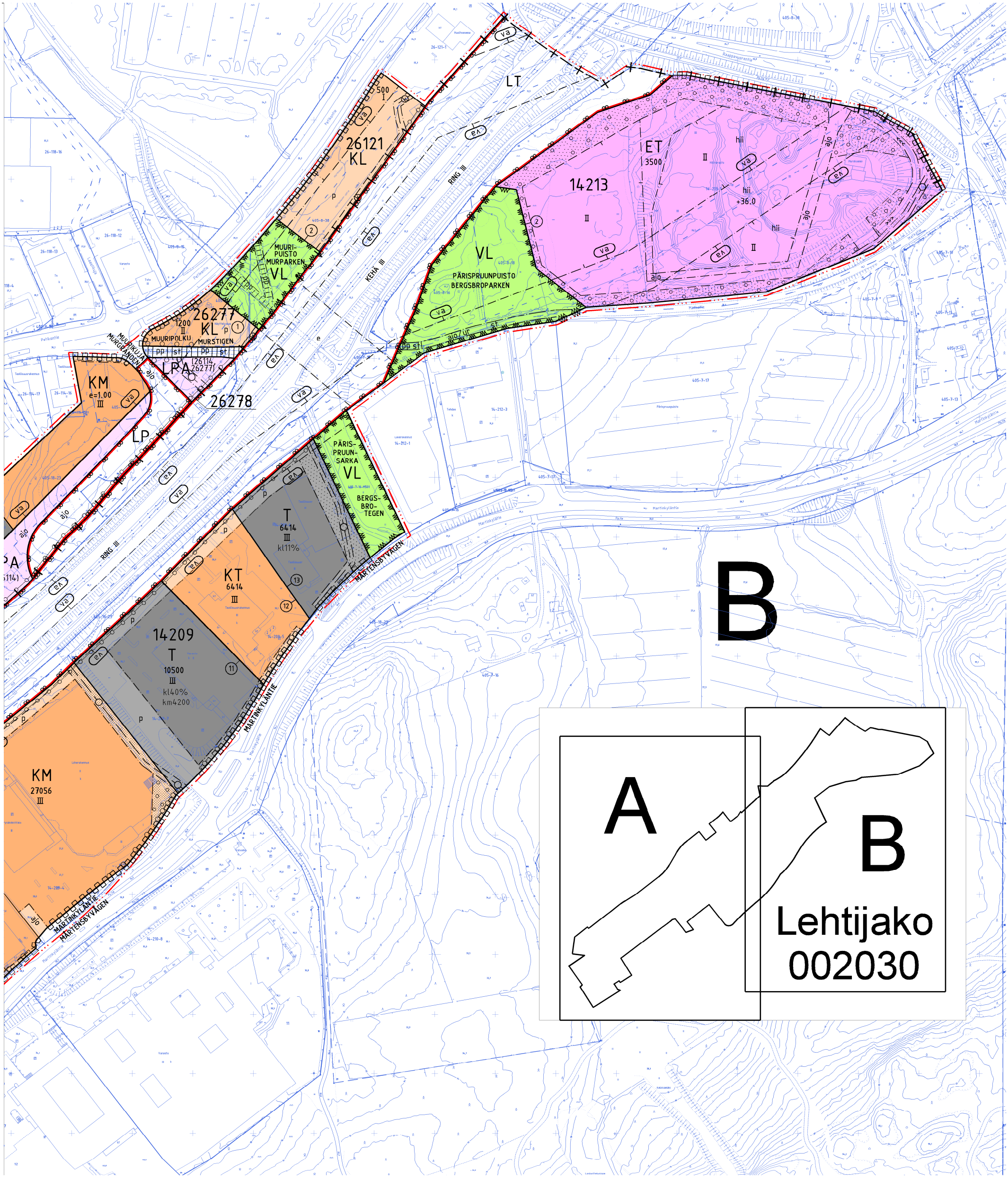
Alamerkinnät

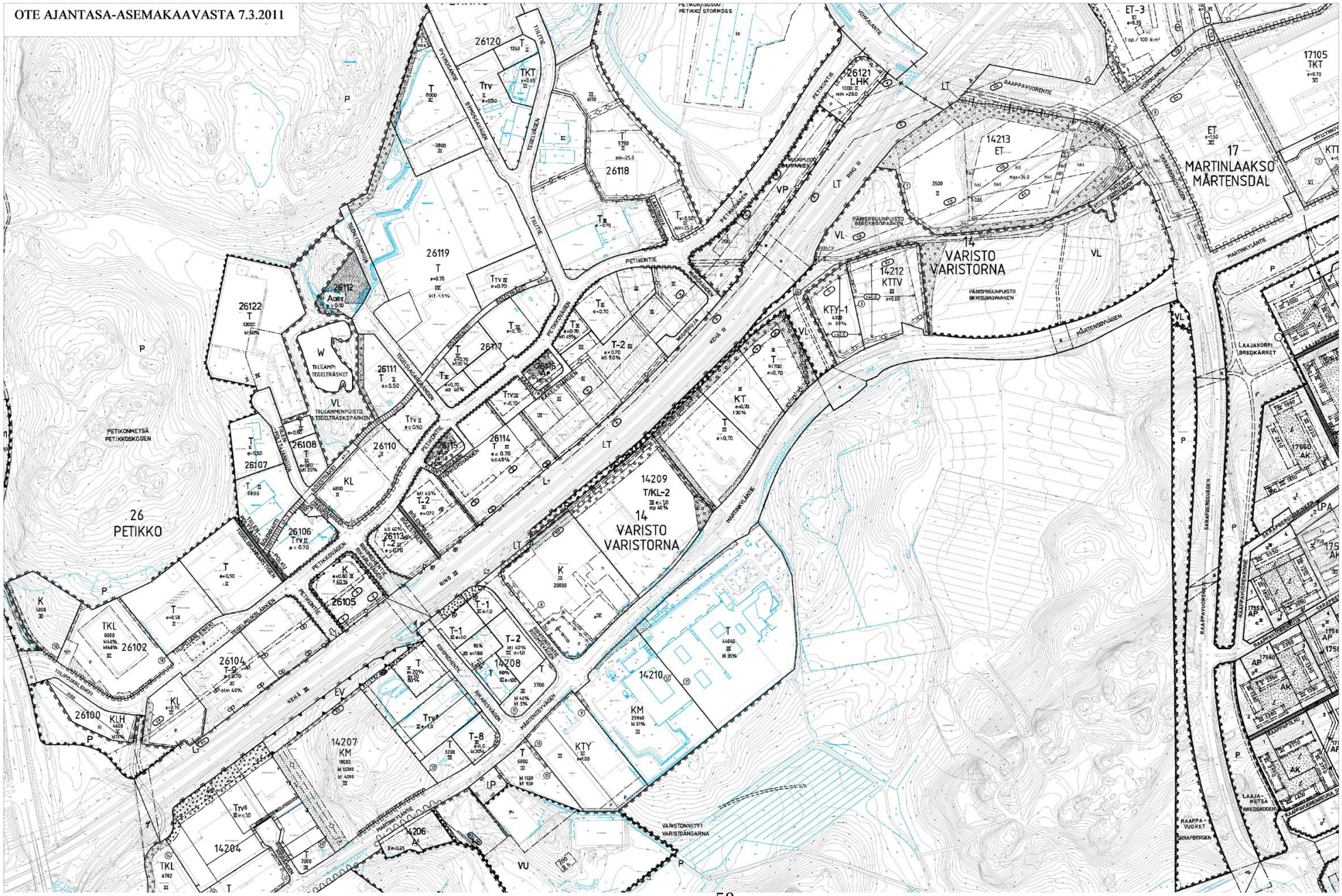
Aluevaraukset	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m²]	Tehokkuus [e]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m² +/-]
Yhteensä	**42,2358**	**100,0**	**165969**	**0,39**	**0,0000**	**58090**
A yhteensä						
P yhteensä						
Y yhteensä						
C yhteensä						
K yhteensä	8,7198	20,6	73019	0,84	3,8929	35368
K					-3,1749	-26086
KL	0,9278	10,6	1700	0,18	0,1920	-3451
KM	6,9385	79,6	64905	0,94	6,9385	64905
KT	0,8535	9,8	6414	0,75	-0,0627	0
T yhteensä	10,6455	25,2	89450	0,84	-5,0394	22922
T	10,6455	100,0	89450	0,84	6,4974	60411
T-1					-0,5707	-5707
T-2					-3,9914	-14386
T-9					-1,9432	-13603
T/KL-2					-2,7054	-27054
TTV6					-2,3261	23261
V yhteensä	1,8555	4,4			-2,1230	-200
VP					-1,7534	-200
VL	1,8555	100,0			-0,3696	
R yhteensä						
L yhteensä	15,7437	37,3			3,7166	
L					-0,3874	
Kadut	0,8853	5,6			-0,5301	
Kev.liik.kadut	0,1380	0,9			0,0891	
LT	13,3558	84,8			3,1804	
LP	0,4857	3,1			0,4857	
LPA	0,8789	5,6			0,8789	
E yhteensä	5,2713	12,5	3500	0,07	-0,4471	0
ET	4,8727	92,4	3500	0,07	-0,3115	0
EV	0,3986	7,6			-0,1356	
S yhteensä						
M yhteensä						
W yhteensä						

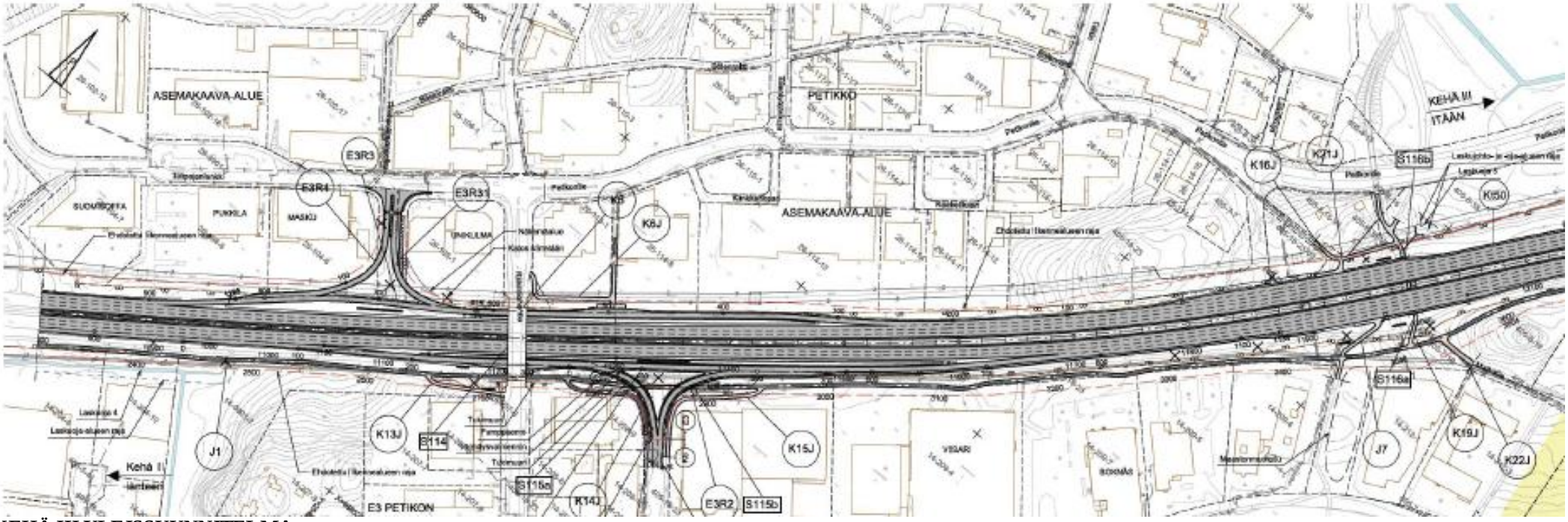

A
B
Lehtijako
002030
A
26118
26119
T
17700
IV
klt 45%
T
e=0.70
IV
klt 45%
T
e=0.70
III
TTV
e=0.70
IV
TILLITIE
PETIKONTIE
BOLESTRÄKET
BOLENRÄNTTI
PETIKKOVÄGEN
TILLENLYÖJANKUJA
TEGELSLÄGARGRÄNDEN
T
12000
kt 40%
W
TIILILAMPI
TEGELTRÄSKET
T
e=0.50
II
VL
TIILILAMMENPUISTO
TEGELTRÄSKSPARKEN
26111
T
II
e=0.50
26107
T
II
e=0,50
26108
T
III
e=0,60
kt 25%
26110
TTV II
e=0.50
26115
AP
26113
26114
26114
T III
e=0.70
kt 45%
T-2
III
e=0.70
kt 50%
26116
AP
26117
T
III
e=0,70
kt 30%
TTV III
e=0.70
KAARI/KAARI
KAKELSVÄNGEN
PETIKONMÄKI
PETIKBACKEN
PETIKONMETSÄ
PETIKKOSKOGEN
26
PETIKKO
P
TILLEN-
POLTTAJANKUJA
TEGELBRÄNNARSTIGEN
BOLENRÄNTTI
BOLESTRÄKET
TEGELBRÄNNARGRÄNDEN
26106
TTV II
e=0.70
T
e=0,50
II
KL
4800
II
kt 40%
T-2
III
e=0,70
26113
T-2 III
e=0,70
BOLENPOLKU
BOLESTIGEN
RIIHIMIEHENTIE
RIKARLSVÄGEN
RING III
K
e=0.80 III
t 40%
26105
K
III
20000
T-1
III e=1,0
T-2
ktl 40%
III e=1,0
14208
T
60%
III e=1,00
T
3700
III
kl 40%
kt 5%
26102
TKL
8000
kl40%
kt40%
III
TIILIPOJANLENKKI
TEGELPOJKSLÄNKEN
26104
T-9
e=0,70
III
glm 40%
KEHÄ III
EV
T
III
m 20%
e=1,0
60%
TTV6
III e=1,0
T-8
III
e=1,0
kl30%
MÄRTENSBYVÄGEN
KM
25960
kl 51%
III
KTY
III
e=1.00
T
6800
III
kl 1529
kt 950
LP
KL
e=0.70
III
KLH
4600
V
kl15%
LT
14207
KM
18000
kl 15300
kt 4500
III
VS
TTV6
III e=1.0
TTV6
III e=1.0
14204
TKL
6782
III
kl 30%
T
8885
III
klt 1624
6393
III
kl 50%
T
2000
III
MARTINKYLÄNTIE
14206
A4
II e=0.25
+14.00
VU
200
II h
II e=0.30
14015
POISTETTAVAT MERKINNÄT
0
75
150m

26121
LHK
1000
II
min+25.0
LT
RAAPPAVUORENTIE
14213
ET
3500
II
max+36.0
hii
VP
MUURIPUISTO
MURPARKEN
PETIKKOVÄGEN
RING III
PETIKONTIE
6118
T
5750
II
min+25.0
MURBRUKSGRÄNDEN
LAASTIKUJA
T
e=0.50
III
min+25.0
1
200
PÄRISPRUUNPUISTO
BERGSBROPARKEN
VL
14
VARISTO
VARISTORNA
14212
KTTV
III
+40.0
e=0.60
KTY-1
4300
m 80%
MÅRTENSBYVÄGEN
MATKATIE
FÄRDVÄGEN
VOIMALANTIE
MYLLYMÄENOJA
KVARNBACKAB.
HÄRIKSSTIGEN
MUURIKUJA
KEHÄ III
MURGRÄNDEN
T
kl 700
e=0,70
KT
e=0,70
t 30 %
T
III
e=0,70
MARTINKYLÄNTIE
14209
T/KL-2
III e=1,0
mp 40 %
14
VARISTO
ARISTORNA
T
44040
III
kl 35%
14210
12
11
KM
25960
kl 51%
III
A
B
Lehtijako
002030

A
B
Lehtijako
002030
A
26 PETIKKO
26116 LPA a II (26114)
KAAKELIKAARI
2191 III klt50%
T e=0.70 III klt50%
LPA (26114)
va
ajo
2516 III klt50%
26114 T 12125 III klt45% km5456
26115 LPA a III (26104, 26105, 26113, 26114)
KLINKKERIKAARI KLINKERSVÄGEN
5415 III klt40% km2166
BÖLENPOLKU
26113 T 4264 III klt40%
BÖLESTIGEN
RIKARLSVÄGEN
RIIHIMIEHENTIE
PETIKONTIE
PETIKKOVÄGEN
26105 KM 6086 III
6203 III alm40% km2481
26104 T 7400 III alm40% km2960
KM 27056 III
20000 III
a IV
14208 T 5707 III
RIIHITONTUNTIE
RITOMTEVÄGEN
MÄRTINKYLÄNTIE
MÅRTENSBYVÄGEN
RING III
KEHÄ III
LT
yk
pp
EV
KIVELIÖNREUNA
KIVELIÖKANTEN
14 VARISTO VARISTORNA
KM 5151 III
6782 III
14204 T 16481 III
TIILIPOJANPOLKU
TEGELPOJKSSTIGEN
ASEMAKAAVAN MUUTOSEHDOTUS
0
75
150m

LT
RING III
KEHÄ III
26121
KL
500
I
ET
3500
II
14213
hii
+36.0
VL
PÄRISPRUUNPUISTO
BERGSBROPARKEN
MUURI-
PUISTO
MURPARKEN
26277
KL
1200
MUURIPOLKU
MURSTIGEN
LPA
(26114,
26277)
26278
KM
e=1.00
III
LP
PÄRIS-
PRUUN-
SARKA
BERGS-
BRO-
TEGEN
T
6414
III
kl11%
KT
6414
III
14209
T
10500
III
kl40%
km4200
KM
27056
III
MÄRTENSBYVÄGEN
MARTINKYLÄNTIE
Martinkyläntie
Petkontie
ajo
va
p
pp
st
ur
A
B
Lehtijako
002030

OTE AJANTASA-ASEMAKAAVASTA 7.3.2011
26 PETIKKO
14 VARISTO VARISTORNA
17 MARTINLAAKSO MÅRTENSDAL
PETIKONMETSÄ PETIKKOSKOGEN
PETIKONTIE
TILUTIE
TEGELVÄGEN
RAAPPAVUORENTIE
MÅRTENSBRONSVÄGEN
MARTINKYLÄNTIE
RINNEKUJA
KEHÄ III
26120
26121 LHK
26118
26119
26122
26112
26111
26117
26116
26115
26114
26110
26108
26107
26106
26105
26104
26102
26100
14209 T/KL-2
14210
14212 KTTV
14213 ET
14208
14207 KM
14206
14204
17105 TKT
17550 AK
17560 AP
VARISTONNIITYI VARISTÄNGARNA
LAAJAKORPI BREDKÄRRET
LAAJA METSÄ BREDSKOGEN
RAAPPAVUORET SKRAPBERGEN

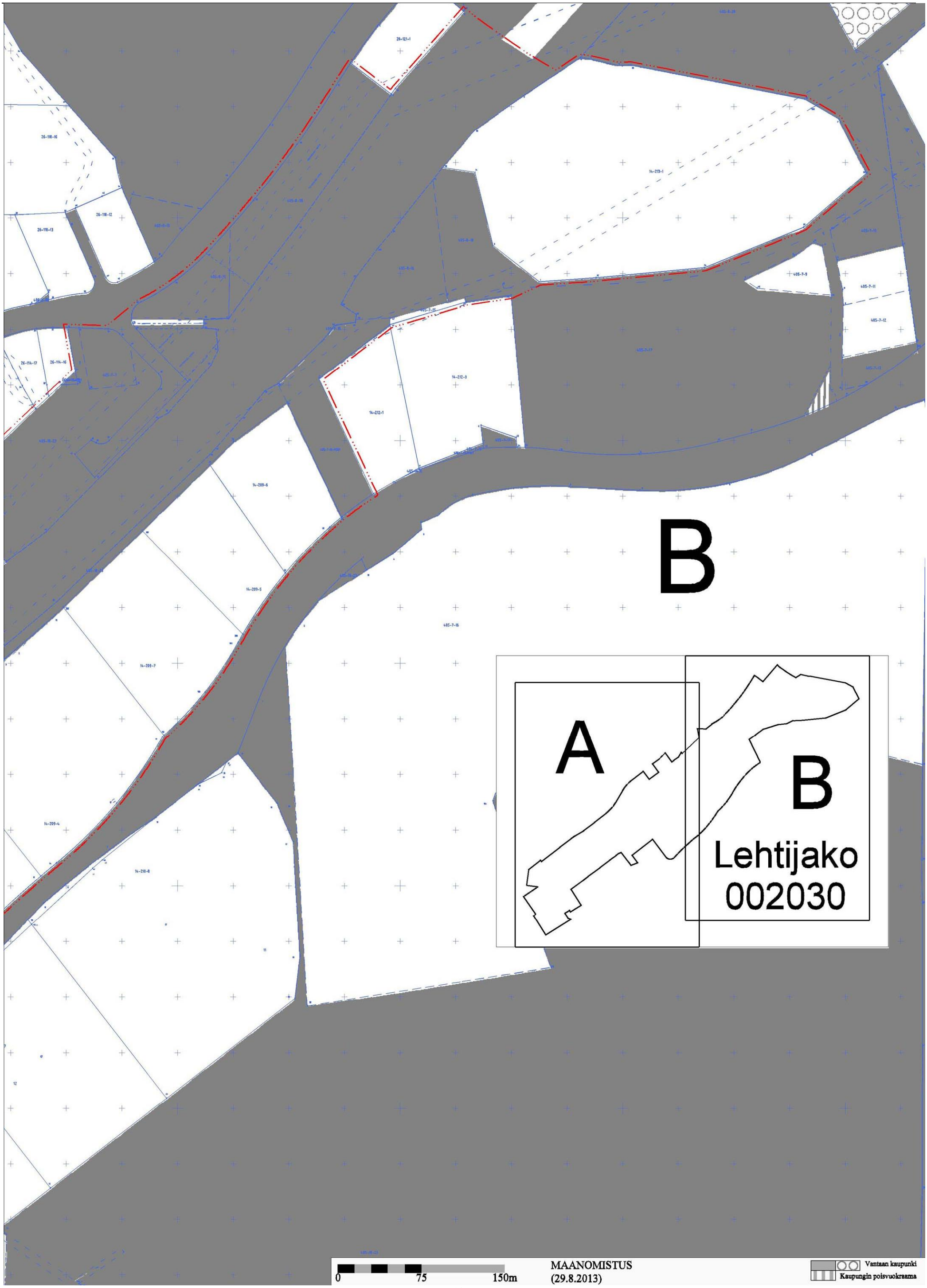

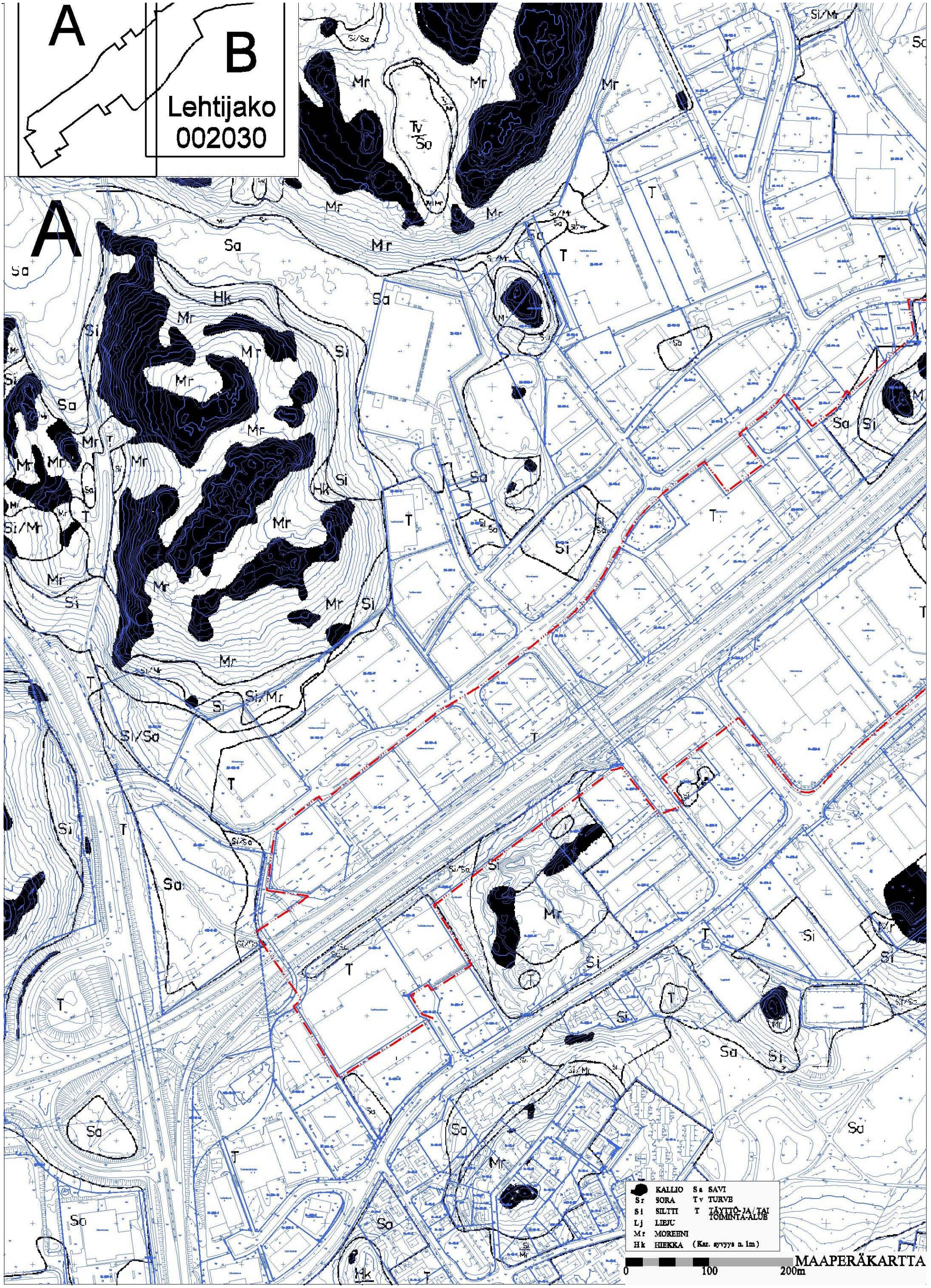
KEHÄ III YLEISSUUNNITELMA

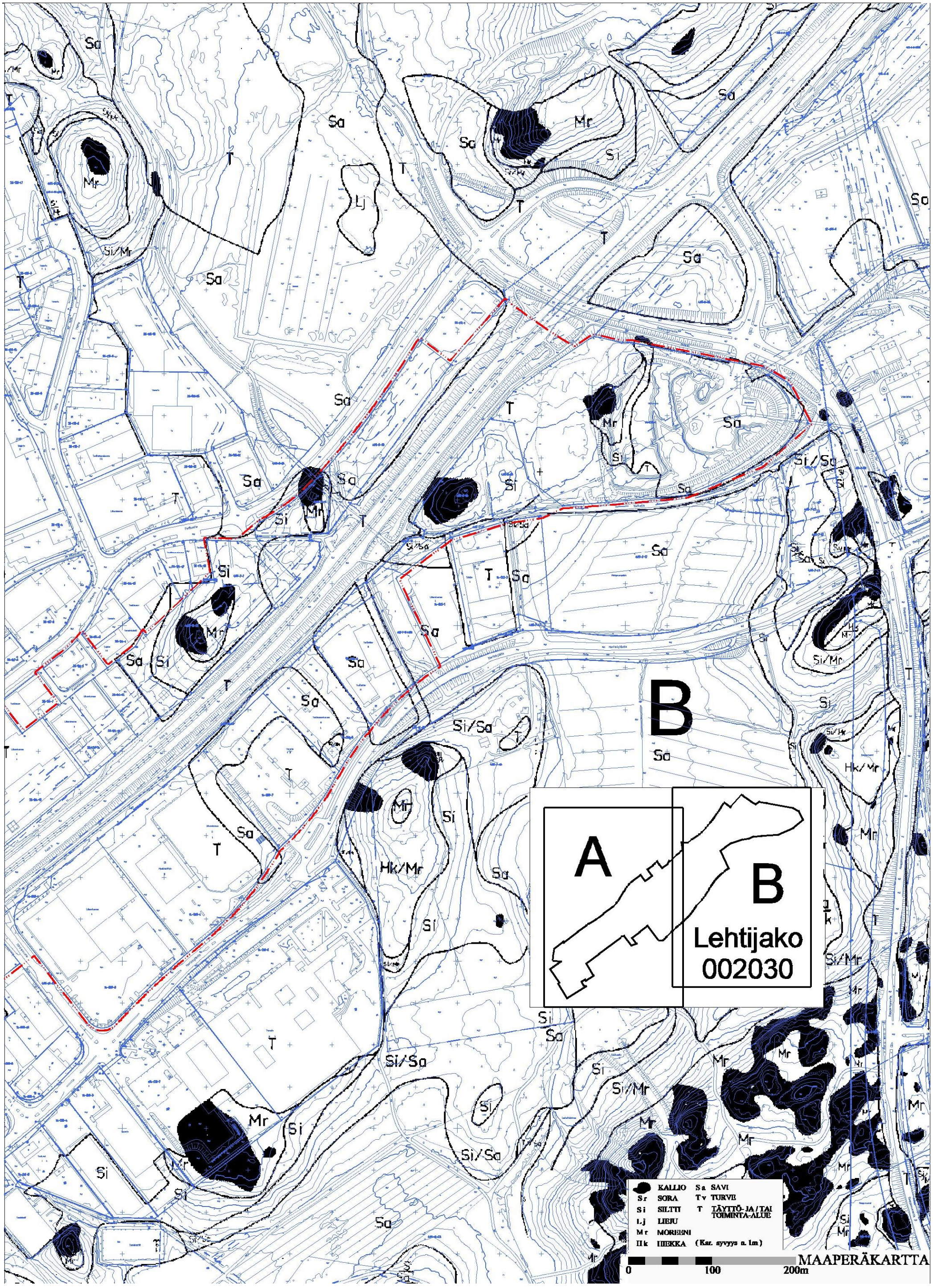

A
B
Lehtijako
002030
A
0
75
150m
MAANOMISTUS
(29.8.2013)
Vantaan kaupunki
Kaupungin poisvuokraama

B
A
B
Lehtijako
002030
0
75
150m
MAANOMISTUS
(29.8.2013)
Vantaan kaupunki
Kaupungin poisvuokraama

A
B
Lehtijako
002030
A
KALLIO
Sr SORA
Si SILTTI
Lj LIEJU
Mr MOREENI
Hk HIEKKA
Sa SAVI
Tv TURVE
T TÄYTTÖ- JA/TAI TOIMINTA-ALUE
(Kar. syvyys n. 1m)
MAAPERÄKARTTA
0
100
200m

A
B
Lehtijako
002030
KALLIO
SORA
SILTTI
LIEJU
MOREENI
HIEKKA
SAVI
TURVE
TÄYTTÖ- JA / TAI TOIMINTA-ALUE
(Kar. syvyys n. 1m)
MAAPERÄKARTTA
0
100
200m

VANTAAN KAUPUNKI

Kaupunkisuunnittelu/TKA, TKU

ASEMAKAAVAN MUUTOS NRO 002030
14 VARISTO, 26 PETIKKO
LAUSUNNOT JA VASTINEET
20.1.2014

Kaupunginhallitus 16.9.2013 oikeutti kaupunkisuunnittelun pyytämään tarvittavat lausunnot asemakaavan muutosehdotuksesta **nro 002030, Varisto, Petikko.** Lausuntoja pyydettiin ja saatiin 3 kpl.

Lausunnonantaja	**Lausunto**	**Tarkistukset**
NRO 1 FINGRID OYJ	Fingrdillä ei ole huomauttamista uudesta asemakaavan ehdotuksesta, mutta jatkosuunnittelussa ja asemakaavan toteutuksessa täytyy ottaa huomioon Fingridin aiemmissa lausunnossa esitetyt asiat ja rajoitukset voimajohtoalueen maankäytölle.	-
NRO 2 UUDENMAAN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS (ELY)	ELY-keskus on aiemmin 7.8.2012 antanut lausuntonsa alueen asemakaavaehdotuksesta. Siinä yhteydessä tuli esille mm. meluntorjuntatarve mahdollisilla virkistysalueilla Kehätien varressa. ELY-keskus katsoo edelleen, että kaavassa virkistysalueille (VL) on joko osoitettava melusuojaus, jotta valtioneuvoston päätöksen mukaisissa melun enimmäisrajoissa pysytään tai muutoin alueet on syytä muuttaa suojaviheralueiksi (EV).	-
NRO 3 VANTAAN ENERGIA OY	Vantaan Energia Oy haluaa, että asemakaavan muutosehdotuksessa huomioidaan kaukolämpö- ja maakaasuputkien sijainti.	-

NRO 1
FINGRID OYJ

Lausunto:
”Asemakaava-alueelle on Fingrid Oyj:n 400 kV (kilovoltin) voimajohto Espoo - Tammisto. Olemme toimittaneet tiedot voimajohdosta 14.4.2011 ja huomioon otettavista antamassamme ennakkolausunnossa. Lisäksi lausuimme 2.7.2012 kaavan edellisestä vaiheesta.

Uudessa asemakaavaehdotuksessa merkintään vaara-alue on liitetty tarpeellinen määräys: *Kaikista rakentamiseen liittyvistä suunnitelmista pitää pyytää erillinen risteämälausunto sähkönsiirrosta kanta-verkossa vastaavalta yhtiöitä. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon vaara-alueen käyttöä koskevat rajoitukset.*

Fingrdillä ei ole huomauttamista uudesta asemakaavan ehdotuksesta, mutta jatkosuunnittelussa ja asemakaavan toteutuksessa täytyy **ottaa huomioon Fingridin aiemmissa lausunnossa esitetyt asiat ja rajoitukset voimajohtoalueen maankäytölle.**

Fingridin voimajohdot ovat maankäyttö- ja rakennuslain 22 § tarkoittamia voimajohtoja. Muiden kuin Fingrid Oyj:n omistamien voimajohtojen osalta teidän tulee pyytää erillinen lausunto voimajohtojen omistajalta.”

Fingrid Oyj:n aiempi 2.7.2012 päivätty lausunto:

Asemakaava-alueelle on Fingrid Oyj:n 400 kV (kilovoltin) voimajohto Espoo - Tammisto. Olemme toimittaneet tiedot voimajohdosta 14.4.2011 ja huomioon otettavista antamassamme ennakkolausunnossa.

Asemakaavaehdotuksessa vaara-alue on korjattu voimassaolevaan asemakaavaan nähden vastaamaan Fingridin lunastettua johtoaluetta (52 metriä leveä voimajohtoalue).

Asemakaavassa on osoitettu runsaasti pysäköintiin tarkoitettuja aluetta (LPA, LP) ja alueen osia (p) voimajohtoalueella. Lisäksi asemakaavalla osoitetaan uutta rakennusoikeutta (KL, KM) voimajohtoalueen rinnalle.

Merkinnällä alm40% on osoitettu liike-, toimisto- ja moottoriajoneuvojen huoltoasematiloja voimajohdon läheisyyteen. Ilmajohdon pylvään etäisyyden polttoaineen jakeluasemasta tms. pitää olla vähintään puolet pylvään korkeudesta (NNA s. 32, FI.4). Tässä tarkastelussa otetaan huomioon koko pylvään korkeus eli pylvään pituus ukkospukkiin saakka. Jos rakennusraja on kauempana kuin puolet pylvään koko mitasta, käytetään rakennusrajaa. Kaikenlaiset säiliöt tulee sijoittaa rakennuskieltoalueen ulkopuolelle, mukaan lukien mahdolliset maanalaiset rakenteet.

Kuten edellisessä lausunnossa jo totesimme, **kaikista rakentamiseen liittyvistä suunnitelmista pitää pyytää erillinen risteämälausunto. Lisäksi suunnittelussa tulee ottaa huomioon Fingridin lausunnossa 14.4.2011 esitetyt rajoitukset.**

Lausuntopyyntö tulee lähettää tarvittavine dokumentteineen osoitteeseen Fingrid Oyj, Risteämälausunnot, PL 530, 00101 Helsinki tai sähköpostilla risteamalausunnot@fingrid.fi. Risteämälausunto kannattaa pyytää hyvissä ajoin. Risteämälausunnossa otetaan kantaa toteuttamisen reunaehtoihin sekä annetaan ohjeita jatkosuunnittelua varten.

Fingridin voimajohdot ovat maankäyttö- ja rakennuslain 22 § tarkoittamia voimajohtoja. Muiden kuin Fingrid Oyj:n omistamien voimajohtojen osalta teidän tulee pyytää erillinen lausunto voimajohtojen omistajalta.

Vastine:
Asemakaavan toteutuksessa otetaan huomioon Fingrid Oyj:n lausunnoissa esittämät asiat ja rajoitukset voimajohtoalueen maankäytölle.

Tarkistukset: Ei tarkistuksia

NRO 2
UUDENMAAN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS (ELY)

Lausunto:
”Suunnittelualue sijoittuu vahvistetun maakuntakaavan taajama- toimintojen alueelle, jossa kulkee Kehä III:n moottoriväylä. Alueen eteläpäähän on osoitettu merkitykseltään seudullinen vähittäiskaupan suuryksikkö ja pohjoispäähän viheryhteystarve Kehä III:n poikki.

Voimassa olevassa yleiskaavassa Kehä III:n tieliikenteen alueen molemmin puolin on osoitettu kaupallisten palvelujen alueet (KM). Alueen itäpäässä on lähivirkistysalueet (VL), joiden kautta kulkee ohjeellinen ulkoilureitti Kehätien poikki.

Voimassa olevassa asemakaavassa Kehätien liikennealueen (LT) molemmin puolin on K-, KL-, KT-, T- ja ET-korttelialueet. Alueen itäpäässä on virkistysalueet (VL, VP) molemmin puolin Kehätietä.

Kaavanmuutoksen tavoitteena on tarkistaa Kehä III:n aluevaraukset vastaamaan laadittua Kantatien 50 (Kehä III) parantamisen tie- suunnitelmaa. Samassa yhteydessä on tarkistettu pääosin jo rakennettujen korttelialueiden merkintöjä vähäisessä määrin. Alueen kautta kulkevan historiallisen Suuren Rantatien osuus on kaavassa osoitettu suojeltavan tien (st) merkinnällä.

ELY-keskus on aiemmin 7.8.2012 antanut lausuntonsa alueen asemakaavaehdotuksesta. Siinä yhteydessä tuli esille mm. meluntorjuntatarve mahdollisilla virkistysalueilla Kehätien varressa.

ELY-keskus katsoo edelleen, että kaavassa virkistysalueille (VL) on joko osoitettava melusuojaus, jotta valtioneuvoston päätöksen mukaisissa melun enimmäisrajoissa pysytään tai muutoin alueet on syytä muuttaa suojaviheralueiksi (EV).

Alueelle sijoitettavista mainospyloneista tulee pyytää rakennus/ toimenpidelupavaiheessa tienpitoviranomaisen lausunto.”

Vastine:
Tiesuunnitelmassa esitetään tarvittavat melusuojaukset.
Tiesuunnitelmassa (Kantatien 50:n/Kehä III:n parantaminen välillä Vanhakartano – Vantaankoski) ei kohdistu meluntorjuntatoimenpiteitä lausunnossa mainittuihin paikkoihin.

Kaavamuutosalueen pienet VL – alueet ovat osa suurta Kehä III:n eteläpuolista sekä Kehä III:n pohjoispuolista lähivirkistysaluekokonaisuutta, joihin kaavamuutosalueella olevat VL -alueet liittyvät.
Kaavamuutosalueella olevat VL – alueet ovat luonteeltaan vain läpikulkuun tarkoitettuja, eikä niillä ole virkistykseen liittyvää muuta funktiota.
VL – alueilla ei oleskella, mutta alueiden kautta kuljetaan sekä historiallista tietä että ulkoilureittiä pitkin.
Ko. alueilla on VL – merkintä EV – merkinnän sijasta, koska näin alueiden hoitoluokitus on parempi.
Tällöin näkyvällä paikalla sijaitsevia alueita hoidetaan puistomaisesti, joka on positiivista maisemakuvan kannalta. Huolitellulla maisemakuvalla on merkitystä kauttakulkijoiden ulkoiluelämykseen.
Lisäksi kaunis ympäristö vaikuttaa myönteisesti yritysalueen imagoon, joka alueen kilpailukyvyn kannalta tärkeää.

Vantaan rakennusvalvonta kuulee mainospyloneista tienpitoviranomaista rakennuslupavaiheessa.

Tarkistukset: Ei tarkistuksia

NRO 3
VANTAAN ENERGIA OY

Lausunto:
”Kohdealue
Alue sijaitsee Kehä 3:lla Raappavuorentie ja Vihdintien välisellä osuudella.

Sähköverkko
Ei huomautettavaa.

Mikäli maakaapeleita pitää siirtää, niin siirtokustannuksien osalta toimitaan Vantaan kaupungin ja Vantaan Energia Oy:n 20.7.1993 laaditun yhteistyösopimuksen mukaisesti.

Kaukolämpöverkko
Asemakaavan muutosalueella sijaitsee Vantaan Energia Oy:n kaukolämpö- ja maakaasuputkia liitteenä olevan piirustuksen 1. mukaisesti.

Vantaan Energia Oy haluaa, että asemakaavan muutosehdotuksessa huomioidaan kaukolämpö- ja maakaasuputkien sijainti.

Mikäli kaukolämpöputkia pitää siirtää, niin siirtokustannuksien osalta toimitaan Vantaan kaupungin ja Vantaan Energia Oy:n 20.7.1993 laaditun yhteistyösopimuksen mukaisesti.”

Vastine:
Kaukolämpö- ja maakaasuputkien sekä maakaapeleiden sijainti huomioidaan kaavan toteuttamisessa.

Tarkistukset: Ei tarkistuksia

VANTAAN KAUPUNKI

Kaupunkisuunnittelu/TKA, TKU

ASEMAKAAVAN MUUTOS NRO 002030
14 VARISTO
LAUSUNNOT JA VASTINEET
9.9.2013

Kaupunginhallitus 21.5.2012 oikeutti kaupunkisuunnittelun pyytämään tarvittavat lausunnot asemakaavan muutosehdotuksesta **nro 002030, Varisto.** Lausuntoja pyydettiin 8 kpl ja saatiin 5 kpl.

Lausunnonantaja	Lausunto	Tarkistukset
NRO 1 ELISA OYJ	Lausuntoa ei saatu.	
NRO 2 FINGRID OYJ	Ilmajohdon pylvään etäisyyden polttoaineen jakeluasemasta pitää olla vähintään puolet pylvään korkeudesta.	-
	Kaikista rakentamiseen liittyvistä suunnitelmista pitää pyytää erillinen risteämälausunto.	Kaavamääräyksiin lisätään: ”Kaikista rakentamiseen liittyvistä suunnitelmista pitää pyytää erillinen risteämälausunto sähkönsiirrosta kantaverkossa vastaavalta yhtiöltä. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon vaara-alueen käyttöä koskevat rajoitukset”.
NRO 3 GASUM OY	Maakaasuputkea varten on kaavassa aikaisemmin mahdollisesti ollut varaus.	-
	Maakaasuputket sijaitsevat korttelin 26121 itäisemmässä kulmassa rakennettavaksi merkityllä alueella.	Kortteleihin merkitään maakaasuputkea varten varattu alueen osa (k). Kaavamääräyskiin lisätään: ”Maakaasuputken läheisyydessä ei saa harjoittaa sellaista toimintaa, josta aiheutuu haittaa tai vaaraa maakaasuputken pitämiselle”.
NRO 4 MUSEOVIRASTO	Suuren Rantatien kaavamerkintään tulee lisätä /s merkintä.	-
	Kaavamääräyksiin tulee lisätä: ”Alueella saattaa sijaita muinaismuistolain (295/63) rauhoittamia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Aluetta koskevista rakennushankkeista ja kaivutöistä on neuvoteltava Museoviraston kanssa”.	-
	Vantaan kaupunginmuseota tulee kuulla asiassa kaavan osallisena.	-

NRO 5 UUDENMAAN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS (ELY)	Kehä III:n varren virkistysalueille on joko osoitettava melusuojaus tai ne on syytä muuttaa suojaviheralueeksi.	-
	Mainospyloneista tulee pyytää rakennuslupavaiheessa tienpitoviranomaisen lausunto.	-
NRO 6 VANTAAN ENERGIA OY	Vantaan Energia Sähköverkot Oy haluaa, että asemakaavan muutosehdotuksessa huomioidaan voimajohdon vaara-alueet sekä sähköverkon sijainti.	-
	Vantaan Energia Oy haluaa, että asemakaavan muutosehdotuksessa huomioidaan kaukolämpö- ja maakaasuputkien sijainti.	-
NRO 7 HSL HELSINGIN SEUDUN LIIKENNE	Lausuntoa ei saatu.	
NRO 8 HSY HELSINGIN SEUDUN YMPÄRISTÖPALVELUT	Lausuntoa ei saatu.	

NRO 2
FINGRID OYJ

Lausunto:

Vastine: Muistutuksen mukaan ilmajohdon pylvään etäisyyden polttoaineen jakeluasemasta pitää olla vähintään puolet pylvään korkeudesta. Ilmajohdon pylvään arvioidaan olevan alle 50 metriä korkean (puolet alle 25 metriä).
Kaavamuutosehdotuksessa rakennusalan raja on 26 metrin etäisyydellä ilmajohdosta, joten rakennusalan rajaa käytetään rakennuslupaa tarkasteltaessa.

Kaavamääräyksiin lisätään vaara-alueen (va) merkinnän alle lauseet:
”Kaikista rakentamiseen liittyvistä suunnitelmista pitää pyytää erillinen risteämälausunto sähkönsiirrosta kantaverkossa vastaavalta yhtiöltä.
Suunnittelussa tulee ottaa huomioon vaara-alueen käyttöä koskevat rajoitukset”.

Tarkistukset:
Tehdään vastineessa selostettu lisäys kaavamääräyksiin.

NRO 3
GASUM OY

Lausunto:

Vantaan kaupunki pyytää lausuntoa asemakaavan muutosehdotuksesta. Kaava-alueella on Gasum Oy:n maakaasun jakeluputki PEH200 (4 bar) ja Vantaan Energian maakaasun jakeluputki PEH125 (4 bar).
Tietojemme mukaan maakaasuputkea varten on kaavassa aikaisemmin mahdollisesti ollut varaus. Gasum pitää varauksen säilyttämistä tarkoituksenmukaisena maakaasuputkistosta rakentamiselle aiheutuvien rajoitusten vuoksi.
Rakennusten ja rakenteiden suojaetäisyyksistä ja muista maakaasun käyttöön ja turvallisuuteen liittyvistä asioista säädetään maakaasun käsittelyn turvallisuudesta annetussa asetuksessa (551/2009). Maakaasuputket PEH200 ja PEH125 sijaitsevat rakennuskorttelin 26121 itäisimmässä kulmassa asemakaavaehdotuksessa rakennettavaksi merkityllä alueella.
Jakeluputkiston etäisyys rakennuksesta, kun putkella ei johdeta kaasua kysymyksessä olevaan kohteeseen, on vähintään 1 metri. Suojaetäisyydet on otettava huomioon rakennuskortteleiden suunnittelussa ja rakennusten sijoittamisessa kaava-alueella. Jakeluputkiston etäisyys liikenneväylään tai raskaasti liikennöityyn alueeseen tulee valita niin, ettei putkisto vaurioidu siihen kohdistuvien kuormitusten ja rasitusten vuoksi.
Maakaasuputken läheisyydessä ei saa harjoittaa sellaista toimintaa, josta aiheutuu haittaa tai vaaraa maakaasuputken pitämiselle..
Sijainti Putkiväli: 2900001 Juvanmalmin muoviputki Paalu: 1.60 + 14m

Vastine: Voimassa olevassa kaavassa on ollut varaus maanalaista johtoa varten Muurikujan/Petikontien risteyksestä Kehä III:n alikulun suuntaan. Kaavamuutosehdotuksessa tämä kohta on merkitty jalankululle ja polkupyöräilylle varatuksi kaduksi (Muuripolku). Tavanomaisen käytännön mukaan johtovarauksia ei merkitä kaduille, koska erilaisia johtoja katujen alla voi olla suuri määrä. Kaupunki selvittää ennen kadunrakennustoimenpiteisiin ryhtymistä, mitä johtoja katujen kohdalla on.

Kortteleihin merkitään maakaasuputkea varten varattu alueen osa. Maakaasuputki ei sijaitse rakentamiseen varatulla alueella vaan autojen pysäköimispaikaksi (p) osoitetulla alueella.

Kaavamääräyskiin lisätään lause: ”Maakaasuputken läheisyydessä ei saa harjoittaa sellaista toimintaa, josta aiheutuu haittaa tai vaaraa maakaasuputken pitämiselle”.

Tarkistukset:

Tehdään vastineessa selostettu lisäys kaavakarttaan ja kaavamääräyksiin.

NRO 4
MUSEOVIRASTO

Lausunto:

Vantaan kaupunki on pyytänyt Museoviraston lausuntoa asemakaavaehdotuksesta NRO 002030 (14 kaupunginosa, Varisto ja 26 kaupunginosa Petikko). Museovirasto on käsitellyt asian ja toteaa siitä seuraavan.

Käsiteltävänä olevalta kaava-alueelta tunnetaan yksi muinaismuistolain (295/1963) rauhoittama kiinteä muinaisjäännös Suuri Rantatie (mj. rek. nro 1000010727), joka alittaa kaavamuutoslaueella Kehä III tien Pärispruunpuiston kohdalla ja liittyy Petikontiehen. Suuren Rantatien kaavamerkintään tulee liittää /s merkintä. Se on Suomen tärkein keskiajalta peräisin oleva tielinjaus ja vaikka kohde ei jatkuvasti käytössä olevana kulkuväylänä olekaan kiinteä muinaisjäännös, saattaa siihen sisältyä muinaismuistolain tarkoittamia rakenteita ja vanhoja rakennekerroksia. Tiekerroksiin kajottaessa on ne otettava huomioon ja dokumentoitava. Mikäli Suuren Rantatien rakenteisiin tullaan kajoamaan, on museoviranomaisiin oltava yhteydessä. Kaavamääräykseen tulee lisätä seuraava: "Alueella saattaa sijaita muinaismuistolain (295/63) rauhoittamia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Aluetta koskevista rakennushankkeista ja kaivutöistä on neuvoteltava Museoviraston kanssa."

Rakennetun kulttuuriympäristön osalta toimivaltainen viranomainen on Museoviraston ja Vantaan kaupunginmuseon välisen yhteistyösopimuksen perusteella kaupunginmuseo, jota tulee kuulla asiassa kaavan osallisena.

Vastine: Merkintää "/s" (s = alue, jolla ympäristö säilytetään) käytetään tavanomaisesti vain korttelialueilla.
Suuri Rantatie on kaavamuutosehdotuksessa merkitty suojeltavaksi tieksi "st".
Em. merkintä sekä kaavamääräyksissä olevat suojeltavaa tietä koskevat lisämääräykset turvaavat riittävällä tavalla tien ja mahdollisten muinaismuistojen säilymisen.

Vantaan kaupunginmuseota on kuultu osallisena.

Tarkistukset: -

NRO 5
UUDENMAAN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS (ELY)

Lausunto:

Suunnittelualue sijoittuu vahvistetun maakuntakaavan taajama-toimintojen alueelle ja Kehä III on osoitettu moottoriväyläksi. Alueen itäosan poikki on osoitettu viheryhteystarve (IIII). Kehä III:n etelä-puolinen osa sisältyy lentomelualueeseen 1 (lme-1). Alueen länsi-päässä on merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön merkintä.

Voimassa olevassa yleiskaavassa Kehä III:n tieliikenteen alueen molemmin puolin on osoitettu kaupallisten palvelujen alueet (KM). Alueen itäpäässä on lähivirkistysalueet (VL), joiden kautta kulkee ohjeellinen ulkoilureitti Kehätien poikki.

Voimassa olevassa asemakaavassa Kehätien liikennealueen molemmin puolin on K-, KL-, KT-, T- ja ET-korttelialueet. Alueen itäpäässä on virkistysalueet (VL, VP) molemmin puolin Kehätietä.

Kaavanmuutoksen tavoitteena on tarkistaa Kehä III:n aluevaraukset vastaamaan laadittua Kantatien 50 (Kehä III) parantamisen tie-suunnitelmaa. Samassa yhteydessä on tarkistettu pääosin jo rakennettujen korttelialueiden merkintöjä vähäisessä määrin. Alueen kautta kulkevan historiallisen Suuren Rantatien osuus on kaavassa osoitettu suojeltavan tien (st) merkinnällä.

ELY-keskus katsoo, että kaavanmuutos noudattaa yleispiirteisempiä suunnitelmia. Asemakaavassa ei ilmene meluntorjuntatoimenpiteitä Kehätien varren virkistysalueille, joissa nykyinen päivämelutaso on yli 60 dB. Virkistysalueille on joko osoitettava melusuojaus, jotta valtio-neuvoston päätöksen mukaisissa melun enimmäisrajoissa pysytään tai ne on syytä muuttaa suojaviheralueiksi.

Alueille sijoitettavista mainospyloneista tulee pyytää rakennus-lupavaiheessa tienpitoviranomaisen lausunto.

Vastine: Tiesuunnitelmassa esitetään tarvittavat melusuojaukset. Finnmap Infra Oy:n laatimassa tie-suunnitelmassa (Kantatien 50:n/Kehä III:n parantaminen välillä Vanhakartano – Vantaankos-ki) meluntorjuntatoimenpiteitä ei kohdistu lausunnossa mainittuihin paikkoihin.

Kaavamuutosalueella olevia VL – alueita käytetään vain läpikulkuun eikä näillä alueilla ole mitään muuta aktiiviseen virkistykseen liittyvää.

Kaavamuutosalueen VL – alueet ovat osa suurempaa Kehä III:n eteläpuolista sekä Kehä III:n pohjoispuolista lähivirkistysaluekokonaisuutta, joihin kaavamuutosalueella olevat virkistysalueet liittyvät. Virkistysaluekokonaisuuden vuoksi voidaan merkintää VL (lähivirkistysalue) pitää myös kaavamuutosalueella EV – merkintää tarkoituksenmukaisempana.

Vantaan rakennusvalvonta kuulee mainospyloneista tienpitoviranomaista rakennuslupavaiheessa.

Tarkistukset: -

NRO 6
VANTAAN ENERGIA OY

Lausunto:

”Kaupunginosa: 14, Varisto, 26, Petikko

Kohdealue**:** Alue sijaitsee Kehä 3:lla Raappavuorentie ja Vihdintien välisellä osuudella.

Sähköverkko
Vantaan Energia Sähköverkot Oy toistaa aiemmin 1.12.2010 annetun mielipiteensä:

Vantaan Energia Sähköverkot Oy:n Martinlaakso – Leppävaara 110 kV:n johto kulkee Kehä III:n eteläpuolella. Lisäksi alueella on useita muuntamoita sekä laaja keski- ja pienjännite-verkko (liite 2).

Vantaan Energia Sähköverkot Oy haluaa, että asemakaavan muutosehdotuksessa huomioidaan voimajohdon vaara-alueet sekä sähköverkon sijainti.

Mikäli maakaapeleita pitää siirtää, niin siirtokustannuksien osalta toimitaan Vantaan kaupungin ja Vantaan Energia Oy:n 20.7.1993 laaditun yhteistyösopimuksen mukaisesti.

Kaukolämpöverkko
Asemakaavan muutosalueella sijaitsee Vantaan Energia Oy:n kaukolämpö- ja maakaasuputkia liitteenä olevan piirustuksen mukaisesti (liite 1).

Vantaan Energia Oy haluaa, että asemakaavan muutosehdotuksessa huomioidaan kaukolämpö- ja maakaasuputkien sijainti.

Mikäli kaukolämpöputkia pitää siirtää, niin siirtokustannuksien osalta toimitaan Vantaan kaupungin ja Vantaan Energia Oy:n 20.7.1993 laaditun yhteistyösopimuksen mukaisesti.”

Vastine: Vantaan Energia Sähköverkot Oy:n Vantaan Energia Oy:n muistutuksessa esittämät asiat huomioidaan suunnittelussa ja rakentamisessa.

Tarkistukset: -

VANTAAN KAUPUNKI

Kaupunkisuunnittelu/TKA, TKU

ASEMAKAAVAN MUUTOS NRO 002030
14 VARISTO, 26 PETIKKO
MUISTUTUKSET JA VASTINEET
9.9.2013

Asemakaavan muutosehdotus nro **002030, Varisto, Petikko** on ollut MRA 27 §:n nojalla nähtävillä **13.6. – 21.8.2012.** Tänä aikana jätettiin **kaksi** (**2 kpl) muistutusta.**

Muistuttaja	**Muistutus**	**Tarkistukset**
NRO 1 KIINTEISTÖ OY PETIKONTIE 1	Autojen pysäköintipaikkojen lukumäärävaatimusta on tarkistettava.	Autojen pysäköintipaikkojen normia tarkistetaan.
	Velvoite istutettavasta pensasaidasta poistettava, koska pensasaita muodostaa näkymäesteen kadun suuntaan.	-
	Pysäköintipaikkojen pensasistutuksilla ympäröintivaatimus poistettava.	Kaavamääräys ”Alueelle rakennettavat autopaikat on ympäröitävä pensasistutuksin” poistetaan. Kaavamääräyksiin lisätään määräys ”Alueelle ei saa sijoittaa päivittäistavaran kaupan tiloja”.
NRO 2 VANTAAN ENERGIA OY	Kevyen huoltoliikenteen ajoyhteys tontin länsiosaan.	_

NRO 1
KIINTEISTÖ OY PETIKONTIE 1

Muistutus:
Kiinteistö OyPetikontie 1:n kiinteistön osalta muistutamme asemakaavan n:o 002030 23.4.2012 muutosehdotusta seuraavasti:

- Olemme todella mielissämme muutoksista yleensä ja Kehä III:n parannuksista ja siitä että ns. lohenpyrstö-liittymät alueillemme on säilytetty parannettuina

- Mietimme kuitenkin syytä suunnitelmien selvään ylimitoittamiseen ja pohdimme sen perusteita juuri tässä Petikon ja Variston alueella. On outoa että alueelle jossa liikenne ei voi olla tulevaisuudessakaan esitetyn vilkasta (Alueelle sekä Kehä III ja Hämeenlinnan väylän risteykseen on juuri valmistunut uusia siltoja, jotka ovat 2+2 kaistaisia), esitetään tässä ajoittain jopa 5 + 5 ajorataista ratkaisua, kun veronmaksajina olemme tietoisia alueen, joka on vanhaa järven pohjaa, erityisen kalliista perustamisvaatimuksista paalutuksineen ja kansirakenteineen.

- Oman tonttimme kohdalla edellä oleva pienentää tonttiamme noin 7,5 % mikä johtaa ongelmiin autopaikkojen järjestämisessä (ja mm. lumen säilytyksessä), varsinkin esityksen mukaisesti, jossa pysäköintipaikkojen lukumäärävaatimukset ovat säilytetty ennallaan.

- Vaadimmekin pysäköintipaikkojen lukumäärävaatimuksissa noudattavan alueella toisaalla olevaa matalampaa standardia, kuten neuvottelussamme aluearkkitehdin kanssa 03.07.2012 sovittiin:

  Liiketilat 1 autopaikka/ 50 k-m^2
  Toimistotilat 1 autopaikka/ 75 k-m^2
  Varastotilat 1 autopaikka/ 150 k-m^2
  Teollisuustilat 1 autopaikka/ 120 k-m^2

- Vaadimme myös että tonttimme rajalle esitetty velvoite istutettavasta pensasaidasta, sekä pysäköintipaikkojen ympäröintivaatimus pensasistutuksilla poistetaan turhana, koska ne saattavat muodostaa näkemäesteen kadulle kaarteeseen uuden tienäkyvyysmääräyksen vastaisesti.

Vastine: Kehä III:n mitoitus perustuu liikennealan asiantuntijoiden käsitykseen Kehä III:n liikennemääristä tulevaisuudessa.

Kaavamuutosehdotusta tarkistetaan autojen pysäköintivaatimuksien osalta, kuten muistutuksessa on esitetty, koska ko. tontilta poistuu suuri määrä autopaikkoja Kehä III:n laajemman aluevarauksen johdosta.
Liiketilat kaavamuutosehdotuksessa: 1 ap/35 k-m2, muutetaan 1ap/50 k-m2
Toimistotilat kaavamuutosehdotuksessa: 1 ap/50 k-m2, muutetaan 1ap/75 k-m2
Varasto- ja teollisuustilojen osalta ei muistutuksessa ole muutoksia esitetty.
Tehtyjä tarkistusta voidaan katsoa perustelluksi, vaikka muutoin kaavojen uusimisen yhteydessä autopaikkanormit muutetaan vastaamaan nykypäivän vaatimuksia.
Kokouksessa 3.7.2012 maanomistajan edustajan sovittiin, että muistutusta koskevalle tontille (kortteli 26105) voidaan lisätä seuraava määräys: "Alueelle ei saa sijoittaa päivittäistavaran kaupan tiloja".

Kaavakartasta ei poisteta merkintää "pensasaita" maantien suunnasta korttelissa 26105, koska pensasaita rajoittaa ja estää kulkemista Kehä III:lle sekä koska pensasaita jäsentää liikenne- ja korttelialueen rajaa. Pensasaita ei ole näkymäesteenä Kehä III:lle, koska pensasaidan kohdalla ei ole ajoneuvoliittymiä.

Kaavamuutosehdotuksen kaavamääräyksissä on korttelissa 26105 määräys: ”Alueelle rakennettavat autopaikat on ympäröitävä pensasistutuksin”.
Määräys poistetaan korttelista 26105.

Tarkistukset:

Autojen pysäköintipaikkojen normia tarkistetaan.
Kaavamääräys ”Alueelle rakennettavat autopaikat on ympäröitävä pensasistutuksin” poistetaan.
Kaavamääräyksiin lisätään määräys ”Alueelle ei saa sijoittaa päivittäistavaran kaupan tiloja”.

NRO 2
VANTAAN ENERGIA OY

Muistutus:

Vastine:

Vantaan Energia Oy:n huomautuksessa tarkoittama kevyen huoltoliikenteen ajoyhteys ei ole asemakaavan muutosalueella.
Kaavamuutosalueen eteläpuolella on Pärispruunpuisto – niminen lähivirkistysalue (VL). VL – alueella on Matkatien jatkon kohdalla kaavassa merkintä ”ajo/u” (alueella oleva ajoyhteys ja ulkoilureitti).
Lisäksi tien kohdalla on merkintä ”st-3” (Suojeltava tie, alueen osa, jolla sijaitsee historiallisesti merkittävä tieosuus). Suojeltava tie on Suuri Rantatie.

Vantaan Energia Oy:n on siten mahdollista ainakin asemakaavan puolesta voida käyttää ajo – merkinnällä varustettua VL - aluetta kevyen huoltoliikenteen ajoyhteytenä.
Lähivirkistysalue (VL) on Vantaan kaupungin viheralueyksikön hoidossa. Vantaan Energia Oy:n mahdollisesti rakennusluvassa esittämästä ajoyhteydestä tontin länsiosaan VL – alueen kautta, antaa lausunnon viheralueyksikkö

Tarkistukset: -

VANTAA

PETIKKO - VARISTO - VANTAANKOSKI
LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖSELVITYS

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 19 §

Julkaisija Vantaan kaupunki
Kuntatekniikan keskus

2013

Teksti WSP Finland Oy
Kannen kuva Jari Aaltonen / WSP Finland Oy
Taitto WSP Finland Oy
Paino Vantaan kaupunki 2013

Sisältö

Esipuhe 4

1 Työn lähtökohdat ja tavoitteet 5
- Tarkastelualue 5
- Työn tausta ja tavoitteet 6

2 Alueen nykytilanne 7
- Ajoneuvoliikenteen verkko 7
- Liikennemäärät 7
- Liittymien toimivuus 8
- Pysäköinti 8
- Liikenneturvallisuus 8
- Joukkoliikenne 8
- Kävely ja pyöräily 10
- Kaupunkikuva, katuvihreä ja pinnoitteet 11

3 Alueen maankäytön ja liikenteen kehitys 15
- Maankäytön suunnitelmat 15
- Liikenne-ennuste vuodelle 2015 15
- Liittymien toimivuus 15

4 Alueen ongelma-analyysi 16

5 Toimenpide-ehdotukset 18
- Silta Kehä III:n yli 18
- Iltavalaistus 18
- Porttiaiheeet 19
- Martinkyläntien ympäristön parantaminen 20
- Julkisivut 20
- Rakentamistapaohje 22
- Opastusjärjestelmä 22
- Tiilipojanlenkin liikennejärjestelyt 24
- Pyöräilyn ja kävelyn opastus 24
- Pienet liikennejärjestelyt ja kunnossapitotoimenpiteet 25
- Pienet ympäristön parantamistoimenpiteet 27
- Pyöräilyverkon täydentäminen 28
- Kartta toimenpiteistä 29
- Lopuksi 30

ESIPUHE

Tämän selvityksen tavoitteena oli määrittää nopeasti toteutettavia toimenpiteitä, joilla Varisto-Petikko-Vantaankoski -alueen toimivuutta ja ilmettä on mahdollista parantaa. Työn pohjana oli alueelle vuonna 2004 laadittu liikenneselvitys.

Tämä työ on tehty vuorovaikutuksessa Varisto-Petikko -alueen yrittäjien kanssa. Alueen kauppiasyhdistyksen edustajien kanssa järjestettiin tapaaminen 31.1.2013, jossa esiteltiin käynnistyvää työtä ja sen tavoitteita. Työn alustavia tuloksia käsittelevä esittely- ja keskustelutilaisuus järjestettiin Fur Centerissä 16.5.2013. Tilaisuuteen osallistui noin 30 alueen kauppiasta ja yrittäjää. Palautetta esitetyistä toimenpiteistä oli mahdollista antaa tilaisuudessa ja kirjallisesti vielä tilaisuuden jälkeen.

Selvitys laadittiin Vantaan kaupungin toimeksiannosta. Työtä ohjasi kaupungin puolelta Jaana Virtanen. Kaupungilta työryhmään kuuluivat lisäksi Timo Kallaluoto, Elina Komulainen, Emmi Koskinen, Teuvo Kuparinen, Laura Muukka ja Sirpa Törrönen.

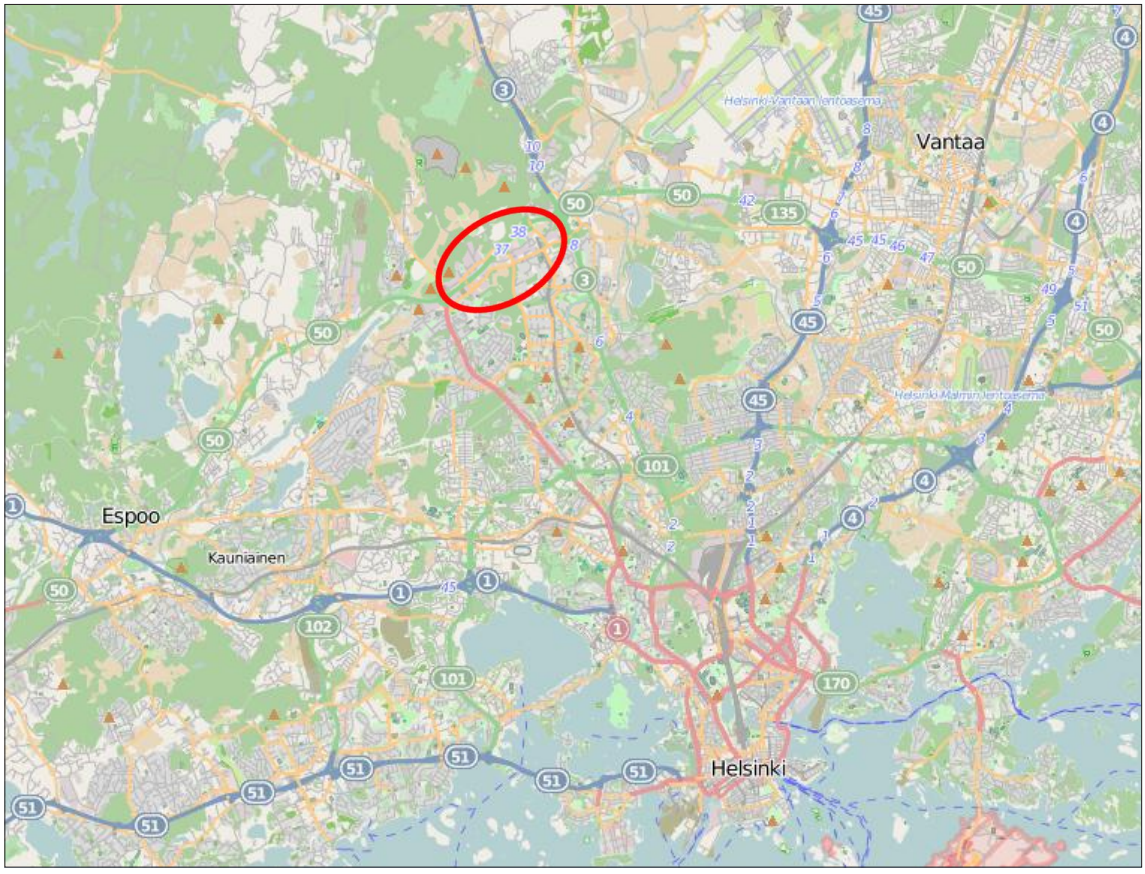
Selvityksen toteutuksesta vastasi WSP Finland Oy, jossa työhön osallistuivat Timo Kärkinen, Annika Rantala, Ollipekka Pakkanen, Arto Kaituri ja Jari Aaltonen.

1 TYÖN LÄHTÖKOHDAT JA TAVOITTEET

Tarkastelualue

Varisto-Petikko-Vantaankoski -alue sijaitsee Länsi-Vantaalla. Alueen keskellä on Kehä III ja alueen itäosassa Vantaankosken rata, joka vuonna 2015 täydentyy Kehäradaksi. Alueen itärajalla on Hämeenlinnanväylä (vt 3) ja länsireunassa Vihdintie (mt 110). Alueen sisäiset pääväylät ovat Kehä III:n suuntaiset Martinkyläntie Kehä III:n eteläpuolella Varistossa ja Petikontie-Tiilipojanlenkki Kehän pohjoispuolella Petikossa. Alue rajoittuu etelässä Variston ja Martinlaakson asuinalueisiin ja pohjoisessa viheralueisiin. Alueen sijainti pääkaupunkiseudulla on esitetty kuvassa 1.

Tarkastelualueella on runsaasti rakentamiseen ja kodin sisustamiseen liittyviä liikkeitä. Kauppoja alueella on ollut jo usean vuosikymmenen ajan. Alue mainostaa itseään Suomen suurimpana ulkokauppakeskuksena. Vähittäiskaupan lisäksi alueella on tukkuliikkeitä sekä enemmän rakentamisen ammattilaisille suunnattuja liikkeitä. Vantaankosken alueella on toimistoja sekä Sanoma Oy:n painolaitos.

Kuva 1. Tarkastelualueen sijainti.

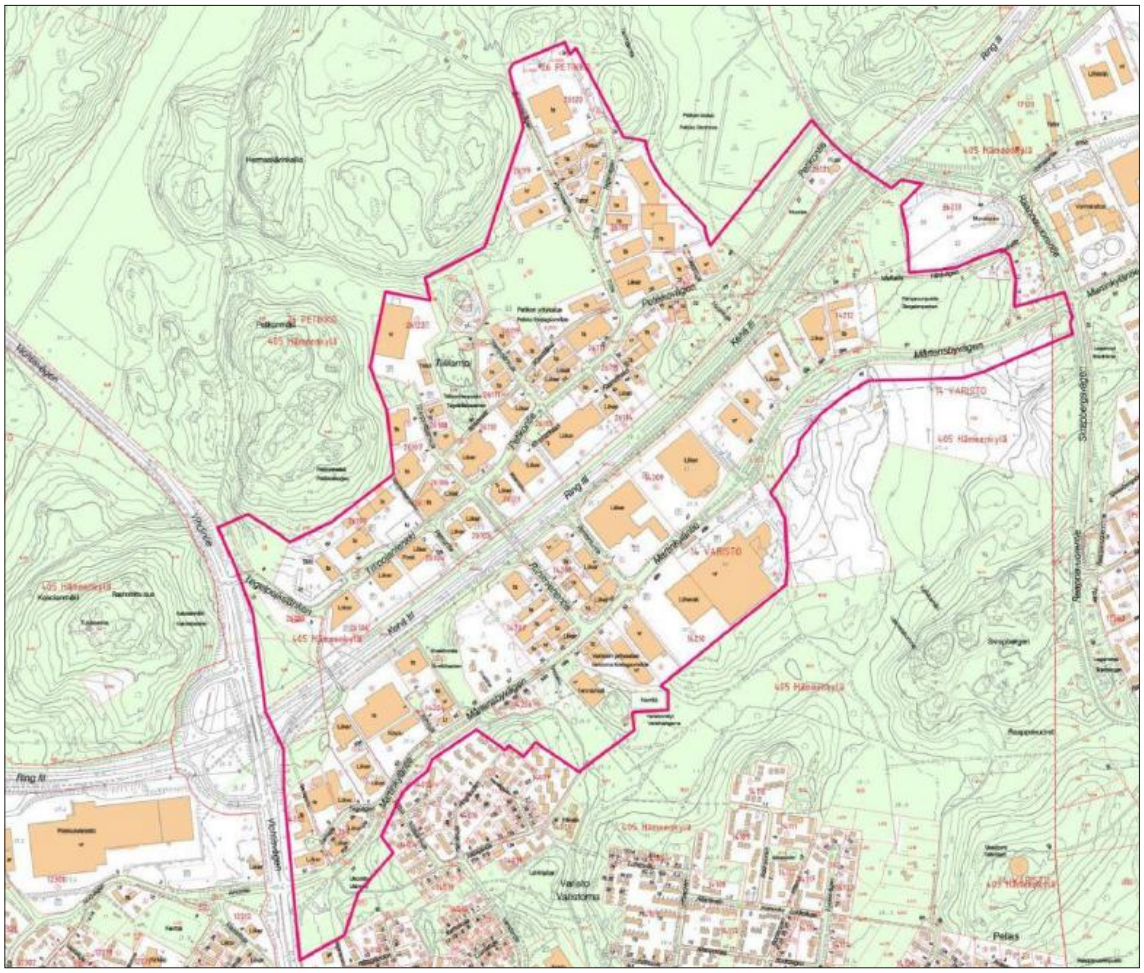
LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 19 §

Työn tausta ja tavoitteet

Varisto-Petikko -alue on menettänyt asemiaan pääkaupunkiseudun kauppakeskusten välisessä kilpailussa. Kun alue ennen oli yksi johtavista huonekalu- ja sisustuskaupan keskuksista, ovat uudet keskukset, erityisesti Porttipuisto, nousseet merkittävämmiksi kauppapaikoiksi. Tämä on näkynyt myös tarkastelualueen kauppatarjonnassa: mm. Iskun ja Askon päämyymälät ovat siirtyneet pois Varistosta.

Tarkasteltavasta alueesta laadittiin liikenneselvitys vuonna 2004. Tuolloisten kehitysnäkymien mukaan alueelle oli sijoittumassa merkittävästi uutta maankäyttöä ja sen aiheuttaman liikennemäärien kasvun mukaan alueen liikenneverkkoa piti parantaa merkittävästi. Esitetyt mittavat parantamistoimenpiteet olivat pääosin kalliita, joten niiden toteuttaminen on jäänyt tekemättä. Syynä toteuttamattomuuteen on myös se, että maankäyttö ja sen seurauksena liikenne eivät ole kehittyneet ennustetulla tavalla.

Tavoitteena tässä työssä on määritellä, millä liikenteellisillä ja maisemallisilla toimenpiteillä alueen houkuttelevuutta ja yleiskuvaa voidaan parantaa. Toimenpiteet määritellään siten, että osa niistä voidaan toteuttaa mahdollisimman nopeasti.

Kuva 2. Tarkastelualue.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 19 §

2 ALUEEN NYKYTILANNE

Ajoneuvoliikenteen verkko

Alueen keskeiset sisäiset väylät ovat Kehä III:n suuntaiset Martinkyläntie ja Petikontie-Tiilipojanlenkki, jotka molemmat kytkeytyvät länsipäässä Vihdintiehen. Tarkastelualueella ne yhdistää toisiinsa Riihimiehentie, joka ylittää sillalla Kehä III:n. Yhteydet Kehä III:lle ovat Petikontien ja Riihitontuntien ns. lohenpyrstöliittymien kautta.

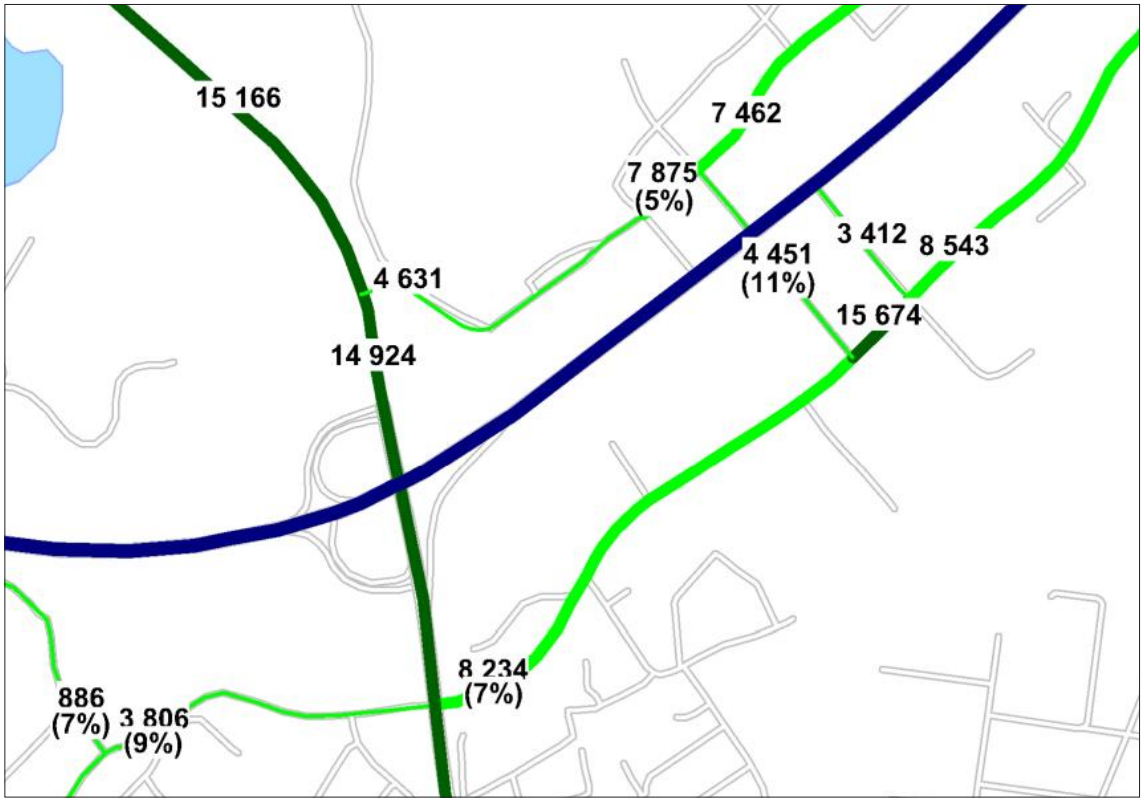
Liikennemäärät

Liikennemäärät tarkastelualueen katuverkolla arkipäivisin vuonna 2012 on esitetty kuvassa 3. Raskaan liikenteen osuus tarkastelualueen katuverkolla on huomattavan korkea, mikä selittynee alueella toimivien yritysten toimitus- ja jakelukuljetuksilla.

Liikenteellisesti vilkkain osuus alueella on Martinkyläntiellä Riihimiehentien ja Riihitontuntien välillä, jossa liikennettä on arkisin noin 15 700 ajoneuvoa vuorokaudessa. Kehä III:n liikennemäärä arkisin Riihimiehentien kohdalla on noin 36 700 ajoneuvoa vuorokaudessa.

Alueen arkipäivien autoliikenne on pääosin vähentynyt edellisen liikenneselvityksen pohjana olleista vuoden 2003 liikennemääristä. Muutamilla katuosuuksilla määrät ovat laskeneet varsin paljon. Tällaisia ovat mm. Riihimiehentie (> -26 %), Riihitontuntie (-27 %) ja Martinkyläntie (-15 %).

Liikennemäärä Kehä III:lla on myös vähentynyt. Vuonna 2012 liikennettä Liikenneviraston Askiston mittauspisteessä (LAM) tarkastelualueen länsipuolella oli noin yksi prosentti vähemmän kuin vuotta aikaisemmin.

Kuva 3. Liikennemäärät tarkastelualueen katuverkolla arkipäivisin vuonna 2012 (ajon./vrk, suluissa raskaan liikenteen osuus; Vantaan kaupungin liikennelaskennat).

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 19 §

Liittymien toimivuus

Kriittisimpiä liittymiä tarkastelualueella ovat Martinkyläntien liittymät Riihimiehentien ja Riihitontuntien kanssa. Vuoden 2004 selvityksessä niiden toimivuuden todettiin olevan hyvä: käyttösuhteet olivat noin 0,5. Kuormittunein tarkastelualueen liittymistä oli Martinkyläntien ja Kivivuorentien liittymä.

Liikenneverkkoon on vuoden 2004 jälkeen tullut vain Sanomatie, joka parantaa yhteyksiä Kehä III:lle ja siten keventää Martinkyläntien liikennettä Vantaankoskella. Liikennemäärät ovat tällä hetkellä pienemmät kuin vuonna 2003, joten liittymien toimivuus on tällä hetkellä hyvä myös liikenneverkon kuormituksen ollessa suurimmillaan.

Liikennemäärä Martinkyläntiellä Kivivuorentien ja valtatien 3 välillä oli vuoden 2004 selvityksessä liikennemallitarkasteluun perustuen noin 18 000 ajoneuvoa vuorokaudessa, kun lukema vuoden 2012 laskennoissa oli 9 300 ajon./ vrk.

Pysäköinti

Pysäköinti tarkastelualueella on liikkeiden tonteilla. Pääosin pysäköinti ei aiheuta suuria ongelmia, sillä paikkamäärät ovat nykyiselle kysynnälle riittävät. Vaikeus voi olla löytää tietyn liikkeen pysäköintiin, koska opastusta ja mainoksia alueella on paljon ja pysäköintiopasteet hukkuvat muiden ilmoitusten joukkoon.

Liikenneturvallisuus

Tarkastelualueella on vuosina 2007–2011 tapahtunut yhteensä 13 henkilövahinkoihin johtanutta onnettomuutta, joissa loukkaantui 14 henkilöä. Merkillepantavaa on, että loukkaantumisista peräti puolet eli 7 tapahtui mopo-onnettomuuksissa. Edellisten lisäksi alueella tapahtui 88 aineellisiin vahinkoihin johtanutta onnettomuutta.

Henkilövahinkoihin johtaneista onnettomuuksista 6 tapahtui Martinkyläntiellä, mutta erityisiä onnettomuuskeskittymiä ei ollut. Martinkyläntie on tarkastelualueen vilkkain katu, joten onnettomuuksien keskittyminen sille on luonnollista. Aineellisiin vahinkoihin johtaneissa onnettomuuksissa on keskittymä Martinkyläntien ja Raappavuorentien liikennevalo-ohjatussa liittymässä.

Joukkoliikenne

Junaliikenne palvelee Vantaankosken asemalle. Radalla liikennöivät M-junat Helsingin keskustaan 10 minuutin vuorovälillä arkisin klo 6-19 ja lauantaisin klo 9-17. Muina aikoina vuoroväli on 15–20 minuuttia noin klo 23:een asti illalla.

Kehäradan liikennöinti alkaa heinäkuussa 2015. Tällöin Vantaankoskelta pääsee junalla Helsingin suunnan lisäksi myös Lentoasemalle ja Tikkurilaan. Kehäradan valmistuessa myös Vantaan bussilinjastoa muutetaan.

Bussiliikenteessä tärkeimmät aluetta palvelevat Vantaan sisäiset linjat ovat 35 ja 50, joiden vuorovälit ruuhka-aikoina ovat 30 minuuttia ja muulloin 60 minuuttia. Linja 35 tarjoaa yhteyden mm. Myyrmäestä Varistoon ja Vantaankoskelle (mutta se ei aja aseman kautta) ja linja 50 Petikosta Vantaankosken asemalle, Myyrmäkeen ja Tikkurilaan.

Seutuliikenteessä aluetta palvelevat linjat voidaan jakaa kahteen ryhmään: vain ruuhka-aikoina ajettavat, lähinnä työmatkaliikennettä palvelevat linjat, sekä linjat, joilla on laajemmat liikennöintiajat, ja jotka palvelevat myös ostos- ja asiointimatkoja.

Vain ruuhka-aikoina liikennöiviä linjoja ovat 435, 360, 361, 535 ja 941. Liikennöintiajasta johtuen linjoilla on vain muutamia lähtöjä päivässä. Kolmella ensin mainitulla linjalla on toinen päätepiste Elielinaukiolta Helsingistä. Kaksi jälkimmäistä liikennöi Vantaalla pääosin Kehä III:a pitkin.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 19 §

Koko päivän liikennöiviä linjoja ovat 362 ja 363, joiden molempien toinen päätepysäkki on Elielinaukiolla. Linjan 363 toinen päätepysäkki on Petikossa ja linjan 363 Vantaankosken asemalla. Vuorovälit linjoilla ovat ruuhka-aikojen ulkopuolella 60 minuuttia, ruuhka-aikoina lyhyemmät.

Nykyiset joukkoliikenteen nousumäärät arkisin alueen pysäkeillä vaihtelevat alle viidestä enimmillään noin seitsemäänkymmeneen. Arkipäivän nousijamäärät ovat suurimmalla osalla alueen pysäkeistä pieniä ja suurin osa niistä on työmatkaliikennettä. Asiointiliikennettä kauppa-alueella on jonkin verran iltaisin.

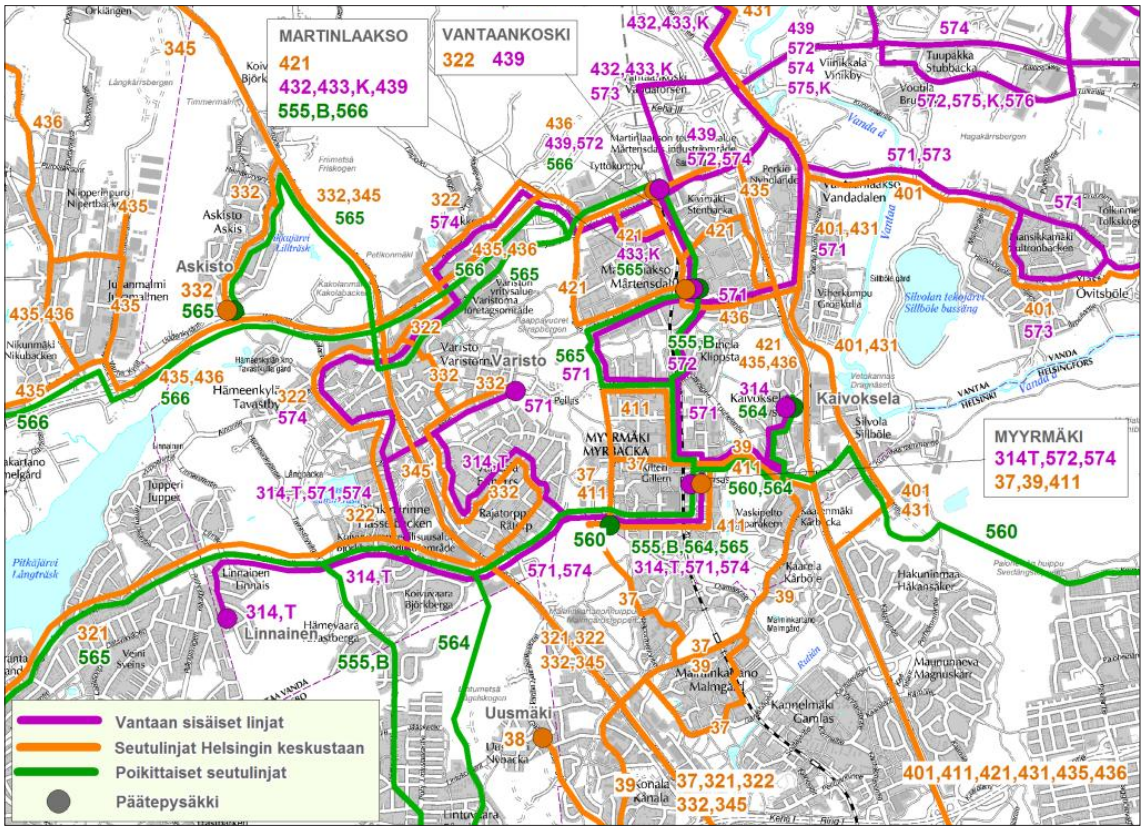
Länsi-Vantaalle on laadittu **linjastosuunnitelmaluonnos**, jonka lähtökohtana on Kehäradan liikennöinnin alkaminen. Luonnoksen (5.3.2013) mukainen liikenne alueella on esitetty kuvassa 4.

Vantaan sisäisillä linjoilla pääsee edelleen Myyrmäestä Petikkoon. Yhteys ei enää jatku Tikkurilaan, vaan Tikkurilasta on yhteys Kehärataa pitkin Vantaankosken asemalle.

Suunnitelmaluonnoksessa Petikosta ja Varistosta on suoria yhteyksiä seutulinjoilla Helsinkiin. Kehäradan junista Vantaankosken asemalta muodostuu vaihtoyhteyksiä Petikkoon ja Varistoon:

- Petikkoon arki-iltaisin 3-4 bussia tunnissa, lauantaisin ja sunnuntaisin ostosaikaan 3 bussia tunnissa
- Varistoon arki-iltaisin 3-4 bussia tunnissa, lauantaisin ja sunnuntaisin ostosaikaan 3 bussia tunnissa.

Joukkoliikenteellä pääsee halutessaan liikkeisiin Petikossa ja Varistossa. Isompien ostosten, kuten huonekalujen, kohdalla joukkoliikenteel-

Kuva 4. Länsi-Vantaan linjastosuunnitelmaluonnoksen mukainen linjasto Myyrmäen suuralueella Kehäradan liikennöinnin alkaessa. Kuva Länsi-Vantaan linjastosuunnitelmasta (luonnos 5.3.2013).

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 19 §

lä liikkuminen ei ole ongelma, koska ostoksille on todennäköisesti kuitenkin tilattava kotiinkuljetus tai vuokrattava pakettiauto. Sen sijaan keskisuurten ostosten kanssa joukkoliikenteellä liikkuminen on melko hankalaa, etenkin jos matkalla on vaihdettava liikennevälineestä toiseen.

Joukkoliikenteellä alueen sisällä liikkuminen on mahdollista, mutta ei erityisen helppoa, eikä se onnistu suunnittelemattomasti. Kehä III:a pitkin ajavat linjat eivät sovellu alueen sisäiseen liikkumiseen. Alueen sisällä kannattaa panostaa siihen, että joukkoliikenteellä alueelle tulleet pääsevät sujuvasti liikkumaan kävellen liikkeiden väleillä.

Kävely ja pyöräily

Pyörätieverkon kattavuus on nykyisin hyvä katujen varsilla. Jatkuvuudessa on kuitenkin paikoin ongelmia. Martinkyläntien varressa pyörätie vaihtaa puolta ja katkeilee, vaikka pyörätie onkin koko alueella vähintään toisella puolella katua.

Alueella on monia erittäin hyviä järjestelyjä. Vantaankosken asemalla on erittäin korkeatasoinen pyöräparkki, jossa katoksen alla on runkolukittavat pyörätelineet. Martinkyläntien ja Raappavuorentien liikennevaloissa on joka suunnalla pyöräilijöitä varten tangot, joihin voi nojata valon vaihtumista odotellessa.

Kehä III:n varrella tien eteläpuolella on pyörätie. Siltä on tarkastelualueella neljä yhteyttä Kehä III:n alitse tai ylitse, joista yksi on Riihimiehentien silta.

Kuva 5. Jalankulun ja pyöräilyn verkosto.

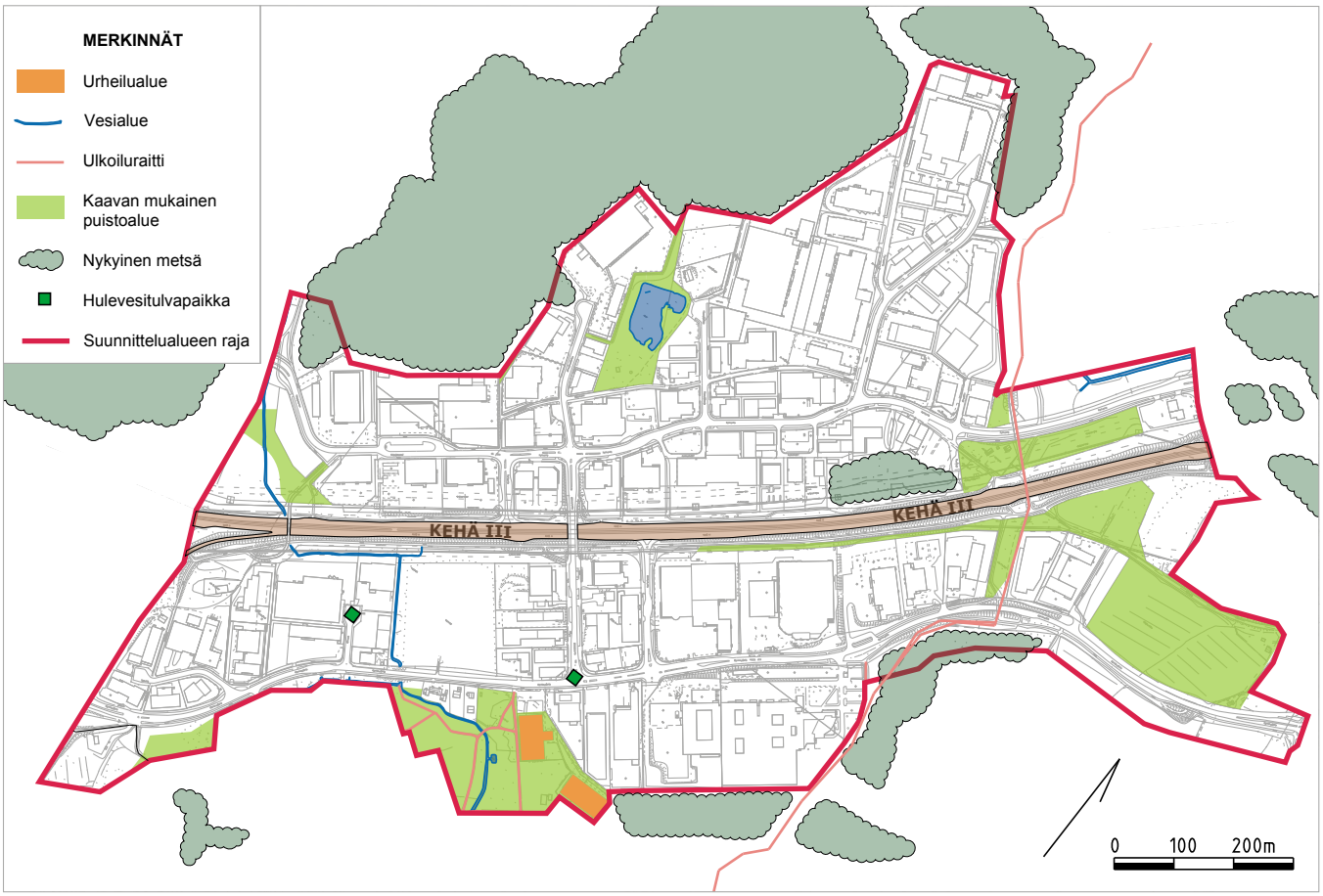
LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 19 §

Kaupunkikuva, katuvihreä ja pinnoitteet

Suunnitelma-aluetta leimaa työpaikka- ja teollisuusalueen vaikutelma, joka muodostuu alueen rakennuksista, pihoista sekä paikoitellen niitä ympäröivistä aidoista ja katutiloista. Alueen rakennukset ovat Martinkyläntien länsipään eteläreunaa lukuun ottamatta pääosin teollisuus- ja kaupparakennuksia. Monet niistä ovat betonielementtirakenteisia useilta eri aikakaudelta. Rakennusten julkisivut ovat paikoittain mainosten täyttämiä. Alueen sisällä ei juuri ole puistoja tai lähimetsiä, ne sijoittuvat suunnitelma-alueen reunoille tai ulkopuolelle. Nykyinen kasvillisuus onkin pääosin istutettua, ja se on sijoitettu pitkälti rakennusten ja katujen ehdoilla.

Petikko-Variston -alue ei näyttäydy Kehä III:lle kovinkaan houkuttelevana, eikä alue erotu nykyisen matalan arkkitehtuurin kautta ohikulkevalle liikenteelle. Kauppiaat ovat yrittäneet lisätä omaa näkyvyyttä laajoilla lipputankorivistöillä sekä Kehä III:n liikenteelle suunnatuilla lakanamainoksilla. Syntynyt vaikutelma on kaupunkikuvallisesti levoton ja osin epämääräinen. Kehä III:n ylittävä, Petikon ja Variston alueet yhdistävä Riihimiehentien silta ei erotu Kehä III:n liikenteelle muista väylää ylittävistä silloista.

Petikon puolella rakennukset rajaavat melko tiiviisti katualuetta, kun taas Variston puolella katutila on epämääräisempi ja paikoin laajat pysäköintialueet sijaitsevat rakennusten edustoilla. Myöskään pensaita ja katupuita ei ole toteutettu pitkille katuosuuksille erityisen yhtenäisenä, vaan kasvillisuus on lähinnä siellä, minne sen on katsottu mahtuvan.

Kuva 6. Tarkastelualueen viher- ja ulkoilualueet.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 19 §

Alueen katupuusto on varsin samanikäistä. Lyhyet katupuurivistöt katkeavat esimerkiksi valaisimien tai tonttiliittymien sijaintien vuoksi. Tämä vaikuttaa osaltaan siihen, ettei alueelle synny vaikutelmaa kaupunkikuvaa tukevasta ja yhdistävästä katutilasta. Katuvihreää on myös melko vähän. Kodin 1:n edustalla oleva laaja-alainen rinneistutus on näyttävä ja vähentää teollisuusaluemaista vaikutelmaa.

Katupuiden joukossa on muutamia runkovaurioisia sekä kasvuhäiriöisiä puita. Vauriot ovat todennäköisesti aurauskaluston aiheuttamia tai puutteellisesta hoidosta johtuvia. Muutamia puita on poistettu, eikä uusia ole istutettu tilalle. Myös katujen varsilla kasvavien pensaiden joukossa on kuolleita yksilöitä. Pensaat eivät ole aina kestäneet aurausta, eikä vaurioituneita istutuksia ole korjattu.

Martinkyläntien itäpäässä on yksi kevyen liikenteen väylän ja tontin välissä rivissä kasvava puu, joka on lähtenyt kallistumaan voimakkaasti (kuva 27).

Alueella on runsaasti kovia pintoja, kuten asfalttia ja erilaisia kiveyksiä. Kautta koko suunnittelualueen on nähtävillä rikkoutunutta, murtunutta sekä paikattuja asfalttiosuuksia. Alueella on myös kohtia, joista asfaltti puuttuu täysin. Useissa liittymäkohdissa on nähtävillä aurauskaluston siirtämiä ja rikkomia betonisia reunakiveyksiä (kuva 8). Myös reunakivien kehystämä betonikiveys on samalla hajonnut. Osissa hajonneissa reunakivissä on jopa raudoitus tullut esille. Reunakiviä tai kiveyksiä ei ole säännöllisesti korjattu.

Kuva 7. Kasvuhäiriöinen ja osaksi kuivanut puu Riihitontuntien ja Martinkyläntien risteyksessä.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 19 §

Hulevesien luonnonmukainen käsittely ja viivytys eivät ole olleet esillä alueen toteuttamisen yhteydessä, vaikka se nykyisten periaatteiden mukaisesti on tarpeellista alueilla, joilla on runsaasti kovia pintoja. Hulevesien johtamisen kannalta haastavia paikkoja onkin syntynyt Vihdintien varteen. Ne eivät tosin ole pelkästään seurausta Petikko-Varisto -alueen toteuttamisesta.

Martinkyläntien länsipään omakotitalotonttien sekä paikoin muidenkin tonttialueiden vihreästä on tullut osa katuvihreää. Omakotitaloalueiden puusto on tullut reilustikin kevyen liikenteen väylän puolelle peittäen näkyvyyttä. Tonttien ja katualueen asfaltin väliin jääneet kaistaleet ovat monin paikoin hoitamattoman ja epäsiistin näköisiä. Paremmin ylläpidettyjä alueita ovat ajoradan ja kevyenliikenteen väylän väliin jäävät nurmikaistat.

Tonttien ja katualueen liittymissä on nähtävissä useissa kohdissa nurmialueita, jotka ovat painuneet ajoneuvojen renkaiden alla (kuva 28). Vaurioita ei ole korjattu tai korvattu ajoneuvon kestävillä kiveyksillä. Alueelta löytyy useita kohtia, sekä tonttien ja katutilan puolelta, jotka antavat epämääräisen ja välinpitämättömyyden vaikutelman alueesta.

Kuva 8. Rikkoutuneita reunakiveyksiä.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 19 §

Kuva 9. Epämääräinen istutusalue.

Kuva 10. Kevyen liikenteen väylän ja rakennuksen väliin kasvaneita rikkaruohoja ja puuntaimia.

3 ALUEEN MAANKÄYTÖN JA LIIKENTEEN KEHITYS

Maankäytön suunnitelmat

Tarkastelualueelle suunniteltu maankäyttö on pääosin toteutunut. Varistossa Martinkyläntien varrella on yksi iso rakentamaton liikerakennustontti, jolle saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikön. Petikon puolella ei ole merkittäviä rakennushankkeita.

Kauppa on alueella kehittynyt siten, että Petikossa on enenevässä määrin suoraan yrityksille tai rakentamisen ammattilaisille suunnattuja liikkeitä, kun taas Variston alue suuntautuu vähittäismyyntiin. Kehitys on tapahtunut markkinavetoisesti ilman hallinnollista ohjausta. Kehitys jatkunee samaan suuntaan, eikä siihen ole syytä puuttua.

Liikenne-ennuste vuodelle 2015

Liikennemäärät alueella ovat laskeneet viime vuosina. Viimeisten kahden vuoden aikana liikennemäärät tarkastelualueen pääväylillä ovat laskeneet keskimäärin noin 11 %. Kyseessä ei ole vain Petikkoa ja Varistoa koskeva ilmiö, vaan talouden taantuma on vähentänyt liikennesuoritetta myös koko Suomen tasolla.

Tarkasteltavalla alueella liikenteen väheneminen johtuu paitsi yleisistä suhdanteista myös kaupan synnyttämän liikenteen suuntautumisesta tarkastelualueen sijasta muihin kauppakeskuksiin, kuten Tammistoon ja Porttipuistoon.

Selvityksen laadinnan aikaan näköpiirissä ei ole tekijöitä, jotka johtaisivat autoliikenteen kasvuun alueen katuverkolla. Näin ollen nykytilanteen liikennemääriä voi pitää lähtökohtana vuoden 2015 liikennetarkasteluille.

Liittymien toimivuus

Liikenneverkon mitoittava ajankohta on normaalisti arkipäivän iltahuipputunti klo 16-17, jolloin tapahtuu suurin osa illan työmatkaliikenteestä. Osa liikenteestä on asiointimatkoja. Tilaa vievän erikoiskaupan, kuten huonekalujen, osalta suurimmat liikennemäärät syntyvät lauantaisin klo 12-13 välillä. Siksi liikenneverkon toimivuus tarkastelualueella on tarkistettava molempina ajankohtina.

Kaikkien alueen tärkeimpien liittymien toimivuus niin arkipäivän iltahuipputuntia kuin lauantain keskipäivälläkin on hyvä. Suurimmat kuormitukset ovat Martinkyläntien liittymissä Riihitontuntien ja Riihimiehentien kohdissa, mutta näissäkin liikenteellistä kapasiteettia on vielä merkittävästi jäljellä. Liikenne ehti tarkasteluaikoina aina läpäisemään liittymät ensimmäisen vihreän valovaiheen aikana.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 19 §

4 ALUEEN ONGELMA-ANALYYSI

Alueen yrittäjät ovat huolissaan vähenevistä asiakasmääristä. Kilpailevia kauppa-alueita on pääkaupunkiseudulle syntynyt useita, joista esimerkiksi Porttipuisto kilpailee monien huonekalukauppoineen samoista asiakkaista. Vähenevät asiakasmäärät Varisto - Petikko -alueella näkyvät myös alueen katuverkon pienentyneinä liikennemäärinä.

Ympäristön osalta ongelmia käsiteltiin osittain jo nykytila-analyysin yhteydessä ja sekä maiseman että liikenteen toimenpiteitä tarkennetaan toimenpide-ehdotuksissa. Alueella on korjaamista vaativia katu- ja viherkohteita, mutta kaupallisen houkuttelevuuden kannalta seuraavassa käsiteltävät ongelmat ovat kuitenkin pieniä.

Autoliikenteen toimivuuden kannalta alueella ei ole ongelmia. Maankäyttö alueella on lisääntynyt paljon vähemmän kuin vuonna 2004 tehdyssä edellisessä liikenneselvityksessä oletettiin, ja sen vuoksi tuolloin laadittu liikenneennuste ei ole toteutunut. Tämä on alueen kannalta hyvä, koska autoliikenteen kapasiteetin merkittävä lisääminen edellyttää yleensä hyvin kalliita toimenpiteitä.

Liikenteeseen vaikuttaa taloudellisen tilanteen kehitys. Talous ei arvioiden mukaan näytä kasvavan lähivuosina. Näin ollen liikennemäärät tarkastelualueella eivät merkittävästi muutu ja katuverkon kapasiteetin lisäämiseen ei tarvita investointeja.

Tiilipojanlenkki on koettu liikenteen kannalta sekavaksi. Tilannetta on yritetty selkeyttää liikennemerkeillä ja katuun maalatuin merkinnöin. Perusongelma on se, että järjestely poikkeaa varsin paljon normaalista liikenneympäristöstä. Lisäksi ennen ajoyhteyttä Vihdintielle katu päättyi lenkkiin, joka tuolloin oli yksisuuntainen. Onnettomuuksia tässä kohdin ei viime vuosina ole tapahtunut.

Kuva 11. Muuntaja estää näkyvyyden Tiilipojanlenkiltä vasemmalle käännyttäessä.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 19 §

Liikenneturvallisuuden kannalta ongelmallinen kohta nykyjärjestelyssä on poistuminen lenkin pohjoispuolisesta, yksisuuntaisesta haarasta. Tämä koskee sekä lenkin sisällä olevan pysäköintialueen käyttäjiä että siihen kytkeytyvien yritysten liikennettä. Kadun varrella oleva muuntaja estää näkyvyyden vasemmalle (kuva 11).

Pientä kunnossapitotarvetta alueella on runsaasti. Kunnostusta vaativat kohdat antavat osaltaan alueelle taantunutta ja välinpitämätöntä leimaa. Korjattavaa on niin kaupungin kuin yritystenkin mailla sekä liikenneväylillä että viheralueilla.

Kävely- ja pyöräteiden kunto vastaa kaupungin yleistä tasoa. Väylillä on jonkin verran pituussuuntaisia halkeamia ja muutamin paikoin päällyste on vaurioitunut. Eniten korjattavaa on suojatiemerkinnöissä, joita ovat kuluttaneet sekä nastarenkaat, talvikunnossapitokalusto että ajoradoille tehdyt päällysteiden urapaikkaukset.

Opastuksen kannalta haasteelliseksi tilanteen tekee alueen laajuus sekä yksittäisten liikkeiden suuri määrä. Halutun liikkeen löytäminen voi alueella harvoin käyvälle olla vaikeaa.

Liikuttaessa alueen sisällä pyörä on kätevin väline: kävelyyn etäisyydet alueen sisällä ja esimerkiksi Petikosta Varistoon ovat pitkiä, mutta autolle matkat liikkeiden väleillä ovat lyhyitä.

Pysäköinnin osalta ongelmaksi on syntynyt käsitys, että varsinkin Petikon puolella tonttien väleille ei voida avata ajoyhteyttä. Tällainen yhteys helpottaisi siirtymistä vierekkäisten liikkeiden välillä. Kaavoituksen tai muiden hallinnollisten syiden vuoksi ei kuitenkaan ole mitään estettä yhdistää rinnakkaisia tontteja toisiinsa ajoyhteydellä. Yrittäjät voivat toteuttaa yhteydet niin halutessaan. Jos tonttien välillä on kevyen liikenteen väylä, täytyy tämä kohta ajoyhteydestä merkitä suojatieksi.

Kuva 12. Runsaiden mainosten visuaalinen häly peittää tarpeellisen informaation.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 19 §

5 TOIMENPIDE-EHDOTUKSET

Silta Kehä III:n yli

Suuret potentiaaliset asiakasvirrat kulkevat päivittäin Kehä III:a pitkin. Kehä III:n ylittävästä, Petikon ja Variston alueet yhdistävästä Riihimiehentien sillasta kehitetään koko aluetta yhdistävä ja Kehä III:n liikenteelle erottuva paikallinen maamerkki.

Iltavalaistus

Kehä III:n ylittävälle sillalle voidaan luoda näyttävyyttä mm. uudella valaistuksella (kuva 15).

Yöllinen havainnekuva on raportin etukannessa.

Kuvat 13-14. Esimerkkejä Kehä III:n ylittävän sillan uudesta ilmeestä, joka voidaan toteuttaa esimerkiksi maalauksin, istutuksin tai uusilla materiaaleilla.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 19 §

Kuva 15. Kehä III:n ylittävälle sillalle viodaan luoda uusi ilme valaistuksen avulla. Yökuva on raportin etukannessa.

Porttiaiheet

Alueelle voidaan saapua Kehä III:n suunnan lisäksi neljästä suunnasta eli Martinkyläntien itä- ja länsipäistä, Petikontien itäpäästä ja Tiilipojanlenkin länsipäästä. Näiden suuntien yhteyteen voidaan toteuttaa alueen yhteinen porttiaihe, joka korostaa alueen identiteettiä, ja tiedottaa alueesta myös ohiajaville.

Porttiaiheessa ei voi mainostaa jokaista alueen yritystä, mutta jokin yhteinen teema, kuten esimerkiksi kauppiasyhdistyksen logo ja nettisivujen osoite, voisi näkyä porttiaiheessa (kuva 16).

Kuva 16. Porttiaihe saavuttaessa Petikko–Varisto alueelle.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 19 §

Julkisivut

Kiinteistöjen ja piha-alueiden julkisivut ovat olennainen osa katutilan ilmettä. Rakennusten julkisivujen lisäksi myös aidat ja portit ovat merkittäviä yrityksen houkuttelevuuden ja tunnistettavuuden kannalta (kuvat 20 ja 22).

Kiinteistöstä riippuen julkisivujen parantamiselle voi olla useita eri keinoja. Yhtenä alueen tyypillisenä ongelmana on mainosten runsas määrä, hyvin vapaamuotoinen ilme ja sijoittelu alueen rakennuksiin tai niiden eteen. Sopimalla yhteiset pelisäännöt katu- ja julkisivumainoksille, voidaan julkisivujen ilmettä rauhoittaa ja samalla taata jokaiselle yrittäjälle tasapuolinen näkyvyys (kuva 17).

Martinkyläntien ympäristön parantaminen

Alueen kaupunkikuvallinen yleisilme edellyttää toimenpiteitä myös katutilojen osalta. Selvityksessä esitetään, että Variston puolella ensimmäisenä kunnostettava kohde on Martinkyläntien keskeisin osuus, jossa istutuksia ja kadunkalusteita lisäämällä sekä pintamateriaaleja parantamalla luodaan alueelle miellyttävämpää kaupunkitilaa myös kevyen liikenteen käyttäjille (kuvat 18 ja 19). Petikon puolella vastaava ensimmäisenä kunnostettava alue on Tiilipojanlenkki, samalla kun sen liikenteellisiä järjestelyjä selkeytetään. Vastaavat kunnostamistoimenpiteet soveltuvat koko Petikko-Variston tarkastelualueelle.

Kuvat 17. Kiinteistöjen osalta kaupunkikuvallista ilmettä on parannettavissa mm. sopimalla mainosten yhtenäisestä sijoittelusta ja niiden ilmeestä.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 19 §

Kuvat 18. Martinkyläntien ja Riihitontuntien risteysalueen nykyilme.

Kuvat 19. Martinkyläntien ja Riihitontuntien risteysalueen uusi ilme pintamateriaalien, katupuiden, valopollarien ja kalusteiden uusimisen jälkeen.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 19 §

Rakentamistapaohje

Alueen yleisilmeen parantamiseksi olisi hyvä muodostaa yhteinen tahtotila sekä kiinteistön omistajien, yrittäjien että virkamiesten osalta alueella käytettävistä ratkaisuista. Monella vastaavalla alueella on laadittu ns. Design Manuaaleja tai kaavoituksen yhteydessä rakennustapaohjeita, joissa annetaan suosituksia esimerkiksi käytettävistä aitamalleista, kadunkalusteista, roska-astioista, pyörätelineistä sekä niiden väreistä ja materiaaleista.

Alue tulee jatkossakin rakentumaan eri aikoina yksittäisten, pienten tai keskisuurten hankkeiden kautta, jolloin yhteisesti sovittu tavoitetila helpottaa uuden rakennushankkeen sovittamista ympäristöönsä ja luo alueelle vähitellen tunnistettavaa ilmettä.

Opastusjärjestelmä

Varisto-Petikko -alueella ei ole keskitettyä opastusta. Alueella on suuri määrä liikkeitä ja niiden keskuudessa tapahtuu jatkuvaa vaihtumista. Tämä vaikeuttaa opastuksen järjestämistä kiinteillä opasteilla. Myös alueen laajuus vaikeuttaa opastuksen toteutusta, sillä kiinteät opastetaulut edellyttäisivät katualueen ulkopuolella olevaa pysäköintialuetta, jossa opastetta pystyisi lukemaan.

Kauppakeskus Frescolla on pihalla kookas taulu, jossa on keskuksessa olevien liikkeiden logot. Sijainti kauppakeskuksen pysäköintialueella on hyvä, koska se ei häiritse kaduilla liikkuvia.

Jotta opastustaulu palvelisi koko aluetta, tulisi siinä olla kartta sekä lista kaikista alueelta löytyvistä liikkeistä (kuva 21). Kyseinen opastus toimii alueilla, joissa on jalankulkuun perustuva sisäinen liikenne. Ne ovat alueina pienempiä kuin Varisto – Petikko koko laajuudessaan.

Kuva 20. Aidat ovat tärkeitä alueen- sekä yrityskuvan kannalta.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 19 §

Kulkuväylien varsilla olevien kiinteiden suurten opasteiden aika on päättymässä ja tarvittava informaatio on jo suurelta osin siirtynyt verkkoon. Yritysten verkkosivuilta löytyvät tiedot niin myytävistä tuotteista kuin myymälöiden sijainneista sekä ajo-ohjeet. Hyvin monilla on autoissaan navigaattorit ja vielä useammilla älypuhelimet, joihin saa asennettua ajo-ohjeet antavan navigaattorin.

Opastuksen kannalta ainoa toimenpide on toteuttaa aikaisemmin esitellyt portit kohtiin, joissa alueelle tullaan (kuva 16).

Kuva 21. Opastus: Sterling Mills Outlet Shopping Village, Skotlanti.

Kuva 22 Sisääntulo alueelle: Yritysalueen sisäänkäynti luo ensivaikutelman yrityksestä.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 19 §

Tiilipojanlenkin liikennejärjestelyt

Tiilipojanlenkin liikennejärjestelyt saattavat hämmentää autoilijoita. Järjestelyt ovat osittain tilanteesta, jossa ajoyhteyttä Vihdintielle ei ollut. Yhteyden avaamisen jälkeen kadun rinnalle jäi yksisuuntainen ajoyhteys, jonka varrella on 20 pysäköintipaikkaa. Rinnakkaisen kadun molemmissa päissä on tonteille johtavat ajoyhteydet, joita käyttävät muun liikenteen ohella suuret nosturiajoneuvot. Tiilipojanlenkin pysäköintialueelle tuntuu olevan vain vähän käyttöä, koska kaikilla alueen liikkeillä on pysäköintipaikat omilla tonteillaan.

Liikennejärjestelyjen selkeyttämiseksi ehdotetaan, että kadun kanssa rinnakkainen yksisuuntainen ajoyhteys ja pysäköintipaikat poistetaan. Alueen kumpaankin päähän jää tuolloin kaksisuuntainen ajoyhteys tonteille. Liittymät ovat niin laajoja, että tilaa riittää myös suurille ajoneuvoille. Järjestely helpottaisi myös liikenneturvallisuustilannetta lenkin länsipäässä, koska kääntyvät ajoneuvot ovat tällöin kauempana näkyvyyttä rajoittavasta muuntajasta (kuvat 11 ja 23).

Järjestelystä tulee kysyä mielipidettä yrittäjiltä, joiden liikkeisiin liikenne kulkee lenkin päissä olevien liittymien kautta.

Järjestely voidaan toteuttaa aluksi kokeilunomaisesti sulkemalla pysäköintipaikalle johtava katuosuus esimerkiksi isoilla, siirrettävillä kukkaistutusastioilla. Jatkossa reunakivien sekä kävely- ja pyörätien sijaintia on mahdollista suunnitella saatujen kokemusten pohjalta. Muuttuneista liikennejärjestelyistä on kerrottava selkeästi liikennemerkeillä.

Pysäköintipaikkojen poistaminen mahdollistaa alueen kehittämisen puistoksi, joka voi palvella esimerkiksi alueen työntekijöiden taukopaikkana.

Pyöräilyn ja kävelyn opastus

Pyöräilyä ja kävelyä ei mielletä kauppa-alueen asiakasliikenteen kannalta tärkeiksi kulkumuodoiksi. Pyöräilyn merkitys liikkumistapana on kuitenkin nousussa ja alueen profiilia voi nostaa hyvillä pyöräilyjärjestelyillä. Lisäksi alueella työskentelee suuri määrä ihmisiä, joista osa kulkee työmatkansa pyörällä.

Kuva 23 Tuleva puistoalue tien vasemmalla puolella.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 19 §

Ensivaiheessa on tärkeää parantaa opastusta Vantaankosken asemalta ja Vihdintieltä Varistoon ja Petikkoon. Tärkeä kohta opastuksen kannalta on Martinkyläntien ja Raappavuorentien liittymä, jossa Martinkyläntie suuntainen pääpyörätie vaihtuu kadun toiselle puolelle.

Yrittäjätapaamisessa nostettiin esiin Kivistön alueen rakentuminen. Variston ja Petikon kannalta olisi hyvä, että alueelle muuttavat asukkaat pääsevät kulkemaan hyvin pyörillä radan suuntaisesti. Etäisyys Kivistöön on noin 5 km.

Pienet liikennejärjestelyt ja kunnossapitotoimenpiteet

Alueella on joukko nopeasti toteutettavia toimenpiteitä, jotka selkeyttävät aluetta ja liikkumista siellä.

Alue on useissa liikennemerkeissä merkitty symbolilla teollisuusalue. Osa merkeistä on yleisillä teillä ja niiden muuttamisesta tai poistamisesta on neuvoteltava Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa. Kehä III:lta lännestä tultaessa on Riihitontuntiellä kyltti Variston teoll.alue, Varistorna ind.område. Se tulee poistaa ja mahdollisesti korvata kauppakeskuksen portilla.

Martinkyläntie 45:n kohdalla (Boknäs) on kadun rinnalle rakennettu bussipysäkki ja taksiasema. Liikenne pysäkillä on yksisuuntaista idästä länteen. Vastakkaissuuntainen liikenne on estetty kahdella kielletty ajosuunta -liikennemerkillä. Näistä toinen sijaitsee siten, että sen voi tulkita kieltävän ajon liikkeen pihaan. Tämä kauempana kadusta oleva liikennemerkki tulee poistaa.

Ajoradoilla on toteutettu päällysteiden paikkauksia, mutta myös pyöräteillä ja jalkakäytävillä on korjaustarvetta: päällysteessä on paikoittain väylän suuntaista halkeamaa ja muutamin kohdin päällyste puuttuu. Ensisijaista on korjata päällysteen suuret reiät ja suojatiemerkinnät Martinkyläntiellä Riihimiehentien ja Fur Centerin välillä.

Kaupungin tulee informoida Uudenmaan ELY-keskusta, että Kehä III:n varrella olevia kävely-pyöräilyteillä olevat, paikoittain suuret halkeamia tulee paikata.

Kuva 24. Teollisuusaluekyltti Riihitontuntiellä tulee poistaa.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 19 §

Joukkoliikennepysäkkien vanhojen teräskatosten uusiminen valaistuiksi lasikatoksiksi on käynnissä Vantaalla. Katoksia uusitaan noin 10 kappaletta vuodessa pääosin pysäkkien nousijamäärien perusteella. Osa tarkastelualueen katoksista on jo uusittu osan vielä odottaessa vuoroaan. Ero vanhojen ja uusittujen pysäkkien välillä on suuri.

Vantaan joukkoliikenteen luotettavuuden kehittämisohjelmassa on kartoitettu Vantaan joukkoliikenteen infrastruktuuriin liittyviä ongelmia ja suunniteltu niihin parannustoimenpiteitä. Tarkastelualueelle sijoittui kaksi parannusehdotusta. Riihimiehentien ja Martinkyläntien liittymän todettiin olevan busseille ahdas. Tilannetta ehdotettiin parannettaaksi siirtämällä Martinkyläntiellä olevalla keskisaarekkeilla olevia liikennemerkkejä. Liittymän saaminen vähemmän ahtaaksi parantaisi bussien lisäksi todennäköisesti myös raskaan liikenteen olosuhteita ja voisi sujuvoittaa liikennettä. Samassa liittymässä esitettiin myös liikennevaloetuuksina aiennusta ja pidennystä.

Martinkyläntiellä ja Raappavuorentiellä olevien useiden liikennevalojen todettiin ruuhkauttavan liikennettä. Tilanteen korjaamiseksi ehdotettiin tarkistettavaksi mahdollisuudet joukkoliikenne-etuuksiin. Jos ruuhkautumista vähentämällä saadaan bussit kulkemaan luotettavammin, bussiyhteydet tarkastelualueelle paranevat. Liikennevalojen yhteenkytkennän todettiin kuitenkin heikentävän mahdollisuuksia toteuttaa etuuksia.

Kuva 25. Vasemmanpuoleinen kielletty ajosuunta -merkki tulee poistaa.

Kuva 26. Suojatiemerkinnät Martinkyläntiellä tulee korjata.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 19 §

Pienet ympäristön parantamistoimenpiteet

Martinkyläntien itäpäässä kevyen liikenteen väylän ja tontin välissä, rivissä kasvava voimakkaasti kallistunut puu (kuva 27) sekä alueen muut kasvuhäiriöiset puut korvataan, ja niiden tilalle istutetaan uudet puut. Kuolleet pensaat poistetaan ja korvataan uusilla. Kohdissa, joissa pensaat eivät kestä aurausta, suositellaan niiden korvaamista kiveyksillä.

Alueen rikkoutuneet betonikivireunukset ja -kiveykset korjataan. Betoniset reunakivet kannattaa elinkaarikustannusten kannalta korvata vähitellen koko alueella graniittireunakivillä. Myös haljenneet ja rikkimenneet asfalttiosuudet korjataan. Puuttuvien asfalttiosuuksien kohdalle asennetaan asfaltti.

Tonttiliittymien rikkimenneet nurmialueet korvataan ajoneuvon kestävällä kiveyksellä (kuva 28). Kapeat nurmialueet, jotka eivät selvästi kestä aurausta, korvataan myös kiveyksillä. Myös tonttien puolella olevat kiveykset ja istutukset kunnostetaan niiden ollessa merkittävä osa alueen katukuvaa ja alueen ilmettä. Tonttien puolelta tulevat puiden oksat leikataan siten, etteivät ne peitä näkymiä eikä oksistosta aiheudu vaaraa pyöräilijöille.

Kuva 27. Martinkyläntien itäpäässä sijaitseva kaatumassa oleva puu.

Kuva 28. Nurmipinta ei kestä ajoneuvoliikennettä.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 19 §

Pyöräilyverkon täydentäminen

Pitemmän aikavälin toimenpiteenä on pyöräilyverkon täydennys. Tärkein puuttuva yhteys on Martinkyläntien pohjoispuolella Raappavuorentien liittymästä Martinkyläntie 39 C:n kohdalle, josta asti pyörätie jatkuu länteen Riihitontuntien suuntaan.

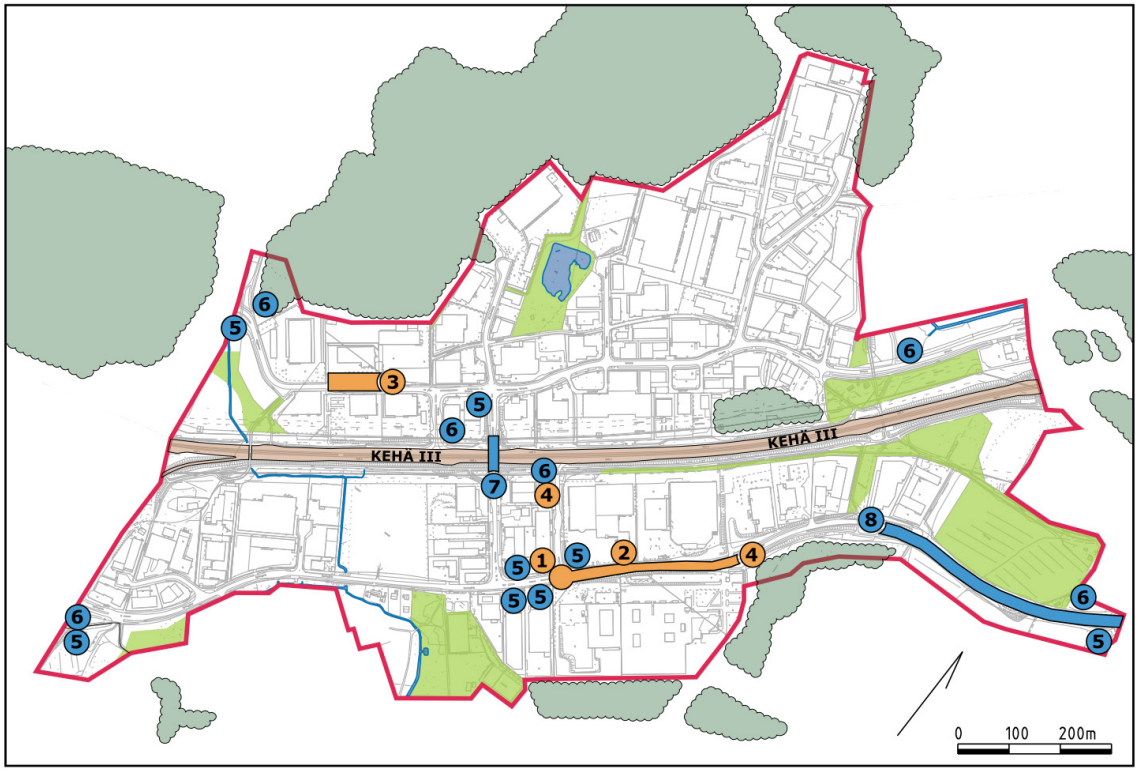
Pyörätie puuttuu Martinkyläntien pohjoispuolelta myös osuudella Riihimiehentie - Riihikuja. Tälle osuudelle pyörätien toteuttaminen on vaikeaa, koska Riihimiehentien jälkeisellä korttelilla kadun vieressä on ajoluiska kiinteistön kellariin.

Kuva 29. Martinkyläntien suuntainen pääpyörätie jatkuu Raappavuorentien liittymän jälkeen tien toisella puolella

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 19 §

Kartta toimenpiteistä

Kiireellisyysluokka I
(voidaan toteuttaa heti)

1. Martinkyläntien ja Riihitontuntien liittymän päällysteen ja suojatiemerkintöjen korjaus
2. Martinkyläntien kävely- ja pyörätien kunnossapitotoimet
3. Tiilipojanlenkin liikennejärjestelyjen muuttaminen
4. Ylimääräisten / virheellisten liikennemerkkien poistaminen

Kiireellisyysluokka I I
(vaativat tarkempien suunnitelmien tekemistä)

5. Pyöräilyn opasteet
6. Portit alueelle
7. Kehä III:n ylittävän sillan kehittäminen
8. Pyörätieverkon täydentäminen

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 19 §

Lopuksi

Tässä selvitystyössä on esitetyt toimenpiteet, joilla Varisto-Petikko -alueen ilmettä ja toimivuutta voidaan parantaa. Merkittävä osa toimista on kaupungin katualueilla, ja niiden toteuttamisesta vastaa Vantaan kaupunki.

Parannettavaa on myös kiinteistöjen alueella. Yhtä lailla kuin huonokuntoiset päällysteet ja reunakivet luovat hoitamattoman vaikutelman katualueella, tekevät ne sen myös kiinteistöjen pihoissa ja pysäköintialueilla. Alueen yleisilmeeseen voidaan hyvin voimakkaasti vaikuttaa rakennusten julkisivuilla ja niillä olevien mainosten määrällä ja ulkonäöllä. Vastuu näistä on kiinteistöillä.

Hyvä ja onnistunut lopputulos edellyttää yhteistä tahtotilaa, sekä yhteistyötä kiinteistöjen ja Vantaan kaupungin välillä.

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 19 §

LIITE: Kaupunginvaltuusto 03.03.2014 / 19 §

Vantaa

Vantaan kaupunki
Kuntatekniikan keskus
Kielotie 13
Puhelin (09) 83911
www.vantaa.fi/kuntatekniikka

20 § Valtuutettu Kimmo Kiljusen ja usean muun (24) aloite riittävistä järjestötiloista Länsimäki-Rajakylän alueelle

VD/1970/00.02.00.03/2014

Valtuutettu Kimmo Kiljunen ja 24 muuta valtuutettua ovat jättäneet seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen aloitteen:

”Länsimäen ja Rajakylän alueen yhteinen järjestötila Kilpakuja 1:ssä (80 m2) on myyntiuhan ja nyttemmin myös irtisanomisuhan alainen. Se on myös kohtuuttoman pieni aktiiviselle ja monimuotoiselle kerhotoiminnalle. Sinne saa tulla maksimissaan 60 henkeä. Tilassa on mahdotonta järjestää liikunnallisia toimintoja tai suurempia juhlia. Esimerkiksi Länsimäki-Rajakylän eläkkeensaajien jäsenmäärä on 170 henkeä ja eläkeläiskerho on toiminut jatkuvassa tilanahtaudessa.

Alueen muista mahdollisista tiloista Pallastunturintien koulu ollaan purkamassa. Tämä uhkaa lopettaa siellä toimineen käsityökerhon toiminnan. Länsimäen nuorisotila on varattu nuorison käyttöön.

Kuulakuja 3:ssa on vapautunut järjestöille ja laajempaankin käyttöön soveltuvat tilat (180 m2). Vuokra Kilpakuja 1:n kerhotiloista on 1 000 €/kk. Kuulakuja 3:n vuokraksi on ilmoitettu 1 600 €/kk, jossa saattaa olla neuvotteluvaraa.

Me allekirjoittaneet esitämme, että kaupunki vuokraisi Kuulakuja 3:n tilat Länsimäki-Rajakylän alueen järjestöjen käyttöön.”

Kaupunginvaltuusto 3.3.2014 § 20

Päätös:
Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää se kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

21 § Valtuutettu Juha Malmin ja usean muun (21) aloite kuntalaisten osallistumismahdollisuuksien parantamiseksi - Kuntalaisten kyselyvartti

VD/1962/00.02.00.03/2014

Valtuutettu Juha Malmi ja 21 muuta valtuutettua ovat jättäneet seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen aloitteen:

”Vantaa on kehittänyt vantaalaisten osallisuus- ja vaikutusmahdollisuuksia kiitettävällä tavalla. Asukkaille on järjestetty yhä enemmän asukasiltoja ja tiedotustilaisuuksia. Asukkaat on myös otettu mukaan kehittämään kaupungin toimintoja. Vantaa-kanava tarjoaa vantaalaisille kaupunginvaltuuston kokoukset suorina lähetyksinä ja kanavalla käsitellään mielenkiintoisia Vantaata koskevia asioita. Kehitystyötä on hyvä jatkaa.

Kuntalaisten osallisuuden ja vuorovaikutuksen lisäämiseksi esitän, että kaupunginvaltuuston kokouksissa kuntalaiset voisivat esittää sekä johtaville virkamiehille että poliittisille puolueille kysymyksiä. Tämän voisi toteuttaa siten, että kuntalaisilla olisi mahdollisuus lähettää viimeistään viikkoa ennen kokousta kirjallisesti kysymyksiä, joista muutamia valittaisiin vastattavaksi. Vastattavat kysymykset valitsisi riippumaton elin ja ne annettaisiin etukäteen tiedoksi ja valmisteltavaksi vastaajille.

Tämän valtuustoaloitteen toteuttamisella vahvistettaisiin kuntalaisten suoria osallistumis- ja vuorovaikutusmahdollisuuksia ja yleistä kiinnostusta politiikkaan.”

Kaupunginvaltuusto 3.3.2014 § 21

Päätös:
Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää se kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

22 § Valtuutettu Anssi Auran ja usean muun (16) aloite Tikkurilaan rakennettavien jäähallien rahoituksen, toteutusmallien ja yhteistyötahojen selvittämiseksi

VD/1971/00.02.00.03/2014

Valtuutettu Anssi Aura ja 16 muuta valtuutettua ovat jättäneet seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen aloitteen:

”Esitän ryhdyttäväksi pikaisiin toimenpiteisiin Tikkurilaan rakennettavien jäähallien rahoituksen, toteutusmallien ja yhteistyötahojen selvittämiseksi.

Taustaa lyhyesti:
Kaupunginvaltuusto hyväksyi 18.11.2013 kaavamuutoksen, joka mahdollistaa kaksirataisen jäähallin rakentamisen Tikkurilan urheilupuiston alueelle. Lisäksi Vapaa-ajan lautakunta päivitti 11.6.2013 liikuntapaikkasuunnitelman, jossa todettiin jäähalliolosuhteiden toteuttamisen olevan liikuntayhtiöiden rakentamishankkeiden kärjessä.

Perustelut:
Jääolosuhteen puute asettaa rajoituksia seuratoiminnan kehittymiselle ja sen myötä lasten ja nuorten mieleisen liikuntaharrastuksen tukemiselle. Seurat eivät tällä hetkellä pysty perustamaan niin montaa joukkuetta, kuin olisi kysyntää, jääolosuhteen puuttumisen takia. Lisäksi useat vantaalaiset joukkueet joutuvat säännöllisesti harrastamaan naapurikunnissa. Nykyinen tilanne on kestämätön.

Jäähallien rakentaminen on pitkällä aikavälillä kaupungille kannattava investointi.

Me, allekirjoittaneet toivomme kaupungilta aktiivista otetta ja vahvempaa roolia rahoitusneuvotteluissa tilanteen ratkaisemiseksi.”

Kaupunginvaltuusto 3.3.2014 § 22

Päätös:
Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää se kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

23 § Valtuutettu Markku Weckmanin ja usean muun (28) aloite Tikkurilan uuden kirkkorakennuksen mahdollistavasta kaavamuutoksesta

VD/1958/00.02.00.03/2014

Valtuutettu Markku Weckman ja 28 muuta valtuutettua ovat jättäneet seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen aloitteen:

”Esitän ryhdyttäväksi pikaisiin toimenpiteisiin Tikkurilan uuden kirkkorakennuksen toteuttamisen mahdollistavan kaavamuutoksen aikaansaamiseksi.

Perustelut:
Vantaan Seurakuntayhtymän tärkein rakennushanke lähivuosien aikana on Tikkurilan uuden kirkollisen keskuksen toteuttaminen.

Tikkurilan vanha kirkko on jouduttu sulkemaan kosteus- ja homevaurioiden vuoksi. Vantaan suurimmalla seurakunnalla ei näin ollen ole kirkkoa Tikkurilan ydinalueella.

Tavoitteena on vanhan kirkkorakennuksen purkaminen ja uuden, monipuoliset seurakunnalliset toiminnot mahdollistavan rakennuksen rakentaminen.

Meneillään on kiinteistökehityshanke minkä tavoitteena on yhdessä Vantaan kaupungin kanssa suunnitella myös kirkon ja seurakuntien talon tontteihin kiinteästi liittyvän kaupungin omistuksessa olevan, nykyisin pysäköintialue, maa-alueen käytöstä. Aloitteella on tarkoitus vauhdittaa asiakokonaisuuden etenemistä.”

Kaupunginvaltuusto 3.3.2014 § 23

Päätös:
Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää se kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

24 § Valtuutettu Ulla Sajaniemen ja usean muun (32) aloite Yrityskylä-oppimisympäristöstä peruskoulun 6. luokkalaisille

VD/1960/00.02.00.03/2014

Valtuutettu Ulla Sajaniemi ja 32 muuta valtuutettua ovat jättäneet seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen aloitteen:

”Selvitetään, voidaanko Vantaalla aloittaa Yrityskylä-opintokokonaisuuden toteuttaminen vantaalaisissa peruskouluissa 6. luokkalaisille.

Yrityskylä on Taloudellisen tiedotustoimiston koordinoima kuudesluokkalaisille suunnattu yhteiskunnan, työelämän ja yrittäjyyden oppimisympäristö. Kouluissa opeteltavien materiaalien avulla oppilaat oppivat, mitä on työ ja miten sitä haetaan sekä perehtyvät talouden ja yhteiskunnan perusteisiin. Oppituntien teemojen avulla oppilaat opettelevat omaa rooliaan Yrityskylän työntekijänä ja kuluttajana. Yrityskylä-päivänä oppilaat harjoittelevat yhteiskunnassa ja työelämässä toimimista vuorovaikutteisessa ympäristössä.”

Kaupunginvaltuusto 3.3.2014 § 24

Päätös:
Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää se kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

25 § **Kokouksen päättäminen**

Kaupunginvaltuusto 3.3.2014 § 25

Päätös:
Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 23.15.

Muutoksenhakuohje 1. Valitusosoitus

Valitusoikeus

Valtuuston päätökseen haetaan muutosta valittamalla.

Valituksen saa tehdä

- se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen), sekä
- kunnan jäsen.

Sen lisäksi päätökseen, joka koskee **yleiskaavan, asemakaavan ja rakennusjärjestyksen hyväksymistä**, valituksen saa tehdä

- Uudenmaan ympäristökeskus ja muu viranomainen toimialaansa kuuluvissa asioissa,
- maakunnan liitto ja kunta, joiden alueella kaavassa osoitetulla maankäytöllä tai rakennusjärjestyksellä on vaikutuksia sekä
- rekisteröity paikallinen tai alueellinen yhteisö toimialaansa kuuluvissa asioissa toimialueellaan.

Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että:

- päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä;
- valtuusto on ylittänyt toimivaltansa; tai
- päätös on muutoin lainvastainen.

Valitusviranomainen

Valitus tehdään **Helsingin hallinto-oikeudelle**.

Valitusaika

Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa** päätöksen tiedoksisaannista.

- Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä tai kolmantena päivänä sähköisen viestin lähettämisestä. Kaavan tai rakennusjärjestyksen hyväksymistä koskevan päätöksen katsotaan kuitenkin tulleen asianosaisten tietoon silloin, kun pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäväksi.

- Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, kun pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäväksi.

Tiedoksisaantipäivää tai nähtäville asettamispäivää ei lueta määräaikaan.

Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä tai muu sellainen päivä, jolloin virastoissa ei työskennellä, saa valituksen toimittaa ensimmäisenä sen jälkeisenä arkipäivänä.

Valituskirjelmän sisältö

Valituskirjelmässä, joka on osoitettava valitusviranomaiselle, on ilmoitettava

- päätös, johon haetaan muutosta
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan
- valittajan nimi ja kotikunta
- postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa.

Valituskirje on valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen allekirjoitettava. Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatijana on muu henkilö, valituskirjelmässä on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.

Valituskirjelmään on liitettävä

- päätös, johon haetaan muutosta valittamalla, alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisesta, sekä
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Valituskirjelmän toimittaminen

Valituskirjelmä on toimitettava valitusajan kuluessa valitusviranomaiselle Helsingin hallinto-oikeudelle viraston aukioloaikana.

Omalla vastuulla valituskirjelmän voi lähettää postitse tai lähetin välityksellä. Tällöin valituskirjelmä on jätettävä niin ajoissa, että se ehtii perille ennen valitusajan päättymistä.

Omalla vastuulla valituksen voi toimittaa valitusajan kuluessa myös faksina tai sähköpostina.

Sähköinen viesti katsotaan saapuneeksi viranomaiselle silloin, kun se on viranomaisen käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä siten, että viestiä voidaan käsitellä.

Viranomaiselle saapunutta sähköistä asiakirjaa ei tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjästä eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä.

Muutoksenhakijalta peritään oikeudenkäyntimaksua hallinto-oikeudessa 97 euroa.

Yhteystiedot:
Helsingin hallinto-oikeus
Radanrakentajantie 5
00520 HELSINKI
Puhelin: 0295642000
Faksi: 0295642079
Sähköpostiosoite: helsinki.hao@oikeus.fi

Virka-aika: klo 8.00 – 16.15

Muutoksenhakuohje 2. Hankintaoikaisu ja oikaisuvaatimus hankinta-asiassa

Kansallisen kynnysarvon alittavissa hankinnoissa tehtyyn kunnan viranomaisen (hankintayksikkö) päätökseen tai muuhun hankintamenettelyssä annettuun ratkaisuun tyytymätön voi tehdä hankintayksikölle hankintalain 81 ja 83 §:issä tarkoitetun vaatimuksen hankintaoikaisusta tai kuntalain 89 §:ssä tarkoitetun oikaisuvaatimuksen. Oikaisua koskevan vaatimuksen voi tehdä tarjouskilpailuun osallistunut tarjoaja tai osallistumishakemuksen tehnyt ehdokas eli se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen). Kuntalain mukaisen oikaisuvaatimuksen voi lisäksi tehdä kunnan jäsen.

Määräaika oikaisua koskevien vaatimusten tekemiselle

Oikaisua on vaadittava 14 päivän kuluessa siitä, kun oikaisuvaatimuksen tekijä on saanut tiedon hankintayksikön päätöksestä tai muusta hankintamenettelyssä tehdystä ratkaisusta.

- **Asianosaisen** katsotaan saaneen hankintapäätöksen oheisasiakirjoineen tiedoksi sähköistä tiedoksiantoa käytettäessä sinä päivänä, jolloin päätöksen oheisasiakirjoineen sisältävä sähköinen viesti on vastaanottajan käytettävissä tämän vastaanottolaitteessa siten, että viestiä voidaan käsitellä. Tällaisena ajankohtana pidetään viestin lähettämispäivää, jollei asiassa esitetä luotettavaa selvitystä tietoliikenneyhteyksien toimimattomuudesta tai vastaavasta muusta seikasta, jonka johdosta sähköinen viesti on saapunut vastaanottajalle myöhemmin.

  Jos tiedoksianto toimitetaan postitse kirjeellä vastaanottajalle, vastaanottajan katsotaan saaneen asiasta tiedon seitsemäntenä päivänä sen lähettämisestä, jollei tiedoksiannon näytetä tapahtuneen myöhemmin.

  Käytettäessä todisteellista tiedoksiantotapaa, tiedoksianto katsotaan tapahtuneeksi saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana.

- **Kunnan jäsenen** katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, kun pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäväksi.

Hankintaoikaisun ja oikaisuvaatimuksen sisältö

Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimukset perusteineen. Hakemukseen on merkittävä oikaisua vaativan ja kirjelmän laatijan nimi sekä tarvittavat yhteystiedot asian hoitamiseksi.

Hankintaoikaisuun on liitettävä asiakirjat, joihin vaatimuksen tekijä vetoaa, jolleivät ne jo ole hankintayksikön hallussa.

Hankintaoikaisu ja/tai oikaisuvaatimus toimitetaan osoitteeseen

Vantaan kaupungin kirjaamo
Kaupunginvaltuusto
Asematie 7
01300 Vantaa
sähköpostiosoite: kirjaamo@vantaa.fi
Puhelin (kirjaamo): 09-839 22184, fax: 09-8392 4163
Virka-aika: ma - pe 8.15 - 16.00

Muutoksenhakuohje 3. Hankintaoikaisu ja markkinaoikeusvalitus hankinta-asiassa

Julkista hankintaa koskevaan päätökseen tai muuhun hankintamenettelyssä tehtyyn ratkaisuun voidaan julkisista hankinnoista annetun lain (hankintalaki) mukaan hakea muutosta vaatimalla hankintayksiköltä oikaisua (hankintaoikaisu). Asia voidaan myös saattaa valituksella markkinaoikeuden käsiteltäväksi, mikäli hankinnan arvo ylittää hankintalain 15 §:n mukaisen kynnysarvon.

3.1 Oikaisuohje

Hankintayksikön päätökseen tai muuhun hankintamenettelyssä tehtyyn ratkaisuun tyytymätön voi tehdä hankintalain 81-83 §:n mukaan **hankintayksikölle** kirjallisen hankintaoikaisun. Hankintaoikaisun voi tehdä tarjouskilpailuun osallistunut tarjoaja tai osallistumishakemuksen tehnyt ehdokas eli se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen).

Hankintaoikaisun tekoaika

Asianosaisen on tehtävä hankintaoikaisu **14 päivän kuluessa** siitä, kun asianosainen on saanut tiedon hankintayksikön päätöksestä tai muusta hankintamenettelyssä tehdystä ratkaisusta.

Sähköistä tiedoksiantoa käytettäessä hankintapäätös oheisasiakirjoineen katsotaan saaduksi tiedoksi sinä päivänä, jolloin päätöksen oheisasiakirjoineen sisältävä sähköinen viesti on vastaanottajan käytettävissä tämän vastaanottolaitteessa siten, että viestiä voidaan käsitellä. Tällaisena ajankohtana pidetään viestin lähettämispäivää, jollei asiassa esitetä luotettavaa selvitystä tietoliikenneyhteyksien toimimattomuudesta tai vastaavasta muusta seikasta, jonka johdosta sähköinen viesti on saapunut vastaanottajalle myöhemmin.

Jos tiedoksianto toimitetaan postitse kirjeellä vastaanottajalle, vastaanottajan katsotaan saaneen asiasta tiedon seitsemäntenä päivänä sen lähettämisestä, jollei tiedoksiannon näytetä tapahtuneen myöhemmin. Käytettäessä todisteellista tiedoksiantotapaa, tiedoksianto katsotaan tapahtuneeksi saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana.

Hankintaoikaisun sisältö

Hankintaoikaisusta on käytävä ilmi vaatimukset perusteineen. Hankintaoikaisusta on käytävä ilmi oikaisua vaativan nimi sekä tarvittavat yhteystiedot asian hoitamiseksi.

Hankintaoikaisuun on liitettävä asiakirjat, joihin vaatimuksen tekijä vetoaa, jolleivät ne jo ole hankintayksikön hallussa.

Hankintaoikaisu toimitetaan osoitteeseen:

Vantaan kaupungin kirjaamo
Kaupunginvaltuusto
Asematie 7, 01300 Vantaa
Sähköpostiosoite: kirjaamo@vantaa.fi
Puhelin (kirjaamo): 09-839 22184, fax: 09-8392 4163

Virka-aika: ma - pe 8.15 - 16.00

Hankintaoikaisun vireilletulo ja käsittely eivät vaikuta siihen määräaikaan, jonka kuluessa asianosainen voi hankintalain nojalla hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen.

3.2 Valitusosoitus markkinaoikeuteen

Tarjoaja, osallistumishakemuksen tehnyt ehdokas tai muu taho, jota asia koskee, voi saattaa asian markkinaoikeuden käsiteltäväksi tekemällä valituksen.

Julkisista hankinnoista annetun lain 86 §:n mukaan puitejärjestelyyn perustuvaan hankintaan ei saa hakea valittamalla muutosta, jollei markkinaoikeus myönnä asiassa käsittelylupaa. Lupa on myönnettävä, jos:
asian käsittely on lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa asioissa tärkeää; tai
siihen on painava, hankintayksikön menettelyyn liittyvä syy.

Jollei toisin säädetä, valitus on tehtävä kirjallisesti **14 päivän kuluessa** siitä, kun asianosainen on saanut tiedon hankintaa koskevasta päätöksestä valitusosoituksineen.

Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa** päätöksen tiedoksisaannista, jos hankintayksikkö on tehnyt hankintasopimuksen hankintalain 78 §:n 1 nojalla noudattamatta odotusaikaa.

Valitus on tehtävä **kuuden kuukauden kuluessa** hankintapäätöksen tekemisestä siinä tapauksessa, että ehdokas tai tarjoaja on saanut tiedon hankintapäätöksestä valitusosoituksineen ja hankintapäätös tai valitusosoitus on ollut olennaisesti puutteellinen.

Sähköistä tiedoksiantoa käytettäessä hankintapäätös oheisasiakirjoineen katsotaan saaduksi tiedoksi sinä päivänä, jolloin päätöksen oheisasiakirjoineen sisältävä sähköinen viesti on vastaanottajan käytettävissä tämän vastaanottolaitteessa siten, että viestiä voidaan käsitellä. Tällaisena ajankohtana pidetään viestin lähettämispäivää, jollei asiassa esitetä luotettavaa selvitystä tietoliikenneyhteyksien toimimattomuudesta tai vastaavasta muusta seikasta, jonka johdosta sähköinen viesti on saapunut vastaanottajalle myöhemmin.

Jos tiedoksianto toimitetaan postitse kirjeellä vastaanottajalle, vastaanottajan katsotaan saaneen asiasta tiedon seitsemäntenä päivänä sen lähettämisestä, jollei tiedoksiannon näytetä tapahtuneen myöhemmin. Käytettäessä todisteellista tiedoksiantotapaa, tiedoksianto katsotaan tapahtuneeksi saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana.

Valituksen sisältö

Valituksessa on ilmoitettava hankinta-asia, jota valitus koskee, sekä valittajan vaatimukset ja niiden perusteet. Puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan osalta valituskirjelmässä on esitettävä, minkä vuoksi käsittelylupa tulisi myöntää.

Valituksessa on ilmoitettava valittajan nimi ja kotikunta. Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatija on joku muu henkilö, valituksessa on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta. Lisäksi on ilmoitettava postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa. Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä.

Valitukseen on liitettävä alkuperäisenä tai jäljennöksenä päätös, johon haetaan muutosta, sekä todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta. Valitukseen on liitettävä asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi. Asiamiehen on liitettävä valituskirjelmään valtakirja, kuten hallintolainkäyttölain 21 §:ssä säädetään.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava markkinaoikeudelle. Valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen markkinaoikeuden virka-ajan päättymistä. Itse tiedoksisaantipäivää ei lasketa mukaan.

Hakemuksen voi toimittaa markkinaoikeuden kansliaan henkilökohtaisesti, asiamiestä käyttäen, lähetin välityksellä, postitse, telekopiona tai sähköpostin avulla kuten laissa sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003) säädetään. Jos vireillepanon viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joulu- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa asiakirjat toimittaa markkinaoikeudelle ensiksi seuraavana arkipäivänä.

Valituskielto

Hankintalain 102 §:n mukaan markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvaan asiaan ei saa hakea muutosta kuntalain eikä hallintolainkäyttölain nojalla.

Puitejärjestelyyn perustuvaan hankintaan ei saa hakea muutosta valittamalla, jollei markkinaoikeus myönnä asiassa käsittelylupaa hankintalain 86 §:n mukaisesti.

Muutoksenhausta ilmoittaminen hankintayksikölle

Hankintalain 88 §:n nojalla hankinta-asiaan muutosta hakevan on kirjallisesti ilmoitettava hankintayksikölle asian saattamisesta markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Ilmoitus on toimitettava hankintayksikölle viimeistään silloin, kun hankintaa koskeva valitus toimitetaan markkinaoikeuteen. Ilmoitus on toimitettava hankintayksikön kohdassa 6.1 mainittuun osoitteeseen.

Markkinaoikeuden osoite ja muut yhteystiedot:

Markkinaoikeus
Radanrakentajantie 5
00520 HELSINKI
puh. 029 56 43300
fax. 029 56 43314
sähköposti: markkinaoikeus@oikeus.fi

Virka-aika: ma - pe klo 8.00 - 16.15

Muutoksenhakuohje 4. Valituskielto

4.1
Päätöksistä, jotka koskevat vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei kuntalain 91 §:n mukaan saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta.

4.2
Tässä kokouksessa tehdystä **päätöksestä § - , joka koskee kunnallisen virkaehtosopimuslain 26 §:ssä mainittuja asioita**, ei saa hakea muutosta valittamalla.

4.3
Tässä kokouksessa tehtyyn, **hankintaoikaisua koskevaan päätökseen** § -, ei saa hakea muutosta.

4.4
Tässä kokouksessa tehdystä **päätöksestä § - , joka koskee kunnallisen kansanäänestyksen toimittamista**, ei saa valittamalla hakea muutosta (kuntalaki 99 §).